

JOURNAL

ISSN: 2286-6906 (Print) ISSN: 2651-2009 (Online) TCI (Tier 2)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

M
B
U
ROI ET

Academic Excellence based on Buddhism

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2562

Vol.8 No.2 July - December 2019

Owner : Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

The main objectives of the journal

1. To promote and publicize the academic and research works on Buddhism, Philosophy, Education, Political Science, Public Administration and interdisciplinary studies of the Humanities.
2. To be the forum for exchanging knowledge and views concerning the research methodology and the research infrastructure in the field of Buddhist studies and social sciences in order to cope with the educational quality assurance.
3. To promote innovation and develop the quality of the research on the fields that are helpful to national development.

Advisers :

Ven. Phra Dhammathitinyan	The Founder of MBU Roi Et Campus
Most Ven. PhraThong-IndraKatapunnitto	Patronage Advisor of MBU Roi Et Campus
Ven. Phra Rajapariyattivimol, Dr.	Assistant Vice Rector
Ven. Phra Thepbundit	MBU Rector
Ven. Phrakru Kitiwarathorn, Assist.Prof,Dr.	Vice Rector, MBU Roi Et Campus

Editor : Dr. Banjong Lawalee

Computer &Print : Dr. Theeraphat Thinsaeendee

Subscriber Relations : Sareetip Wongsupheng

Editorial Staffs

Ven. Phrakhru Vichitpanyaporn, Assist.Prof, Dr.	Mahamakut Buddhist University
Ven. Phrasilasak Sumetho	Mahamakut Buddhist University
Prof. Dr. Prayong Saenburan	KhonKaen University
Assoc. Prof. Dr. Uthai Pimrueen	Ramkhamhaeng University
Assoc. Prof. Dr. Bodin Rasmithe	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphoom	RajabhatMahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Sarisak Sunthornjai	SukhothaiThammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Yuphaphorn Yubhas	RajabhatMahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Thavaj Homthuanlom	Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan	Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr.Anek Silpanilaman	Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Chareonchai Chonpairote	RajabhatMahasarakham University
Asst. Prof. Dr.Homhual Buarapha	KhonKaen University
Asst. Prof. Dr.Somkiat Kiatchareon	RajabhatMahasarakham University
Asst. Prof. Dr.Jiraporn Phansawang	Mahamakut Buddhist University
Dr. Pairat Phuenchomphoo	Mahamakut Buddhist University
Dr. Natthapong Malison	Phranakhon Rajabhat University

Peer Review Committee

Outside

Asst. Prof. Dr. Ven. Phrakhru Sudhigambhiranyan	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr.Duan Kande	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Suwakrit Sripattha	RajabhatMahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Samret Yurachai	North Eastern University
Assoc. Prof. Dr. Prachit Mahahing	North Eastern University
Assoc. Prof. Dr. Saowalak Kosonkittiumphorn	RajabhatMahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Pornamarin Promkert	KhonKaen University
Asst. Prof. Dr. Thirat Saengkaew	Kasetsart University

Assoc. Prof. Dr.Phakdi Phosingha	Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Natthawee Bunnag	Kasetsart University
Asst. Prof. Dr. Buddharak Prapnoknn	KhonKaen University
Asst. Prof. Dr.Prayoon Saengsai	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Suwin Thongpun	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Wichian Saenmee	KhonKaen University
Asst. Prof. Dr. Suchat Butchayanon	UbonRatchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Srisunan Prasertsang	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Jitraporn Wongkamjan	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Jirapon Barisri	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Chanajai Muenthaisong	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Warachart Wariwan	Roi Et Rajabhat University
Dr. Manoon Sivarom	North Eastern University
Dr. Thawin Ladawan	North Eastern University
Dr. Amnuay Sangchuy	North Eastern University
Dr.Sunthon Saikham	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Udom Phiriyasing	Loei Rajabhat University

Inside

Ven.Phra Ratpariyattivimol, Dr.	Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Suthep Meythaisong	Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Kantaphon Nuthongkaew	Mahamakut Buddhist University

Producing Section : Ven. Phramaha Sakol Subharamedhi Dr.

Dr.Prapit Boranmoon

Dr. Vimolporn Suwansaenthawee

Period of issue : Two volumes per year (January-June and July-December)

Distribution : Providing to the libraries of the educational institutes and the state offices and private sectors nationwide including the interested.

Printing Press : Klung Nana Vithya Press Limited Partnership

323/199 Moo 6 Srichan Rd.,Muang District,

KhonKaen Province 40000

Tel. +66-43-466444 Fax. +66-43-466863

E-mail: Klungpress@hotmail.com

Number of copy : 500 copies

Contact Office : Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, By-Pass Rd., Donglan Sub-District, Muang District, Roi Et Province 45000, Thailand.

Tel. +66-43-518364 +66-43-516076 Fax. +66-43-514618

www.rec.mbu.ac.th

E-mail: Journalmburec@gmail.com

* The onus of the research and academic articles published in this journal is on the contributor. Mahamakut Buddhist University RoiEt Campus is unnecessary to agree with.

* To quote a passage of the research and academic articles in the journal of dissemination, please be specified that 'With the compliments of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus'.

ปทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้ดำเนินการมาแล้วเป็นเวลา 8 ปี และมีวารสารที่ตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องรวม 15 ฉบับ ตามรายละเอียดทราบแล้วนั้น ซึ่งทางวารสารมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้ตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญในการเผยแพร่ผลงานวิจัยทางด้าน พระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการวิจัย ตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยใน วารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาสู่สังคม ซึ่งผลจากการเผยแพร่งานวิจัยทำให้เกิดคุณค่า ทางแวดวงวิชาการในภาพกว้าง

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ วารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (จนถึง 31 ธันวาคม 2562) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไป ตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความ ทางวิชาการ บทความวิจัย และบทความวิจารณ์หนังสือ โดยจัดพิมพ์วารสาร 2 รูปแบบ คือ 1) แบบตีพิมพ์รูปเล่ม (ISSN : 2286-6906(Print)) เริ่มตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 2555 จนถึงปัจจุบันเป็นปีที่ 8 โดยเริ่มมีการตีพิมพ์ฉบับ แรกปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2555) และ 2) แบบออนไลน์ (ISSN : 2651-2009(Online)) เริ่มเผยแพร่ ในปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562) เป็นเล่มแรก กองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการ ตามแนวทางการเผยแพร่บทความตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ และจะ ได้พัฒนาวารสารให้มีมาตรฐานมากขึ้นต่อไป ทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด และเพื่อให้วารสารออก ตามระยะเวลาที่กำหนดเช่นกัน

ปัจจุบันวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช ได้ดำเนินการปรับปรุง วัตถุประสงค์ให้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงปรับปรุงเว็บไซต์วารสารให้มีข้อมูล รูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ส่งต้นฉบับบทความวิชาการเพื่อลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รวมถึงมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง มีระบบการส่งบทความแบบออนไลน์หรือระบบ Online Journal System (OJS) หวังว่าในอนาคตการจัดทำ วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏราช จะเป็นระบบที่ทันสมัย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานสากลต่อไป

ดร.บรรจง ลาวะลี
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

- การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล
ขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
(Leadership to the Four Principles of Sangahavatthu in KhonKaen Subdistrict
Administrative Organization, Mueang District, Roi Et Province)
วิสิทธิ์ ขจรภาพ, ดร.ไพรัช พันธ์ชมพู 1

- การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล
อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
(An Application of the four Principles of Sagahavatthu to the Performance
of Personnell Attached to Sub-District Municipalities in Tawat Buri District,
Roi Et Province)
ปัทมิตา เฟื่องพล, รองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์ 10

- การประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม
(An Application of the Four Principles of Gharavasadhamma to the Personnel
Management of the local Administration Organizations in Kae Dum District,
Maha Sarakham Province)
พิมพ์พิชชา วงศ์คำจันทร์, ดร.ไพรัช พันธ์ชมพู 19

- การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงานสำหรับนักศึกษา
สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ มหาสารคาม
(Developments of Learning Activity Managements with Work Project-Based
Activities for Students Majoring in Primary Education at Mahamakut
Buddhist University Roi Et Campus)
นิคม สุวพงษ์, วิจิตร พงศ์สุวรรณ, จำเนียร ฉิรินัง, จำนง กมลศิลป์ 29

- การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
(The Personnel Administration Based on the Four Principles of Sangahavatthu
in the Schools under the Office of Primary Education Service, Maha Sarakham
Area 2)
พระสุรศักดิ์ เขมจาโร, พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตนโน,ดร.,
ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี 39
- การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล
เกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
(An Application of the Four Principles of Iddhipada to the Performances
of Personnel Attached to Sub-District Municipalities in Kaset Wisai District,
Roi Et Province)
พันจ่าเอก ณรงค์ ก้านจักร, ดร.ไพรัช พันขมภู 49
- การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
(An Application of the Four Principles of Iddhipada by the Administrators
of the Sri Khot Sub-District Administrative Organization in Chaturaphak
Phiman District of Roi Et)
วันเพ็ญ สืบเมืองชัย, ดร.ไพรัช พันขมภู 58
- การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด
สาขาอำเภอโพนทอง
(An Application of the four Principles of Sangagavatthu to Customer Service
of the Roi Et Transport office, Phon Thong District Branch)
สุวันนา คำบุศย์, ดร.ไพรัช พันขมภู 69
- การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดร้อยเอ็ด
(Study of Effective Factors for Study decision in Phrapariyattithamma
Schools of General Education Division, Roi-et Province)
ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาทม,
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี 78

- กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 : การศึกษาจากทฤษฎีฐานราก (Reading and Writing Problem-Solution of Students from Mae Kue Wittaya School under Chiang Mai Primary Educational Service Area one: Grounded Theory Study)

ปณิธิ ทองคำ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ,
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา 87
- กระบวนการพัฒนาทักษะการฟังการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (The Development Process of English Listening-Speaking Skills through Multimedia for Prathomsuksa IV Students)

สุธาสินี น้ำใจดี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา,
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ 100
- ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์ (The Result of Remedial Activity for Master of Education Program in Educational Administration Students Who Absent from Learning Learners' Affairs and Activities Administration Subject by Using Social Media)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์, พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตนโน, ดร. 113
- ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (The Model of Behavioral Development in Democratically Political Expression of Citizens in North-Eastern Region of Thailand)

พิบูล มีมานะ, รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ,
 รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ 126
- บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโครงการแม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียน (The Buddhism Propagation Role of Nun and Household Students on the Teaching Ethics and Morals in the Schools Project)

แม่ชีจิณณาภรณ์ ธัมมะรักขิตา 139

■	การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เพื่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชนบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี (The Study of Local Wisdom Usage in the Way of Life at Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani's Identity Silk Production, the Lukkeaw Silk with Ebony Dye) บุญเจริญ เฟื่องแจ่ม, อุไรวรรณ กะนะหางค์	148
■	การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น (Movement of the People To Create a Role. Phu Kum Cave, Phu Khatra Amphoe Waeng Noi, Khon Kaen Province) ดร.อำนาจ สังข์ช่วย	160
■	แซนโฎนตา : ความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม อำเภوخุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ (San Don Ta : A Study of Community Beliefs on the Ritual Khukhan District Sisaket Province) ดร.สุทัศน์ ประทุมแก้ว, อุทัย ภูคคหิน	171
■	การมีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สู่สากล กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี (The Cooperation for Study in Silk Processing to Add Value of the Products to Become International : Case Study of Buntharik District, Ubonratchathani) สุพัตรา โพธิสาร, ชลชญา ศรีไชย	181
■	ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง (Satisfaction of Employers towards Work Performance and Characteristics of Political Science Graduates, Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus) พระครูพิสุทธิธรรมาภรณ์ (ทองสะคม)	191
■	รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง (The Model of Development Quality of Life According Path Dhamma of Inmates) ดร.ดิลล บัญญัติ	201

■	การใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (The Use of Role Play to Develop English Listening and Speaking Skills for Communication of Grade 4 Students) มุกิตา แสบบัว, รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์	211
■	ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชา การสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (The Result of Information Technology Competency Promoting Activities (SSPC) on Seminars in Computers for Education Subject of Computer Program Kalasin University) อัญญาจารย์ ศิลปนิลมาลย์	220
■	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (Creative Leadership of School Administrators that Affects Effectiveness of Schools under Khon Kaen Provincial Administrative Organization) กันยากร จินลีดา, ดร.นิตดา เปี่ยมพีชนะ	229
■	ความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในตลาดน้ำคลองบางหลวง (Opinions and Behavior of Tourists Towards Media Relations Travel in Klong Bang Luang Floating Market) ชุกิตต์ ไกวัลศิลป์	242
■	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (Development of Participatory Learning Activity Based on The Precepts under The Office of Khon Kean Primary Education Service Area 5) พระมหาอนุพันธ์ อานนุทเมธี (พรมชาลี), ดร.สาคร มหาหิงค์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี	251

- การพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้พุทธวิถีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

(Development of Instructional Package entitled ‘Five Basic Buddhist Precepts of Moral Practices and Five Dhammas’ of the Department of Social Studies, Religion and Culture for the Third Year Secondary Students of Banphungwittayakom School, Nakhon Phanom Province)

พระอธิการมาวิน จนฺทธมฺโม (อ้วนจี), ดร.สมควร นามสีฐาน,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส 261
- การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

(Learning Management Based The Threefold Training for the Learner Development in The Learning Area of Good Citizens Culture and Life Style in The Society for Chumchonchum Phae School Students KhonKaen Province)

พระครูวินัยธรนาครินทร์ รตนนาโค (มานาดี), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี จรุงศิริวัฒน์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี 271
- การศึกษาพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในพิธีกรรมการบูชาปู่เซียงน้อยของชาวตำบลบ้านเป้า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

(A Study of Buddhist Dhamma in Worship ‘Pu-Chiang-Noy’ of Banpoa People, Kaset Sombun District, Chaiyaphum Province)

พระวันนี ขนติพิโล (ขันตีกุล), รองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์,
พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. 281
- การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังกัด 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

(Participatory Educational Institution Administration of the Basic Education School Commission based on Sanghavatthu IV under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1)

พระสมุห์ขวัญชัย ปญญาโวโร (สาสารักษ์), พระครูโมธานเขตคณารักษ์, ดร.,
ดร.สุนทร สายคำ 290

- การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

(The Development of Teaching Profession based on Iddhipada Dhamma IV in Phrapariyatti Dhamma Schools (General Education), Chaiyaphum Province)

พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี), ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว, พระครูสโมธานเขตคณารักษ์,ดร. 300
- ลักษณะของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล-อดุลยเดช

(Features of Lyrics Dedicated to the Late King Rama IX)

มณฑนา สุวรรณศรี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาธิ สาสี 309
- รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

(Model Development of Life Skills of Primary Students of the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1)

ฐิตาภรณ์ ปะนะสุนา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ 323
- รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

(Model for Enhancing Moral Virtues Based on Sufficiency Economy Philosophy of Primary Students of the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1)

กฤต หมื่นเจริญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาทม 337
- รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการมหาสารคาม

(A Model for Developing Leadership in Teamwork for Administrators Under the Mahasarakham Provincial Education Office Executive)

วิทยาธร พันธุ์สอาด, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาทม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ 350

- การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก
(Strengthening Central Northeastern Thais' Motivation for Applying Five
Precepts to Their Well-Being In Daily Life)
ประพิศ โบราณมูล, สุรพันธ์ สุวรรณศรี, สุนทร อางนิยม, เสถียร เวียงดอนก่อ,
ณัฐญา สุทธิสนธิ 361
- ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(Strategy for Sustainable Cultural Tourism Development in the Area of
the Northeast)
ปิยะสุดา เพชรเวช, พระมหาอำนาจ มหาวิโร, พระศิลาศักดิ์ สุขเมธ,
สิริวุฒิ รัศมีฉาย 372
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อการ
บริหารการศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของ
นักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
(The Enhancement of Effective Learning of the Analytical Buddhist Studies
Based on the Enquiry Method and Multimedia for Graduate Classes of
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus)
พระมหาสาภส สุกรมณี, พระราชปรีดีวิมล, พระครูธรรมภาณโกวิท,
พระครูวินัยธร ธรรมรัตน์ เขมธโร, พระใบฎีกานรินทร์ สีสเดโช,
พระมหาใจสิงห์ สิริธมโม, จิราภรณ์ ผันสว่าง 383
- การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30
(School-Based Management of Secondary School under the Secondary
Educational Service Area Office 30)
แสงดาว คงนาวัง, แสงเดือน คงนาวัง, ลำเริง คำโมง, วัฒนพร สุวรรณแสนทวี 391

บทความวิชาการ

- พัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่
(Educational Culture in the Modern World)
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ, ชุติพร นาห้วนนิล 401

- การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างมารดา บิดากับบุตรในพระพุทธศาสนา
(An Analytical Study of Relationship Values Between Parents and Children in Buddhism)
พระนัฐวุฒิ สิริจิตฺโต (ศรีจันทร์), พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา 408

- การเขียนบทคัดย่อสำหรับงานวิจัย
(Abstract Writing for Research)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์ 418

บทวิจารณ์หนังสือ

- ชาตินี้ ชาตินี้ เรื่องผี ๆ สาร ๆ
(This Life, Next Lives and Tales of Ghosts)
พระมหาวสันต์ ญาณสิทธิ, พระมหามิตร ฐิตปญโญ, รองศาสตราจารย์ ดร. 428

**การนำหลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากร
ขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**
**Leadership to the Four Principles of Sanghavatthu in KhonKaen
Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Roi Et Province**

วิสิทธิ์ ขจรภพ¹

Wisit Kachonpob¹

ดร.ไพรัช พันชมภู²

Dr.Phairat Phuenchomphoo²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : Wisit_Kachonpob@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 71 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 8 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2561; ตอบรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: August 8, 2018; Revised: September 5, 2018; Accepted: September 13, 2018

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ด้านการให้บริการรวดเร็วทันเวลา ด้านให้บริการอย่างเพียงพอ และด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (อัตถจริยา) ในการให้บริการ เพื่อให้บุคลากรเกิดการเอาใจใส่ให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอมากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (อัตถจริยา) ในการให้บริการ เพื่อให้บุคลากรเกิดความขยันอดทนให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอมากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ในการให้บริการ เพื่อให้บุคลากรเอาใจใส่ให้บริการอย่างรวดเร็วอยู่เสมอมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1. หลักสังคหวัตถุ 2. การให้บริการ 3. องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The thematic paper served the purposes: 1) to study applications of four Buddhism's principles of social solidarity (Sangahavatthu) to personnel administrations at Khon Kaen Sub-district Administrative Organization in Mueang district of Roi Et province, 2) to draw comparisons between applications as such and sampling groups' different genders, ages and educational levels, and 3) to examines their suggestions for enhancing their such applications to its personnel administrations. The sampling groups employed for conducting the research comprised 71 personnel working for the aforesaid administrative organization, setting the required number through Taro Yamane' table. The instrument used for eliciting data was the five-rating scale questionnaire with each of question possessing the reliability at 0.93. Statistics used for data analyses encompassed: frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, and F-tests (One-way ANOVA).

Research findings have found the following outcomes. 1) Their applications of four principles of Buddhism's social solidarity to personnel administrations at the above administrative organization have been rated at the high scales, as has each of four aspects taken into considerations. Of all aspects ranked in the descending order of means, they constituted fair services, timely rapid services, sufficient services, and successive services respectively. 2) The hypothesis testing results have revealed that their applications based

on their different genders, ages and educational levels show no significant differences in both the overall aspect and a single one, thereby not being conducive to the establish hypotheses. 3) Their suggestions for applying four principles of Buddhism's social solidarity in the descending order of first three frequencies for rendering services are that the organization ought to promote such applications to let personnel regularly pay much more successive attention to their services, exert their continual assiduousness and patience, and offer timely rapid services.

Keywords : 1. Four Principles of Sangahavathu 2. Service 3. Sub-district Administrative

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีสำคัญและมีคุณค่า เป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ สี่ประการ คือ 1) ทาน การให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปันนั้น ย่อมเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวใจแก่ผู้รับให้ระลึกรู้ถึงความเป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารีของผู้ให้ ผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ ย่อมเป็นที่รักแก่ชนทั้งหลาย 2) ปิยวาจา การเจรจาที่อ่อนหวาน คือ วาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะย่อมเป็นที่ชื่นใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟังหรือคู่สนทนา และวาจาที่ไม่ไพเราะ 3) อัตถจริยา การประพฤติสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น รู้จักสงเคราะห์และช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นให้สำเร็จ รู้จักช่วยกระทำความดีอันเป็นประโยชน์บุคคลอื่นหรือแก่สังคมส่วนรวม ตามความเหมาะสมแก่ฐานะและโอกาส และ 4) สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้มีตนเสมอไม่ถือตัว ก็คือ ความประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า หรือได้ดิบได้ดีขึ้นไปก็ไม่ถือตัวหรือทำตัวเย่อหยิ่งกับญาติพี่น้องหรือมิตรสหายเดิม ที่เคยคบค้าหรือปฏิบัติต่อกัน เคยเคารพนับถือกันมาอย่างไร ก็คงประพฤติปฏิบัติต่อกัน เคารพนับถือกันอยู่อย่างนั้น ความเป็นผู้มีตนเสมอนี้เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี (พระภิกษุวิสุทฐิคุณ (เสริมชัย ชยมงคโล, 2542 : 83)

ปัจจุบัน มีหลายหน่วยงานถูกร้องเรียนว่าบุคลากรในองค์กร หน่วยงานขาดคุณธรรมในการให้บริการ บุคลากรจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นตัวแปรในการทำให้งานบริการมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้ การให้บริการที่ดี จึงควรมีความเท่าเทียม รวดเร็วทันเวลา เพียงพอ ต่อเนื่อง ก้าวหน้า และต้องมีคุณธรรมด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้บริการแบบครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในทัศนคติ วิธีคิด วิธีทำงาน การให้บริการที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ จะทำให้องค์กร หน่วยงาน ได้รับประโยชน์ อย่างสูงสุด (ศศิธร พูลสุข, 2538 : 33) ซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกกระเปาะว่า ด้วยกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ความโปร่งใส มีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เป็นการสนับสนุนพัฒนาการปกครองที่ดีหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Good Governance หรือ ธรรมาภิบาล (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2544 : 5) โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งต้องกำหนดโครงการต่าง ๆ และงานการให้บริการ ปรับปรุงงานในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับธรรมาภิบาล

(โกวิท พวงงาม, 2548 : 11) และกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรของรัฐต้องให้บริการถูกต้องโปร่งใส ให้มีความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ ระเบียบ ข้อกฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งอย่างเคร่งครัด ลักษณะเฉพาะตัวข้างต้นแล้ว คุณลักษณะอื่น ๆ ที่บุคลากรต้องมีด้วย คือ หลักคุณธรรม และจริยธรรม ดังกล่าว หากบุคลากรได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นนิสัยก็จะเป็นพื้นฐานทำให้งานบริการสำเร็จด้วยดี การให้บริการที่ดี และมีคุณธรรมจากตัวบุคลากร ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคกลยุทธ์ ทักษะ ต่างๆ ที่จะทำให้ชนะใจลูกค้า หรือผู้มาใช้บริการ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550 : 14)

องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น ยกฐานะขึ้นเป็นสภาตำบลขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2514 แล้วในปี พ.ศ. 2540 กระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ปัจจุบัน มีบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 86 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น, 2560 : 2) ซึ่งบุคลากร นอกจากจะมีบทบาทในการทำงานแล้ว ยังมีอีกบทบาทหนึ่งก็คือการให้บริการ การให้บริการที่ดีนั้น ต้องมีความ เท่าเทียม รวดเร็วทันเวลา เพียงพอ และต่อเนื่อง ที่สำคัญคือ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมในการให้บริการด้วย (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550 : 14) แต่ก็ยังไม่อาจทราบได้ว่า บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น ได้ให้บริการที่ดี และมีคุณธรรมมากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่ได้มีการศึกษาที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งน่าจะเป็นหลักคุณธรรมหนึ่งที่ทรงคุณค่า เพราะเป็นหลักธรรมแห่งการแบ่งปัน สงเคราะห์ หลักธรรมแห่งการยึดเหนี่ยวจิตใจกันและกัน มีอยู่สี่ประการ คือ 1) ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกัน 2) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน พูดด้วยจิตที่ปรารถนารู้จักกาลเวลาในการพูดอย่างเหมาะสม และรู้จักการใช้คำพูดไม่ไหวจากหากล้างเชือดเฉือนจิตใจของผู้อื่น หรือวาจาที่เป็นคำหยาบคาย กระด้างกระเดื่อง ดุด่าเสียดสี อันจะก่อให้เกิดการขัดใจกันในครอบครัวได้ 3) อตถจริยา คือ การช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น และ 4) สมานัตตตา การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาท หน้าที่ของตน โดยวางตนเสมอต้นเสมอปลาย สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ (พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย, 2544 : 119) หลักคุณธรรมดังกล่าว หากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ ก็จะทำให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ในการให้บริการ

จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางการพัฒนาการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อบรรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา ต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางการพัฒนาการนำ หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม มากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากร ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ตามบัญชีรายชื่อ จำนวน 86 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น, 2560 : 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 71 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (สรชัย พิศาลบุตร, 2548 : 43) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 43.66 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 42.25 และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสิ้นด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ด้านการให้บริการรวดเร็วทันเวลา ด้านให้บริการอย่างเพียงพอ และด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

6.3 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น

ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

6.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนมีข้อเสนอแนะ เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการเพื่อให้ดำเนินการในขั้นตอนมีความรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการ เพื่อให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียม อยู่เสมอ มากยิ่งขึ้น และควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีน้ำใจ เต็มใจให้บริการ มากยิ่งขึ้น

7. อภิปรายผลวิจัย

7.1 ผลการวิเคราะห์การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความรักสามัคคี ตรงตามที่กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้มอบหมายให้ทุกหน่วยงานต้องให้บริการที่ดี และมีคุณธรรม อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ด้านการให้บริการรวดเร็วทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ และด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550 : 14) กล่าวไว้ว่า การให้บริการ คือ การที่บุคลากรของรัฐ ต้องให้บริการถูกต้องโปร่งใส ให้มีความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ ระเบียบ ข้อกฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่ง อย่างเคร่งครัด ลักษณะเฉพาะตัวข้างต้นแล้ว คุณลักษณะอื่น ๆ ที่บุคลากรต้องมีด้วย คือ หลักคุณธรรม และจริยธรรม ดังกล่าว หากบุคลากรได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นนิสัย ก็จะเป็นพื้นฐานทำให้งานบริการสำเร็จด้วยดี การให้บริการที่ดี และมีคุณธรรมจากตัวบุคลากร ซึ่งต้องอาศัยเทคนิค กลยุทธ์ ทักษะ ต่างๆ ที่จะทำให้ชนะใจลูกค้า หรือผู้มาใช้บริการ สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550 : 25) กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรม ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของไพโรจน์ แก่นสาร (2551 : 82) กล่าวว่า สังคหวัตถุธรรม 4 หมายถึง หลักธรรมที่ช่วยให้เกิดความรู้รักสามัคคีขึ้นในกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ชุมชน หรือระดับประเทศ แม้แต่ระหว่างประเทศก็ตาม หากนำเอาพุทธธรรมหมวดนี้ไปประยุกต์ใช้อยู่เนื่อง ๆ แล้ว การเบียดเบียนกันก็จะลดลง

7.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน พบว่า

7.2.1 บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปราย

ได้ว่า เพศเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่าใครเป็นชายหรือเพศหญิงเท่านั้น แต่หลักสังคหวัตถุ 4 จะมีการนำไปปรับใช้ได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ ที่ต่างกัน แต่ขึ้นอยู่กับสภาวะความรู้สึกที่นำไปปรับใช้เหมือนกันหรือแตกต่าง ดังนั้น บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของพุกษา พุทธิรักษ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า สมาชิกที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุของสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อายุเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่าใครเกิดก่อนและหลังเท่านั้น แต่หลักสังคหวัตถุ 4 จะมีการนำไปปรับใช้ได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุที่ต่างกัน แต่ขึ้นอยู่กับสภาวะความรู้สึกที่นำไปปรับใช้เหมือนกันหรือแตกต่าง ดังนั้น บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ ต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของดนัย วงศ์มรรธศรีพันธ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสภานายควาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสภานายควาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

7.2.3 บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่าการศึกษาสูงหรือต่ำเพียงเท่านั้น แต่หลักสังคหวัตถุ 4 จะมีการนำไปปรับใช้ได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ที่ต่างกัน แต่ขึ้นอยู่กับสภาวะความรู้สึกที่นำไปปรับใช้เหมือนกันหรือแตกต่าง ดังนั้น บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของพรกมล ชูบุญพงษ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและ ครอบครัวกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและ ครอบครัวกลาง โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์การ

บริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น ให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ ให้อยู่ในมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยเฉพาะด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน เพื่อให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุดต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แรงจูงใจการให้บริการอย่างต่อเนื่องของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละด้าน คือ ข้อ 5 ที่ว่า “เอาใจใส่บริการอย่างต่อเนื่อง (อรรถจริยา)” ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการให้เกิดความขยันอดทนให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

8.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (อรรถจริยา) ในการให้บริการ เพื่อให้บุคลากรเกิดการเอาใจใส่ให้บริการอย่างต่อเนื่อง มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับหลัก(อรรถจริยา) ในการให้บริการของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). **คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดง.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2548). **การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมติใหม่ในอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- दनัย วงศ์อมร้อครพันธ์. (2553). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสภานายความตามหลักสังคหวัตถุ 4**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ. (2544). **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- พรกมล ชูณกุลพงษ์. (2555). **การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). **ธรรมญูชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวาย จำกัด.

- พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล). (2542). **ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เอช ทีพีเพรส.
- พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย. (2544). **แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนว
พระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พฤกษา พุทธรักษ์. (2550). **การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษา
สหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ แก่นสาร. (2551). **หลักการคิดอย่างมีเหตุผลและกระบวนการตกลงใจ**. นครปฐม : สถาบันวิชาการ
การทหารชั้นสูง.
- ศศิธร พูลสุข. (2538). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของกรุงเทพ
มหานคร: ศึกษากรณีสำนักงานเขตพระนคร**. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การจัดการการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2548). **เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทจูนพับ
ลิชชิง จำกัด.
- องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น. (2560). **การจัดทำแผนพัฒนาสามปี**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานองค์การ
บริหารส่วนตำบลขอนแก่น.

10. คำขอบคุณ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช-
วิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ
เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ
คำปรึกษา และตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ ศิลาบุตร ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ และนายสุริยา ถิรวิชัยกุล ที่ให้ความ
อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อ การวิจัย ขอขอบคุณ บุคลากรในหน่วยงานองค์การบริหาร
ส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนทุกท่านที่กรุณาให้ความ
ช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์
คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อาจารย์
ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

An Application of the four Principles of Sagahavatthu to the Performance
of Personell Attached to Sub-District Municipalities in Tawat Buri District,
Roi Et Province

ปทิตตา เพ็งพล¹

Patita Pengon¹

รองศาสตราจารย์อุดม ปิริยาสิงห์²

Assoc. Prof. Udom Piriyaasing²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : Patita_P@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 เทศบาลตำบลรวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 431 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 207 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สถิติ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 8 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 7 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: August 8, 2018; Revised: September 7, 2018; Accepted: September 13, 2018

ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ ทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสามด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติต่อประชาชน ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านการปฏิบัติต่อตนเอง ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรตระหนักว่าตำแหน่งเป็นเพียงกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเท่านั้นมิได้มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าคนอื่นแต่อย่างใด ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นกัลยามิตรกับเพื่อนร่วมงาน ให้มากยิ่งขึ้น และควรประพฤติปฏิบัติจนประชาชนเห็นและยอมรับในความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ 2. หลักสังคหวัตถุ 4 3. การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร

ABSTRACT

This thesis is a quantitative research, that has objectives 1)To study an application of the four principles of sagahavatthu to the performance of personnell attached to sub-district municipalities in Tawat Buri district, Roi Et province. 2)To compare an application of the four principles of sagahavatthu to the performance of personal attached to sub-district municipalities in Tawat Buri district, Roi Et province with differences of gender, age and level of education 3)To compile the suggestions about application of the four principles of sagahavatthu to the performance of personnel attached to sub-district municipalities in Tawat Buri district, Roi Et province. Samples used in research are personnel attached to sub-district municipalities in Tawat Buri district, Roi Et province from 5 municipalities include the population 431 people define the samples b using formula of Taro Yamane, Samples 207 people and research tool is the query scale estimates the five levels, There's reliability is 0.92. The statistics based on data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics that using the t-test and One-way ANOVA (F-test)

The research found that 1) Generally, an application of the four principles of sagahavatthu to the performance of personnel attached to sub-district municipalities in Tawat Buri district, Roi Et province is elevated. Considering by aspects found that elevated in all of three parts, from heist mean to lowest mean is the performance to people, the

performance to colleague and the performance to themselves. 2) Hypothesis test results, that community in municipalities in Tawat Buri district, Roi Et province with differences of gender, age and level of education. There's not different between aspects of applying the four principles of sanghavatthu to the performance 3) The suggestions of this research from high frequency to low frequency, the first is realize that vacancy just defines the duties, doesn't defines the classes, Personnel should be nice to colleague and performance their duties until other people accept their ability.

Keywords : 1. Application 2. The four principles of Sangagavatthu 3. Performance of Personnel Attached

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาช้านาน และได้รับการยกย่องรับว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน ทั้งตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน และองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), ม.ป.ป. : 150) ซึ่งหากการปฏิบัติอย่างถูกวิธีและเหมาะสมแล้วย่อมเกิดประโยชน์ คือ เป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องาน ไม่ท้อแท้ มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีขึ้น ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบา ที่ยากก็กลายเป็นง่าย ทำให้มีกำลังใจ ไม่เบื่องาน ไม่ทอดทิ้งงาน เป็นคนไม่จับจด ก้าวหน้า กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง เป็นคนไม่อ่อนแอ มักทำงานที่ยาก ทำอะไรมักสำเร็จ มีความก้าวหน้า งานไม่ค้างค้ำ เป็นคนมีสมรรถภาพ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งงานไม่เสียหาย ช่วยทำให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ทำงานไม่ผิด ไม่เบื่องานเปลืองแรงเปลืองเวลา และไม่ทำให้โง่เขลา คุณค่าดังกล่าว หากได้นำไปปฏิบัติงานย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (เสกสันต์ บุญยะ, 2548 : 73 - 74)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ขึ้นต่อรัฐบาล โดยจัดตั้งขึ้น เพื่อกระจายอำนาจให้ประชาชนในตำบลเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหา และสนองตอบความต้องการในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย การปกครองท้องถิ่นจึงมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นหน่วยงานหลักในการดูแล และตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนการสร้างรูปแบบการปกครองตนเองเพื่อสอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในหลายมาตราว่า รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นของตนเองได้ รวมทั้งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารบุคคล การเงิน การคลังและ

มีหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตการปกครองนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร จึงจำเป็นต้องนำหลักคุณธรรม และจริยธรรม ใช้ในการปฏิบัติงาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550 : 11)

อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีเทศบาลตำบลจำนวน 5 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านนิเวศน์ เทศบาลตำบลธงธานี เทศบาลตำบลอู่เม้า เทศบาลตำบลนิเวศน์ และเทศบาลตำบลเมือ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งสิ้น จำนวน 431 คน การปฏิบัติหน้าที่ได้กำหนดวิธีทัศนตามสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (2550 : 3) โดยให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่นอกจากมีสถานภาพคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลที่มีบริบทแตกต่างกันแล้ว ยังมีประเด็นสำคัญน่าสนใจคือ บุคลากรได้ประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือไม่ มากน้อยเพียงใด พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรม ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกันประกอบด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ ความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ หุ่น หรือ ทรัพย์สิน สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สนิทสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยเหลือนอกกิจการต่างๆบำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550 : 25) หลักธรรมทั้งสี่ประการหากมีนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางต่อการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบผลเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

3.3 ได้ข้อเสนอแนะของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 เทศบาลตำบล รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 431 คน (การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอรวัชบุรี, 2559 : 2) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 207 คน (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548 : 328) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 99) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ ทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 อายุไม่เกิน 35 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 45.41

5.2 ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติต่อประชาชน ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านการปฏิบัติต่อตนเอง ตามลำดับ

5.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.4 ข้อเสนอแนะของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยสรุป บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรตระหนักว่าตำแหน่งเป็นเพียง

กำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเท่านั้นไม่ได้มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าคนอื่นแต่อย่างใด ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ให้มากยิ่งขึ้น และควรประพฤติปฏิบัติจนประชาชนเห็นและยอมรับในความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

6.1 การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่มากพอควร เพราะปฏิบัติหน้าที่คอยให้การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและสามารถปฏิบัติหน้าที่พัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าคือเป้าหมายสูงสุดขององค์กร พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ทั้งกลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มอื่นๆ นอกจากนั้นยังให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานทั้งเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงานเป็นโอกาสให้สร้างความรักความสามัคคีในองค์กร ให้คำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบผลสำเร็จหรือปลอดภัยให้กำลังใจในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่เป็นวิธีการที่ช่วยสร้างสรรค์ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะเป็นคุณสมบัติที่ทรงคุณค่า และยึดคติที่ว่าคนทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น) (2551 : ก) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลัก สังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ) (2558 : 184) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประพนธ์ จันทสโร (ศรีโยธิน) (2558 : 143) ที่ได้ศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.1 ด้านการปฏิบัติต่อตนเอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเอง อยู่มากพอควร เพราะได้ปฏิบัติหน้าที่ให้การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ เป็นคุณสมบัติที่ทรงคุณค่า ยึดคติที่ว่าคนทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ยึดถือและปฏิบัติต่อคนทุกคนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ได้ตระหนักอยู่เสมอว่าการให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับทำให้มีความรู้สึกสบายใจ รู้จักใช้ถ้อยคำสุภาพเรียบร้อยกับบุคคลทั่วไปมักได้รับความเคารพนับถืออยู่เสมอ

คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องเป็นความจำเป็นของชีวิต ให้การอบรมสั่งสอนบุตรหลานในครอบครัวให้ปฏิบัติตนเป็นคนดีอยู่เสมอถือว่าเป็นธรรมทานอันประเสริฐ นอกจากนั้นการสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย และได้ตระหนักว่าตำแหน่งเป็นเพียงกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเท่านั้นมิได้มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าคนอื่นแต่อย่างใด ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของภาวิตา ธาราศรีสุทธิ (2542 : 100) กล่าวว่า คุณธรรมในการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน คือ คุณธรรมในการปฏิบัติต่อตนเอง คือ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการทำความดี ละชั่ว ทำใจให้บริสุทธิ์ มีความรัก ความเมตตา สงสาร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาทั้งปวง มีความขยันหมั่นเพียร เสียสละ มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบวินัย ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เห็นแก่ได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อหน้าที่และการกระทำเห็นประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน

6.1.2 ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อเพื่อนร่วมงานอยู่มากพอควร เพราะปฏิบัติหน้าที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานทั้งเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงานเป็นโอกาสให้สร้างความรักความสามัคคีในองค์กร ให้คำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบผลสำเร็จหรือลอบโยนให้มีความกำลังใจในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่เป็นวิธีการที่ช่วยสร้างสรรค์ ใช้ถ้อยคำสุภาพเรียบร้อยกับเพื่อนร่วมงาน ในการปฏิบัติหน้าที่ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสียได้แลกเปลี่ยนและแนะนำกับเพื่อนร่วมงาน ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการใช้ถ้อยคำที่สุภาพเรียบร้อยและเกิดผลในทางที่ดี เห็นเพื่อนร่วมงานแต่ละคนต่างมีความรู้ความสามารถและมีความสำคัญต่อองค์กร ได้ร่วมกันกับเพื่อนในองค์กรเพื่อแสดงความยินดีกับเพื่อนผู้ประสบผลสำเร็จทั้งในชีวิตครอบครัวและหน้าที่การงาน ให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ นอกจากนั้นยังเห็นว่าความสำเร็จขององค์กรล้วนเกิดจากความสามัคคีของเพื่อนร่วมงาน และประพฤติปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของภาวิตา ธาราศรีสุทธิ (2542 : 100) กล่าวว่า คุณธรรมในการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน คือ การเป็นแบบอย่างในการทำงาน รู้คนรู้จักใจของคนร่วมงานเพื่อใช้งานให้เหมาะสม รู้สภาวะของคน ความต้องการของคน บุคคล รู้จักใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เป็นแนวทางครองใจคนสร้างน้ำใจในการทำงาน เสียสละในเพื่อนร่วมงาน ให้ความร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน การพูดจาในเพื่อนร่วมงานให้เป็นเคารพรัก ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานทั้งเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงานเป็นโอกาสให้สร้างความรักความสามัคคีในองค์กร

6.1.3 ด้านการปฏิบัติต่อประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อเพื่อนร่วมงาน อยู่มากพอควร เพราะได้ปฏิบัติหน้าที่คอยแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชน และสามารถปฏิบัติหน้าที่พัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าคือเป้าหมายสูงสุดขององค์กร ให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ทั้งกลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มอื่นๆ ได้ตระหนักอยู่เสมอว่ากลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่คือประชาชน ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนทุกคนด้วยความรัก เอาใจใส่ และเอื้ออาทรจากปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนด้วยความเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง รู้จักใช้ถ้อยคำสุภาพเรียบร้อยในการต้อนรับ ชักถาม ตอบปัญหา และใช้คำ

แนะนำอย่างสมำเสมอ ให้ความร่วมมือกับองค์กรในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน รวมทั้งบุคคลโดยทั่วไป และถึงแม้มีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าการงาน แต่ก็ยังรำลึกอยู่เสมอว่าประชาชนคือกลุ่มเป้าหมายสำคัญ และยังมีการประพฤติปฏิบัติจนประชาชนเห็นและยอมรับในความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของภาวิตา ธาธาศรีสุทธิ (2542 : 100) กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร หรือหน่วยงาน เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้นั้น ต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างคุณธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ คือ คุณธรรมในการปฏิบัติต่อประชาชน คือ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน รวมทั้งบุคคลโดยทั่วไป มีความมิจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและสามารถปฏิบัติหน้าที่พัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า มุ่งมั่นในการทำงาน ตระหนักในการนำความคิดและการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเสริมสร้างภูมิธรรม ภูมิปัญญา จนเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาล และบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสามด้านให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการปฏิบัติต่อตนเอง ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติต่อตนเอง ควรวิจัยแรงจูงใจการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเองของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในสามด้าน คือ ข้อ 9 ที่ว่า “ตระหนักรู้ว่าตำแหน่งเป็นเพียงกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเท่านั้นมิได้มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าคนอื่นแต่อย่างใด” ดังนั้น ควรวิจัย สภาพ ปัญหา และอุปสรรค การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเองในการตระหนักว่าตำแหน่งเป็นเพียงกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเท่านั้นมิได้มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าคนอื่นแต่อย่างใด ของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่มากที่สุด คือ ควรตระหนักว่าตำแหน่งเป็นเพียงกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเท่านั้นมิได้มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าคนอื่นแต่อย่างใด ดังนั้น ควรวิจัย ปัจจัยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเองของบุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

8. เอกสารอ้างอิง

- เสกสันต์ บุญยะ. (2548). **การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอธวัชบุรี. (2559). **ข้อมูลพื้นฐานการปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอธวัชบุรี**. ร้อยเอ็ด : การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอธวัชบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). **คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น). (2551). **การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันตฺถิกขุ). (ม.ป.ป.). **พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันต๊ะ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระประทวน จันทสโร(ศรีโยธี). (2558). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(2). 143-155.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พระวาทีน กนต์สีโล (บัวบุญ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(1). 143-155.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). **คุณธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

9. คำขอบคุณ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ขอขอบพระคุณ บุคลากรเทศบาลตำบล อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย ทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม
An Application of the Four Principles of Gharavasadhamma
to the Personnel Management of the local Administration Organizations
in Kae Dum District, Maha Sarakham Province

พิมพ์พิชชา วงศ์คำจันทร์¹

Pimpidcha Wongkamjan¹

ดร.ไพรัช พันชมภู²

Dr.Phairat Phuenchomphoo²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : pimpit.101@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 214 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 14 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: August 14, 2018; Revised: September 9, 2018; Accepted: September 13, 2018

(Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุमानหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์กรด้านการบริหารจัดการหน้าที่ด้านการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานและด้านการบริหารจัดการงานภารกิจตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคามบุคคล ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคามลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ควรประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 (ทมะ) ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคามได้ควบคุมอารมณ์ ช่มจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำแล้วเกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้นควรประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 (ทมะ)ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคามได้ควบคุมอารมณ์ ช่มจิตใจในการปฏิบัติงานที่ทำแล้วเกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้น และควรประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4(ขันติ)ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม ได้อดทนต่อการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความยากลำบากใจ มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ 2. หลักฆราวาสธรรม 4 3. การบริการจัดการ

ABSTRACT

The thematic paper served the purposes: 1) to study the application of Buddhism's 'Gharavasadhamma' (four virtues for a good household life) to managements of, 2) to draw comparisons between personnel's application of such four virtues and their different gender, ages and educational levels, 3) to collect their suggestions for enhancing their application to managements of their local administration organizations. The sampling groups employed for the research were 214 personnel of local administration organizations, setting the group sizes through Taro Yamane's table. The research instrument was the five-rating scale questionnaire with each of questions possessing IOC between 1.00 and its reliability at 0.92. The statistics used for data analyses embraced: frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, and F-tests (One-way ANOVA).

Research findings have found the following outcomes. 1) The application of Buddhism's four virtues for a good household life to their managements at local administration organizations in the mentioned district have been rated at the high scale in the overall aspect as the same as a single aspect taken into consideration. Of all aspects placed in the descending order of means, they include organizational management, duty management, work management, and task management respectively. 2) The hypothesis testing results have revealed that their application of four virtues for a good household life and different variables are of no significant differences in both aspects. 3) Their suggestions for applying them to enhancing more sufficient managements of their local administration organizations have been recommended in the descending order of first three frequencies. First, personnel have to apply self-adjustment (dama) in a bid to controlling their negative tempers arising out of their duty performance. Next, they have to apply it in an attempt to curb oneself in their duty performance when they are not satisfied with negative consequences. Last, they ought to apply tolerance (khanti) so that they are able to put up with mental disturbance of various types whenever they encounter them.

Keywords : 1. Application 2. The Four Principles of Gharavasadhamma 3. Management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ 6 ประการคือ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า “หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเป็นหลักธรรมรัฐ “Good Governance” หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรมซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสงบสุขสามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2549 และมาตรา 77 กำหนดให้รัฐจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 กำหนดให้การบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 33(1) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารงาน บุคคลส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดมาตรฐานกลางและแนวทางในการรักษาระบบคุณธรรมเกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคล คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) ได้มีมติกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร ข้าราชการพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปใช้ยึดถือเป็นหลักการและ

แนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตนคือพึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเสียสละและมีความรับผิดชอบพึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผยโปร่งใสพร้อมให้ตรวจสอบพึงให้บริการด้วยความเสมอภาคสะดวกรวดเร็วมีอัธยาศัยไมตรีโดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และพึงปฏิบัติหน้าที่โดยยึดผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างคุ้มค่าและพึงพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถและตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ (สำนักงาน ก.พ.ร., 2547 : 11)

ฆราวาสธรรม ประกอบด้วย 2 คำ “ฆราวาส” แปลว่าผู้ดำเนินชีวิตในทางโลกผู้ครองเรือน และ “ธรรม” แปลว่า ความถูกต้องความดีงามนิสสัยที่งามคุณสมบัติข้อปฏิบัติฆราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือสัจจะแปลว่า จริงตรงแท้ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน เป็นคนจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน ทมะ แปลว่า ฝึกตน ช่มจิต และรักษาใจ บังคับตัวเองเพื่อลดและละกิเลส และรักษาสัจจะขั้นดี แปลว่า อุดหนุน ไม่ใช่เพียงแต่อดทนต่อคำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่เราไม่พอใจ แต่หมายถึงการอดทนอดกลั้นต่อการบีบบังคับของกิเลส จาคะ แปลว่า เสียสละ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมียู่ในตน โดยเฉพาะกิเลสคือ สิ่งที่ไม่ควรมียู่กับตน ละนิสัยไม่ดีต่างๆ ความสำคัญของหลักธรรม 4 ประการ พระพุทธองค์ถึงกับทำให้ไปถามผู้รู้ท่านอื่นๆ ว่ามีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างเกียรติยศ และความเคารพจากผู้อื่นให้คนเราได้เท่ากับการมี “สัจจะ” หรือไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างปัญญาให้คนเราได้เท่ากับการมี “ทมะ” หรือไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างทรัพย์สมบัติให้คนเราได้เท่ากับการมี “ขันติ” หรือมี สิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างหฤมิตร์ให้คนเราได้เท่ากับการมี “จาคะ” หรือไม่มีพระพุทธองค์ทรงทำให้ไปถามผู้รู้ท่านอื่นๆ อย่างนี้ก็หมายความว่าไม่มีธรรมะใดๆ ที่จะใช้สร้างตัวให้ประสบความสำเร็จได้ยิ่งกว่าการสร้างสัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ให้เกิดขึ้นในตน อีกนัยหนึ่งก็คือคนที่จะยืนหยัดผ่านอุปสรรคต่างๆ ในโลกนี้ไปจนกระทั่งพบความสำเร็จได้นั้นต้องสร้าง “ฆราวาสธรรม” ให้เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานประจำตนก่อนเพราะฉะนั้นความหมายที่แท้จริงของ ฆราวาสธรรม คือคุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติและสร้างหฤมิตร์ให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546 : 113)

หลักฆราวาสธรรมนั้น มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพราะอยู่ในฐานะเป็นเครื่องมือกำกับชีวิตมนุษย์หรือเป็นหลักธรรมกำกับพัฒนาชีวิตมนุษย์ที่เป็นฆราวาสหรือผู้ครองเรือนให้สูงขึ้นซึ่งประกอบด้วยความประพฤติ 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจการข่มใจบังคับควบคุมจิตใจตนเอง ความอดทนมุ่งมั่นในการทำงาน และการเสียสละมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการปฏิบัติตามฆราวาสธรรม 4 ประการนี้ จะเป็นอานิสงส์ให้เกิดความสุขความเอื้ออาทรความสมานฉันท์ของบุคคลในสังคมได้ในที่สุด และเป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี “Good Governance” (เจริญ เจริญกุลวัลย์, 2554 : 4) ซึ่งหากบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขตตำบล จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 6 แห่ง มีเทศบาลตำบลมิตรภาพ เทศบาลตำบลแกลง องค์การบริหารส่วนตำบลแกลง องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง จำนวน 461 คน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็อาจจะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด แต่ก็ไม่อาจทราบได้ว่าบุคลากรมีการนำไปใช้มากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน

จากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์สูงสุด ต่อการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม มากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักทวารวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม ประชากร ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 461 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ, 2560 : 8) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 214 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548 : 328) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วน

ประมาณค่าหำระดับ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 43.46 มีอายุไม่เกิน 31-40 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 37.38 และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 42.99

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์การด้านการบริหารจัดการหน้าที่ ด้านการบริหารจัดการในการปฏิบัติงาน และด้านการบริหารจัดการงานภารกิจตามลำดับ

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

6.4 บุคลากรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 (ทมะ) ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากรควบคุมอารมณ์ ช่มจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ทําแล้วเกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้นควรประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 (ทมะ) ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากร ควบคุมอารมณ์ ช่มจิตใจในการปฏิบัติงานที่ทําแล้วเกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้น และควรประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 (ขันติ) ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากรอดทนต่อการปฏิบัติงานที่ทําให้เกิดความยากลำบากใจ มากยิ่งขึ้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การวิเคราะห์การประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อาจเห็นว่า ฆราวาสธรรม 4 คือ หลักธรรมของผู้ครองเรือนเป็นเครื่องดำรงความเป็นฆราวาสไม่ให้เกิดโทษทุกข์ใดๆและเกิดความเจริญในการบริหารจัดการได้เป็นธรรมสำหรับในการบริหารจัดการอย่างยิ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าสำหรับในการบริหารจัดการเพราะประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ จึงมีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ ในด้านการบริหารจัดการองค์การด้านการบริหารจัดการหน้าที่ด้านการบริหารงาน

ภารกิจ และด้านการบริหารจัดการในการปฏิบัติงาน อยู่มากพอควร อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของวิทย์ วิทเวส (2542 : 67) กล่าวว่า ฆราวาสธรรม แปลว่า แนวทางหรือข้อปฏิบัติสำหรับบุคคลทั่วไปเพื่อสร้างความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในการดำรงชีวิตรวมทั้งการมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของประครอง พงษ์ชนะ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมบุญญ์ กลุยานกิตติ (แดงบำรุง) (2558 : 156) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม อาจเห็นว่า ฆราวาสธรรม 4 คือหลักธรรมของผู้ครองเรือนเป็นเครื่องดำรงความเป็นฆราวาสไม่ให้เกิดโทษทุกข์ใดๆ และเกิดความเจริญในการบริหารจัดการเพราะประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะจึงมีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการองค์กร อยู่มากกว่าทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 139) ได้ให้คำจำกัดความไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมว่า “ฆราวาสธรรม 4” หมายถึงธรรมสำหรับฆราวาสธรรมสำหรับการครองเรือนหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ

7.3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการงานภารกิจ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ฆราวาสธรรม 4 คือ หลักธรรมของผู้ครองเรือนเป็นเครื่องดำรงความเป็นฆราวาสไม่ให้เกิดโทษทุกข์ใดๆ และเกิดความเจริญเป็นธรรมสำหรับฆราวาสอย่างยิ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าสำหรับความเป็นฆราวาสเพราะประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ ซึ่งบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคามมีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการงานภารกิจอาจได้ยังไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในรายด้านนี้น้อยที่สุดกว่าทุกด้าน แต่ก็มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 139) ได้ให้คำจำกัดความไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม ว่า “ฆราวาสธรรม 4” หมายถึงธรรมสำหรับฆราวาสธรรมสำหรับการครองเรือนหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ สอดคล้องกับแนวคิดของกถิน อรรถโยธิน (2511 : 81) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นธรรมโดยตรงของฆราวาสเป็นธรรมนำมาซึ่งความสุขความเจริญเป็นสามัคคีธรรมอันควบคุมบุคคลไว้ให้กลมเกลียวกัน ผู้ปฏิบัติย่อมเกิดความไพบูลย์และตั้งตระกูลให้ถาวรมีความสุขเจริญ

7.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

7.4.1 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าเพศเป็นเพียงสัญลักษณ์บ่งบอกให้รู้ว่าเพศชาย หรือ เพศหญิง แต่การประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการไม่ขึ้นอยู่กับเพศที่ต่างกันแต่อย่างใด ดังนั้น บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์ หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเรดำ จันทรเหลียง (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจรสถานี ตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ผลการเปรียบเทียบพบว่า ข้าราชการตำรวจจราจรที่มี เพศต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ไม่แตกต่างกัน

7.4.2 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อายุเป็นเพียงสัญลักษณ์เพียงบ่งบอกให้รู้ว่าใครเกิด ก่อนและหลังเท่านั้น แต่เมื่อมีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ ก็ไม่ขึ้นอยู่กับ ช่วงอายุที่ต่างกัน แต่อย่างใด ดังนั้น บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของประครอง พงษ์ชนะ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลัก ฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษากอนแก่น เขต 1 ผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝางสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่มีอายุต่างกันมีการบริหารงานบุคคลตามหลัก ฆราวาสธรรมโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.4.3 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการ ศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการ บริหารจัดการโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นเพียง สัญลักษณ์เครื่องบ่งบอกให้รู้ถึงวิทยฐานะการศึกษาที่สูงหรือต่ำแต่เมื่อมีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการ ก็ไม่ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาที่ต่างกัน แต่อย่างใด ดังนั้น บุคลากรองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมบุญ กุลยานกิตติ (แดงบำรุง) (2558 : 156) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ การนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักทฤษฎี 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้และยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักทฤษฎี 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม ให้อยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะ ด้านการบริหารจัดการงานภารกิจ ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน

8.1.2 ด้านการบริหารจัดการงานภารกิจ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการประยุกต์หลักทฤษฎี 4 ในด้านการบริหารจัดการงานภารกิจให้มากยิ่งขึ้นต่อไป โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “อดทนต่อภารกิจงานรับผิดชอบที่ไม่พึงพอใจ (ขันติ)” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรยกระดับการพัฒนาการประยุกต์ หลักทฤษฎี 4 (ขันติ) ไปใช้ในการบริหารจัดการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม เพื่ออดทนต่อภารกิจงานรับผิดชอบที่ไม่พึงพอใจ ให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการงานภารกิจ ดังนั้น ควรวิจัย แนวทางการส่งเสริมการประยุกต์หลักทฤษฎี 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการที่มีต่อการบริหารจัดการงานภารกิจของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม

8.2.2 ผลการวิจัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในสี่ด้าน คือ ข้อ 6 ที่ว่า “อดทนต่อภารกิจงานรับผิดชอบที่ไม่พึงพอใจ (ขันติ)” ดังนั้น ควรวิจัยแนวทางการส่งเสริมการประยุกต์หลักทฤษฎี 4 ไปใช้ในการบริหารจัดการในอดทนต่อภารกิจงานรับผิดชอบที่ไม่พึงพอใจ (ขันติ)ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม

8.2.3 ผลการวิจัย ข้อเสนอแนะที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ควรประยุกต์หลักทฤษฎี 4 (ทมะ) ไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคามได้ควบคุมอารมณ์ ข่มจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ท้อแล้วเกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ควรวิจัย รูปแบบการส่งเสริมการประยุกต์หลักทฤษฎี 4 ไปใช้ในการควบคุมอารมณ์ ข่มจิตใจในการบริหารจัดการต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม

9. เอกสารอ้างอิง

- กถิน อรรถโยธิน. (2511). **อธิบายธรรมวิภาค น.ธ.ตรี**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมบรรณาคาร.
- เจริญ เจษฎาวุธ. (2554). **การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพอดี้จำกัด. ประครอง พงษ์ชนะ
- _____. (2556). **การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2546). **ความสุขของครอบครัวคือสันติสุขของสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสมปурณ์ กลยณภิตติ (แดงบำรุง). (2558). **การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(2). 156-169.
- เรดำ จันทรเหลียง. (2557). **การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทย์ วิศทเวส. (2542). **ธรรมะศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2560. จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/home/main.php>
- สำนักงาน ก.พ.ร.. (2547). **มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงาน ก.พ.ร..** กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ก.พ.ร..
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ. (2560). **ข้อมูลท้องถิ่นอำเภอแกดำ**. ร้อยเอ็ด : ส่วนท้องถิ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

สารนิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ดร.ไพรัช พันขมิญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่กรุณาให้คำปรึกษาและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่กรุณาให้ความรู้ให้คำปรึกษา ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบรวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากปกครองอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดี และขอขอบคุณประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ช่วยกรุณาตอบแบบสอบถามด้วยดีคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

**การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**
**Developments of Learning Activity Managements with Work Project-Based
Activities for Students Majoring in Primary Education
at Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus**

นิคม สุวพงษ์¹, วิจิตร พงศ์สุวรรณ², จำเนียร ฉิรินัง³, จำนง กมลศิลป์⁴
Nikom Suwapong¹, Vichit Phongsuwan², Chumnien Chilinung³, Chumnong Kamolsil⁴
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559
Email : nikomsuwapong@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงานของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน ก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมโครงงาน ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการกิจกรรมโครงงาน โดยรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเรียน เท่ากับ 20.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

³ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

³ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

⁴ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

⁴ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 10 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 28 มกราคม 2562; ตอบรับการตีพิมพ์: 12 มีนาคม 2562

Received: August 10, 2018; Revised: January 28, 2019; Accepted: March 12, 2019

4.53 หลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.66 ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 77.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.72 (2) นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และ (3) นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน โดยรวมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรม 2. กิจกรรมโครงงาน

ABSTRACT

This research served specific purposes: 1) to study outcomes of holding learning managements with project work-based activities for junior students majoring in primary education, 2) to draw comparisons of their learning achievements out of holding learning managements as such before intervention and after it, 3) to elicit their satisfaction with holding such learning managements. The purposive sampling groups employed for the study comprised seventeen junior students majoring in primary education, studying in the academic year of B.E. 2559/2016. Two devices used for conducting the research were: 1) the learning achievement testing form with its reliability of .82, 2) the questionnaire handout for inquiring their satisfaction with such learning managements.

Summaries of findings. (1) The target students learning with project work-based activities have their collective average points from the test before the intervention have amounted to 20.53, standard deviation to 4.53, their grade point averages have accounted for 51.32%. After the intervention, their collective average points have amounted to 32.10, standard deviation to 2.66, Their average points during learning have constituted 77.00, standard deviation has made up for 3.72. (2) As a result, they have had their grade point averages out of learning achievements higher than those before the intervention, with the statistical significance level of .05. Their learning achievements, therefore, have been conducive to the established hypotheses. (3) The target students have been comprehensively satisfied at the strongest level with holding learning managements with project work-based activities.

Keywords : 1. Development Learning Activity Management 2. Project Based Activity

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2556 : 12-14) และในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 13-28) และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหมวดที่กล่าวด้วยการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นเสมือนหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกคำสั่งให้สถานศึกษาใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ คือ การสอนวิทยาศาสตร์เป็นการจัดกิจกรรม และประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียน ให้ได้รับการส่งเสริม เพื่อสามารถพัฒนากระบวนการคิด ความสามารถในการเรียนรู้กระบวนการสืบเสาะในการหาความรู้กระบวนการแก้ปัญหา โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4) ดังนั้นในการพัฒนาประเทศของเราให้เจริญขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ยังต้องการบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์อยู่เป็นจำนวนมาก ความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่จะต้องส่งเสริม และพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนที่จะเติบโต เป็นกำลังของประเทศ โดยธรรมชาติแล้วคนเราทุกคน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวเองจะแตกต่างกันที่ความมากน้อย

กิจกรรมโครงงานเป็นกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยบูรณาการสาระความรู้ต่างๆ ที่ยากให้เอื้อต่อกันหรือร่วมกัน สร้างเสริมความคิด ความเข้าใจ ความตระหนัก ทั้งด้านสาระและคุณค่าต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนโดยอาศัยทักษะทางปัญญาหลาย ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นทักษะขั้นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และทักษะขั้นสูงที่จำเป็นอย่างยิ่งในการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณเป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เป็นครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงงานประสบการณ์ตรงโดยการทำโครงงานด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (ลัดดา ภูเกียรติ, 2554 : 19) และการนำชุดกิจกรรมโครงงาน มาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น ชุดกิจกรรมยังมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแมมมณี (2548 : 24) ที่กล่าวว่า ไม่มีวิธีการสอนใดที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดสำหรับทุกวิชา ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรดัดแปลงรูปแบบและวิธีสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน และสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความอยากรู้อยากเห็น และชอบความสนุกสนานอยู่ในตัวอยู่แล้ว ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความ

รู้ความเข้าใจ และได้รับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้อยู่ในระดับมาก อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบโครงงานจัดเป็นวิธีการที่เสริมสร้างและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดทั้งนี้เนื่องจากโครงงาน มีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ เกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิดได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างผลงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ พร้อมกับฝึกสภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ เป็นการบูรณาการความรู้ความคิดกับชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (ธีระชัย ปุณฺณโชติ, 2551 : 12)

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนประสบปัญหาด้านการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมมาก เวลาเรียนจึงไม่เพียงพอ ครูไม่มีรูปแบบการสอนใหม่ๆ นอกจากการบรรยาย ผู้เรียนไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และความคิดที่แปลกใหม่ การตอบคำถามของผู้เรียนส่วนใหญ่ มักตอบตามในหนังสือหรือตามที่เรียนมา ในด้านผลงานของผู้เรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบซ้ำๆ กัน ไม่หลากหลาย จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า การสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถและมีอิสระในการคิดและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการลดบทบาทการสอนของครู เพิ่มบทบาทในการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ทำให้รู้ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ทำให้เกิดผลดี และส่งเสริมผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน ก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา
- 3.2 ได้ทราบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน ก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้
- 3.3 ได้ทราบความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยเอ็ด จำนวน 72 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบ เเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรม โครงการ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมโครงการ

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนรูปแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียน (One Group Pretest-posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2546 : 60-61) ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 เสนอต่อรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยเอ็ด เพื่อทราบ และขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการทดลอง

1.2 จัดตารางเวลาในการทดลองโดยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลา ในการทดลองทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

1.3 จัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมโครงการ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมโครงการ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการ

2. ขั้นตอนทดลอง

2.1 เลือกนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 17 คน ที่เรียนวิชาการสอน วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา

2.2 ผู้วิจัย ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการกับนักศึกษา กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 17 คน

2.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนเรียน โดยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำคะแนนที่ได้เป็นคะแนนทดสอบก่อนการเรียน

2.4 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการ เมื่อเรียนรู้ ในแต่ละกิจกรรม ให้มีการประเมินผลระหว่างเรียน

2.5 หลังจากเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการจบแล้ว ให้นักศึกษากลุ่ม ตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อน การเรียน จำนวน 40 ข้อ

2.6 นำคะแนนที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการ มาทำการวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน โดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนเรียน ($\bar{x}_1$) เท่ากับ 20.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D._1$) เท่ากับ 4.53 หลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}_2$) 32.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($S.D._2$) 2.66 และค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน ($\bar{x}_3$) เท่ากับ 77.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D._3$) เท่ากับ 3.72

5.2 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.3 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน โดยรวมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, $S.D. = 0.06$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน โดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนเรียน ($\bar{x}_1$) เท่ากับ 20.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D._1$) เท่ากับ 4.53 หลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}_2$) เท่ากับ 32.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D._2$) เท่ากับ 2.66 ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน ($\bar{x}_3$) เท่ากับ 77.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D._3$) เท่ากับ 3.72 ทั้งนี้ อันเนื่องจาก กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบโครงงาน เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นตอนแผนในการทำโครงงาน ขั้นลงมือทำโครงงาน ขั้นจัดแสดงผลงาน ขั้นสรุปผลงาน ขั้นประเมินผล ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แนวคิดมาจากกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ในการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบโครงงาน ที่สามารถช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียน ตามที่ อรรถัย แก้วหย่อง (2555 : 72) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ด้วยโครงงาน ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรงใน กระบวนการแสวงหาความรู้ทุกขั้นตอน มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และช่วยพัฒนา คุณสมบัติอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนเป็นคน ช่างสังเกตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีวินัย ซื่อสัตย์ ในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ มีความรับผิดชอบ ยอมรับฟังคำติชม และความคิดเห็นของ ผู้อื่น มีเจตคติที่ดี ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ รู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน และทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้เรียนได้ คิดและลงมือปฏิบัติจริงได้ทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ และให้ผู้เรียนสังเกตผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งจะ เป็นข้อมูลนำไปสู่การถาม การอภิปรายหาข้อสรุป และการศึกษาต่อไปเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริง ที่นำมาสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยความเข้าใจและการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเป็นการนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ หรือปัญหาที่ต้องสำรวจ ตรวจสอบต่อไป กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน จะช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งในเนื้อหา หลักการ ทฤษฎี ตลอดจนลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้มา ซึ่งความรู้ในรูปแบบ ของโครงงานวิทยาศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดการแสวงหาความรู้ สามารถถ่ายโอนความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และได้รับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทาง วิทยาศาสตร์ให้อยู่ในระดับมาก อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์

จัดเป็นวิธีการที่เสริมสร้างและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด มีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ เกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิด ได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างผลงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ พร้อมกับฝึกสภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ เป็นการบูรณาการความรู้ความคิดกับชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถแก้ปัญหาในชีวิตได้

6.2 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ คูไทย ห่องแสง (2554 : 82) ได้ศึกษา การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์เป็นกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยบูรณาการสาระความรู้ต่าง ๆ ที่อยากให้อธิบายหรือร่วมกัน สร้างเสริมความคิด ความเข้าใจ ความตระหนัก ทั้งด้านสาระและคุณค่าต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนโดยอาศัยทักษะทางปัญญาหลาย ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นทักษะขั้นพื้นฐาน ในการแสวงหาความรู้และทักษะขั้นสูงที่จำเป็นอย่างยิ่งในการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณเป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เป็นครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงงานประสบการณ์ตรงโดยการทำโครงงานด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (ลัดดา ภูเกียรติ, 2548 : 19)

6.3 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงาน โดยรวมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.53, S.D. = 0.06) สอดคล้องกับ คูไทย ห่องแสง (2554 : 82) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเอกพล อาจนนทลา (2553 : 75) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบโครงงาน เรื่อง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นหลังเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบโครงงาน โดยรวมรายด้านทุกด้านและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบชัดเจน เข้าใจง่าย และมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ส่วนเนื้อหามีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้เรียน กิจกรรมที่ใช้ในโครงงานน่าสนใจ เข้าใจง่าย เรียนรู้ได้เร็ว มีความสนุกสนาน ทุกคนมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองด้านสื่อการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ มีสื่ออย่างหลากหลาย และเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน แต่ละกิจกรรม มีคำชี้แจงให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนชัดเจนเข้าใจง่ายต่อการศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล ข้อสอบแต่ละชุดมีความยากง่าย เหมาะสมกับผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเอง ส่วนวิธีการวัดผลและเครื่องมือที่ใช้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชน (Chowen, 2006 : unpagged) ได้ศึกษาการสอนวิทยาศาสตร์ พบว่า การที่ผู้เรียนมีส่วน

ร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย การศึกษาค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล การเสนอความคิด การแสดงความคิดเห็น เป็นตัวกระตุ้นที่เพิ่มความสามารถพัฒนาความคิดของผู้เรียน สอดคล้องกับ ชโรเดอร์ (Schroeder, 2006 : 950-971) กล่าวว่า การทำโครงการวิทยาศาสตร์ ช่วยแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ การเรียนรู้แบบโครงการช่วยเพิ่ม ทักษะการคิด นำทักษะการคิดที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จากข้อมูลดังกล่าว สามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผน ของครูผู้สอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาอื่น ต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการ สามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ดังนั้น ควรนำผลการศึกษาค้นคว้านี้ขยายผล ไปยังหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นอื่น ๆ ด้วย เพื่อเป็นการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นและทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร

7.1.2 การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการ ควรมีเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างเพียงพอ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ โดยครูควรเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

7.1.3 ประเด็นปัญหาในการจัดกิจกรรมโครงการ ควรเป็นประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ หรือนัดเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน มีประโยชน์และสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการพัฒนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการกับผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อเปรียบเทียบและหาแนวทางพัฒนาวิธีการเรียน ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

7.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ เช่น บทบาทผู้บริหาร ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ปัจจัยด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในหลักสูตร**

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- คู่ไทย ห่องแสง. (2554). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทีศนา เขมมณี. (2548). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระชัย ปุณณโชติ. (2551). คู่มือสำหรับครู การสอนกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2546). วิธีวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2548). การสอนโดยใช้โครงงาน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสำหรับครูประจำการ เรื่องนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2554). โครงงานเพื่อการเรียนรู้: หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การเรียนรู้-สู่ทักษะชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2556). กรอบการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อรทัย แก้วหย่อง. (2555). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอกพล อาจนนัทธา. (2553). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบโครงงาน เรื่อง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Chowen, Bernt William. (2006). Teaching Historical Thinking : What happened in a Secondary School World History Classroom. *Dissertation Abstracts International*. 66(12). Unpaged.
- Schroeder, J.E. (2006). Mapping Consumer Power: Integrative. Framework for Marketing and Consumer Research. *European Journal of Marketing*. 40(9). 950-971.

9. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก พระครูกิตติวรารท, ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ร้อยเอ็ด ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนงานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง ดร.รณชัย ศรีสุธัญญาวงศ์ และ ดร.อัมพร กุลาเพ็ญ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แก้ไข และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่ให้คำปรึกษามาโดยตลอด รวมทั้งนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และให้ความร่วมมือในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี ในการทำการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา

การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
The Personnel Administration Based on the Four Principles
of Sangahavatthu in the Schools under the Office of Primary Education
Service, Maha Sarakham Area 2

พระสุรศักดิ์ เขมจาโร¹

Phrasurasak Kamajaro¹

พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน, ดร.²

Phrakrusungarukchairat Chayaratno, Dr.²

ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี³

Dr. Vimonporn Suwansaentavee³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : Phrasurasak@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 คน และครูผู้สอนจำนวน 113 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 172 รูป/คน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{2,3} Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 2 กรกฎาคม 2561; แก้ไขบทความ: 10 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 24 กันยายน 2561

Received: July 2, 2018; Revised: September 10, 2018; Accepted: September 24, 2018

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test, F-test และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรความเป็นผู้มีน้ำใจ ไม่รังเกียจผู้จักสังเคราะห์ และช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีมีน้ำใจมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น ผู้บริหารควรยกย่อง และชมเชยบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา

คำสำคัญ : 1. การบริหารงานบุคคล 2. หลักสังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

The purposes of the thesis were: 1) to study the personnel administration based on the four principles of sangahavatthu in the schools under the office of primary education service, mahasarakham area 2, 2) to compare the personnel administration based on the four principles of sangahavatthu in the schools under the office of primary education service, mahasarakham area 2 to differences of their Classified by educational level, position and work experience, 3) to suggestions for personnel administration based on the four principles of sangahavatthu in the schools under the office of primary education service, mahasarakham area 2. The sampling groups employed for the research comprised 172 subjects working for their schools. The research instrument used for data collection was the Likert-type questionnaire, of which every question in the questionnaire had its IOC between 0.67 and 1.00, and its reliability at 0.89. Statistics for data analyses embraced: frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test, comparing paired differences by scheffe's method.

Results of the study have found The following findings: Educational the personnel administration based on the four principles of sangahavatthu in the schools under the office of primary education service, mahasarakham area 2 overall, it was at a high level.

The compare the personnel administration based on the four principles of sangahavatthu in the schools under the office of primary education service, mahasarakham area 2 to differences of their Classified by educational level, position and work experience classified by educational level and work experience of overall, no difference.

The suggestions for personnel administration based on the four principles of sangahavatthu in the schools under the office of primary education service, mahasarakham area 2 : management should be a kind of selfless. Understanding and helping subordinates. Have a good heart. have a generous mind to others. Executives should praise and applaud successful personnel in their work. Do not speak or abuse subordinates.

Keywords : 1. Personnel Administration 2. The Four Principles of Sangahavatthu

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ตามมาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ มาตรา 39 กล่าวว่าให้ทรงกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 33)

องค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานคือ คน และงาน งานเป็นภารกิจที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จ แต่ในการที่จะดำเนินการให้ภารกิจสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเพียงพอในการปฏิบัติงานหน้าที่ต่าง ๆ งานที่ดำเนินการจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจัดระบบงานการวางแผนการควบคุมกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งรวมความเรียกว่า “การบริหาร” สำหรับ “คน” จำเป็นต้องดำเนินการสรรหาเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมมาทำงาน เพื่อให้ภารกิจของหน่วยงานหรือองค์การประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ส่วนประกอบนี้เรียกว่า “การบริหารงานบุคคล” ซึ่งกล่าวได้ว่าการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้เป็นศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหาเลือกสรร และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งสนใจการพัฒนาอารมณ์ให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีในการทำงาน และยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีที่ทำให้สมาชิกในองค์การต้องพ้น

จากการทำงานด้วยเหตุุผลภาพเกษียณอายุ หรือเหตุอื่นใดในงานให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ทรัพยากรการบริหารซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ คน เพราะว่าคนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ที่ทำงานสำเร็จ ถ้าขาดคนแล้วงานทุกอย่างจะสำเร็จไม่ได้การบริหารงานบุคคลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษา เพราะว่าความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน ทรัพยากรด้านอื่นๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และเงิน แม้จะมีความพร้อมเพียงใดก็ตามถ้าคนที่ใช้ไม่มีความรู้ความสามารถงานทุกประเภทถึงแม้จะดำเนินไปได้แต่ก็คงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นความสำเร็จของงานในสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารงานบุคคลนั่นเอง (กุลชลี พวงเพชร, 2550 : 23-25)

ผู้บริหารในสังคมไทยจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษานั้นภาพลักษณ์ของผู้บริหารจะต้องเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมหลายประการจึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และการบริหารงานที่ประกอบด้วยคุณธรรมจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรไปสู่เป้าหมายได้ดีเสมอ ดังนั้นผู้บริหารควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารงาน คือ หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์กันและกัน พระพุทธองค์ทรงอุปมาสังคหวัตถุไว้ในสังคหสูตรเปรียบเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ความเจริญในโลก โดยหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การเกื้อกูลกันด้วยการให้ หมายถึง การให้การเสียสละ หรือ การเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตน เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว 2) ปิยวาจา คือ การใช้วาจาประสันไมตรี หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ 3) อตถจริยา คือ การร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ หมายถึง การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การปฏิบัติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และ 4) สมานัตตตา คือ การร่วมทุกข์ร่วมสุขใน ทุกคราว หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551 : 36)

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอลำดวน จันทบุรีมาหลายปีที่ผ่านมา ปัจจุบันการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมากมีปัญหาด้านการวางแผนบุคลากร การบรรจุและสรรหาบุคลากรการคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร ยังไม่ได้รับการปฏิบัติเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้ว่าการจัดสรรและบรรจุครูเข้าสอนก็คือ การบรรจุบุคลากรในแต่ละหน่วยงาน แต่ละวิชา ไม่เพียงพอกับความต้องการซึ่งความต้องการในการบรรจุครูมีมากแต่อัตราการบรรจุครูไม่เพียงพอ การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรมีการพัฒนาช้าไม่สามารถจูงใจให้คนที่มีความสามารถมาสมัครเข้ารับราชการได้ ประกอบกับบุคลากรบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจเนื่องจากสภาวะหนี้สิน และขาดการเสริมแรงจากผู้บังคับบัญชาและยังมีข้าราชการครูในสังกัดกระทำผิดวินัยอันมาก ให้ผู้บริหารสอดส่องกำกับดูแลและป้องปรามมิให้ข้าราชการครูกระทำผิดวินัยหากพบว่ามีข้าราชการครูกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการลงโทษด้วยความเป็นธรรม จึงทำให้มีการปฏิบัติงาน ในด้านวิชาการมีผลกระทบอย่างยิ่งทั้งนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารทั้งสิ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จต่อการปฏิบัติงานในการเปลี่ยนการพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร เพื่อปรับให้เป็นองค์กรที่ทันสมัย เป็นองค์กรแห่งการแห่ง

การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และกระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ คุณภาพและความคุ้มค่าจะต้องทำให้บุคลากรเป็นมืออาชีพ มีศักยภาพในการทำงาน ซึ่งในหลายๆปีที่ผ่านมาทางด้านบุคลากรได้รับการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย และยังไม่เข้าใจในระบบอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดในการบริหาร สิ่งสำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ สภาพของผู้บริหารและบุคลากรว่ามีหลักคุณธรรม จริยธรรม มากน้อยเพียงใดซึ่งในหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรมีในการบริหารงานบุคคลนั้น อันประกอบด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการปกครอง และการดูแลคนเป็นธรรมที่ควรมีไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างโปร่งใส บริสุทธิ์หมดจดและปฏิบัติตนโดยชอบ ทั้งตนเองและผู้อื่นที่จะทำให้การบริหารบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2559 : 21)

จากเหตุผล ความสำคัญ และปัญหาด้านบุคลากรที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา รวมทั้งการศึกษามลของการบริหารจากบุคลากร ว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้การบริหารบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ สืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับนำไปพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 คน และครูผู้สอนจำนวน 113 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่ มอร์แกน (R.V. Krejcie and D.W. Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 66-67) รวมจำนวนทั้งสิ้น 172 รูป/คน และใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

- 1) ด้านการวางแผนบุคลากร โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ รองลงมา ได้แก่ สมานัตตตา คือ มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ทาน คือ การให้ การแบ่งปัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ อตถจริยา คือการสงเคราะห์
- 2) ด้านการสรรหาบุคลากร โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ อตถจริยา คือการสงเคราะห์ รองลงมา ได้แก่ ปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ สมานัตตตา คือ มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ทาน คือ การให้, การแบ่งปัน
- 3) ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ อตถจริยา คือการสงเคราะห์ รองลงมา ได้แก่ ทาน คือ การให้, การแบ่งปัน สมานัตตตา คือ มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ
- 4) ด้านการดำรงรักษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทาน คือ การให้, การแบ่งปัน รองลงมา ได้แก่ อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ สมานัตตตา คือ มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ

6.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการวางแผนบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ผลการเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม และด้านการธำรงรักษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

6.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรความเป็นผู้มีน้ำใจไม่นิ่งดูดายรู้จักสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา มีจิตใจโอบอ้อมอารีมีน้ำใจมีจิตใจเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่แก่อื่น ผู้บริหารควรยกย่องและชมเชยบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานไม่กล่าววาจา ล่วงเกินหรือดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาอำเภอวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพิ่มตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและการก้าวหน้าวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการ พัฒนาการศึกษของผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เริ่มตั้งแต่การสรรหาการคัดเลือกและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งดำรงรักษาและพัฒนาให้บุคลากรเหล่านั้นให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรม ผู้ประพจน์ปฏิบัติดีแล้วทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเคารพรักนับถือ และเกรงใจ ซึ่งสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหารผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ก็จะไม่มีใครมาช่วยทำงานเมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้เรียกว่าสังคหวัตถุ หมายถึง วิธีผูกใจคนพระองค์ตรัสว่ารถม้าแล่นไปได้เพราะมีลิ่มสลักคอยตรึงส่วนประกอบต่างๆของรถม้าเข้าด้วยกัน ฉะนั้นคนในสังคมก็ฉะนั้นนั่นคือทำหน้าที่เป็นกาใจเชื่อมประสานคนทั้งหลายเข้าด้วยกันลิ่มสลักดังกล่าวนี้ คือ สังคหวัตถุ นักบริหารจะสามารถผูกใจเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพระสมุส ติสสวโร (มโนธรรม) (2556 : 89) ได้การวิจัยเรื่อง การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล พลเชื้อ จำนง กมลศิลป์ และอุทัย กมลศิลป์ (2561 : 107) ที่ได้ศึกษา การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7.2 การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการวางแผนบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลไม่แตกต่างกัน การกำหนดความต้องการด้านบุคคลเป็นกิจกรรมหลักในขั้นตอนของการบริหารงานบุคคลที่จะต้องทำแผน กำหนดความต้องการบุคลากรของหน่วยงานเป็นระยะๆ ไว้เป็นการล่วงหน้าตามความต้องการของหน่วยงาน ในลักษณะของกรอบอัตรากำลังซึ่งแสดงทั้งปริมาณคุณภาพของบุคคลที่ต้องการตามลักษณะและตำแหน่งที่จำเป็นที่กำหนดขึ้นรวมทั้งโครงสร้างของค่าตอบแทนกิจกรรมของขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การคาดคะเน ความต้องการด้านแรงงานในอนาคตการประเมินสถานการณ์ทางด้านแรงงานในปัจจุบันการวิเคราะห์ ประเมินแรงงานการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) การพรรณนาลักษณะงาน (Job Description) การระบุ คุณสมบัติเฉพาะงาน (Job Specification) การประเมินผล (Job Evaluation) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนุชิต ธิราชกุล (2557 : 85) ที่ได้ศึกษา การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงาน บุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนบุคลากร และด้านการดำรงรักษาบุคคล ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง และด้านการประเมินผลงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวาทิน กนตสีโล (บัวบุญ) (2558 : 184) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลัก สังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหุ้ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลัก สังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ละคนและที่สำคัญควรมอบหมายงานในส่วนอื่น ๆ ที่มีความสำคัญนอกเหนือจากงานประจำให้กับ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทดลองรับผิดชอบบ้างตามความเหมาะสมเพราะการที่ได้รับผิดชอบงานที่ทำทลายความรู้ ความสามารถจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในองค์กรอยากที่จะ ปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรในระยะยาวโดยไม่คิดลาออก

8.1.2 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสไปศึกษาต่อหรือดูงานทั้งในและต่าง ประเทศบ้างเพื่อให้สามารถนำความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง การดำเนินการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโดย การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรที่จะมีการเพิ่มเครื่องมือในการทำวิจัยให้มากขึ้นนอกเหนือจากการเก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถามเช่นการสังเกตพฤติกรรมหรือการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงเพื่อที่จะเป็นมาตรฐานในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **2552 ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กุลชลี พวงเพชร . (2550). **กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการฝึกอบรม**. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นฤมล พลเชื้อ จ่านง กมลศิลป์ และอุทัย กมลศิลป์. (2561). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 7(1). 107-118.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- พระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอบัวชุม จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(1). 143-155.
- พระสมสุก ดิสสวัสดิ์ (มโนธรรม). (2556). **การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอนุชิต ธีรบุญญ (ฤทธิ์รุ่ง). (2557). **การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอห้วยซัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้น เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2559). **รายงานประจำปี พ.ศ. 2559**. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกจาก พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน์, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่เมตตาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูก

ต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ต่อพระอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ ขออนุโมทนาขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่คอยช่วยเหลือชี้แนะแหล่งข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยไมตรีจิตอันดียิ่ง ขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนและให้การอนุเคราะห์ ที่เป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อน ๆ และนักศึกษารุ่นพี่ที่เป็นกำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ บพการี บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

**การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด**
**An Application of the Four Principles of Iddhipada to the Performances
of Personnel Attached to Sub-District Municipalities in
Kaset Wisai District, Roi Et Province**

พันจ่าเอก ณรงค์ ก้านจักร¹

Chief Petty Officer First Class Narong Kanchak¹

ดร.ไพรัช พื่นชมภู²

Dr. Phairat Phuenchomphoo²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email: narongkan1013@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

*ได้รับบทความ: 2 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 6 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: August 2, 2018; Revised: September 6, 2018; Accepted: September 13, 2018

และสถิติอนุमानหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสี่ด้าน ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำสุดอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1 การประยุกต์ 2. หลักอิทธิบาท 4 3. การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล

ABSTRACT

The thematic paper served the purposes: 1) to study municipal personnel's application of Buddhism's fourfold accomplishments (Iddhipada) to their duty performance sub-district municipalities in Kaset Wisai district, Roi Et province 2) to draw comparisons between their application as such and their different genders, ages and educational levels, 3) to collect their suggestions for their application to their duty performance. The sampling groups employed for the research were 114 personnel from all municipalities, setting the sampling size through Taro Yamane's table. The research instrument was the five-rating scale questionnaire with each question possessing IOC the reliability at 0.92 The statistics for data analyses encompassed frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, and F-tests (One-way ANOVA).

Research findings have found the following outcomes: 1) Municipal personnel's application of Buddhism's fourfold accomplishments to their duty performance have been rated at the high scales in the overall aspect, as has a single aspect taken into consideration. Of all four aspects ranked in the descending order of means, they embrace administrative

performance, task performance, general service performance, and recipient service performance respectively. 2) The hypothesis testing results have shown that personnel with such different variables have applied Buddhism's fourfold accomplishments to their performance at the same scales in both aspects, which are not conducive to the established hypotheses. 3) Their suggestions for their application have been recommended in the descending order of first three frequencies that personnel should stringently apply: vimansa (careful investigation) in a bid to enhancing their performance of services, citta (thoughtfulness) to having them pay their regular and full attention to their services, and viriya (effort) to exerting much more assiduity and patience to their assigned tasks.

Keywords : 1. Application 2. The Four Principles of Iddhipada 3. Performance of Personnel Attached to Sub-District Municipalities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากมีการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการพัฒนาแล้ว ก็ยังมีการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานการบริหารราชการ การปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน และการให้บริการอื่น ๆ อีก และมีหลายหน่วยงานมักประสบกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ แล้วก็จะปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ต้องอาศัยความรู้ ความฉลาด ความสามารถ ทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ คือ การใช้ความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับสภาพการกิจการงาน เพื่อบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพ และศิลป์ คือ การใช้หลักคุณธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินที่ดี ปัจจุบันรัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานท้องถิ่นทุกหน่วยงานได้นำเอาหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ไปใช้ในการบริหารสาธารณะเพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (เจริญ เกษภูววัลย์, 2554 : 4) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 กำหนดให้รัฐจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปใช้ยึดถือเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตน คือ 1) พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ 2) พึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผย โปร่งใส พร้อมให้ตรวจสอบ 3) พึงให้บริการด้วยความเสมอภาค สะดวก รวดเร็ว มีอัธยาศัยไมตรี โดยยึดประโยชน์ของ ประชาชนเป็นหลัก และ 4) พึงปฏิบัติหน้าที่โดยยึดผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างคุ้มค่า และ 5) พึงพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และ

ตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ (สำนักงาน ก.พ.ร., 2547 : 11)

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาช้านาน และได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเลิศในการปฏิบัติ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) หากบุคคลใดปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วย่อมเกิดประโยชน์ คือ เป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องาน ไม่ท้อแท้ มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีตนรัก ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบาที่ยากก็กลายเป็นง่าย ทำให้มีกำลังใจ ไม่เบื่องาน ไม่ทอดทิ้งงาน เป็นคนไม่จับจด ก้าวหน้า กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง เป็นคนไม่อ่อนแอ มักทำงานที่ยาก ทำอะไรมักสำเร็จ มีความก้าวหน้า งานไม่ค้างค้ำ เป็นคนมีสมรรถภาพ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ งานไม่เสียหาย ช่วยให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ทำงานไม่ผิด ไม่เปลืองทุน เปลืองแรงเปลืองเวลา และไม่ทำให้โง่งเงา คุณค่าดังกล่าว หากได้นำไปปฏิบัติหน้าที่ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541 : 186-187)

เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสิ้นจำนวน 159 คน ที่ผ่านมาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2550 ว่าด้วยคุณธรรมของข้าราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, 2550 : 3) และแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ว่าด้วยหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550 : 28) ทั้งนี้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล แต่การปฏิบัติหน้าที่ก็ยังไม่สามารถทำให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรขาดความรักพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ขาดความขยันหมั่นเพียร ขาดความเอาใจจดจ่อเอาใจใส่รับผิดชอบ และการใช้เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่ (เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย, 2560 : 2) ซึ่งหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทรงคุณค่าหากมีการนำไปใช้ในบุคลากร อาจทำให้หน่วยงาน องค์กร มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ ทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในทุกด้าน แต่ต้องมีคุณธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ ความรักพอใจ วิริยะ ความเพียรขยัน จิตตะ เอาใจ จดจ่อ วิมังสา ใคร่ครวญ ใช้เหตุผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541 : 186) หากมีการนำไปใช้ก็จะทำให้เกิดผลสำเร็จต่อตนเองและส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทำการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้รับทราบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ได้รับทราบข้อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

4.3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 159 คน (เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย, 2560 : 8) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) มีค่า IOC ระหว่าง 1.00 ความเชื่อมั่นทั้ง เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 59.65 และเพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 40.35 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 36 -40 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.49 รองลงมา คือ อายุ ไม่เกิน 35 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 และอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.63 รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ตามลำดับ

6.3 ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

6.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสี่ด้าน ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมangsa) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักคุณธรรม สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วทำให้เกิดผลได้เป็นอย่างดี ปฏิบัติแล้วทำให้บังเกิดคุณผลยกระดับตัวตนและจิตใจได้สูงขึ้น พร้อมทั้งเป็นคุณธรรมอันยั่งยืน ซึ่งบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการ

ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ได้เป็นอย่างดี อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (อาจปักษาส) (2555 : 8) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด)(2558 : 104) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชพล สิริภทโท (งามแพง) (2558 : 158) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก

7.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

7.2.1 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หรือเพศหญิงจะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศใด เพราะมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน ดังนั้น บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด)(2558 : 104) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดจะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุใด เพราะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เหมือนกัน ดังนั้น บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐณี เลิศเรืองเจริญ (2551 : 93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลมหาราช 2 อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

7.2.3 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ว่าจะอยู่ในระดับการศึกษาใด จะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าระดับการศึกษา เพราะการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานในทุกระดับการศึกษาที่เหมือนกัน ดังนั้น บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยประเด็นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระรัชพล สิริภุทโท (งามแพง) (2558 : 158) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารเทศบาลตำบล และบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ควรยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสี่ด้านให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน

8.1.2 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ผู้บริหารเทศบาลตำบล และบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ควรยกระดับการพัฒนาการประยุกต์ หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ให้มากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรวิจัย ประสิทธิภาพการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

8.2.2 ควรวิจัย แนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

9. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. (2550). **แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

เจริญ เกษภูววัลย์. (2554). **การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพอดีจำกัด.

- ณัฐณี เลิศเรืองเจริญ. (2551). **การใช้สิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงพยาบาลมหาชัย 2 อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร**. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย. (2560). **แผนพัฒนาเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด). (2558). **การประยุกต์ใช้สิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1). 104-118.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก.
- พระธัชพล สิริภโท (งามแพง). (2558). **การประยุกต์ใช้หลักสิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1). 158-172.
- พระปลัดสายชล จิตตกาโร (อาจปักษาส). (2555). **การบริหารงานบุคคลตามหลักสิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงาน ก.พ.ร.. (2547). **มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงาน ก.พ.ร.**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ก.พ.ร..
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2550). **คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

10. คำขอบคุณ

ขอขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่เมตตาให้ความช่วยเหลือ และได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดตลอดจนการตรวจสอบแก้ไข อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณ นายวิจิต โภธาราม นายสิทธิพงษ์ ชนະดี และ ร้อยตำรวจเอกเจริญยศ โนบรเทศา ซึ่งกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและประเมินคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณ นายวัฒนา ภู่วโรดม นายกเทศมนตรีตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด และบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัยทุกท่านที่อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ อันเป็นที่เคารพรักยิ่งของผู้วิจัยผู้ซึ่งวางรากฐานการศึกษาที่ดี และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัยคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยเล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ

**การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**
**An Application of the Four Principles of Iddhipada by the Administrators
of the Sri Khot Sub-District Administrative Organization
in Chaturaphak Phiman District of Roi Et**

วันเพ็ญ สืบเมืองชัย¹

Wanpen Suebmuengsai¹

ดร.ไพรัช พันชมภู²

Dr.Phairat Phuenchomphoo²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email : wanpen2480@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์ หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,052 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 1 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 8 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: August 1, 2018; Revised: September 8, 2018; Accepted: September 13, 2018

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิงได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) คือ การติดตามตรวจสอบงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรติดตามการส่งเสริมอาชีพในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และควรติดตามตรวจสอบซ่อมแซมถนนชำรุดให้ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้ 2. หลักอิทธิบาท 4 3. การบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The thematic paper served the purposes: 1) to study residents' opinions on administrators' applications of Buddhism's four accomplishments (Iddhipada) to their managements at Sri Khot Sub-District Administrative Organization in Chaturaphak Phiman District of Roi Et province. 2) to draw comparisons between the former's opinions as such and their different genders, ages, educational levels and occupations, 3) to collect suggestions for enhancing their managements. The populations employed for the research comprised household chiefs or representatives in its authorized area, numbering 1,052 residents. The sampling groups were set through Taro Yamane's table, forming 290 subjects. The instrument used for the research was the five-rating scale questionnaire with each question possessing IOC the reliability at 0.90. The statistics for data analyses encompassed frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, F-tests (One-way ANOVA).

Research findings have found the following outcomes: 1) Subjects' opinions on the administrators' application of Buddhism's four accomplishments to their managements at

have been rated at the moderate scale in the overall aspect and a single one, as has each of four aspects taken into consideration. With all aspects placed in the descending order of means, they include tasks of: infrastructures, natural resources, economies, and societies respectively. 2) The hypothesis testing results have shown that their opinions as such and the target variables are not significantly correlated with each variable in both aspects, which are not conducive to the established hypotheses. 3) Their suggestions in the descending order of first three frequencies for applying Buddhism's four accomplishments to their management at their administrative organization have recommended that they should: apply vimansa (investigation) to generating tasks of promotions of residents' better and sufficient qualities of their lives in communities, increasingly follow up results of occupational support in the communities, and monitor regular road maintenance of roads to keep them in good use.

Keywords : 1. Application 2. The Four Principles of Iddhipada 3. Sub-District Administrative Organization Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารงาน และการปฏิบัติงาน ในระบบราชการไทย ตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หรือ ก.พ.ร. ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนาระบบราชการไทยในช่วง พ.ศ. 2546 - 2550 คือ “พัฒนาระบบราชการไทยให้มีความเป็นเลิศ สามารถรองรับการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเน้นหลักธรรมาภิบาล และหลักจริยธรรม เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงาน และการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน” โดยได้กำหนดเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาระบบราชการไทย ตามหลักธรรมาภิบาล และคุณธรรมจริยธรรม คือ พัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น เพื่อปรับบทบาทภารกิจและขนาดให้มีความเหมาะสม เพื่อยกระดับขีดความสามารถและมาตรฐานการทำงานให้อยู่ในระดับสูงและเทียบเท่าเกณฑ์ในระดับสากล เพื่อตอบสนองต่อการบริหารปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในส่วนของผู้บริหาร และบุคลากรก็ต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้การบริหารงาน และปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาทิ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง หน่วยงาน และองค์กร เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546 : 3)

หลักอริยบท 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาช้านาน และได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน ทั้งตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน และองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหลักธรรมอริยบท 4 เป็นธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), ม.ป.ป. : 150) ซึ่งหากการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วย่อมเกิดประโยชน์ คือ

เป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องาน ไม่ท้อแท้ มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ตนรัก ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบา ที่ยากก็กลายเป็นง่าย ทำให้มีกำลังใจ ไม่เบื่องาน ไม่ทอดทิ้งงาน เป็นคนไม่จับจด ก้าวหน้า กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง เป็นคนไม่อ่อนแอ มักทำงานที่ยาก ทำอะไรมักสำเร็จ มีความก้าวหน้า งานไม่ค้างค้ำ เป็นคนมีสมรรถภาพ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้ง งานไม่เสียหาย ช่วยทำให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ทำงานไม่ผิด ไม่เปลืองทุนเปลืองแรงเปลืองเวลา และไม่ทำให้โง่เขลา คุณค่าดังกล่าว หากได้นำไปปฏิบัติงานย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (เสกสันต์ บุญยะ, 2548 : 73 - 74)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และมีฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาต่อมา พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรประชาชนในระดับตำบล เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย และมีอิสระในการบริหารงาน ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดระบบ ตามภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ในการ ดังที่ได้กล่าวมาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่และภารกิจมากขึ้น เช่นการบริหารงานในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านแหล่งน้ำ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองการบริหาร ด้านสังคม และด้านอื่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการบริหารงาน ๆ นอกจากนั้นแล้วยังมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การวางผังตำบล การ จัดทางงบประมาณ รวมทั้งการบริหารจัดการต่างๆ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549 : 28)

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากร จำนวน 4,401 คน ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด 8 หมู่บ้าน จำนวน 1,052 คน ที่ผ่านมาผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ต้องรับผิดชอบในการบริหารงาน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างสูงสุด โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารงาน มาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่อาจทราบได้ว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร มีการนำเอาหลักคุณธรรมใดบ้างในการใช้ในการบริหารงาน ผู้วิจัยเห็นว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นธรรมที่ตรงตามหลักธรรมาภิบาล หากได้นำไปใช้ในการบริหารงาน ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญา นันทิกุ) (ม.ป.ป. : 150) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 คือทางที่จะไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการ คือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความเอาใจใส่ วิมังสา ไตร่ตรองค้นคว้าในสิ่งนั้น ๆ ถ้าเรารักสิ่งนั้น เอาใจใส่ในสิ่งนั้น มันก็ก้าวหน้า การคิดการทำก็ก้าวหน้าต่อไป และหากมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ก็ยังไม่อาจทราบได้ว่าอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางในการพัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้ทราบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

4.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

4.4 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และส่วนรวม ต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,052 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร, 2560 : 1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) ค่า IOC ระหว่าง 1.00 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.90 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (สรชัย พิศาลบุตร, 2548 : 28) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระที่มีจำนวนสองกลุ่ม ได้แก่ เพศ โดยใช้ ค่า t-test (Independent) ทดสอบความแตกต่างและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรอิสระที่มีจำนวนตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ โดยใช้ค่า F-test (One-way ANOVA) และรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงค่าความถี่แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ ปานกลางทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ตามลำดับ

6.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

6.3 ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) คือ การติดตามตรวจสอบงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ

คนในชุมชนให้ตีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรติดตามการส่งเสริมอาชีพในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และควรติดตามตรวจสอบซ่อมแซมถนนชำรุดให้ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิต จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมเป็นเครื่องทำให้ถึงความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น วิมังสา คือ ความไตร่ตรองสอบสวนพิจารณาหรือหมายความว่าพากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝนใช้ปัญญาสอบสวน ซึ่งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิต จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ และด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม อยู่พอสมควร อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชปัญญาภิกขุ (สุบิน เขมโณ) (2528 : 260) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จตามประสงค์หรือสิ่งประสงค์คนในโลกนี้ย่อมต้องการสิ่งที่ประสงค์แห่งชีวิตกันคนละหลายรูปแบบแต่สิ่งประสงค์ที่คนต้องการตรงกันคือทรัพย์ ยศ และผลงานทรัพย์เป็นสิ่งประสงค์ที่สำคัญยิ่งของชีวิตเพราะทรัพย์เป็นสิ่งที่อาศัยใช้สอยในการดำรงชีวิตประจำวัน ทรัพย์มีอยู่ 2 ประการ คือ ทรัพย์สิน 1 ทรัพย์สมบัติ 1 ทรัพย์สินคือเงินตราสา สำหรับใช้จ่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ทรัพย์สมบัติ คือ บ้านเรือน ที่ดินที่นา ที่สวน เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราณี สิทธิพงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลหนองหงส์ อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

7.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

7.2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิต จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ที่มากกว่าหรือน้อยกว่านั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีต่อการบริหารงาน ดังนั้น ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิต จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราณี สิทธิพงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลหนองหงส์ อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครราชสีมา ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชากรที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการใช้ อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดจะมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ที่มากกว่าหรือน้อยกว่านั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุใด ๆ แต่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีต่อการบริหารงาน ดังนั้น ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุต)(2558 : 104) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

7.2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในระดับการศึกษาใด จะมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ที่มากกว่าหรือน้อยกว่านั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าระดับการศึกษานั้นๆ แต่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีต่อการบริหารงาน ดังนั้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชพล สิริภทโท (งามแพง) (2558 : 158) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

7.2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นจะประกอบอาชีพใด จะมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ที่มากกว่าหรือน้อยกว่านั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าประกอบอาชีพใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีต่อการบริหารงาน ดังนั้น ประชาชนที่ประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุสิตพัตตพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราณี สิทธิพงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลหนองหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านการใช้ฉันทะ (ความพอใจ) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้ฉันทะ (ความพอใจ) ด้านการใช้จิตตะ (ความเอาใจใส่งาน) ด้านการใช้วิริยะ (ความเพียร) ด้านการใช้มังสา(การใช้ความรู้) ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร ควรปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแนวทางการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน เพิ่มมากขึ้นทั้งสี่ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสังคัม ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน

8.1.2 ด้านสังคัม ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร จึงควรแก้ไขปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน ด้านสังคัม มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ในโอกาสต่อไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “เอาใจใส่ในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน (ฉันทะ)” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ) ในการบริหารงาน โดยให้การเอาใจใส่ในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ในโอกาสต่อไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 8 ที่ว่า “ติดตามตรวจสอบในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น อยู่เสมอ (วิมังสา)” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร จึงควรแก้ไขปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ในการบริหารงาน โดยให้มีการติดตามตรวจสอบในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น อยู่เสมอ มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ในโอกาสต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค สภาพปัญหาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

8.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสังคัม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน ดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค และสภาพปัญหา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการบริหารงานด้านสังคัม

8.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อ 8 ที่ว่า “ติดตามตรวจสอบในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น อยู่เสมอ (วิมังสา)” เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดทั้งสี่ด้าน ดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค

สภาพปัญหา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิม้งสา) ในบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการติดตามตรวจสอบในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

8.2.4 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิม้งสา) ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การติดตามตรวจสอบในงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อยู่เสมอ ดังนั้น ควรวิจัย แร่งจูงใจในการประยุกต์ หลักอิทธิบาท 4 (วิม้งสา) ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). **การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- ดารานี สิทธิพงศ์. (2549). **ผลสัมฤทธิ์ในการใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหนองฮี อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดนครราชสีมา**. สารนิพนธ์สาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระถวิล ยสินธโร (แสงสุต). (2558). **การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1). 104-118.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันท์ภิกขุ). (ม.ป.ป.). **พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันท์**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระธวัชพล สิริภทโท (งามแพง). (2558). **การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอดุตรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1). 158-172.
- พระราชปัญญากวี(สุบิน เขมโย). (2528). **ประมวลบทพระธรรมเทศนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2548). **เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จูนพัลลิ่งซิงจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). **คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ก.พลพิมพ์.

เสกสันต์ บุญยะ. (2548). การใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. ปรินญา นิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร. (2560). แผนพัฒนาสามปีตำบลศรีโคตร. ร้อยเอ็ด : องค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่เมตตาให้ความช่วยเหลือ และได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดตลอดจนการตรวจสอบแก้ไข อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณ นายวิจิต โพธาราม นายสิทธิพงษ์ ชนะดี และ นายนพพล เจริญศรีเมือง ซึ่งกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและประเมินคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณ นายนิพนธ์ บุญวงศ์ษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร ตำบลศรีโคตร อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด และประชาชนตำบลศรีโคตรทุกท่านที่อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ อันเป็นที่เคารพภักดีของผู้วิจัยผู้ซึ่งวางรากฐานการศึกษาที่ดี และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัยคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยเล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ แม่ ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ

การประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด
สาขาอำเภอโพนทอง

An Application of the four Principles of Sangagavatthu to Customer
Service of the Roi Et Transport office, Phon Thong District Branch

สุวันนา คำบุศย์¹

Suwanna Kambud¹

ดร.ไพรัช พันชมภู²

Dr.Phairat Phuenchomphoo²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : suwanna.cascap@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มาใช้บริการของสำนักงานขนส่ง จังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง จำนวน 550 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 232 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 24 กรกฎาคม 2561; แก้ไขบทความ: 28 สิงหาคม 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: July 24, 2018; Revised: August 28, 2018; Accepted: September 13, 2018

ทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการเพื่อให้ดำเนินการในขั้นตอนมีความรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการ เพื่อให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียม อยู่เสมอ มากยิ่งขึ้น และควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีน้ำใจ เต็มใจให้บริการ มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 2. การให้บริการ 4. สำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด

ABSTRACT

s thematic paper served the purposes: 1) to study service recipients' opinions on an application of four bases of Buddhism's social solidarity to rendering customer services at Roi Et Transport Office's Phon Thong District Branch, 2) to draw comparisons between their opinions on the application as such, and variables of their different genders, ages, educational backgrounds and occupations, and 3) to examine their suggestions for applying four bases of Buddhism's social solidarity at the preceding office. Populations employed for the research were 550 service recipients, setting the sampling groups through Taro Yamane's table, and earning the sampling groups of 232 subjects. The instrument used for the research was the five-rating scale questionnaires in which the whole questions possessed the reliability at 0.93. The statistics utilized for data analyses encompassed: frequencies, percentages, means, standard deviations, and t-tests (One-way ANOVA).

Research findings have found the following results. 1) The application of four bases of Buddhism's social solidarity to rendering customer services at Roi Et Transport Office's Phon Thong District Branch have been rated 'high' in the overall aspect. In terms

of a single aspect taken into consideration, it has had the same scale in four aspects. All of them placed in the descending order of means have constituted: buildings and premises, serviced personnel, service facilitation, and equal services respectively. 2) The hypothesis testing results have proven similar opinions on application as such at its Phon Thong district branch, which are not conducive to the established hypotheses. 3) Service recipients have suggested applying its four bases of social solidarity in the descending order of first three frequencies that service personnel ought to apply one of four bases, i.e. even and equal treatment' (samanattata) to rendering services to every service recipients in order to: process documents in each step at much shorter time, considerably render fair and equal services, and let service personnel be extensively willing and hospitable to render their services.

Keywords : 1. An Application the Four Principles of Sangagavatthu 2. Customer Services 3. Roi Et Transport Office

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักสังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ (บุญศิริ ขวลิตรำรง, 2529 : 31) ประกอบด้วยคุณธรรมสี่ประการ คือ 1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ารัก ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจรู้จักพูด ให้ความเข้าใจดี สนิทสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติตนสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย คือร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543 : 167 - 168) จะเห็นได้ว่าหลักสังคหวัตถุ 4 มีความสอดคล้องกับการให้บริการและส่งเสริมหลักการให้บริการให้มีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างมาก

ปัจจุบันหน่วยงานไม่ว่าของรัฐหรือเอกชน ได้มีการตื่นตัวในการให้บริการ กันอย่างกว้างขวาง ค้นหากลยุทธ์ต่าง ๆ มาให้บริการ และถือหลักการการให้บริการที่ดีต่อผู้ที่ใช้บริการทุกคน โดยปลูกฝังให้ทุกคนภายในองค์กรมีหัวใจบริการ (Service Mind) เป็นหลักยึดสำหรับสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ให้บริการทุกคน หัวใจบริการ หมายถึง การอำนวยความสะดวก การช่วยเหลือ การให้ความกระจ่าง การสนับสนุน การเร่งรัดการทำงานตามสายงาน และความกระตือรือร้นต่อการให้บริการคนอื่น รวมทั้งการยิ้มแย้มแจ่มใสให้การต้อนรับด้วยไมตรีจิตที่ดีต่อผู้อื่นต้องการให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จในสิ่งที่เขาต้องการ การที่บุคคลมีหัวใจบริการจะช่วยให้เกิดผลดีต่อคนอื่น ต่อตนเอง และต่องานที่ทำ กรมการขนส่งทางบก ได้

ดำเนินการพัฒนางานด้านบริการประชาชน โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน 2) ปรับปรุงระบบงานให้สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม ลดขั้นตอนการติดต่อราชการ มีระบบงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้คำนึงถึงความพอใจของประชาชนเป็นหลัก 3) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการทำงานให้รวดเร็ว เป็นระบบ และถูกต้อง 4) พัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ และเพิ่มช่องทางในการให้บริการประชาชน ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพการบริการ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาให้เกิดรูปธรรม โดยมีการสำรวจความพึงพอใจกระบวนการทำงานทุกระดับและบุคลากรที่เกี่ยวข้องไปสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ มุ่งไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานบริการของหน่วยงาน ตามนโยบายของกรมการขนส่งทางบก ได้ให้ความสำคัญต่องานบริการ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของกรมการขนส่งทางบก เพื่อพัฒนาการบริหารงานและการบริการสู่ความเป็นเลิศ เรื่องคุณภาพการให้บริการ

สำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ มีภารกิจสำคัญเกี่ยวกับการจัดระบบระเบียบการขนส่งทางบก กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ตรวจตรา ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายกฎ ระเบียบ ประสานและวางแผน ให้มีการเชื่อมต่อกับระบบการขนส่งอื่นๆ และบริการใบอนุญาตขับขี่ การต่ออายุทะเบียนและชำระภาษีรถ การตรวจสภาพรถ งานบริการอื่น ๆ คือ ให้บริการในอาคารสถานที่ จัดเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวก พร้อมให้บริการอย่างเท่าเทียมกับผู้มาใช้บริการ แต่ก็ไม่อาจทราบได้ว่าหลักคุณธรรมต่าง ๆ ที่มีต่อการให้บริการ ซึ่งทางสำนักงานขนส่งสาขาโพนทอง มีการประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมใดบ้าง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หลักสัจหวัด 4 เป็นหลักธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันระหว่างผู้ให้กับผู้รับ หรือไม่ เป็นเพื่อการสงเคราะห์ระหว่างกันมีคุณธรรมสำคัญ คือ 1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน และช่วยเหลือ 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ารัก ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สบายสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาคับและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม และ 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสามาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติตนสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543 : 167 - 168) หลักสัจหวัด 4 ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมที่ทรงคุณค่า หากสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง มีการประยุกต์ใช้ในการให้บริการ ก็จะทำให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล แต่ก็ยังไม่ทราบได้ว่าประชาชนผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ มากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์ หลักสัจหวัด 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางการพัฒนาสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง

3. สมมติฐานการวิจัย

ประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ การประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง แตกต่างกันไป

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มาใช้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง จำนวน 550 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 232 คน (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543 : 79) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (สรชัย พิศาลบุตร, 2548 : 43) มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ตามลำดับ

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

6.3 ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการเพื่อให้ดำเนินการในขั้นตอนมีความรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการ เพื่อให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียม อยู่เสมอ มากยิ่งขึ้น และควรมีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ไปใช้ในการบริการเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีน้ำใจ เต็มใจให้บริการ มากยิ่งขึ้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความรักสามัคคี ซึ่งสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการ มากอยู่พอควร โดยเฉพาะด้านอาคารสถานที่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมตามลำดับ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ) (2558 : 184) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประทวน จันทสโร (ศรีโยธิน) (2558 : 143) ที่ได้ศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7.1.1 ด้านอาคารสถานที่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า สำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพนทอง มีการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ มากอยู่พอควร เพราะได้มีการจัดอาคารสถานที่ให้บริการได้เหมาะสม จัดอาคารสถานที่กว้างขวางเดินไปมาสะดวก พนักงานในสถานที่พูดจาสุภาพ พนักงานในสถานที่พูดอ่อนหวาน จัดอาคารสถานที่

ให้บริการสะอาด จัดอาคารสถานที่สวยงาม ร่มรื่น จัดอาคารสถานที่กว้างขวาง และอาคารสถานที่สะอาด อยู่เสมอ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นในรายด้านนี้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัคคหัตถ์ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัด นครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่ให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

7.1.2 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สำนักงานขนส่งจังหวัดอัยยวด สาขาอำเภอโพนทอง มีการประยุกต์หลักสัคคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่มากพอควร เพราะเจ้าหน้าที่เอื้อเฟื้อพร้อมให้บริการอยู่เสมอ เอื้อเฟื้อเสียสละ ให้บริการ (ทาน) พุดจาสุภาพเรียบร้อย (ปิยวาจา) พุดจาอ่อนหวานเป็นกันเอง (ปิยวาจา) เจ้าหน้าที่มีน้ำใจ เต็มใจให้บริการ (อตัลจริยา) คอยแนะนำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ (อตัลจริยา) มีความเป็นกันเองกับทุกคน (สมานัตตตา) และให้บริการไม่เลือกปฏิบัติกับทุกคน (สมานัตตตา) อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นในรายด้านนี้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสอดคล้องกับแนวคิดของบุญสิริ ขวลิตรารัง (2529 : 31) กล่าวว่า สัคคหัตถ์ 4 หมายถึง ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความ ยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาบุญเพียร ปลูกวิริโย (2544 : 119) กล่าวว่า สัคคหัตถ์ 4 หมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

7.1.3 ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า หลักสัคคหัตถ์ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความรักสามัคคี ซึ่งสำนักงานขนส่งจังหวัดอัยยวด สาขาอำเภอโพนทอง มีการประยุกต์หลักสัคคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการ ด้านการอำนวยความสะดวก อยู่มากพอควร เพราะได้เอื้อเฟื้อเพื่อติดป้ายบอกจุด บริการชัดเจน เอื้อเฟื้อจัดจุดประชาสัมพันธ์ และอำนวยความสะดวก ในขณะให้บริการ พุดจาสุภาพในขณะให้บริการ พุดจาอ่อนหวาน ในขณะให้บริการ คอยให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ ดำเนินการในขั้นตอนให้อย่างรวดเร็ว บริการเป็นไปตามลำดับก่อนและหลัง และอำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียมกันกับทุกคน อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นในรายด้านนี้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัคคหัตถ์ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกโดยรวม อยู่ในระดับมาก

7.1.4 ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า หลักสัคคหัตถ์ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความรักสามัคคี ซึ่งสำนักงานขนส่งจังหวัดอัยยวด สาขาอำเภอโพนทอง มีการประยุกต์หลักสัคคหัตถ์ 4 ไปใช้ในการให้บริการ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม มากอยู่พอควร เพราะเอื้อเฟื้อให้บริการอย่างรวดเร็วกับทุกคนอย่างเท่าเทียม (ทาน) เอื้อเฟื้อให้การดำเนินการรวดเร็วให้กับทุกคนอย่างเท่าเทียม (ทาน) พุดจาสุภาพกับทุกคนอย่างเท่าเทียม (ปิยวาจา) พุดจาอ่อนหวานกับทุกคนอย่างเท่าเทียม (ปิยวาจา)

เอาใจใส่ให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียมอยู่เสมอ (อัตถจริยา) มีน้ำใจให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียมอยู่เสมอ (อัตถจริยา) ให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียมอยู่เสมอ (สมานัตตตา) และมีความเสมอภาคต่อการให้บริการ (สมานัตตตา) อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นในรายด้านนี้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนารี แสนพยุห์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพธิ์ทอง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพธิ์ทอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนา ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน เพื่อให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพธิ์ทอง อยู่ในระดับมากที่สุดต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การส่งเสริมหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการอย่างเท่าเทียมในสำนักงานขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาอำเภอโพธิ์ทอง เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละด้าน คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ดำเนินการในขั้นตอนให้อย่างรวดเร็ว (อัตถจริยา)” ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวทางการพัฒนาการดำเนินการในขั้นตอนให้อย่างรวดเร็วตรงตามหลักสังคหวัตถุ 4

8.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรลดขั้นตอนการให้บริการ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น (อัตถจริยา) ดังนั้น ควรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับการลดขั้นตอนการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

9. เอกสารอ้างอิง

บุญสิริ ชวลิตธำรง. (2529). **ธรรมโอศถ**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **ธรรมานุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระประพนธ์ จันทสโร(ศรีโยธี). (2558). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(2). 143-155.

พระมหาบุญเพียร ปุณณวโร. (2544). **แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระวาทิน กนตลีโล (บัวบุญ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองท่ม อำเภอบัวปทุม จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยวด**. 4(1). 143-155.

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน.

สรชัย พิศาลบุตร. (2548). **เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิง จำกัด.

สุนารี แสนพยุห์. (2557). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอบัวทอง จังหวัดอัยยวด**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. (2554). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอบึงเมืองจันทนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี มาโดยตลอด ขอขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์อุตม พิริยสิงห์ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ และนายวัฒนากรณ เน้นอุดร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณ ประชาชนผู้มาใช้บริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดอัยยวด สาขาอำเภอบัวทอง ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทน ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ขอขอบคุณ คณาจารย์ทุกท่าน ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ตำรา เอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือสนับสนุน คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบุชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด
Study of Effective Factors for Study decision in
Phrapariyattithamma Schools of General Education Division,
Roi-et Province

ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี¹

Theeraphat Thinsandee¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาตม²

Asst. Prof. Dr.Kritkanok Duangchatom²

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี³

Assoc. Prof. Dr.Somjet Poosri³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : dr.theeraphat.th@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดและ 3) แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาและระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ นักเรียน จำนวน 399 คน และ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Graduate Students Majoring in Master of Education Program in Educational Management, Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}Rajabhat Maha Sarakham University

*ได้รับบทความ: 23 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 1 พฤศจิกายน 2561; ตอบรับการตีพิมพ์: 12 พฤศจิกายน 2561

Received: August 23, 2018; Revised: November 1, 2018; Accepted: November 12, 2018

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแตกต่าง t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัจจัยสำคัญใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านตัวผู้เรียน 2) ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและอาคารสถานที่ 4) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน 5) ด้านการบริการนักเรียน 6) ด้านการจัดการเรียนการสอน 7) ด้านการบริหารโรงเรียนและปัจจัยที่ส่งผลทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดทั้งรายด้านและโดยรวม จากการจำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ความสำคัญในรายละเอียดทั้ง 7 ด้าน แล้วเน้นการประชาสัมพันธ์ในทั้ง 7 ด้าน เป็นเรื่องหลัก

คำสำคัญ : 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษา 2. โรงเรียนพระปริยัติธรรม 3. แผนกสามัญศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to, 1) study of the effective factors for study decision in Phrapariyattithamma Schools of General Education Division, Roi-et Province, 2)opinion comparison of the effective factors for study decision in Phrapariyattithamma Schools of General Education Division, Roi-et Province, and 3) development guidelines of the effective factors for study decision in Phrapariyattithamma Schools of General Education Division, Roi-et Province. Research implementation were divided for2 phases; phases 1, study of the effective factors for study decision, and phases 2, study for development guidelines of the effective factors for study decision in data collection by questionnaire survey, and group discussion to data with the key informants of the sampling, there were 399 students and 9 professionals. The data analysis was analyzed by descriptive statistical analysis including mean, standard deviation, and t-test.

The results were followed:

1. The effective factors for study decision in Phrapariyattithamma Schools of General Education Division, Roi-et Province of factors at a “key” in 7 elements were to; 1) learners, 2) school reputation,3)school environment and location building, 4) community relationship, 5) student services, 6) instructional, 7) school administration. And all element of effective factors of a level at high levels.

2. The opinion comparison of the effective factors for study decision in Phrapariyattithamma Schools of General Education Division, Roi-et Province include the sides and overall by education level of the opinion was not different.

3. The development guidelines of 7 sides in the effective factors for study decision in Phrapariyattithamma Schools of General Education Division, Roi-et Province in the main for attention to the publicity.

Keywords : 1. Effective factors for study decision 2. Phrapariyattithamma Schools 3. General Education Division

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของพลเมืองในชาติประเทศชาติจะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้คนในชาติต้องได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพเมื่อคนในชาติมีคุณภาพการศึกษาที่ดีกล่าวคือมีความรู้ความสามารถ คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น อันจะเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (อาณันย์ มุทธะธากุล, 2545 : 1) ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตราที่ 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาดังกล่าวนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการ ศึกษา คือสถานศึกษาโดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายของรัฐเห็น ผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้นและมีหน่วยงานระดับสูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกันทั้งในระดับ กระทรวง กรม กอง องค์การภาครัฐและเอกชนถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงานและหลายระดับรับผิดชอบร่วมกัน แต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการ การพัฒนา คุณภาพของเยาวชนต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาหรือปฏิรูปการบริหารในสถานศึกษาโดยแท้จริงแล้ว งาน บริหารสถานศึกษานั้นทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ภาระหน้าที่ของผู้บริหารและงาน ที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติเหมือนกันทั้งสิ้น (จันทราณี สงวนนาม, 2551 : 147)

ในอดีตประเทศไทยยังไม่มีรูปแบบหรือแบบแผนในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนการศึกษาส่วนใหญ่ จึงเป็นการจัดการศึกษาในวัดโดยมีพระสงฆ์เป็นบุคลากรหลักในการสั่งสอนและฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา ควบคู่ไปกับการศึกษาด้านศิลปวิทยาในสาขาต่างๆ ปัจจุบันการศึกษาไทยมีรูปแบบการบริหารจัดการ การศึกษาที่ชัดเจนกล่าวคือมีโรงเรียนเป็นสถานจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนทั่วไปในขณะเดียวกันโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมก็มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับกุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา จึงได้มี การจัดการศึกษาแบบพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขึ้นซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการ ศึกษาคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้การศึกษา

ในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและฝ่ายบ้านเมืองกล่าวคือทางฝ่ายพระพุทธศาสนา ก็ได้ศาสนทายาทที่ดีมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะสามารถดำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุ-สามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐหรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไป(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550 : 3)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของคณะสงฆ์ ซึ่งวัดที่มีความพร้อมได้ขอจัดตั้งโรงเรียนเปิดดำเนินการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่ยังไม่จบการศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคู่ไปกับวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการโดยโรงเรียนจัดตั้งอยู่ในวัดที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา จัดการศึกษาเฉพาะสำหรับพระภิกษุสามเณรเท่านั้นจัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไปซึ่งคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมได้ออกประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลการบริหารจัดการ ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นโรงเรียนของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมในการสนับสนุนงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2558 : 9)

ในการจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาปัจจุบันได้มีการพัฒนามาจากบาลีหรือพระปริยัติธรรมล้วนๆใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวัดที่ผสมผสานทั้งสายปริยัติธรรมและสายสามัญคือเรียนทั้งบาลีและความรู้สามัญมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ดังเช่นโรงเรียนมัธยมทั่วไปในการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้ที่มาเรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้ เพราะผู้ที่มาเรียนมาจากท้องถิ่นชนบทเป็นส่วนใหญ่และมีบางคนที่มีลักษณะด้อยโอกาสนอกจากการจัดการศึกษาแต่บาลีหรือพระปริยัติธรรมอย่างเดียวบางคนเรียนจบบางคนเรียนไม่จบ ก็ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพในทางโลกได้ทางคณะได้เล็งเห็นปัญหา จึงได้ดำเนินการโดยร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ผสมเข้ากับโรงเรียนพระปริยัติธรรมเดิมจึงกลายเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญผู้จบการเรียนบาลีปริยัติธรรมระดับเปรียญและอยู่ในพุทธศาสนาก็สามารถดำเนินชีวิตแบบบรรพชิตบำรุงศาสนาต่อไปได้ส่วนผู้ที่จบสายสามัญมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็สามารถจะเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ทุกประเภททุกมหาวิทยาลัยมีศักดิ์และสิทธิตามหลักสูตรทุกประการจึงสามารถครองเพศบรรพชิตหรือลาสิกขาบทออกมาเป็นสามัญชนได้ตามวัตถุประสงค์(พระจินดวัตร กิ่งแก้ว และสมบัติ คชสิทธิ์, 2557 : 164)

ในปัจจุบัน มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน 14 กลุ่มซึ่งจังหวัดร้อยเอ็ดเป็น กลุ่มที่ 10 ประกอบด้วย จังหวัด ร้อยเอ็ด, มหาสารคาม, กาฬสินธุ์, นครพนม มีโรงเรียนจำนวน 44 โรง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 14 โรง ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระภิกษุสามเณรที่เข้ามาศึกษาส่วนมากเป็นลูกชาวนา คิดเป็น

ร้อยละ 100 ที่เข้ามาศึกษา อย่างไรก็ตามที่สภาวะปัจจุบันมีการเปิดโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งภาครัฐและเอกชนขึ้นหลายโรงเรียน ทำให้เยาวชนมีทางเลือกมากขึ้น ขณะเดียวกันจำนวนเด็กที่อยู่ในวัยเข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีจำนวนลดลง โดยธรรมชาติการตัดสินใจเรียนของบุคคลย่อมจะเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดบนพื้นฐานศักยภาพของตนเองอยู่แล้ว โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก็เป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษาให้กับพลเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพลเมืองที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนไม่ค่อยดี ประเด็นน่าสนใจก็คือการนำเสนอทางเลือกทางการศึกษาให้กับเยาวชนที่เหมาะสมกับสถานภาพของเขาตลอดจน กระบวนการกล่อมเกลากทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นกระบวนการเสริมสร้างปัญญาควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับพลเมืองของชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหากได้รูปแบบการส่งเสริมให้เยาวชนได้เข้าเรียนกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้มากขึ้นย่อมจะเป็นการตอบสนองนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นความรู้คู่คุณธรรมได้เป็นอย่างดีประกอบกับการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรัฐบาลทั้งนี้เมื่อรัฐบาลได้ขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 ที่ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีโดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหกและพลอยทำให้จำนวนผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ลดลงตามไปด้วยซึ่งถือว่ารัฐบาลได้เปิดโอกาสและกำหนดกฎเกณฑ์ให้พลเมืองได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้จำนวนพระภิกษุและสามเณรที่เข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาลดลงเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์เพื่อการรับนักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และกำหนดเป็นแนวนโยบายสำหรับผู้บริหารในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดตามรายด้านและโดยรวม และจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดตามรายด้านและโดยรวม และจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา มีความแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้แนวทางในการส่งเสริมการตัดสินใจเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 สามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงกระบวนการในการส่งเสริมการเข้าศึกษาต่อให้เหมาะกับพฤติกรรมและสภาพปัญหาการตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 สามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงกระบวนการในการส่งเสริมการเข้าศึกษาต่อให้เหมาะกับพฤติกรรมและสภาพปัญหาการตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยทั่วไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,372 รูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727) และการปรับสัดส่วนให้เหมาะสม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 249 รูป และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 150 รูป รวม 399 รูปและผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด และแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปรับปรุงของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถามของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแตกต่าง t-test

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ สังเคราะห์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกได้ 7 ด้าน ดังนี้ ด้านตัวผู้เรียน ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ด้านจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริการนักเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารโรงเรียน

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งรายด้านและโดยรวม จากการจำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

6.3 แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ความสำคัญในรายละเอียดทั้ง 7 ด้าน แล้วเน้นการประชาสัมพันธ์

ในทั้ง 7 ด้าน เป็นเรื่องหลัก

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 9 ท่าน/รูป ได้แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ตามลำดับความเข้มของการสนทนากลุ่ม เห็นด้วยกับปัจจัยทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านตัวผู้เรียน ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริการนักเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารโรงเรียน ข้อเสนอแนะในการอภิปรายเป็นการเพิ่มประเด็นย่อยในรายละเอียดในแต่ละประเด็นให้รัดกุม ชัดเจนยิ่งขึ้น หรืออยู่ในกรอบขอบข่ายเดียวกันกลยุทธ์ในการส่งเสริมพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดร้อยเอ็ด และโดยรวมทั้ง 7 ด้าน ควรเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เช่น ออกพบปะ ประชุมชาวบ้าน การประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ จัดทำ วิ.ที.อาร์ เป็นต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนรายรอบโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ตั้งอยู่มีแผนงานที่เป็นระบบ งบประมาณรองรับชัดเจน

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมทุกระดับชั้นการศึกษา ทั้งรายด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอรรถพล อดุลพล (ปะกาโส) (2558 : 183) ที่ได้ศึกษา การตัดสินใจของนักเรียน/นักศึกษาต่อการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบการตัดสินใจของนักเรียน/นักศึกษาต่อการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่างกัน พบว่า นักเรียน/นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีการตัดสินใจ โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการและการบริการ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือ คือ ด้านวิชาการและชื่อเสียงของสถานศึกษา ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษาและด้านการประชาสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน นักเรียน/นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีการตัดสินใจ โดยรวมและรายด้าน คือด้านการบริหารจัดการและการบริการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือ คือ ด้านวิชาการและชื่อเสียงของสถานศึกษา ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา และด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันนักเรียน/นักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีการตัดสินใจ โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการและการบริการ ด้านวิชาการและชื่อเสียงของสถานศึกษา ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือ คือ ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา และด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ แสงทองดี (2550 : ค) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเลือกและการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกและตัดสินใจเข้าศึกษาในสาขาการจัดการทั่วไปเหตุผลที่เลือกเพราะใกล้บ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการเลือก คือบุคคลในครอบครัว มีการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ช่วงหลังจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนและญาติ และเลือกสาขาตามความ

ถนัด โดยพิจารณาด้านหลักสูตร ค่าใช้จ่าย สถานที่ และด้านการสนับสนุนการเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้เรียนที่ต้องการทุนการศึกษาและผู้อุปถัมภ์ตลอดหลักสูตร และผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

7.2 จากผลการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอกลยุทธ์ในการส่งเสริมพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดควรเร่งรัดการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ในทั้ง 7 ด้านเป็นเรื่องหลัก เช่น ออกพบปะ ประชุมชาวบ้าน การประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ จัดทำ วิ.ที.อาร์ เป็นต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนรายรอบโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ตั้งอยู่ มีแผนงานที่เป็นระบบ งบประมาณรองรับชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรรัตน์ เอี่ยมบรรจง (2555 : ข) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคโนโลยีไทยโยธยาบริหารธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ด้านการจัดการศึกษาด้านหลักสูตร ด้านสถานที่ตั้ง ด้านชื่อเสียงของวิทยาลัย ด้านอุปกรณ์การเรียน ด้านค่าเล่าเรียน ด้านคุณภาพของครู ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการประชาสัมพันธ์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ในการรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.1.2 ควรนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ในการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.1.3 ควรนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ในการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.
- ประพันธ์ แสงทองดี. (2550). **การเลือกและการตัดสินใจเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- พระจินณวัตร กิ่งแก้ว และ สมบัติ คชสิทธิ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรม กลุ่มที่ 5 สู่ความเป็นเลิศ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. 4(1). 162-170.
- พระอรรถพล อุดมพล (ปะกาโส). (2558). การตัดสินใจของนักเรียน/นักศึกษาต่อการศึกษาในวิทยาลัย อาชีวศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด. 4(2). 183-196.
- พัชรรัตน์ เอี่ยมบรรจง. (2555). การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในวิทยาลัย เทคโนโลยีไทยอยุธยาบริหารธุรกิจ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (2558). แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.2558 - พ.ศ.2562). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อาณันย์ มุทธากุล. (2545). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเจริญศึกษาอำเภอรณัง จังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- Yamane. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. Third edition. New York : Harper and Row Publication.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาชี้แนะจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาต และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์โสง พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์,ดร. และ ดร.อาทิตย์ อจหาญ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยและดูแลเครื่องมือการวิจัยด้านเนื้อหาและดูแลเครื่องมือการวิจัยและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติการวิจัยและดูแลเครื่องมือการวิจัย จนนงานวิจัยนี้สมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งผู้บริหาร บุคลากรของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณาให้ข้อมูลการวิจัยในการเก็บรวบรวม ข้อมูลและทดลองเครื่องมือ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณบิดามารดา ภรรยาและบุตร รวมทั้งเพื่อนร่วมงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่าน ที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนงานวิจัยสำเร็จด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดาและบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และให้ความ เมตตาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และเป็นกำลังใจสำคัญ ที่ทำให้การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 :
การศึกษาจากทฤษฎีฐานราก
Reading and Writing Problem-Solution of Students from Mae Kue Wittaya
School under Chiang Mai Primary Educational Service Area one:
Grounded Theory Study

ปณิธิ ทองคำ¹

Paniti Tongkum¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ²

Asst. Prof. Dr.Paisarn Worakham²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา³

Asst. Prof. Dr.Piyatida Panya³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : princeyai.rfc@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีฐานราก มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการ
การแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 1 โดยมีจุดประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การอ่าน การเขียน
ของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 (2) เพื่อศึกษา
กระบวนการการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา (3) เพื่อศึกษาผลจากการใช้
กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม

¹ Graduate Students Majoring Program in Educational and Research and Evaluation,
Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University

^{2,3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3} Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University

* ได้รับบทความ: 8 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 7 กันยายน
2561

Received: August 8, 2018; Revised: September 1, 2018; Accepted: September 7, 2018

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการอ่าน ได้แก่ ปัญหาด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และปัญหาด้านการอ่านคำ ปัญหาการเขียน ได้แก่ ปัญหาด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ด้านลักษณะการเขียนด้านการสะกดคำ และด้านการแต่งประโยค สาเหตุของปัญหาพบว่า มี 3 ด้าน คือ สาเหตุจากผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครอง

2. กระบวนการแก้ปัญหาพบว่า มี 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ออกคำสั่งมอบหมายหน้าที่ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเป็นทีมดำเนินการแก้ไขปัญหา 2) สอบวัดแยกผู้เรียนตามข้อสอบการอ่าน การเขียน 3) สร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง 4) ออกแบบบทเรียน 5) จัดทำตารางสอนทั้งหมด 12 สัปดาห์ รวม 48 ชั่วโมง 6) เตรียมสื่อการสอน โดยทำการประดิษฐ์สื่อ หรือหาวิดีโอทัศน์การสอน เข้ามาบูรณาการในการสอน 7) ลงมือทำการสอน 8) ติดตามการสอน กับผู้ปกครอง เพื่อประสานติดตามพัฒนาการของผู้เรียน 9) ประชุมรายงานพัฒนาการกับผู้ปกครอง และทีมวิจัย ในทุก ๆ 3 สัปดาห์ เพื่อสรุปพัฒนาการ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกันหาวิธีการในการพัฒนาต่อไป 10) ใช้แบบทดสอบฉบับเดิมตามข้อ 2 มาทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์อีกครั้ง

3. ผลจากการใช้กระบวนการ พบว่า ผู้เรียนสามารถจำพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ส่งผลให้สะกดคำได้ถูกต้องมากขึ้น และสามารถแต่งประโยคได้ โดยตัวชี้วัดการพัฒนาอีกทางหนึ่งคือ คะแนนการทดสอบหลังผ่านกระบวนการเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 38.54 เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้กระบวนการที่สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ทำให้ผู้เรียนได้รับการทบทวน ฝึกฝน เมื่ออยู่ที่บ้าน เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ และผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียนที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : 1. การแก้ปัญหาการอ่าน การเขียน 2. การวิจัยทฤษฎีฐานราก 3. กระบวนการแก้ปัญหาอ่านเขียน

ABSTRACT

This study is a qualitative research in which Grounded Theory Study was used. This current study therefore aims to investigate reading and writing problem- solution. The participants were students from Mae Kue Wittaya School under Chiang Mai Primary Educational Service Area one. The purposes of this study were: 1) to investigate reading and writing problems of Mae Kue Wittaya students, 2) to investigate reading and writing problem of Mae Kue Wittaya teachers, and 3) to study the results of using reading and writing problem- solution used by Mae Kue Wittaya teachers.

The findings were presented as follows:

1. Problems in relation to reading consist of consonant spelling, vowel, tone marks, and word reading problems. Writing problems include consonant spelling, vowel, tone marks, writing format, word spelling, and sentence writing. The cause of the problem was divided into three aspects which are learners, teachers, and parents.

2. The problem-solving processes contain ten steps: 1) assigning people involved in this project to be a problem-solving team, 2) categorizing students by using placement test based on reading and writing proficiency levels, 3) creating a network with parents, 4) designing lesson, 5) preparing the lessons for 12 weeks or 48 hours in total, 6) preparing teaching materials by integrating handmade teaching materials or videos, 7) teaching in class following the plan, 8) following students learning development by using collaborative-parenting process, 9) reporting to the principal and the research team every 3 weeks in order to find out problems, anticipation, and solutions, and 10) having students to test by using the aforementioned placement test.

3. The results of using reading and writing problem- solution reveals that the learners could remember the consonant, vowel, and tone marks. Therefore, they gained development in word spelling accuracy and sentence writing. Post-test score was considered as an indicator regarding students' learning development. The overall post-test score was 38.54 percent which was increased significantly. In addition, another factor contributing to the learning development was the process of collaborative parenting. The students were trained at home so that they achieved great reading and writing achievement.

Keywords : 1. Reading and writing problem- solution 2. Grounded Theory Study 3. Reading and writing problem- solving process.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ว่า ผู้เรียนจะต้องสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหารจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 40)

จากการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 (สพป.ชม.เขต 1) พบว่า กลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยโรงเรียนสังกัด สพป.ชม.เขต 1 ที่อยู่ในเขตอำเภอดอยสะเก็ดจำนวน 22 โรงเรียน กำลังประสบปัญหาผู้เรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยมีนักเรียนจำนวนมากที่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับปรับปรุงเร่งด่วน (ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 25) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด จึงได้จัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหานี้โดยเฉพาะ อันได้แก่ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่องของนักเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด

โรงเรียนแม่คือวิทยา เป็นโรงเรียนหนึ่งในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด ประกอบด้วยจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 331 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนชายจำนวน 186 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 145 คน และเป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ประสบกับปัญหาเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง จากการประเมินพบว่า มีเด็กที่ประสบปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ทั้งหมดจำนวน 41 คน ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนแม่คือวิทยาจึงให้คุณครูประจำวิชาภาษาไทยระดับชั้นที่พบเด็กประสบปัญหาเป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งรวมถึงการหาวิธี รูปแบบการสอนอย่างอิสระ

การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การค้นพบหรือก่อให้เกิดทฤษฎี ทฤษฎีในที่นี้หมายถึง แนวคิดในเชิงนามธรรมหรือชุดของข้อเสนอ (Proposition) ที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตหรือประสบการณ์เฉพาะซึ่งเป็นบริบทของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ทฤษฎีจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาปรากฏการณ์นั้น ๆ ต่อไป และเกิดทฤษฎีจากพื้นที่ทฤษฎีใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ (ไพศาล วรคำ, 2558 : 170)

ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา ด้วยการศึกษากจากทฤษฎีฐานราก เพื่อสังเกตว่า การแก้ปัญหาในเรื่องเดียวกันด้วยวิธีที่แตกต่างกัน จะได้ผลลัพธ์ออกมาอย่างไร และสาเหตุของปัญหาเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง จากกรอบแนวคิดการวิจัยทฤษฎีฐานรากที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าหากได้ศึกษาการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่อง โดยเน้นการเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากคนที่อยู่ในปรากฏการณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่อง ที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหาและแก้ไขปัญหามา วิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและเงื่อนไขการใช้วิธีนั้น รวมทั้งผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากการใช้วิธีดังกล่าว โดยใช้วิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาทฤษฎีฐานราก (A Grounded Theory Study) จะให้ได้องค์ความรู้ ทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทการแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่องของโรงเรียนแม่คือวิทยา และสามารถนำผลการวิจัยไปสู่จุดประสงค์ของโครงการ ZIS ได้ อีกทั้งยังนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา

2.3 เพื่อศึกษาผลจากการใช้กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทราบสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้สอน และผู้สนใจในการศึกษาสภาพปัญหาในลักษณะของผู้เรียน และพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน

3.2 ทราบกระบวนการการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้สอน ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่าน และการเขียนต่อไป

3.3 ทราบผลจากการใช้กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา ว่ากระบวนการรูปแบบนี้ ให้ผลลัพธ์ได้ดีมากน้อยเพียงใด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 : การศึกษาจากทฤษฎีฐานราก มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 แหล่งข้อมูลนั้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key information) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ได้แก่ ทีมวิจัยการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่องของโรงเรียนแม่คือวิทยา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 ท่าน ครูผู้สอน 4 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 15 คน 2) กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนแม่คือวิทยา จำนวนนักเรียนทั้งหมด 41 คน โดยแบ่งเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสอบแบบวัดการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ตามกระบวนการวิจัยของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่องของนักเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนที่สอบวัดผลสัมฤทธิ์ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 25 โดยใช้ข้อสอบสอบการอ่าน การเขียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ครั้งที่ 3 (ประจำปีการศึกษา 2560) ที่ใช้ทดสอบนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

4.2 ระยะเวลา ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2560 – 19 มกราคม 2561

4.3 สถานที่ใช้ในการวิจัย สถานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนแม่คือวิทยา 67 หมู่ที่ 2 ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

4.4 วิธีการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีที่ใช้ในและเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

4.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำการประเมินครั้งนี้ คือ 1) แบบสังเกตการสอน และ 2) บันทึกภาคสนาม โดยจะบันทึกในสองลักษณะ คือ 1) แบบสังเกตการณ์สอน ผู้วิจัยได้บันทึกการสังเกตการสอน เพื่อสังเกตวิธีการสอนในแต่ละครั้งของครูผู้สอน และทำการสังเกตทุก ๆ ครั้งที่ครูทำการสอน หลัง

จากจบการสอนในแต่ละสัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีแนวคำถาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีหัวข้อในการสนทนา (ไพศาล วรคำ, 2558 : 219) และใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เฉพาะจุดที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึกเท่านั้น 2) บันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยทำการจดบันทึกภาคสนามในการสอนของครูผู้สอน โดยแบ่งช่วงระยะเวลาในการเข้าไปสังเกต และจดบันทึก พร้อมทั้งมาสรุปข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และทำการสังเคราะห์แยกประเด็นในการสังเกต

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา (Content analysis) ตามวิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) สำหรับวิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น สามารถนำมาใช้ได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดหรือบันทึกพรรณนา การวิเคราะห์สรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จำแนกหรือจัดกลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์ส่วนประกอบเมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สรุปอุปนัยใน 2 ลักษณะคือ หลังจากสอน และหลังการสัมภาษณ์

5. ผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาการอ่านออกเขียนได้ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) โดยมีหลักการสำคัญ คือต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ในขอบเขต กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่องของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นการศึกษาในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอันเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากผลการปฏิบัติต่อเนื่องกันของการแก้ปัญหาตามโครงการดังกล่าว ซึ่งพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนแม่คือวิทยา ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1) บริบทสภาพปัญหา สาเหตุ 2) กระบวนการแก้ไขปัญหา และ 3) ผลการแก้ไขปัญหา โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 บริบทสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา บริบทสภาพปัญหาในโรงเรียนแม่คือวิทยา สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ปัญหาการอ่าน ผลการศึกษวิเคราะห์สภาพปัญหาการอ่าน สามารถสรุปได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ ปัญหาด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และ ปัญหาการอ่านคำ ซึ่งมีรายละเอียด คือ

1) ปัญหาด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ได้แก่ ผู้เรียนไม่สามารถท่องพยัญชนะ สระ ให้ครบได้ จะพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ ไม่สามารถท่องรูปพยัญชนะ ก - ฮ ครบ 44 ตัว และไม่สามารถท่องสระครบ 32 ตัว ส่งผลต่อการประสมเสียงพยัญชนะ สระ เข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถอ่านคำได้ สระที่พบว่าอ่านออกเสียงผิดมากที่สุด คือ สระประสม ได้แก่ สระ เอีย เอือ อัว

2) ปัญหาการอ่านคำ ได้แก่ ผู้เรียนไม่สามารถอ่านคำที่ใช้อักษรต่ำ และอักษรสูงที่มีวรรณยุกต์ ผู้เรียนไม่สามารถอ่านคำที่ประสมกับสระประสม ผู้เรียนไม่สามารถอ่านคำที่ใช้ตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด ไม่สามารถอ่านแบบผสมคำ หรือเขียนผสมสระได้ ไม่รู้จักอักขรควบ ทำให้อ่านไม่ถูก

และนักเรียนใช้เวลาศึกษาคำอ่านนานเกินไป โดยเฉพาะการอ่านคำพ้องรูป เช่น คำว่าเพลลา (อ่านว่าเพลลา) อ่านออกเสียงเป็น เพ – ลา เป็นต้น

5.1.2 ปัญหาการเขียน ผลการศึกษาวเคราะห์สภาพปัญหาการอ่าน สามารถสรุปได้ 4 ประเภทใหญ่ คือ

1) ปัญหาด้านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ปัญหาที่พบได้แก่ เขียนพยัญชนะ สระ และเขียนคำไม่ได้ สืบเนื่องมาจากการที่ผู้เรียนไม่สามารถท่องพยัญชนะ สระได้ครบ ทำให้มีปัญหาในการออกเสียง ประสมเสียง จึงใช้รูปพยัญชนะ สระ ผิดไป เช่น เพื่อ เขียนเป็น เพื่อ เนื่องจากว่าผู้เรียนสับสนในรูปของตัวอักษร

2) ด้านลักษณะการเขียน ได้แก่ เขียนไม่เป็นรูปร่าง เขียนพยัญชนะ หรือคำกลับเขียนพยัญชนะ และสระไม่มีหัว เขียนตัวพยัญชนะไม่อยู่บนเส้นบรรทัด คือเขียนลอยเหนือเส้นบรรทัดหรือลงมาล่างเส้นบรรทัด ปัญหานี้ คือ ปัญหาด้านลายมือการเขียน เขียนไม่ถูกต้องตามอักขระวิธี

3) ด้านการสะกดคำ ปัญหาที่พบ ได้แก่ สับสนคำพ้องเสียง เขียนคำที่ใช้ตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกดผิด เขียนคำควบล้ำผิด และเขียนคำที่มาจากต่างประเทศ เช่น คำว่า กลบ เขียนเป็น กบ

4) ด้านการแต่งประโยค ปัญหาที่พบ ได้แก่ คิดด้วยตนเองไม่ได้ ไม่สามารถแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ได้

5.1.3 สาเหตุของปัญหา

1) สาเหตุจากผู้เรียน สาเหตุนี้ คือพฤติกรรมและลักษณะของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยสนใจการเรียน ไม่สนใจการทำแบบฝึกหัด ในด้านลักษณะผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีลักษณะเป็นเด็กขาดวินัย ทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยชินในการใช้ภาษาถิ่นของตนเอง ส่งผลต่อปัญหาด้านการออกเสียง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการอ่านคำผิด และเมื่อสังเกตต่อไปพบว่า ผู้เรียนบางคนมีลักษณะเป็นพิเศษแฝงโดยมีพัฒนาการช้ากว่าเพื่อนวัยเดียวกัน

2) สาเหตุจากการสอนของครูผู้สอน ครูผู้สอนเองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาด้านนี้ขึ้น นั่นคือ กระบวนการสอนของครู ซึ่งเมื่อทำการสังเกตพบว่า การสอนของครูคือ ไม่สอนแจกลูกสะกดคำ ขาดลำดับขั้นตอนในเนื้อหา และไม่ค่อยสนใจที่จะสอนจริงจัง ตัวแปรเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน และนับว่าเป็นปัญหาสำคัญอันดับต้น ๆ เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่จะสนใจการเรียนรู้อาจจากครูผู้สอนเป็นหลัก

5.1.4 ปัญหาจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะใช้ชีวิตอยู่กับผู้ปกครองมากกว่า ปัญหาจากผู้ปกครองที่พบคือ การที่ผู้ปกครองไม่สนใจที่จะฝึกหัดเพิ่มเติมให้กับผู้เรียน คือ ผู้ปกครองไม่สนใจว่าวันนี้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร มีการบ้านหรือแบบฝึกหัดอะไรหรือไม่ ทำให้ผู้ปกครองไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในการปกครองของตน อีกทั้งผู้ปกครองบางส่วนมีลักษณะเป็นชาติพันธุ์ บางส่วนมีสัญชาติอื่นที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ทำให้ตัวผู้ปกครองเองไม่สามารถอ่าน เขียนภาษาไทยได้ จึงทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถสอนการบ้านให้กับผู้เรียนได้

5.2 กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแก้ไขปัญหาการอ่าน การเขียน ของโรงเรียนแม่คือวิทยา เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการประชุมทีม มีรูปแบบกระบวนการทั้งหมด 10 ขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 ออกคำสั่งมอบหมายหน้าที่ ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 5 ท่าน และครูวิชาการโรงเรียน เป็นทีมดำเนินการแก้ไขปัญหา

5.2.2 สอบวัดแยกผู้เรียนตามข้อสอบการอ่าน การเขียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 (ประจำปีเรียน พุทธศักราช 2560) โดยคัดแยกกลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์น้อยกว่าร้อยละ 25 เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่คัดแยกได้นั้น ได้แก่ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 41 คน ประกอบด้วย เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน

5.2.3 สร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง เรียกผู้ปกครองมาทำความเข้าใจว่าต้องเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันแก้ปัญหา โดยผู้ปกครองต้องทำหน้าที่ในการสอดส่อง กวดขันในการทำแบบฝึกหัดของผู้เรียน และคอยประสานกับครูผู้สอนเพื่อติดตามความคืบหน้า รวมถึงพฤติกรรมการเรียนรู้เมื่ออยู่ที่บ้าน

5.2.4 ออกแบบบทเรียน โดยใช้การประชุมทีม เพื่อร่วมกันวางแผนการสอน ประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ 1) การท่องพยัญชนะ สระ 2) การอ่านออกเสียงแจกลูก-สะกดคำ-ผันเสียง 3) การอ่าน เขียนคำ พ้องรูปพ้องเสียง 4) การแต่งประโยค

5.2.5 จัดทำตารางสอน โดยให้ใช้เวลา 15.00 น. – 16.00 น. ของทุกวันจันทร์ ถึงพฤหัสบดี ทั้งหมด 12 สัปดาห์ รวม 48 ชั่วโมง

5.2.6 เตรียมสื่อการสอน โดยทำการประดิษฐ์สื่อ หรือหาวิธีทัศนการสอน เข้ามาบูรณาการในการสอน เพื่อให้รูปแบบการสอนมีความหลากหลาย สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิในการสอนมากขึ้น

5.2.7 ลงมือทำการสอน โดยขั้นตอนการสอนประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) ครูผู้สอนนำนักเรียนท่องพยัญชนะ สระ วันละ 5 นาที 2) ผู้สอนนำเด็กอ่านออกเสียงแจกลูก-สะกดคำ-ผันเสียง วันละ 5 นาที 3) ครูนำเด็กอ่านออกเสียงคำ และอ่านเรื่องสั้น ๆ วันละ 5 - 10 นาที 4) ให้เด็กคัดคำและเรื่องที่อ่านลงสมุด วันละ 5 นาที ด้วยลายมือบรรจง 5) สอนเนื้อหาวันนั้น ๆ เช่น คำพ้องเสียง 20 นาที 6) ให้เด็กเขียนตามคำบอกคำที่เรียนรู้แล้ว ในกระดาษทดสอบที่ครูแจกให้ และให้ครูเก็บกระดาษทดสอบนี้ไว้ทุกแผ่น วันละ 10 - 15 นาที 7) ให้แบบฝึกหัดกลับไปทำที่บ้านเล็กน้อย

5.2.8 ติดตามการสอน การทำแบบฝึกหัดกับผู้ปกครอง เพื่อประสานติดตามพัฒนาการของผู้เรียน และร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนอาจกำลังเผชิญในขณะนั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีสามารถพัฒนาในส่วนต่อไปได้

5.2.9 ประชุมรายงานพัฒนาการกับผู้อำนวยการ และทีมวิจัย ในทุก ๆ 3 สัปดาห์ เพื่อสรุปพัฒนาการ ปัญหา อุปสรรค ต่าง ๆ เพื่อร่วมกันหาวิธีการในการพัฒนาต่อไป

5.2.10 ใช้แบบทดสอบฉบับเดิมตามข้อ 2 มาทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์อีกครั้ง

กระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมา เป็นกระบวนการที่เกิดจากการระดมความคิดสร้างขึ้น และโรงเรียนแม่คือวิทยา ถือเป็นกรอบหลักในการแก้ไขปัญหาการอ่าน การเขียน

5.3 ผลการแก้ไขปัญหา สามารถสรุปประเด็นได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

5.3.1 ผลการแก้ปัญหาการอ่าน พบว่า ปัญหาด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ผู้เรียนสามารถท่องคำพยัญชนะ สระได้ครบ สามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง และเข้าใจ สามารถออกเสียงสระประสมได้ ปัญหาด้านการอ่านคำ พบว่า ผู้เรียนสามารถอ่านคำที่ใช้อักษรต่ำ และอักษรสูงที่มีวรรณยุกต์ ผู้เรียนสามารถอ่านคำที่ประสมกับสระประสม ผู้เรียนสามารถอ่านคำที่ใช้ตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด สามารถอ่านแบบผสมคำ และปัญหาเรื่องการอ่านคำพ้องรูป พบว่า ผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างพ้องรูป พ้องเสียง สามารถที่จะออกเสียงคำได้ตรงเสียงมากขึ้น เนื่องจาก มีคลังคำเกี่ยวกับคำพ้องรูปมากขึ้น

5.3.2 ผลการแก้ปัญหาการเขียน พบว่า ปัญหาด้านพยัญชนะ, สระ, วรรณยุกต์ผู้เรียนสามารถเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ได้ถูกต้อง อันเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนสามารถท่องจำพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ได้ถูกต้อง และสามารถเข้าใจหลักเกณฑ์ในการวางรูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ประสมกันได้ ด้านลักษณะการเขียน พบว่า ยังคงมีบางส่วนปัญหาด้านลายมือการเขียน เขียนไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ไม่สวยงามอยู่จำนวน 10 คน แบ่งเป็นนักเรียนชั้น ป.2 จำนวน 2 คน ป.3 จำนวน 1 คน ป.4 จำนวน 1 คน ป.5 จำนวน 2 คน และ ป.6 จำนวน 4 คน ด้านการสะกดคำ พบว่า ผู้เรียนสามารถวางสระและวรรณยุกต์ถูกต้อง เขียนคำพ้องเสียงที่แตกต่างกันได้ และสะกดคำได้ถูกต้องมากขึ้นด้านการแต่งประโยค ส่วนปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการดีขึ้น สามารถแต่งประโยคสั้น ๆ ได้

5.3.3 ผลการใช้กระบวนการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์การสอบหลังผ่านกระบวนการแก้ปัญหาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านของผู้เรียนทั้งหมดเท่ากับ 46.24 คิดเป็นร้อยละ 38.54 แบ่งเป็นคะแนนการอ่านเฉลี่ย 36.83 และคะแนนการเขียนเฉลี่ย 9.41 และนักเรียนทั้งหมดนั้นผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 25) โดยผู้เรียน ชื่อว่า ด.ญ.พิมพา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการพัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์มากที่สุด จากคะแนนร้อยละ 16.67 หลังผ่านกระบวนการพัฒนา คะแนนผลสัมฤทธิ์ที่ได้คือร้อยละ 55.83 เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.16 และ ผู้เรียน ด.ญ.นลินทิพย์ ไชยเลิศ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการพัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์น้อยที่สุด จากคะแนนร้อยละ 20.00 เป็น 28.33 เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.33

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐาน และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

6.1 สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

สภาพปัญหาการอ่าน การเขียน พบว่า มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้อ่านไม่สามารถอ่านได้ ก็จะทำให้ไม่สามารถเขียนได้ด้วย เพราะการอ่านเป็นส่วนพื้นฐานของการเขียน ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องสามารถอ่านได้ด้วย ในบริบทของโรงเรียนแม่คือวิทยา พบว่า ปัญหาการอ่านมีด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และด้านการอ่านคำ ซึ่งปัญหาทั้งสองนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกันคือ เพราะผู้เรียนไม่สามารถสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ได้ ทำให้อ่านคำไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจเรื่องการผสมเสียงของพยัญชนะ กับสระ วรรณยุกต์ ปัญหาการอ่านนี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเกิดปัญหาการเขียน ซึ่งพบว่า มีปัญหาด้านการสะกดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เช่นเดียวกับการเขียน ทำให้เขียนคำได้ไม่ถูกต้อง และปัญหาการอ่าน เขียน

ที่สอดคล้องกันคือ การที่ผู้เรียนไม่เข้าใจเรื่องคำพ้องรูป คำพ้องเสียง และยังคงมีส่วนน้อย ที่มีปัญหาในด้านลายมือการเขียน คือ เขียนไม่ถูกอักขระ และลายมือไม่สวย ไม่ตรงเส้นบรรทัด ทำให้มีผลต่อการอ่านลายมือยาก โดยทั้งหมดนั้น มีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการคือ สาเหตุจากผู้เรียน ที่มีพฤติกรรมไม่สนใจเรียน และบางคนมีลักษณะการเรียนรู้ช้า สาเหตุจากครูผู้สอนที่ใช้วิธีการสอนแตกต่างกัน ความใส่ใจในการสอนที่ไม่เข้มข้น และการสอนไม่เรียงลำดับเนื้อหาตามลำดับพื้นฐาน ทำให้พัฒนาการไม่ต่อเนื่อง เพราะไม่เข้าใจพื้นฐาน สาเหตุจากผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองไม่สนใจดูแลวดขันการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้ สาเหตุปัจจัยหลักที่มีเกี่ยวข้องกัน คือ ผู้เรียน และผู้ปกครองมีลักษณะเป็นชาติพันธุ์ ทำให้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาเดิมมากกว่า และผู้ปกครองไม่มีความรู้ทางด้านภาษาไทยมาก (ผู้ปกครองสามารถพูดได้อย่างเดียว) ทำให้ไม่สามารถวดขันเรื่องการเรียนรู้ได้

ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัญหาการอ่านและการเขียนของผู้เรียนถูกละเลยในการแก้ปัญหา โดยการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกจากจะไม่ต่อเนื่องสอดคล้องกันแล้ว ยังไม่ได้รับการแก้ไขแบบเป็นลำดับขั้นตามช่วงชั้น เช่น ผู้เรียนที่มีปัญหาในช่วงชั้น ป.3 ขึ้นไปเรียนระดับชั้น ป.4 โดยที่ยังไม่เข้าใจเรื่องการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้น ป.3 ทำให้เมื่อขึ้นไปถึงชั้น ป.4 ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ และรู้จักคำไม่ครบตามบัญชีคำพื้นฐานระดับชั้น ทำให้ไม่รู้จักคำต่าง ๆ ซึ่งจะเพิ่มมากขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อพบคำระดับชั้นเดิม ก็ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ เพราะไม่สามารถจดจำบัญชีคำนั้นได้ เพราะความรู้ในระดับชั้นที่สูงขึ้นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานจากชั้นระดับเดิมเข้ามาในการเรียนรู้ โดยปัญหาที่คงอยู่มีปัจจัยมาจากครูผู้สอนและผู้ปกครอง ที่ไม่ได้ให้ความจริงจังในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน จึงไม่มีผู้ที่ให้การช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีปัญหาการอ่าน การเขียนติดตัวสืบเนื่องไปในทุกระดับชั้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของพูนพงษ์ งามเกษม และคณะ (2559 : 238) ที่ได้ศึกษากระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเตี๊ญเม่น ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการอ่าน มี 3 ปัญหา คือ ปัญหาการเขียนพยัญชนะ ปัญหาการเขียนสระ และปัญหาการเขียนวรรณยุกต์ และปัญหาการอ่าน การเขียนจะมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อกัน เนื่องจากการอ่านเป็นพื้นฐานของการเขียน เมื่อผู้เรียนอ่านไม่ได้แล้ว จะทำให้เขียนไม่ได้ในประเด็นเดียวกันด้วย ปัญหาเกิดจากมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการคือ สาเหตุจากผู้เรียน สาเหตุจากครูผู้สอน และสาเหตุจากผู้ปกครอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสหทัย สิริวิเศษ ปฏิพันธ์ อุทยานกุล แสง เครือวิวัฒนกุล และมณี

จำปาแพง (2560 : 105) ที่ได้ศึกษาเรื่อง นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุ ปัญหา และแนวทางแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า ผลการสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนบนพื้นที่สูง พบว่า โรงเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดแคลนครูที่จบสาขาวิชาภาษาไทย โดยมีเพียงร้อยละ 24.24 เท่านั้นที่จบตรงสาย ด้านนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ชาติพันธุ์อาข่า ด้านทักษะภาษาไทยนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเขียนมากที่สุดโดยปัญหาของผู้เรียนมีความสืบเนื่องต่อ ๆ กันไปในทุกระดับชั้น สาเหตุเพราะไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องตามลำดับขั้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสมาน ฉันทาโม (จำวัน) (2557 : 199) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนท่าตูมประชาเสริมวิทย์ ตำบลท่าตูม อำเภوتاตูม จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านโรงเรียน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านครอบครัว และด้านตัวแทนศาสนา โดย

รวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.2 กระบวนการการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา

กระบวนการแก้ปัญหา พบว่า กระบวนการที่เกิดขึ้น มี 10 ขั้นตอน โดยเกิดจากการประชุมรวมความคิดเห็นของครูผู้สอน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวพบว่า สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาการอ่าน การเขียนในโรงเรียนแม่คือวิทยาได้ โดยขั้นตอนสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการแก้ปัญหา คือ ขั้นตอนการวางแผนบทเรียน โดยแผนบทเรียนมีความรัดกุมในการแก้ปัญหาทุกด้าน และมีการวางลำดับเวลาได้ดีเยี่ยม กล่าวคือ เริ่มต้นการสอนผู้เรียนท่องพยัญชนะ สระ ทุกวัน ได้อ่านออกเสียงแจกลูก-สะกดคำ-ผัน เป็นการฝึกเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานในเรื่องของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ต่อมาให้อ่านเรื่องสั้น ๆ จากนั้นให้คัดคำและเรื่องที่อ่านลงสมุดเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องลายมือการเขียน และฝึกความเข้าใจเรื่องที่อ่าน จากนั้นเข้าสู่บทเรียนที่ต้องการแก้ไข เช่น การอ่านคำพ้องรูป จากนั้นให้เด็กเขียนตามคำบอกคำที่เรียนรู้อแล้ว เพื่อฝึกการจำคำ และเพิ่มคลังคำให้กับผู้เรียน และปิดท้ายโดยให้แบบฝึกหัดกลับไปทำที่บ้านเล็กน้อยเพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งขณะอยู่ที่บ้าน และโรงเรียน ซึ่งกระบวนการสอนแบบนี้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเกือบตลอดเวลา ส่งผลทำให้สามารถอ่าน เขียนได้ดีขึ้น

ทั้งนี้ กระบวนการที่เกิดขึ้นนั้น ผู้อำนวยการเป็นผู้มีบทบาทหลักในการทำให้เกิดกระบวนการ โดยผู้อำนวยการเป็นผู้ที่ดำเนินการริเริ่มการประชุมสร้างทีมแก้ปัญหา ออกคำสั่งอย่างเป็นทางการ และให้ครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา เมื่อได้ปัญหาแล้ว ผู้อำนวยการก็ได้เสนอแนวทางให้ครูผู้สอนแก้ปัญหาโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีการกำกับ ติดตาม กระบวนการสอนของครูผู้สอนผ่าน 2 วิธี ได้แก่ 1) การประชุมย่อยแจ้งความคืบหน้าการดำเนินการทุก ๆ 3 สัปดาห์ และ 2) การนิเทศชั้นเรียนของครูผู้สอน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่ให้ครูผู้สอนใช้วิธีการสอน สื่อการสอนที่หลากหลายในการสอนผู้เรียนที่ประสบปัญหา ทำให้เนื้อหา และขั้นตอนการสอนมีความบูรณาการและตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

สอดคล้องกับงานวิจัยของธนาภรณ์ ผาดโสง และสมปิต ตัญตรัยรัตน์ (2556 : 47) ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมกระบวนการอ่าน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการอ่านเรื่อง 2) ขั้นการคาดคะเนเหตุการณ์ 3) ขั้นการเขียนแผนภาพโครงเรื่อง 4) ขั้นการเขียนสรุปเรื่อง และ 5) ขั้นการเขียนเรื่องตามจินตนาการ พบว่า การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมกระบวนการอ่าน 5 ขั้นตอน นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านอยู่ในระดับ 80.91/90.91 มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 70/70

6.3 ผลจากการใช้กระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่คือวิทยา

ผลการแก้ปัญหา จากผลสัมฤทธิ์การทดสอบ คือ คะแนนก่อน และหลังการผ่านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในขั้นคัดแยก ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 16.89 หลังจากการผ่านกระบวนการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 38.54 เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ กระบวนการแก้ปัญหาที่สร้างขึ้นนั้นได้ผลดี สอดคล้องกับความเห็นของครูผู้สอนไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการอ่าน การเขียนดีขึ้น ผู้เรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ มีคลังคำมาก ทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านคำยาก เขียนคำยากได้ เนื่องจากปัจจัยในด้านการสอนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนไปจากปกติ เพราะใช้รูปแบบการสอนตามกระบวนการที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อ

การเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ กระบวนการที่สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ทำให้ผู้เรียนได้รับการกดดันฝึกฝน ทำแบบฝึกหัดเมื่ออยู่ที่บ้าน ก็เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ และผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียนที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการแก้ปัญหาครั้งนี้สัมฤทธิ์ผลได้ดีนั้น เป็นเพราะกระบวนการในครั้งนี้มีการวางแผนดำเนินการไปในทางทิศเดียวกัน ครูผู้สอนประชุมวางแผนร่วมกันในทุกด้าน ทั้งด้านเนื้อหา และกระบวนการสอน โดยใช้ปัญหาที่พบเป็นทิศทางหลักในการกำหนดเนื้อหา ทำให้เนื้อหาและขั้นตอนกระบวนการสอนมีการวางแผนเป็นระบบตามลำดับขั้นความรู้ ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ การที่ครูผู้สอนทุกคนใช้กระบวนการนี้เป็นแนวทางเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามลำดับที่วางแผนไว้ เป็นการค่อย ๆ เติบโตพื้นฐานให้ผู้เรียนอย่างถูกต้อง และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราภรณ์ ดั่งจุมพล (2543 : 178) ที่ได้ศึกษา ผลของการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย และทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการได้ผลดีเพราะวางแผนบทเรียนได้ดี ครอบคลุมสาระเนื้อหาการเรียนรู้ และเป็นลำดับขั้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ กันหาวรรณะ (2557 : 56) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อ่านและเขียนไม่คล่อง โดยใช้ชุดฝึกแจกลูกและสะกดคำ โรงเรียนบ้านโคกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บทฝึกได้ผลสัมฤทธิ์ดี เนื่องจากแบบฝึกที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน เมื่อผู้เรียนได้เรียนตามแผนที่วางไว้ ทำให้ผู้เรียนค่อย ๆ สร้างความเข้าใจ และมีพื้นฐานจากเรื่องที่ง่าย ค่อย ๆ ไปสู่เรื่องที่ยากขึ้นแบบเป็นลำดับขั้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตราภรณ์ ดั่งจุมพล. (2543). **ผลของการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย และทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาภรณ์ ผาดโสง และสมปัด ตัญญูรัตน์. (2556). **ผลการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมกระบวนการอ่าน 5 ขั้น**. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**. 7(3). 42-49.
- พระสมาน อนุทกโม(จำวัน). (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนท่าตูมประชาเสริมวิทย์ ตำบลท่าตูม อำเภوتاตูม จังหวัดสุรินทร์**. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 3(2). 199-219.
- พูนพงษ์ งามเกษม และคณะ. (2559). **กระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยิ่งยวด : กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเตี๊ญเม่น**. **วารสารมนุษยสาร**. 14(2). 233-242.

- ไพศาล วรคำ. (2558). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- มณีนรุตน์ กันหาวรรณ. (2557). การพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อ่านและเขียนไม่คล่อง โดยใช้ชุดฝึกแจกลูกและสะกดคำ โรงเรียนบ้านโคกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 9(28). 48-58.
- สัทธา สิทธิพิเศษ ปฏิพันธ์ อุทยานกุล, แสงวณ เครือวิวัฒนกุล และมณี จำปาแพง. (2560). นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุ ปัญหาและแนวทางแก้ไข. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2(1). 100 – 110.

8. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาธรรมตลอดมา ขอขอบคุณ นางสาวพรพิมล ทักษะวรบุตร ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย และการวัดและประเมินผลการศึกษา อาจารย์ ชนิกา จิตจักร อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และอาจารย์ พิมพ์ผกา ยอดนารี อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือช่วยเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จนงานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณต่อคุณูปการของทุกท่านทุกฝ่าย ด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่ง ตลอดจนเพื่อนร่วมงานโรงเรียนแม่คือวิทยา ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอให้เจริญยิ่งด้วยลาภยศ สรรเสริญ เจริญรุ่งเรือง มีพลานามัยที่สมบูรณ์ สามารถต่อสู้กับอุปสรรคข้อขัดข้องทั้งหลาย ทั้งปวง และขอจงประสบผลสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังทุกประการ เทอญ

**กระบวนการพัฒนาทักษะการฟังการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**
**The Development Process of English Listening-Speaking Skills through
Multimedia for Prathomsuksa IV Students**

สุธาสินี น้ำใจดี¹

Suthasinee Namjaidee¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา²

Asst. Prof. Dr.Piyatida Panya²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ³

Asst. Prof. Dr.Paisarn Worakham³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : princeyai.rfc@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1)พัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) เพื่อพัฒนาแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นภาษาอังกฤษก่อนและหลังใช้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 และ (3)เปรียบเทียบทักษะการฟัง การพูด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ 2ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 พัฒนาการกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 2 ทดลองใช้

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Graduate Students Majoring Program in Educational and Research and Evaluation, Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University

^{2,3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3} Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University

* ได้รับความ: 8 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 7 กันยายน 2561

Received: August 8, 2018; Revised: September 1, 2018; Accepted: September 7, 2018

กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใชสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนทอนวิทยา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 5 แผน (2) แบบทดสอบทักษะการฟังและ (3) แบบทดสอบทักษะการพูด สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และโฮเทลลิงทิสแควร์ (Hotelling T^2)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใชสื่อประสม มีกระบวนการ ดังนี้ (1) ช้่นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) (2) ช้่นการฝึก (Practice) และ (3) ช้่นการใช้ภาษา (Language Usage)
- 2) แผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใชสื่อประสมที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 76.08/76.17
- 3) ผู้เรียนที่เรียนโดยใชกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใชสื่อประสมที่พัฒนาขึ้นมีทักษะการฟัง การพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : 1. ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ 2. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ 3. สื่อประสม

ABSTRACT

The objective of this research was (1) to develop process of English listening and speaking skills using Multimedia for Prathomsuksa IV students (2) to develop plans of development process of English listening and speaking skills by using Multimedia for Prathomsuksa IV students which was effective with criterion 70/70 (3) to compare English listening and speaking skills before and after using the development process of English listening and speaking skills through Multimedia for Prathomsuksa IV students. This research performed in two phases. Phase I: Development process of English listening and speaking skills using Multimedia for Prathomsuksa IV students, the target group was 5 experts on English teaching and the tool was structured interview. Phase II: Try out process of English listening and speaking skills through Multimedia for Prathomsuksa IV students, the target group was 20 Prathomsuksa IV students of Nonthonwitthaya school and the tools used in this phase include (1) plans of development process of English listening and speaking skills using Multimedia for 5 plans,(2) listening skill test and (3) speaking skill test. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test and Hotelling T^2 .

The research findings were as follows:

- 1) Development process of English listening and speaking skills through Multimedia there were 3 procedures as follows (1)Presentation (2) Practice (3) Language Usage
- 2) Plans of Development process of English listening and speaking skills through

Multimedia got efficiency as 76.08/76.17

3) The students who studied with development process of English listening and speaking skills through Multimedia had listening and speaking skills after learning higher than before learning at the .01 level of significance.

Keywords : 1. English listening skill 2. English speaking skill 3. Multimedia

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญที่สุดในโลกเพราะทุก ๆ ชาติใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ทำให้ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะประเทศไทย แม้จะมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ แต่ภาษาไทยไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งต้องใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานร่วมกับประเทศในประชาคมอาเซียนอื่น ๆ อาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็น “working language” เราจึงต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ตามความหมายของถ้อยคำว่าเป็น “ภาษาทำงาน” ของทุกคนในอาเซียน ทุกคนที่ทำงานเกี่ยวกับอาเซียน, ทำงานในอาเซียน ทำงานร่วมกับเพื่อนอาเซียน มีเครือข่ายประชาคมอาเซียน แสวงหาโอกาสทางการศึกษาในอาเซียน มีเพื่อนในอาเซียน และ เดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน จำเป็นต้องเรียนรู้ และใช้ภาษาอังกฤษให้ได้ทั้งสิ้น ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีไปจนถึงชาวบ้านทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เด็ก และเยาวชน ฯลฯ ซึ่งการจะใช้ภาษาอังกฤษได้นั้นต้องเริ่มจากวัยเด็ก จึงจะทำให้สามารถพัฒนาได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม 2) ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาความสัมพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม 3) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน 4) ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 221)

แต่ในปัจจุบันนี้ พบว่า การเรียนภาษาอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่าเด็กไทยจะมีโอกาสเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้นทั้งจากครูผู้สอนและสื่อหลากหลาย แต่ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินโดย

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) กลับยังคงอยู่ในกลุ่มวิชาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (23.98) เนื่องจากสาเหตุหลัก ๆ ของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คือ ครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มักจะเป็นครูประจำชั้น ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านภาษาอังกฤษ ขาดความมั่นใจในเนื้อหาทำให้ไม่กล้าที่จะสอน ขาดความมั่นใจ ไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษพื้นฐานที่มั่นคง ครูขาดความชำนาญ โดยเฉพาะการสอนให้นักเรียนพูด และไม่มีวิธีการสอนที่จูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความสนใจ และขาดแรงจูงใจในการเรียน ไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษ (ทิพวัลย์ มาแสง, 2550 : 78)

วิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษประสบความสำเร็จมากขึ้น ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคนิคการสอนมากมายหลายอย่าง ซึ่งแบบที่น่าสนใจคือ การสอนโดยใช้สื่อประสม สมมติ จิตรสถพร (2547 : 17) ที่กล่าวเสริมว่า สื่อประสม (multimedia) หมายถึง การใช้สื่อหลายอย่างประกอบกันอย่างเป็นระบบการนำสื่อหลายๆประเภทมาใช้ร่วมกันทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และ วิธีการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา และในปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ร่วมด้วย เพื่อการผลิต หรือการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ ในการนำเสนอข้อมูลทั้ง ตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว แบบวิดิทัศน์ และเสียง

การใช้สื่อประสมจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ได้พบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน ซึ่งสื่อรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อความอักขระ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นและเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา

จากความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแนวทางการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการใช้สื่อหลายรูปแบบ ได้แก่ เกม นิทาน เพลง คลิปเสียง คลิปวิดิทัศน์ และสื่อของจริง เพื่อพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษให้น่าสนใจมากขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความสุขในการเรียน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนดีขึ้นตามไปด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 เพื่อพัฒนาแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2.3 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังใช้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้แผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการพัฒนาและหาประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว

3.2 ได้ทราบระดับความสามารถในการฟัง การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม

3.3 ได้สื่อประสมที่ผ่านการพัฒนาและหาประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3.4 ได้แนวทางในการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาทักษะการฟังการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนาการกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ (1) สำเร็จการศึกษาทางด้านภาษาอังกฤษ (2) มีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่า 5 ปี และ (3) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) (ไพศาล วรคำ, 2558 : 287-288) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ (1)ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 5 ท่าน ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ (2)นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (3)นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสัมภาษณ์โดยใช้การสรุปเนื้อหา

ระยะที่ 2 ทดลองใช้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนพอนวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้ สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ และ 2) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 แผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้สื่อประสม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง About Me จำนวน 5 แผน

3.2 แบบทดสอบ

3.2.1 แบบทดสอบทักษะการฟัง เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 30 ข้อ

3.2.2 แบบทดสอบทักษะการพูด โดยให้นักเรียนพูดตอบคำถาม เรื่อง About Me จำนวน 15 ข้อ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 แผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

4.1.1 ขั้นตอนวางแผน

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตร สถานศึกษา คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ

2) ศึกษาเทคนิควิธีการสอน ขั้นตอนการสอนจากตำรา ทฤษฎี เอกสารงาน วิจัยต่าง ๆ และขอคำแนะนำจากผู้รู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการ ฟัง การพูดภาษาอังกฤษ

3) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมและเอกสารเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษา ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมจำนวน 5 แผน

4.1.2 ขั้นตอนดำเนินการ

1) วิเคราะห์หลักสูตร ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ เรื่อง About Me กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) กำหนดผลการเรียนรู้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาให้

สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และคาบเรียนที่กำหนดไว้

3) กำหนดลักษณะและรูปแบบแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ

4) ดำเนินการสร้างแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง About Me

5) นำแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เมื่อผู้วิจัยแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของแผน ความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6) นำแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษไป ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านโนนท่อนวิทยา จำนวน 20 คน

7) นำแผนการจัดกระบวนการพัฒนาการฟัง การพูดภาษาอังกฤษที่ปรับปรุง แก้ไขแล้ว นำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านโนนท่อนวิทยา จำนวน 20 คน

4.2 การสร้างแบบทดสอบทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ เรื่อง About Me ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์

4.2.2 ศึกษาหลักสูตร คู่มือการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรโรงเรียนบ้านโนนท่อนวิทยา พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4.2.3 กำหนดเนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ

4.2.4 สร้างแบบทดสอบ

1) แบบทดสอบทักษะการฟัง เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2) แบบประเมินทักษะการพูด โดยให้นักเรียนพูดตอบคำถาม เรื่อง About Me จำนวน 15 ข้อ

4.2.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

4.2.6 นำคะแนนผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (ไพศาล วรคำ, 2558 : 266-269) โดยใช้สูตร $IOC = \frac{\sum R}{n}$ และคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 ไว้ใช้

4.2.7 นำแบบทดสอบและแบบประเมินทักษะไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านโนนท่อนวิทยา จำนวน 20 คน

4.2.8 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์ หาค่าความยาก และอำนาจจำแนก คัดเลือกแบบวัดที่มีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ .28 ถึง .75 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .28 ถึง .88 ได้แบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ

4.2.9 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกได้จากข้อ 4.2.8 มาหาค่าความเชื่อมั่นซึ่งได้เท่ากับ 0.81 โดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20)

4.2.10 ปรับปรุงแก้ไข จัดทำแบบทดสอบและแบบประเมินทักษะฉบับจริง แล้วนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติโฮเทลลิงทีสแควร์ (Hotelling T²)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ แล้วสรุป ได้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม ดังนี้

1) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามความหมายและถูกต้องตามหลักการใช้ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาทำได้โดยการใช้สื่อประสม ได้แก่ บัตรคำ บัตรภาพ แถบประโยค เกม นิทาน ใบงาน เพลง คลิปเสียง วิดีทัศน์ และสื่อของจริง

2) ขั้นการฝึก (Practice) เป็นการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษควบคู่กัน ผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมโดยเริ่มฝึกด้วยการให้ผู้สอนเป็นผู้นำก่อนและให้ผู้เรียนจดจำการใช้ภาษาที่ถูกต้อง แล้วจึงนำไปฝึกซ้ำ ๆ กับผู้สอนหรือเพื่อนร่วมชั้น ฝึกไปที่สถานการณ์แล้วเชื่อมโยงไปสู่อีกสถานการณ์เรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดความคล่อง

3) ขั้นการใช้ภาษา (Language Usage) เป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง การพูดในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการนำความรู้ความเข้าใจจากขั้นนำเสนอเนื้อหา และทักษะการฟัง การพูดที่เกิดขึ้นจากขั้นการฝึก นำมาใช้ร่วมกันในขั้นนี้ จึงทำให้ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด และในขั้นนี้ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น

5.2 ผลคะแนนจากการทำแบบฝึกเสริมทักษะการฟัง การพูดและผลการทดสอบทักษะ การฟัง การพูดหลังเรียนของนักเรียน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนจากการทำแบบฝึกเสริมทักษะการฟัง การพูดและผลการทดสอบทักษะการฟัง การพูดหลังเรียนของนักเรียน

ทักษะ	คะแนนการทำแบบฝึกทักษะ		คะแนนหลังเรียน		ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
ทักษะการฟัง	24.55	81.83	24.45	81.50	81.83/81.50
ทักษะการพูด	21.10	70.33	21.25	70.83	70.33/70.83
รวม	45.65	152.16	45.70	152.33	-
เฉลี่ย	22.825	76.08	22.85	76.17	76.08/76.17

จากตารางที่ 1 ผลคะแนนจากการทำแบบฝึกทักษะการฟัง การพูดของนักเรียน พบว่า นักเรียนทำคะแนนจากแบบฝึกทักษะการฟัง การพูดได้คะแนนเฉลี่ย 22.83 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.08 และทำคะแนนจากแบบทดสอบทักษะการฟัง การพูดหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 22.85 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.17 ดังนั้น ประสิทธิภาพของแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม มีค่าเท่ากับ 76.08/76.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 แสดงว่า แผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

5.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการพัฒนาทักษะของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการพัฒนาทักษะของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลลัพธ์	ก่อนเรียน		หลังเรียน		เปลี่ยนแปลง		T^2	F	sig
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.			
ทักษะการฟัง	12.05	1.82	24.45	1.43	12.4	1.19	271.555	128.632	.000
ทักษะการพูด	7.45	1.73	21.25	1.94	13.8	1.58			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยทักษะการฟัง การพูดของนักเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 12.05 คะแนน และ 7.45 คะแนน ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.82 และ 1.73 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยทักษะการฟัง การพูดของนักเรียนหลังเรียน เท่ากับ 24.45 คะแนน และ 21.25 คะแนน ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.43 และ 1.94 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยทักษะการฟัง การพูดเปลี่ยนแปลงไป 12.4 คะแนน และ 13.8 คะแนน ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 และ 1.58 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบ

ผลการพัฒนา พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดเปลี่ยนแปลงไป คือผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้น มีทักษะการฟัง การพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ แล้วสรุปได้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม ดังนี้ (1) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมถูกต้อง (2) ขั้นการฝึก (Practice) เป็นการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษควบคู่กัน เพื่อให้เกิดความคล่อง (3) ขั้นการใช้ภาษา (Language Usage) เป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง การพูดในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วย โดยผู้วิจัยได้นำกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดสอดแทรกเข้าไปในแผนการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 76.08/76.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 70/70 ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการพัฒนาทักษะที่สร้างขึ้น ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบ มีการจัดทำแผนการกระบวนการพัฒนาทักษะเป็นขั้นตอนอย่างละเอียด ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อประสมในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการนำเสนอสื่อที่หลากหลาย เช่น บัตรคำ บัตรภาพ แลปประโยค เกม นิทาน ใบบาน เพลง คลิปเสียง วิดีทัศน์ และสื่อของจริง เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความกระตือรือร้น สนุกสนาน มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Donn Burne (1987 : 46) ได้แบ่งขั้นตอนในการสอนทักษะการฟัง-พูดไว้ 3 ขั้น แตกต่างกันไปคือ (1) ขั้นการให้ความรู้ ในขั้นนี้ครูเป็นผู้เลือกเนื้อหาหรือบทเรียนมาสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำ ผู้เรียนมีหน้าที่ฟังและทำความเข้าใจ (2) ขั้นต้องการการฝึกฝน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะมีบทบาทมากขึ้น โดยที่ครูจะทำหน้าที่แจกจ่ายให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสฝึกฝนบทเรียนด้วยการพูดให้มากที่สุด (3) ขั้นการใช้ภาษาตามความต้องการ ในขั้นนี้ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ หรือปรึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจมาใช้ในการสื่อความหมายอย่างเสรี ตามความต้องการของตน ซึ่งวิธีการและเทคนิคที่ควรใช้ ได้แก่ สื่อประสม นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพรรณดวงเด่น (2550 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนโดยใช้สื่อประสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหมู่บ้านสหกรณ์ 2 ผลการวิจัยพบว่า สื่อประสมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพ 83.48/83.12 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา ภูธา (2552 : 171) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสมเสริมทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมพบว่า สื่อประสมเสริมทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย ได้ค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 86.83/85.67 ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ 0.73 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80/80 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปสำหรับ ชนิกาบัวเพียน (2556 : 1) ได้ศึกษาการสร้างสื่อประสมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า สื่อประสมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องสารใน

ชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 84.89/88.07 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสื่อประสมเป็นสื่อที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน จดจำสิ่งที่เรียนได้ดีขึ้น และเป็นสื่อที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิสรา อริยะเดช (2561 : 215) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค TAI กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ และการคูณทศนิยมสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ และการคูณทศนิยม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.67/80.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

6.2 จากการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมที่พัฒนาขึ้น มีทักษะการฟัง การพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดอย่างเป็นระบบขั้นตอน มีการใช้สื่อประสมที่หลากหลายซึ่งเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุณี ชื่นใจ (2550 : 84) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามหลักการของมิเชลและอีแวน เรื่องความหลากหลายของพืชและสัตว์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา ภูธา (2552 : 171) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสมเสริมทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมพบว่า ค่าเฉลี่ย ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้สื่อประสมเสริมทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย มีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัย อังคณา ขจร (2560 : 1) ที่ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีความพึงพอใจวิจารณ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับ ชนิกา บัวผื่น (2556 : 1) ได้ศึกษา การสร้างสื่อประสมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยสื่อประสมที่สร้าง สูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 เนื่องจากการเรียนด้วยสื่อประสมเป็นกิจกรรมที่แตกต่างจากการเรียนตามแบบปกติที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว จึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 การพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสม ควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ ครอบคลุมและสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งสาระสำคัญ จุดประสงค์การ

เรยนรู้สาระการเรยนรู้การจัดกิจกรรมการเรยนรู้ สื่อการเรยนรู้ หลักฐานการเรยนรู้ การวัดและประเมินผล และแหล่งที่มาเพิ่มเติม

7.1.2 ครูผู้สอนควรศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษโดยใชสื่อ ประสมใหเ้าใจก่อนนำไปใช และควรเน้นฝึกทักษะการฟัง การพูดบ่อยครั้ง เพื่อให้นักเรยนมีความคล่อง สามารถนำไปใชในชีวิตประจำวันได

7.2 ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยตอไป

7.2.1 ควรมีการพัฒนาสื่อที่ใชในการจัดการเรยนรู้ใหหลากหลาย แปรกใหม่ มีความน่าสนใจ ยิ่งขึ้น เพื่อเร้าความสนใจ กระตุ้นให้นักเรยนเกิดความรู้สึอยากเรยน

7.2.2 ควรส่งเสริมใหผู้สนใจศึกษาวิจัย นำสื่อประสมไปใชในการจัดการเรยนรู้ในกลุ่มสาระ การเรยนรู้อื่น เช่น กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

- จารุณี ขึ้นใจ. (2550). การพัฒนาบทเรยนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามหลักการของมิเชลโดและ อีแวน เรืองความหลากหลายของพืชและสัตว์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนิกา บัวเฟียน. (2556). การสร้างสื่อประสมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรยน เรื่องสารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชนิสรา อริยะเดชซ์. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรยนรู้โดยใชรูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค TAI กลุ่มสาระการเรยนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ และการคูณทศนิยมสำหรับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยวด. 7(1). 215-230.
- ทิพวัลย์ มาแสง. (2550). การสอนภาษาอังกฤษสำหรับคนไทย. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์อักษร.
- ธนิดา ภูธา. (2552). การพัฒนาสื่อประสมเสริมทักษะการอ่าน วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เบญจพรรณ ดวงเด่น. (2550). การศึกษาการใชสื่อประสมในการจัดกิจกรรมการเรยนการสอน คอมพิวเตอร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหม่บ้านสหกรณ์ 2. โรงเรียนหม่บ้านสหกรณ์2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม เขต 1.
- ไพศาล วรคำ. (2558). การวิจัยทางการศึกษา. (Educational Research). พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- สมสิทธิ์ จิตรสถาพร. (2547). สื่อการสอน. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาเทคโนโลยี การศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

อังคณา ขจร. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 6(1). 1-11.

Donn Burne. (1987). **Teaching oral English.** Essex : Longman Group UK. Ltd.

9. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักร่วม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรรณ ชูกระเดื่อง และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.พงษ์ธร โพธิ์พลศักดิ์ ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาธรรมตลอดมา ทำให้งานวิจัยนี้ ประสบผลสำเร็จได้ด้วยมาตรฐาน อย่างมีคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณอาจารย์พีรวิญญ์สัทธิธรรมนวงศ์อาจารย์ ธิดาพรจำปาเกตุนางอุบลรัตน์ หาญพานิชย์ นางสาวศุภกานต์ ประเสริฐรัตน์ และนางพจนา สานุสสัย ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ช่วยเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณต่อคุณูปการของทุกท่านทุกฝ่ายด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่งคุณประโยชน์ใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบุชาคุณแต่บิดามารดา ผู้มีพระคุณสูงสุด ครูบาอาจารย์ผู้ให้ปัญญาและสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้ให้ความเจริญงอกงาม และครอบครัวอันเป็นที่รัก และหากมีข้อผิดพลาดใด ๆ ที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

**ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและ กิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์
The Result of Remedial Activity for Master of Education Program
in Educational Administration Students Who Absent from Learning
Learners' Affairs and Activities Administration Subject
by Using Social Media**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปนิลมาลัย¹

Asst. Prof. Dr.Anek Silpanilmalaya¹

พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน, ดร.²

Phrakrusangkarakchairat Chayaratano, Dr.²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : dranek101@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตที่ขาดเรียนในการเรียนรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนโดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษามหาบัณฑิตที่เรียน

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Lecturers to Graduate Curriculum, Doctor of Education Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 5 กันยายน 2561; แก้ไขบทความ: 10 ตุลาคม 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 26 ตุลาคม 2561

Received: September 5, 2018; Revised: October 10, 2018; Accepted: October 26, 2018

รู้ในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้สื่อออนไลน์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด ที่มาเรียนในปีการศึกษา 2561 จำนวน 20 รูป/คน ซึ่งนักศึกษาทุกคนสลับกันขาดเรียน เนื่องจากภารกิจของงานที่ทำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) สื่อออนไลน์ ประกอบด้วย ไลน์กลุ่ม และ อีเมล (2) แบบทดสอบก่อน – หลังเรียน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.95 (3) แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความ กับวัตถุประสงค์ และ 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนการจัดกิจกรรม เสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้สื่อออนไลน์ ใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาทั้ง 20 รูป/คน มี group-line, e-mail, และขาดเรียนครบทั้ง 20 คน และในช่วง ทดลอง ขาดเรียนรวมทั้งหมด 61 ครั้ง เฉลี่ย 3.05 ครั้งต่อคน นักศึกษาเล่น Group line จำนวน 320 ครั้ง เฉลี่ย 40 ครั้งต่อคน และส่ง e-mail จำนวน 42 ครั้งเฉลี่ย 2.1 ครั้งต่อคน นักศึกษาขาดเรียนมีสาเหตุมาจาก ไปราชการ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ติดธุระส่วนตัว และป่วย ตามลำดับ ส่วนการเล่น line มีเหตุผลในการ เล่นมาจากการสนทนามากที่สุด รองลงมาได้แก่การสอบถามและการส่งข้อมูล ตามลำดับ ส่วนการส่ง e-mail มีเหตุผลในการส่งมาจาก การส่งงาน มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การส่งองค์ความรู้ และการแก้ไขงาน ตาม ลำดับ

2. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยใช้ สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม โดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า นักศึกษาทั้งหมด 20 รูป/คน มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการศึกษาโดย ใช้สื่อออนไลน์ในภาพรวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ใน ระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่สิ่งแวดล้อมในการเรียน และ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ตามลำดับ

คำสำคัญ : 1. การจัดกิจกรรมเสริม 2. นักศึกษาที่ขาดเรียน 3. สื่อออนไลน์

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study the result of remedial activity for Master of Education Program in Educational Administration students who absent from learning Learners' Affairs and Activities Administration subject by using social media, 2) to compare the pre-test and post-test scores with their learning from remedial activity

of students who absent from learning Learners' Affairs and Activities Administration subject by using social media, and 3) to study their satisfaction with their learning from remedial activity by using social media. The purposive sample consisted of 20 students studying in the academic year 2018 at Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. The research instruments were : social media of group line and email, pre-test and post-test with 0.95 reliability, and a satisfaction questionnaire between 0.67 – 1.00 of IOC (Index of Item Objective Congruence). Statistics in analyzing the data were arithmetic mean, standard deviation, IOC, and Wilcoxon Signed Ranks Test.

The results of research were found that:

1. All of 20 students had group line and email. They were absent sometimes at 61 times, by the average of 3.05. They played group line 320 times, by the average of 40 times per a student. They sent email 42 times, by the average of 2.1 times per a student. They were absent because of being on duty as a civil servant as highest. Other reasons had been measured as high in the descending order of mean, namely business and sickness. The reasons of playing group line in the descending order were chatting, asking, and sending message. The reasons of writing email in descending order were sending homework, sending knowledge, and fixing the work.

2. In comparing the pre-test and post-test scores with their learning from remedial activity of students who absent from learning Learners' Affairs and Activities Administration subject, by using Wilcoxon Signed Ranks Test, found that the average post-test score was significantly higher than the average pre-test score at the .05 level.

3. Regarding satisfaction, the study revealed that their average satisfaction with their learning from remedial activity by using social media in the overall was high. Considering by single one found that they satisfied information and communication technology the highest. Others in descending order were the environment of learning and content.

Keywords : 1. Remedial activity 2. Students who absent from learning 3. Social media

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : ก) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” ดังนั้น แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบ

สนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการ ของการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาและ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษา

จากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Information and Communica- tion Technologies: ICTs) มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ และมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของ มนุษย์ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกแห่ง และตลอดเวลาที่ต้องการ ดังนั้นการนำเทคโนโลยี มาใช้ในห้องเรียนเป็นสิ่งจำเป็น (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560 : 13) จาก ยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 ของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงสามารถค้นหาเนื้อหาสาระ ได้โดยง่าย ดังนั้นผู้สอนจึงต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 15) นั่นคือครูต้องไม่สอนเนื้อหา แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือทำ และการใช้โยนิโสมนสิการของกระบวนการคิด จริ่ง อยู่เนื้อหาสาระมีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อชีวิต ดังนั้นเนื้อหาสาระจึงควรเกิดจากการ ค้นคว้าของผู้เรียน โดยผู้สอนช่วยแนะนำและออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนทราบข้อมูลย้อนกลับได้ทันท่วงที

การปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการสอน เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างผู้เรียน กับผู้สอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการสอนเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือเพื่อน ช่วยเพื่อน เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ที่มีรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่เข้าถึงผู้คนทุกระดับที่เรียกว่า สื่อ ออนไลน์ มีรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่หลากหลายประกอบไปด้วย (flickr : Online) 1) Blogging มาจาก Web + Log แล้วย่อเหลือ Blog คือประเภทของระบบการจัดการเนื้อหา ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เขียน บล็อกเผยแพร่และแบ่งปันบทความของตนเอง 2) Twitter and Microblogging คือ รูปแบบหนึ่งของบล็อก ที่มีการจำกัดขนาดของการโพสต์ในแต่ละครั้ง โดยแต่ละครั้งไม่เกิน 140 ตัวอักษร 3) Social Networking หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือเว็บไซต์ที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อนทั้งที่รู้จักมาก่อนหรือรู้จักภายหลังทางออนไลน์ และ 4) Media Sharing หรือการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ เป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถ upload ไฟล์สื่อผสมขึ้นสู่เว็บไซต์ ซึ่งจากงานวิจัยของ บุนหา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร (2558 : 31-57) ที่พบว่าวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเปิดรับสื่อใหม่ประเภทไลน์และเฟส บุ๊ค ผ่านสมาร์ตโฟนมากที่สุด และจากงานวิจัยของ ปรวัน แพทยานนท์ (2556 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าคะแนน เฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์หลังการเรียนมีระดับคะแนน เฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำให้ผู้วิจัยมั่นใจในการสอนเสริมผ่านสื่อออนไลน์ ยิ่งขึ้น

นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด ที่มาเรียนในปีการศึกษา 2561 เป็นนักศึกษาที่ทำงานในเวลาปกติ ทำให้เวลาในการเรียนรู้ไม่

สมำเสมอ และพื้นฐานความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เท่ากัน ทำให้การเรียนรู้ในห้องมีความแตกต่างระหว่างนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่ขาดเรียน และเมื่อผู้สอนทบทวนความเข้าใจในการสื่อสารในส่วนองงานที่สั่งและสาระที่เรียนรู้ พบว่านักศึกษาไม่เข้าใจและต้องการให้มีทบทวนอยู่เสมอทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ช้า ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดหลากหลาย ทั้งเป็นกลุ่ม รายบุคคล ผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียน การสอนซ้ำย้ำเตือน และ การสอนแบบ e-learning และให้เพื่อนช่วยสอนเพื่อน ตลอดจนการทำงานร่วมมือเป็นกลุ่ม และจากการสำรวจพบว่านักศึกษาสามารถสื่อสารและเรียนรู้ทาง internet ได้ อีกทั้งทุกคนมีโทรศัพท์ที่มี Wifi และมี notebook ที่สามารถเล่นสื่อออนไลน์ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงให้นักศึกษาจัดทำ group line และ e-mail เพื่อใช้สอบถาม ตรวจสอบ ประเมิน และให้ข้อมูลย้อนกลับอันเป็นกิจกรรมเสริม และไม่รบกวนเพื่อน ๆ คาดว่าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นความสำคัญที่จะทำวิจัยเรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยัด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์” เพื่อเป็นสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยัด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตในการเรียนรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนโดยใช้สื่อออนไลน์ ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษามหาบัณฑิตที่เรียนรู้ในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริม โดยใช้สื่อออนไลน์

3. สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษามีผลการเรียนรู้ในการเรียนรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนโดยใช้สื่อออนไลน์ หลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 นักศึกษาจะได้รับการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เต็มหลักสูตร ตลอดจนได้ร่วมมือกันเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

4.2 อาจารย์ผู้สอนจะได้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกโดยใช้เทคโนโลยี อันจะช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด และทักษะชีวิต ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.3 ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย ที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2561 จำนวน 20 รูป/คน

5.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.2.1 สื่อออนไลน์ ประกอบด้วย ไลน์กลุ่ม และ อีเมล

1) ไลน์กลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้ (1.1) เปิดคอมพิวเตอร์ เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต (1.2) เข้า google ไปที่ Line ส่งข้อความและโทรฟรี (1.3) กด download (1.4) Line ติดตั้ง หน้าจอจะปรากฏข้อตกลงเรื่องลิขสิทธิ์ กด ตกลง (1.5) รอให้ไลน์ติดตั้ง เมื่อติดตั้งแล้ว กดปิด เพื่อปิดการติดตั้ง ไลน์จะทำงานโดยอัตโนมัติ (1.6) การเปิดใช้ไลน์ เข้า Google Play ใส่อีเมล และรหัสผ่าน (1.7) เมื่อเข้าไลน์ได้แล้ว กดไปที่รูปคน + เลือกสร้างกลุ่ม แล้ว กดต่อไป และ (1.8) ตั้งชื่อกลุ่ม และ + เพิ่มบุคคลที่ต้องการเชิญสมาชิกเข้ากลุ่ม และรอการตอบรับ

2) อีเมล มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้ (2.1) เปิดคอมพิวเตอร์ เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต (2.2) เข้า google พิมพ์ e-mail กด enter (2.3) เลือก E-mail-Sign in –Google Account (2.4) สร้างบัญชีกุ๊กกิล โดยพิมพ์ ชื่อ..... นามสกุล..... ชื่อผู้ใช้..... @gmail.com (ใช้ตัวอักษร ตัวเลข และจุดได้) (2.5) ใส่รหัสผ่าน..... (ใช้อักษร 8 ตัวขึ้นไป ที่มีทั้งตัวอักษร ตัวเลข และสัญลักษณ์ผสมกัน เช่น dr.anek101 เป็นต้น แล้วยืนยันรหัสผ่าน (2.6) เมื่อป้อนข้อมูลซ้ำอีกครั้ง จะขึ้นหน้าจอ Google ยินดีต้อนรับ พิมพ์ข้อมูลชื่อผู้ใช้ตามที่พิมพ์ไว้ พร้อมป้อนรหัสผ่าน แล้วกดถัดไป เป็นอันเสร็จสิ้น เข้าสู่ อีเมลได้ (2.7) ถ้าลืมรหัสผ่าน จะมีการกู้คืนบัญชี และรับรหัสยืนยัน โดยพิมพ์หมายเลขโทรศัพท์ แล้วกด ส่ง

5.2.2 แบบทดสอบก่อน – หลังเรียน

1) สร้างแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน จากคำอธิบายรายวิชา ตำราการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนและหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 65–73) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2) นำแบบทดสอบก่อน – หลังเรียนที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้คะแนนพิจารณาความสอดคล้องดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 166–167)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อทดสอบนั้น วัดได้ตรงวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อทดสอบนั้น วัดได้ตรงวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อทดสอบนั้น ไม่วัดตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

นำกระดาษคำตอบมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยจะเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และพบว่าแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

3) ขั้นการลองใช้ (try out) พิมพ์และตรวจสอบข้อสอบฉบับลองใช้ ประกอบด้วยคำอธิบายวิธีทำแบบทดสอบ และข้อทดสอบที่ชัดเจน อ่านง่าย นำไปลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาการ

บริหารการศีกษา ที่เป็นศีกษณ์เก่ำ จำนวน 30 คน พบว่า มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.63 – 0.75 และนำ มาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

4) พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

5.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบสอบถามความพึงพอใจสร้างเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีขั้นตอนในการสร้างและ หาคคุณภาพดังนี้ (1) ศีกษาทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความ พึงพอใจตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 74 – 84) (2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ โดย แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสิ่ง แวดล้อมในการเรียน (3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมิน ผลการประเมินได้ ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67– 1.00 (4) พิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจฉบับจริง ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่ม เป้าหมายต่อไป

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษา ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศีกษา ตามแบบแผนการทดลองที่วางแผนไว้ดังนี้ 1)ทดสอบก่อนเรียน 2)ทำการ ทดลองตาม มคอ.3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้สื่อออนไลน์ และ 3)เมื่อครบกำหนด 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการ ทดสอบหลังเรียน และสอบถามความพึงพอใจ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากแบบทดสอบก่อน – หลังเรียน และ แบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้ 1)วิเคราะห์จำนวนนักศึกษาที่มี Group line, e-mail และขาดเรียน จำนวนครั้งที่ขาดเรียน เล่น line และส่ง e-mail และจำนวนครั้งที่ สาเหตุที่ ขาด เรียน เล่น Group line และส่ง e-mail โดยการใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าเฉลี่ย 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้สื่อออนไลน์ โดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test และ 3)วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. ผลการวิจัย

6.1 วิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศีกษาโดย ใช้สื่อออนไลน์

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาที่มี Group line, e-mail และขาดเรียน จำนวนครั้งที่ขาดเรียนเล่น Group line และส่ง e-mail

N	ผู้ร่วม Group line	ผู้มี e-mail	ผู้ขาดเรียน	จำนวนครั้งที่ ขาดเรียน	เล่น line	ส่ง e-mail
20	20	20	20	61	320	58
m				3.05	40	2.9

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาทั้ง 20 คน มี group-line, e-mail, และขาดเรียนครบทั้ง 20 คน และในช่วงทดลอง ขาดเรียนรวมทั้งหมด 61 ครั้ง เฉลี่ย 3.05 ครั้งต่อคน นักศึกษาเล่น Group line จำนวน 320 ครั้ง เฉลี่ย 40 ครั้งต่อคน และส่ง e-mail จำนวน 42 ครั้งเฉลี่ย 2.1 ครั้งต่อคน

ตารางที่ 2 จำนวนครั้งสาเหตุที่ขาดเรียน เล่น Group line และส่ง e-mail

ขาดเรียน		เล่น Group line		ส่ง e-mail		หมายเหตุ
สาเหตุ	ครั้ง	สาเหตุ	ครั้ง	สาเหตุ	ครั้ง	
ไปราชการ	31	สนทนา	214	ส่งงาน	20	
ติดธุระส่วนตัว	27	สอบถาม	33	แก้ไขงาน	12	
ป่วย	3	ส่งข้อมูล	31	ส่งองค์ความรู้	16	
		ส่งองค์ความรู้	16	แนะนำ	10	
		อื่น ๆ	26			
รวม	61		320		58	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาขาดเรียนมีสาเหตุมาจากไปราชการ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ติดธุระส่วนตัว และป่วย ตามลำดับ ส่วนการเล่น line มีเหตุผลในการเล่นมาจากการสนทนามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสอบถามและการส่งข้อมูล ตามลำดับ ส่วนการส่ง e-mail มีเหตุผลในการส่งมาจากการส่งงาน มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การส่งองค์ความรู้ และการแก้ไขงาน ตามลำดับ

6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
VAR00006 - VAR00005	Negative Ranks	0(a)	.00	.00
	Positive Ranks	20(b)	10.50	210.00
	Ties	0(c)		
	Total	20		

Test Statistics(b)

	VAR00006 - VAR00005
Z	-3.921(a)
Asymp. Sig. (2-tailed)	.000

a Based on negative ranks.

b Wilcoxon Signed Ranks Test

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริมพบว่า นักศึกษาทั้งหมด 20 คน มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริม โดยมีค่าเฉลี่ยของอันดับ (Mean Rank) = 10.50 และผลรวมของอันดับ (Sum of Ranks) = 210 และผลการวิเคราะห์ทางสถิติ (Test Statistics) ในการทดสอบสมมติฐาน ค่า Asymp. Sig. = .00 จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า นักศึกษามีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา

ที่	รายการ	ผลการวิเคราะห์		
		μ	σ	แปลผล
1	ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระในการเรียนรู้	3.82	0.58	มาก
2	ความพึงพอใจด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.60	0.51	มากที่สุด
3	ความพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียน	4.56	0.54	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.32	0.54	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์ในภาพรวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.51$) รองลงมาได้แก่สิ่งแวดล้อมในการเรียน ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.54$) และ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.58$) ตามลำดับ

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธิด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและ กิจกรรมนักเรียน

โดยใช้สื่อออนไลน์ มีผลการวิจัยที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผล ดังนี้

1. นักศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 20 คน มี group-line, e-mail, และขาดเรียนครบทั้ง 20 คน ส่วนการเล่น line มีเหตุผลในการเล่นมาจากการสนทนามากที่สุด รองลงมาได้แก่การสอบถามและการส่งข้อมูล ตามลำดับ ส่วนการส่ง e-mail มีเหตุผลในการส่งมาจาก การส่งงาน มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การส่งองค์ความรู้ และการแก้ไขงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความรู้ในการสร้าง group-line และ e-mail และเมื่อขาดเรียนก็มีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ว่าต้องรู้และทำงานส่งอะไรบ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ นพสิทธิ์ (Noppasit Trisittiwat : Online) ที่พบว่าข้อดีของการใช้สื่อสังคมออนไลน์คือ 1) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมในชั้นห้องเรียน 2) กระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการศึกษาตามความสนใจและความถนัด 4) ส่งเสริมการบันทึกและการอ่าน การเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ผ่านรูปแบบของข้อเขียนในหลายลักษณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญจน์ ผลภาษี (2554 : 17-38) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างในฐานะนักศึกษาและเยาวชนมีความสนใจและใส่ใจในเนื้อหาและกิจกรรมของชั้นเรียนผ่านพื้นที่สังคมออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้เรียนและกับผู้สอน

2. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม โดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า นักศึกษาทั้งหมด 20 รูป/คน มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เครือข่ายสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเชื่อมต่อการระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งผู้สอนมีแนวปฏิบัติสำคัญเพื่อให้การใช้เครือข่ายสื่อออนไลน์มีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัน เทียนทอง (2549 : 49-54) ว่าการจัดกิจกรรมเสริม เป็นวิธีสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และเสริมทักษะความสามารถให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิงห์ สิงห์ขจร (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า (1) กลุ่มทดลองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับบทเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) กลุ่มทดลองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับบทเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) กลุ่มทดลองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะทางปัญญาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับบทเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) กลุ่มทดลองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ทิฐิภัทรา สุดแก้ว (2554 : 99-101) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนที่เรียนผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์ในภาพรวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาได้แก่สิ่งแวดล้อมในการเรียน และ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความรู้สึกที่เกิดจากทัศนคติ ความต้องการที่เป็นไปตามความคาดหวัง ถ้าความต้องการได้รับการตอบสนองก็เกิดความพึงพอใจขึ้นและถ้าไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการตามความคาดหวังไว้ความพึงพอใจก็จะหายไปทันที ดังนั้นความพึงพอใจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดตรัง, 2555 : 11) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสีจันทร์ สุวรรณสทิศกร (2555 : 23-31) ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่าในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ รองลงมาคือด้านการสอนและเทคนิคการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อประกอบการสอนตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ทหารวานิช (2554 : 21-24) ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการสร้างทีมงาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากอย่างยิ่ง 2 ด้านได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายกลุ่ม และกิจกรรมภายนอกห้องเรียน ส่วนกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมเดี่ยว นักศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา ขจร (2560 : 1) ที่ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 จากการศึกษารายผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธิด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์ พบว่านักศึกษาเล่น group-line ส่วนใหญ่ใช้ในการสนทนา เพื่อถามสารทุกข์สุกข์ และส่วนใหญ่ขาดเรียนเพราะไปราชการ ส่วน e-mail ใช้ส่งงานมากที่สุด ทำให้นักศึกษาได้สื่อสารซึ่งกันและกันได้ตลอดเวลา เป็นเพื่อนสนิทแม้ยามขาดเรียน สามารถเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนและส่งได้ถูกต้องตรงเวลา ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและการแสดงออกในโลกดิจิทัลอย่างถูกต้องและเหมาะสม และต้องทำข้อตกลงกับนักศึกษาว่า ถ้าไม่จำเป็นอย่าขาดเรียน และถ้าขาดเรียนต้องเรียนรู้จากเพื่อนทางสื่อออนไลน์ พร้อมส่งงานตามที่กำหนด จึงจะได้รับพิจารณาว่าเข้าเรียน

8.1.2 จากการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม พบว่า นักศึกษาทั้งหมด 20 รูป/คน มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ผู้สอนต้องตระหนักว่าเนื้อหาสาระไม่ใช่สิ่งสำคัญเพียงประการเดียวแต่การที่นักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทและนำไปประยุกต์ใช้ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีเชื่อมต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและเพื่อน ๆ ที่อยู่ห่างไกลจึงจะเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นผู้สอนจะต้องมีความคิดรวบยอดในสิ่งเหล่านี้ พร้อมทั้งสนับสนุนและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถของนักศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ

8.1.3 จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการศึกษาโดยใช้สื่อออนไลน์ในภาพรวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้สอนจึงควรสนับสนุนความพึงพอใจของนักศึกษาให้อยู่ในระดับนี้ต่อไป ส่วนด้านอื่น ๆ แม้จะอยู่ในระดับมากก็ควรจะมีการเสริมแรงและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอให้นักศึกษาพึงพอใจเพิ่มขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

8.2.1 การวิจัยครั้งนี้ สื่อออนไลน์ ผู้วิจัยใช้ group-line และ e-mail เท่านั้น ดังนั้นจึงควรพิจารณาใช้สื่อออนไลน์ อื่น ๆ เช่น Facebook เป็นต้น ในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.2 การวิจัยครั้งนี้ใช้เฉพาะผู้ขาดเรียน แต่ถ้านักศึกษาปกติที่ไม่ขาดเรียน ผลการวิจัยจะเหมือนเดิมหรือไม่

8.2.3 การวิจัยครั้งนี้ใช้การจัดการเรียนการสอนปกติ แต่ถ้าเปลี่ยนวิธีการสอนเป็น ห้องเรียนกลับหัว (Flip Classroom) หรือห้องเรียนกูเกิ้ล (Google Classroom) จะมีผลการวิจัยเป็นอย่างไร

9. เอกสารอ้างอิง

กัญจน์ ผลภาสี. (2554). **แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook) ในการเรียนการสอน.**

คณะอุตสาหกรรมบริการ : วิทยาลัยดุสิตธานี.

ทิฏฐิภัทร สุตแก้ว. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). **หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560).** นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุหงา ชัยสุวรรณ และ พรพรรณ ประจักษ์เนตร (2558). **พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี. วารสารสื่อสารและการจัดการ** นิตา. 1(1). 31-57.

ปรวัน แพทยานนท์. (2556). **การพัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์: การคัดเลือกนักแสดง.** ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รังสีจันทร์ สุวรรณศิริกร. (2555). **การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีปทุม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม : ประสานการพิมพ์.
- สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดตรัง. (2555). **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดตรัง**. ตรัง : มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดตรัง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัน เทียนทอง. (2549). **การวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ชวนการพิมพ์.
- อภิญา ทหารวานิช. (2554). **ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาสร้างทีมงาน**. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อังคณา ขจร. (2560). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยัด**. 6(1). 1-11.
- flickr. (Online). **Social Media Lanscape**. Retrieved June 1, 2018. from <http://flickr.com/photos/fredcavazza>
- Noppasit Trisittiwat. (Online). Retrieved July 15, 2018. from <http://pws.npru.ac.th/noppasittr>

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้อนุมัติทุนให้ทำวิจัย ขอขอบพระคุณ ดร.กฤษ ศรีสารคาม ที่กรุณาให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไรสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน และ ดร.ประพิศ โบราณมูล ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโทเอกการบริหารการศึกษาทั้งแผน ก และแผน ข ทั้ง 20 รูป/คน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย คณะผู้วิจัยขออวยพรผลการผลงานต่อพระรัตนตรัย และผู้มีพระคุณ รวมทั้งบุพการี อันประกอบด้วย บิดา มารดา และญาติสนิท มิตรสหาย ที่เป็นแรงบันดาลใจและให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบุชาพระคุณแก่บิดามารดา ครูอาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
ของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Model of Behavioral Development in Democratically Political
Expression of Citizens in North-Eastern Region of Thailand

พิกุล มีมานะ¹

Pikul Meemana¹

รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา เคนาภูมิ²

Assoc. Prof. Dr. Sanya Khanaphum²

รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์³

Assoc. Prof. Dr. Pakdee Phosing³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email: Chokooooon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมแสดงออกทางการเมือง ศึกษาระดับพฤติกรรมแสดงออกทางการเมือง การวิเคราะห์และตรวจสอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นของพฤติกรรมแสดงออกทางการเมือง การพัฒนาและประเมินตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน ประเมินตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมือง โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนาและ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Doctor of Public Administration Students, Program in Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha sarakham University

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

³ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

* ได้รับความเห็นชอบ: 27 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 16 ตุลาคม 2561; ตีพิมพ์: 21 ตุลาคม 2561

Received: August 27, 2018; Revised: October 16, 2018; Accepted: October 21, 2018

วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยใช้สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัยพบว่า

ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการเรียกร้องทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ต่อมาคือด้านการต่อต้านรัฐบาลมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ

ตัวแบบโครงสร้างเชิงสาเหตุของตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม พบว่า การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = 0.076$; <0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ CFI = 0.911, TLI = 0.969 ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี SRMR = 0.048, RMSEA = 0.010 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน สรุปได้ว่า ตัวแบบโครงสร้างเชิงสาเหตุของตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ส่วนผลการประเมินตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง โดยสรุป ตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. ตัวแบบ 2. การพัฒนาพฤติกรรม 3. การแสดงออกทางการเมือง 4. วิถีประชาธิปไตย

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the theoretical framework and behavioral levels regarding democratically political expression of people in north-eastern region of Thailand, to analyze and examine the linear relationship model of political expression of people in the certain area regarding the democracy, to develop and evaluate the behavioral model and to publish the study model as well as knowledge information.

Research tools to evaluate the behavior model regarding democratically political expression of people in north-eastern region of Thailand consist of questionnaires collecting data from 400 people with voting rights. Out of the total, 20 people are political activists. The fundamental descriptive statistics and the study of causal factors influencing political expression of people in north-eastern part regarding the democracy were employed to explain relationship among factors that affect people's political behaviors by using Structural

Equation Modeling (SEM) with statistically significant level at 0.05.

The research results reveal levels of opinion towards political expression of citizens in north-eastern part. The overall level is low. When considering each aspect. It was found that there were 2 aspects of political claims and political support. At least 2 levels are at the push of public policy and anti-government. In descending order, the political support was the highest Second, the political claims were moderate. Later, the anti-government at the same level, the most behavioral levels are the pushing of public policy. The structural model of the behavior model regarding democratically political expression of citizens in north-eastern region of Thailand are consistent with empirical data. Because of the harmony of the model overall found that the chi-square test (Chi-square) with statistically significant level at .05 ($P = 0.076$; < 0.05), this is a defined criterion. When considering a defined group index at a level greater than or equal to 0.90, it finds all indexes, including CFI = 0.911, TLI = 0.969, through the respective criteria. The index is defined at the level of less than 0.05 found that the index SRMR = 0.048, RMSEA 0.010 through criteria such as the same. Conclusion of the structural model of the behavior model regarding democratically political expression of citizens in north-eastern region of Thailand derived from the conceptual framework is in harmony with the empirical data. The assessment model of political behavior. In summary, model of the behavior model regarding democratically political expression of citizens in north-eastern region of Thailand from this research can be used to appropriately the highest level.

Keywords : 1. Model 2. Behavioral Development 3. Political Expression 4. Democracy

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่ทั่วโลกต่างยอมรับว่าเป็นระบอบการปกครองโดยคนส่วนใหญ่ที่ให้สิทธิ เสรีภาพแก่ประชาชนและเป็นการปกครองที่คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนมากที่สุด ดังคำกล่าวของท่านประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ได้ให้คำนิยามของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ที่ได้รับการยอมรับและนำไปอ้างอิงกันอย่างกว้างขวางว่า “การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (government of the people, by the people, and for the people) ความหมายของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว อำนาจอสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง (Direct Democracy) นั้น เป็นอุดมคติ เพราะในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถกระทำได้ จึงเกิดรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Indirect Democracy or Representative government) โดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตน แล้วผู้

แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบาย และวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งเป็นหลักการและกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยตามคำนิยามของอับราฮัม ลินคอล์น (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2539 : 13) การที่ประชาชนทำหน้าที่ปกครองด้วยตนเองโดยตรง หรือการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนนั้น เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกระบวนการ ทุกระดับ และทุกมิติ หรืออาจกล่าวได้ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน” (จรรยา สุภาพ, 2514 : 1) ส่งผลให้เกิดการแสดงออกทางการเมือง (Political Participation) ซึ่งเป็นหัวใจของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีความรู้ มีความเข้าใจในระบอบการเมืองเพิ่มมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของทุนนิยมของแต่ละช่วงเวลาทำให้ได้รับอรรถประโยชน์ ตลอดจนได้รับการตอบสนองเอาใจใส่จากนักการเมือง ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเมืองการปกครองโดยเฉพาะในระบอบประชาธิปไตย ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดจากการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือที่เรียกอีกประการหนึ่งว่า “ประชาธิปไตยกินได้” (สนุก สิงห์มาตร, 2559 : 31-32)

ในสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปลูกฝังระบอบทางสังคมที่อาจจะดูเหมือนว่าต่ำกว่าพื้นที่ภาคอื่น ๆ ของประเทศ หมายความว่า พลเมืองที่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อย การเข้าถึงสื่อมวลชนก็น้อย การพัฒนาเป็นสังคมเมืองก็ต่ำ สิ่งเหล่านี้ก็คือ ข้อจำกัดของการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจหรือการครองชีพ บางครั้งฐานะทางเศรษฐกิจดีและมีความมั่งคั่งจะมีโอกาสเป็นประชาธิปไตยได้มากกว่าประเทศที่ยากจน ในขณะที่ความยากจนพลเมืองเองจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เมื่อพลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีความรู้ มีความเข้าใจในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น มีการเข้ามาส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับขึ้นมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังพบว่า บทบาทการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแบบจริงจังและขาดความศรัทธาต่อประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ที่จะรักษาและหวงแหนประชาธิปไตยที่จะไม่ให้ใครคนใดคนหนึ่งมาแย่งชิงเอาไปจากประชาชนได้ (กรรณิกา ชมดี, 2544 : 39) แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ระบอบประชาธิปไตยแม้จะมีจุดอ่อนมีข้อโหว่มากมายเพียงใด ก็ยังดีกว่าเผด็จการทุกรูปแบบ (อมร รักษาสัตย์, 2537 : 54) ดังนั้น จะเห็นได้จากการเลือกตั้งในครั้งต่อมา พรรคการเมืองฝั่งที่พลเมืองตะวันออกเฉียงเหนือให้การสนับสนุนมักจะเป็นฝ่ายชนะการเลือกตั้งในแทบทุกครั้งไป สื่อให้เห็นถึงความมีหลักคิด อุดมการณ์ อุดมคติในการเลือกตัวแทนของตนตามระบอบประชาธิปไตยในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาที่เป็นรูปธรรมจริง ๆ (พิบูล มีมานะ และ สนุก สิงห์มาตร, 2561 : 8) จึงถือเป็นปัญหาส่วนหนึ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองในพื้นที่ดังกล่าว ตลอดจนต้องพยายามสร้างตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจนสามารถเกิดความรักและหวงแหนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ทำให้พลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความตื่นตัวทางด้านการเมืองนั้นมีอะไรบ้าง อีกทั้งในการเข้าไปมี

ส่วนร่วมกิจกรรมการแสดงบทบาททางการเมืองในหลายครั้งของเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่ผ่านมาว่ามีปัจจัยใดบ้าง ตลอดจนสร้างตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะอย่างไร เพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองนั้นเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2.3 เพื่อการวิเคราะห์และตรวจสอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นของพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2.4 เพื่อพัฒนาและประเมินตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2.5 เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 ปัจจัยเงื่อนไขอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่
- 3.2 ปัจจัยด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ 1) การมีอุดมการณ์ทางการเมือง 2) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง 3) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ
- 3.3 ปัจจัยกระตุ้นและกดดันจากสภาพแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ 1) อิทธิพลอรรถประโยชน์ทางการเมือง 2) ความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง 3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
- 3.4 ปัจจัยสนับสนุนทางการเมือง ประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ 1) การส่งเสริมจากภาคประชาสังคม 2) การส่งเสริมจากภาครัฐ 3) ความใกล้ชิดนักการเมือง

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 ทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองและทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 4.2 ทำให้ได้ตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สามารถนำไปใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งนำไปใช้ในการ

พัฒนาประชาธิปไตยของประชาชน

4.3 นำข้อมูลผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งการพัฒนาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโอกาสต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ค้นหากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 2 ศึกษาระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 3 วิเคราะห์และตรวจสอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นของพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 4 พัฒนาและประเมินตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากร ได้แก่ พลเมืองและเป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น จำนวน 16,878,002 คน (ข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้อมูลการใช้สิทธิออกเสียงประชามติ, 2559) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1970 : 580-581)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 คือ แบบสอบถามที่ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมือง และส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวน และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองของพลเมือง โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) สร้างตัวแบบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์แยกแยะผลการวิจัย แล้วจัดหมวดหมู่ใหม่ให้เห็นปัจจัยเหตุปัจจัยผลตามลำดับของการเกิด (Birth Order) พฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย และการประเมินตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมือง โดยใช้หลักการของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2005) โดยใช้

ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทโดดเด่นในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในพื้นที่ จำนวน 20 คน คัดเลือกด้วยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

6. ผลการวิจัย

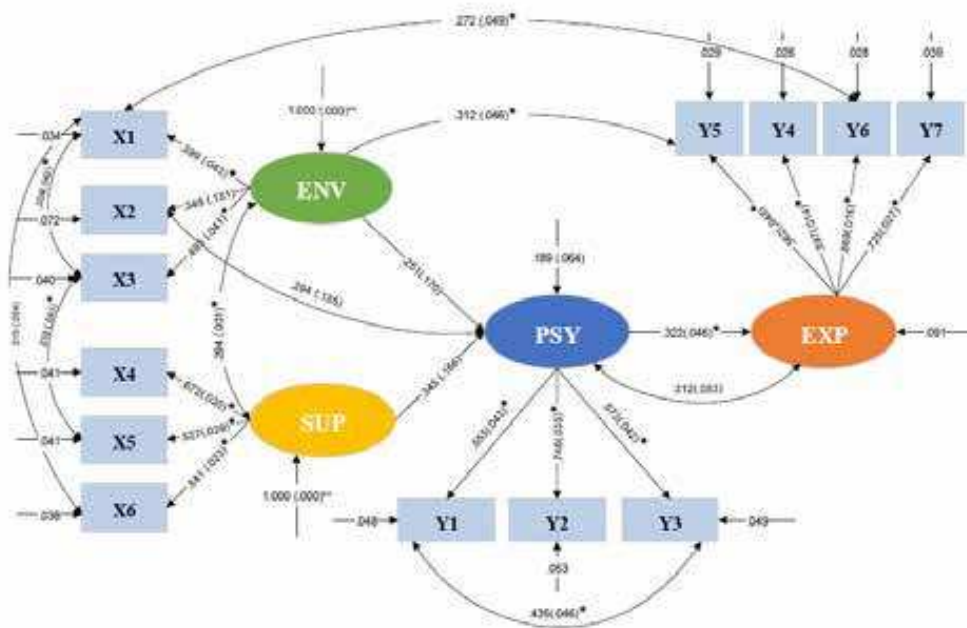
6.1 ผลการศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง (ตัวแปรตาม) ประกอบด้วย พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การผลักดันนโยบายสาธารณะและการต่อต้านรัฐบาล และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง (ตัวแปรต้น) ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้หรือสิ่งเร้าที่สนับสนุนให้บุคคลในชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในลักษณะต่าง ๆ ประกอบด้วย อุดมการณ์แบบประชาธิปไตยการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แรงจูงใจใฝ่อำนาจ อิทธิพลอรรถประโยชน์ทางการเมือง ความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การส่งเสริมจากภาคประชาสังคม การส่งเสริมจากภาครัฐและความใกล้ชิดนักรการเมือง

6.2 ผลการศึกษาระดับการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยรวมมีระดับพฤติกรรมของพลเมืองเกี่ยวกับตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ($\bar{x} = 2.55$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.71$, S.D. = 0.85) รองลงมาคือ ด้านการเรียกร้องทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 1.10) ต่อมาคือด้านการต่อต้านรัฐบาลมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ($\bar{x} = 2.52$, S.D. = 0.74) ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ($\bar{x} = 2.35$, S.D. = 1.20)

6.3 ผลการวิเคราะห์และตรวจสอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นของพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ความกลมกลืนของตัวแบบในภาพรวม พบว่า การทดสอบไคเรสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.0000$; <0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ CFI = 0.764, TLI = 0.698 ยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี SRMR = 0.105, RMSEA = 0.168 ยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่าตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัยยังไม่มี ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6.4 ผลการพัฒนาและประเมินตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

ของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากความกลมกลืนของตัวแบบในภาพรวม พบว่า การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.0000$; < 0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ CFI = 0.911, TLI = 0.969, ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี SRMR = 0.048, RMSEA = 0.010 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้จากการรอบแนวคิดในการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังแผนภาพ

$\chi^2 = 129.116$, $df = 67$, $P\text{-Value} = 0.076$, $CFI = 0.911$, $TLI = 0.969$, $SRMR = 0.048$, $RMSEA = 0.010$, $\chi^2/df = 1.927 > 2$

แผนภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.5 ผลการสร้างตัวแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านการกระตุ้นและกดดันจากสภาพแวดล้อมทางการเมือง ส่งผลให้เกิดอิทธิพลหรือแรงจูงใจทางการเมือง ความเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองตลอดทั้งก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พร้อมทั้งปัจจัยด้านสนับสนุนทางการเมืองซึ่งประกอบด้วย การส่งเสริมจากภาคประชาสังคม การส่งเสริมจากรัฐและความใกล้ชิดทางการเมือง ร่วมกันส่งผลต่อจิตวิทยาของพลเมืองก่อให้เกิดการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง เกิดแรงจูงใจใฝ่อาณาจัก เกิดการมีอุดมการณ์ทางการเมือง ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันได้แก่ การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การผลักดันนโยบายสาธารณะ และการต่อต้านรัฐบาลดังที่นำเสนอแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
ของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.6 ผลการประเมินตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อตัวแบบโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.28) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ด้านโดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ($\bar{x}$ = 4.35) รองลงมาด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.30) ด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.25) และด้านอรรถประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.20) น้อยที่สุดตามลำดับ กล่าวโดยสรุป ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมระดับมากที่สุด

7. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าโดยรวมมีระดับพฤติกรรมของพลเมืองเกี่ยวกับตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการเรียกร้องทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ต่อมาคือด้านการต่อต้านรัฐบาลมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะมีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อยซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนุก สิงห์มาตร (2559 : 143-144) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของ

ประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการรณรงค์ออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมืองและกลุ่มการเมือง ด้านการติดต่อ และประสานงาน กับนักการเมือง และด้านการชุมนุมทางการเมืองเมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองรองลงมาคือด้านการรณรงค์ออก เสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับ พรรคการเมืองและกลุ่มการเมือง

เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรายด้านและรายชื่อ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การเรียกร้องทางการเมืองผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเรียกร้องทางการเมืองโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า พลเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นส่วนใหญ่จะการเรียกร้องหรือมีข้อเสนอเกี่ยวกับการเมืองในพื้นที่อยู่บ้าง นั้นอาจเป็นเพราะในช่วงระยะเวลาหลังปี 2557 เป็นต้นมา เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น รัฐประหารเกิดขึ้น มีการต่อสู้ทางการเมืองหรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แต่จากการใช้กฎหมายของรัฐบาลที่เคร่งครัดของรัฐบาลที่บริหารประเทศ ทำให้เกิดการจับกุม การปรับทัศนคติสำหรับพลเมืองที่มีความเห็นต่างทางการเมืองมากขึ้น รวมทั้งรัฐบาลเองต้องการให้เกิดความปรองดองของพลเมืองในประเทศ จึงส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านการเรียกร้องทางการเมืองน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวิวรรณ กลิ่นรัตน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในกระแสโลกาภิวัตน์พบว่า เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีทุนเสรีแทรกซึมเข้าไปทุกอณูนั้น มักเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อมีการคาดการณ์ว่าจะสูญเสียผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและอาจเผชิญกับความยากลำบาก เมื่อผลประโยชน์ของตนได้รับการแก้ไขแล้ว ก็พร้อมที่จะหยุดการเคลื่อนไหว ในขณะที่ชนชั้นกลางที่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายของรัฐอย่างแข็งขันและเรียกร้องให้รัฐหันมาเอาใจใส่กับส่วนอื่น ๆ ของสังคม และมักออกมาเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ กลับมีไม่มากนัก

2. การสนับสนุนทางการเมือง พบว่า ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการสนับสนุนทางการเมือง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า พลเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นส่วนใหญ่จะการสนับสนุนทางการเมืองหรือมีการช่วยเหลือเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ ของพลเมืองในพื้นที่อยู่บ้าง นั้นอาจเป็นเพราะในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปีที่ผ่านมาหลังเกิดเหตุการณ์ที่สำคัญทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น รัฐประหารเกิดขึ้น มีการต่อสู้ทางการเมืองหรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและการบริหารประเทศของรัฐบาลในชุดปัจจุบันได้ใช้กฎหมายของรัฐบาลที่เคร่งครัดของรัฐบาลที่บริหารประเทศ รวมทั้งรัฐบาลเองพยายามต้องการให้เกิดความปรองดองของพลเมือง

ในประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านการสนับสนุนทางการเมืองอยู่พอสมควร วิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลลภ วิบูลย์กุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ครูส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเคลื่อนไหวของนักการเมือง พรรคการเมือง และด้านปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองมีการรับรู้ในระดับมาก ส่วนด้านนโยบายกิจกรรมและการดำเนินงานของรัฐบาลมีการรับรู้ในระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นทางการเมืองนั้น ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรณรงค์หาเสียงและสนับสนุนพรรคการเมืองครูมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ

3. การผลักดันนโยบายสาธารณะ พบว่า ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการผลักดันนโยบายสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า วิธีการกำหนดนโยบายสาธารณะยังคงเป็นเรื่องของฝ่ายการเมือง รัฐบาล ฝ่ายราชการ ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าและมิติต่างๆ อย่างไม่สมดุล โดยนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่ มุ่งไปที่เรื่องของเศรษฐกิจ และการได้โอกาสของคนบางกลุ่ม ในขณะที่คนส่วนใหญ่เสียโอกาสและเสียเปรียบ ส่งผลให้พลเมืองเข้าไม่ถึงกระบวนการนโยบายของรัฐ ขาดองค์ความรู้และข้อมูลหลักฐานทางวิชาการที่นำมาสนับสนุนอย่างพอเพียงและขาดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ถึงแม้พลเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพยายามที่จะผลักดันแนวนโยบายสาธารณะแต่ก็ยังไม่สำเร็จสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพัฒน์ ลากิจิตร (2550 : 186-190) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านองค์การ (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานอบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วยการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

4. การต่อต้านรัฐบาล พบว่า ระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการต่อต้านรัฐบาล โดยรวม อยู่ในระดับน้อยที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า เพราะในช่วงระยะเวลาหลังปี 2557 เป็นต้นมา เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญทางการเมือง เช่น การทำรัฐประหาร พลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการต่อสู้ทางการเมืองหรือการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นการส่งสัญญาณเตือนรัฐบาลว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพมากเกินไป มีความพยายามในการสอดประสานกับฝ่ายต่อต้าน ผู้ชุมนุมที่เป็นพลเมือง กลุ่ม องค์กรต่าง ๆ เพื่อลดความชอบธรรมของฝ่ายผู้ชุมนุมและดำรงไว้ซึ่งอำนาจของรัฐบาลรวมทั้งรัฐบาลเองก็มีความพยายามต้องการให้เกิดความปรองดองของพลเมืองในประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการต่อต้านรัฐบาลอยู่พอสมควรจึงทำให้ระดับพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญญา นวลเปียน (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของขบวนการชาวนาไทย : กรณีศึกษาสมัชชาคนจน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมทางการเมืองของสมัชชาคนจนเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการเป็นหลักได้แก่ กิจกรรมในลักษณะการเมืองของการให้รัฐรับรอง โดยให้ความสำคัญกับการกระทำรวมหมู่ด้วยการเดินขบวน และการชุมนุมเรียกร้อง ที่มีเป้าหมายเพื่อเข้ากดดันการตัดสินใจนโยบายของรัฐแต่กลับพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการของสมัชชาคนจน ถือเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยสำหรับสังคมการเมืองไทย โดยเฉพาะรัฐยังคงไม่ให้การยอมรับในลักษณะทางการเมืองดังกล่าวของประชาชน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลของการวิจัย ผู้ดำเนินการวิจัยนำตัวแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อพัฒนาศักยภาพพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยสามารถดำเนินการได้ตามโครงการ ดังนี้

8.1.1 โครงการเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเมืองให้กับชุมชนสู่วิถีประชาธิปไตยแบบสากล และยั่งยืนของรัฐสภา

8.1.2 โครงการเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเมืองให้กับชุมชนสู่วิถีประชาธิปไตยแบบสากล และยั่งยืน กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

8.1.3 โครงการสร้างพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองสู่วิถีประชาธิปไตยให้ยั่งยืน สภาเยาวชนแห่งชาติ

8.1.4 โครงการส่งเสริมนักประชาธิปไตยต้นแบบให้กับเด็กและเยาวชนบนพื้นที่ราบสูง

8.1.5 โครงการส่งเสริมเด็กและเยาวชนบนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยต้นแบบ นักการเมืองคุณภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

8.2.3 ควรศึกษาวิจัยตัวแบบการพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

9. เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา ชมดี. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรรยา สุภาพ. (2514). การเมือง. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

- นาวิวรรณ กลิ่นรัตน์. (2550). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในกระแสโลกาภิวัตน์**. ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2539). **พัฒนาการทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์พาพาส จำกัด.
- ปริญญา นวลเปียน. (2543). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของขบวนการชาวนาไทย : กรณีศึกษาสมัชชาคนจน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิกุล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร. (2561). **ประชาธิปไตย Thailand 4.0 ความมั่นคงของชาติพันธุ์อีสาน**. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ครั้งที่ 3 วันที่ 11-12 มกราคม 2561. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 219-228.
- วัลลภ วิบูลย์กุล. (2544). **การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สนุก สิงห์มาตร. (2559). **รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 5(3). 29-44.
- _____. (2559). **รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิริพัฒน์ ลากิจิตร. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมร รักษาสัตย์. (2537). **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- Taro Yamane. (1970). **Statistics : An Introductory Analysis**. 2nded. Tokyo : John Weatherhill, Inc.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับการสนับสนุนการวิจัยแผนงานเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ ตามทิศทางการยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมประเภทบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2562 และขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ และรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง, อาจารย์ ดร.สนุก สิงห์มาตร, อาจารย์ ดร.วิภาพรรณ อุปนิสากร, อาจารย์ ดร. สุวิมล สมไชย และอาจารย์ ดร.ณรงค์ ภูเี่ยมจิตร ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย และครอบครัวที่ช่วยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดเวลา

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในโครงการแม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียน The Buddhism Propagation Role of Nun and Household Students on the Teaching Ethics and Morals in the Schools Project

แม่ชีจันทกานัญญ์ ธัมมะรักขิตา¹

Mae Chee Chintakan Thammarakkhita¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email: puntiluk2538@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียนและศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเสนอแนะบทบาทและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาพัฒนาส่งเสริมการจัดการความรู้และสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมฐานความรู้ในทุกระดับ

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและทฤษฎีของบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีของศตวรรษที่ 21 โดยนำเทคโนโลยีในการสอนและการเผยแผ่หลักพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตใจ มีการกำหนดมาตรฐานตามกรอบของกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพัฒนาการสอนวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี, โท, เอก ที่ทันสมัยพร้อมกับการนำนวัตกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แก่นักเรียนในโรงเรียนเครือข่าย

โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้ง

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์

¹ Teacher Bachelor of Education Program in Teaching Buddhism Mahapajapati Buddhist College Mahamakut Buddhist University

* ได้รับบทความ: 22 พฤศจิกายน 2561; แก้ไขบทความ: 31 พฤษภาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 4 มิถุนายน 2562

Received: November 22, 2018; Revised: May 31, 2019; Accepted: June 4, 2019

ความรู้ และคุณธรรมโดยมีหลักการเกี่ยวกับเนื้อหาที่เผยแพร่ตามแนวพุทธ โดยสามารถนำไปพัฒนาตนเอง สร้างคุณค่าต่อการพัฒนาชีวิตนำความสุขของสังคม ครอบครัว ชุมชน และสร้างสังคมให้มีภูมิคุ้มกันโดย หลักการสอนและวิธีการสอนแบบต่างๆ มาบูรณาการสื่อการสอนแก่ผู้ฟังอย่างพอเหมาะพอดี

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโครงการได้มีการจัดอบรมกิจกรรมส่งเสริมการจัดการความรู้และ สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี สืบบทเรียนสำเร็จรูปและผสมผสานทฤษฎี หลักการและความรู้ อย่างเป็นระบบ โดยการนำบทบาทการเผยแพร่ตามหลักพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าและการเผยแพร่ที่ ทันสมัยมาบูรณาการทำให้มีแรงจูงใจในการศึกษาสร้างสรรค์การเรียนรู้ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม ฐานความรู้ในทุกระดับ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ยุทธศาสตร์ที่ 3 ในด้านบริการวิชาการพระพุทธศาสนาที่ช่วยพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและ ท้องถิ่น สถาบันการศึกษาทั่วไปของภาครัฐน่าจะได้อ่อนกลับมาศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังถึงแนวทางของ พระพุทธศาสนาที่ได้แสดงรูปแบบของการศึกษาการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้มีการจัดการศึกษาอยู่ บนพื้นฐานของความเป็นพุทธศาสตร์ ซึ่งถือเป็นรากเหง้าสำคัญของศีลธรรมและวัฒนธรรมของคนไทยและ วิถีไทยทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนไทยในชาติได้รับรู้ความจริงของการศึกษาทั้งสองด้านไปพร้อม ๆ กันจึงควรมีการวิจัยด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สัมพันธ์ กับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม มีระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีคุณภาพและศักยภาพ เพียงพอในการแข่งขันกับต่างประเทศ

คำสำคัญ : 1. บทบาท 2. การเผยแพร่พระพุทธศาสนา 3. โครงการแม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ABSTRACT

The Objectives of the research article were to study The announce the roles of propagating religion in The Teaching Morality Based on Buddhism Project; to present the roles and the implements of Buddhism; to develop the teaching methods; to create knowledge, innovation and technology from the results which can be used in every level of education in real life. of study was found; the concepts and theories of propagating Buddhism in this project has well-integrated in school classes and it encourages to the education of 21st century; also technology was used to announce Buddha's teaching, define students' mind simultaneously with the standard of core curriculum.

To develop teaching skills of Dhammasuksha subjects which has three levels; Thri(level1),Thor(level2)and Aek(level3). Which hold to one's principle; the learner is the most important who has her/him own learning skills to progress his/her life. To process how to make the learners build their own knowledge naturally with highest abilities. To realize how different each student are and develop their brains that can be input the knowledge and morality based on Buddhism. Also to make students can be alive valuable

and bring the peaceful to family, community and their lives by the things they have learned.

The researcher agreed with; propagating Buddhism in the project has trained and encourage knowledge, cognitive, innovation, technology to combine with theories and principles of leaning systematically by using the roles of propagating based on Buddhism principle that also motivate to create a new learning and support every level of community. The project also work with official strategic of Mahamakhut University 3th strategy that mentioned to service Buddhism academic to local communities which to make them stronger and also effect to the others official institutions to realize in Buddha's teaching seriously; they will go with us in the same way of Education. Moreover, to design curriculum that based on Buddhism which is a progenitor of moral and Thai culture; to encourage Thai people realizing both of Buddhism teaching and learning to get a job. Thai community ought to have a research to develop Thai education based on Buddhism to make a wisdom of learning, economy, society, political and culture altogether to get a high quality and affective to be alive in the world.

Keywords : 1. Roles 2. Propagation of Buddhism 3. Nun and household students on the Teaching Ethics and Morals in the schools Project

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พุทธดำรัสของพระพุทธองค์ที่ประทานโอวาทแก่พระสงฆ์สาวก 60 องค์ในคราวส่งไปประกาศพระศาสนาครั้งแรกว่า “จรถ ภิกขเว จาริกิ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสาน...” “ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์แก่ชนหมู่มากโดยอาศัยความอนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์ เพื่อความเกื้อกูลและเพื่อความสุขของเทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย...” การเผยแผ่ศาสนาคราวนั้น ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ ในลำดับต่อมา เมื่อพระภิกษุเข้ามาอุปสมบทมากยิ่งขึ้น พระพุทธองค์จึงบัญญัติหลักองค์แห่งธรรมกถึก เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เป็นนักเทศน์ต้องตั้งอยู่ในองค์แห่งคุณธรรม 5 ประการ คือ แสดงธรรมไปโดยลำดับไม่ตัดลัดให้ขาดความ อ่างเหตุผลและแนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ ตั้งจิตเมตตาปรารภนาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังจริงๆ ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ และ ไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่นคือไม่ยกตนเสียดสีผู้อื่น (อง. ปญจก. (ไทย) 22/159/263)

ในปัจจุบันนี้ วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เนื่องจากว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและหลากหลายรูปแบบ หากรวบรวมวิธีการเผยแผ่ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งเรียกว่า พุทธวิธีในการสอน พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการสอนธรรมะที่หลากหลายวิธี คือ แบบบรรยาย แบบสนทนาแบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับการยกอุทาหรณ์ การเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา การใช้อุปกรณ์การสอน การทำเป็นตัวอย่าง การเล่นภาษา เล่นคำ การปฏิบัติรายบุคคล การลงโทษและให้รางวัล รวมทั้งวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Chankheaw, 2016 : 15-27) แต่

ปัจจุบันนี้ ได้มีการศึกษาวิเคราะห์พุทธวิธีการสอนให้เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ในระบบการศึกษา เช่น Chankheaw (2016 : 15-27) สอนเรื่องชั้น 5 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และกรณีตัวอย่าง สอนเรื่อง ตัณหา 3 ใช้วิธีการสอนแบบสนทนาและเล่านิทาน สอนเรื่องสุข 2 ใช้วิธีการสอนแบบถามตอบและการเล่า เรื่อง สอนเรื่องคุณธรรม 6 ใช้วิธีการสอนแบบธรรมสากัจฉาและการเล่าเรื่อง สอนเรื่องทฤษฎีธรรมิกัตถะ ประโยชน์ 4 ใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาและกรณีศึกษา สอนเรื่องมิตรแท้ มิตรเทียม ใช้วิธีการสอน แบบกรณีศึกษาและกระบวนการกลุ่ม และสอนเรื่องบุญกิริยาวัตถุ 10 ใช้วิธีการสอนแบบกรณีตัวอย่างและ กระบวนการกลุ่ม และ สอนเรื่องจิตวิสัย ได้พัฒนาหลักธรรมต่างๆ มากำหนดเป็นวิธีการสอน 6 ด้าน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักที่จะเรียนรู้ (หลักฉันทะ) มุ่งสู่กระบวนการคิด (หลักโยนิโสมนสิการ) มีมิตรคอยชี้แนะ (หลักกัลยาณมิตร) ฝึกแยกแยะปัญหา (หลักอริยสัจ 4) ความเป็น ผู้นำ (หลักพรหมวิหาร) และผสมผสานการประเมิณผล (หลักวิมังสา) อย่างไรก็ตาม แม้วิธีการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาจะเปลี่ยนแปลงไป แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลและเวลา คือ พุทธศาสนิก ประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา เพราะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นพระพุทธองค์ทรงให้สาวกเป็นกำลัง หลักในการเผยแผ่ (Merakha, 2016 : 170-176) ทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีป สืบทอด คำสอนจนมาถึงปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ เป็นวิทยาลัย ในระดับอุดมศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยแม่ชี ซึ่งแม่ชีจัดเป็นอุบาสิกา แต่ยิ่งกว่าอุบาสิกา เพราะเป็นผู้ที่สละการดำเนินชีวิตทางโลก เป็นผู้เคร่งครัดในศีลมากกว่าอุบาสิกาทั่วไป เป็นเป็นผู้ที่สมควร ที่ได้รับการเคารพ และสามารถที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี จากการสำรวจงาน วิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่ชี ในฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยค้นคำว่า “แม่ชี” พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับแม่ชี 4 ประเด็น คือ เจตคติของ ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาต่อแม่ชี (Kolun, 2002 : 1) สถานภาพและบทบาทของแม่ชี (Chanrueng, 2002 : 1 ; Chattinwat, 2009 : 1) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชน (Karam, 2004 : 1) การพัฒนา โปรแกรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธสำหรับแม่ชี (Panyarat, 2012 : 1) จากข้อมูลนี้ ชี้ให้เห็นว่า งานวิจัยเกี่ยวกับแม่ชียังมีน้อยและในประเด็นการเผยแผ่มีเพียงเรื่องเดียวคืองานวิจัยของ Karam (2004 : 1)

ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ จึงได้จัดโครงการแม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแผ่ศาสนาให้กับ เยาวชนในโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดนครราชสีมา และให้เยาวชนมีความสนใจกับการศึกษาพระพุทธศาสนา มากขึ้น เพราะการศึกษาพุทธศาสนาและนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตจะทำให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ในการนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการเผยแผ่ศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียน และความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแม่ชีด้วย เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของแม่ชีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 2.2 เพื่อศึกษาวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 2.3 เพื่อเสนอแนะบทบาทและวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 3.2 ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 3.3 ทำให้ได้ข้อเสนอแนะบทบาทและวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 3.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการการศึกษาทั่วไปได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ จากพระไตรปิฎก อรรถกถา และข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสาร บทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และ วิจัยภาคสนาม สัมภาษณ์แบบเชิงลึก จากกลุ่มเป้าหมายได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยภาคสนาม ด้วยเครื่องมือวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 นี้ เป็นการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้นุสสาสนีปาฏิหาริย์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา โดยเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่มาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิคือ อรรถกถาฎีกาอนุฎีกา ปกรณ์วิเศษรวมทั้งตำราพระพุทธศาสนา และเอกสารวิชาการหรือวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัยผลการวิจัย ในระยะที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย คือ องค์พระธรรมกถึก (อง.ปญจก. (ไทย) 22/159/263) (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996 : 1) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อหลักใหญ่ๆ (Main themes) ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วย 1) อนุพุทธานุภาพ ได้แก่ การแสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาวิชาตามลำดับความง่าย ยาก ลุ่มลึก มีเหตุผลต่อเนื่องไปโดยลำดับ และ 2) ปริยายทศสาวี ได้แก่ การแสดงธรรมะโดยชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่ แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความยกย่องไปต่างๆ ตามแนวเหตุผล และด้านลักษณะของผู้สอน ประกอบด้วย 1) อนุพุทธานุภาพ ได้แก่ การเผยแผ่ธรรมะด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้ประโยชน์

แก่เขา 2) นะ อามิสันโตร ได้แก่ การเผยแพร่ธรรมะด้วยใจ ไม่ใช่เผยแพร่เพราะเห็นแก่อามิสสินจ้าง และ 3) อัตตานุญจะ ปรัญจะ อนุปหังจะ ได้แก่ การเผยแพร่ธรรมะที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงธรรมอย่างเดียว ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยภาคสนาม ระหว่าง เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2560 เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ แม่ชีและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเถรวาทวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ทำหน้าที่สอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน 14 คน ในโรงเรียน 14 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองกก โรงเรียนสะแกราชวิทยาคม โรงเรียนบ้านเก่าปอแดง โรงเรียนวัดโคกสระน้อย โรงเรียนวัดวัดโพธิ์นิมิตร โรงเรียนสะแกราชรัชศึกษา โรงเรียนบ้านพุปลาไหล โรงเรียนหนองชุมแสงศรัทธาจารย์ โรงเรียนวังวารีวนราษฎร์พัฒนา โรงเรียนปทุมชัยชุมพลวิทยาคาร โรงเรียนบ้านปลายดาบ โรงเรียนธัญญะเหนือวิทยา (โคกศิลา) โรงเรียนวัดพรหมราช และโรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) และข้อมูลภาคสนามจะถูกนำมาวิเคราะห์ตามหลักพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ตามกรอบขององค์ธรรมกถีกที่กำหนดไว้ในระยะที่ 1 ด้านความรู้ในการสอนและการถ่ายทอดความรู้ และด้านลักษณะของผู้สอน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนใน 14 โรงเรียน จำนวน 374 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นวิธีการเก็บข้อมูลทางสถิติจากแม่ชีและนักศึกษาศอนศีลธรรมเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (John W. Best, 1981)

5. ผลการวิจัย

5.1 วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาศอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า การสอนในวิชาพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และการสอนวิชาธรรมศึกษา ชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก กล่าวคือ การสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา แม่ชีและนักศึกษาศอนศีลธรรมในโรงเรียน สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดในช่วงชั้นต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนเครือข่าย มีการทำแผนการสอน การประเมินการวัดผลก่อนและหลังทำการสอน และพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการสอนรายวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี, โท, เอก พบว่า แม่ชีและนักศึกษาศอนศีลธรรมศึกษาในช่วงเดือน มิถุนายน โดยสอนเนื้อหาตามหลักสูตรเรียนของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง และสิ้นสุดในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ลักษณะการสอนเป็นการติวเพื่อสอบธรรมศึกษา

5.2 จากการเก็บข้อมูลจากนักเรียน พบว่า เป็นเพศชายและหญิงร้อยละ 50 มีอายุอยู่ระหว่าง 11-13 ปี ร้อยละ 43.6 รองลงมา คือ อายุ 14-16 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 63.4 รองลงมา คือ ประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 21.7 สอนในวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร้อยละ 30.7 ที่เหลือร้อยละ 69.3 สอนธรรมศึกษา โดยสอนธรรมศึกษาชั้นโท ร้อยละ 57.9 รองลงมา คือ นักศึกษาศึกษาชั้นตรี ร้อยละ 37.5

5.3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีการสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, $SD = .60$) โดยเฉพาะในด้านลักษณะของผู้สอน ($\bar{x} = 4.46$, $SD = .83$) รองลงมา คือ การถ่ายทอดความรู้ ($\bar{x} = 4.26$, $SD = .67$) และความรู้ในการสอน ($\bar{x} = 4.26$, $SD = .68$) ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของแม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า การสอนในวิชาพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และการสอน วิชาธรรมศึกษาขั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีการเผยแพร่ทั้ง 2 วิธีนี้ มีช่องทางที่เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน และจัดเป็นช่องทางที่เป็นทางการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การมอบวิชาความรู้ที่ถูกต้องนั้น ต้องผ่านการสื่อสารที่ตรงประเด็น และการสื่อสารนั้นก่อให้เกิดเข้าใจเนื้อหาชัดเจนด้วยเหตุและผล มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับความรู้และเกิดปัญญา นอกจากนี้ ยังมีการวิจัยและพัฒนาวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนา อย่างเช่น Chankheaw (2016 : 15-27) ชั้น 5 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และกรณีตัวอย่าง ตัณหา 3 ใช้วิธีการสอนแบบสนทนาและเล่านิทาน สุข 2 ใช้วิธีการสอนแบบถามตอบและการเล่าเรื่อง ดร.ธรรม 6 ใช้วิธีการสอนแบบธรรมสากัจฉาและการเล่าเรื่อง ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ 4 ใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาและกรณีศึกษา มิตรแท้ มิตรเทียม ใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษาและกระบวนการกลุ่ม และบุญกิริยาวัตถุ 10 ใช้วิธีการสอนแบบกรณีตัวอย่างและกระบวนการกลุ่มได้พัฒนาหลักสูตรต่างๆ มากำหนดเป็นวิธีการสอน 6 ด้าน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักที่จะเรียนรู้ (หลักฉันทะ) มุ่งสู่กระบวนการคิด (หลักโยนิโสมนสิการ) มีมิตรคอยชี้แนะ (หลักกัลยาณมิตร) ฝึกแยกแยะปัญหา (หลักอริยสัจ 4) ความเป็นผู้นำ (หลักพรหมวิหาร) และผสมผสานการประเมินผล (หลักวิมังสา)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเผยแพร่ศาสนาของแม่ชีและนักศึกษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านลักษณะของผู้สอน รองลงมา คือ การถ่ายทอดความรู้ และความรู้ในการสอนตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายผลได้ว่า แม่ชีและนักศึกษาที่เข้าไปเผยแพร่ศาสนาในโรงเรียนมีความประพฤติที่ดี และเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในการเผยแพร่ศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่ทำตัวเป็นแบบอย่าง Chankheaw (2016 : 15-27) เมื่อนักเรียนที่เห็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนจะเกิดการซึมซับแบบอย่างที่ดีนั้น จะส่งผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น ส่วนการถ่ายทอดความรู้และมีความรู้ในการสอน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า แม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเข้าใจได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ แม่ชีและนักศึกษาสอนศีลธรรมสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จึงเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในศาสตร์การสอนเป็นอย่างดี ซึ่ง Aungursiri, A., Kittimete, K., and Yanyong, T (2018 : 654-659) กล่าวถึงครูผู้สอนคุณธรรมจริยธรรมในยุค 4.0 ไว้ว่า ครูจะต้องปรับปรุงทักษะและประสบการณ์ในการสอนให้สอดคล้อง

กับความต้องการ ความสนใจ และเจตคติของผู้เรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาของประเทศไทยกำลังพัฒนาไปในแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งต้องใช้หลัก การต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาย่างแท้จริง ผู้วิจัยมี ความเห็นว่า สถาบันการศึกษาทั้งของคณะสงฆ์ไทยและสถาบันการศึกษาทั่วไปของภาครัฐน่าจะมีการจัดการ ศึกษาอยู่บนพื้นฐานของความเป็นพุทธศาสตร์ ซึ่งถือเป็นรากเหง้าสำคัญของศีลธรรมและวัฒนธรรมของคน ไทยและวิถีไทยทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนไทยในชาติได้รับรู้ความจริงของการศึกษาทั้งสองด้าน ไปพร้อม ๆ กัน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 7.2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการพัฒนาการศึกษาแนวพุทธ
- 7.2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธจิตวิทยาทางการศึกษาในโครงการสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 7.2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโครงการสอนศีลธรรมเชิงพุทธในสังคมยุคใหม่

8. เอกสารอ้างอิง

มูลนิธิมหาภูมิบาลราชวิทยาลัย. (2536). **พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์ จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาภูมิ ราชวิทยาลัย.

Aungursiri, A., Kittimetee, K., and Yanyong, T. (2018). Morale and Ethical Development of Learners in Thailand 4.0. Proceedings. National Conference of Mahachulalongkorn- rajavidyalaya University Congress 2 on “**The Quality of Higher Education in Thailand 4.0**” in April 30, 2018. 654-659.

Chankheaw, S. (2016). Learning Management on Buddhism Through Integrated Buddhist Methods. **Phikanatesan Journal**. 12(1). 15-27.

Chanrueng, Phramahakanong. (2002). **Status and Role of Nuns: A Case Study of Wat Khoa Pratu Chumpol, Banrai District, Thepsathit District, Chatyabhum**. Thesis for Mater’s Degree on Thai Studies (Social Science). Graduated Study : Mahasara- kham University.

Chattinwat, N. (2009). **Nuns’ Status : A Case Study of Wat Pak Nam Bhasicharoen**. Thesis for Master’s Degree on Wonman Studies. Graduate Study: Thammasart University.

John W. Best. (1981). **Research in Education**. 4th ed. New Jersey : Prentice – Hall Inc.

- Karam, Phramahasittisak. (2004). **The Role of Buddhist Nuns in Educational Management for Youth Development : an Analytical Study of Suan Kaew Buddhist Sunday Educational Center and Dhammajarini Nun Institute, Paktho, Ratchaburi Province.** Thesis for Master's Degree on Comparative Religion. Graduate Study: Mahodol University.
- Kolun, Phrarungpet. (2002). **Attitude toward Nuns in Buddhism according to Administrators, Lecturers, and Students in Sangha University in Khon Kaen.** Independent study Submitted for Master's degree on Educational Psychology. Graduate Study: Mahasarakham University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). **Thai Tipitaka of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Version.** Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Merakha, Phramaha Aumnouy. (2016). Guidelines for the Dissemination of Buddhism in the Country : Case Study of Netherland. **Buabandit Journal of Educational Administration.** 16(1). 170-176.
- Panyarat, N. (2012). **The Development of a Non-Formal Education Program to Enhance the Buddhist Transformational Leadership for Thai Nuns.** Dissertation for Doctoral Degree on Informal Education. Graduate Study: Chulalongkorn University.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเล่มนี้ สถาบันวิจัยพระญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีผลงานทางวิชาการให้ประสิทธิผลมากขึ้น เป็นไปตามพันธกิจและสอดคล้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการอบรมวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ได้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี จึงทำให้มีงานวิจัยฉบับนี้เกิดขึ้น ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพระญาณสังวรและฝ่ายวางแผนและพัฒนาตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ทุกคน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อมหาวิทยาลัย ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการโดยมี พระมงคลธรรมวิธาน, ดร. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และพระอุดมธีรคุณ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ และขอขอบคุณอย่างยิ่งต่อผู้เชี่ยวชาญโดยมี พระมหาสมศักดิ์ ญาณโพธิ์, รศ.ดร. รองคณบดี คณะพุทธศาสนาและปรัชญา และอาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาโครงการที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำแนวทางและข้อมูลเป็นอย่างดี

หวังว่างานวิจัยเรื่องนี้จะประโยชน์ต่อการนำไปศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในหน่วยงานต่อไป ซึ่งคุณความดีที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ ขอน้อมบูชาคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณบิดามารดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ตลอดถึงทุกๆ ท่านที่ได้มีอุปการะแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ
เพื่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชนบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี
The Study of Local Wisdom Usage in the Way of Life at Ban Nong Bo,
Ubon Ratchathani's Identity Silk Production,
the Lukkeaw Silk with Ebony Dye

บุญเจริญ เพ็งแจ่ม¹

Boonjaroen Pengjam¹

อุไรวรรณ กะนะหางค์²

Uriwan Kanahawong²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email : Pookpik_20092021@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนากิจการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนชาวบ้านของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองบ่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึกการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนกถ้อยคำ หรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ด้วยหลักแห่งเหตุผล สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนากิจการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาและด้านด้านการพัฒนาการของกระบวนการผลิต ด้านภูมิปัญญาสามารถสรุปได้ทั้งหมด 5 ประเด็นย่อย ดังนี้ ประเด็น

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Lecturers to Faculty of Education Ubon Ratchathani Rajabhat University

² อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² Lecturers to Faculty of Education Ubon Ratchathani Rajabhat University

* ได้รับบทความ: 18 ตุลาคม 2561; แก้ไขบทความ: 14 พฤศจิกายน 2561; ตอบรับการตีพิมพ์: 29 พฤศจิกายน 2561

Received: October 18, 2018; Revised: November 14, 2018; Accepted: November 29, 2018

ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เกิดมาจากการที่ชาวบ้านหนองบ่อมีการทอผ้าไหมใช้เอง เรียกว่า “ผ้าไหมเหี้ยบ” โดยเรียกตามลักษณะการทอ ที่ต้องมีตะกอกทั้งหมด 5 ตะกอก จากนั้นนำไปย้อมมะเกลือ ส่วนมากนิยมย้อมเย็นตามแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน แล้วค่อยนำมาตัดเป็นเสื้อแขนสั้น แขนยาว มีปกและไม่มีปก และกางเกงขา กบ (ปัจจุบันกางเกงขาก๊วย) มีสีดำ เวลาใส่ทำนาก็ไม่เปื้อนง่าย เรียกว่า “เสื้อดำไหม” ปัจจุบันชาวบ้านก็ยังผลิตเสื้อดำไหม และกางเกงขา กบ จึงประจักษ์ได้ว่าทุกคนจะใส่ผ้าไหมในทุกโอกาส เพราะคนในชุมชนต่างมีอาชีพทอผ้าไหมนั่นเอง ประเด็นที่ 2 ผลกระทบที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านหนองบ่ออยู่หลายชนิด ได้แก่ ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ผ้าห่มขิด ผ้าแพรปลาไหล ผ้าไหมมัดหมี่ลายปราสาทผึ้ง ผ้าไหมลายหัวขึ้นจกดาว และตีนชิ้น ประเด็นที่ 3 เอกลักษณ์และจุดเด่นของผ้าไหม คือ เป็นผ้าทอมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริง โดยเริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การทอผ้าด้วยกี่ทอมือและการย้อมสีธรรมชาติ ผ้ามีลักษณะนุ่ม ทิ้งตัวดี มันวาว หนาร้อน ใส่แล้วไม่ร้อน หนานาวใส่แล้วอบอุ่นดี ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม และผู้บริโภค ประเด็นที่ 4 การเลี้ยงไหมของชุมชนบ้านหนองบ่อไม่แตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ มากนัก โดยมีระยะเริ่มต้นด้วยการเตรียมใบหม่อน ทำไข่ไหม การผสมพันธุ์ตามธรรมชาติสู่หนอนไหมวัยอ่อน ระยะหนอนไหมวัยอ่อนสู่ระยะหนอนขึ้น หนอนเข้าจ่อ และการสาวเส้นไหมออกจากรัง ประเด็นที่ 5 ภูมิปัญญาด้านกรรมวิธีการย้อมผ้าไหม นิยมย้อมเย็น และหลังจากการย้อมจะนำมาอบด้วยพืชใบหอมที่มีในชุมชน ได้แก่ ว่านหอม ใบหนาด ขมิ้น เกล็ดครุฑ และหากต้องการให้ไหมนุ่ม ให้นำไปหมักโคลน ด้านพัฒนาการของกระบวนการผลิต สามารถสรุปได้ 3 ประเด็นย่อย ดังนี้ ประเด็นที่ 1 ด้านพัฒนาการของอุปกรณ์ในการผลิต พบว่า ในปัจจุบันจะใช้ครกดินแทนครกไม้ หม้อถึงสแตนเลสแทนหม้อดิน และถึงสแตนเลสหรือพลาสติกแทน คุ้ไม้ (ถึงใส่น้ำที่ทำจากไม้) นอกจากนี้ยังมีการใช้วัตถุ สแตนเลสในการทำที่ทอผ้าซึ่งคุณภาพของผ้าที่ได้จากเครื่องมือในปัจจุบันก็สามารถทอออกมาได้ดีและสวยงามเช่นกัน ประเด็นที่ 2 ด้านการย้อมสี ในอดีตจะใช้สีจากธรรมชาติทั้งหมด ได้แก่ เข ครั่ง คราม เนื่องจากคนสมัยก่อนจะเลี้ยงครั่ง และทำครามเอง แต่ในปัจจุบันนี้ เข ครั่ง คราม มีราคาแพง และหายาก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ผลมะเกลือในการย้อมสีดำ รวมทั้งลูกมะเกลือก็ค่อนข้างหายากเช่นกัน จึงทำให้บางครั้งเรือนหันมาใช้สีเคมีแทน ประเด็นที่ 3 ด้านความแตกต่างของผ้าไหมลายลูกแก้วของชุมชนบ้านหนองบ่อพบว่ามีการใช้ไม้เหี้ยบสลับตะกอกในการเหี้ยบทั้งหมด 5 ตะกอก ลายลูกแก้วจะนูนทั้งสองด้าน ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของผ้า ซึ่งมีลวดลายพิเศษต่างจากผ้าธรรมดาจะเป็นลวดลายขนมเปียกปูนเป็นวงซ้อนกันติดต่อกันตลอดทั้งผืนเหมือนกับร่างแห ในขณะที่ชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ มีไม้เหี้ยบสลับตะกอกเพียง 4 ตะกอก ลายลูกแก้วจะนูนด้านหน้าเพียงด้านเดียว และลวดลายขนมเปียกปูนไม่ได้เป็นวงซ้อนต่อกัน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนพบว่า คนในชุมชนสมัยก่อนต้องทอผ้าไหมเป็นจะเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนี้ยังทอผ้าไหมเพื่อเอาไว้ใช้เอง และเพื่อนำไปแลกกับเกลือ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่ชาวบ้านต่างทอไว้ขาย เพื่อเป็นรายได้ในการเลี้ยงชีพ ประเด็นที่ 2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวิถีการดำรงอยู่พบว่าจากการเป็นหมู่บ้านทอผ้าไหม การสวมใส่ในชีวิตประจำวันจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา การสวมใส่จะใช้ในเทศกาลต่าง ๆ หรือแม้แต่กระทั่งการสวมใส่ไปทำไร่ ทำนา เนื่องจากมีความนุ่ม เย็นเบาสบาย นิยมนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อแขนยาวซึ่ง

จะนุ่งผ้าที่ทอขึ้น และเย็บด้วยมือ โดยผู้ชายจะนุ่งกางเกง ขาสั้นที่ย้อมด้วยคราม เรียกว่า ผ้าจুবคราม ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าขึ้น เสื้อจะเป็นเสื้อแขนยาวใช้ผ้าที่ทอขึ้นและเย็บด้วยมือแล้วนำไปย้อมมะเกลือ เรียกว่า “เสื้อดำไหมย้อมมะเกลือ” การตัดเสื้อจะประหยัดที่สุด คือ จะไม่มีเศษผ้า นอกจากที่เป็นคอกกลมเท่านั้นที่ต้องคว้านออก นอกนั้นไม่ว่าจะเป็นแผ่นหลังหรือแขนก็ใช้ผ้าที่เหลือทิ้งสิ้น กระดุมเสื้อในสมัยก่อนจะใช้เหรียญสตางค์หรือเหรียญสลึงโบราณ เจาะรู 2 รู พับไหมร้อยอย่างสวยงาม ประเด็นที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัฒนธรรมพบว่าผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือยังได้มีความสัมพันธ์ในการฟ้อนกลองตุ้ม ผู้ฟ้อนจะใส่เสื้อไหมย้อมมะเกลือสีดำเข้ม คนตีกลองตุ้มก็ใส่เสื้อ และกางเกงขา กบ ไหมย้อมมะเกลือสีดำเข้ม เช่นกัน นอกจากนี้การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ยังสะท้อนถึงความรัก และความสามัคคีของคนในท้องถิ่นอีกด้วย 3) การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี ทางกลุ่มได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ ด้วยการฝึกหัดให้เยาวชนในชุมชนร่วมฝึกหัดฟ้อนรำ การฝึกทอผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ นอกจากนี้ชุมชนต้องการประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยต้องการเอกสารข้อมูลที่เป็นการรวบรวมความสำคัญเกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เพื่อเป็นฐานข้อมูล ประกอบแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชน ให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ ดังนั้นจึงมีการจัดทำสมุดเล่มเล็กที่ได้จากผลการวิจัยเพื่อให้ชุมชนได้นำไปใช้ต่อไป

คำสำคัญ : 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ

ABSTRACT

This research aims 1) to study local wisdom and the development of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving in Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani 2) to study the relationship between the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving and the way of life of community people in Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani and 3) to study the method to conserve local wisdom of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving in Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani. The instruments were in-depth interview and participant observation form. Data were analyzed by using content analysis by identifying words or messages from participants' opinions and interpreting, synthesizing, and analyzing logically. Analytic induction was used for conclusion. Discussion was made based on facts from situations, incidents, relationships, and significant.

The finding revealed that 1) The results of the study in local wisdom and the development of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving in Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani were classified into two aspects including local wisdom aspect and the development of production process aspect. Firstly, there were 5 issues in local wisdom aspect. The first issue, the history of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving:

the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving was originated by the villagers who normally weaved silk to use in their household. It was called “Pha Mai Yeab” (stepped silk), according to the process that the weaver steps on the harness, and this silk weaving consisted of 5 harnesses. After getting the silk, it was dyed with ebony in cool dyeing process according to their local wisdom. Then, it was cut and tailored as short sleeve shirt, long sleeve shirt, with and without collar and also black Kha Kob trousers (or Kha Kuay trousers – loose pattern trousers). It was dyed black because it was not easy to get dirty, and with this process it was called “Sue Mai Dum (black silk)”. Nowadays, villagers still weave black silk and loose pattern trousers; therefore, silk is worn in every occasion. The second issue, unique products of Ban Nong Bo: there were many unique products such as pattern with dyed ebony silk, Khit-pattern blanket, Eel-pattern silk, wax castle pattern Mud mi silk (Ikat silk), star pattern silk, and silk ribbon (for hem of skirt). The third issue, outstanding uniqueness: the silk was handmade that was originated by local wisdom through the whole process consisting of growing mulberry plant, feeding silk worm, drawing silk, weaving with loom, and dyeing with natural color. The uniqueness of the community silk was soft, lightweight, silky, cool in summer and warm in winter, and no pollution to the environment and wearer. The fourth issue, silk worm feeding: the process of silk worm feeding was not different from other communities that it started with preparing mulberry leaves, incubating silk worm eggs, breeding silk worm and feeding them, growing silk worm to caterpillar, put the worm in bamboo basket to incubate cocoon, and drawing silk from the cocoon. The fifth issue, local wisdom of silk dyeing: cool process was normally used. After dyeing, the silk was normally scented by using scent grass, Ngai Camphor (*Blumea balsamifera*), turmeric, and polyscias. If they wanted to make the silk softened, they would soak the silk in mud. Secondly, there were 3 issues in the development of production process aspect. The first issue, production materials: nowadays stone mortar was used instead of wooden mortar, stainless pot instead of clay pot, and stainless and plastic bucket instead of wooden bucket. Moreover, stainless loom was used nowadays, and it can make the beautiful quality silk similar to the traditional one. The second issue, dyeing process: in the past, natural colors from Khe (*Moraceae*), lac, and indigo were used. However, Khe (*Moraceae*), lac, and indigo were expensive, so ebony was used instead. However, nowadays ebony is also rarely found, so some households use chemical color instead. The third issue, the differences of the community silk: Ban Nong Bo the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk was made by using 5 harnesses that made the the Lukkeaw Silk pattern embossed in both front and back sides of silk. This process also made rhombus pattern continuously along the

whole fabric. Other communities normally used 4 harnesses that made only one side embossed pattern, and the rhombus pattern was not continuous. 2) The relationship between the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving and the way of life of community people in Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani consisted of 3 issues. Firstly, the relationship among people: it was taught that everyone must be able to weave silk, and it became tradition of people in the community from generation to generation. Moreover, in the past, they weaved silk to use in their household and for exchanging with salt. However, nowadays they just weave silk for sale to make income. Secondly, the relationship between people and the way of life: as the community is the silk weaving community, wearing silk is normal practice. People wore silk in occasions and also in everyday life such as to work in their field because it's comfortable and cool. People mostly tailored long sleeve shirt by hand. Male normally wore indigo short pants called "Pha Jub Khram (indigo dyed pants)". Female normally wore silk skirt. People wore long sleeves shirt dyed with ebony called "black dyed ebony silk". The tailor was most economic by avoiding leaving left fabric except tailoring round neck shirt that the neck must be cut off; however, the other parts such as back and sleeves were made from square fabric. The buttons were made from coins that were drilled two holes for threading silk. Thirdly, the relationship between people and culture: the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk was related to Klong Tum Dance (Tum drum dance). The dancers wore ebony silk, and the drummers wore ebony silk shirt and ebony silk loose pattern trousers. Moreover, wearing ebony silk reflected love and harmony of the local community. 3) The method to conserve local wisdom of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk weaving in Ban Nong Bo, Ubon Ratchathani were the silk weaving group practiced the youth in the community dance and weave the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk. Moreover, the community wanted to publicize their local wisdom of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk. They wanted to collect documents concerning the importance of the Lukkeaw Silk pattern with dyed ebony silk to create database for the local wisdom center to publicize to students and other people who are interested in. Therefore, the researcher designed booklets with the information from the results of the research and provided it to the community.

Keywords : 1. Local Wisdom Usage 2. The Lukkeaw Silk With Ebony Dye

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือของตำบลหนองบ่อ ซึ่งเป็นชุมชนโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี มีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาผ้าอีสานมาช้านาน ทั้งประเพณีการแต่งกายที่สวมใส่ผ้าไหมในชีวิตประจำวัน ในการฟ่อนกลองตุ้มก็ใช้ผ้าทอท้องถิ่นมาแต่งกาย เป็นผ้าที่มีความงดงาม ลวดลายโบราณที่พบในตำบลหนองบ่อ เป็นผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนความมีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา แรงบันดาลใจ คนที่มีชีวิตอยู่และเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันนี้มีความเสี่ยงในการขาดผู้สืบทอดเพราะปัจจุบันมีแต่คนทอที่สูงวัย ขาดลูกหลานสืบทอด (ประการ คุณารักษ์, 2557 : 39)

ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เป็นลายผ้าโบราณดั้งเดิมของท้องถิ่นอีสาน เป็นลายเก่าแก่ของบรรพบุรุษ (บุญยงค์ เกศเทศ, 2556 : 123) ซึ่งชาวบ้านในแถบภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดอุบลราชธานีได้ทอใช้กันมาก และจังหวัดอุบลราชธานีได้กำหนดให้เป็นผ้าทอมือที่ควรได้รับการอนุรักษ์เป็นมรดกภูมิปัญญาของจังหวัดอุบลราชธานี แต่เดิมชาวบ้านมีการทอผ้าลายโบราณ ตามแบบบรรพบุรุษอยู่หลากหลายลายด้วยกัน แต่ภายหลังลายเก่าแก่เหล่านี้ก็เริ่มสูญหายไปจากการทอผ้า เนื่องจากความยากในการทอ ลายลูกแก้วย้อมมะเกลือก็เป็นลายผ้าโบราณลายหนึ่งที่เกือบจะสูญหายไปจากท้องถิ่น ด้วยความที่ลายผ้ามีความละเอียดมาก ผู้ทอต้องมีความรู้ในเรื่องลาย ฝีมือทั้งในการมัดหมี่ และการทอ ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ มีความสวยงาม วิจิตรบรรจงมาก จังหวัดอุบลราชธานีจึงสนับสนุนให้ชาวบ้านทอผ้าลายนี้ให้มากขึ้นทำให้มีกลุ่มทอผ้าไหมเพิ่มมากขึ้น การทอผ้าไหมของชาวบ้านได้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบัน สังคม วัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นสิ่งที่ควรหันมาสนใจ หาแนวทางอนุรักษ์ให้คงอยู่ โดยศึกษาถึงลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอผ้าไหมของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีว่าเป็นอย่างไร มีรูปแบบการสืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือของชุมชนมาได้อย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคในการทอผ้าไหม ความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมกับคนในชุมชน มีลักษณะเช่นไร รวมทั้งมีแนวทางใดที่จะสามารถอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมให้ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความเจริญทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่ออนุรักษ์ มรดกภูมิปัญญา วัฒนธรรมให้คงอยู่ในชุมชนไทยและชาติไทยสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ในการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี
- 3.2 ได้ข้อมูลขั้นตอนเทคนิคในกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ
- 3.3 ได้ข้อมูลทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับวิถีการดำรงอยู่ คนกับวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ
- 3.4 ได้สร้างสื่อประชาสัมพันธ์เป็น สมุดเล่มเล็กเกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เพื่อประกอบแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน ให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

- 4.1 กลุ่มเป้าหมาย เป็นปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สาเหตุของการเลือกกลุ่มเป้าหมายนี้สืบเนื่องมาจาก ชาวบ้านบ้านหนองบ่อสืบทอดภูมิปัญญาทอผ้าโบราณจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่นมายาวนาน ปัจจุบันผ้ามีช่างทอ จำนวน 20 คน โดยส่วนใหญ่ ลวดลายผ้าไหมที่ทอเป็นลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เป็นเอกลักษณ์การทอผ้าไหมบ้านหนองบ่อ ปัจจุบันช่างทอผ้าส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุ ทางกลุ่มจึงต้องการให้มีการอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่กับชุมชนสืบไป
- 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสังเกต อย่างมีส่วนร่วม
- 4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตและการทำงานของช่างทอการเข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนโดยตรง การบันทึกขั้นตอนรายละเอียดพฤติกรรม การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของชุมชนบ้านหนองบ่อ เอกลักษณ์และจุดเด่นของผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ การเลี้ยงไหม ภูมิปัญญาด้านกรรมวิธีการย้อมผ้าไหมลายลูกแก้วด้วยมะเกลือ พัฒนาการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้าน ระหว่างระหว่างคนกับคน คนกับวิถีการดำรงอยู่ คนกับวัฒนธรรม และแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ
- 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนกถ้อยคำ หรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ด้วยหลักแห่งเหตุผล สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการศึกษา

5. ผลการวิจัย

- 5.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี จากการค้นพบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
ด้านประวัติความเป็นมา พบว่า ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ มีประวัติความเป็นมา มาจากการที่ชาวบ้านหนองบ่อมีการทอผ้าไหมใช้เอง เรียกว่า “ผ้าไหมเหยียบ” โดยเรียกตามลักษณะการทอ ที่ต้อง

มีตะกอกทั้งหมด 5 ตะกอล แล้วออกมาเป็นลายผ้าไหมลายลูกแก้ว จากนั้นนำไปย้อมมะเกลือส่วนมากนิยมย้อมเย็นตามแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน แล้วค่อยนำมาตัดเป็นเสื้อแขนสั้น แขนยาว มีปกและไม่มีปก และกางเกงขา กบ (ปัจจุบันกางเกงขาก๊วย) มีสีดำ เวลาใส่ทำนา ก็ไม่เปื้อนง่าย เรียกว่า “เสื้อดำไหม” ปัจจุบันชาวบ้านก็ยังผลิตเสื้อดำไหม และกางเกงขา กบ ทุกคนในชุมชนจะใส่ผ้าไหมในทุกโอกาส เนื่องจากคนในชุมชนต่างมีอาชีพทอผ้าไหมนั่นเอง ด้านผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของชุมชนบ้านหนองบ่อ พบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านหนองบ่ออยู่หลายชนิด เป็นลายเฉพาะที่ชุมชนได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น โดยลายที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ ผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือ ผ้าห่มขิด ผ้าแพรปลาไหล ผ้าไหมมัดหมี่ลายปราสาทผึ้ง ผ้าไหมลายหัวขึ้นจกดาว และตีนซิ่น เอกลักษณ์และจุดเด่นของผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือของชาวหนองบ่อ พบว่า เป็นผ้าทอมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริง เช่น การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การทอผ้าด้วยกี่ทอมือ และการย้อมสีธรรมชาติ คือ มะเกลือแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีลักษณะนุ่ม ทั้งตัวดี มันวาว หนาร้อนใส่แล้วไม่ร้อน หนาวใส่แล้วอบอุ่นดี ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม และผู้บริโภค ด้านการเลี้ยงไหมของชุมชนบ้านหนองบ่อ พบว่า ไม่แตกต่างจากชุมชนอื่นอื่น ๆ มากนัก โดยมีระยะเริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดขั้นตอน ดังนี้ การเตรียมใบหม่อน ทำไข่ไหม การผสมพันธุ์ตามธรรมชาติสู่หนอนไหมวัยอ่อน ระยะหนอนไหมวัยอ่อนสู่ระยะหนอนขึ้น หนอนเข้าจ่อ และการสาวเส้นไหมออกจากรัง ภูมิปัญญาด้านกรรมวิธีการย้อมผ้าไหมลายลูกแก้วด้วยมะเกลือของชุมชนบ้านหนองบ่อ พบว่า ขั้นตอนในการย้อมของชุมชน นิยมการย้อมเย็น และหลังจากการย้อม จะนำมาอบด้วยพืชใบหอมที่มีในชุมชน ได้แก่ ว่านหอม ใบหนาด ขมิ้น เล็บครุฑ และหากต้องการให้ไหมนุ่ม ให้นำไปหมักโคลน

ด้านพัฒนาการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือ สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ ด้านพัฒนาการของอุปกรณ์ในการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือ พบว่า ในปัจจุบันจะใช้ครกดินแทนครกไม้ หม้อถักสแตนเลสแทนหม้อดิน และถังสแตนเลสหรือ พลาสติกแทน คุ้ไม้ (ถังใส่น้ำที่ทำจากไม้) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้วัตถุ สแตนเลสในการทำที่ทอผ้าซึ่งคุณภาพของผ้าที่ได้จากเครื่องมือในปัจจุบันก็สามารถทอออกมาได้ดีและสวยงามเช่นกัน ด้านการย้อมสี พบว่า การใช้สีในอดีตส่วนมากจะเป็นสีจากธรรมชาติทั้งหมด คือ เข ครั่ง คราม คนสมัยก่อนจะเลี้ยงครั่งและทำครามเอง แต่ในปัจจุบันนี้ เข ครั่ง คราม มีราคาแพง และหายาก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ผลมะเกลือในการย้อมสีดำ ด้านความแตกต่างของผ้าไหมลายลูกแก้วของชุมชนบ้านหนองบ่อ พบว่า มีการใช้ไม้เหยียบสลับตะกอลในการเหยียบทั้งหมด 5 ตะกอล ลายลูกแก้วจะนูนทั้งสองด้าน ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของผ้า ซึ่งมีลวดลายพิเศษต่างจากผ้าธรรมดาจะเป็นลวดลายขนมเปียกนูนเป็นวงซ้อนกันติดต่อกันตลอดทั้งผืนเหมือนกับร่างแห ในขณะที่ชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ มีไม้เหยียบสลับตะกอล เพียง 4 ตะกอล ลายลูกแก้วจะนูนด้านหน้าเพียงด้านเดียว และลวดลายขนมเปียกนูนไม่ได้เป็นวงซ้อนต่อกัน

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน พบว่า ผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือมีความเกี่ยวข้องกับคติ ความเชื่อ ของคนในชุมชน เกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ เชื่อในเรื่องของบาปบุญ การทำดี ความรัก และความสามัคคี ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ พบว่า ในการ

ดำรงชีวิตคนในชุมชนสมัยก่อนทอผ้าไหมเพื่อเอาไว้ใช้เอง และเพื่อนำไปแลกกับเกลือ แต่ในปัจจุบัน พบว่าชาวบ้านต่างทอไว้ขาย เพื่อเป็นรายได้ในการเลี้ยงชีพ ด้านการแต่งกายของคนในชุมชน ผ้าไหมจะย้อมด้วยสีธรรมชาติทั้งหมด โดยผู้ขายจะนุ่งกางเกงขาสั้นที่ย้อมด้วยคราม เรียกว่า ผ้าจู้คราม ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าขึ้นเสื้อจะเป็นเสื้อแขนยาวใช้ผ้าที่ทอขึ้นและเย็บด้วยมือแล้วนำไปย้อมมะเกลือ เรียกว่า “เสื้อดำไหมย้อมมะเกลือ” ลวดลายผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลืออดีตบรรพบุรุษคิดค้นมาจากลวดลายของผลหวายป่า ลักษณะคล้ายผลระกำหรือสละ ซึ่งมีรูปร่างเป็นข้อคล้ายลูกแก้วในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับประสบการณ์ พบว่า ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือเกิดจากการทอที่สั่งสมประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และนำภูมิปัญญาการทอผ้ามาผสมผสานเป็นเครื่องแต่งกายในการฟ้อนกลองต๋มด้วย ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านของบ้านหนองบ่อ หรือเรียกได้ว่าเป็นการแสดงของจังหวัดอุบลราชธานีเลยทีเดียว ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณพร้อมกับการตั้งบ้านหนองบ่อ เพื่อขอฝน ซึ่งในสมัยก่อนจะฟ้อนเฉพาะในงานบุญเดือนหก หรือบุญบั้งไฟเท่านั้น

5.3 แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี จากการสอบถามกลุ่มทอผ้าบ้านหนองบ่อ พบว่า ทางกลุ่มได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ด้วยการฝึกหัดให้เยาวชนในชุมชนร่วมฝึกหัดฟ้อนรำ การฝึกทอผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ นอกจากนี้ชุมชนต้องการประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญานี้ให้นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือเพื่อให้เกิดที่รู้จักแพร่หลาย โดยต้องการเอกสารข้อมูลที่เป็นการรวบรวมความสำคัญเกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เพื่อเป็นฐานข้อมูลประกอบแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชน ให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ ดังนั้นทางทีมวิจัยจึงได้จัดทำหนังสือเล่มเล็กที่รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือที่ได้จากผลการวิจัยเพื่อให้ชุมชนนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ ได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี จากการรวบรวมผลของการเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาการของกระบวนการผลิตผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ บ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปประเด็นในแต่ละด้านที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาของชุมชนบ้านหนองบ่อ ได้ทั้งหมด 5 ประเด็น ดังนี้ ด้านประวัติความเป็นมา พบว่า ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ มีประวัติความเป็นมา มาจากการที่ชาวบ้านหนองบ่อมีการทอผ้าไหมใช้เอง เรียกว่า “ผ้าไหมเหยียบ” โดยเรียกตามลักษณะการทอ ที่ต้องมีตะกอทั้งหมด 5 ตะกอ แล้วออกมาเป็นลายผ้าไหมลายลูกแก้ว จากนั้นนำไปย้อมมะเกลือส่วนมากนิยมย้อมเย็นตามแบบภูมิปัญญาชาวบ้านด้านผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของชุมชนบ้านหนองบ่อ พบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านหนองบ่ออยู่หลายชนิด ได้แก่ ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ผ้าหมัดมัด ผ้าแพรปลาไหล ผ้าไหมมัดหมี่ลายปราสาทผึ้ง ผ้าไหมลายหัวขึ้นจกดาว และตีนขึ้น เอกลักษณ์และจุดเด่นของผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือของชาวหนองบ่อ พบว่า เป็นผ้าทอมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริง เช่น การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การทอผ้าด้วยกี่ทอมือ และ การย้อมสีธรรมชาติ ด้านการเลี้ยงไหมของชุมชนบ้านหนองบ่อ

พบว่า ไม่แตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ มากนัก โดยมีขั้นตอน ดังนี้ การเตรียมใบหม่อน การผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ เพื่อให้ไหมออกไข่และบริหารหนอนไหมวัยอ่อน ระยะหนอนไหมวัยอ่อนสู่ระยะหนอนขึ้น หนอนเข้าจ่อ และการสาวเส้นไหมออกจากรัง ภูมิปัญญาด้านกรรมวิธีการย้อมผ้าไหมลายลูกแก้วด้วยมะเกลือของชุมชน บ้านหนองบ่อ พบว่า ขั้นตอนในการย้อมของชุมชน นิยมการย้อมเย็น และหลังจากการย้อม จะนำมาอบด้วย พืชใบหอมที่มีในชุมชน ได้แก่ ว่านหอม ใบหนาด ขมิ้น เล็บครุฑ และหากต้องการให้ไหมนุ่ม ก็นำไปหมัก โคลน จากข้อมูลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน เป็นมรดกความรู้ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการสั่งสมจากประสบการณ์ในวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นองค์ ความรู้ที่ชุมชนคิดค้นเอง และมีกระบวนการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุพา ทรัพย์ อุไรรัตน์ (2557 : 45) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอด จากบุคคล โดยมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและศาสนาที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยและมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานภูมิปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีการปฏิบัติโดยผู้คนในชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศูนย์พัฒนา หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ วรารัตน์ วัฒนชโนบล และคณะ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการ ความรู้การทอผ้าพื้นบ้านของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยกระบวนการจัดการความรู้ และรวบรวม จัดทำหนังสือรูปแบบและกระบวนการทอผ้าพื้นบ้านตำบล บางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม พบว่า ที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ศึกษา นั้น มาจากความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับ วิถีธรรมชาติและความรู้ใหม่ที่ได้รับการส่งเสริม และพัฒนาโดยหน่วยงานของภาครัฐจากภายนอก การศึกษา ด้งาน การรวมกลุ่ม การส่งวิทยากรเข้ามาสอน ความรู้ที่สำคัญสำหรับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับ ยุคสมัย ซึ่งการปรับปรุงนั้นอยู่ภายใต้การฝึกฝน และการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเน้นรูปแบบดั้งเดิมให้เป็น เอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ลักษณะของการถ่ายทอด ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีต และ 2) การ ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้มีการพัฒนามาแล้วในปัจจุบัน

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี ความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน บ้าน หนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน พบว่า ผ้าไหมลายลูกแก้ว ย้อมมะเกลือยังมีความเกี่ยวข้องกับ คติ ความเชื่อ ของคนในชุมชน เกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนีย์ ทองไชย (2552 : 112) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ไว้ว่า มนุษย์ไม่อาจอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมในชุมชน ดังนั้นจึงมีการพบปะสังสรรค์ร่วมกันและเพื่อให้ชุมชนแต่ละชุมชนอยู่อย่างสันติและสงบสุขจึงจำเป็นต้องมี การจัดระบบในการอยู่ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เช่น คติ ความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่ง ต้องห้ามหรือห้ามไม่ให้กระทำเพราะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ไม่ดี ไม่ควรกระทำ ถ้าทำไปจะเป็นบาป เป็นคนชั่ว การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ฮีตสิบสองซึ่งเป็นประเพณีที่ต้องปฏิบัติทั้ง 12 เดือน ในแต่ละปีคำสอนของศาสนาอื่น ได้แก่ ข้อปฏิบัติที่คนในท้องถิ่นยึดถือปฏิบัติตามคำสอนของ

ศาสนาหรือขนบธรรมเนียมประเพณี อันเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่คนไทยในท้องถิ่นปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นประจำ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ พบว่า คนในชุมชนบ้านหนองบ่อสมัยก่อนต้องทอผ้าไหมเป็น และเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนี้ยังทอผ้าไหมเพื่อเอาไว้ใช้เอง และเพื่อนำไปแลกกับเกลือ แต่ในปัจจุบัน พบว่า ชาวบ้านต่างทอไว้ขาย เพื่อเป็นรายได้ในการเลี้ยงชีพ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากคนสมัยก่อนอาศัยร่วมกันเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ทำให้มีความต้องการสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นในการดำรงชีพ ประกอบกับความถนัดของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน จากสาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดระบบการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น โดยการแลกโดยตรงใช้สิ่งของแลกสิ่งของ เช่น ข้าว ม้า วัว ควาย เกลือ ข้าว พืชผลทางการเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอารยธรรม ความเจริญ และความนิยมของแต่ละชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนิยมทองไซย (2552 : 34) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับประสบการณ์ เป็นสิ่งที่คนในชุมชนได้พบเห็นจากประสบการณ์ของชาวบ้านเอง หรือจากประสบการณ์ที่พบเห็นจากสังคมภายนอกชุมชน ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานแล้วนำมาถ่ายทอดโดยการบอกเล่าบันทึก

6.3 แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือบ้านหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี จากการสอบถามกลุ่มทอผ้าบ้านหนองบ่อ พบว่า ทางกลุ่มได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ด้วยการฝึกหัดให้เยาวชนในชุมชนร่วมฝึกหัดทอผ้า การฝึกทอผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ นอกจากนี้ชุมชนต้องการประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยต้องการเอกสารข้อมูลที่เป็นการรวบรวมความสำคัญเกี่ยวกับผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ เพื่อเป็นฐานข้อมูล ประกอบแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชน ให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ ดังนั้นทางทีมวิจัยจึงได้จัดทำหนังสือเล่มเล็กที่ได้จากผลการวิจัยเพื่อให้ชุมชนได้นำไปใช้ต่อไป ทั้งนี้สืบเนื่องจาก หนังสือเล่มเล็กเป็นสื่อสามารถประชาสัมพันธ์และนำเสนอเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของคนให้คนที่สนใจนำข้อมูลไปศึกษาหาความรู้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ วิมลพรรณ ตั้งจิตเพ็ญความดี (2553 : 67) ได้กล่าวว่า จุลสาร (Booklet) เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ มีขนาดต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้จัดทำ โดยจะเป็นปกอ่อน เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของคน จัดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แต่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สถาบัน องค์กร สามารถผลิตและเผยแพร่ได้เอง เช่น ประเภทกิจกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ สื่อประเภทนี้ถึงแม้ว่าจะเผยแพร่ไปสู่ประชาชนได้ในวงกว้าง แต่ก็นับได้ว่ามีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ไม่น้อยเลย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.1.1 ควรนำผลการวิจัยที่ได้มาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ป้าย และเว็บไซต์

7.1.2 ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปสร้างหลักสูตรท้องถิ่นให้กับนักเรียนและนักศึกษาในท้องถิ่น

7.1.3 ควรนำผลงานวิจัยที่ได้มาจัดนิทรรศการ ร่วมกับชุมชนและเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างความรักและความหวงแหนของคนในชุมชน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 นักวิจัยควรสร้างสื่อเครือข่าย (Social Network) อื่น ๆ เพื่อเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบข่าวสาร

7.2.2 ควรมีการศึกษารวบรวมลายผ้าโบราณอื่น ๆ ของชุมชนบ้านหนองบ่อว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านหนองบ่ออย่างไร

7.2.3 ควรมีการนำจัดทำวีดิทัศน์เรื่องเล่าประวัติของลายผ้าโบราณของชุมชนบ้านหนองบ่อแล้วนำไปเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับชม

8. เอกสารอ้างอิง

ทัศนีย์ ทองไชย. (2552). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2556). **วัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.

ประการ คุณารักษ์. (2557). **ความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : คติชนวิทยา.

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์. (2557). **ภูมิปัญญา**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.

วรรัตน์ วัฒนชนินบล และคณะ. (2558). **รายงานการวิจัยการจัดการความรู้การทอผ้าพื้นบ้านของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มความดี. (2553). **ประเภทของสื่อ**. กรุงเทพมหานคร : สายธาร.

9. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณแม่ประคอง บุญจรร คุณแม่อุษา ศิลาโชติ และสมาชิกในกลุ่มทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ขอขอบพระมหาวิทยาลัราชภัฏอุบลราชธานี และสถาบันวิจัยและพัฒนาที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่เมตตา กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือสนับสนุน คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการ
อนุรักษ์พื้นที่ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอมโนชัย จังหวัดขอนแก่น

Movement of the People To Create a Role. Phu Kum Cave, Phu Khatra
Amphoe Waeng Noi, Khon Kaen Province

ดร.อานวย สังข์ช่วย¹

Dr.Amnuay Sangchuay¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

E-mail : amnuay_2489@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอมโนชัย จังหวัดขอนแก่น (2) แนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอมโนชัย จังหวัดขอนแก่น (3) ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอมโนชัย จังหวัดขอนแก่นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสำรวจเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 กลุ่ม จำนวน 30 คน ประกอบด้วย 1) ประชาชนกลุ่มแกนนำและประชาชนกลุ่มสมาชิกเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และพื้นที่ป่าภูเก้า ภูกระแต จำนวน 10 คน 2) กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้าราชการผู้บริหารองค์กรในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน และ 3) กลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่องค์การพัฒนาเอกชน และประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน มีสองปัจจัยประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ การเมืองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และปัจจัยภายในชุมชน คือ การมีวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง มีการสร้างเครือข่ายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกของเครือข่ายชุมชนที่มีจิตสำนึกทางสังคมเพื่อการอนุรักษ์ มีผู้นำเครือข่ายที่มีความสามารถในการกระตุ้นและผลักดันเครือข่าย 2) แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชน พบว่า มีแนวทางที่หลากหลายได้แก่ มีการขยายพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างแนวร่วม มีการรวมกลุ่มฝึกกำลังขยายเครือข่าย การเดินขบวน การใช้

¹ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, จังหวัดขอนแก่น

¹ Full-time Lecturers, North Eastern University, KhonKaen Province

* ได้รับบทความ: 4 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 29 มกราคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2562.

Received: December 4, 2018; Revised: January 29, 2019; Accepted: February 12, 2019

วิธีการต่อสู้และต่อรองเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ และ 3) ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชน คือ ประชาชนกลุ่มเครือข่ายมีความเข้มแข็ง มีอำนาจการต่อรองกับรัฐ จนสามารถจัดระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าได้อย่างสมบูรณ์ สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นระบบเครือข่ายที่ได้รับการยอมรับจากภาครัฐและหน่วยงานทางสังคมต่าง ๆ จนได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณบริหารโครงการ

คำสำคัญ : 1. การเคลื่อนไหว 2. ภาคประชาชน 3. การสร้างบทบาท 4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า

ABSTRACT

This Research The purpose is to study (1) Factors leading to the movement of people to play a role in the conservation of forest Phu Thum Cave, Phu Khatra, Amphoe Waeng Noi, Khon Kaen. (2) The movement of the people to play a role in the conservation of forest Phu Thum Cave, Phu Khatra, Amphoe Waeng Noi, Khon Kaen. (3) The impact of the people's movement to play a role in the conservation of Phu Thum Cave, Phu Khatra, Amphoe Waeng Noi, Khon Kaen Province. Qualitative Research by in-depth interviews and interviews. There were 30 groups of data: 1) People, groups and members of the community. Conservation and restoration of Phu Tham Cave, Phu Khatra District, 10 persons. 2) Government officials and officials involved in the management of the organization in the area. Officers involved in forestry. Officers of the Sub-district Administrative Organization, Village Headman and 10 Headman And 3) Mass media academics, NGO officials. And 10 people in general. data analysis Content analysis and descriptive lectures.

The Research found that 1) Factors leading to the movement of people. There are two factors. Is centrally polled centrally Development Strategies And the factors within the community are the strong community culture. Effective networking in the community. And members of civil society community networks. Network leaders have the ability to motivate and drive networks. 2) The Political Movement has found a variety of Approaches. The Social space is expanded. To create a unified There was a great deal of integration, the expansion of the marching network, the use of civil disobedience and the training of forest volunteers and volunteers. 3) The impact of the movement of the people is that the people of the network are strong. Have the power to negotiate with the state. The forest can be fully utilized. Can strengthen the members within the group. It is a network system that has been recognized by the government and other social organizations to help and support the project management budget.

Keywords : 1. Movement 2. Public sector 3. Role building 4. Forest restoration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นการอ้างสิทธิยึดครองป่าทั้งหมดเป็นของรัฐโดยสมบูรณ์ เป็นการแย่งสิทธิการใช้สอยและควบคุมดูแลทรัพยากรป่าทั้งหมดของชุมชนที่เคยมีมาแต่เดิมไปจากราษฎรในท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้นรัฐยังได้อนุญาตให้เอกชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ดำเนินการขอสัมปทานป่าไม้และตัดทวงผลประโยชน์จากทรัพยากรป่า โดยมิได้มีการดูแลให้ปลูกทดแทนตามหลักเกณฑ์อย่างถูกต้องแต่ประการใด ป่าจึงตกเป็นสมบัติใช้สอยของผู้มีอิทธิพลเพียงไม่กี่กลุ่ม คนจำนวนน้อยนี้สามารถตัดทวงผลประโยชน์มหาศาลในขณะที่ราษฎรในท้องถิ่น ซึ่งเคยเป็นผู้ใช้และดูแลรักษาป่ากลับถูกโยนบาปให้กลายเป็นผู้ทำลายป่าไป ในทางปฏิบัติการตราพระราชบัญญัติป่าไม้ก็มิได้มีการบังคับใช้โดยเคร่งครัดปล่อยให้เกิดอาการเรื้อรังมาเนิ่นนาน ในพื้นที่ป่าสงวนหลายแห่งมีการจัดตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ มีทะเบียนบ้าน มีการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ มีโรงเรียนและสถานที่ราชการต่างๆ ซึ่งก็เท่ากับการยอมรับการดำรงอยู่ของชาวบ้านและชุมชนของพวกเขาอย่างชอบธรรมทั้งๆ ที่ผิดกฎหมายของรัฐ ในเวลาต่อมารัฐเริ่มเอาจริงจังกับการใช้กฎหมายบังคับ มีความพยายามที่จะอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีความพยายามที่จะให้ธุรกิจเอกชนหรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นได้เช่าที่ป่าสงวนในราคาถูกเพื่อสร้างสวนป่าปลูกไม้โตเร็ว จนทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงทางการเมืองเรื่องนโยบายการปลูกยูคาลิปตัสและการจัดทำสวนป่า การขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ป่าสงวน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง ดังเช่น กรณีโครงการจัดที่ทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรมหรือ คจก. (ยศ สันติสมบัติ, 2543 : 98)

บทบาททางการเมืองของภาคประชาชนในรูปแบบต่างๆ เกิดความอ่อนแอและด้อยในประสิทธิภาพที่เกิดจากอำนาจรัฐตามกฎหมาย ในกระแสหลักหรือระบบหลักที่ผ่านระบบตัวแทนและรัฐสภาที่มีระบบการเมืองแบบผู้แทนมุ่งเข้าสู่อำนาจตามกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดมีแรงกดดัน 2 ทาง คือ ทางแรกเป็นกระแสหลัก คือ เอื้อผลประโยชน์แก่ตลาดหรือภาคเอกชนโดยผ่านข้ออ้างการสร้างความสะดวกสบาย เศรษฐกิจ อีกทางคือแรงกดดันให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมมากขึ้น ในกรณีของประเทศไทย ที่บริหารจัดการประเทศโดยยึดกติกาเพียงกติกาเดียวของระบบหลักทางการเมืองมาโดยตลอด แม้จะมีการคัดค้านด้วยการปฏิวัติรัฐประหารเป็นระยะๆ มาตั้งแต่ พ.ศ.2475 ก็ตาม ก็ยังวนเวียนอยู่กับการจัดการทางการเมืองกระแสหลัก การเอื้อผลประโยชน์ทางการเมืองตลาดหรือภาคเอกชนของระบบการเมืองดังกล่าวยังมีมากเท่าใด ยิ่งต้องอ้างเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากเท่าใด การเรียกร้องและสร้างกดดันเพื่อความยุติธรรมในสังคมก็มีมากขึ้น เป็นเงาตามตัว และจะยิ่งทวีความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ หากสังคมเห็นว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงนั้น เป็นภาคเอกชนมากกว่าระบบเศรษฐกิจโดยรวม

การเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมไทย ในปัจจุบันถือเป็นกระแสงานวิชาการที่สำคัญ ในการลงไปศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาและติดตาม รูปแบบการต่อสู้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทางสังคม การจัดรูปแบบการชุมนุม รวมถึงกลยุทธ์ของขบวนการเคลื่อนไหวและ ผลกระทบ สะท้อนและผลสำเร็จของขบวนการเคลื่อนไหว ทั้งในสาขาของวิทยาศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เป็นต้น แนวทางในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน นั้นได้ใช้กรอบการศึกษาที่สำคัญคือ ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมรูป

แบบใหม่ (New Social Movement) ของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอก ชื่อ “การเมืองของขบวนการชาวบ้านด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยในปี 2540 ประภาส ได้ศึกษา ขบวนการเคลื่อนไหวของสมัชชาคนจน โดยนำเสนอปัญหาในเชิงโครงสร้างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยเฉพาะการที่ภาครัฐเข้าจัดการด้านทรัพยากรโดยขาดการจัดการด้านทรัพยากรอย่างเป็นธรรม รุกล้ำต่อสิทธิชุมชนของการดำรงชีวิตของชาวบ้าน จนเกิดการต่อสู้ เรียกร้องเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางสภาพการดำรงชีวิตและผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผ่านการเรียนรู้และการกำหนดยุทธศาสตร์การต่อสู้ของขบวนการจนเกิดเป็นวาระสาธารณะที่ตีกลายเป็นประเด็นของสังคมผ่านการถ่ายทอดโดยสื่อ จนในที่สุดรัฐถูกสังคมกดดันให้ต้องสนใจในการแก้ไขปัญหา นับได้ว่าเป็นต้นเหตุที่สำคัญของการศึกษาด้านการเคลื่อนไหว, ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมของไทย โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในระดับของอุดมการณ์ของผู้เคลื่อนไหวที่เป็นชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยที่มีปฏิบัติการทางอุดมการณ์แบบราชาชาตินิยมที่แทรกซึมเข้าไปในอีกหลายๆ ขบวนการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในระดับของรัฐ และราชการที่รับเอาอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมของสถาบันกษัตริย์เข้าไปเป็นหลักในการกำหนดนโยบายต่างๆ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันของปัญหาเชิงโครงสร้างในลักษณะที่เกิดจากการทำงานของรัฐของภาคราชการที่เป็นอำนาจนิยมกับระบบทุนนิยมและการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านเดียว โดยละเลยที่จะทำความเข้าใจบทบาทของสถาบันกษัตริย์ต่ออุดมการณ์ของการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่เป็นประการสำคัญอีกประการหนึ่ง

โดยสรุปปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาขององค์กรชุมชนอยู่ 2 ประการ คือ ภาครัฐและระบอบการเมือง ที่มีฐานความคิดอยู่ในกระแสหลักในการพัฒนาที่เกิดจากส่วนกลางมากกว่าการปล่อยให้ประชาชนได้พัฒนาและสามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้ ชุมชนจะต้องปรับตัวและสร้างเครือข่ายและพัฒนาองค์กรให้สามารถต่อสู้กับกระแสของโลกาภิวัตน์ สร้างความเข้มแข็งจากภายใน ขณะเดียวกันภาครัฐและระบอบการเมืองจะต้องมีความจริงจังในการพัฒนาสร้างการเมืองที่มีความเข้มแข็งก่อให้เกิดผลดีต่อประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง ประการต่อมา รัฐต้องส่งเสริมให้คนในชุมชนท้องถิ่น ได้มีโอกาสเรียนรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนอย่างเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานของทุนทางสังคม วัฒนธรรม และองค์ความรู้ใหม่ ที่เพียงพอที่จะดำรงตนในบริบทสถานการณ์โลก การเรียนรู้ของปัจเจกบุคคลในชุมชนถึงความรับผิดชอบอันพึงมีต่อชุมชนและสังคมร่วมกัน พัฒนาเพื่อป่าและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น จึงเกิดการเคลื่อนไหวในชุมชน เพื่อให้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ในหลายเรื่อง เช่น นโยบายของรัฐที่จากการรวมอำนาจของรัฐจากส่วนกลางมากกว่าการปล่อยให้ประชาชนในส่วนภูมิภาคมีส่วนร่วม ที่ไม่เคยถูกตั้งคำถาม จึงถูกตั้งคำถามเพิ่มมากขึ้น เช่น การสร้างเขื่อน นโยบายพลังงาน การเคลื่อนไหวขององค์กรชาวบ้านทำให้สังคมเห็นว่าโครงการของรัฐมีประโยชน์หรือมีผลกระทบอย่างไรต่อประชาชนในพื้นที่ ในเชิงนโยบายจึงเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของกลุ่มองค์กรประชาชน ในการที่จะตั้งคำถามกับโครงการต่างๆ ที่เกิดจากนโยบายของภาครัฐ เข้ามาดำเนินการในท้องถิ่นว่า มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะกำหนดอนาคตของประชาชนโดยขาดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยขนาดไหน ป่าชุมชนหรือการจัดการป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ โดยราษฎรในท้องถิ่นไม่ได้รับรู้นั้นมีใช้เรื่องแปลกใหม่หากแต่มีประวัติความเป็นมายาวนานและปรากฏให้เห็นอย่างแพร่หลายในสังคม

ชุมชนในเขตพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ ดังนั้นประชาชนในชุมชนอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มของประชาชน เพื่อการเคลื่อนไหวที่เริ่มจากก้าวเล็กๆ เมื่อหลายปีก่อน กลายมาเป็นความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์รักษาและฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ของตนเอง รวมตัวกันปกป้องผืนป่าเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นป่าผืนสุดท้าย โดยมีหลักการในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรของชุมชน การนำกระบวนการอนุรักษ์ป่าโดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม เน้นวิถีวัฒนธรรมและความเกื้อกูลของคนในชุมชน ค้นหาและพัฒนาการใช้ทรัพยากรร่วมของชุมชนจนนำไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยสองปัจจัยประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ การเมืองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ส่วนกลาง ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และปัจจัยภายในชุมชน คือ การมีวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง มีการสร้างเครือข่ายในชุมชน และสมาชิกของเครือข่ายชุมชนที่มีจิตสำนึกทางประชาสังคม โดยจะศึกษาบทบาทภาครัฐต่อระบอบการเมืองที่มีฐานความคิดอยู่ในกระแสหลักในการพัฒนาที่เกิดจากฐานความคิดจากการรวมอำนาจของรัฐจากส่วนกลางมากกว่าการปล่อยให้ประชาชนในส่วนภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่ และศึกษาหาข้อเสนอแนะหลักการแบ่งอำนาจและการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมทางแนวความคิดให้สามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้บทบาทของภาครัฐที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนคนในชุมชนท้องถิ่น ได้มีโอกาสเรียนรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนอย่างเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานของทุนทางสังคม วัฒนธรรม และองค์ความรู้ใหม่ ที่เพียงพอที่จะดำรงตนในบริบทสถานการณ์โลกจากการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคลในชุมชนถึงความรับผิดชอบทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอันพึงมีต่อประชาชนในชุมชนและสังคมร่วมกัน โดยศึกษาว่า ภาครัฐ มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูและพัฒนาป่าในชุมชน ให้สามารถเกื้อกูลกันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างไรหรือไม่ โดยสรุปเพื่อศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้แนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น

3.3 ได้ทราบผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดประชาสังคม แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แนวคิดนิเวศวิทยาการเมือง แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดชุมชนชนาธิปไตย แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน มีรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น 2) ศึกษาแนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนกลุ่มเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยนำแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมและแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน มาเป็นกรอบในการอธิบายดังนี้ (1) การขยายพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างแนวร่วม (2) การเดินขบวน (3) การรวมกลุ่มฝึกกำลังขยายเครือข่าย (4) การดื้อแพ่งและ (5) การอบรมอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และ 3) ศึกษาผลกระทบจากการก่อตัวและการกาเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่นเป็นผลกระทบภายนอก ทางการเมืองทางเศรษฐกิจ และทางสังคมภายใน ได้แก่ ทางขยายเครือข่ายการพัฒนาแกนนำ ทางสร้างแกนนำทางประสานความร่วมมือและทางได้รับงบประมาณเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเจาะลึก (IN-Depth Interview) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน จำแนกออกเป็นเพศ ได้แก่ หญิง และชาย อายุ 18-30 ปี, 31-50 ปี, และ 51 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา และอาชีพ ประกอบด้วย รับราชการ, รับจ้าง, ค้าขาย, ทำนา, และทำไร่ และประชาชนกลุ่มเครือข่ายผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์เจาะลึก คัดเลือกโดยวิธีเจาะจงตามสถานการณ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประชาชนกลุ่มแกนนำการก่อตัวของประชาชนกลุ่มเครือข่าย จำนวน 10 คน 2) ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต จำนวน 10 คน และ 3) ประชาชนกลุ่มนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษา สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่ขององค์การพัฒนาเอกชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 คน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล เรื่อง การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีจำนวนผู้ให้ข้อมูล

30 คน เป็นเพศชายทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 อายุ 31 – 50 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาพบว่า อายุ 18 – 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 มีระดับมัธยมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา มีระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และระดับอุดมศึกษา มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ อาชีพรับราชการ มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาอาชีพทำนา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 อาชีพค้าขาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และอาชีพทำไร่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า มี 2 ปัจจัยประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ การเมืองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ส่วนกลาง ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และปัจจัยภายในชุมชน คือ การมีวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง มีการสร้างเครือข่ายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และสมาชิกของเครือข่ายชุมชนที่มีจิตสำนึกทางประชาสังคม มีผู้นำเครือข่ายที่มีความสามารถในการกระตุ้นและผลักดันเครือข่าย

5.3 แนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน พบว่า มีแนวทางที่หลากหลายได้แก่ มีการขยายพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างแนวร่วม มีการรวมกลุ่มพนักงานกำลังขยายเครือข่าย การเดินขบวน การใช้วิธีการถือป้ายและการอบรมอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

5.4 ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน พบว่า ประชาชนกลุ่มเครือข่ายมีความเข้มแข็ง มีอำนาจการต่อรองกับรัฐ จนสามารถจัดระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าได้ สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ระบบเครือข่ายได้รับการยอมรับจากภาครัฐและหน่วยงานทางสังคมต่าง ๆ จนได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณโครงการ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นประชาชนกลุ่มเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น ขึ้นเพื่อตอบโต้ในลักษณะต่างๆ การเกิดกลุ่มเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า ภายใต้ความไม่ไว้วางใจในระบบที่เป็นอยู่ของระบบการเมืองของรัฐ ระบบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ตั้งคำถามกับโครงการ นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาและมาตรการของรัฐ ภาคเอกชน ที่จะเข้ามาจัดการในพื้นที่ป่า ที่ขาดจากการตรวจสอบ อย่างรอบด้านจากประชาชน มีลักษณะที่ต้องการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ เชิงอำนาจระหว่างรัฐซึ่งมีใช้การช่วงชิงอำนาจรัฐ ขบวนการเคลื่อนไหวมีลักษณะเป็นการต่อสู้ทางวาทกรรมการสู้ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อกำหนดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม หรือสร้างความชอบธรรมให้กับขบวนการเคลื่อนไหวโดยการเรียกร้องสิทธิการตัดสินใจตนเอง สิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่ได้รับตกทอดจากบรรพชน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบนี้ เป็นขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนคนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้เคลื่อนไหวในฐานะตัวแทนของชนชั้นใดชั้นหนึ่งและไม่ได้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นไปเพื่อผล

ประโยชน์ร่วมกันที่เป็นปัญหาร่วมกัน การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน มิใช่มีการนำเสนอมุมมอง คัดค้านนโยบาย โครงการภาครัฐเท่านั้น แต่เป็นการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนต่อพื้นที่สาธารณะ ผ่านสื่อไปยังภาคส่วนต่างๆ ตลอดจนจะสะท้อนและตอบโต้กระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ ขบวนการภาคประชาชนให้เป็นสื่อผ่านพื้นที่เพื่อบอกเล่าการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชน สังคม ที่ ปราศจากภาครัฐและสามารถจัดการได้ผลดีในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการศึกษาวิจัยของ ชูชัย ศุภวงศ์ (2540 : 6) ได้อธิบายว่า การก่อตัวและพัฒนาการของภาคประชาสังคมประชาสังคม ได้มีมาช้านาน ในสังคมไทย ในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เฉพาะกลุ่มหรือมีจิตสำนึกร่วมกันในการ แก้ปัญหาสังคม จะเห็นได้จากกลุ่มคน ชมรมหรือองค์กร มีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและ/หรือผลักดันให้ เกิดการแก้ไขปัญหาในระดับต่างๆ เช่น คนจีนโพ้นทะเลรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมจีน โดยมีจิตสำนึกร่วมกันใน การช่วยเหลือเกื้อกูลคนในสังคมเดียวกัน การก่อตัวและพัฒนาการของประชาสังคม เกิดขึ้นเนื่องจาก ประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีความสำคัญและได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดำรง ชีวิต คุณภาพสิ่งแวดล้อม ต่อชุมชน และ/หรือสังคม เกิดการรวมตัว รวมกลุ่มกันเพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหา ของตน ขณะเดียวกันความซับซ้อนของปัญหาที่ไม่อาจดำเนินการโดยลำพังองค์การใดองค์การหนึ่งได้ หาก แต่ต้องรวมตัว รวมกลุ่ม รวมพลังกันของทุกส่วนในสังคม จึงจะแก้ปัญหาได้ เกิดเป็นภาคประชาสังคมขึ้น

6.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ พื้นที่ป่าภูเกล้า ภูกระแต อำเภอนาย้อย จังหวัดน่าน พบว่า การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน มีรูปแบบ การเคลื่อนไหวที่หลากหลาย ได้แก่ การขยายพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างแนวร่วม การเดินขบวน การรวมกลุ่ม ผนึกกำลังขยายเครือข่ายองค์กรประชาชน การดื้อแพ่ง การอบรมอาสาสมัครพิทักษ์ป่าจะเห็นได้ว่ากลุ่มเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และพื้นที่ป่าภูเกล้า ภูกระแต มีรูปแบบการเคลื่อนไหวที่ทำให้เห็นถึงตัวตนทางสังคมของ กลุ่มอนุรักษ์และพื้นที่ป่าภูเกล้า ภูกระแต ภายใต้สภาวะความเป็นชอบชอบส่งผลต่อการดำรงอยู่อย่างยากไร้ และถูกกลืนความสามารถ ในการจัดการทรัพยากรของชุมชนนั้นกลุ่มอนุรักษ์และพื้นที่ป่าภูเกล้า ภูกระแต ได้หันมาใช้ในการเคลื่อนไหวที่หลากหลายรูปแบบเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกลุ่มต่างๆทั้ง ภายในภายนอกอย่างเช่น รัฐ องค์กรการบริหารส่วนตำบล องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด และภายในชุมชน ที่สามารถ เข้าถึงทรัพยากรได้แตกต่างกันโดยเป็นการต่อสู้ดิ้นรนที่ไม่จำกัดเฉพาะแต่ทรัพยากรทางวัตถุเท่านั้นแต่ยัง รวมถึงการต่อสู้เพื่อความหมายทางวัฒนธรรมและการต่อสู้ในเชิงสัญลักษณ์ด้วยสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2546 : 163-168) ซึ่งมีรูปแบบในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะการ เผชิญหน้า เรียกร้อง และกดดันเพื่อให้รัฐเปลี่ยนแปลงนโยบาย ลักษณะสำคัญคือเป็นวิธีการที่ไม่ต้องการ ความเอาใจจริงเอาใจความทุ่มเทสูง แต่สามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมจำนวนมากได้ สามารถสะท้อนถึงนัยแห่งความ คาดหวังของผู้เข้าร่วมแต่เกิดขึ้นจนมีลักษณะกลายเป็นวิธีการเชิงสถาบันที่ทำให้ขาดการทำลายต่อระบบ ปกติที่เป็นอยู่ ดังเช่น การเดินขบวน (Demonstration) และการนัดหยุดงาน (Strike) ซึ่งทั้งสองวิธีการนี้ได้ กลายเป็นการต่อรองเชิงสถาบันที่มีพิธีกรรมกฎเกณฑ์ที่ตายตัว และความคาดหวังที่ชัดเจนระหว่างผู้ที่ทำหาย และผู้ที่เผชิญหน้าด้วยวิธีการดังกล่าวนี้อาจผนวกด้วยวิธีการรูปแบบอื่นๆ เช่น การเดินขบวนเพื่อหาเสียง สนับสนุนจากชุมชนรอบข้าง สื่อมวลชน การปิดโรงงาน การยึดโรงงาน สถานที่ทำงาน เป็นต้น

6.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เพื่อสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต อำเภอน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) ด้านการเมืองการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนกลุ่มเครือข่ายเกิดการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องทำให้สมาคมเพื่อนภู สามารถผลักดันแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเข้าสู่หน่วยงานต่างๆ และเกิดแผนงานกิจกรรมที่ทำร่วมกันอันเป็นการปรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าร่วมกัน 2) ด้านเศรษฐกิจ การเคลื่อนไหวของประชาชนกลุ่มเครือข่ายการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต ได้ดำเนินงานประสบผลสำเร็จในด้านการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของป่าป่าภูเก้า ภูกระแต ได้เกิดความอุดมสมบูรณ์ การเพิ่มขึ้นของทรัพยากรป่าพืชพันธุ์ของป่ากินได้มีมากขึ้น ตัวชี้วัดนี้ได้จากสมาชิกในชุมชนผู้หาของป่าได้ให้ข้อมูลว่าทรัพยากรป่าเพิ่มขึ้น ชุมชน มีรายได้จากการหาของป่าขายและหาอยู่หากิน ลดรายจ่ายตามช่วงฤดูกาลที่ของป่ามี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแตสามารถสร้างรายได้และลดรายจ่ายให้กับสมาชิกในชุมชน และที่สำคัญการรักษาป่าเป็นการรักษาพื้นที่เพื่อการเลี้ยงสัตว์ เพราะการเลี้ยงสัตว์ถือได้ว่าเป็นการสะสมกองทุนเพื่อชีวิต และขายเพื่อนำไปใช้จ่ายเมื่อเวลาเกิดความจำเป็น และ 3) ด้านสังคม การเคลื่อนไหวของประชาชนกลุ่มเครือข่ายเกิดแกนนำชาวบ้านในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสามารถวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนได้พบปะสังสรรค์ในงานกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและระหว่างชุมชน โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อกลาง เช่น การปลูกป่า บวชป่า บุญสู่ขวัญบึงละหานนา ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ได้ผสมผสานวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาเข้าไปด้วย ทำให้เกิดสังคมแห่งการหวงแหนและมีวิญญาณของนักรักษาเพิ่มขึ้น เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเหมือนว่าทรัพยากรที่มีอยู่เขาเป็นส่วนหนึ่งของผู้ดูแลและใช้ประโยชน์และพื้นที่ทางวัฒนธรรมมีมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาของภาคประชาสังคมสอดคล้องกับผลงานบทความการวิจัยของ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2546 : 94) เรื่อง เอ็นจิโอ : ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมตามระบอบประชาธิปไตย ที่ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนอกจากจะเปิดโอกาสให้คนหลากหลาย กลุ่มแตกต่างทั้งทางความคิด ความเชื่อและปฏิบัติการได้มีโอกาสเคลื่อนไหวแล้วความสำคัญยังอยู่ที่การเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ต้องสังกัดพรรคการเมืองเป็นเรื่องดีสำหรับประชาธิปไตย เพราะการสังกัดพรรคการเมืองอาจหมายถึงการต้องอัดแน่นอยู่ภายใต้กฎและผลประโยชน์ของพรรคอย่างเคร่งครัด ขาดเสรีภาพทางความคิด ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่หลากหลายจึงเป็นทางสำหรับสังคมสมัยใหม่ที่แตกต่างและหลากหลาย และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2542 : 64) เรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ โดยได้สรุป ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ว่าประการที่หนึ่ง ขบวนการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของชนชั้นเพียงอย่างเดียว ประการที่สอง ประเด็นการเรียกร้องไม่ใช่เรื่องเดิมๆ ที่เป็นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของคนจำนวนมากจากหลายกลุ่มหลายชนชั้นประการที่สาม ผู้เรียกร้องมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวด้วยตนเอง ไม่ใช่การเรียกร้องผ่านกลไกของรัฐ หรือกลไกทางการเมือง เนื่องจากการไม่เชื่อมั่นไม่ศรัทธาความเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองและความจริงใจของรัฐประการที่สี่ เป้าหมายของการเรียกร้องต้องการสร้าง “กติกากฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิต” ไม่ใช่การช่วงชิงอำนาจของรัฐ ดังเช่น ขบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นมาในอดีต

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนา เผยแพร่ให้ภาคประชาชนกลุ่มเครือข่าย และประชาชนโดยทั่วไป ได้รับทราบถึงปัจจัยในการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริง

7.1.2 ควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ปัจจัยสำคัญที่นำมาสู่การเคลื่อนไหว การก่อตัวของขบวนการภาคประชาชน ด้วยกระแสของทุนนิยมเสรี การค้าเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ตามโครงการของภาครัฐ ที่เน้นการสร้างความเป็นเมือง และเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ ขาดความคำนึงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน/ท้องถิ่น ที่ได้เข้ามาดูดซับเอาทรัพยากรของท้องถิ่น ทำให้ภาคประชาชนในท้องถิ่นที่อ่อนแอ ถูกจำกัด สิทธิ เสรีภาพ ทำให้ส่งผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาถึงการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในจังหวัดหรืออำเภออื่น ๆ ใกล้เคียงกันว่า ผลการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ มีผลการวิจัยไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุง แก้ไขให้เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์แลฟื้นฟูป่าในชุมชนภูถ้า ภูกระแต และในป่าชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

7.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงประเด็นการก่อตัวและรูปแบบการเคลื่อนไหวของประชาชนกลุ่มเครือข่ายการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อหาแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนากการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

8. เอกสารอ้างอิง

- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2546). เอ็นจีโอ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมตามระบอบประชาธิปไตย. **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**. 49(35). 24-30 มกราคม 2546.
- ชูชัย ศุภวงศ์. (2540) . **แนวคิด พัฒนาการ และข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันท้องถิ่นพัฒนา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). **ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่**. กรุงเทพมหานคร : วิชาสา.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2546). **แนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้และยุทธวิธีของขบวนการทางสังคม**. **วารสารฟ้าเดียวกัน**. 1(4). 163-168.
- ยศ สันตสมบัติ. (2543). **ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

9. คำขอบคุณ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินสำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ด้วยดีทุกประการด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์วิไลวัจน์ ฤกษ์เกษมณี อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำ

ช่วยเหลือ และขอขอบคุณผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแวงน้อย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ ประชาชนกลุ่มสมาชิกเครือข่ายอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูถ้ำ ภูกระแต ประชาชนกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้เสีย ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสุดท้ายต้องขอขอบคุณ นายพิชาญ ทิพวงษ์ ผู้นำแกนนำกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูถ้ำ ภูกระแต ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้การสนับสนุน ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลภาคสนามที่เกี่ยวข้อง จนได้ข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผลการวิจัยที่ สมบูรณ์เป็นที่พึงพอใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของการจัดตั้งแกนนำประชาชนกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์และ ฟื้นฟู ที่มีลักษณะการบริหารจัดการเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

แซนโฎนตา : ความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม
อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ

San Don Ta : A Study of Community Beliefs on the
Ritual Khukhan District Sisaket Province

ดร.สุทัศน์ ประทุมแก้ว¹

Dr.Suthat Pratoomkaew¹

อุทัย ภูคดหิน²

Uthai Phukhothin²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : suthatpar.b@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “แซนโฎนตา” 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโฎนตา” อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ 3) เพื่อเสนอรูปแบบความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโฎนตา” อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 22 คน ประกอบด้วย (1) กลุ่มกลุ่มราชการ คือ หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสนับสนุนประเพณีแซนโฎนตา (2) ประชาชนชาวบ้าน คือ ตัวแทนของประชาชน (3) ผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมประเพณีแซนโฎนตา และ (4) สมาชิกภายในครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น ผลจากการศึกษา พบว่า คติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาชาวบ้านจะมีความเชื่อหลักๆ คือ 1) คติความเชื่อเรื่องบุญ เช่น การให้ทาน การรักษาศีล การภาวนา 2) คติความเชื่อเรื่องการบูชา เช่น การบูชาด้วยวัตถุสิ่งของ และการปฏิบัติ แต่การบูชาตามคติความเชื่อแบบโบราณก็ยังปรากฏอยู่ 3) คติความเชื่อเรื่องความกตัญญู คือ การดูแลบิดามารดา ครูอาจารย์ ยอมรับคำสั่งสอน และตอบแทนผู้มีพระคุณด้วยปัจจัยสี่ 4) คติความเชื่อเรื่องการสงเคราะห์ช่วยเหลือ คือ

¹ วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Sisaket Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอรัญญิก

² Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

*ได้รับบทความ: 20 พฤศจิกายน 2561; แก้ไขบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2562

Received: November 20, 2018; Revised: February 5, 2019; Accepted: February 12, 2019

มีการแบ่งปันกันของคนในครอบครัวและชุมชน ซึ่งการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนตา” เกิดจากความเชื่อของคนในยุคโบราณซึ่งเชื่อเรื่องของอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น ความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนตา” อำเภوخุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ จึงเป็นความเชื่อที่ฝังอยู่ในจิตสำนึกของชาวไทยเชื้อสายเขมร และมีอิทธิพลกับวิถีชีวิต เป็นงานประเพณีที่สร้างความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม เป็นการปลูกฝังการรู้จักการให้ และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นด้วย

คำสำคัญ : 1. แซนโฌนตา 2. ความเชื่อ 3. พิธีกรรม

ABSTRACT

The purpose of this article : 1. To learn the ways of the Buddhist temples that appear in the ceremonies. “San Don ta”. 2. To learn the factor of society that there is a relationship to the ceremonies. “San Don ta” Khukhan District Sisaket Province. 3. To offer the belief of the community with the ceremonies. “San Don ta” Khukhan District Sisaket Province. The population and sample groups used in the research totaled 22 people, consisting of (1) Government groups are government agencies that are involved. And supporting the Sanodta tradition. (2) Villagers are representatives of the people. (3) Local leaders are those who play an important role in being leaders about rituals, Sandonta traditions and (4) Members within the family Research tools Consisting of interview forms And small group meetings etc.

The results from the research found that the motto of Buddhist temples. The villagers will have a key 1) believe the merit such as to eat the commandments of the meditation. 2) the motto of the altar such as the offering made by object and compliance but the offerings according to the principles of the ancient is displayed. 3) believe their gratitude is to her father and mother. The teacher accept sermons and reward benefactor with necessities. 4) believed to subsidies is a share of the people in the family and the community. The Ceremonies. “San Don ta” from the belief of the people in the ancient who believe the subject of the Divine Power. So the belief of the community with the ceremonies. “San Don ta” Khukhan District Sisaket Province it is a belief that is embedded in the consciousness of the people and the Khmer influences. The life is a tradition that create a sense of harmony in the social is encouraged to know the mercy and overly each other with.

Keywords : 1. San Don ta 2. Beliefs 3. Ritual

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเชื่อทางศาสนา เป็นความเชื่อที่มนุษย์ให้ความสำคัญต่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ มีการกราบไหว้อ้อนวอนให้ช่วยคุ้มครอง ต่างจากความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่มนุษย์พยายามควบคุมอำนาจเหนือธรรมชาติเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง (เบญจรัตน์ เมืองไทย, 2543 : 75) รูปแบบความเชื่อทางศาสนานั้นมีอยู่ 2 แบบ คือ ศาสนาตามหลักพระคัมภีร์ ตามคำสั่งสอนของศาสดา (Doctrinal Religion) และศาสนาแบบชาวบ้าน (Popular Religion) (อมรา พงศาพิชญ์, 2537 : 34-35) ศาสนาชาวบ้านนั้น เป็นการผสมผสานของคตินิยมท้องถิ่น คือ พุทธศาสนาระดับที่ชาวบ้านปฏิบัติในชีวิตประจำวัน กับ ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อผี (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2538 : 2) คติความเชื่อเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพการกระทำของบุคคลและสังคม มนุษย์ผู้ฉลาดนำคติความเชื่อเหล่านี้ไปประกอบพิธีกรรม เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับคน และคนกับกฎเกณฑ์ทางสังคม

พื้นฐานทางอุดมการณ์ของชาวอีสาน เกิดจากการผสมผสานของระบบความเชื่อหลัก 3 ประการ คือ พุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และการนับถือผี โดยแสดงออกผ่านการดำเนินชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชน ค่านิยมหลักมักเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการทำมาหากิน คือ การแก้ปัญหาปากท้อง การแสวงหาที่ทำกิน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในชุมชน มีระบบครอบครัวและเครือญาติเป็นแรงยึดเหนี่ยว เมื่อพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดแล้วจะพบว่า ประเพณีที่ชาวอีสานทำอยู่ ส่วนใหญ่เป็นประเพณีที่มีพิธีกรรมคลี่คลายมาจากลัทธิพราหมณ์และการนับถือผี มีเพียงพิธีกรรมบางอย่างเท่านั้นที่เป็นพุทธศาสนา โดยแท้ (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2538 : 2) ความเชื่อเป็นพื้นฐานการกระทำทั้งในทางที่เป็นไปทั้งในทางที่เป็นกุศลและอกุศล และความเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในแต่ละสังคม (สุวรรณ สุวรรณเวช, 2546 : 1) ทำให้สังคมที่ต่างกันมีความเชื่อไม่เหมือนกัน แต่ในลักษณะเดียวกันนั้น ความเชื่อที่นับถือย่อมมีการวิวัฒนาการมาจากธรรมชาติ ศาสนา ความคิดของมนุษย์เป็นพื้นฐาน ที่ส่งผลให้มนุษย์นั้นเชื่อถือตาม พื้นฐานความเชื่อนั้นมาจาก 3 ประเด็น คือ 1)ความเชื่อที่เกิดจากธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น พายุร้าย พายุฝน คนในสมัยโบราณไม่มีอะไรเพื่อใช้พิสูจน์ได้ ก็จินตนาการเอาว่าเป็นอำนาจของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งลึกลับและมีอำนาจดลบันดาลให้เป็นไปจึงเกิดความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้าลงมาทำโทษแก่ตน ด้วยความกลัวต่อมรณภัยนั้น จึงมีการกราบไหว้ บวงสรวงบูชาให้สิ่งเหล่านั้นหายโกรธและบันดาลความสุขสวัสดิ์แก่ตน 2)ความเชื่อที่มากับศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้อันได้รับเกี่ยวกับคำสอนและพิธีการที่เจ้าของศาสนาบัญญัติไว้หรือสาวกปฏิบัติจนเป็นแบบอย่างสืบมา 3)ความเชื่อเกิดจากความคิดของมนุษย์ เห็นได้จากความคิดแนวปรัชญาทางจิตวิทยาและจินตนาการอื่นๆ เช่น ตัวอย่างทฤษฎีคำสอนของเจ้าลัทธิศาสนาที่กล่าวถึงนรก สวรรค์ เป็นต้น (มณี พยอมยงค์, 2529 : 28)

ชาวไทยเชื้อสายเขมร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการนับถือ “ผีบรรพบุรุษ” หรือ “โพนตา” หมายถึง ผีปู่ตายาย และบุพการีที่เสียชีวิตไปแล้วอย่างเหนียวแน่น (พระมหาสุสัณญา กตปุญโญ, 2561 : สัมภาษณ์) และถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันยังคงมีการเซ่นไหว้เพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษเมื่อมีเด็กเกิดใหม่ งานบวช งานแต่งงาน หรือ เวลาประสบโชคในชีวิตร เพื่อให้ดวงวิญญาณได้ร่วมรับรู้และแสดงความยินดี แต่ถ้าหากมีสมาชิกครอบครัวประสบเคราะห์กรรม ป่วยไข้ไร้สาเหตุ ก็ต้องมีพิธีเซ่นไหว้ขอขมา หรือขอพรให้ดวงวิญญาณช่วยปกป้องคุ้มครอง เชื่อว่าเรื่องราวจะกลายเป็นดีได้ การให้ความสำคัญกับผีบรรพบุรุษ

นอกจากปรากฏในพิธีเซ่นไหว้ช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญของชีวิตในช่วงเวลาสารทเดือนสิบ (แคเป้งค์) ทุกปีแล้วยังมีงานบุญหรือประเพณีสำคัญประจำปีที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันเพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดศรีสะเกษ เรียกว่า “แซนโหมนตา” (สุรินต์ น้อยสงวน, 2561 : สัมภาษณ์) และกำหนดให้มีการประกอบพิธีเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปีภายในครอบครัวหรือเป็นงานประจำปีของอำเภอหรือจังหวัดนั้นๆ ในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 (ประสาธน์ ศรีจักร, 2561 : สัมภาษณ์)

“แซนโหมนตา” เป็นทั้งชื่อเรียกงานบุญ (ประเพณี) และคำเรียกเฉพาะพิธีเซ่นไหว้ดวงวิญญาณและคงเป็นไปเช่นเดียวกับงานบุญหรือประเพณีเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษของกลุ่มชาวไทยในภาคอื่นๆ ภาคกลางเรียก “วันสารท” ภาคอีสานเรียก “บุญข้าวสาก” ภาคเหนือเรียก “บุญสลากภัต” และภาคใต้เรียก “บุญเดือนสิบหรือบุญชิงเปรต” ชื่อประเพณี “แซนโหมนตา” นี้อาจเรียก “บ็อน (แค) เป้งค์” หรือ “บุญสารทเดือนสิบเขมร” ก็ได้ (กฤษดา ลือชา, 2561 : สัมภาษณ์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จากปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกภายในครอบครัวเพื่อใช้สืบทอดประเพณีแซนโหมนตา และเพื่อนำเสนอรูปแบบการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” เหมาะสม รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโหมนตา ตลอดจนการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อประเพณีแซนโหมนตา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา”
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 2.3 เพื่อเสนอรูปแบบความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา”
- 3.2 ได้ทราบปัจจัยด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 3.3 ได้รู้รูปแบบความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมนตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาจากคัมภีร์

เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 22 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มกลุ่มราชการ 2) ประชาชนชาวบ้าน คือ ตัวแทนของประชาชน 3) ผู้นำท้องถิ่น และ 4) สมาชิกภายในครอบครัว

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการใน 4 ลักษณะ คือ 1) ศึกษารวบรวมเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ การอยู่ร่วมกันของชุมชน สถานศึกษา และวัด 2) การศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรม ปัจจัยเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของชุมชน สถานศึกษา และวัด โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ 3) การบูรณาการองค์ความรู้ด้านการอยู่ร่วมกันของชุมชนที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม 4) การพัฒนาระบบการเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อกูลต่อการอยู่ร่วมกันของชุมชนโดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยง โดยใช้การวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนในแต่ละพื้นที่ 5) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 คน 3 หมู่บ้าน ซึ่งการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบวันและเวลาที่กำหนดไว้ และ 6) จัดทำผลสรุปจากการวิจัยและประมวลองค์ความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาแซนโฌนาตา : ความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม อำเภอยุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนาตา” พบว่า มีคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีคุณค่าและสาระสำคัญ เช่น คุณค่าของการให้ทาน คุณค่าของการสมาทานศีล และคุณค่าของการภาวนา ตลอดถึงการอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเฉพาะการอุทิศส่วนบุญให้แก่บรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่ล้มหายตายจากไปสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องที่มีคุณค่าทางจริยธรรมและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตนได้ปรารถนาและตั้งใจไว้ กล่าวคือ (1) เพื่อชวนชวนทำบุญให้ตัวเอง กล่าวคือ เพื่อความสุขของตัวเอง หลักความไม่ประมาทในการที่จะทำอะไร ๆ ด้วยความเพียรและในการที่จะพัฒนาตน (2) เพื่ออุทิศส่วนบุญให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว โดยการกรวดน้ำเพื่ออุทิศให้ญาติของตน ซึ่งเป็นการทำบุญที่เกี่ยวกับญาติที่ล่วงลับไปแล้ว เช่น งานทำบุญครอบรอบวันตาย งานทำบุญตามเทศกาล ประเพณีและงานศพ ตลอดถึงงานทำบุญในประเพณี “แซนโฌนาตา” เดือนสิบ เป็นต้น (3) เพื่อบูชาแก่พระสงฆ์ จตุม่งหมายของการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้วนั้น มีพระสงฆ์เป็นผู้รับเครื่องไทยธรรม เพราะมีความเชื่อว่า อาณิสสจากการบูชาแก่พระสงฆ์นั้นมีอาณิสสมาก เป็นต้น

5.2 ผลศึกษาปัจจัยด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนาตา” อำเภอยุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประเพณี “แซนโฌนาตา” เดือนสิบ ของอำเภอยุซันต์ ในตอนเช้าจะมีพิธีตักบาตรถวายอาหารแด่พระสงฆ์ ต่อจากนั้นพระสงฆ์สวดพุทธมนต์บทต่าง ๆ จนถึงบท ขันโด ประธานสงฆ์จะพรมน้ำมนต์ และจบด้วย ยะถา สัพพี ในระหว่างที่พระสงฆ์สวดยะถาทุกคนจะตั้งใจกรวดน้ำ โดยมองไปที่สายน้ำที่รินไหลจากภาชนะใบหนึ่งลงสู่ภาชนะอีกใบหนึ่ง ด้วยจิตใจที่จดจ่อไม่ให้อาตมาหลุด ส่วนในใจก็จะอุทิศบุญกุศลถึงปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง สัมมาเวสสิ ฆะเรวณ เปรต เจ้ากรรมนายเวร เป็นต้น เชื่อกันว่า การทำเช่นนี้ จะสามารถส่งบุญกุศลถึงผี บรรพบุรุษและผีอื่น ๆ ที่อุทิศให้ได้ คุณค่าของการกรวดน้ำเชื่อกันว่า แม้แต่คน

ที่ยังไม่ตายก็ยังสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกอึดอัดได้ การแผ่เมตตาก็ยังส่งผลให้ผีได้หลุดพ้นจากบ่วงกรรมได้ ที่สำคัญที่สุดคือเรื่องของจิตใจที่แน่วแน่เป็นระยะเวลาหนึ่งที่ทำให้เกิดพลังสมาธิสามารถส่งถึงผีบรรพบุรุษหรือญาติผู้ล่วงลับ ส่วนของบรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ลูกหลานก็จะแผ่เมตตาให้ตามลำดับเพื่อน้อมเอาประโยชน์เกื้อกูล เอาความปรารถนาดีไปให้แก่บรรพบุรุษ ที่ยังมีชีวิตอยู่และสัตว์ทั้งหลายด้วย

การอุทิศส่วนบุญตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณี “แซนโฌนตา” เดือนสิบนั้น มีสาระสำคัญ 4 นัย ดังนี้ (1) เป็นการอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้ตาย มุ่งประโยชน์และคุณค่าให้ผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วได้รับรู้และอนุโมทนาเพื่อให้บรรพบุรุษเหล่านั้นหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานเหล่านั้น (2) เพื่อประโยชน์แก่ตัวเอง ด้วยความปรารถนาให้ตัวเองมีความสุข ร่ำรวย มีรูปร่างที่สวยงาม ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (3) เพื่อเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการสืบทอดคุณงามความดีที่ลูกหลานได้กระทำไว้ ตามความเชื่อที่ได้หล่อหลอมมา ผีบรรพบุรุษจะรับรู้หรือไม่อย่างไรก็ตาม แต่ก็ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ (4) เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ แสดงความรักผูกพันของผู้คนในชุมชน แสดงความเมตตา และแสดงศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นสะพานเชื่อมไปสู่ความดีงาม ทั้งปวง

คุณค่าที่สำคัญของการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนตา” อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ สะท้อนให้เห็นความจริงของชีวิตในการทำมาหากิน เพราะเมื่อมีชีวิตอยู่ ควรทำตัวให้เป็นบรรพบุรุษที่ดีให้ลูกหลานเคารพ การบูชาบรรพบุรุษ การสักการะสมณพราหมณ์ ความเคารพต่อผู้คนที่อยู่ร่วมกันนับถือต่อกันและกัน เป็นสิ่งที่บุคคลควรกระทำอย่างยิ่ง เป็นการแสดงออกซึ่งคุณธรรม คือ ความกตัญญูกตเวที และรู้ซึ่งถึงคุณความดีของบุคคลอื่นและสิ่งอื่น ผู้หวังความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานจึงต้องปฏิบัติธรรมตามหลักการบูชา และรู้จักตระหนักในหลักการบูชา และย่อมสามารถได้ประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคตต่อไป กล่าวได้ว่า การบูชาด้วยอาหารและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ เป็นเหตุให้บุคคลได้รับประโยชน์เหมาะสมกับการปฏิบัติและเป็นการบูชาที่เป็นผลดีแก่ผู้ถูกบูชา เป็นต้นประเพณีแซนโฌนตา จึงเป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งสำคัญ ดังนี้ (1) ความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ (2) ความรักความผูกพันของเครือญาติในครอบครัว (3) แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น

กล่าวคือ คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นที่เคารพนับถือประจำหมู่บ้านหรือเพื่อนที่อยู่ละแวกใกล้เคียงหรือผู้นำท้องถิ่นจะมามีส่วนร่วมในการช่วยเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษของเพื่อนบ้านในแต่ละบ้าน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้เป็นความรักความสามัคคีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับชุมชน โดยมีความศรัทธายึดมั่นต่อพระพุทธศาสนาควบคู่กันไป ประเพณีแซนโฌนตา จึงเป็นพิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์สำคัญยิ่งในมิติทางวัฒนธรรม ทางด้านความคิด ความเชื่อ จิตวิญญาณ ความรัก ความผูกพัน ความกตัญญูกตเวที ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี อันส่งผลให้สังคมมีความสงบร่มเย็น มั่นคง และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

5.3 เพื่อเสนอรูปแบบความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนตา” อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า รูปแบบความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนตา” อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษจะมีการประกอบพิธีกรรม “แซนโฌนตา” ที่มีหน่วยงานราชการให้ความสำคัญในการจัดงานหลายส่วนงานกล่าวคือ (1) กลุ่มราชการ ประกอบด้วย สำนักงานวัฒนธรรม และองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า ภายในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมีการพูดคุย วางแผนเพื่อเตรียมงานประเพณีแซนโฌนตาในแต่ละปี เมื่อเสร็จสิ้นงานประเพณีจะมีการประชุมร่วมกันภายในหน่วยงานเพื่อสรุปผล และนำผลสรุป

ที่ได้ไปประชุมร่วมกันอีกครั้งที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดประชุมวางแผนเตรียมงานทั้งภายในหน่วยงานและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานประเพณีก็จะมีการประชุมสรุปและประเมินผลการจัดงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดงานประเพณีในปีต่อไป (2) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กล่าวว่า การจัดประเพณีแซนโหม่งตานนั้น จะมีการวางแผนการเตรียมงาน การแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ และมีการประชุมปรึกษาหารือ ตลอดจนสรุปและประเมินผลทั้งก่อนและหลังการจัดงานประเพณีในแต่ละปี (3) ผู้นำท้องถิ่น กล่าวว่า การจัดประเพณีแซนโหม่งตานในครัวเรือนจะไม่มีวางแผนเพื่อเตรียมงานล่วงหน้า แต่จะเป็นการพูดคุยกันในระยะเวลาสั้นๆ ก่อนถึงงานประเพณีในอดีตครัวเรือนจะต้องมีการเตรียมสิ่งของเช่นไหว้ต่างๆ ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสุราสาโทซึ่งเป็นที่ยิยมมากในอดีต แต่ปัจจุบันไม่นิยมเท่าใดนัก เนื่องจากผิดกฎหมายและมีกระบวนการทำที่ยุ่งยาก (4) สมาชิกภายในครอบครัวต่างมีเหตุผลที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ประเพณีแซนโหม่งตาน เป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ความรักความผูกพันของเครือญาติในครอบครัว และยังแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นด้วย กล่าวคือ คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นที่เคารพนับถือประจำหมู่บ้านหรือเพื่อนที่อยู่ละแวกใกล้เคียงหรือผู้นำท้องถิ่นจะมามีส่วนร่วมในการช่วยเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษของเพื่อนบ้านในแต่ละบ้าน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้เป็นความรักความสามัคคีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับชุมชน โดยมีความศรัทธายึดมั่นต่อพระพุทธศาสนาควบคู่กันไป ประเพณีแซนโหม่งตาน จึงเป็นพิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์สำคัญยิ่งในมิติทางวัฒนธรรม ทางด้านความคิด ความเชื่อ จิตวิญญาณ ความรัก ความผูกพัน ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี อันส่งผลให้สังคมมีความสงบร่มเย็น มั่นคง และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า หากพิจารณาถึงความคงอยู่ของประเพณีแซนโหม่งตานที่ไม่แตกต่างไปจากอดีตได้แก่ เรื่องของวันที่ปฏิบัติประเพณีแซนโหม่งตาน ซึ่งยังคงปฏิบัติในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 จนถึงแรม 15 ค่ำ เดือน 10 นอกจากนี้ เรื่องของการไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน ก็ยังคงดำรงอยู่ในบางท้องที่ มิได้สูญหายไปจากชาวไทยเชื้อสายเขมร อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ จนหมดสิ้น ด้านความหมายเกี่ยวกับของเซ่นไหว้ในการประกอบพิธีกรรม “แซนโหม่งตาน” นั้น ชาวไทยเชื้อสายเขมร เชื่อว่าสิ่งของที่นำมาบูชาจะต้องเป็นสิ่งของที่บรรพบุรุษชอบและเคยรับประทานเมื่อครั้งมีชีวิต ซึ่งเป็นของที่บริสุทธิ์ และได้จากการประกอบอาชีพของลูกหลานเอง ชาวไทยเชื้อสายเขมรจะนิยมนำขนมพื้นบ้านของท้องถิ่น อาทิ ข้าวต้มมัดทางมะพร้าว ขนมกันเตี๋ยม ขนมนางเล็ด ขนมกันตาราง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีผลไม้ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษเคยรับประทานในอดีต อาทิ ส้ม ฝ�อก มัน กลัวย่น้ำว่า มะพร้าวอ่อน เป็นต้น แต่หากพิจารณาถึงสิ่งของในการนำมาเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษจะพบว่า ของเซ่นไหว้ทุกอย่างล้วนมีความหมายแฝงซึ่งถือเป็นคุณค่าที่แท้จริงของประเพณี เช่น ข้าวต้มมัด ความหมายของข้าวต้มมัดก็คือความเหนียว มีการผูกกันเป็นห่วงเป็นคู่ หมายถึง ความสมัคสมานสามัคคีกัน กลัวย่น้ำว่ากับส้มเขียวหวาน ถือเป็นผลไม้ นำโชค ข้าวตอก หมายถึงความเจริญงอกงาม เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมินตา” อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ สามารถนำมาอภิปรายผลตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

6.1 การศึกษาคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมินตา” พบว่า ตามคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมินตา” พบว่า ประเพณี “แซนโหมินตา” เป็นประเพณีที่มีความสำคัญกับชาวไทยเชื้อสายเขมร อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษกระทำขึ้นเพื่อแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย ตลอดจนบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วส่วนตำนานของประเพณีแซนโหมินตานี้บ้างก็ผู้รู้ บ้างก็ไม่รู้ ซึ่งผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่าประเพณีแซนโหมินตานี้ เกิดขึ้นจากพระเจ้าพิมพิสารทำบุญ แต่มิได้ส่งผลบุญให้เปรตและสัมภเวสี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุรัช รัตนพานิช(2549 : 8-9) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำศัพท์ภาษาเขมรสุรินทร์ ในประเพณีแซนโหมินตา”พบว่าคำว่า แซนโหมินตา หมายถึง การเซ่นไหว้ ยาย ตา หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ นั่นเองซึ่งมีความสอดคล้องกับ บรรพต เปรมชู (2522 : 131-133) ให้ทัศนะไว้ว่า พิธีกรรมสารทเดือนสิบของชาวอีสานใต้จะมีขึ้นเมื่อถึงเทศกาลเดือนสิบ ระหว่างแรม 14 ค่ำและแรม 15 ค่ำ ชาวอีสานใต้ (สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ)จะมีประเพณีรำลึกบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว คำว่า “โหมินตา” เป็นภาษาเขมร มาจากคำว่า จิโหมิน ซึ่งแปลว่า โคตร หรือเหง้า หรือวงศ์สกุล คำว่า ตาในที่นี้หมายถึง โคตร วงศาคณาญาติทั้งหมดที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือ ล่วงลับไปแล้ว ฉะนั้นเมื่อเอาคำสองคำมารวมกันเป็น โหมินตาจึงหมายถึง พิธีรำลึกถึงบรรพบุรุษอย่างหนึ่งที่วงศ์าคณาญาติทั้งหลายที่ยังมีชีวิตอยู่ ทำการบูชาบวงสรวงถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วทั้งโคตรทั้งเหง้า ที่ผู้วิจัยกล่าวมานี้ยังสอดคล้องกับ เพชรภรณ์ โสลาภา (2537 : 64) ได้อธิบายว่า ด้านคติความเชื่อของชาวไทยเขมรมีความเชื่อในเรื่องบรรพบุรุษ ชาวบ้านเชื่อว่าผีบรรพบุรุษหรือที่เรียกว่า “โหมินตา” เป็นผู้มีอำนาจให้คุณและโทษแก่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามประเพณีพิธีกรรมแซนโหมินตาก็จะถูกส่งลงโทษกล่าวหาว่าเป็นคนอกตัญญู และเชื่อว่าคนอกตัญญูจะประสบแต่ความล้มเหลวในชีวิต ไม่มีความสุขความเจริญนอกจากนี้ยังเชื่อว่าโหมินตาจะดลบันดาลให้ฝนตกตามฤดูกาล เพื่อให้ความอุดมสมบูรณ์ด้านเกษตรกรรมอีกด้วย พิธีกรรมแซนโหมินตานี้ว่ามีบทบาทต่อชาวไทยเขมรสุรินทร์เป็นอย่างยิ่งเพราะความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษเดียวกันเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

6.2 ปัจจัยด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมินตา” อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยด้านสังคมยังมีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมินตา” กล่าวคือ ประเพณีแซนโหมินตาดำเนินขึ้นจากความเชื่อของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรที่ว่า ผู้ที่ตายไปแล้วจะต้องไปอยู่ที่ยมโลก มีพระยายมราชปกครองคนที่ทำบาปกรรมก็จะตกนรกบ้าง เป็นเปรตบ้าง ได้รับความทุกข์ทรมานเป็นอันมาก อีกทั้งคนเฒ่าคนแก่มักบอกต่อกันมาว่า วิญญาณของบรรพบุรุษจะยังคงวนเวียนคอยดูแลและคุ้มครองลูกหลานคำกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับ จำนง ทองประเสริฐ (2540 : 8) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ พบว่า เมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะตกนรกหรือขึ้นสวรรค์ขึ้นอยู่กับผลกรรมที่กระทำไว้ขณะที่มีชีวิตอยู่ ในยุคของพวกอารยันนั้นมีความเชื่อว่าการสร้างสรรค์จักรวาลและการให้กำเนิดมนุษย์นั้นเป็นผลที่เกิดจากการเซ่นสรวงแต่ดั้งเดิม นั่นคือเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการสังเวทตนเอง

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมงตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ (1) ปัจจัยด้านสังคม การประกอบพิธีกรรม “แซนโหมงตา” เป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อบรรพบุรุษ และอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายเขมรมาเป็นระยะเวลานาน แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ประเพณีแซนโหมงตาถูกปรับเปลี่ยนไปบ้าง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนด้านรูปลักษณะของ ประเพณี ดังจะเห็นได้จากการจัดให้มีการประกวดเครื่องดนตรีแซนโหมงตา การจัดให้มีการแห่เครื่องเซ่นไหว้ การ ประกวดขบวนแห่ เป็นต้น (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง มีได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดประเพณีแซนโหมงตา เพราะประชาชนในท้องถิ่นยังคงยึดถือและปฏิบัติ ประเพณีอยู่เป็นประจำทุกปี หากแต่ส่งผลกระทบต่อเครื่องเซ่นไหว้ที่นำมาบูชาบรรพบุรุษซึ่งอาจจะต้องลดจำนวน ลง โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับรายได้ (3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เทคโนโลยี ถือเป็น ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ และเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก สำหรับประเพณี แซนโหมงตาแล้ว เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ประเพณีแซนโหมงตาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น มีรถยนต์ ในการบรรทุกเครื่องเซ่นไหว้ ทำให้ประหยัดเวลา และสะดวก รวดเร็วในการเดินทาง เป็นต้น

6.3 รูปแบบความเชื่อของชุมชนที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมงตา” อำเภอขุขันธ์ จังหวัด ศรีสะเกษ พบว่า ประเพณีแซนโหมงตาถือเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับชาวไทยเชื้อสายเขมร ในรอบปีกระ ทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย ที่ล่วงลับไป แล้วหรือผีบรรพบุรุษ หรือผู้อื่นที่ล่วงลับไปแล้วโดยไม่เจาะจงว่าเป็นใครอีกด้วย โดยมีความเชื่อว่า การเซ่น ไหว้ผีบรรพบุรุษนี้ จะได้อวยพรให้ผีบรรพบุรุษเหล่านั้นมีความสุข ได้ไปสู่สุคติและจะได้อำนวยพรให้ผู้ที่อยู่ เบื้องหลังให้ลูกหลานได้ทำมาหากินได้คล่องหรือร่ำรวย และเป็นการทำให้หมดเวรหมดกรรมที่เคยมีต่อกัน และกันมีความสอดคล้องกับ มณี พยอมยงค์(2536 : 70) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของคนไทย พบว่า การบูชาผีบรรพบุรุษนั้นเกิดขึ้นเพราะความรักความผูกพันของลูกหลานที่ให้การเคารพภักดีบรรพบุรุษที่ล่วง ลับไปแล้ว เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เพราะเมื่อเวลาที่บุคคลเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ได้ทำคุณประโยชน์ให้ลูกหลาน มากมาย และเมื่อบรรพบุรุษเหล่านั้นตายจากไป ลูกหลานที่อยู่เบื้องหลังต้องทำหน้าที่ในฐานะที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวเนื่องกันในสายเครือญาติจึงต้องมีการบูชา เช่น สรง กราบไหว้และทำการบูชาด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ ส่ง ไปให้ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเชื่อกันว่าอาจจะได้รับโทษต่าง ๆ นา ๆ จึงต้องทำการบูชา กราบไหว้ให้ช่วย บันดาลความสุขมาให้ เมื่อการกระทำดังกล่าวได้แสดงออกบ่อย ๆ จึงเกิดความเชื่อเต็มทีและฝังลึกลงไป ในจิตสำนึกของแต่ละคน

จะเห็นได้ว่า แซนโหมงตา เป็นประเพณีที่มีความสำคัญกับชาวไทยเชื้อสายเขมร อำเภอ ขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ กระทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ ปู่ย่า ตายาย ตลอดจนบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ส่วนตำนานของประเพณีแซนโหมงตานี้ ซึ่งผู้รู้ได้กล่าว ว่า ประเพณีแซนโหมงตาเกิดขึ้นจากพระเจ้าพิมพิสารทำบุญ แต่มิได้ส่งผลบุญให้เปรตและสัมภเวสี จึงทำให้ วิญญาณต่างๆ ตามมารบกวน จนกระทั่งพระเจ้าพิมพิสารไปกราบทูลถามพระพุทธเจ้า ทำให้พระเจ้าพิมพิ สารรู้และเข้าใจว่า การทำบุญนั้นจะต้องมีการกรวดน้ำ และระลึกถึงผู้ที่จะอุทิศส่วนบุญให้ รวมไปถึงวิญญาณ ไร้ญาติ สัมภเวสีต่างๆ ให้ได้รับส่วนบุญส่วนกุศลที่ได้กระทำมาตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏ ในการประกอบพิธีกรรม “แซนโหมงตา”

7. เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา ลือชา (รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเหนือ) ผู้ให้สัมภาษณ์. วันที่ 16 พฤษภาคม 2561. ณ บ้านเลขที่ 1/47 หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยเหนือ อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). **วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2540). **บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- บรรพต เปรมชู. (2522). **พิธีโขนตา**. บุรีรัมย์ : วิทยาลัยครูบุรีรัมย์.
- เบญจรัตน์ เมืองไทย. (2543). **พิธีทรงเจ้า : พิธีกรรมกับโครงสร้างสังคมที่บ้านหนองขาว**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสาธน์ ศรีจักร (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. วันที่ 29 มีนาคม 2561. ณ บ้านเลขที่ 198 หมู่ที่ 14 ตำบลห้วยเหนือ อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ.
- พระมหาสุขสัณญา กตปุญโญ (เจ้าอาวาสวัดสโธโรธารา) ผู้ให้สัมภาษณ์. วันที่ 29 มีนาคม 2561. ณ บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 7 ตำบลโคกเพชร อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ.
- เพชรภรณ์ โสลาภา. (2537). **พิธีกรรมแซนโตนตาที่บ้านกระหาด ตำบลกระหาด อำเภอมะนังจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณี พยอมยงค์. (2529). **วัฒนธรรมล้านนาไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำลี รักสุทธี. (2549). **ฮัตถิลบสองคลองสิบสี่**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา จำกัด.
- สุรัชย์ รัตนพานิช. (2549). **การศึกษาคำศัพท์ภาษาเขมรสุรินทร์ในประเพณีแซนโตนตา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุริยนต์ น้อยสงวน (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. วันที่ 7 มิถุนายน 2561. ณ บ้านเลขที่ 96/1 ตำบลห้วยเหนือ อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ.
- สุวรรณ สุวรรณโว. (2546). **พื้นฐานความเชื่อของสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). **การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนางาน**. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

8. คำขอบคุณ

บทความเรื่อง “แซนโตนตา : ความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ” นี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาจากหน่วยงานราชการ หน่วยงาน ส่วนท้องถิ่น และสมาชิกในครอบครัว ที่กรุณาให้คำแนะนำ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับแซนโตนตา : ความเชื่อของชุมชนด้านการประกอบพิธีกรรม อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

คุณงามความดี และประโยชน์เหล่านี้ที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องบรรณาการ น้อมสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณมารดาบิดา บูชาคุณครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ ขอแผ่คุณความดีเหล่านี้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีอุปการะคุณ และเพื่อนร่วมงานทุกๆ ท่าน

การมีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหม
เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สู่สากล
กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี
The Cooperation for Study in Silk Processing
to Add Value of the Products to Become International :
Case Study of Buntharik District, Ubonratchathani

สุพัตรา โพธิสาร¹

Supattra Phothisarn¹

ชลชญา ศรีไชย²

Chonchaya Sornchai²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

Email : Supattra_pts@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มสตรีทอผ้า บ้านสมพรรัตน์ อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม แบบบันทึกการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน) โดยนำข้อมูลมาสรุปผลเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สู่สากล กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชน ประชากรในหมู่บ้านสมพรรัตน์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพเสริม ได้แก่ การปลูกมันสำปะหลัง และยางพารา มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ ปัจจุบันมีกลุ่มอาชีพเสริม ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน กลุ่มปักลายผ้า กลุ่มประดิษฐ์ของใช้ของตกแต่งจากรังไหม และกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ด้านการทอผ้าในชุมชนหมู่บ้านสมพรรัตน์ พบว่า อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า ได้แก่ ฟืม คานแขวน โครง

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

* ได้รับบทความ: 6 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 12 มีนาคม

ก็หรือโครงทูก หลอดด้ายพุ่ง ผัง ไม้ม้วนผ้าหรือ ไม้กำพัน ไม้เหยียบ (คานเหยียบ) หรือตีนพิมพ์ ไม้นั่งทอผ้า ตะก้อหรือเขาทูก ไม้แกนม้วนผ้าและบ่าก็ ขั้นตอนในการทอผ้านั้น ทำโดยการนำเส้นไหมมากกว่า 2 เส้นขัด สลับกันไปมา โดยขัดหรือพุ่งกระสวยขัดกับทางเครือที่ละเส้น การทอต้องเหยียบไม้สลับซ้ายขวา การขัด กระสวยต้องขัดให้แรงพอเหมาะไม่เบาหรือแรงเกินไป หากเบาเกินไปกระสวยจะขัดไปไม่สุดพิมพ์ หากขัดแรงเกินไปลายไหมจะไม่ตรงกัน การฟัดพิมพ์ต้องให้น้ำหนักมือทั้งซ้าย และขวาเท่ากัน ในการฟัดพิมพ์ทุกครั้งต้องให้ แรงฟัดเท่ากันเพื่อจะให้ความแน่นของผ้าเท่ากันตลอดทั้งผืน ด้านปัญหาและความต้องการในการแปรรูปผ้าไหมในชุมชน พบว่า ต้องการพัฒนายาลายผ้าดอกบัวบุณฑริก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานราชการ เพื่อนำไปสวมใส่ในวันอนุรักษ์ผ้าไทย อีกทั้งยังใส่ในงานพิธีสำคัญ ๆ ของอำเภอ นอกจากนี้ ต้องการ นำผ้าผืนมาแปรรูปเป็นของใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า ผ้าพันคอ หมอน ผ้าม่าน ผ้าบุโต๊ะ เนคไท และของที่ระลึก โดยหลังจากได้ผ้าผืนเพื่อนำมาแปรรูปเป็นเครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้ว การบรรยายผลิตภัณฑ์ทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษลงในบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบประวัติความเป็นมาและความสำคัญของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดก็ยังเป็นความต้องการของชุมชนเช่นกัน

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. การเพิ่มมูลค่า 3. ผ้าไหม

ABSTRACT

This research aims to study the method in silk processing with community cooperation. The research methodology is qualitative research. The key informants were the women group of silk weaving in Sombhornrat Village, Buntharik District, Ubonratchathani. The subjects were selected by using purposive sampling method. The instruments used in the research were in-depth interview, participant observation, non-participant observation, focus group discussion, and group brainstorming session (information for community session). The data were analyzed in descriptive analysis.

The results were separated into dimensions. The community economic dimension was that most of people in Sombhornrat Village work on agriculture. They grow cassava and rubber tree. They feed animals such as cow, buffalo, pig, duck, and chicken. The additional occupations are silk weaving, wickerwork, sewing, handicraft from silk worm cocoon, and growing mulberry to feed silk worm. Silk weaving dimension, the silk weaving equipment consist of beater, suspension pedal, weaving counter, pawl, treadles, bench, reed, warp beam or warp stick catcher, and heddles. Weaving dimension, the process of silk weaving is by using more than 2 warp threads in place while filling threads are woven through them using shuttle. The treadles will be stepped on switching from left to right and right to left continuously. The shuttle should be thrown with the appropriate force, not too soft. The beater should be beaten by using the equal force from both hand together.

The force in beater beating should be the same for the whole length of the silk. The problem in silk processing dimension, the need is that Buntharik Silk weaving pattern should be developed to respond the need of government sections in wearing Thai silk dress to reserve Thai silk. Moreover, Thai silk is always worn in Thai traditional rituals or events. Additionally, the silk can be processed into various kinds of stuff such as bag, scarf, pillow, curtain, table sheet, neck tie, and other souvenir. In addition, English together with Thai description are needed to show on the product package to let customer know the history and the importance of the products.

Keywords : 1. The Cooperation 2. Add Value 3. Silk

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่ที่มีลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์น่าสนใจอย่างมาก โดยมีการทอผ้าหลายประเภท ลักษณะการทอผ้าโดยทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี มีสามประเภท ประเภทที่หนึ่ง เป็นการทอผ้าด้วยเส้นไหม ทอจากเส้นไหมซึ่งได้จากตัวไหมที่เลี้ยงไว้ในแต่ละครัวเรือน ลักษณะการทอแยกเป็นผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งมีลวดลายที่ละเอียดลออ มีสีสันสวยงามราคาขึ้นอยู่กับความยากง่ายของลักษณะการทอและสีพื้นของผ้าไหม คือการทอสีเดียวกันตลอดทั้งผืน ขั้นตอนการทอง่ายกว่าผ้ามัดหมี่ ประเภทที่สอง การทอด้วยเส้นฝ้ายเป็นการทอจากเส้นด้ายซึ่งบางท้องถิ่นผลิตเอง แต่บางท้องถิ่นซื้อเส้นด้ายสำเร็จจากท้องตลาด แบ่งเป็นสองลักษณะ คือ การทอผ้าฝ้ายลายซิดและการทอผ้าฝ้ายสีพื้น ประเภทที่สาม คือ การทอผ้าด้วยเส้นไหมโทเร ซึ่งเป็นเส้นไหมที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม สิ่งทอ มีสีต่าง ๆ ให้เลือกตามความต้องการมีทั้งแบบสีพื้นและลายมัดหมี่ ผ้าไหมในจังหวัดอุบลราชธานี มีหลากหลายลาย เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าซิด ผ้ากาบบัว ผ้าขึ้นล่อง เป็นต้น โดยเฉพาะที่บ้านสมพรรัตน์ เป็นผ้าไหมที่มีลวดลาย เอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีชื่อเสียง เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการทอของชุมชนคือการใช้เส้นยืนสองสี สีส่อนหนึ่งสีและสีเข้มหนึ่งสีสลับกันไป ผสมผสานลวดลายระหว่างการทอมัดหมี่และซิดไว้ในผ้าผืนเดียวกัน ระยะเวลาในการทอผ้าไหมความยาวหนึ่งเมตรจะใช้เวลาประมาณ 1-2 วัน ขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ทอผ้าไหม

จากการอธิบายถึงประเภทการทอผ้าของจังหวัดอุบลราชธานีตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นได้ว่ากระบวนการผลิตผ้าไหมมีความยากง่ายตามลักษณะของการทอ ผ้าไหมบ้านสมพรรัตน์ก็เช่นเดียวกัน ต่างมีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของคนในชุมชน กลุ่มผ้าไหมบ้าน สมพรรัตน์มีความต้องการหาแนวทางในการแปรรูปผ้าไหมแต่ไม่รู้ว่าจะแปรรูปออกมาในลักษณะใด เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพของชุมชนในท้องถิ่น คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางในการแปรรูปผ้าไหมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน และสนองต่อนโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ที่ว่า “เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” (นโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8, 2555 : 45)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการแปรรูปผ้าไหมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ได้แนวทางในการแปรรูปผ้าไหมเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สู่สากล กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการแปรรูปผ้าไหมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มสตรีทอผ้าหมู่บ้านสมพรรัตน์ อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ไม่แยกเพศ อายุ และระดับการศึกษา เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ไม่แยกเพศ อายุ และระดับการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยทำการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือวิชาการ บทความ รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง โดยค้นคว้าที่ห้องสมุดทั้งภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งจากฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ด้วยวิธีการดังนี้

4.2.1 การสังเกต

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อสังเกตการณ์ เช่น กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการทอผ้า เป็นต้น

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้สังเกตการพูดคุยในชุมชน ตลอดจนการจับกลุ่มคุยกัน การประกอบกิจกรรมการทอผ้าเพื่อหารายได้เสริม การทำมาหากิน และการดำเนินชีวิต

4.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ทั้งสองวิธี ได้แก่

1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ผู้นำในชุมชน ประธานกลุ่มทอผ้าหรือผู้รู้ เช่น ประวัติของชุมชน จำนวนประชากรในชุมชน จำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพทอผ้า เป็นต้น

2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยคณะผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ทุกครอบครัวที่ทำอาชีพทอผ้าโดยมีประเด็นหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน การทอผ้าในชุมชน ปัญหาและความต้องการในการแปรรูปผ้าไหมในชุมชน โดยจัดให้มีเวทีการนำเสนอข้อมูล และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชน รวมไปถึงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ทั้งในระดับคณะกรรมการหมู่บ้าน ทีมวิจัยและสมาชิกในกลุ่มทอผ้า ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ การทอผ้าในชุมชน ปัญหาและความต้องการในการแปรรูปผ้าไหมในชุมชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแปรรูป

ผ้าไหมต่อไป

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์และวิเคราะห์ด้วยหลักแห่งเหตุผล สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการศึกษา

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ สู่สากล กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาแนวทางในการ แปรรูปผ้าไหมโดย การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

5.1 ด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน พบว่า ประชากรในหมู่บ้าน สมพรรัตน์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหม ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การปลูกมันสำปะหลัง และยางพารา การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ จากที่เคยทอผ้าไหมไว้ใช้ในครัวเรือน ปัจจุบันการทอผ้าไหมนี้ได้สร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับชาวบ้านเป็นอย่างมาก ปัจจุบันประกอบ ด้วย กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน กลุ่มปักลายผ้า กลุ่มประดิษฐ์ของใช้ของตกแต่งจากรังไหมและกลุ่มปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ในปี พ.ศ. 2560 จะมีการสร้างศูนย์สาธิตการทอผ้าขึ้น ในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อ กลุ่มเพราะสามารถเป็นศูนย์สาธิตการทอผ้า เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมต่อไป

5.2 ด้านการทอผ้าในชุมชนหมู่บ้านสมพรรัตน์ พบว่า อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าได้แก่ ฟืม คาน แขนว โครงกี่หรือโครงทูก หลอดด้ายพุ่ง ผัง ไม้ม้วนผ้าหรือไม้กำพัน ไม้เหยียบ (คานเหยียบ) หรือตีนฟืม ไม้ นั่งทอผ้า ตะกหรือเขาทูก ไม้แกนม้วนผ้า และปากี่ ส่วนขั้นตอนในการทอผ้านั้นทำโดยการเอาเส้นไหม มากกว่า 2 เส้น ขัดสลับกัน เป็นการนำกระสวยขัดหรือพุ่งขัดกับทางเครือที่ละเส้น โดยเมื่อเตรียมไหมเส้น พุ่งและใส่ทูกเรียบร้อยแล้ว นำเอาเส้นทูกอันใหม่สับต่อกับใส่ทูกที่ค้างอยู่ในเขาทูก และร่อนฟืมฟืมเดิม ทาง กี่หรือทูกให้เรียบร้อย จากนั้นเอาหลอดไหมเข้าร่องกระสวย ร้อยไหมจากหลอดผ่านรูเล็ก ๆ ข้างกระสวย หากเส้นไหมหมดจากหลอดแรก ต้องเอาหลอดที่ 2 และหลอดที่ 3 ที่ร้อยไว้ บรรจุเข้ากระสวย และทอตาม ลำดับ ต่อมาคล้องเชือกจากเขาทูกอันหนึ่งเข้ากับไม้คั่นเหยียบข้างใดข้างหนึ่งและคล้องเชือกเขาทูกที่เหลือ อีกอันเข้ากับไม้คั่นเหยียบอีกอัน เมื่อเหยียบไม้คั่นเหยียบข้างหนึ่ง ใส่ทูกทางออกเป็นช่องเนื่องจากการดึง ของเขาทูก พุ่งกระสวยผ่านช่องว่างนั้น แล้วดึงฟืมกระทบเส้นฝ้ายที่ออกมาจากกระสวยเข้าไปเก็บไว้ เหยียบ ไม้คั่นเหยียบอีกอัน พุ่งกระสวยผ่านช่องว่าง กลับมาทางเดิม ดึงฟืมกระทบเส้นไหมเข้าเก็บ เหยียบไม้คั่น เหยียบอีกอัน พุ่งกระสวย ดึงฟืมกระทบ เหยียบไม้คั่นเหยียบ ทำสลับกันไปเรื่อย ๆ จนได้ผืนผ้าเกิดขึ้นยาว มากแล้วจึงพันผืนผ้าไว้ด้วยไม้กำพัน กล่าวคือในการขัดกระสวย 1 ครั้งเรียกว่า 1 สอด ดังนั้น ในการทอ 1 ครั้งจึงประกอบด้วย การขัดกระสวย การสอด การฟัดฟืม 1 ครั้ง การเหยียบไม้ซ้ายทูก 1 ข้าง การทอครั้ง ต่อไปต้องเหยียบไม้ซ้ายทูกสลับข้าง และการขัดกระสวยต้องขัดให้แรงพอเหมาะไม่เบาหรือแรงเกินไป หาก เบาเกินไปกระสวยจะขัดไปไม่สุดฟืม หากขัดแรงเกินไปลายไหมจะไม่ตรงกัน การฟัดฟืมต้องให้น้ำหนักมือทั้ง

ซ้าย และขวาเท่ากัน ในการพัฒนาทุกครั้งต้องให้แรงพืดเท่ากันเพื่อจะให้ความแน่นของผ้าเท่ากันตลอดทั้งผืน

5.3 ด้านปัญหาและแนวทางในการแปรรูปผ้าไหมในชุมชน พบว่า การออกแบบลวดลายของผ้าไหมบ้านสมพรรัตน์ ชาวบ้านส่วนมากจะทอดตามลวดลายที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมในอดีตจากบรรพบุรุษ ทางกลุ่มจึงต้องการพัฒนาลายผ้าดอกบัวบุณฑริก เพื่อสนองต่อความต้องการของหน่วยงานราชการและผู้ที่สนใจต้องการสวมใส่ในวันที่ได้กำหนดให้เป็นวันอนุรักษ์ผ้าไทย อีกทั้งยังใส่ในงานพิธีสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของอำเภอ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังต้องการพัฒนาผ้าไหมลายดอกบัวบุณฑริก เพื่อนำมาแปรรูปเป็นของใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า ผ้าพันคอ หมอน ผ้ามาลัย ผ้าปูโต๊ะ เนคไท และของที่ระลึก โดยหลังจากได้ผ้าผืนเพื่อนำมาแปรรูปเป็นเครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้ว ยังต้องการให้มีการบรรยายผลิตภัณฑ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษลงในบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ซื้อได้ทราบที่มา ของภูมิปัญญาและความสำคัญของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดในชุมชน

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการแปรรูปผ้าไหม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สู่สากล กรณีศึกษาชุมชนในอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาแนวทางการแปรรูป ผ้าไหมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จากข้อค้นพบ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

6.1 ด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน พบว่า ประชากรในหมู่บ้านสมพรรัตน์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหม ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การปลูกมันสำปะหลัง และยางพารา การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ จากที่เคยทอผ้าไหมไว้ใช้ในครัวเรือน แต่ปัจจุบันการทอผ้าไหมได้สร้างรายได้ และชื่อเสียงให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ปัจจุบันประกอบด้วย กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน กลุ่มปักลายผ้า กลุ่มประดิษฐ์ของใช้ของตกแต่งจากรังไหม และกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในปี 2560 จะมีการสร้างศูนย์สาธิตการทอผ้าขึ้น ในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพ ซึ่งจะเป็ผลดีต่อกลุ่ม เพราะสามารถเป็นศูนย์สาธิตการทอผ้า เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมต่อไป ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ชุมชนบ้าน สมพรรัตน์มีการทำเกษตรกรรม การทอผ้ายังผลิตต่อเนื่องตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2557 : 56) ได้กล่าวไว้ว่า ผ้าคือเครื่องนุ่งห่มที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีวิวัฒนาการควบคู่กับความเจริญของมนุษยชาติ ซึ่งมีวิธีการทอและสร้างลวดลายที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยได้รับอิทธิพลจากขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของแต่ละกลุ่มผ้าทอจึงเป็นเครื่องบ่งบอกถึงเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มชน นอกจากนี้ผ้าไหมมัดหมี่ ยังเป็นศิลปะการสร้างลวดลายผ้าทอพื้นเมืองของไทยที่เป็นงานหัตถกรรมชั้นสูงที่ต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญในการทำเป็นอย่างมาก การทำผ้ามัดหมี่นั้นทำได้โดยการมัดย้อมเส้นด้ายให้เกิดสีและลวดลายก่อนแล้วจึงนำไปทอเป็นผืนผ้า เส้นของผ้ามัดหมี่อยู่ที่รอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลายที่ถูกมัด ทำให้เกิดเป็นความเหลื่อมล้ำของสีบนเส้นไหมที่ต่างไปจากผ้าทอมือชนิดอื่น ๆ นับเป็นภูมิปัญญาที่ควรแก่การอนุรักษ์และพัฒนา ปัจจุบันมีการทอผ้าไหมเพื่อเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนกระจายอยู่ทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 43.5 ของ

อุตสาหกรรมในครัวเรือนทั้งหมด การพัฒนาผ้าทอให้มีศักยภาพทางการตลาดจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เพิ่ม และเศรษฐกิจดีขึ้น ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมการผ้าทอใหม่ให้ดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยต่อไป (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม, 2558 : 45)

6.2 ด้านการทอผ้าในชุมชนหมู่บ้านสมพรรัตน์ พบว่า อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้ายังคงใช้อุปกรณ์ และวิธีการดั้งเดิม ได้แก่ ฟืม คานแขวน โครงกี่หรือโครงทูก หลอดด้ายพุ่ง ผัง ไม้ม้วนผ้าหรือไม้กำพัน ไม้เหยียบ (คานเหยียบ) หรือตีนฟืม ไม้นั่งทอผ้า ตะกอหรือเขาหูก ไม้แกนม้วนผ้า และปากี่ ส่วนขั้นตอนในการทอผ้านั้นทำโดยการเอาเส้นไหมมากกว่า 2 เส้นขึ้นไป มาขัดสลับกัน โดยใช้กระสวยชดหรือพุ่งขัดกับทางเครือที่ละเส้น โดยเมื่อเตรียมไหมเส้นพุ่ง และใส่หูกเรียบร้อยแล้ว นำเอาเส้นหูกอันใหม่สับต่อกับใส่หูกที่ค้างอยู่ในเขาหูกและร่อนฟืมเดิม ทางกี่หรือทูกให้เรียบร้อย จากนั้นเอาหลอดไหมเข้าร่องกระสวย ร้อยไหมจากหลอดผ่านรูเล็ก ๆ ข้างกระสวย หากเส้นไหมหมดจากหลอดแรก ต้องเอาหลอดที่ 2 และหลอดที่ 3 บรรจุเข้ากระสวย และทอตามลำดับ ต่อมาคล้องเชือกจากเขาหูกอันหนึ่งเข้ากับไม้คั่นเหยียบข้างใดข้างหนึ่งและคล้องเชือกเขาหูกที่เหลืออีกอันเข้ากับไม้คั่นเหยียบอีกอัน เมื่อเหยียบไม้คั่นเหยียบข้างหนึ่ง ใส่หูกทางออกเป็นช่องเนื่องจากการดึงของเขาหูก พุ่งกระสวยผ่านช่องว่างนั้น แล้วดึงฟืมกระทบเส้นไหมที่ออกมาจากกระสวยเข้าไปเก็บไว้ เหยียบไม้คั่นเหยียบอีกอัน พุ่งกระสวยผ่านช่องว่าง กลับมาทางเดิม ดึงฟืมกระทบเส้นไหมเข้าเก็บ เหยียบไม้คั่นเหยียบอีกอัน พุ่งกระสวย ดึงฟืมกระทบ เหยียบไม้คั่นเหยียบ ทำสลับกันไปเรื่อย ๆ จนได้ผืนผ้าเกิดขึ้นยาวมากแล้วจึงพันผืนผ้าไว้ด้วยไม้กำพัน กล่าวคือ ในการชดกระสวย 1 ครั้งเรียกว่า 1 สอด ดังนั้นในการตำ 1 ครั้งจึงประกอบด้วย การชดกระสวย การสอด การพัดฟืม 1 ครั้ง การเหยียบไม้ซ้าย หูก 1 ข้าง การตำครั้งต่อไปต้องเหยียบไม้ซ้ายหูกสลับข้าง และการชดกระสวยต้องชดให้แรงพอเหมาะไม่เบาหรือแรงเกินไป หากเบาเกินไปกระสวยจะชดไปไม่สุดฟืม หากชดแรงเกินไปลายไหมจะไม่ตรงกัน การพัดฟืมต้องให้น้ำหนักมือทั้งซ้ายและขวาเท่ากัน ในการพัดฟืมทุกครั้งต้องให้แรงพัดเท่ากันเพื่อจะให้ความแน่นของผ้าเท่ากันตลอดทั้งผืน ที่เป็นเช่นนั้นอธิบายได้ว่า กระบวนการทอผ้าของชุมชนหมู่บ้านสมพรรัตน์นั้นมีความประณีตในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2551 : 77) ได้กล่าวถึงการทอผ้าไหมว่าเป็นกรรมวิธีการผลิตที่พิถีพิถันละเอียดอ่อนมาก นับตั้งแต่การเลือกหม่อน ซึ่งเป็นพืชยืนต้น ลำต้นเป็นทรงพุ่มเพื่อใช้เป็นอาหารให้แก่หนอนไหม ที่กินแล้วลอกคราบเป็นไหมออกมาจากนั้นจึงนำไปอบแห้ง แล้วนำไปต้มน้ำสะอาดเพื่อให้รังไหมพองตัวแล้วสาวเส้นไหม เก็บรักษาด้วยวิธีการดั้งเดิมแต่โบราณ ทั้งอุปกรณ์ และขั้นตอนเพื่อให้ได้คุณภาพที่ดีที่สุด เป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง อุปกรณ์ ได้แก่ ฟืม คานแขวน โครงกี่หรือโครงทูก หลอดด้ายพุ่ง ผัง ไม้ม้วนผ้าหรือไม้กำพัน ไม้เหยียบ (คานเหยียบ) หรือตีนฟืม ไม้นั่งทอผ้า ตะกอหรือเขาหูก ไม้แกนม้วนผ้า และปากี่ ส่วนขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้าจะมีวิธีทอ และสอดใส่ลวดลายตามแต่ภูมิภาคแตกต่างกันไป ซึ่งมีชื่อเรียกเฉพาะ เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าจก ผ้าขิด

6.3 ด้านปัญหา และความต้องการในการแปรรูปผ้าไหมในชุมชน พบว่า การออกแบบลวดลายของผ้าไหมบ้านสมพรรัตน์ ชาวบ้านส่วนมากจะทอตามลวดลายที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมในอดีตจาก บรรพบุรุษทางกลุ่มจึงต้องการพัฒนาลายผ้าดอกบัวบุณฑริก เพื่อสนองต่อความต้องการของหน่วยงานราชการ และผู้ที่สนใจต้องการสวมใส่ในวันที่ได้กำหนดให้เป็นวันอนุรักษ์ผ้าไทย อีกทั้งใช้สวมใส่ในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ ของอำเภอ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังต้องการพัฒนาผ้าไหมลายดอกบัวบุณฑริก โดยนำมาแปรรูปเป็นของใช้ต่าง ๆ

เช่น กระเป๋ ผ้าพันคอ หมอน ผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ เนคไท และของที่ระลึก โดยหลังจากได้ผ้าผืนเพื่อนำมาแปรรูปเป็นเครื่องนุ่งห่ม และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้ว ยังต้องการให้มีการบรรยายผลิตภัณฑ์ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษลงในบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ซื้อได้ทราบที่มา ภูมิปัญญาและความสำคัญของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดด้วย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ชุมชนหมู่บ้านสมพรรัตน์ต้องการต่อยอดการทอผ้าผืนมาเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าไหม ทั้งนี้สืบเนื่องจากชุมชนเป็นผู้ผลิต มีประสบการณ์ด้านการตลาด จึงต้องการเพิ่มมูลค่าสินค้าของตนให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรัญญา ภักดีสุวรรณ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดมหาสารคามในบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการพบว่า การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้มีการพัฒนากระบวนการออกแบบให้มีความร่วมสมัยนั้นเป็นการทำงานเป็นระบบ มีขั้นตอนก่อนหลังที่แน่นอน ทำให้การออกแบบเป็นไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอน จึงสามารถออกแบบได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เป็นผลให้กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในผลงานการออกแบบ แต่ก็ยังมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนของขั้นตอนการออกแบบรายละเอียดที่ยังคลาดเคลื่อนจากแบบร่าง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมพร คล้ายวิเชียร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ 24 หมู่ 1 ตำบลหนองผือ อำเภอมือสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกัน ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ (ม.ผ.ช.) ผ้าไหมมัดหมี่ ระดับ 5 ดาว เลขที่ ม.ผ.ช. 17(1)/2546 ออกใบรับรองวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และใบรับรองหมดอายุวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 จากสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ให้มีมูลค่าสูงขึ้นด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.2.1 หน่วยงานของรัฐควรนำผลของการวิจัยมาวางแผนเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนวิทยากร และโครงการที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปพัฒนาการออกแบบลวดลายของผ้าไหมให้มีความทันสมัย เพื่อสนองความต้องการของตลาด

7.2.2 ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันวางแผนเพื่อสืบทอดการทอผ้า และลวดลายของผ้าไหมของชุมชนบ้านสมพรรัตน์เพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน

7.2.3 หน่วยงานของรัฐควรนำผลการวิจัยไปการสร้างแบรนด์ให้กับผ้าไหมบ้านสมพรรัตน์ เพื่อให้สินค้ามีอัตลักษณ์ถือเป็นการสร้างสรรค์สินค้าใหม่สู่ตลาด เนื่องจากทางกลุ่มทอผ้ายังขาดความรู้ด้านการตลาด หากมีการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างแบรนด์ให้กับกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสมพรรัตน์ เชื่อว่า จะสามารถขยายฐานการผลิตสู่สากลได้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านสมพรรัตน์ให้ทันสมัยต่อความต้องการของผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ

7.2.2 ควรส่งเสริมการย้อมสีธรรมชาติ โดยใช้องค์ความรู้จากการย้อมสีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มาเป็นแนวทางในการนำต้นทุนในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษารวบรวม ผ้าไหมลวดลายอื่น ๆ ที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อดึงดูดความต้องการของผู้บริโภค

7.3.2 ควรมีการศึกษารวบรวม สร้างหลักสูตรท้องถิ่นให้นักเรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาการแปรรูปผ้าไหมของชุมชน

8. เอกสารอ้างอิง

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). หอแสดงผ้าไทยพื้นบ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

นโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8. (2555). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้ง.

ประไพศรี สร้อยคำ. (2556). ผ้าไหมอูบล : คติความเชื่อเกี่ยวกับการทอ และการใช้ผ้าไหม. ปรินญา นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. มหาวิทยาลัยมหิดล : ศักดิ์โสภารพิมพ์.

สมาพร คล้ายวิเชียร. (2552). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านหนองผือ 24 หมู่ 1 ตำบลหนองผือ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สร้อยญา รักดีสุวรรณ. (2553). การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดมหาสารคามในบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัย. ปรินญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม. (2558). งานอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม. กาศสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

9. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณกลุ่มสตรีทอผ้า ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และสถาบันวิจัยและพัฒนาที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่เมตตากรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ได้มีส่วน

ร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือสนับสนุน คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้
ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรม
เครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต
สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
Satisfaction of Employers towards Work Performance and Characteristics
of Political Science Graduates, Mahamakut Buddhist University,
Srilanchang Campus

พระครูพิสุทธิธรรมมาภรณ์ (ทองสะคม)¹

Phrakru Phisuttidhummaporn (Thongsakhom)¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

E-mail : thongsacome@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตที่มีสถานภาพเป็น หัวหน้าส่วนงาน เจ้าของสถานประกอบการ หัวหน้าฝ่ายบุคคล ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน บัณฑิตปฏิบัติงานจำนวน 75 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับมากไปหาน้อย คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความรู้ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ : 1. ความพึงพอใจ 2. คุณลักษณะของบัณฑิต 3. รัฐศาสตร์การปกครอง

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹ Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

* ได้รับบทความ: 13 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2562

Received: December 13, 2018; Revised: February 5, 2019; Accepted: February 12, 2019

ABSTRACT

The objective of this research were to study the employers' satisfactions on the performance and features for Political Science Graduate Students from Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus in the following areas; moral and ethical, knowledge, cognitive skills, interpersonal skills and responsibility and numerical analysis, communication and information technology skill. The populations consisted of 75 graduates' employers, included employers, entrepreneurs, department heads. Ownership of human resources, representative offices at the executive level of both public and private sectors, obtained by using Purposive Sampling. The instrument use in the research was a Rating Scale questionnaire five levels for assessing employers' satisfactions. There's reliability is 0.96. The statistics used in data analysis for this research were Percentages, Mean, Standard Deviation.

The result of this research were as follows : The employers' satisfactions on the performance and features in overall were in the high level. The average each respectively side is interpersonal skills and responsibility numerical analysis communication information technology skill cognitive skills knowledge moral and ethical respectively.

Keywords : 1. Satisfactions 2. Features for 3. Political Science

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมคุณลักษณะของประชาชนเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความคิด ทักษะ ความสามารถในการประกอบอาชีพ รายได้อื่นๆ การศึกษายังเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 และมาตรา 7 ดังนี้ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 5-6)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยที่ผลิตบัณฑิตอันมีลักษณะเฉพาะและโดดเด่นทางพระพุทธศาสนา ภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ตลอดจนตระหนักถึงความต้องการบัณฑิตที่มีคุณภาพในการรับใช้สังคมภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามีความประพฤตินอกกรอบมากขึ้น ขาดความอดทนต่อการกิจกรรมต่างๆ อันเป็นส่วนรวม ขาดการทำงานเป็นทีมและการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่จะพัฒนาเอง จากเหตุดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีล้านช้าง ตระหนักถึงของการศึกษาและการผลิตบัณฑิต จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 และพันธกิจของมหาวิทยาลัย โดยมีเป้าหมายให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นผู้นำ คือ ระเบียบ สามัคคี บำเพ็ญประโยชน์ และเป็นไปตามกรอบ (TQF) ของบัณฑิต 5 ด้าน คือ 1)ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม 2)ทักษะด้านความรู้ 3)ทักษะทางปัญญา 4)ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5)ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อตอบสนองต่อผู้ใช้บัณฑิตได้อย่างภาคภูมิใจ และเป็นการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตก่อนเข้าทำงานรับใช้สังคม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่สำเร็จการศึกษาประจำปี 2559 ว่ามีความพึงพอใจต่อการใช้บัณฑิตและต้องการให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นไปในลักษณะใด เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ที่สำเร็จการศึกษาประจำปี 2559 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. สมมติฐานการวิจัย

ผู้ใช้บัณฑิตที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ที่สำเร็จการศึกษาประจำปี 2559 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะ ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

4.1 เป็นแนวทางนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

4.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

4.3 เป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนาการจัดการศึกษา ของสาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าส่วนงาน เจ้าของสถานประกอบการ หัวหน้าฝ่ายบุคคล ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ที่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเข้าทำงานด้วย จำนวน 75 คน (งานทะเบียนและวัดผล, 2560 : 26)

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงาน และ คุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีล้านช้างตามกรอบ (TQF) 5 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ทักษะด้านความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อบัณฑิตในด้านต่างๆ โดยพิจารณาจากคุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) 5 ด้าน รวมทั้งอัตลักษณ์ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าระดับเป็น 5,4,3,2,1 และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 121-124)

ค่าเฉลี่ย	4.51–5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51–4.50	หมายถึง	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51–3.50	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51–2.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00–1.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริม ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด

5.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ตามลำดับดังนี้

5.5.1 นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5.5.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อนำผลการพิจารณามาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งพบว่ามีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00

5.5.3 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับของแบบสอบถาม โดยให้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.96 จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยต่อไป

5.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.6.1 สถิติตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) (ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, 2549 : 65) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ

5.6.2 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.6.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการบริษัทเอกชน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 รองลงมาได้แก่รัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 24 เจ้าของกิจการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20 หน่วยงานราชการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ ผู้จัดการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ

6.2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครองมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความรู้ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

6.3 สรุปข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตต่อการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โดยเรียงลำดับตามแบบสอบถามงานวิจัย ดังนี้

6.3.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการศึกษพบว่า คณาจารย์ต้องแนะนำให้บัณฑิตมีความมุ่งมั่น มีความขยัน กับการพัฒนาองค์กร โดยเน้นความเสียสละ และมีความเอื้อเฟื้อ โดยเน้นตามหลักพระพุทธศาสนา

6.3.2 ด้านความรู้ จากการศึกษพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการผู้มีความสามารถ มีความรู้ในเรื่องวิชาการ โดยคณาจารย์จัดการเรียนการสอน และนำผลการเรียนมาปรับปรุง โดยทำแบบวิจัยและ

พัฒนานักศึกษา เพื่อเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของบัณฑิตได้

6.3.3 ด้านทักษะทางปัญญา จากการศึกษาพบว่า คณาจารย์ผู้สอนควรให้บัณฑิต คิดเป็นทำเป็น และสามารถแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีความคิดเชิงบวกในการทำงาน และที่สำคัญควรปรับตัวเข้ากับหน่วยงานทุกหน่วยงาน เพื่อทำงานกันเป็นกลุ่ม โดยเน้นทุกคนมีส่วนร่วม

6.3.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่า คณาจารย์ควรฝึกให้บัณฑิตปฏิบัติตามมารยาทไทย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคณาจารย์ กับเพื่อนๆ รู้จักการเสียสละต่อส่วนรวม ทำงานด้วยความตั้งใจ ควรศึกษาสัญญาข้อตกลงต่างๆ โดยเน้นหลักปฏิบัติตามกฎหมาย สัญญา และข้อตกลง อย่างละเอียดโดยพิจารณาในเนื้องานอย่างสมเหตุสมผล

6.3.5 ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่า คณาจารย์ควรสร้างบัณฑิต มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแสวงหาข้อมูลและการติดต่อสื่อสารต่างๆ มีการคิดวิเคราะห์ การรับข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ฝึกฝนการใช้อุปกรณ์สำนักงานให้มากขึ้น พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง ควรมีการจัดอบรมเพิ่มทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยใหม่

6.3. ด้านคุณลักษณะของบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เสริมสร้างความรู้คู่คุณธรรม โดยเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ สร้างความมีระเบียบ สามัคคี และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยประยุกต์ความรู้ไปใช้กับงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสร้างสรรค์ ฝึกฝนทักษะในการพูด การสื่อสาร ด้านภาษาต่างประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งปันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนการสร้าง มารยาทแบบชาวพุทธ ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาของสงฆ์ต่อไป

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครองมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านเรียงตามลำดับ คือ 1)ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 2)ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3)ด้านทักษะทางปัญญา 4)ด้านความรู้ และ 5)ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของทศานันท์ (2546 : 46) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตไว้ว่า คุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาตรีเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึง ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีภาวะผู้นำ สามารถใช้ความรู้ทางวิชาการ วิเคราะห์ แก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ และเป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้ มีความทันสมัย มีคุณธรรมความ รับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิจัย และสังคม คุณลักษณะที่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีพึงมี โดยคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) คุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลแต่ละด้านได้ดังนี้

7.1.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต มีจิตใจเสียสละ ประพฤติตนเกื้อกูลต่อสังคม และมีวินัย เคารพกฎหมายและสิทธิของคนอื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิตทิพย์ แก้วแกมทอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2548-2549 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต (นายจ้าง/ผู้ประกอบการ) ตามคุณลักษณะทุกด้านของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับพอใจมาก โดยในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพอยู่ในระดับสูงสุด ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และทักษะวิชาชีพ และด้านความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน

7.1.2 ด้านความรู้โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตระหนักรู้ในคุณค่าของศิลปะ ภาษาและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ และ รู้หลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เข้าใจในหลักเกณฑ์ธรรมชาติของมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อมรู้จักกฎเกณฑ์ทางสังคม เคารพกฎหมาย และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ สุวะณา ศิลปรัตน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการใน สถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงาน สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ความ ต้องการของผู้ประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการนำความรู้มาใช้ในการฝึกงาน ด้านความรู้พื้นฐานที่ส่งผลต่อการฝึกงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ทั้ง 3 ด้านมีความต้องการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์

7.1.3 ด้านทักษะทางปัญญาโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ฉลาดรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษา การทำงาน และการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ฉลาดรู้ที่จะแสวงหาแนวทางการทำงานและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข และสร้างสรรค์ฉลาดรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เกื้อกูลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์และสมการณได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับผ่องใส ถาวรจักร (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีการศึกษา 2554 จากผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ที่มากที่สุด คือ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความ รับผิดชอบ 2) นายจ้างเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิง นายจ้างที่มีอายุ 45 – 49 ปี มี ความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น นายจ้างที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมีความพึงพอใจสูงกว่าระดับ ปริญญาตรี เจ้าของกิจการมีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มตำแหน่งอื่น นายจ้างผู้มีเวลาการปฏิบัติงาน 16 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น หน่วยงานภาคเอกชนมีความพึงพอใจสูงกว่าหน่วยงานอื่น 3) ข้อเสนอแนะพบว่าควรฝึกอบรมด้านความขยัน การปรับตัว การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่

7.1.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ มีความเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ต่อ

ส่วนรวมรู้จักวางแผนในการทำงาน และดำเนินตามแผนที่ได้วางไว้มีภาวะผู้นำ รู้จักการใช้เหตุผล วางตนได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะตามลำดับ และมีการสวดส้อง และป้องกันไม่ให้เกิดการประทุมิชอบในองค์กร และสังคมและสมหมาย เปียณอม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2549 พบว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต ปีการศึกษา 2549 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และด้านความสามารถทางวิชาการตามลักษณะของงานในสาขา

7.1.5 ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ การจัดเก็บ ประมวลผลข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลผ่านอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีความสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่สารที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่แตกต่างกันได้ และมีความสามารถจัดกลุ่มความรู้และคิดวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลขได้ซึ่งสอดคล้องกับ สุวะณา ศิลปรัตน์ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการในที่มีต่อนักศึกษาฝึกงาน สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของผู้ประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน การนำความรู้มาใช้ในการฝึกงาน ด้านความรู้พื้นฐานที่ส่งผลต่อการฝึกงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ทั้ง 3 ด้านมีความต้องการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เฉลี่ยสูงสุด คือด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระศักดิ์ ดาแก้ว (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2551-2552 ผลการวิจัย พบว่า ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้งานในระดับมากทุกรายการ มีค่าเฉลี่ย 4.02 โดยลักษณะที่ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจมาก 5 อันดับแรก คือ สนใจศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนางาน ใส่ใจ รับรู้กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน สามารถถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลและหน่วยงาน สามารถ นำความรู้มาใช้ในการพัฒนางาน และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม ด้านความสามารถในการ ปฏิบัติงาน ได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้งานในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย .07 รายการที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจ มากที่สุดคือ ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ลักษณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจมาก 5 อันดับแรก คือ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกัน ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความรับผิดชอบที่ดี และใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรมได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้งานในระดับมาก มี ค่าเฉลี่ย 4.26 ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 รายการ คือ มีความขยันหมั่นเพียร มีสัมมาคาราวะ มีความซื่อสัตย์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม คณาจารย์ควรแนะนำให้บัณฑิตมีความมุ่งมั่น มีความขยันกับการพัฒนาองค์กร โดยเน้นความเสียสละ และมีความเอื้อเฟื้อ โดยเน้นตามหลักพระพุทธศาสนา

8.1.2 ด้านความรู้ คณาจารย์ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เข้มแข็งเป็นระบบ และนำผลการเรียนมาปรับปรุง โดยทำแบบวิจัยและพัฒนานักศึกษา เพื่อเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของบัณฑิตรุ่นต่อไปได้ เพราะจากการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการผู้มีความสามารถมีความรู้ในเรื่องวิชาการมากขึ้น

8.1.3 ด้านทักษะทางปัญญา คณาจารย์ผู้สอนควรให้บัณฑิต คิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีความคิดเชิงบวกในการทำงาน และที่สำคัญควรปรับตัวเข้ากับหน่วยงานทุกหน่วยงาน เพื่อทำงานกันเป็นกลุ่ม โดยเน้นทุกคนมีส่วนร่วม

8.1.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ คณาจารย์ควรฝึกให้บัณฑิตปฏิบัติตามมารยาทไทย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคณาจารย์ กับเพื่อนๆ รู้จักการเสียสละต่อส่วนรวม ทำงานด้วยความตั้งใจ ควรศึกษาสัญญาข้อตกลงต่างๆ โดยเน้นหลักปฏิบัติตามกฎหมาย สัญญา และข้อตกลง อย่างละเอียดโดยพิจารณาในเนื้องานอย่างสมเหตุสมผล

8.1.5 ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ คณาจารย์ควรสร้างบัณฑิต มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแสวงหาข้อมูลและการติดต่อสื่อสารต่างๆ มีการคิดวิเคราะห์ การรับข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ฝึกฝนการใช้อุปกรณ์สำนักงานให้มากขึ้น พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง ควรมีการจัดอบรมเพิ่มทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยใหม่

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในแต่ละหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนให้ตรงต่อความต้องการ

8.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตของมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินคุณภาพของบัณฑิตและพัฒนาบัณฑิตต่อไป

8.2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตการทำงานของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐหรือสถานที่ประกอบการของเอกชน

9. เอกสารอ้างอิง

งานทะเบียนและวัดผล. (2560). เอกสารประชุมประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. เอกสารอัดสำเนา.

ทิศนา ขัมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : เสริมสิน พรี่เพรส ซีเอสเอ็ม.

- ธีระศักดิ์ ดาแก้ว. (2553). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2549). เครื่องวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ผ่องใส ถาวรจักร. (2554). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีการศึกษา 2554 จากวิทยาลัยราชพฤกษ์. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พิณทิพย์ แก้มแกมทอง. (2550). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2548-2549 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์.
- สมหมาย เปียณอม. (2551). ความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุระนา ศิลปรัตน์. (2551). ความต้องการของผู้ประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงาน สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขารัฐศาสตรการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ รศ.ดร.บุญช่วย ศิริเกต รศ.ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม ผศ.ดร.ชิษณพษ์ ศรีจันทร์ และนางสาวกรรณิกา ไวโสภา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ให้ความรู้ ชี้แนะ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจนงานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงขอเจริญพร ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอเจริญพรขอบคุณ หัวหน้าส่วนงาน ผู้ประกอบการ หัวหน้าฝ่ายบุคคล ผู้บริหารของสถานประกอบการทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

ขอเจริญพร ขอบใจ บัณฑิตสาขารัฐศาสตรการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่สำเร็จการศึกษาประจำปี 2559 ที่ได้ให้ความร่วมมือ ประสานงาน นำส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี จนได้รับข้อมูลที่เป็นจริง ประโยชน์และคุณค่าของการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และมีพระคุณทุกท่าน

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง The Model of Development Quality of Life According Path Dhamma of Inmates

ดร.ดิลก บุญอิม¹

Dr.Diloke Boonim¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2561

E-mail : dboonim9708@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง และ 3) เพื่อสังเคราะห์และเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 291 คน กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ พระภิกษุ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และญาติผู้ต้องขัง รวมจำนวน 9 รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่ละด้าน คือ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างได้แก่ ผู้ต้องขังควรให้การสนับสนุนเพื่อนร่วมชะตากรรมทุกคนได้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตนด้วยความปรารถนาดี ($\bar{x}=4.30$) ด้านการมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรบุคคลและการทำงานได้แก่ผู้ต้องขังควรตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{x}=4.37$) ด้านการมีความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็ง ได้แก่ ผู้ต้องขังควรส่งเสริมพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานโดยฝึกอบรมในด้านวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ($\bar{x}=4.38$)และด้านการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ ผู้ต้องขังควรมีความพร้อมที่จะร่วมมือในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสมอ ($\bar{x}=4.31$)

กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ต้องขังควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สร้างมิตรจิต ด้วยการแสดงความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมชะตากรรม และมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลต่อ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

¹ Instructor Master of Buddhist Studies Program, Department of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lampang Monastic College

* ได้รับบทความ: 4 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 26 มกราคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2562

Received: December 4, 2018; Revised: January 26, 2019; Accepted: February 12, 2019

หมู่คณะ ควรมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคลและการทำงาน โดยมีความจริงใจในการทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเต็มความสามารถ และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ควรมีความอดทนและความเข้มแข็งต่อวิกฤติการณ์ ด้วยการแสดงความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มีความหนักแน่นในจิตใจ และควรมีความเสียสละด้วยการทำตนให้เป็นประโยชน์ แสดงความพร้อมที่จะร่วมมือในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยึดหลักการประสานประโยชน์

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ต้องขังควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างโดยการการสนับสนุนเพื่อนร่วมชะตากรรมทุกคนได้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตนด้วยความปรารถนาดีควรมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรบุคคลและการทำงานโดยตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ควรมีความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็งโดยวิธีการส่งเสริมพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานในด้านวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและควรมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยวิธีการแนะนำให้คำปรึกษาผู้ต้องขังใหม่ด้วยความสุภาพใช้วาจาอ่อนโยน และปฏิบัติตนต่อผู้เข้ามาใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อ

คำสำคัญ : 1. การพัฒนา 2. วิถีธรรม 3. ผู้ต้องขัง

ABSTRACT

This research, There are 3 objectives, 1) to study the opinions about development the quality of life according path Dhamma of inmates. 2) To study the development process the quality of life according path Dhamma of inmates. 3) To synthesize and propose model of development the quality of life according path Dhamma of inmates. It is a research by method merge Both quantitative and qualitative. Respondents are inmates Already in Lampang Correctional Institution For Drug Addicts number 291 people. Group Interviewees are monk, prison officer, and relatives of the inmates, Total number 9 people.

The research found it that : Opinions about development of quality of life according path Dhamma of inmates, There maximum mean of each side is, Side having kindness to the people around is, Inmates should support friend join destiny everyone give they seek advancement in develop oneself with good wishes ($\bar{x}=4.30$). Side of honesty in the organization people and jobs is, Inmates should intend internship assigned with integrity, transparency, verifiability ($\bar{x}=4.37$). Side having patience to train yourself to be strong is, Inmates should promote themselves and their colleagues by training them knowledge in profession regularly ($\bar{x}=4.38$). Side of the show of sacrifice for communal services is, Prisoners should always be ready to cooperate in work for public benefit ($\bar{x}= 4.31$).

The Process develop of quality of life the according path Dhamma of inmates, found it that, Inmates should have good human relations, Build goodwill With sympathy per friends join fate, and with kindness, supportive per group, should be honest per the

organization, People and Job by to have sincerity duty in act duty as assigned full by ability, and act as a good example, should have patience and strong to the crisis, by to show commitment, diligent in performing duties at assigned, and having steady in spirit, and should sacrifice serve the public by making self-useful, show readiness to work together for the common, abide the principle of benefit sharing.

Model of development of quality of life, Inmates should show good human relations per human around side, by the support to friend join all fate have seeking advancement in self-develop by best wishes, should have honesty to organizations, individuals and jobs, by intend in the internship is assigned with integrity, transparent, can detect, should show perseverance in self-training, give have patience and strong, by how to promote self-development and friends join work in side of profession always, and should show sacrifice, and create Benefit to public, by the way counseling inmates new by use verbal at polite, gentle, and behave towards new arrivals with generosity.

Keywords : 1. Development 2. Morally 3. Inmates

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการมีชีวิตที่ดี มีความสุขที่แท้จริง จึงทำทุกอย่างด้วยความเพียรพยายาม เพื่อแสวงหาสิ่งที่ต้องการ แต่ส่วนมากแล้วมักจะมีความสุขอันเกิดจากอาศัยวัตถุภายนอก คือ ปัจจัยเครื่องอุปโภคบริโภค และมีบุคคลจำนวนไม่น้อย ได้เพิ่มวัตถุที่เป็นผลร้ายต่อตนเอง เช่น สุรา เสพยาเสพติด การพนัน เป็นต้น เมื่อเข้าไปดื่ม เสพ หรือเข้าไปเกี่ยวข้อง จึงทำให้ติดเป็นนิสัย ไม่เป็นอันประกอบอาชีพในทางที่ชอบ ส่วนใหญ่ คนเหล่านี้มักก่ออาชญากรรม เช่น ลักทรัพย์ จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ จนต้องคดีถูกศาลพิพากษาจำคุก เมื่อพ้นโทษแล้ว ไม่ยอมรับวิถีชีวิตที่สุจริตชนนิยมปฏิบัติกัน กลับไปทำทุจริตผิดกฎหมายอีก และต้องโทษซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในชีวิต เพราะไม่เข้าใจว่าชีวิตที่ดีและความสุขที่แท้จริงคืออะไร และมีวิธีการเข้าถึงอย่างไร เพราะว่าขาดการนำหลักธรรมในวิถีมุขมาใช้ในการเกิดประโยชน์ต่อชีวิตของตนเอง

กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะเป็นกลไกลำดับสุดท้ายของกระบวนการ ยุติธรรม อันประกอบด้วยตำรวจอัยการศาลและราชทัณฑ์ภารกิจของกรมราชทัณฑ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับตัวผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษตามกฎหมายและการแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติให้อาชญากรหวนเกรงต่อโทษทัณฑ์ของกฎหมาย ในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ (สีบวงศ์ พิทักษ์ธรรม, 2554 : 10) การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการควบคุมผู้ต้องขังเป็นกิจกรรมสำคัญที่ต้องปฏิบัติควบคู่กัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กรมราชทัณฑ์วางไว้โดยเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังให้เป็นไปตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์กล่าวคือ มีหน้าที่ในการรับผิดชอบ

ควบคุมแก้ไขเพื่อให้กลับตนเป็นคนดีโดยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมน้อมนำจิตใจให้เข้าสู่ความดีงามตามหลักคำสอนทางศาสนา ซึ่งการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว จะช่วยให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสใกล้ชิดพระศาสนาเกิดความคุ้นเคยน้อมรับในการประกอบศาสนกิจและบำเพ็ญบุญกุศลตามโอกาสอันเหมาะสมเห็นประโยชน์ในการทำความดีละเว้นความชั่วทั้งปวงทั้งยังก่อให้เกิดจิตใจที่บริสุทธิ์ผ่องใสทำให้ลดความเครียดซึ่งจะนำไปสู่แนวทางแห่งความมีจิตสำนึกที่ดีมีทัศนคติตลอดจนค่านิยมในทางที่ดีงามและถูกต้องซึ่งจะก่อให้เกิดการดำรงชีวิตที่ดีงาม ลดปัญหาการกระทำผิดในขณะถูกคุมขังในเรือนจำ และเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติเมื่อกลับเข้าสู่สังคมตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ของกรมราชทัณฑ์ คือคืนคนดีมีคุณค่ากลับคืนสู่สังคม (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร, 2558 : 52)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง” ทั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขังใน 4 ด้าน คือ ด้านการแสดงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง ด้านการแสดงความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคล และการงาน ด้านการแสดงความเพียรในการฝึกตนให้อดทนและเข้มแข็ง และด้านการแสดงความเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง จากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จากนั้น จะนำผลการศึกษามาสังเคราะห์และเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ที่เหมาะสมต่อไป โดยหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นคู่มือให้เรือนจำและทัณฑสถานได้ศึกษาและพิจารณานำไปให้ผู้ต้องขังได้ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง
- 2.2 เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง
- 2.3 เพื่อสังเคราะห์และเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ต่อเดือน และกำหนดโทษจำคุก ที่ต่างกัน ย่อมไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

- 4.1 ได้ทราบความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง
- 4.2 ได้ทราบกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง
- 4.3 ได้ทราบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง
- 4.4 ได้คู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากรจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 1,200 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง 291 คน 2) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ พระภิกษุ จำนวน 2 รูป เจ้าหน้าที่เรือนจำ จำนวน 3 คน และญาติผู้ต้องขัง จำนวน 4 คน รวมจำนวน 9 รูป/คน ได้มาด้วยวิธีการเจาะจง

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง 2) ด้านการมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคล และการงาน 3) ด้านการมีความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็ง และ 4) ด้านการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.3.1 ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสร้างแบบสอบถามขึ้นเอง จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.3.2 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีลักษณะปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง จากกลุ่มเป้าหมาย โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเองจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักธรรมต่างๆ

5.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ไปทดลองใช้กับผู้ต้องขังที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ระดับความเชื่อมั่น 0.914 จากนั้นนำแบบสอบถาม ฉบับที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว พร้อมทั้งแบบสัมภาษณ์ ไปจัดพิมพ์เป็นฉบับที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

5.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ โดยการประมวลผลข้อมูล และใช้สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ด้วยการทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการแสดงความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็ง ($\bar{x}$ = 4.29) ส่วนด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการแสดงความเมตตาปรารถนาดีต่อคนรอบข้าง

($\bar{x}$ = 4.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1.1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างพบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรให้การสนับสนุนเพื่อนร่วมชะตากรรมทุกคนได้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตน ด้วยความปรารถนาดี ($\bar{x}$ = 4.30) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ ผู้ต้องขังควรแสดงความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนผู้ยากไร้โดยให้ความช่วยเหลือด้านกำลังกาย กำลังสติปัญญาและกำลังทรัพย์ ($\bar{x}$ = 3.92)

6.1.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคล และ การงาน พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงซื่อสัตย์โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{x}$ = 4.37) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ ผู้ต้องขังควรรักษาระเบียบมีวินัยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนที่เป็นผู้ต้องขังเข้าใหม่ ($\bar{x}$ = 3.87)

6.1.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็ง พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรส่งเสริมพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานโดยฝึกอบรมในด้านวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ = 4.38) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบ สอบถามมีความคิดเห็นต่ำสุด อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน คือ ผู้ต้องขังควรมีความอดทน ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าวหรือรุนแรง เมื่อเกิดความขัดแย้งในการแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ร่วมกัน ($\bar{x}$ = 4.24)

6.1.4 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการแสดงความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรมีความพร้อมที่จะร่วมมือในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสมอ ($\bar{x}$ = 4.31) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบ สอบถามมีความคิดเห็นต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ ผู้ต้องขังควรมีการแบ่งปันอาหารและเครื่องใช้สอยที่ตนมีอยู่แก่เพื่อนๆ ที่อยู่ร่วมกันตามความเหมาะสมของแต่ละรายบุคคล ($\bar{x}$ = 4.07)

6.2 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน และกำหนดโทษจำคุกที่ต่างกัน ไม่เกี่ยวข้องกับความ คิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขังทั้งโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านการแสดงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ต่อคนรอบข้าง ด้านการแสดงความซื่อสัตย์ต่อ องค์กร บุคคล และการงาน ด้านการแสดงความเพียรในการฝึกตนให้อดทนและเข้มแข็ง และด้านการแสดง ความเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

6.3 ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ พระภิกษุ เจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน และญาติผู้ต้องขัง จำนวน 9 รูป/คน เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขังพบว่า ส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ (1) ด้าน การฝึกความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้แนะนำในกรอบที่ว่า ผู้ต้องขังควรยึดหลักการสร้างไมตรีจิต โดย แสดงความหวังดีและบริสุทธิ์ใจ ไม่แฝงด้วยกลอุบายหรือเล่ห์เหลี่ยม (2) ด้านการฝึกความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคลและการงาน ได้แนะนำในกรอบที่ว่า ผู้ต้องขังควรยึดหลักการอุทิศตน โดยมีความจริงใจ ทำหน้าที่ตาม ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพของตนจนเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน (3) ด้านการฝึกความอดทน

ในการฝึกตนให้เข้มแข็งต่อวิกฤติการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้แนะนำในกรอบที่ว่า ผู้ต้องขังควรยึดหลักไม่ทิ้งงาน โดยแสดงความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างสุดความสามารถ (4) ด้านการฝึกความเสียสละเพื่อประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้แนะนำในกรอบที่ว่า ผู้ต้องขังควรยึดหลักการทำให้ตนให้เป็นประโยชน์ โดยการแสดงความมุ่งมั่น เสียสละพร้อมที่จะสละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

6.4 เสนอรูปแบบการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังได้ดังนี้ (1)การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง : การสนับสนุนเพื่อนร่วมชะตากรรมทุกคนได้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตน ด้วยความปรารถนาดีปกติ เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง มีการจัดการพัฒนาผู้ต้องขังด้านการศึกษาอบรม มีหลักสูตรการเรียนวิชาสามัญระดับ ประถม ม.ต้น ม.ปลาย และปริญญาตรี หลักสูตรวิชาชีพ ปวช. และหลักสูตรระยะสั้น มีหลักสูตร 150 ชั่วโมง เป็นต้น รวมทั้งหลักสูตรวิชาชีพชั้นตรี โท และเอก ดังนั้น ผู้ต้องขังที่อยู่ก่อน ควรแนะนำผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่ให้เข้าใจระบบการจัดการศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ให้แก่ผู้ต้องขังเข้าใหม่ ผู้ต้องขัง เมื่อได้พัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นนี้ ย่อมได้บรรลุเป้าหมาย คือ เป็นที่ยอมรับในความเป็นคนดีของหมู่คณะ (2) การมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคล และการทำงาน : ตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และมีความจริงใจทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพของตนจนเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งมีความเป็นธรรมชาติความถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงานผู้ต้องขัง เมื่อได้พัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นนี้ ย่อมได้บรรลุเป้าหมาย คือ การดำรงตนในสังคมได้อย่างมีเกียรติ (3) การมีความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็ง : ส่งเสริมพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานโดยฝึกอบรมในด้านวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงานมีความหนักแน่นในจิตใจ รวมทั้งรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์คำซักถามหรือคำแนะนำต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ปกครอง และเพื่อนๆ ที่อยู่ร่วมกันผู้ต้องขัง เมื่อได้พัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นนี้ ย่อมได้บรรลุเป้าหมาย คือ ผ่านช่วงวิกฤติชีวิตไปด้วยดี (4)การมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม : แนะนำให้คำปรึกษาผู้ต้องขังใหม่ด้วยความสุภาพใช้วาจาอ่อนโยน และปฏิบัติตนต่อผู้เข้ามาใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อ และมีความพร้อมที่จะร่วมมือในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสมอ รวมทั้งพยายามปรับปรุงนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดีที่มีผลเสียต่อส่วนรวมให้หมดไปผู้ต้องขัง เมื่อได้พัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นนี้ ย่อมได้บรรลุเป้าหมาย คือ มีความภาคภูมิใจและรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าต่อส่วนรวม

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักธรรมเป็นฐานการพัฒนา จะทำให้คุณภาพชีวิตของตนดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวณฺณ มหัตถินันท์กุล และคณะ(2540 : 5) กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “คุณภาพชีวิตคือระดับการมีชีวิตที่ดีมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกายจิตใจสังคมอารมณ์และการ

ดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคมเป็นการประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกายจิตใจความสัมพันธ์ทางสังคมสิ่งแวดล้อมภายใต้วัฒนธรรมค่านิยมและเป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน”

7.2 ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ด้านการแสดงความเมตตาปรารถนาดี พบว่า ข้อที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรให้การสนับสนุนเพื่อนร่วมชะตากรรมทุกคนได้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตน ด้วยความปรารถนาดี ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ส่วนใหญ่จบการศึกษาแค่ระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนต้องคดี มักมีอาชีพรับจ้างทั่วไปไม่แน่นอน ดังนั้น เมื่อต้องโทษจำคุก ก็ควรใช้ช่วงเวลาวิฤตินี้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตน ทั้งการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ สายธรรมศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น หากผู้ต้องขังได้มีการชักชวนผู้ต้องขังใหม่ให้รู้จักพัฒนาตนเช่นนี้ ย่อมช่วยให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเกื้อกูลกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเรียม ศรีทอง(2540 : 43)ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “สัมพันธ์ภาพอันดี ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกันในการยอมรับนับถือ นำไปสู่ความพอใจความรัก ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน จนบรรลุเป้าหมายในงานส่วนบุคคลและในองค์กร” เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการสนับสนุนการแสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตนของกันและกัน

7.3 ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ด้านการแสดงความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคล และการงานพบว่า ข้อที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงซื่อสัตย์โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า ผู้ต้องขังทุกคน เมื่อเรือนจำและทัณฑสถานได้ให้อาสาในการฝึกงาน เพื่อเป็นอาชีพต่อไปเมื่อพ้นโทษ ก็ควรตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงซื่อสัตย์ ซึ่งจะเป็นผลดีแก่ตนในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ สุชาจันท์นเอ็ม(2542 : 6) กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “การรู้จักตนเอง คือการสำรวจตนเองว่าเป็นคนอย่างไร มีความสามารถทางใด แคไหน มีความสนใจและต้องการอะไร อะไรเป็นข้อดีและข้อเสียพยายามหาทางแก้ไขข้อบกพร่อง และส่งเสริมส่วนที่ดี จะทำให้ตนตั้งเป้าหมายของชีวิตได้เหมาะสมกับความเป็นจริง ตลอดจนมีโอกาสพบกับความสำเร็จและความสมหวังได้”

7.4 ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ด้านการแสดงความอดทนในการฝึกตนให้เข้มแข็งพบว่า ข้อที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรส่งเสริมพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานโดยฝึกอบรมในด้านวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้ต้องขังเห็นว่า การฝึกอบรมในด้านวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ตนเพิ่มทักษะด้านการประกอบอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัวได้มากขึ้น และการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานให้ฝึกวิชาชีพด้วยกัน จะช่วยให้ตนเข้าใจศิลปะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานเป็นทีมในองค์กรหรือหน่วยงาน สอดคล้องกับแนวคิดของสมใจลักษณ์ (2543 : 85)ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่งความว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิตคือการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขสรรค์สร้างเกี่ยวกับตนเองเพื่อนำไปสู่ความดีความงาม ความเจริญในตนเองโดยมีความมุ่งหมายสูงสุดคือการมีชีวิตที่มีคุณภาพ และอีกข้อหนึ่งซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน คือ ผู้ต้องขังควรปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงานมีความหนักแน่นในจิตใจ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า การ

ปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงาน จะช่วยให้ตนไม่ถูกเพ่งโทษ และปลอดภัยจากผู้ไม่หวังดีที่คอยใส่ร้าย เพราะการปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายย่อมทำให้คนรอบข้างเห็นธาตุแท้ในจิตใจของตนว่าเป็นคนเช่นใด ส่วนความหนักแน่นนั้นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ต้องขัง เนื่องจากชีวิตในเรือนจำและทัณฑสถานจะเป็นปกติได้จำต้องมีความหนักแน่นอดทน ไม่ก่อเรื่องวุ่นวาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสงวนสุทธิเลิศอรุณ (2545 : 159) ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิตคือการตั้งเป้าหมายในชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความเป็นตัวตนที่สมบูรณ์เนื่องจากการตั้งเป้าหมายในชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั้น จะเป็นแรงจูงใจให้ปฏิบัติตนเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น โดยจัดสิ่งทีอาจเป็นอุปสรรคให้สิ้นไป”

7.5 ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีธรรมของผู้ต้องขัง ด้านการแสดงความเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมพบว่า ข้อที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ต้องขังควรแนะนำให้คำปรึกษาผู้ต้องขังใหม่ด้วยความสุภาพใช้วาจาอ่อนโยน และปฏิบัติตนต่อผู้เข้ามาใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า ชีวิตของความเป็นผู้ต้องขังถูกจำกัดเสรีภาพหลายประการ ต้องอยู่ในกรอบที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานกำหนดไว้ ผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่อาจไม่รู้ และปฏิบัติตนขัดกับระเบียบได้ ซึ่งอาจมีผลสะท้อนเชิงลบต่อผู้ต้องขังส่วนรวมได้ เช่น ถูกวางกฎระเบียบเข้มขึ้นมากขึ้น อนึ่ง การต้องโทษจำคุก เหมือนกับถูกตัดจากญาติมิตร ผู้ต้องขังเข้าใหม่ไม่สามารถขอคำปรึกษาตามที่ต้องการได้ ดังนั้น ผู้ต้องขังที่อยู่ก่อน และทราบกฎระเบียบของเรือนจำและทัณฑสถานดี จึงแสดงความปรารถนาดี ด้วยการแนะนำให้คำปรึกษาผู้ต้องขังใหม่ด้วยความสุภาพใช้วาจาอ่อนโยน และปฏิบัติตนต่อผู้เข้ามาใหม่ด้วยความเอื้อเฟื้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2541 : 8) กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “เมตตาคือความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอก คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งๆ ขึ้นไป”

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ด้านการแสดงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างเรือนจำ/ทัณฑสถานควรส่งเสริมผู้ต้องขังให้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้ทำงานเป็นทีม และการฝึกฝนการเล่นกีฬา เป็นต้น ที่เน้นความมีน้ำใจต่อกัน ประสานประโยชน์ร่วมกัน และสนับสนุนเพื่อนผู้ต้องขังที่อยู่ร่วมกันได้แสวงหาความก้าวหน้าในการพัฒนาตนด้วยความปรารถนาดี

8.1.2 ด้านการแสดงความซื่อสัตย์ต่อองค์กร บุคคล และการทำงาน เรือนจำ/ทัณฑสถานควรพยายามกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ต้องขัง ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพของตน ไม่ท้อถอย มีความตั้งใจฝึกงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ต่องาน และมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

8.1.3 ด้านการแสดงความเพียรในการฝึกตนให้อดทนและเข้มแข็ง เรือนจำ/ทัณฑสถานควรฝึกผู้ต้องขังให้รู้จักการทำแผนงานต่างๆ ที่ประกอบด้วยหลักการ วิธีการ และเป้าหมาย เมื่อผู้ต้องขังเข้าใจแผนงานและเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการทำงานตามแผนงาน ก็จะมีคามมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรใน

การปฏิบัติหน้าที่ตามแผนงานได้รับมอบหมาย รวมถึงอาจชักนำเพื่อนๆ ให้เข้าร่วมฝึกงานที่มีแผนงานด้วย

8.1.4 ด้านการแสดงความเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรปลูกจิตสำนึกผู้ต้องขังให้เห็นว่า ในองค์กรใดๆ ก็ตาม ส่วนรวมอยู่ได้ บุคคลจึงอยู่ได้ เมื่อองค์กรมีสภาพที่ดี มีปัจจัยเครื่องอาศัยบริบูรณ์ ทุกคนในองค์กรนั้นก็สุขสบายไปด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังมีจิตสาธารณะ และพร้อมที่จะร่วมมือในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาเรื่อง “การพัฒนาทักษะอาชีพเชิงพุทธด้วยการทำเกษตรสวนครัว” เพราะการปลูกพืชผักไว้รับประทานเองในครอบครัว จะเป็นการประหยัดเงินค่าใช้จ่ายอย่างมาก

8.2.2 ควรศึกษาเรื่อง “การฝึกทักษะเชิงพุทธบูรณาการในการทำบุญหมักชีวภาพจากเศษอาหารที่เหลือ ของผู้ต้องขังนอก” เพราะการทำบุญหมักชีวภาพ จะทำให้พวกเขามีอาชีพเสริมที่มีต้นทุนต่ำ

9. เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2541). **พระในบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : คณาจารย์ธรรมการพิมพ์.
- เรียบ ศรีทอง. (2540). **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2545). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ.
- สมใจ ลักษณะ. (2543). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร. (2558). **แผนปฏิรูปราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559-2562**. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- สืบบวงศ์ พิทักษ์ธรรม. (2554). **แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง**. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุชา จันทรม. (2542). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.
- สุวัฒน์ มหัตถิรันดร์กุล และคณะ. (2540). **เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุด 100 ตัวชี้วัดและ 26 ตัวชี้วัด**. เชียงใหม่ : โรงพยาบาลสวนปรุง.

10. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก พระมหาวิเศษ ปญญาวชิโร, รศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา มมร.วิทยาเขตล้านนา ผศ.ดร.โพน นามมณี อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา มมร.วิทยาเขตล้านนา และ พระมหาภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี, ผศ. ในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลผู้ต้องขัง ทำให้การวิจัยสำเร็จลงด้วยดีประโยชน์และคุณค่าของการวิจัยครั้งนี้ขอมอบให้แก่ มจร.วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง เพื่อนำไปเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและพัฒนาผู้ต้องขัง ต่อไป

การใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
เพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Use of Role Play to Develop English Listening and Speaking
Skills for Communication of Grade 4 Students

มูทิตา แสนบัว¹

Mutita Saenbua¹

รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์²

Assoc. Prof. Dr.Yachai Pongboroboon²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

E-mail : Mutitasaenbua@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังเรียนภาคที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนแสนรักวิทยาคม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 26 คน ใช้เวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ จำนวน 6 แผน แบบประเมินทักษะการฟัง-การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบแบบ (t-test for dependent sample)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมตตินักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100
2. การเปรียบเทียบทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ คะแนนหลังเรียนจะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : 1. การใช้บทบาทสมมติ 2. การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดเพื่อการสื่อสาร

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Graduate Students Program in Curriculum and Instruction, Northeastern University

² อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, จังหวัดขอนแก่น

² Full-time Lecturers, North Eastern University, KhonKaen Province

* ได้รับบทความ: 15 ตุลาคม 2561; แก้ไขบทความ: 10 ธันวาคม 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2561

Received: October 15, 2018; Revised: December 10, 2018 ; Accepted: December 26, 2018

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to develop listening and speaking skills for English communication of Grade 4 students, 2) to compare their learning achievement of English before and after the use of role play. The subjects were 26 students taking a basic English course during the first semester of the academic year 2018 at Saenpakdeewittaya School in Si Bun Rueang District, Khon Kaen Province. The experiment was conducted for 12 hours. The instruments used for the data collection were six lesson plans focusing on role play activities, a listening and speaking skills for English communication assessment, an English pre-test and post-test. The data were analyzed by means of mean, standard deviation, and a t-test for dependent samples.

The findings were as follows:

1. The use of role play for developing listening and speaking skills in English communication of grade 4 students made all 26 students pass the objective of the study (100 %).
2. The comparison of the pre-test and post-test scores showed that the post-test score was significantly higher at the statistical

Keywords : 1. The Use of Role Play for Communication 2. The Development Listening and Speaking Skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ เป็นพื้นฐานอันสำคัญของการพัฒนาและเป็นเครื่องชี้นำสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และในสังคมโลกปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม นอกจากนั้นความเจริญของเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังส่งผลให้การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและง่ายดาย บุคคลในสังคมต้องพบปะเพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหา ข้อมูลเพิ่มเติมและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อให้สามารถนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การเรียนภาษาต่างประเทศยังช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมั่นใจ มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 21)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นอย่างมากโดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระบุให้วิชาภาษาอังกฤษจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย ดังนี้ พัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาต่าง

ประเทศในการติดต่อสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆแสวงหาความรู้ประกอบอาชีพและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ (กรมวิชาการ, 2551 : 33) แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรที่เป็นที่แพร่หลายในการสอนวิชาภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้น คือ การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำทักษะพื้นฐานภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ โดยทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ทุกทักษะจะมีความเกี่ยวข้องกันแต่จะพบได้ว่า ทักษะในการพูดและการฟังนั้น เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นมาก (สุมิตตรา อังวัฒนกุล, 2537 : 25-26) เนื่องจากเป็นทักษะปืม (Byrne, 1976 : 4) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนว่า การพูดและการฟังเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียน เนื่องด้วยเหตุผลหลักคือ ขาดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและสำนวน ต่าง ๆ และขาดความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีเทคนิคกระบวนการรวมทั้งกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ มีอุปกรณ์การเรียนการสอน-ทันสมัยช่วยจูงใจนักเรียนรักในการเรียน เน้นการสอนเพื่อการสื่อสาร (Comunicative Approach) แต่เด็กไทยก็ยังไม่สามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ สาเหตุหนึ่งมาจากสังคมไทยไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันผู้เรียนมีโอกาสดูและใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนน้อย นอกจากนี้การใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนระหว่างคนไทยด้วยกันเป็นสิ่งที่เคอะเขินและทำได้ในวงจำกัด (อรพิน พจนานนท์, 2537 : 43-45) ในการเรียนภาษาอังกฤษให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญคือ แรงจูงใจ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะทางภาษา คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกว่าบทเรียนน่าสนใจน่าเรียนน่ารู้และได้เรียนรู้ของใหม่เพิ่มขึ้นเนื้อหาที่ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป ไม่ทำให้เกิดความท้อถอยหรือเบื่อหน่าย และมีโอกาสได้ฝึกฝนภาษาในรูปของกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องผู้เรียนจะเพลิดเพลินต่อการทำกิจกรรมเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาอย่างไม่รู้ตัว

โดยเหตุผลที่กิจกรรมบทบาทสมมติยังเป็นรูปแบบหนึ่งในบรรดากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นการยอมรับกันว่าเป็นวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆที่สังคมต้องการ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2542 : 53) กล่าวคือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปฏิบัติจริงมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานที่สำคัญที่กำหนดไว้ในแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2543 : 51)

จากประโยชน์ของบทบาทสมมติที่เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทำให้ผู้วิจัยศึกษา จึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะทำการวิจัยโดยการนำกิจกรรมบทบาทสมมติไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและสร้างโอกาสให้นักเรียนมีความกล้าที่จะพูดและแสดงออกสร้างบรรยากาศและวิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อจะให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนรักดีวิทยา อำเภอ

ศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติให้นักเรียนร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ขึ้นไป

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

3. สมมติฐานการวิจัย

กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถช่วยให้ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มขึ้นหลังการทดลอง

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยการสนทนา รวมทั้งการใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้อง สามารถพูดคำศัพท์และประโยคภาษาอังกฤษได้ชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

4.2 เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนในการสอนทักษะการฟัง-พูด โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4.3 ได้แนวทางการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ เพื่อใช้ในเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ให้เหมาะสมกับระดับชั้น โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนรักดีวิทยา อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจำนวน 30 คน

5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนแสนรักดีวิทยา อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 คน โดยได้จากการสุ่มแบบสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

5.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติจำนวน 6 แผน

5.2.2 แบบประเมินทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

5.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

5.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

5.3.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินกิจกรรมสมมติในแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมบทบาทสมมติในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การประเมินของไลเคิร์ท (Likert's Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 74) โดยกำหนดความหมายแต่ละระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

สำหรับค่าความหมายจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้ (1) ค่าเฉลี่ยของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน (1-6) คือ 6.39, 6.75, 7.24, 7.92, 8.38, 9.15, 43.08 (2) ค่าเฉลี่ยของกิจกรรมบทบาทสมมติ 6 แผน (1-6) คือ 4.53, 4.70, 4.77, 4.83, 4.87, 4.93

5.3.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ แล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์

5.3.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

5.4 การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมีขั้นตอนดังนี้

5.4.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คู่มือการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และแนวการวัดและการประเมินผลตามจริง

5.4.2 วิเคราะห์ตัวชี้วัดในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดความสำคัญของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดอัตราส่วนข้อสอบตามเหมาะสม

5.4.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนนรวม 30 คะแนน

5.4.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง

5.4.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและประเมินค่าความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ซึ่งมีค่าเป็นไปได้ 3 ค่า คือ +1, 0, -1 โดยการให้คะแนนแต่ละค่ามีเงื่อนไข ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

5.4.6 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.5-1 และปรับปรุงแก้ไขข้อสอบที่มีค่าต่ำกว่า 0.5

5.4.7 นำแบบทดลองที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนแสนรักดีวิทยา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

5.4.8 นำคะแนนที่ได้รับมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นคัดเลือกข้อสอบ จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่า (p) อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 ค่าอำนาจจำแนก(r) อยู่ที่ 0.2 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น 0.2 ขึ้นไป ซึ่งแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27-0.73 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27-0.82 ค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบเลือกตอบคือ 0.79

5.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-Objective Congruence Index) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบในกรณีทีกลุ่มตัวอย่างอิสระจากกัน (t-test Independent Sample) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการพัฒนาทักษะการฟัง-การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติพบว่า นักเรียนมีทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.31 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.85 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100

6.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษพบว่า ค่าสถิติ t มีค่า 31.085 ค่า sig 0.000 น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงว่า คะแนนสอบก่อนและหลังเรียนมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติแล้วมีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับคำกล่าวของสุมิตรา อังวัฒนากุล (2547 : 178-179) ที่กล่าวว่า การสร้างสถานการณ์สมมติและให้ผู้เรียนสวมบทบาทต่างๆในสถานการณ์ที่กำหนดไว้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและแรงบันดาลใจ ที่จะนำทักษะทางภาษาที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการสื่อสาร

7.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนได้ร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วม

กัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในบรรยากาศที่เป็นอิสระและเป็นกันเอง มุ่งวิธีการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะความรู้ที่ได้เรียนและนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาการทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้บทบาทสมมติให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสมิธรา อังวัฒนากุล (2547 : 178-179) ที่กล่าวว่าการสร้างสถานการณ์สมมติและให้ผู้เรียนสวมบทบาทต่างๆ ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและแรงบันดาลใจที่จะนำทักษะทางภาษาที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการสื่อสารและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ไชยโยชน์ (2544 : 123-124) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและแบบเก็บตัวจากการสอนโดยใช้บทบาทแบบใช้ภาพกำกับไม่แตกต่างกันและบุคลิกของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทักษะทางการฟังและพูดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนิรุญ โคตรศรี (2544 : 19-23) ได้ศึกษาประสิทธิภาพแบบของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติแบบมีลำดับขั้นกับนักเรียนที่มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษต่ำ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติแบบมีระดับขั้น มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีทักษะ การพูดภาษาอังกฤษต่ำมีส่วนร่วมในการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนมากขึ้นและนักเรียนมีความเข้าใจในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์มากขึ้น และสุกัญญา ศิลปะสารท (2544 : 66-67) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังจากการทดสอบเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ทำให้นักเรียนมีการพัฒนามากในด้านความรับผิดชอบ ช่วยเหลือกลุ่มทำงานประสบความสำเร็จ กล้าแสดงท่าทางประกอบคำพูดตามบทสนทนา และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามเวลาที่กำหนด และเวียงชัย พิมพ์ศรี (2547 : 12-14) ได้ศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยบูรณาการหลักการจัดกิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไปกับกิจกรรมบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟัง-พูดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยของความสามารถในการใช้ภาษาด้านการฟัง-พูดสูงกว่ากลุ่มควบคุมและความสนใจในการเรียนวิชาอังกฤษของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

8.1.2 ครูควรบอกจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจนเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และ นักเรียนควรจัดเตรียมสถานที่และเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อม

8.1.3 ควรครูควรพิจารณาการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

8.1.4 ครูควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในขณะที่จัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระหว่างที่ปฏิบัติกิจกรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรนำกิจกรรมบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาผู้เรียนในวิชาอื่น ๆ

8.2.2 ควรใช้รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.**

กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

นิรญา โคตรศรี. (2544). **การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ใช้**

กิจกรรมบทบาทสมมติแบบมีลำดับขั้นกับนักเรียนที่มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษต่ำ. การศึกษา

ค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น**

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :**

แอล ที เพรส.

เวียงชัย พิมพ์ศรี. (2547). **การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยบูรณาการหลัก**

การจัดกิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไปกับกิจกรรมบทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา

บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สมบุญ ไชโยชน. (2544). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องทักษะการฟัง**

และการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาราช.

สุกัญญา ศิลประสาธ. (2544). **การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาท**

สมมติ. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2537). **วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2543). **เรียนรู้สื่อคู่มือครู. กรุงเทพมหานคร : ทีพีพรินท์.**

อรพิน พจนานนท์. (2537). **การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับประถมศึกษา. ขอนแก่น**

: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Byrne, Donn. (1976). **Teaching Oral English.** Singapore : Longman.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษาและข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้อง ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยต้องการขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรินทิพย์ รักษาสัตย์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์และดร.รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณนางสุมาลี มุลตรีภักดี นางพิกุล บ้องปานและปิยลักษณ์ ศิลาแดงที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนแสน ภูคตวิทยา ที่ได้อำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ขอกราบขอบพระคุณ คณะครูทุกท่านและนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจนสามารถได้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยจนบรรลุวัตถุประสงค์ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน รุ่นที่ 1 ทุกคนที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ และกระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี กราบขอบพระคุณ บุพการี ญาติพี่น้องในครอบครัวทุกคนที่เป็นกำลังใจและดูแลช่วยเหลือตลอดมา

**ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC)
ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
The Result of Information Technology Competency
Promoting Activities (SSPC) on Seminars in Computers
for Education Subject of Computer Program Kalasin University**

อัญญปารย์ ศิลปนิลมาลย์¹

Unyaparn Sinlapaninman¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : unyaparn@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หมู่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จำนวน 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33-0.67 และ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.65 และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35-0.76 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ส่งผลต่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้สูง (0.60) และ 2) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. สัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา 2. กิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. กิจกรรม SSPC

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

¹ Assistant Professor Dr., Faculty of Education and Educational Innovation Kalasin University

* ได้รับบทความ: 28 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 12 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 5 เมษายน 2562

Received: January 28, 2019; Revised: March 12, 2019 ; Accepted: April 5, 2019

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study the effectiveness index of the information technology competency promotion activities (SSPC), and 2) to study their satisfaction with their learning from the information technology competency promotion activities (SSPC). The purposive sample consisted of 26 third year Computer major students Faculty of Education and Educational Innovations at Kalasin University, selected by cluster random sampling. The research instruments were: 1) an achievement test was found that value index balance between 0.67-1.00, the item difficulty ranged between 0.25-0.75, the item discrimination ranged between 0.33-0.67, the overall reliability was 0.65 and 2) a satisfaction questionnaire was found that the item discrimination ranged between 0.35-0.76, the overall reliability was 0.88. Statistics in analyzing the data were arithmetic mean, standard deviation, and effectiveness Index.

The results of research were found that: 1) the effectiveness index of the information technology competency promotion activities (SSPC) was high (0.60) and 2) Regarding satisfaction, the study revealed that their average satisfaction with their satisfaction with their learning from the information technology competency promotion activities (SSPC) in the overall was highest level.

Keywords : 1. Seminars in Computers 2. Information Technology Competency Promoting Activities (SSPC) 3. SSPC Activities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 สนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่มุ่งยกระดับคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาทุนศักยภาพมนุษย์ มีแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อคนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกทั่วถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีการจัดทำสื่อระบบการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้งานผ่านระบบอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 69-70) ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เป็นวิชาที่ให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าประเด็นปัญหาการศึกษาในท้องถิ่น และอภิปราย เพื่อหาแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในการศึกษาท้องถิ่น เน้นปฏิบัติจริงในการจัดสัมมนา แต่ในการจัดการเรียนการสอน ยังเป็นการสอนแบบบรรยาย และใช้กิจกรรม

ไม่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้นำกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา (อัญญปารย์ ศิลปนิลมาลย์, 2562 : 22-23) โดยให้นักศึกษาเกิดผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ในด้านที่ 5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552 : 2) ได้ลงมือปฏิบัติงานจริงในการเลือกวิธีการจัดสัมมนา เลือกเครื่องมือ ช่องทางในการค้นหาข้อมูล ค้นคว้าปัญหาการศึกษาในท้องถิ่น และอภิปรายเพื่อหาแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในการศึกษาท้องถิ่นด้วยตนเอง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา ผ่านกิจกรรม 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเลือกสรร (Select), กิจกรรมสืบค้น (Search), กิจกรรมสร้างงาน (Produce) และ กิจกรรมสื่อสาร (Communicate) เรียกชื่อย่อว่า “กิจกรรม SSPC” (อัญญปารย์ ศิลปนิลมาลย์ และคณะ, 2559 : 3)

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาที่ส่งผลต่อนักศึกษาทั้งประสิทธิผลของกิจกรรม และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

3. สมมติฐานการวิจัย

กิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ส่งผลต่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้ทราบถึงดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักศึกษา

4.2 ได้ทราบถึงความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 2 หมู่เรียน รวม 46 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ชั้นปีที่ 3 หมู่ที่ 2 จำนวน 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้น หาคุณภาพกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3 หมู่ที่ 1 จำนวน 20 คน แล้วนำผลการทดสอบมาหาคุณภาพของเครื่องมือทั้งฉบับที่ ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33-0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.65 โดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson สูตร KR20 (ไพศาล วรคำ, 2554 : 281)

5.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35-0.76 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 ตามวิธีของ Cronbach (ไพศาล วรคำ, 2554 : 282) และแบบปลายเปิด 1 ข้อ สอบถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

5.3.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน ผู้วิจัยทำการควบคุมด้วยตนเอง

5.3.2 นักศึกษาทำความเข้าใจกระบวนการของกิจกรรม SSPC แล้วจึงดำเนินการเรียนตามกิจกรรม SSPC จนครบทุกกิจกรรม ดังนี้ (อัญญูปารย์ ศิลปนิลมาลย์, 2562 : 18)

ตารางที่ 1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

กิจกรรม	รายละเอียดการจัดกิจกรรม	
	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ภารกิจ	- กำหนดภารกิจ “ให้ผู้เรียนจัดสัมมนาเรื่อง ปัญหาและการแก้ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง” - ทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม SSPC - ทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับชิ้นงานที่ผู้เรียนจะต้องทำ	- ทำความเข้าใจกับภารกิจ - รับรู้กระบวนการในกิจกรรม SSPC - รับรู้เกี่ยวกับการสร้างชิ้นงานในระหว่างร่วมกิจกรรม ได้แก่ 1) เขียนโครงการสัมมนา 2) เขียนรายงานสรุปปัญหา และแก้ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง จากการสืบค้น และ 3) จัดสัมมนา

กิจกรรม	รายละเอียดการจัดกิจกรรม	
	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
กิจกรรมที่ 1 เลือกสรร (S ย่อมาจาก Select)	1. ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดสัมมนา และช่องทางการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการตอบภารกิจ 2. มอบใบงานทดสอบการเลือกใช้วิธีการจัดสัมมนา และช่องทางการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการตอบภารกิจ	1. ศึกษา และทำความเข้าใจวิธีการจัดสัมมนา และช่องทางการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการตอบภารกิจ 2. ทำใบงาน โดยระบุวิธีการจัดสัมมนาที่ร่วมกันเลือก และช่องทางการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการตอบภารกิจ
กิจกรรมที่ 2 สืบค้น (S ย่อมาจาก Search)	จัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) การสัมมนาและประชุมวิชาการ 2) การสืบค้นข้อมูล 3) การอ่านจับใจความสำคัญและการอ่านเชิงวิเคราะห์ 4) การเขียนรายงานและการเขียนสรุปความและ 5) การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมด้วยสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ เอกสารดาวนโหลด สื่ออินโฟกราฟิกแอนิเมชั่น ลิงค์ความรู้ เป็นต้น	1. สืบค้นความรู้ข้อมูลสารสนเทศจากองค์ความรู้ที่ผู้สอนจัดสภาพแวดล้อมให้ ตามความสนใจของผู้เรียน 2. สืบค้นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัญหา และการแก้ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเองจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนความเห็นของตนในการสัมมนา
กิจกรรมที่ 3 สร้างชิ้นงาน (P ย่อมาจาก Produce)	1. กระตุ้น และแนะนำให้ผู้เรียนเขียนโครงการสัมมนา และเขียนรายงานสรุปปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง จากการสืบค้น 2. ตรวจสอบความถูกต้องของงาน	1. เขียนโครงการสัมมนา 2. เขียนรายงานสรุปปัญหา และแก้ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง จากการสืบค้น
กิจกรรมที่ 4 สื่อสาร (C ย่อมาจาก Communicate)	1. ควบคุมการจัดสัมมนาของผู้เรียน	ตอบภารกิจ โดย 1. จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอรายงานสรุปปัญหา และแก้ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนของตน 2. สรุปและประเมินผลการสัมมนา

จากตารางที่ 1 แสดงกระบวนการของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ที่ผู้วิจัยออกแบบให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนต้องศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของตนเองในแต่ละกิจกรรม

5.3.3 นักศึกษาทำการสอบหลังเรียน หลังจากนี้นักศึกษาได้เรียนครบตามกิจกรรม SSPC ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยทำการควบคุมและเก็บคะแนน ด้วยตนเอง

5.3.4 ผู้วิจัยสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรม SSPC ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากแบบทดสอบก่อน – หลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

5.4.1 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) โดยผู้วิจัยนำผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลโดยการแปลความหมายใช้เกณฑ์ ดังนี้ (เชษฐา กิจระการ, 2546 : 49-50)

0.80 - 1.00	หมายถึง	ความก้าวหน้าในการเรียนรู้สูงมาก
0.60 - 0.79	หมายถึง	ความก้าวหน้าในการเรียนรู้สูง
0.50 - 0.59	หมายถึง	ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ปานกลาง
0.30 - 0.49	หมายถึง	ความก้าวหน้าในการเรียนรู้น้อย
0.01 - 0.29	หมายถึง	ความก้าวหน้าในการเรียนรู้น้อยมาก
-1 - 0.00	หมายถึง	ไม่มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้

5.4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ดังแสดงผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC)

จำนวนนักศึกษา	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล	ร้อยละ
26	40	246	701	0.60	60

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) มีค่าเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับความก้าวหน้าทางการเรียนรู้สูง

6.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาของนักศึกษาดังแสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม SSPC

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. กิจกรรม SSPC มีกระบวนการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน	4.46	0.69	มาก
2. การมอบหมายภารกิจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.42	0.50	มาก
3. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมเลือกสรร (Select : S) ทำให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ความรู้/ช่องทางที่สามารถทำให้ภารกิจสำเร็จ	4.58	0.50	มากที่สุด
4. กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสืบค้น (Search : S) ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่สามารถทำให้ภารกิจสำเร็จ	4.42	0.58	มาก
5. กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสร้างงาน (Produce : P) ทำให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานที่สามารถทำให้ภารกิจสำเร็จ	4.38	0.55	มาก
6. กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมสื่อสาร (Communicate : C) ทำให้ผู้เรียนได้เผยแพร่ชิ้นงานที่สามารถทำให้ภารกิจสำเร็จได้	4.42	0.50	มาก
7. กิจกรรม SSPC ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียน	4.31	0.55	มาก
8. กิจกรรม SSPC ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนานไม่น่าเบื่อ	4.46	0.51	มาก
9. กิจกรรม SSPC เป็นกิจกรรมที่มีความใหม่ทันสมัย	4.65	0.49	มากที่สุด
10. กิจกรรม SSPC ทำให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้	4.81	0.40	มากที่สุด
11. กิจกรรม SSPC ทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชา	4.58	0.50	มากที่สุด
12. ผู้เรียนนำกิจกรรม SSPC ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่นๆ	4.73	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.52	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.52) โดยมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 กิจกรรม SSPC ทำให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.81, S.D. = 0.40), ลำดับที่ 2 ผู้เรียนสามารถนำกิจกรรม SSPC ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่นๆ ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.45) และลำดับที่ 3 กิจกรรม SSPC เป็นกิจกรรมที่มีความใหม่ทันสมัย ($\bar{x}$ = 4.65, S.D. = 0.49)

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีค่าเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับความก้าวหน้าทางการเรียนรู้สูงเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้หาความเหมาะสมของกิจกรรม SSPC โดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา อีกทั้ง กิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศ (SSPC) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จึงทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนอยู่ในระดับสูงสุดสอดคล้องกับมินตรา แสงสุดตา (2560 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่อง การสร้างแผ่นพับด้วยโปรแกรม Microsoft Publisher ตามกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ส่งผลให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้สูง

7.2 การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.52) เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จึงทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนอยู่ในระดับสูง ประสบความสำเร็จในการเรียนจึงทำให้มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา นนทภา และอัญญปารย์ ศิลปนิลมาลย์ (2561 : 47) วิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่อง การสร้างวีดิโอด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop CS6 ตามกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.78, S.D. = 0.43)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 ผู้สอนที่ต้องการนำกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ควรพิจารณาเนื้อหาที่นำเสนอและออกแบบกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรนั้นๆ ก่อน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรวิจัยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาอื่นๆ

8.2.2 ควรวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยออกแบบตามกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรูปแบบต่างๆ

9. เอกสารอ้างอิง

- เพชฌัญญู กิจระการ. (2546). **ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561. จาก <http://www.nana-bio.com/Research/image%20research/>
- ไพศาล วรคำ. (2554). **การวิจัยทางการศึกษา**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- มาริตา ชานันโท และอัญญูปารย์ ศิลปนิลมาลย์. (2561). **การพัฒนาบทเรียนสอนผ่านเว็บ เรื่องการออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งบ้านด้วยโปรแกรม Google Sketch Up ตามกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC)**. ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม (ครั้งที่ 1) วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561. นครพนม : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุจิตรา นนทภา และอัญญูปารย์ ศิลปนิลมาลย์. (2561). **การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่องการสร้างวีดีโอด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop CS6 ตามกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ(SSPC)**. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ “การจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม” มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ครั้งที่ 4). วันที่ 5-6 มีนาคม 2561. มหาสารคาม : คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อัญญูปารย์ ศิลปนิลมาลย์ และคณะ. (2559). **ผลการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 6(2). 61-69.**
- อัญญูปารย์ ศิลปนิลมาลย์. (2562). **ความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (SSPC) ในรายวิชาการสัมมนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก. 5(1). 12-24.**

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และขอขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านอาจารย์และผู้มีพระคุณ รวมทั้งบุคลากร อันประกอบด้วย บิดามารดา และญาติสนิทมิตรสหาย ที่เป็นแรงบันดาลใจและให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแก่บิดามารดา ครูอาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมนำความสำเร็จในชีวิต

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
Creative Leadership of School Administrators that Affects Effectiveness
of Schools under Khon Kaen Provincial Administrative Organization

กันยากร จินสีดา¹

Kanyakorn Jinseeda¹

ดร.นิยดา เปี่ยมพีชนะ²

Dr.Niyada Piampuchana²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

E-mail : kanyakorn092530@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 230 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.813 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Graduate Student Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² Lecturers in the Curriculum. Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University

* ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 25 กุมภาพันธ์ 2562

Received: January 15, 2019; Revised: February 19, 2019 ; Accepted: February 25, 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ และประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือความสามารถในด้านการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนรองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ มากทุกด้าน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_4) ด้านการมีจินตนาการ (X_2) และด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_1) และได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.841 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ร้อยละ 70.70 ($R^2 = 0.707$) โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$\hat{y}_i = 0.943 + 0.444(X_4) + 0.164(X_2) + 0.155(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$\hat{Z}_{yi} = 0.518Z_{x4} + 0.193Z_{x2} + 0.173Z_{x1}$$

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study creative leadership of schools administrators that affects effectiveness of schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization, 2) to study the relationship between creative leadership of school administrators and the effectiveness of the schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization and 3) to create a predictive equation of creative leadership of school administrators that affects effectiveness of schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization. The sample group was selected through a stratified random sampling consisting of 230 school administrators and teachers in the schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization. A questionnaire with 5-level rating scale and a reliability

coefficient of 0.813 was used for data collection. The collected data were analyzed by mean of using a computer program for frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Coefficient of Stepwise Multiple Regression Analysis.

The findings show that:

1. Creative leadership of school administrators in the schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization, as a whole, was at a “high” level, whereas the aspect of “having vision” showed a “highest” mean score, and the aspects of “flexibility” and “adjustment”, and “creative thinking” respectively were next in significance, while the aspect of “having imagination” showed a lowest mean score. The effectiveness of the schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization, both overall and by each separate aspect, were at a “high” level, while the aspect that showed the highest mean score was the ability to solve in-school problems, and the ability to adjust and develop schools and the ability to develop positive attitude in the students, respectively, were next in significance, and the aspect that showed the lowest mean score was the ability to produce school graduates with high learning achievement scores.

2. The relationship between creative leadership of school administrators and the effectiveness of schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization was at a “high” level on all aspects. It also points to a positive relationship at the 0.01 level of statistically significance.

3. Creative leadership of school administrators that affects effectiveness of the schools under KhonKaen Provincial Administrative Organization include “having vision” (X_4), “having imagination” (X_2), creative thinking (X_1) the multiple correlation coefficient was 0.841 which was at the 0.01 level of statistically significance, the predictive coefficient was 70.70 ($R^2 = 0.707$). These could be expressed in an equation of unstandard and standard scores as

Unstandardized Score Predictive Indicator

$$\hat{y}_i = 0.943 + 0.444(X_4) + 0.164(X_2) + 0.155(X_1)$$

Standardized Score Predictive Indicator

$$\hat{Z}_{yi} = 0.518Z_{x4} + 0.193Z_{x2} + 0.173Z_{x1}$$

Keywords : 1. Creative Leadership 2. School Effectiveness

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ผลจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจสังคมและสถานการณ์สังคมสูงวัยส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศตนให้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น ส่วนความต้องการกำลังแรงงานที่ไร้ฝีมือและมีทักษะต่ำจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ๆมากขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคนโดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 15) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาไว้ทุกหมวด เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุดการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน หนึ่งในปัจจัยที่สร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรนั้น ย่อมหนีไม่พ้นเรื่องของภาวะผู้นำ (Leadership)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่นๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลอง ภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ หาแนวทางใหม่ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่าย คล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้มากขึ้น (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556 : 43) จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ งานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและการจัดการในทุกระดับทั้งในภาครัฐ เอกชน ระดับโลก ระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นผู้นำเปรียบเสมือนจุดรวมแห่งพลังของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งในภาวะวิกฤติ ของระบบราชการ องค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็ง ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างกล้าหาญ อดทนและต่อเนื่องสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดการพัฒนาองค์กรทำให้การทำงานเดินไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร (เกศรินทร์ ตรีเดช, 2552 : 27) ดังที่ สุริชัย จันทพิทักษ์ (2556 : 24) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา รวมถึงพฤติกรรมในการทำงานกลุ่มที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายเกณฑ์การประเมินผลส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ประสิทธิภาพจึงเป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจว่าการบริหารของหน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงานมีความเกี่ยวข้องกับผลงานที่องค์กรพึงประสงค์ (อาภรณ์ อ่อนคง, 2556 : ออนไลน์)

ซึ่งจากการศึกษางานวิจัย พบว่า การบริหารงานในปัจจุบันเน้นการเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แต่จากสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมประสบปัญหาด้านงานวิชาการอย่างมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญและขาดกลไกที่ดีในการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตามงาน ด้านวิชาการของโรงเรียน จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของสมาคมผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาแห่งประเทศไทยที่ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

พบว่า การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ นโยบายและแผน และการบริหารงานบุคคลเกิดความไม่คล่องตัวไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้สถานศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ตามหลักการกระจายอำนาจ จึงส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ที่ยังต่ำและจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่สาม (พ.ศ. 2554 - 2558) มี 12 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 19 โรงเรียน มีเพียง 6 โรงเรียนเท่านั้นที่ผ่านการประเมินในทุกตัวบ่งชี้ คิดเป็นเพียงร้อยละ 32 เท่านั้น ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ และต้องรีบปรับปรุงแก้ไขพัฒนาโดยเร่งด่วน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558 : 91)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของ ผู้บริหารสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในโลกอย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้สารสนเทศซึ่งนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาภาวะผู้นำในเชิงสร้างสรรค์ของตนเอง เพื่อใช้ในการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ผู้ที่สนใจสามารถนำผลการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนตัวบ่งชี้ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาไปใช้ประโยชน์และขยายขอบเขต ในการศึกษาให้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นปีการศึกษา 2560 ใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973 : 727-728) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และครูผู้สอน จำนวน 213 คน รวมทั้งสิ้น 230 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.813 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ 5 - 15 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และครูผู้สอนจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8

6.2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และด้านการมีจินตนาการมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย และผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาค่า

เฉลี่ยเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ตามลำดับส่วนด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

6.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพบว่า การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) ของตัวแปรในการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 10 คู่ มีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นความสัมพันธ์ทางบวก จำนวน 10 คู่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดมีค่าเท่ากับ 0.870 เป็นความสัมพันธ์ระหว่างด้านการมีจินตนาการ (X_2) กับ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (X_3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.753 เป็นความสัมพันธ์ระหว่างด้านการมีจินตนาการ (X_2) กับ ประสิทธิผลของสถานศึกษา(Y)

6.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นที่นำไปในสมการถดถอย ตัวแปรตัวที่ 1 คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาร้อยละ 67.60 ($R^2 = 0.676$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรตัวที่ 2 คือ ด้านการมีจินตนาการ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70.20 ($R^2 = 0.702$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรตัวที่ 3 คือ ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70.70 ($R^2 = 0.707$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ (B) เท่ากับ 0.444, 0.164 และ 0.155 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในรูปของคะแนนมาตรฐาน มากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_4) รองลงมา คือ ด้านการมีจินตนาการ (X_2) และด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.518, 0.193 และ 0.173 ตามลำดับ ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ(B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score) รูปของสมการคะแนนดิบ คือ

$$\hat{y}_i = 0.943 + 0.444(X_4) + 0.164(X_2) + 0.155(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score) รูปของสมการคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{yi} = 0.518Z_{x4} + 0.193Z_{x2} + 0.173Z_{x1}$$

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามลำดับและด้านการมีจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย การที่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีพฤติกรรมแสดงออกอย่างชัดเจน ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านการมีจินตนาการ อาทิ ได้จัดอบรม ประชุม สัมมนา ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและทิศทางของประเทศสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการปฏิบัติงานเชิง บูรณาการ มีการกระจายอำนาจและบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารองค์การ ภาวะผู้นำถือเป็นทุนมนุษย์ของปัจเจกบุคคลที่สามารถสร้างขึ้นได้โดยไม่ยากนักลักษณะเฉพาะของผู้นำ (Trait Theory) การนำไปสู่การพัฒนาตามโมเดล Thailand 4.0 ดังนี้ 1) คุณลักษณะทางความคิดและสติปัญญา (Conceptual Characteristics) 2)คุณลักษณะทางความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interpersonal Characteristics) 3)คุณลักษณะทางด้านการทำงาน (Technical Characteristics) สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีวิธีการถ่ายทอดและสอนงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 4) คุณลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristics) มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบสูง มุ่งมั่นตั้งใจ มีความรอบคอบ กระตือรือร้น เป็นต้น 5) คุณลักษณะทางกายภาพ (Physical Characteristics) เป็นส่วนสนับสนุนในการสร้างความน่าเชื่อถือของผู้นำแต่ละคนในการใช้ภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเสมือน คำกล่าวที่ว่า “บุคลิกภาพที่ดี ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ” 6)คุณลักษณะทางพื้นฐานสังคม (Social Background Characteristics) เช่น ประวัติการศึกษาของผู้นำ ที่มีส่วนในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาองค์การ แต่ต้องมีเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนด้วย(ชัยศักดิ์ ศุภระกาญจน์, 2560 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

7.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับ มากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ตามลำดับส่วนด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหาร

สถานศึกษาในปัจจุบันเป็นการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยใช้ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาเป็นเป้าหมายสูงสุดและเป็นตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา อีกทั้งมีการติดตามประเมินผลงานของผู้บริหารทุกสถานศึกษาแบบเชิงประจักษ์ โดยสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น อย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเป็นผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติงานต่างๆ ของสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับศรารุท กางสำโรง (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ ($r = 0.822$) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($r = 0.783$) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ($r = 0.779$) และด้านการมีจินตนาการ ($r = .753$) ทุกด้านมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ มาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านของปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์ของปัจจัยในระดับมาก ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะทำให้อาจารย์มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและทำงานอย่างเต็มความสามารถมีความผูกพันต่อองค์กร จะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังที่ นียดา เปี่ยมพิชนะ (2561 : 165) ได้ศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่มีประสิทธิภาพของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารยังช่วยเสริมสร้างให้มีการปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์ในการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับ จิรวัฒน์ วรณโรจน์ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7.4 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัย

ทัศน์ (X_4) เป็นด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสูงเป็นอันดับหนึ่ง มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ (B) เท่ากับ 0.444 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์จะส่งผลต่อครูมีการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ จะทำให้ครูเห็นคุณค่าในตนเองมีความผูกพันต่อสถานศึกษาจะส่งผลให้ครูมีความทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ จะทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2559 : 31) ศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงเป็นอันดับที่หนึ่ง มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.821 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนก้าวสู่ห้องเรียนในอนาคต ดังที่ วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ (2560 : ออนไลน์) กล่าวว่า ห้องเรียนอนาคตเป็นระบบการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการทำงานในอนาคตจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและจากสภาพงานใหม่ๆในอนาคตที่ต้องใช้ทักษะต่างๆ นอกเหนือจากการคิดวิเคราะห์ซึ่งเรียนรู้ได้จากระบบการเรียนการสอนรูปแบบเดิม จึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับต่อสาขาอาชีพในอนาคต ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่สำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) ทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ 2) ทักษะในการสื่อสาร การนำเสนอและการทำงานเป็นทีมและ 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับอาร์ร็ตัน เฟ็งสีแสง (2558 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม (X_4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_3) และได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.527 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่า สัมประสิทธิ์การทำนายหรือการพยากรณ์ ร้อยละ 27.80 ($R^2 = 0.27$)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมบรรยากาศแห่งการค้นคว้า การประดิษฐ์คิดค้นและกล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่

8.1.2 ด้านการมีจินตนาการผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานที่ท้าทายให้ความเป็นอิสระทางความคิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา

8.1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการตัดสินใจแก่ครูและบุคลากร

8.1.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรระบุวิสัยทัศน์ที่มีจุดเน้น (อัตลักษณ์) ที่มุ่งสู่คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

8.1.5 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆที่สูงขึ้น

8.1.6 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกนักเรียนควรเห็นประโยชน์จากการอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

8.1.7 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนสถานศึกษาควรจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน

8.1.8 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองชุมชนในเรื่องต่างๆเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และครูควรนำผลการทดสอบของนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผนหรือจากโครงการหรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างค่านิยมร่วมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดบุคลากรเกิดขวัญกำลังใจ มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานที่มุ่งสู่ความสำเร็จอย่างสม่ำเสมอ

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการศึกษาเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

8.2.3 ควรศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ยุคไทยแลนด์ 4.0

9. เอกสารอ้างอิง

เกศสรินทร์ ตรีเดช. (2552). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

จิรวัดน์ วรณโรจน์. (2559). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตภาคตะวันออก เฉียงเหนือ. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 10(4). 26-33.

ชัยศักดิ์ สุระกาญจน์. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การในยุค THAILAND 4.0. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2561. จาก <https://spark.adobe.com/page/YLGxuPO3qkdtE/>

- นิตดา เปี่ยมพีชนะ. (2559). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา ระดับ
อุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารราชพฤกษ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. 14(1). 25-35.
- นิตดา เปี่ยมพีชนะ. (2559). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่มี
ประสิทธิภาพของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 12(2). 153-169.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3)
พ.ศ.2553. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์. (2560). **ห้องเรียนอนาคตแห่งศตวรรษที่ 21** **สู่การศึกษายุค Thailand 4.0.**
การสัมมนาเชิงวิชาการเรื่องห้องเรียนอนาคตแห่งศตวรรษที่ 21 สู่การศึกษายุค Thailand 4.0.
สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2561. จาก [https://www.facebook.com/Readingthailand/
posts/1241403412548839/](https://www.facebook.com/Readingthailand/posts/1241403412548839/)
- ศราวุธ กางสำโรง. (2559). ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- สุริชัย จันทระพิทักษ์. (2556). **ประสิทธิผลของสถานศึกษา อำเภอน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4.** การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). **แนวทางการประเมินคุณภาพ
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหาร
การศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อาภรณ์ อ่อนคง. (2556). **ประสิทธิผล(Effectiveness).** สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2561. จาก [http://
aporn123.blogspot.com/2013/06/blog-post_28.html](http://aporn123.blogspot.com/2013/06/blog-post_28.html)
- อารีรัตน์ เฟื่องสีแสง. (2558). ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้
ของครูที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพ ในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

10. คำขอบคุณ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.นิตดา เปี่ยมพีชนะ อาจารย์ประจำ
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดร.วิเชียร รุ้ยนิยง ประธานหลักสูตรศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดร.วานิช ประเสริฐพร คณบดี คณะศึกษาศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเริง ยุธชัย และ ดร.จิรวัดน์ วรณโรจน์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยขอขอบกราบ
พระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว อันเป็นที่เคารพยิ่งที่ได้ช่วยกันวางรากฐาน
การศึกษา วางรากฐานศีลธรรมอันดีและผู้เป็นกำลังใจ ที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัยในการสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆ
ด้าน จนประสบความสำเร็จในวันนี้

ความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในตลาดน้ำคลองบางหลวง

Opinions and Behavior of Tourists Towards Media Relations Travel in Klong Bang Luang Floating Market

ชุกิตต์ ไกวัลศิลป์¹

Chukit Kaiwansil¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : Chukit.k12@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงของนักท่องเที่ยวชาวไทย 2) เพื่อศึกษาการรับทราบวิธีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวง 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ และ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในตลาดน้ำคลองบางหลวง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศ มีอายุ 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป และเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจตามลำดับ ภาพรวมของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์อันดับที่หนึ่ง คือ ด้านสื่อบุคคล อันดับที่สอง คือ ด้านสื่อเฉพาะกิจ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสื่อมวลชน ตามลำดับ พฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงจำนวน 1 เดือนต่อครั้ง เมื่อเห็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงแล้ว จึงได้ตัดสินใจมาเที่ยว โดยเหตุผลที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจมาเที่ยวมากที่สุด คือ

¹ นักวิจัยอิสระ, กรุงเทพมหานคร

¹ Researcher, Bangkok

* ได้รับบทความ: 3 กรกฎาคม 2561; แก้ไขบทความ: 20 มกราคม 2562; ตอบรับการตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2562

Received: July 3, 2018; Revised: January 20, 2019 ; Accepted: February 12, 2019

ต้องการพักผ่อน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจมากที่สุดก็คือ ภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำคลองคลองบางหลวง และผู้ตอบแบบสอบถามในตลาดน้ำคลองคลองบางหลวง มีความคิดเห็นว่าจะกลับมาเที่ยวที่ตลาดน้ำคลองคลองบางหลวงอีกในอนาคต

คำสำคัญ : 1. ความคิดเห็น 2. พฤติกรรม 3. สื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 4. ตลาดน้ำคลองบางหลวง

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) study the public relations tourism of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market 2) Study to know public relations tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market 3) Study to behavior tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market. Only Thai tourists. The research is Survey Research. and data were collected by questionnaire. Independent Variables are Sex, age, marital status, education Monthly income, occupation and Variables are Comments and Behavior tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market in to public relations tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market

The results revealed that the majority of Most respondents were 31-40 years old. Bachelor's Degree The average monthly income is 20,001 baht and government officials and state enterprises respectively. the public relations tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market. Answerer acknowledge the public relations tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market the overall picture is low. When considering each aspect. Answerer respondents perceived the first public relations media is Media, The second is the media specifically. The last is the mass media. Behavior tourism Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market. Only Thai tourists. The respondents were able to visit the Klong Klang Bang Luang Floating Market one month at a time. When to see the travel media Of the tourists at Khlong Bang Luang Floating Market. I decided to visit. The reason why the respondents decided to visit most is Want to relax. Respondents thought that the most attractive publicity material is Atmosphere and environment at Khlong Bang Luang Floating Market. Respondents in Khlong Bang Luang Canal Floating Market There are comments that will return to the canal market Klong Bang Luang in the future.

Keywords : 1. Opinions 2. Behavior 3. Media Relations 4. Klong Bang Luang Floating Market

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สื่อโฆษณาคือเครื่องมือทางการตลาดประเภทหนึ่ง ที่มีหน้าที่นำพาข่าวสารที่ผู้โฆษณาต้องการให้ผู้บริโภค ได้รับรู้และเกิดความต้องการในสินค้าและบริการ การที่ผู้โฆษณาจะประสบความสำเร็จทางด้านการสื่อสารนั้น ผู้โฆษณาควรที่จะรู้จักลักษณะของสื่อโฆษณาแต่ละชนิดเพื่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สื่อโฆษณาที่นิยมใช้ โดยทั่วไป ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ สื่อดังกล่าวเป็นสื่อหลักที่ใช้กันเป็นจำนวนมาก ในงานโฆษณาเนื่องจากเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคจำนวนมาก ดังนั้นในการวางแผนการใช้สื่อ งบประมาณด้านสื่อส่วนใหญ่ส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่สื่อเหล่านี้เป็นอันดับแรกสำหรับสื่อ ณ จุดซื้อ แผ่นพับ ใบปลิว สื่อนอกสถานที่ เช่น แผ่นป้ายต่างๆ จะมีความสำคัญในฐานะเป็นสื่อสนับสนุน ซึ่งทำหน้าที่ในการเตือนความจำผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือตัวย้าสารโฆษณาจากสื่อหลักซึ่งได้โฆษณาไปแล้วการรับรู้สื่อโฆษณาข่าวสารของนักท่องเที่ยวจึงมีหลายรูปแบบ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกรับข่าวสารผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการให้กับนักท่องเที่ยว โดยสื่อต่างๆ นั้น จะเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวอย่างมากเพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว และยังสามารถจุดใจให้เกิดพฤติกรรมในการท่องเที่ยวได้อีกด้วย จึงนับว่าสื่อมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการรับรู้ของบุคคล และทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น (จุฑาทิพย์ วัฒนะธรรมนนท์, 2551 : 120)

ประสิทธิภาพผลของสื่อโฆษณาและการประชาสัมพันธ์จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อในแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งที่เรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) ผ่านสื่อ (Channel) (ประม ะ สตะเวทิน, 2541 : 25) องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผู้รับข่าวสารจะเป็นองค์ประกอบสุดท้ายในกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารที่กำหนดว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

ตลาดน้ำเป็นวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนริมน้ำแถบที่ราบลุ่มภาคกลาง จากเดิมที่สลายตัวลงไปเพราะการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกในช่วง 30 – 40 ปีที่ผ่านมา ทุกวันนี้ถูกนำมารื้อฟื้นและสร้างขึ้นใหม่หลายแห่งเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว อันนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างประโยชน์ด้านอื่นๆ ให้เกิดแก่ชุมชนท้องถิ่น จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตามโครงการสำรวจ ประเมิน และคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องพัฒนาโดยเร่งด่วน ปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ ทั้งหมด 37 แห่งกระจายอยู่ทั่วภาคกลางและภาคอื่นๆของไทย และในระยะ 2- 3 ปีที่ผ่านมา กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวตลาดน้ำเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 30-40% ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวที่ลักษณะนี้เหมาะกับทุกเพศวัย และกลุ่มครอบครัว สามารถเดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับได้ อีกทั้งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ยังได้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชนในสมัยก่อนประกอบกับค่าใช้จ่ายท่องเที่ยวรูปแบบนี้ก็ไม่แพงเท่ากับสถานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ตลาดน้ำที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณภาคกลางของประเทศ เนื่องจากมีแม่น้ำ ลำคลองหลายสายไหลผ่านโดยตลาดน้ำที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมีหลายแห่ง เช่น ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำวัดไทร ตลาดน้ำบางคล้า ตลาดน้ำวัดลำพญา ตลาดน้ำ

ไทรน้อย ตลาดน้ำบางคูเวียง และตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ตลาดน้ำคลองสาม ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตลาดน้ำท่าคาและตลาดน้ำอัมพวา รวมถึงตลาดน้ำคลองลัดมะยมด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557 : 16)

การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ที่ดี จะส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวกล่าวคือ การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ จะมีส่วนช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวตามมา หรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการให้บริการข่าวสาร นับเป็นการเผยแพร่สิ่งใหม่ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว หรือที่เรียกว่านวัตกรรม (Innovation) ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลง แนวความคิด แบบแผน พฤติกรรม หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น ความเชื่อ ความนึกคิด อันเป็นเรื่องใหม่ในความคิดของบุคคล (H.G. Barnett, 1953) ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการให้บริการข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ จึงเป็นการให้ข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และเป็นการกระตุ้น รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (ภาวิณี เจริญชัยศรี, 2547 : 145)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในตลาดน้ำคลองบางหลวง ว่าสื่อใดที่สามารถสร้างการรับรู้ การรับทราบและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวง โดยผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของตลาดน้ำว่า แม่น้ำ ลำคลองที่มีพ่อค้าแม่ค้าพายเรือนำสินค้ามาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนกันบริเวณชุมชนริมน้ำ และเป็นที่ชุมนุมซื้อขายสินค้ากันเป็นประจำ รวมทั้งมีวันและเวลาในการซื้อขายสินค้าที่แน่นอน และในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาตลาดน้ำคลองบางหลวง ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาการรับทราบวิธีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองคลองบางหลวง
- 2.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองคลองบางหลวงของนักท่องเที่ยว

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 3.2 สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงการรับรู้ข่าวสารและสื่อประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำอื่น ๆ ต่อไป
- 3.3 ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงประเภทของสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงมากขึ้น ตลอดจน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่ตลาดน้ำคลองบางหลวง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่ตลาดน้ำบางหลวง 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีแนวคิดต่างๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รวมทั้งกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นโดยมีลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ลักษณะของคำถามเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวตลาดน้ำบางหลวง ลักษณะของคำถามเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในตลาดน้ำคลองบางหลวง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แบบสอบถามทั้งหมดนี้ถูกตรวจโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแต่ละข้อ จากนั้นนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปทดสอบหาความเชื่อมั่นอีกครั้ง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนี้ยอมรับได้ที่ค่ามากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไปได้

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศ มีอายุ 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป และเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจตามลำดับ

5.2 สรุปภาพรวมของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์อันดับที่หนึ่งคือ ด้านสื่อบุคคล อันดับที่สอง คือ ด้านสื่อเฉพาะกิจ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสื่อมวลชน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.2.1 ด้านสื่อมวลชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์อันดับที่หนึ่ง คือ โทรทัศน์ อันดับที่สอง คือ นิตยสาร/วารสาร

อันดับที่สาม คือ วิทย์ และอันดับสุดท้าย คือ หนังสือพิมพ์ ตามลำดับ

5.2.2 ด้านสื่อเฉพาะกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์อันดับที่หนึ่ง คือ เว็บไซต์ต่างๆ อันดับที่สอง คือ กิจกรรม/โครงการต่างๆ อันดับที่สาม คือ นิทรรศการท่องเที่ยว อันดับที่สี่ คือ ป้ายโฆษณากลางแจ้ง อันดับที่ห้า คือ หนังสือเล่มเล็ก และอันดับสุดท้าย คือ แผ่นพับ/ใบปลิว/โปสเตอร์ ตามลำดับ

5.2.3 ด้านสื่อบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์อันดับที่หนึ่ง คือ จากสมาชิกในครอบครัว อันดับที่สอง คือ จากเพื่อน อันดับที่สาม คือ จากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และอันดับสุดท้าย คือ จาก CALL CENTER 1672 ตามลำดับ

5.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงจำนวน 1 เดือนต่อครั้ง เมื่อเห็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงแล้ว จึงได้ตัดสินใจมาเที่ยว โดยเหตุผลที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจมาเที่ยวมากที่สุด คือ ต้องการพักผ่อน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจมากที่สุดก็คือ ภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำคลองบางหลวง และผู้ตอบแบบสอบถามในตลาดน้ำคลองบางหลวง มีความคิดเห็นว่าจะกลับมาเที่ยวที่ตลาดน้ำคลองบางหลวง อีกในอนาคต

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลของวิจัยนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงพฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาตลาดน้ำบางคลองหลวง ซึ่งเมื่อนำมาสรุปและเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์แล้วพบว่า การทำวิจัยครั้งนี้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากผลของการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลอื่นๆ สืบต่อไปและสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้ 20,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยมาหรือมาเป็นครั้งแรก วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว คือ ชopping/ซื้อของ สมาชิกที่ร่วมเดินทาง คือ เพื่อน ใช้รถส่วนตัวเป็นยานพาหนะเดินทาง วันที่เดินทางมาท่องเที่ยวคือวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้ที่มีส่วนในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว คือ ตนเองระยะเวลาในการท่องเที่ยวคือ 1 ชั่วโมงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวประมาณ 500-1,000 บาท แหล่งข้อมูลในการตัดสินใจมาเที่ยวคือสื่อโทรทัศน์โดยมีจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางจำนวน 2 คน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ วัฒนธรรมนนท์ (2551 : 120) ที่ได้ศึกษาการรับรู้ข่าวสารและประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำ พบว่า เมื่อเห็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงแล้ว จึงได้ตัดสินใจมาเที่ยว โดยเหตุผลที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจมาเที่ยวมากที่สุด คือ ต้องการพักผ่อน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อมูลจากสื่อ

ประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจมากที่สุดก็คือ ภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำคลองบางหลวง และผู้ตอบแบบสอบถามในตลาดน้ำคลองบางหลวง มีความคิดเห็นว่าจะกลับมาเที่ยวที่ตลาดน้ำคลองบางหลวงอีกในอนาคต

2. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาด (4P) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในด้านผลิตภัณฑ์คือ มีสินค้ามีความหลากหลาย เช่น มีสินค้า OTOP ของที่ระลึก ผักและผลไม้ประจำฤดูกาล และมีสินค้าอาหาร เครื่องดื่มปลอดสารพิษ เช่น ผักและผลไม้ ออร์แกนิกสมุนไพร เป็นต้น ส่วนด้านราคานักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ ราคาสินค้ามีความเหมาะสม มีการติดป้ายบอกราคาสินค้าอย่างชัดเจนและราคาถูกกว่าการซื้อจากที่อื่น ส่วนด้านการจัดจำหน่ายนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลางในราคาปลีก/ส่ง เพื่อนำสินค้าไปจำหน่ายต่อ มีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์และตลาดน้ำตั้งอยู่ในสถานที่สะดวกเหมาะสมต่อการเดินทางและการชมสินค้า และด้านส่งเสริมการตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์และสื่อโฆษณาต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก และป้ายโฆษณา มีการแจกคู่มือส่วนลดและของแถม และการบริการของเจ้าหน้าที่มีการแนะนำสินค้าหรือเชิญชวนให้ร่วมกิจกรรมภายในงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี เจริญชัยศรี (2547 : 145) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์และผลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกพบว่า การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ รับรู้สื่อประชาสัมพันธ์อันดับที่หนึ่ง คือ ด้านสื่อบุคคล อันดับที่สอง คือ ด้านสื่อเฉพาะกิจ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสื่อมวลชน ตามลำดับ และสินค้าตลอดจนการให้บริการก็ เป็นที่น่าพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยว

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการวางแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เนื่องจากรายได้มากที่สุดของประเทศมาจากการท่องเที่ยว รวมทั้งควรมีการจัดสรรงบประมาณให้กับแหล่งท่องเที่ยวในการทำการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์อย่างเพียงพอ ซึ่งอาจจะขอความร่วมมือกันระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและแหล่งท่องเที่ยวนั้นโดยตรง โดยให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรับผิดชอบในการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในภาพรวม และให้แหล่งท่องเที่ยวรับผิดชอบในการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมา เพื่อเป็นการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

7.1.2 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า สื่อต่าง ๆ จากภายนอกหลากหลายรูปแบบให้ความสนใจในการเข้ามามีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงโดยไม่คิดมูลค่า ๆ จึงนับได้ว่าสื่อจากภายนอกมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ หรือตามแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

7.1.3 จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวจากการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด แต่มีความบ่อยครั้งในการรับรู้จากสื่อเว็บไซต์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 31-40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทนี้ ประกอบกับปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจกับสื่อประเภทนี้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางหลวงในสื่อเว็บไซต์มากขึ้น

7.1.4 จากผลการวิจัยในเรื่องพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างจะตัดสินใจเดินทางมาเที่ยวจากการเห็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ดังนั้น ตลาดน้ำคลองบางหลวงจึงควรมีการปรับปรุงข้อมูลหรือเนื้อหาในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย นำเสนอข้อมูลในมุมที่แปลกใหม่ และมีความน่าสนใจอยู่เสมอ เพื่อที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกที่ดีในการมาเที่ยว

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น ทำให้ผลการวิจัยที่พบไม่ได้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวต่างชาติ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ และสอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ ยังสามารถนำข้อมูลการวิจัยดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

7.2.2 ปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารในรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในอนาคตการสื่อสารในรูปแบบนี้จะมีบทบาทสำคัญมากขึ้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งอื่น ๆ ต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). **กองสถิติและวิจัย รายงานสถิติประจำปี 2557**. กรุงเทพมหานคร : กองสถิติและวิจัย.

จุฑาทิพย์ วัฒนะธรรมนนท์. (2551). **การรับรู้ข่าวสารและประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำ**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์. คณะนิเทศศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรมะ สตะเวทิน. (2541). **การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาวิณี เจริญชัยศรี. (2547). **กลยุทธ์และผลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์. คณะนิเทศศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

H.G.Barnett. (1953). **Innovation**. New York. Mc Graw Hill Book Company.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของ ดร.โนตะวัน กำห่อม ที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ และแก้ไข ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำวิจัย ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
Development of Participatory Learning Activity Based
on The Precepts under The Office of Khon Kean Primary Education
Service Area 5

พระมหานุพันธ์ อานนทเมธี (พรหมชาลี)¹

Phramaha Anuphan Anandamochi (Promchalee)¹

ดร.สาคร มหาหิงค์²

Dr.Sakorn Mahahing²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี³

Asst. Prof. Dr. Vitthaya Thongdee³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

E-mail : apisitseepalaew87@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เพื่อประเมินสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จำนวน 183 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น

¹ นักศึกษาปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Master of Arts Program in Teaching Social Studies student. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{2,3} Master of Arts Program in Teaching Social Studies teachers. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

* ได้รับบทความ: 5 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 7 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2562

Received: January 5, 2019; Revised: March 7, 2019 ; Accepted: March 15, 2019

แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่และหาค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการใช้ ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 18 หลังการใช้เท่ากับ 33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไว้ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 83.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดไว้คือ ร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย

แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ควรมีการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักศีล 5 มีการจัดกิจกรรมอบรมบูรณาการใช้หลักศีล 5 ให้กับครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมเพิ่มทักษะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผู้บริหารควรส่งเสริมการนำหลักศีล 5 บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

คำสำคัญ : 1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2. หลักศีล 5

ABSTRACT

The aims of this survey research were: 1) to study the condition of the development of the participatory learning activity based on the Five Precepts of the teachers being affiliated with the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 5; 2) to study the ways to develop the mentioned activity of the teachers in the researched area. The population of this research included teachers and 183 of those were selected as the studied samples by the selection method of Yamane. The tools used in this study were a questionnaire and a learning achievement test. The obtained data were analyzed by the following statistics: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

The mean score of the development of the participatory learning activity in overall was at a high level. The scores of two studied aspects: usage and problems in learning and teaching management were at the moderate level. The development of the participatory learning activity based on the Five Precepts of the teachers met with the standard criterion. Comparing the learning achievement after using the learning package entitled ‘the development of the participatory learning activity based on the Five Precepts’, the scores seen in the posttest of the students were higher than that of the pretest (pretest score=18,

posttest score=33) with the statistical significance level of 0.05. The mean value after using the learning package was 83.11, higher than the set criterion 80. This was consistent with the set hypothesis.

The ways to develop the participatory learning activity based on the Five Precepts are that the lecturers with deep knowledge in the principles of the Five Precepts should be invited; the training activity integrated with the principles of the Five Precepts should be arranged for the teachers to promote and increase their skills for developing the participatory learning activity; the educational administrators should support the application of the Five Precepts integrated with learning and teaching activities to improve the learning achievement of the students.

Keywords : 1. Development of Participatory Learning Activity 2. Five Precepts

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการด้านต่างๆ ในสังคมปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนดั่งนั้นทางหลักสูตรการศึกษาของชาติซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุขการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิดความสามารถคุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาให้มีความสมดุลย์ดีหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพเพื่อการพัฒนาคุณภาพในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่ากันให้มีความพร้อมทั้งร่างกายสติปัญญาอารมณ์และศีลธรรมสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคงแนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงามมีจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะเป็นในการดำรงชีวิต

การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ว่าผู้เรียนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้างตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้างมีทักษะกระบวนการและมีข้อมูลที่จะเป็นต่อการพัฒนาให้มีคุณธรรมจริยธรรมประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของตนเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบต่ออยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่นมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของห้องเรียนและได้ฝึกการตัดสินใจมีความรู้เรื่องตนเองครอบครัวโรงเรียนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาทำความเข้าใจที่สูงยิ่งขึ้นไป 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะเป็นแกนในการพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาสังคมได้ค่อนข้างมากสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประกอบด้วยสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมหน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคมเศรษฐศาสตร์ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละสาระการเรียนรู้ดังกล่าวตลอดจนยึดมั่นและปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตามระบอบการปกครองที่สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติการสอนแบบร่วมมือจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ได้ข้อมูลได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์เป็นวิธีหนึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ทักษะการบันทึกความรู้ทักษะการคิดทักษะการจัดการกับความรู้ทักษะการแสดงออกทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มจัดว่าเป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพในการเรียนร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกันความสำเร็จของตนเองก็คือความสำเร็จของกลุ่มด้วยการสอนจะมีหลักการดีแค่ไหนก็ตามหากการสอนนั้นไม่มีการวางแผนก็ไม่อาจสอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ 5 ในที่นี้หมายถึงการตั้งใจเดินจาก ความชั่วทั้งปวงความทุจริตและสิ่งที่ไม่ดีทุกประการจึงเป็นมนุษย์ที่ปกติความเป็นผู้ปกตินั้นถือว่าเป็นพื้นฐาน ความร่มเย็นของทุกสิ่งทุกอย่างทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิตแต่เมื่อใดที่มนุษย์ไม่ปกติขึ้นความวุ่นวายความเดือน ร้อนย่อมเสียหายตามมาเป็นแน่แท้จึงถือว่าศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเป็นผู้ปกติในสังคมเพราะว่า ด้วยการที่มีศีลครบถ้วนบริบูรณ์เพราะศีลเกิดจากสามัญสำนึกของมนุษย์ที่สำคัญเพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่าง สงบสุขปลอดภัยไม่ต้องกลัวภัยอันตรายจากใดๆหรือเป็นผู้ที่ถูกเบียดเบียนหรือถูกกระทำจากใครๆศีลในทาง พระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่ามีอานิสงส์มากผู้ใดมีศีลผู้นั้นเชื่อว่าเป็นผู้ปกติการนำหลักศีล 5 เพื่อนำ ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหาตามสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคลคำ สอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติศาสนจะให้ผลอย่างแท้จริง เฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น

ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกันนับว่าเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้ที่มีศรัทธาในศาสนาพุทธไม่ว่าจะใน บ้านเราหรือแม้แต่ประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่โดยที่ศีล 5 นั้นถือเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่สุดพระพุทธศาสนาได้ปฏิบัติขึ้นพระพุทธเจ้าจึงทรงนำบทบัญญัติเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพฤติ ปฏิบัติของพุทธบริษัทโดยเริ่มต้นจากอุบาสกอุบาสิกาว่าศีล 5 นั้นเป็นเรื่องง่ายที่yakต่อการปฏิบัติในหมู่ ชาวไทยอาจเป็นเพราะว่าคนไทยนั้นมีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับศีล 5 ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ทำต่อเนื่องมาจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตทำให้เมื่อมายึดถือศีล 5 ก็ไม่สามารถทำได้ทุกข้อ หรืออาจทำไม่ได้เลยดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ศีลมีลักษณะอย่างนี้สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ปัญญา มีลักษณะ อย่างนี้สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิ เป็นฐานย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มากจิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจาก อาสวะทั้งหลายคือกามาสวะภวะสวะและอวิชชาสวะ”

จากสถานการณ์บ้านเมืองในห้วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบปัญหามากมายเช่นปัญหาการก ระทำผิดกฎหมายปัญหาอาชญากรรมการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมการระบาดของสิ่งเสพติด และอบายมุขการแตกแยกทางความคิดการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมและการจ้วง

จากจริยธรรมอันส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้ง 4 การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมตลอดถึงความสนใจของนักเรียนในการเข้าร่วมทำ กิจกรรมและกิจกรรมที่ผ่านการทำกิจกรรมโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องศีล 5 เป็นเครื่องมือใน การศึกษากิจกรรมของนักเรียนซึ่งศีล 5 นั้นมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์อีกทั้งบัญญัติในการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขและเป็นข้อบัญญัติในการสำนึกตนเองเมื่อเราต้องการความสุขในการดำเนินในชีวิตและคนอื่น ๆ ก็ยอมรับความรู้รักของเราเหตุนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีล 5 ในการดำเนินชีวิตของเราฉะนั้นมนุษย์ จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐรู้จักเหตุรู้จักผลเห็นได้ว่าเมื่อใดมนุษย์มีศีล 5 อย่างครบถ้วนจึงได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ อย่างสมบูรณ์กายปกติวาจาปกติและใจปกติ ในปัจจุบันโรงเรียนต่างๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถม ศึกษาขอนแก่น เขต 5 ยังได้นำศีล 5 เข้ามาใช้ในโรงเรียนเช่นให้นักเรียนสมาทานศีล 5 ทุกช่วงเช้าในเวลา กิจกรรมหน้าเสาธงและต่อยอดไปจนถึงให้เด็กนักเรียนกล่าวศีล 5 เป็นได้ 3 ภาษา เช่นภาษาบาลี ไทย และ ภาษาอังกฤษเป็นการต่อยอดและพัฒนาเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถม ศึกษาขอนแก่น เขต 5 อีกด้วย

ผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 มีความสนใจมีแนวคิดที่ว่าวิธีการเรียนการสอนแบบ มีส่วนร่วมจะสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหามากมาย ด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดย เฉพาะเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 เพื่อนำเสนอทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

3.2 ได้แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 2,870 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 183 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวม 5 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการทดลองไป วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ (1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามเกณฑ์ 80/80 (2) วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอขึ้นปรากฏผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ดังนี้

5.1 ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่สร้างขึ้นนั้นพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้นโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้เท่ากับ 18 หลังการใช้เท่ากับ 33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าต่ำกว่าระดับ .05 และ ค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 83.11 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้คือร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่สร้างขึ้นนั้นพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพงษ์ พิษสิงห์ (2553 : 95) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนโดยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านค้อจอกจอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนโดยวิธีการสอนแบบร่วมมือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 81.17/87.29 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร ศรีสุภาพ (2550 : 70-71) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.31/83.40 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธร มอญขาม (2555 : 95) ได้ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.72/83.07 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 3 และสอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 121) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วมหมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกันได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตนทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ 4 และสอดคล้องกับแนวคิดของประกายแก้ว แปรโคก (2541 : 33) ได้สรุปไว้ว่าการเรียนแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มละ 3-6 คน ภายในกลุ่มผู้เรียนจะมีระดับความสามารถที่แตกต่างกันทางการเรียนผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสมาชิกทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและรับผิดชอบของกลุ่มโดยที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันเท่าๆ กัน

6.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักสี 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้นโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้เท่ากับ 18 หลังการใช้เท่ากับ 33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < .05$ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 83.11 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้คือร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอานวย เน้นอุดร (2553 : 124) ได้ศึกษาการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบมีส่วนร่วมแบบ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบมีส่วนร่วมแบบ STAD โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากรายข้อด้านบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร ศรีสุภาพ (2550 : 70-71) ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.31/83.40 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้มี ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6145 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 61.457 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาภาพร สิงหาราช (2545 : 6) ให้ความหมายว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงความสามารถในการเรียนรู้โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547 : 215-217) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้ (1) วิเคราะห์หลักสูตร

และหาตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดเนื้อหาพฤติกรรมหรือสมรรถนะภาพที่ต้องการจะวัดและจำนวนข้อสอบที่จะสร้างในแต่ละเนื้อหาและแต่ละพฤติกรรมที่จะวัด (2) กำหนดรูปแบบของแบบทดสอบโดยมีหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบของแบบทดสอบประกอบด้วยจุดประสงค์ของการสอบเวลาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบและการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจำนวนนักเรียนที่จะทดสอบเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดทำแบบทดสอบแบบทดสอบปรนัยค่อนข้างจะใช้ทักษะในการสร้างมากกว่าแบบทดสอบอัตนัยขอบเขตของเนื้อหาสาระ (3) เขียนข้อสอบโดยใช้วิธีการประกอบด้วยเขียนข้อสอบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรเขียนข้อคำถามให้ชัดเจนสั้นกะทัดรัดและควรถามในเรื่องที่ผู้เรียนควรต้องรู้ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนควรเขียนข้อคำถามให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนที่จะใช้จริงประมาณร้อยละ 5-15 สำหรับไว้คัดเลือกหลังการตรวจสอบคุณภาพขอบแบบทดสอบแล้วควรเขียนข้อคำถามทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการสอนในแต่ละเรื่องหรือแต่ละบทควรหลีกเลี่ยงการเขียนข้อสอบที่ชี้แนะคำตอบเพื่อจะได้ข้อสอบที่วัดความสามารถที่แท้จริงของผู้สอบเมื่อเขียนคำถามเสร็จแล้วควรมีการตรวจสอบโดยตรวจสอบกับหลักเกณฑ์การเขียนข้อสอบแต่ละแบบที่ใช้รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด (4) พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับทดลองโดยนำข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบมีค่าชี้แจงคำอธิบายวิธีทำข้อสอบหรือรายละเอียดอื่นๆตามความจำเป็น (5) ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาซึ่งอาจใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (6) ทดลองสอบและหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพทั้งฉบับโดยนำไปทดลองสอบกับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการทดสอบจริงแล้ว

7. ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล 5 ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผู้บริหารหน่วยงานควรส่งเสริมครู

7.1.1 ครูผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักศีล 5 ที่จะสอนให้มากกว่านี้และอ่านหนังสือมากๆ

7.1.2 ครูผู้สอนควรหาภาพหรือกิจกรรมพิเศษเพื่อให้ดึงดูดนักเรียนให้มากกว่านี้ เช่น การท่องศีล 5 เป็นภาษาบาลี ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เพื่อให้เกิดการอยากเรียนมากกว่านี้

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

7.2.1 ผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาที่จะสอนในหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ตีครบถ้วนก่อนนำไปใช้งานจริงเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสอน

7.2.2 รูปแบบภาพประกอบควรมีความชัดเจนดึงดูดนักเรียนให้นักเรียนอยากที่จะศึกษา

7.2.3 ควรส่งเสริมให้นักเรียนสรุปใจความและค้นคว้าด้วยตนเองจากชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

7.2.4 แบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดควรจัดทำให้มีความหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพทางด้านทักษะต่างๆ ที่จะมีในแบบฝึกหัด

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควรสร้างชุดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

7.3.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นต่อการสร้างชุดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ความชอบความสนใจของนักเรียนในชั้นนั้น ๆ ด้วย

7.3.3 การสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ ควรมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนเพื่อทดสอบความรู้ว่าในการเรียนการสอนนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่

8. เอกสารอ้างอิง

- นิภาพร ศรีสุภาพ. (2550). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐมพงษ์ พิษสิงห์. (2553). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประกายแก้ว แปรโคสูง. (2541). ประสิทธิภาพการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา. บุรีรัมย์ : บุรีรัมย์การพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2547). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พุทธพร มอญขาม. (2555). การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- อภาพร สิงหาราช. (2545). การศึกษาผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม. ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนวย แนนอุดร. (2553). การศึกษากระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อันประกอบด้วย ดร.สาคร มหาหงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัดให้กระจ่างจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี ผู้อำนวยการหลักสูตร และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำเสมอมา ตลอดทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างและเพื่อน ๆ นิสิตสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่คอยเป็นกำลังใจและให้คำปรึกษาตลอดมา

การพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3
โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
Development of Instructional Package entitled 'Five Basic Buddhist
Precepts of Moral Practices and Five Dhammas' of the Department
of Social Studies, Religion and Culture for the Third Year Secondary
Students of Banphungwittayakom School, Nakhon Phanom Province

พระอธิการมาวิน จันทธมโม (อ้วนจี)¹, ดร.สมควร นามสีฐาน²,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส³

Phra Mawin Chantadhammo (Auanjee)¹, Dr.Somkhuam Namseethan²,
Asst. Prof. Dr.Prayoon Seangsai³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561
E-mail : addmum098@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วย ชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 32 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน แบบทดสอบวัด

¹ นักศึกษาปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Master of Arts Program in Teaching Social Studies student. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{2,3} Master of Arts Program in Teaching Social Studies teachers. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

* ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 4 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2562

Received: January 15, 2019; Revised: March 4, 2019 ; Accepted: March 15, 2019

ประสิทธิผลทางการศึกษา และแบบสอบถามความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ที่พัฒนาขึ้น ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานและการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ระหว่างเรียนเท่ากับ 178 จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.75 และประสิทธิผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน หลังจากเรียนด้วยชุดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบวัดประสิทธิผลทางการเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.07 การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ที่พัฒนามีประสิทธิผลของกระบวนการ/ผลลัพธ์ เท่ากับ 82.75/84.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้

2. การพัฒนาชุดการสอน โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเบญจศีลเบญจธรรม จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน นักเรียนมีความเข้าใจในหลักเบญจศีลเบญจธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.73 และเมื่อได้ทดสอบหลังจากที่ได้ทำการเรียนการสอนแล้ว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 17.25 คะแนน สอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การพัฒนาชุดการสอน โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม หลังจากที่ได้ผ่านการจัดการเรียนการสอนแล้ว นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.87 แยกตามรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคนิคการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา และด้านการวัด และด้านประเมินผล

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน 2. เบญจศีล เบญจธรรม

ABSTRACT

The aims of this research were: 1) to study the development of the Buddhist instructional package entitled 'Five Basic Buddhist Precepts of Moral Practices and Five Dhammas' of the third year secondary school students; 2) to study the satisfaction of the students with the mentioned Buddhist instructional package. The population of this research included 32 of the third year students in Banphungwittayakom School, Nakhon Phanom, semester 2, 2018, selected by the purposive sampling. The tools used in this study were: the instructional package with the Buddhist teaching method, an educational effectiveness test and satisfaction questionnaire. The statistics used to analyze the data were: Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The effectiveness of the instructional package mentioned above showed its mean score of 178.00/ 200 (82.75%) obtained by the evaluation of the worksheet and behavioral evaluation in the group work during the learning process and the effectiveness value of the student behavioral change after using the Buddhist instructional package evaluated by the educational effectiveness test was 17.25/20 (84.07%). The learning management by using the developed Buddhist instructional package entitled ‘Five Basic Buddhist Precepts of Moral Practices and Five Dhammas’ had its effectiveness value of the process/outcome at 82.75/84.07 which was consistent with the criterion 80/80 as determined.

2) In regards to the developed Buddhist instructional package, the studied students in Banphungwittayakom School had the basic knowledge of ‘Five Basic Buddhist Precepts of Moral Practices and Five Dhammas’ based on the pretest at the moderate level (mean score = 10.73) and the mean posttest score was at 17.25. So that, the posttest score of the students was higher than that of the pretest at the statistical significance value of .01.

3) The mean score the satisfaction of the students with the mentioned Buddhist instructional package in overall was at 4.87, classified by the five studied aspects: Instructional technique, Instructional Activities, Contents and Measurement and evaluation, the overall mean score of theses aspects were at a high level.

Keywords : 1. Development of Instructional Package entitled 2. Five Basic Buddhist Precepts of Moral Practices and Five Dhammas

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ใน มาตรา 4 ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัย เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาให้คนในชาติมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาของชาติต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 14) แต่ในยุคปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมคุณธรรมที่ผู้คนเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลายเป็นสังคมเศรษฐกิจที่คนส่วนมากให้ความสำคัญต่อวัตถุมากกว่าจิตใจ กลายเป็นวิถีประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีการแข่งขัน

แย่งชิง เพื่อเป็นผู้ได้เปรียบ ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน ขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นปัญหาของสังคมที่ตามมา ส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาหลายๆ ด้าน ประกอบด้วย การกระทำผิดกฎหมาย อาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดจิตสำนึกศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรมทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนามีแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุของปัญหานั้นๆ จึงจะได้ประโยชน์และสามารถสลายปัญหาคือความทุกข์ได้ เพราะหากแก้ไขไม่ถูกจุดทำไม่ถูกที่และไม่ถูกเวลา ย่อมไม่ได้ผล ซึ่งจะทำให้เสียทั้งเวลา ทรัพย์สิน อวัยวะและแม้กระทั่งเสียชีวิตได้ในที่สุด ก็จะทำให้ปัญหาขยายตัวออกไปไม่จบสิ้น อันสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดมาจากบุคคลในชาติบ้านเมืองของเราปล่อยปละละเลย ไม่รักษาศีลและปฏิบัติธรรม จึงพากันได้รับผลกระทบดังที่ปรากฏอยู่ขณะนี้ทางคณะสงฆ์ไทย โดยมีเจ้าประคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มหาวชิราลงกรณ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบสันติสุขมีความสามัคคี กลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิตครอบครัว ชุมชนและสังคม ด้วยการเน้นการรณรงค์และส่งเสริมสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีกัน โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาประเทศก้าวหน้าไปข้างหน้าอย่างปลอดภัยและยั่งยืน (สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์, 2558 : 7-8)

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นจุดหมายอันสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการออกแบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยแบ่งเป็น 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ (1) สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (2) สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม (3) สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ (4) สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และ (5) สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 16-17) การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับ มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตาม ซึ่งกำหนดเป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้โดยกำหนดใน ข้อ 4 ว่า วิเคราะห์ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย

ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ข้อ 7 ว่า ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเพื่อแก้ปัญหาอบายมุขและสิ่งเสพติด การที่ผู้เรียนจะตระหนักถึงคุณค่าของคุณธรรมและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต้องได้รับการอบรมหรือการฝึกฝน โดยผ่านการเรียนรู้ ซึ่งมีกระบวนการที่หลากหลาย ที่จะสร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยที่ดี มีความพึงพอใจและน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมนั้น ก็ต้องเกิดจากการเห็นประโยชน์และซึมซับคุณค่าอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาการพัฒนาการชุดการสอน และผลของการจัดการเรียนรู้เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระ สาระที่ 1 คือ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลของการวิจัย การพัฒนาชุดการสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและสามารถนำไปพัฒนาตนเอง เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เป็นผู้ฝึกฝนในการทำ ความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมต่อไปเหมาะสมเป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้การพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้โดยพุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม

3.2 ได้ทราบถึงประสิทธิผลของการใช้ชุดการจัดการเรียนรู้โดยพุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม

3.3 ได้ทราบถึงความพึงพอใจของการใช้ชุดการจัดการเรียนรู้โดยพุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม

3.4 สามารถนำไปประยุกต์พัฒนาใช้กับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือระดับช่วงชั้นอื่น ต่อไปได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 32 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาประชากรทั้งสิ้นของหน่วยที่ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (1)เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ คือ ชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 1 ชุดการสอน (2)เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล คือ แบบทดสอบวัดประสิทธิผลทางการศึกษา เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อตามลำดับดังนี้ (1) ผู้ศึกษาดำเนินการขอหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ดำเนินการสอนตามชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ (3) ทำการสังเกตพฤติกรรมการสอนของผู้เรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการทดสอบแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแจกแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสาระพุทธศาสนา คุณธรรม จริยธรรม จากผู้เรียนจำนวน 32 คน และได้รับคืนครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ดังนี้ (1)วิเคราะห์สภาพทั่วไปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม ตำบลบ้านผึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ใช้ค่าร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง (2) วิเคราะห์ชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม โดยการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและโดยรวม เสนอในรูปแบบตาราง (3) นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลโดยการพิจารณาความพึงพอใจ 5 ระดับ

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยมีประเด็นจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1 จากที่ผู้วิจัยได้นำชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนครบถ้วนตามกระบวนการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานและการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ระหว่างเรียนเท่ากับ 178.00 จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.75 นั่นคือ $E1 = 82.75$ และประสิทธิผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยชุดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบวัดประสิทธิผลทางการเรียน นักเรียน ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ได้ประสิทธิผลทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 17.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 84.07 นั่นคือ หรือ $E2 = 84.07$ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม ที่พัฒนามีประสิทธิผลของกระบวนการ/ผลลัพธ์ ($E1/E2$) เท่ากับ $82.75/84.07$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้

การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฝางวิทยาคม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.73 คะแนน และ 17.25 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 ความพึงพอใจจากการวิจัยชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฝางวิทยาคม หลังจากที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนแล้ว ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกๆ ด้าน เมื่อเรียงลำดับตามความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาสาระเข้าใจง่าย และการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาการสอนโดยใช้ชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฝางวิทยาคม ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาสังคมศึกษาในสาระที่ 1 คือ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในหน่วยที่ 3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ได้ทดลองใช้ชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น สามารถหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่วิเคราะห์จากการทำใบงาน คิดเป็นร้อยละ 85.00 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 87.84 และประสิทธิภาพทางการศึกษาหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.07 ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีค่าที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และผู้วิจัยได้นำหลักธรรมการสอนของพระพุทธเจ้า คือ พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าหรือที่เรียกว่า “พุทธลีลาในการสอน” ซึ่งการสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมมีกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีไขควงที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551 : 172) โดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ 4 ประการ (The Buddha's Style or Manner of Teaching) ดังนี้

1. สันทสสนา (ชี้แจงให้เห็นชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังงูมือไปดูเห็นกับตา (Elucidation and Verification)
2. สมาทปนา (ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ (Incitement to Take Upon Oneself; Inspiration Towards the Goal)
3. สมุตเตชนา (เร้าใจให้อาจหาญกล้า คือ ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้งาน ไม่หวั่นไม่ย่อท้อ ไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก (Urging; Encouragement; Animation; Filling with Enthusiasm)

4. สัมปหังสนา (ปลอบขวัญโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตให้ชุ่มชื่นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ (Gladdening; Exhilaration; Filling with Delight and Joy)

อรรถกถาจารย์ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ข้อ 1 ปลดเปลื้องความเคลาหรือความมืดมัว ข้อ 2 ปลดเปลื้องความประมาท ข้อ 3 ปลดเปลื้องความอึดคร้าน ข้อ 4 สัมฤทธิ์ การปฏิบัติ จำ 4 ข้อนี้สั้นๆ ว่า ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ เราให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้ากล้า ร่าเริง เป็นต้น ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้在教学การสอนโดยพุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้น ของกาเย่ (Gagne) ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ (1)การจูงใจ(Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ (2)การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้(Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ (3)การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ(Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว (4)ความสามารถในการจำ(Retention Phase) (5)ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase) (6)การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว(Generalization Phase) (7)การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้(Performance Phase) (8)การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง

เนื่องจากการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ของหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา เป็นการนำหลักธรรมที่สำคัญมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมชาย สิริจนโท (หานนท์) (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของ พระเทพวรคุณ (สมาน สุโมโธ) ผลของการวิจัยพบว่า ศีล หมายถึง การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมให้เป็นไปด้วยดี เริ่มแต่ไม่ก่อการเบียดเบียน ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น แก่สังคม ประพฤติสิ่งที่ประเสริฐเกื้อกูลต่อผู้อื่นต่อสังคม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนอบรมกายวาจาของตนให้ประณีตปราศจากโทษ ก่อคุณประโยชน์ และเป็นเครื่องสนับสนุนการฝึกอบรมจิตใจและปัญญาให้ยิ่งๆ ขึ้นไปนั่นเอง ดังนั้นการพัฒนาด้วยศีล จึงหมายถึงการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีศีล มีอาจารย์งดงาม และผู้มีศีลย่อมมีชื่อเสียงที่ดี กล่าวหาญในการเข้าสู่บริษัทชื่อว่ามิกลั่นหอมหวล เป็นการประยุกต์หลักธรรมและสนับสนุนการพัฒนาชุดการสอนได้เป็น อย่างดี และยังสอดคล้องกับแนวความคิดของวิชัย วงศ์ใหญ่ ได้กล่าวถึง ชุดการสอนว่า เป็นระบบการผลิตและการนำเอาสื่อการเรียนการสอนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งใช้อธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาวิชาเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และป้องกันการเข้าใจความหมายผิด สื่อการเรียนเหล่านี้เรียกว่า สื่อประสม นำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ความพึงพอใจที่มีต่อชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ซึ่งด้านที่นักเรียนมีความเห็นมากที่สุด เป็นด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นผลมาจากชุดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ จึงทำให้ผู้เรียนส่วน

ใหญ่มีความพึงพอใจสำหรับในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ มอร์ส (Morse) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถผ่อนคลายความเครียด ของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิด ความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้ มีผลมาจากความต้องการของ มนุษย์เมื่อมนุษย์มีความต้องการมาก จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดน้อยลง หรือหมดไปความพึงพอใจก็จะมีมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภณ) (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทการเผยแพร่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสธมโม) ผลของการวิจัย พบว่า ศิล คือ การควบคุมมารยาททางกาย ทางวาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มิให้ล่วงละเมิดบัญญัติมีคุณประโยชน์ 3 ประการ คือ (1) ประการที่หนึ่ง ผู้รักษาศีล ย่อมไปสู่สุคติภพ (2) ประการที่สอง ผู้รักษาศีล ย่อมได้รับโภคสมบัติ (3) ประการที่สาม ผู้รักษาศีล ย่อมปฏิบัติให้ถึงพระนิพพาน ได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ่งวิทยาคม หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างได้รับการเรียนการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลในการเรียนการสอนสูงกว่า ก่อนที่นักเรียนจะได้รับการเรียนการสอนด้วยชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนการสอนเป็นไปในทางที่ดีและมีพัฒนาการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม สามารถพัฒนาในการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ จึงส่งเสริมให้ ครุณาชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ไปใช้พัฒนาในการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้

7.1.2 ครูที่ใช้ชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ควร ศึกษาและทำความเข้าใจ ในการใช้ชุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม เพื่อให้เกิดความชำนาญ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อนำไปพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไป

7.1.3 ควรมีการวัดผลและประเมินผลของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง เพื่อการสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนสืบต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรทำวิจัยการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระอื่นด้วย เช่น วิชาภาษาไทย วิชา คณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น

7.2.2 ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในเรื่องการเรียนการสอนในระยะยาว หลังจากที่ได้ เสร็จสิ้นการทดลองสอนไปแล้วในแต่ละครั้ง เพื่อดูว่าการเรียนการสอนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอน

โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม ไปแล้วยังคงอยู่กับนักเรียนมากน้อยอย่างไร

7.2.3 ควรใช้ชุดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม ให้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคมต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ฉบับที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.

พระมหานรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภา). (2549). **ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมชาย สิริจนฺโท (ห่านนท์). (2547). **พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระเทพวราคุณ (สมาน สุเมโธ)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์. (2558). **หมู่บ้านรักษาศีล 5**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา.

9. คำขอบคุณ

บทความวิชาการฉบับนี้ได้รับการความเมตตาอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจาก ดร.สมควร นามสีฐาน ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส ที่เมตตาเป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รองศาสตราจารย์ ดร. ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑา ชุ่มสุคนธ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี ดร.สาคร มหาหงส์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นามเกตุ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริย์ธัช เลิศรวมโชค และ ดร.คิด วรฤดี ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุก ๆ ท่าน ที่ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน
ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน
โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
Learning Management Based The Threefold Training
for the Learner Development in The Learning Area of Good Citizens
Culture and Life Style in The Society for Chumchonchum Phae School
Students Khon Kaen Province

พระครูวินัยธรนาครินทร์ รตนนาโค (มานาดี)¹

Phrakhuwinaithorn Nakkarin Rattananaco (Manadee)¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี จรุงศิริวัฒน์²

Asst. Prof. Dr.Rachanee Jaroungsirawat²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี³

Asst. Prof. Dr.Vitthaya Thongdee³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : dodo_dodo2536@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนชุมชนชุมแพ จำนวน 70 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

¹ นักศึกษาปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Master of Arts Program in Teaching Social Studies student. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{2,3} Master of Arts Program in Teaching Social Studies teachers. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

* ได้รับบทความ: 7 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 3 มีนาคม 2562; ตอบรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2562

Received: January 7, 2019; Revised: March 3, 2019 ; Accepted: March 15, 2019

ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้ ด้านความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านค่านิยมความเชื่อ ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิต ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุปข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ไว้ว่า ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม โรงเรียน เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับหมู่คณะในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อที่มีความหลากหลาย และผู้สอนควรที่จะแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเคารพสิทธิของผู้อื่น ตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้ ด้วยความสงบสามัคคี

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนรู้ 2. หลักไตรสิกขา 3. การพัฒนาผู้เรียน

ABSTRACT

The aims of this research were: to study the states of the learning management based on the Three fold Learning (tisikkhā) for the learner development in the learning area of civics, culture and living in society for Chumchon Chum Phae school students in KhonKaen; to study the suggestions and ways to develop the learning management based on the Threefold Learning that is suitable for the social contexts of the learners and teachers. The samples of this research included 70 students of Chumchon Chum Phae School. The statistics used in data analysis were: Frequency distribution, Mean and Standard Deviation. In cases in which differences were found at a statistically significant level, Scheffe's method of paired comparison was utilized. The obtained data were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

The mean score of the learning management based on the Threefold Learning (tisikkhā) for the learner development in the learning area of civics, culture and living in society for Chumchon Chum Phae school students in KhonKaen was rated at a high level. When considered in each aspect, the highest score can be seen in that of ‘Importance of being a good citizen’, followed by ‘Right, duty and freedom in living’, ‘Differences and diversity of cultures’ and ‘Value and faith’. All studied aspects were rated at the same level. The suggestions and ways to develop the learning management based on the Threefold Learning that is suitable for the social contexts of the learners and teachers are that the instructors should suggest guidelines for compliance with roles and duties as good members of the family, community, society, school, respecting laws and complying with rules and social regulations; the instructors should guide the practice that allows the students to be able to live with groups in a society with cultural differences, diverse beliefs and should suggest a way for students to live in a normal society by respecting the rights of others and being able to make decisions and solve problems that occur within society with peace and harmony.

Keywords : 1. Learning management 2. Threefold Training 3. Learner development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลการพัฒนาทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพ และบริบทของผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนที่หลากหลายและการออกแบบวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้และการนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (1) มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต (3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย (4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง

ไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2551 : 1-3)

ทั้งนี้ การที่จะพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมต้องเริ่มตั้งแต่เด็กสถาบันที่มีส่วนเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก ได้แก่ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เด็กเกี่ยวข้องและเริ่มเรียนรู้การดำรงชีวิต และได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ แต่เนื่องจากปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพในการหาเลี้ยงครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกได้อย่างเพียงพอ การอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงตกเป็นของโรงเรียนโดยมีหลักสูตรบทเรียนวิธีการ และการประเมินผลอย่างมีระบบ จุดมุ่งหมายประการสำคัญของการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในประเทศใดก็ตาม ก็คือการสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนของชาติ ในอันที่จะดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพทั้งต่อส่วนตัวและส่วนรวม (สิริวรรณ ศรีพล, 2548 : 54)

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จึงเป็นการจัดการเรียนรู้โดยมีจุดหมายเพื่อนำแนวทางไตรสิกขาซึ่งประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา มาจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และสังคมโลก แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องทำหรือละเว้นการกระทำ ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำ จะได้รับผลเสียโดยทางอ้อม เช่น ได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่คบค้าสมาคมด้วย ผู้กระทำการที่ควรทำจะได้นับการยกย่องสรรเสริญจากคนในสังคม โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุกิจที่ควรทำ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี และพลเมืองที่ดีนั้นจะต้องมีหน้าที่ควรปฏิบัติ ตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติ คำสั่งสอนของพ่อ แม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญาขั้นขั้นแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยที่เคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเอง และของผู้อื่นตระหนักรู้ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยที่ไม่เบียดเบียนกันและการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ครูสังคมศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการสอน ให้ผู้เรียนได้รู้จักหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ โดยผู้เรียนจะต้องรู้จักพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้ รู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ผู้สอนจะต้องนำวิธีการสอนเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถจัดการเรียนรู้ให้

สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาสาระ รวมถึงวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการประเมินผลจากสภาพจริง ใช้วิธีการวัดและประเมินที่หลากหลายสอดคล้องครอบคลุมความรู้ทักษะความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การมีส่วนร่วมและการตอบสนองต่อการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูสังคมศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและบทบาทหน้าที่ที่মনุญทุกคนได้รับ รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา เป็นการเรียนรู้ที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุขหากเข้าใจในบทบาท หน้าที่ บริบททางสังคม ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ที่พบเห็น คือ การที่ผู้เรียนยังไม่ตระหนักถึงหน้าที่ของตน ทั้งในด้าน ความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อและสิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิต เพราะสภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทางผู้วิจัยจึงเห็นสมควรแก้ปัญหาโดยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ในสังคม ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และเสนอแนะแนวทาง ผ่านกระบวนการทางการเรียนการสอน ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อจะส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ปรับใช้ให้เข้ากับบริบททางสังคม

3. สมมติฐานการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ในทุกระดับชั้นต่างกัน

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

4.1 โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้ข้อมูลพื้นฐานสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน

4.2 โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน ให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ปรับใช้ให้เข้ากับบริบททางสังคม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนชุมชนชุมแพ จำนวน 70 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศชาย จำนวน 34 คน (คิดเป็นร้อยละ 48.6) เพศหญิง จำนวน 36 คน (คิดเป็นร้อยละ 51.4) และจำแนกตามระดับชั้น จำนวน 70 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.3) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.3) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 คน (คิดเป็นร้อยละ 28.6) และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน (คิดเป็นร้อยละ 28.6) ตามลำดับ

6.2 ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้ ด้านความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านค่านิยมความเชื่อ ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านสิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิต ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านไม่แตกต่างกัน

6.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม โรงเรียน เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับหมู่คณะในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างทางด้าน

วัฒนธรรม ความเชื่อที่มีความหลากหลาย และผู้สอนครุที่จะแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเคารพสิทธิของผู้อื่น ตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้ ด้วยความสงบสาคคี

7. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

7.1 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสำคัญการเป็นพลเมืองดีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการเรียนการสอน ตลอดทั้งหลักสูตรที่ใช้ในการสอน มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และผู้สอนมีกลวิธีทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ซึ่งพิจารณา ดังนี้

7.1.1 ด้านความสำคัญการเป็นพลเมืองดี จากการศึกษาค้นพบว่านักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคมและโรงเรียนโดยทำให้เกิดความรักและความสาคคีในหมู่คณะ รู้จักบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวรรณ ศรีพล (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส พบว่าความคิดเห็นของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส จากการสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ สภาพสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาทางสังคมหลายประการ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในสถานศึกษา ส่วนความคิดเห็นอยู่ระดับมาก และความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มตัวอย่าง ได้จัดอันดับจำนวนตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นอันดับ 1 ในสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

7.1.2 ด้านความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากการศึกษาค้นพบว่า นักเรียนต้องมีความสำนึกในความเป็นไทย รักและหวงแหนในวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความเข้าใจในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่บุคคลอื่นได้โดยมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของวัฒนธรรม ในแต่ละภูมิภาคที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ วงศ์คำพันธ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการสอนตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนโมตรจิตไทย - อเมริกันพบว่า คนที่เกิดกับตัวผู้เรียนคือผู้เรียนได้มีการพัฒนาทางด้านกาย ศีล จิตใจ และทางด้านปัญญา เป็นอย่างดีและผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน คือ โรงเรียนได้รับความไว้วางใจเชื่อมั่น ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากชุมชน ส่วนวัดในชุมชนได้ ศาสนทายาทเป็นกำลังส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยได้ดำเนินการตามหลักการ คือ มีความเห็นที่ถูกต้อง มีบรรยากาศและ

ปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการประเมินในที่สุด

7.1.3 ด้านค่านิยมความเชื่อ จากการศึกษาพบว่านักเรียนต้องตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคมได้ด้วยตนเอง สามารถยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้ แยกแยะค่านิยมความเชื่อแบบดั้งเดิมกับค่านิยมสมัยใหม่ และประยุกต์ใช้หลักความเชื่อเข้ากับการดำเนินชีวิตได้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของชินธันย์ จิตต์การุณย์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนในการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ครูดำเนินการค้นคว้าวางแผนการจัดการเรียนรู้มีการวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และความต้องการของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมกลุ่มสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย ด้านการใช้สื่อแหล่งเรียนสอดคล้องกับเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และด้านการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ใช้วิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับการวัดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รวมทั้งประเมินความรู้กระบวนการคุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.1.4 ด้านสิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่า นักเรียนต้องรู้และเข้าใจในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่พึงจะได้รับ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้บนพื้นฐานสิทธิเสรีภาพที่ตนได้รับ แนะนำหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต สามารถปกป้องสิทธิของตนเมื่อถูกผู้อื่นล่วงละเมิดได้ เคารพในความเป็นส่วนตัว ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้หากพบเห็นการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพวัน สองสมุทร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิมนุษยชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 3 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนมี 3 หน่วย การเรียนรู้มีทั้งหมด 15 คาบ แบ่งออกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 1 หน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 คาบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี 1 หน่วยการเรียนรู้จำนวน 5 คาบ ชั้นปีที่ 3 มี 1 หน่วย การเรียนรู้ จำนวน 6 คาบ โดยมีจุดประสงค์ ให้นักเรียนได้รับความรู้ เรื่อง สิทธิมนุษยชน ทักษะการอภิปราย การทำงานร่วมกัน และเห็นคุณค่าและปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งตนเองและผู้อื่น มีเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้แก่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ความหมายของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิมนุษยชน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง สิทธิและเสรี ภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พุทธศักราช 2540 สิทธิเด็กและการคุ้มครองปกป้องสิทธิมนุษยชน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การมีส่วนร่วม คุ้มครองปกป้องสิทธิมนุษยชนของตน เองและผู้อื่น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหาร ผู้สอน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี และยังเป็นการสร้างพลเมืองที่ดีให้สังคม

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ในวาระวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา เชื่อมโยง 3 เสาหลัก บ้าน วัด โรงเรียน ให้สัมพันธ์กัน อย่างสมดุล เป็นจุดเริ่มต้นของ

ชีวิต และเป็นหลักของการพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ปลุกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

8.2.1 ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม โรงเรียน เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม

8.2.2 ผู้สอนควรแนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับหมู่คณะในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อที่มีความหลากหลาย และผู้สอนควรที่จะแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเคารพสิทธิของผู้อื่น ตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้ ด้วยความสงบสามัคคี

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการนำหลักหลักธรรมอื่นๆ ในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

8.3.2 ควรศึกษาติดตามผลตอบรับหลังจากที่ได้นำหลักไตรสิกขามาพัฒนาผู้เรียน ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ในระยะยาว ว่ามีผลตอบรับที่ดีหรือไม่

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกในด้านสิทธิมนุษยชน ของนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน สร้างพลเมืองที่ดีให้สังคม

8.3.4 ควรมีการศึกษาผู้บริการและผู้สอน โดยใช้หลักไตรสิกขา หรือหลักธรรมด้านอื่นๆ เพื่อวัดและประเมินผลในการพัฒนาสถานศึกษาด้วย

9. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ชินธันย์ จิตต์การุณย์. (2550). **การศึกษารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนในการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำราญ วงศ์คำพันธ์. (2556). **กระบวนการสอนตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนโมตรียิตไทย – อเมริกัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2548). **การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลก สำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม**. นนทบุรี : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- _____. (2557). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนขยาย โอกาส. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัมพวัน สองสมุทร. (2547). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง สิทธิมนุษยชน กลุ่มสาระการเรียนรู้คม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์อันประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษาเนื้อหาระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัดให้กระจ่างจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายขอขอบคุณท่าน ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทั้ง 5 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส อาจารย์ ดร. สาคร มหาหิงค์ อาจารย์ ดร.สมควร นามสีฐาน ศน.ดร.นิตยา หล้าพูนธีร์กุล และนายอร่ามแท้ ทองวรรณชาติ ที่ได้ตรวจสอบแนะนำแก้ไขจนได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี ผู้อำนวยการหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ป้องกันวิทยานิพนธ์ทุกท่านประกอบด้วย พระราชสุตาภรณ์, รองศาสตราจารย์ ดร. ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์ กรรมการพร้อมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำเสมอมาตลอดทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนชุมชนชุมแพ จังหวัดขอนแก่นที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่าง และเพื่อนๆ นิสิตสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา หลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่คอยเป็นกำลังใจและให้คำปรึกษาตลอดมา

การศึกษาธรรมทางพระพุทธศาสนาในพิธีกรรมการบูชาปู่เชียงน้อย
ของชาวตำบลบ้านเป่า อำเภอกะษัตริย์บุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ
A Study of Buddhist Dhamma in Worship ‘Pu-Chiang-Noy’
of Banpoa People, Kaset Sombun District, Chaiyaphum Province

พระวันนี ขนฺติพโล (ขันตีกุล)¹

PhraWannee Khantipalo (Khantikul)¹

รองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์²

Assoc. Prof. Dr.Sowit Bamrungphak²

พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

Daosiam Vijarapanyo, Asst. Prof. Dr.³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

E-mail : wannee.kn62@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและพิธีการบูชาปู่เชียงน้อยของชาวตำบลบ้านเป่า อำเภอกะษัตริย์บุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ และ 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาปู่เชียงน้อยของชาวตำบลบ้านเป่า อำเภอกะษัตริย์บุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ รูปแบบวิธีวิจัยเป็นรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือ ตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเครื่องมือวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

¹ นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Student of Buddhist Graduate School, Branch of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya Khon Kaen Campus

^{2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{2,3} Lecturer of Buddhist Graduate School, Branch of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya Khon Kaen Campus

* ได้รับบทความ: 23 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 5 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 18 มีนาคม 2562

Received: January 23, 2019; Revised: March 5, 2019 ; Accepted: March 18, 2019

ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านผู้อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านเป่ามีความสำนึกในคุณงามความดีเคารพ เลื่อมใสและศรัทธาในปู่เชียงน้อยจึงได้ประกอบพิธีกรรมการบูชาปู่เชียงน้อยเป็นประจำทุกปีในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 โดยที่ชาวบ้านจะนำดอกไม้ ธูปเทียน พานบายศรี ไปกราบไหว้สักการะซึ่งมีคติธรรมทาง พระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่เชียงน้อย ได้แก่ (1) ความกตัญญูรู้คุณแล้วทำตอบแทนต่อผู้ ทำคุณงามความดีมาก่อน (2) อามิสบูชา การประกอบพิธีกรรมการบูชาปู่เชียงน้อยของชาวบ้านด้วยการนำ เครื่องสักการะต่างๆ นั้น ถือว่าชาวบ้านได้ปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการบูชาข้อที่ 1 คืออามิสบูชา ได้แก่ การบูชาสักการะด้วยวัตถุสิ่งของมีดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น (3) ความมีสัจฉริธรรม เพราะการได้ร่วมประกอบพิธีกรรมการบูชาของชาวบ้านเป็นจำนวนมากในทุกปี เป็นเครื่องแสดงความสมัคร สมานรักใคร่กลมเกลียวต่อกัน (4) ปุชนิยบุคคล ได้แก่ ปู่เชียงน้อยถือว่าเป็นบุคคลที่ควรประกอบพิธีกรรม หรือพิธีกรรมให้เป็นประจำ เพราะการได้ประกอบพิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ ถือได้ว่าเป็น มงคลอย่างยิ่ง (5) ความเป็นเทพหรือเทวดา คือชาวบ้านมีความเชื่อว่าปู่เชียงน้อยมีภาวะประดุจดังเทพเทวดา หรือเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชน

คำสำคัญ : 1. ปู่เชียงน้อย 2. พิธีกรรมการบูชา 3. คติธรรมทางพระพุทธศาสนา 4. ชาวบ้านเป่า

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current conditions and ritual of worship 'Pu-Chiang-Noy (literally, Chiang-Noy grandfather) of people in Banpoa village, Kaset Sombun district, Chaiyaphum province; 2) to analyze the Buddhist dhammas appeared in such ritual. This study employed the qualitative research methodology through its investigation of academic work and research. The data were obtained by using the in-depth interview before being interpreted through the descriptive analysis.

The research results revealed that in Banpoa village, Kaset Sombun district, Chaiyaphum province, people have a sense of thankfulness and faith in Pu-Chiang-Noy; they therefore performed an annual worship ceremony in the 15th day of the 3rd waxing moon. The villagers will bring flowers, incense, candles and rice barns to worship. After careful analysis, five Buddhist morals appear in this worshiping ceremony: 1) gratitude and reward to the good deeds doers; 2) material worship, the villagers have followed the principles of Buddhism by performing the worship with objects, flowers, incense, candles, etc; 3) fellowship, many villagers made their contribution to organizing the worship ceremony every year; this showed their fellowship; 4) the ancestors, Pu-Chiang-Noy is the person who should be paid respect by performing the ritual regularly because of doing that is considered a very auspiciousness; 5) being a deity (angel), a villagers' belief showed that Pu-Chiang-Noy is like the god, angel, or sacred thing in the community.

Keywords : 1. Pu-Chiang-Noy 2. Worship 3. Buddhist dhammas 4. Banpoa villagers

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมานั้นล้วนต่างก็มีคติความเชื่อและความศรัทธาในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถึงแม้ว่าจะยังไม่รู้ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นคืออะไร แต่ทุกคนเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความอำนาจ สามารถให้คุณและให้โทษ แก่มนุษย์ทุกคนได้ มนุษย์มีคติความเชื่อและความศรัทธา ตามหลักของแต่ละศาสนาสืบทอดกันมาจาก บรรพบุรุษ ตามเผ่าพันธุ์ที่สืบเชื้อสายกันมา และมักจะเชื่อว่าสิ่งที่ตนเองศรัทธานั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จากความเชื่อและความศรัทธาเหล่านั้น เป็นเหตุให้มนุษย์ตกหลุมพรางสู่ความมืดมน โง่เขลาและงมงาย จนกระทั่งสติ ปัญญาที่มีอยู่นั้น ไม่สามารถที่จะใช้พิจารณาเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ตามความเป็นจริง ซึ่งต่างจาก พระพุทธเจ้า ที่ทรงสอนให้มนุษย์ใช้ศรัทธาประกอบด้วยปัญญา เป็นเครื่องกำกับในเรื่องความเชื่อ โดยยึด หลักกาลามสูตร ดังปรากฏในเกสปุตติสูตร (อง.ติก. (ไทย) 20/66/257) ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อกล่าวถึงศรัทธาแล้ว ต้องมีปัญญากำกับอยู่ในหลักธรรมนั้นเสมอ ทั้งนี้ ก็เพราะว่าเมื่อมีความเชื่ออย่าง เดียวโดยไม่มีปัญญา ก็จะเป็นความเชื่อที่ งมงาย (Blind Faith) ปราศจากเหตุผล (Cause and Effect) และการพิสูจน์ เพราะฉะนั้น ความเชื่อจึงเป็นลักษณะความรู้แบบหยาบ ๆ โดยไม่ผ่านการเจียระไนทางความคิด หรือไม่ผ่านการไตร่ตรอง ด้วยโยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนเรื่องศรัทธาไว้ที่ไหนก็จะมีปัญญามา พร้อมด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เชื่อเกิดความงมงายดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็น “อวิชชา” เมื่อได้พบ เหตุการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่าคนตาย แผ่นดินถล่ม ก็เกิดความคิดว่า จะต้องมีส่วนหนึ่งสิ่งใดอยู่เบื้องหลัง มาบังคับให้เป็นอย่างนี้ จึงพากันสร้างผีวิญญาณ เทพารักษ์ขึ้น เป็นการสมมติว่าเทพเจ้าหรือผีจะมีรูปร่าง เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ตามจินตนาการของตน และทำพิธีกรรมต่าง ๆ บูชาสักการะ เช่น สรง เพื่อให้อะไรที่ตนคิด ว่ามีอยู่นั้นผ่อนคลายความรุนแรงและมีเมตตากรุณาไม่ทำร้ายและบันดาลความสุขมาให้ เมื่อแรกเป็น ขนบธรรมเนียม ภายหลังเกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางศาสนาคือแนวปฏิบัติการประพฤติ ตนตามศาสนา เกิดคัมภีร์ที่สำคัญขึ้นในศาสนาต่าง ๆ สำหรับทางพระพุทธศาสนา เกิดพระธรรมคำสอนที่ จำแนกบุพญา ว่าคนทำดีมีบุญย่อมจะประสบผลเป็นความสุขสมบูรณ์ได้เกิดในสวรรค์ และจะหมดกิเลส ตัณหาเข้าสู่พระนิพพาน คนทำชั่วคือบาป จะได้รับความทุกข์ทรมาน ตกนรกไม่มีวันจบสิ้น คนที่เชื่อในคำ สอนก็ประพฤติปฏิบัติตามด้วยความหวังให้พบกับความสุขในชีวิตของตน(มณี พะยอมยงค์, 2530 : 69-70)

คติความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ และระบบความเชื่อทางไสยศาสตร์ หรือการนับถือวิญญาณ ยัง ผสมกลมกลืนอยู่ในระบบความเชื่อของสังคมไทย แม้ประเทศไทย จะเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือ พุทธศาสนา แต่ก็ยังเป็นพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน (Popular Buddhism) นั่นคือ คนไทยยังมีความเชื่อเรื่อง จิตวิญญาณอย่างไม่เสื่อมคลายโดยเฉพาะสังคมชนบทสิ่งที่มาพร้อมกับความเชื่อดังกล่าว ก็คือ การประกอบ พิธีกรรมต่าง ๆ การบนบานศาลกล่าว การแก้บน การทรงเจ้า เข้าผี เป็นต้น เพื่อให้ตนเองได้ประสบความสุข และพ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวง ความเชื่อในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับมนุษย์เข้าด้วยกัน มนุษย์กับสิ่งที่มองไม่เห็นตัว และมนุษย์กับธรรมชาติ เพราะทำให้เกิดกลุ่มหรือชุมชน ชนต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีความเชื่อในการเวียนว่ายตายเกิดตามหลักของพระพุทธศาสนา ความเชื่อเป็นความ รู้สึกรัดแน่น ถือมั่นศรัทธาของมนุษย์ในสิ่งต่าง ๆ ว่าจะบันดาลอะไรให้เราได้ หากกระทำและปฏิบัติต่อความ

เชื่อในทางที่ถูกที่ควรแล้ว ความสุขก็จะเกิดตามมา หากละเลยความทุกข์ร้อนก็อาจจะเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ความเชื่อจะบันดาลทุกข์ สุข ให้เกิดขึ้นได้ เช่น การบวงสรวงบูชา หรือการกระทำใด ๆ ที่ทำให้อำนาจเร้นลับที่แฝงอยู่ในแต่ละความเชื่อเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นความเชื่อที่มนุษย์ปฏิบัติเช่นนี้ เป็นความเชื่อที่เหนือธรรมชาติเช่น เทวดา ภูติผี วิญญาณ เป็นต้น (ธวัช ปุณโณทก, 2530 : 60-61)

ปูเซียงน้อยเป็นเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับความเคารพนับถือมาก ในพื้นที่แถบจังหวัดชัยภูมิ โดยเฉพาะในเขตอำเภอหนองบัวแดง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ และอำเภอเมือง นอกจากบริเวณผาเง็กแล้ว ความเชื่อในเรื่องปูเซียงน้อยยังปรากฏให้เห็นในอีกหลายพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีศาลปูเซียงน้อยอยู่อีกหลายแห่งในจังหวัดชัยภูมิ เช่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ภูสระหงส์ อำเภอเมือง) ภายในวัดพระธาตุเกศแก้วจุฬามณี บ้านหนองแวง ตำบลชัยสืทอง อำเภอเมือง ที่บ้านผักคำแพรว ตำบลชัยสืทอง อำเภอเมือง และที่ตำบลช่องสามหมอ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ เป็นต้นในหลายท้องถิ่นยังมีการจัดงานประจำปีไหว้ปูเซียงน้อยสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันด้วย เช่น ชาวบ้านที่บ้านผักคำแพรว จะจัดงานบูชาปูเซียงน้อยเป็นประจำทุกปี ในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 โดยชาวบ้านจะนำเครื่องสักการะ เช่น หัวหมู เป็ด ไก่ ดอกไม้ ธูปเทียน พานบายศรี ไปกราบไหว้ปูเซียงน้อยด้วย ในงานมีรำแคน และมีแม่หมอกลำนาคำไหว้บูชา ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขอพรให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุขไม่เจ็บไข้ได้ป่วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง คติความเชื่อของชาวอีสานและศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาปูเซียงน้อยของชาวดำบลบ้านเป่าอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งจะได้ทำการวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณค่าของคติความเชื่อนี้มีผลในด้านใดบ้าง และให้ประโยชน์เกื้อกูลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับคติความเชื่อต่อปูเซียงน้อยที่เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและวิถีกรรมบูชาปูเซียงน้อยของชาวดำบลบ้านเป่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์คติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาปูเซียงน้อยของชาวดำบลบ้านเป่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบสภาพการประกอบพิธีกรรมการบูชาปูเซียงน้อย ของชาวดำบลบ้านเป่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

3.2 ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาปูเซียงน้อยของชาวดำบลบ้านเป่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชา ปู่เชียงน้อยของชาวตำบลบ้านเป่า อำเภอกะษตรสมบูรณ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการศึกษาคงคุณภาพ (Quality Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จากคัมภีร์พระไตรปิฎก และอรรถกถา ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ศึกษาจากเอกสาร วารสาร บทความ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัยโดยยึดตามวัตถุประสงค์และกรอบคิดเป็นหลักในการนำเสนอเนื้อหา เสร็จแล้วได้ทำเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นมา เมื่อนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปผ่านขบวนการสร้างเครื่องมือในการวิจัยแล้วผ่านการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ลงสัมภาษณ์ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

4.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชาวตำบลบ้านเป่าอำเภอกะษตรสมบูรณ จังหวัดชัยภูมิ เลือกรจากประชากรตำบลบ้านเป่า 8 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้นำท้องถิ่น	จำนวน 11 คน
กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านตำบลบ้านเป่า	จำนวน 8 คน
กลุ่มที่ 3 ร่างทรงปู่เชียงน้อย	จำนวน 6 คน

4.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากประชากร ตำบลบ้านเป่าอำเภอกะษตรสมบูรณ จังหวัดชัยภูมิ ที่มีคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้ คือ ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ที่อาศัยอยู่ที่ตำบลบ้านเป่าอำเภอกะษตรสมบูรณ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 8 คน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ยึดหลักองค์ประกอบจาก 2 ประเด็นหลักคือการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์สังเคราะห์และเขียนงานวิจัยเป็นเชิงพรรณนาประกอบการแสดงความเห็นของผู้วิจัยดังรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) รวบรวมจากเอกสารชั้น ปฐมภูมิ (Primary Source) คือพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 และรวบรวมจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ เอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาบทความต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ หนังสือ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งเอกสารจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชา ปู่เชียงน้อยของชาวตำบลบ้านเป่าอำเภอกะษตรสมบูรณ จังหวัดชัยภูมิ”

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดำเนินการตามขั้นตอนที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนดโดยเริ่มจากการทำเรื่องขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังประชากรและผู้ให้ข้อมูล

สำคัญ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1)เครื่องมือในการวิจัย (แบบสัมภาษณ์) (2) กล้องถ่ายรูป และ (3) เครื่องบันทึกเสียง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) ในการนำเสนอข้อมูลการวิจัยจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความ ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเครื่องมือเก็บข้อมูลใช้แนวคำถามซึ่งผู้วิจัยกำหนดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนามได้เพียงพอต่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์แล้วผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นโดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบตามเค้าโครงเรื่องแล้วสรุปออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปหลังจากนั้นอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์โดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในบางประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้นและทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่งซึ่งให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

4.6 สรุปกระบวนการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปกระบวนการวิจัยได้ดังนี้ (1) ขั้นรวบรวมข้อมูล (2) กำหนดพื้นที่ในการวิจัย (3) กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง (4) การสร้างเครื่องมือ (5) การนำเครื่องไปใช้ (6) การวิเคราะห์ข้อมูล และ (7) การนำเสนอข้อมูล

5. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชา ปู่เซียงน้อยของชาวดำบลบ้านเป่า อำเภอกะเขนยสมุทร จังหัดชัยภูมิ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 พิธีกรรมของชาวดำบลบ้านเป่า อำเภอกะเขนยสมุทร จังหัดชัยภูมิ มีความคล้ายคลึงกับชาวไทยในภาคอีสานโดยทั่วไป คือ เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น การนับถือผีแถน ผีคำ หรือผีบรรพบุรุษ ผีเมสลักซ์ (ผีหอผีโง) ผีน้ำ ผีป่า ทำให้เกิดประเพณี พิธีกรรม เพื่อทำให้ผีพอใจ เช่น ในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ อันเป็นกฎหมายแบบจารีตประเพณี กำหนดพิธีกรรมต่างๆ จึงมีลักษณะผสมผสานเป็นพุทธศาสนาที่ปะปนกับคติเรื่องผี ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับปู่เซียงน้อย และจะประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการบูชาผีบรรพบุรุษในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 จะเห็นได้ว่าปู่เซียงน้อยตั้งกระจัดกระจายอยู่หลายแห่งบนเทือกเขาหลายแห่งในอำเภอกะเขนยสมุทร จังหัดชัยภูมิ จนมีคำกล่าวว่า “เซียงน้อย” เป็นเทพเจ้าแห่งภูเขาในเขตจังหัดชัยภูมิ

5.2 คติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรมการบูชาปู่เซียงน้อย ได้แก่ (1) ความกตัญญูรู้คุณแล้วทำตอบแทนต่อผู้ทำคุณงามความดีมาก่อน (2) อามิสบูชา การประกอบพิธีกรรมการบูชาปู่เซียงน้อยของชาวบ้านด้วยการนำเครื่องสักการะต่างๆ นั้น ถือว่าชาวบ้านได้ปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการบูชาข้อที่ 1 คืออามิสบูชา ได้แก่ การบูชาสักการะด้วยวัตถุสิ่งของมีดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น (3) ความมีสามัคคีธรรม เพราะการได้ร่วมประกอบพิธีกรรมการบูชาของชาวบ้านเป็นจำนวนมากในทุกปี เป็นเครื่องแสดงความสมัครสมานรักใคร่กลมเกลียวต่อกัน (4) ปุชนิยมบุคคล ได้แก่ ปู่เซียงน้อย

ถือว่าเป็นบุคคลที่ควรประกอบพิธีกรรมหรือพิธีกรรมให้เป็นประจำ เพราะการได้ประกอบพิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ ถือได้ว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง (5) ความเป็นเทพหรือเทวดา คือชาวบ้านมีความเชื่อว่าปู่เชียงน้อย มีภาวะประดุจดังเทพเทวดาหรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชนสืบมาจนทุกวันนี้

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาปู่เชียงน้อยของชาวบ้านตำบลบ้านเป้าอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ประชาชนชาวจังหวัดชัยภูมิในหลายอำเภอที่มีความเชื่อต่อปู่เชียงน้อย แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่เชียงน้อย ในเขตชุมชนตำบลบ้านเป้าอำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิเท่านั้นโดยที่ชาวบ้านตำบลนาหนองทุ่มได้มีการจัดงานประจำปีไหว้ปู่เชียงน้อยเป็นประจำทุกปีในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 โดยชาวบ้านจะนำเครื่องสักการะ เช่น หัวหมู เป็ด ไก่ ดอกไม้ ธูปเทียน พานบายศรี ไปกราบไหว้ปู่เชียงน้อยในงานยังมีรำแคน และมีแม่หมอกลำนาคำไหว้บูชา และเป็นตัวแทนขอพรให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ภิญญ จิตตธรรม (2522 : บทคัดย่อ) ที่เขียนหนังสือเรื่องความเชื่อโดยกล่าวว่า การนำเครื่องสักการะบูชาไม้ดอกไม้ ธูปเทียน ไข่ต้ม พานบายศรี เป็นต้น และชาวบ้านตำบลบ้านเป้าอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เป็นพื้นที่ที่เป็นท้องถิ่นเดิมที่ปู่ดั่งเคยอาศัย ประเพณีการบูชาจะมีเป็นประจำ และเป็นประเพณีสำคัญที่ลูกหลานต้องสืบทอดกันต่อไป ด้วยเหตุที่มีความเคารพในท่านทั้งสอง หลายคนได้นำข้อวัตรปฏิบัติของปู่เชียงน้อยมาใช้ในชีวิตประจำวัน จนประสบความสุขความเจริญในการดำเนินชีวิต และหากมีศรัทธามากพร้อมประพฤติปฏิบัติให้มาก จนสามารถหลุดพ้นเป็นอิสระจากวัฏฏทุกขได้อย่างสิ้นเชิง ในที่นี้คือนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท คุณค่าและประโยชน์ของศรัทธาในการพัฒนามนุษย์ ได้แก่ ศรัทธาในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาให้ได้ อริยทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์อันประเสริฐมีอยู่ 7 ประการ สัทธานัง สีลธณัง หิริธณัง โอตตปณัง สุตธณังจาคธณัง ปัญญานัง มีอยู่ภายในจิตใจ ดีกว่าทรัพย์ภายนอก เพราะไม่มีผู้ใด แย่งชิง ไม่สูญหายไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ และเป็นทุนทรัพย์ได้ดี และทำให้เป็นคนประเสริฐอย่างแท้จริง สอดคล้องกับคุณค่าและประโยชน์ของศรัทธาในการพัฒนามนุษย์ที่มีมาในพระไตรปิฎก เล่มที่ 11 สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย) กล่าวไว้ว่า ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ศรัทธานั้นนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่ง ในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากปุถุชนจนกลายเป็นอารยะชนชั้นสูงสุดได้ และงานวิจัยเกี่ยวกับอามิสบูชา ได้แก่ การบูชาสักการะด้วยวัตถุสิ่งของมีดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้นของชาวบ้านเป้า มีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของพระเกียรติวิทย์ อุตตสนโต (โอชาวัฒน์) (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ร่างทรงที่ดูเหมือนว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ผิดแผกไปจากพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา แต่เมื่อศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า ในการประกอบพิธีกรรมร่างทรงของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ยังมีสาระสำคัญหรือแก่นแห่งพระพุทธศาสนาซ่อนอยู่ เพราะผู้จะเป็นร่างทรงจะต้องเป็นผู้รักษาศีล 5 เป็นธรรมขั้นต่ำ และการประกอบพิธีกรรมบูชาต่างๆ ล้วนแต่ตั้งอยู่บนฐานคติทางพระพุทธศาสนาสิ้นหมด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การบูชาสักการะปูชนียวัตถุหรือปูชนียสถานของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ มีนัย เชิงความคิดทางวิชาการว่า แท้ที่จริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มียุคกับชาวจังหวัดชัยภูมิมาเป็นเวลานาน ดังนั้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นเรื่องที่จะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแก่นสาระสำคัญของสิ่งเหล่านี้ให้ได้ โดยถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เปรียบได้กับจิตวิญญาณ ขวัญ และกำลังใจของประชาชนชาวบ้านด้วยดีเสมอมา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการวิเคราะห์หลักการหรือแนวคิด เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและวิถีการบูชาปูชนียสถานน้อยในท้องที่อื่นของจังหวัดชัยภูมิว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

7.2.2 ควรมีการการนำคตินิยมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาเจ้าพ่อพญาแล ซึ่งท่านก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชัยภูมิเคารพเช่นกัน มาทำการศึกษาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับคตินิยมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีการบูชาปูชนียสถานน้อยหรือไม่

8. เอกสารอ้างอิง

- ธวัช ปุณโณทก. (2530). **วัฒนธรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพวริทธิ์ อดตสนโต (โอชาวัฒน์). (2549). **การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). **ความเชื่อ**. สงขลา : โรงพิมพ์มิ่งมงคลพิมพ์.
- มณี พะยอมยงค์. (2530). **“ความเชื่อของคนไทย” ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จด้วยดีด้วยความเมตตาจิตของท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดี ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เอาใจใส่ ตลอดจนการตรวจทานต้นฉบับ แก้ไข เพิ่มเติมในบางส่วน และปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตขอนแก่นทุกท่าน ซึ่งได้กรุณาตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมกับแนะนำเพิ่มเติมขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และบุคลากรห้องสมุดวิทยาเขตขอนแก่น ที่ได้เอื้อเฟื้อ วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้อนุเคราะห์ด้วยดีมาตลอด ในการค้นคว้าข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยจนเป็นเหตุให้สำเร็จการศึกษาในเวลาอันสมควร

ประการสุดท้ายนี้ ผู้วิจัย ขออ้อมอุทิศส่วนความดีของงานวิจัยนี้ แต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และ
ขอขอบคุณ ผู้รู้ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา นักวิจัย นักวิชาการทุกท่าน ผู้แต่ง ผู้เรียบเรียง ตำราวิชาการ
ตลอดงานวิจัยที่ผู้ศึกษาวิจัย ได้นำมาอ้างอิงในครั้งนี้ จนกระทั่งทำให้งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
Participatory Educational Institution Administration of the Basic Education
School Commission based on Sangahavatthu IV under the Office of
Chaiyaphum Primary Education Service Area 1

พระสมุห์ขวัญชัย ปญญาวโร (สาลารักษ์)¹

Phrasamukhwanchai Panyawaro (Salarak)¹

พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร.²

Phrakhru Samothankhetkanarak, Dr.²

ดร.สุนทร สายคำ³

Dr. Sunthon Saikham³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : thuakkong1993@Gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
ขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 (2) เพื่อ
เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยจำแนกตาม
เพศ วุฒิการศึกษา และอายุ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
ขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 62 โรงเรียน รวมคณะกรรมการจำนวน 558 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ขอนแก่น

¹ Graduate Student. Program in Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkorn
rajavidyalaya University KhonKaen Campus

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

* ได้รับบทความ: 19 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 8 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม
2562

Received: January 19, 2019; Revised: March 8, 2019 ; Accepted: March 15, 2019

ข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test ส่วนเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 และด้านการบริหารงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามอายุพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในสถานศึกษาอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อการมาเรียนของผู้เรียน

คำสำคัญ : 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม 2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. หลักสังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

The aims of this research were: 1) to study the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV (Four bases of social solidarity; sangahavatthu-dhamma); 2) to study the ways to develop the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV; 3) to compare the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV. The samples of this research included 62 of the Basic Education School Commissions in Nong Bua Daeng district, Chaiyaphum province and 558 of the commission members. The tool used in this study was a rating scale questionnaire with its

reliability value of 0.95. The statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent Samples) and f-test (One Way ANOVA).

The research results are as follows:

The mean score of the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV in overall was at a moderate level. The mean scores of the studied aspects were at the moderate level; the highest can be seen in the aspect of 'participatory academic administration based on Sangahavatthu dhamma' followed by that of 'participatory general affairs administration on Sangahavatthu dhamma', 'participatory financial administration on Sangahavatthu dhamma' and 'participatory personnel administration on Sangahavatthu dhamma'.

Classified by the samples' personal factors of their education (bachelor degree or higher), age (lower than 35, 36- 50, 51-more) and gender, the comparative mean scores in both overall and each studied aspects of the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV were different with the statistical significance level at .01. This accepted the set hypothesis.

The ways to develop the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV were that a seminar to create morale and encouragement for personnel in the school should be arranged to pay attention to the performance of duties, the administrators should fully support the performance of teachers in schools in order to achieve morale in the work and school administrators and teachers should create a teaching environment like to be a good friend in order to create a good attitude towards students' learning, the administrators should participate in determining activities to reflect the opinions and work of educational institutions and communities, they should support the training for parents, students and teachers regularly and participate in activities to encourage students to see the importance of local wisdom and culture respectively.

Keywords : 1. Educational Administration 2. Basic Educational Schools 3. Sangahavatthu IV

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีบทบาทในการกำกับการดำเนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะ

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่างๆของสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา ตามที่กฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนดและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในสถานศึกษาขนาดเล็ก จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 9 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวนหนึ่งรูปหรือหนึ่งคน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนสองรูปหรือสองคน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนหกคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่และผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ (สุพัตร์ พิบูลย์, 2555 : ออนไลน์)

จากรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังกัดแตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความพร้อมที่แตกต่างกันทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนจากชุมชน และสภาพการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งมีคุณภาพในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ สถานศึกษาบางแห่งมีความพร้อมในปัจจุบันดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แบบ และได้รับการสนับสนุนจากสังคมอย่างเต็มที่ แต่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากคุณภาพในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา หรือคุณภาพและทักษะในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเองซึ่งในทางพระพุทธศาสนามี หลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคมโดยรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษยสัมพันธ์กัน เรียกว่า สังคหวัตถุ 4

ดังนั้น การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพต่อบุคลากรและสถานศึกษาสามารถแก้ อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นอย่างไร จะได้นำมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3.2 ทำให้ทราบการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) (ผ่องพรรณ ตรัยมงคล, 2555 : 324) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การศึกษาเอกสารการบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา(Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 558 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-83)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ (1) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศวุฒิการศึกษา และอายุมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอนที่ 3 เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 (2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t - test แบบ Independent Samples) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test แบบ One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$, S.D. = .71) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 3.16$, S.D. = .68) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 3.01$, S.D. = .71) และด้านการบริหารงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 3.01$, S.D. = .82) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 2.98$, S.D. = .72)

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแบ่งออกเป็นรายด้านดังนี้

5.2.1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุต่ำกว่า 35 ปี อายุ 36-50 ปี อายุ 51 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.3 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ (ร้อยละ 22.50) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 21.66) และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อการมาเรียนของผู้เรียน (ร้อยละ 18.33)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จะเห็นว่างานทั้ง 4 ฝ่ายของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันนี้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการตามแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ดังนั้นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีมากขึ้นและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงมากขึ้นด้วยเช่นกัน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ในด้านวิชาการมีมากขึ้น จึงทำให้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิเชษฐ์ วาสิ (2552 : 91-93) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จะเห็นว่างานทั้ง 4 ฝ่ายของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางในรายด้าน แต่ในระดับย่อยฝ่ายบริหารทั่วไปจะเห็นได้ชัดว่าคณะกรรมการจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีส่วนร่วมเป็นแบบอย่าง ในการรักษาระเบียบวินัย และให้ความเสมอภาคนี้จะมาอันดับหนึ่ง

6.2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ด้านร่วมคิดวางแผน ในภาพรวม มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชี้ให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และสถานศึกษาพอสมควร จึงมีความต้องการที่จะเข้ามามีบทบาทในการร่วมวางแผนในเรื่องการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อลดปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการศึกษา และการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานด้านการศึกษา การติดต่อประสานงานเพื่อวางแผนดำเนินการด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระนิรันดร์ สุทธิเมตติโก (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพิจารณาให้บุคลากรพ้นจากงาน มีสภาพปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้นการวางแผนอัตรากำลัง มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารบุคลากร ควรมีการวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากรมีการส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่หลากหลาย มีการส่งเสริมด้านการฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติธรรม มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบ

คุณธรรมและระเบียบปฏิบัติในการพิจารณาให้พ้นจากงานนั้นให้พิจารณาถึงระเบียบการของสถานศึกษาเป็นหลัก

6.3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพพบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาถือว่าคณะของบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและได้กระจายอำนาจมาสู่สถานศึกษา ให้มีความเป็นอิสระในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้งานวิชาการมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษา

เนื่องจากการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาได้มีการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ภายในสถานศึกษาเพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็งของสถานศึกษา และวิเคราะห์ภายนอกสถานศึกษาเพื่อหาโอกาสและอุปสรรคที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาเมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวก็จะนำมากำหนดทิศทางในการบริหารสถานศึกษาซึ่งได้แก่วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการเห็นชอบกับการร่วมมือในสถานศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน และที่สำคัญควรมอบหมายงานในส่วนอื่นๆ ที่มีความสำคัญนอกเหนือจากงานประจำให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทดลองรับผิดชอบบ้างตามความเหมาะสม เพราะการที่ได้รับผิดชอบงานที่ทำทนายความรู้ความสามารถจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในองค์กร อยากที่จะปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรในระยะยาวโดยไม่คิดลาออก

7.1.2 ผู้บริหารควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อแนะนำต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่คิดต่างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการงานในด้านต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงในองค์กรให้ดีขึ้น

7.1.3 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสไปศึกษาต่อหรือดูงานทั้งในและต่างประเทศบ้าง เพื่อให้สามารถนำความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.1.4 ผู้บริหารควรยึดหลักเกณฑ์และระบบคุณธรรมในการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือนควรพิจารณาตามคุณภาพและปริมาณงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผลการประเมินงาน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การดำเนินการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

7.2.2 ควรที่จะมีการเพิ่มเครื่องมือในการทำวิจัยให้มากขึ้นนอกเหนือจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เช่น การสังเกตพฤติกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงเพื่อที่จะเป็นมาตรฐานในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

8. เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุริยวิทยาสาน.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2555). กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือใคร มีบทบาทอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/181360>
- พระนิรันดร์ สุทธิเมตติโก. (2552). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขา บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคล. (2555). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิเชษฐ์ พาลี. (2552). การมีส่วนร่วมของข้าราชการครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

9. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมบุญ ณ วุฑฒิกโร,ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขออนุโมทนาบุญขอบคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ รศ.ดร.สำเร็จ ยุธชัย ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม, ดร.สังวาลย์ เพ็ญยระ, ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว, พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปณโณ,ดร., ป.ธ.9 และ ผศ.ดร.ประยูร แสงใส งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีและขออนุโมทนา บุญขอบคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในการตรวจสอบวิจัยจากหลายๆฝ่ายโดยเฉพาะ อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย พระครูสโมธานเขตคนารักษ์, ดร., ดร.สุนทร สายคำ กรรมการ

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้การแนะนำตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยทั้ง 5 ท่าน คือ ผศ.ดร. ชีระศักดิ์ บึงมุ่ม, ดร.สังวาลย์ เพ็ญยะ, ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว, พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปญโญ,ดร., ป.ธ.9 และ ผศ.ดร.ประยูร แสงใส ผู้วิจัยรู้สึกปลาบปลื้มใจเป็นที่สุดที่ได้รับคามกรุณาเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ทุกท่านที่ได้เมตตาตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยช่วยเหลือแนะนำแนวทางในระหว่างเรียน และพี่ๆ น้องๆ ตลอดถึงญาติโยมทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

**การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ**
**The Development of Teaching Profession based on Iddhipada Dhamma IV
in Phrapariyatti Dhamma Schools (General Education),
Chaiyaphum Province**

พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี)¹, ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว²,

พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร.³

Phra Anucha Sirisaro (Raengdee)¹, Dr.Sompong Chasingkaew²,

Phrakhru Samothankhetkanarak,Dr.³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : bento0504@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครู ตามหลักอิทธิบาท 4 และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 100 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยการสุ่มอย่างง่ายและกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .97 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test (OneWay ANOVA) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Graduate Student. Program in Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

* ได้รับบทความ: 21 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 8 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2562

Received: January 21, 2019; Revised: March 8, 2019 ; Accepted: March 15, 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้ (1) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการจัดเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย (2) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่นควรส่งเสริมการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและแม่นยำ และ ควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว (3) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตาม ควรส่งเสริมการใช้ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร มุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

คำสำคัญ : 1. การพัฒนา 2. วิชาชีพครู 3. อิทธิบาท 4

ABSTRACT

The aims of this mixed method research were: to study and compare the conditions of the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV (iddhipāda, path of accomplishment) in PhrapariyattiDhamma schools (General Education) in Chaiyaphum province. The samples of this study were 100 of educational administrators and teachers, selected by simple random based on the Krejcie & Morgan method and the target group included 12 of those selected by purposive sampling. The tools used to collect the data were the questionnaire with its reliability value of .97 and the structured interview. The obtained data were analyzed by the following statistics: Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and f-test (One Way ANOVA) and the qualitative data were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1) The mean scores in both overall and studied aspects of the conditions of the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV in Phrapariyatti Dhamma schools (General Education) in Chaiyaphum province were at a high level. The highest can be seen in that of the aspect 'performance based on Iddhipadadhamma IV, followed by that of 'self-practice based on Iddhipada dhamma IV and 'learning standard and profession based on Iddhipada dhamma IV respectively.

2) Classified by their personal factors: state, education and work experience, the comparative mean scores from the study of the samples' opinions towards the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV were different with the statistical significance level at .01.

3) The guideline for the development of teaching profession based on IddhipadaDhamma IV in Phrapariyatti Dhamma schools (General Education) in Chaiyaphum province is as follows: 1) in terms of the standard of knowledge and professional experience, information technology to promote teaching and learning to focus on students should be used appropriately; learning activities and improve learning quality should be organized continuously and schools should support the development of community learning resources and create the up-to-date communication technology systems information. 2) In terms of work standard, the administrators should support educational institutions collaboration by using electronic media to develop academic administration with other educational institutions; they should promote performance evaluation with modern information systems efficiently and should develop public relations, education management for parents, communities and society to quickly access information sources. 3) Standards of conduct, the schools should promote the use of various knowledge in performing duties and exchanging knowledge with members in the organization with the commitment to encourage students and service recipients to participate in learning plans and the schools should promote the creation of good relations between administrators, teachers and educational personnel in educational institutions.

Keywords : 1. Development 2.Teaching Profession 3. Iddhipada Dhamma IV

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักการและมาตรการการพัฒนาบุคลากรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 วางหลักการและมาตรการที่จะส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และ

พัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามหลักการ วรศ 4 มาตรา 9 โดยมีหลักการและมาตรฐานพัฒนาครู 3 ประการ ดังนี้ (1) จัดให้มีระบบพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง (2) ส่งเสริมองค์วิชาชีพครูให้เข้มแข็งและมีบทบาทหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และมีอำนาจออกใบประกอบวิชาชีพ (3) จัดระบบการบริหารงานบุคลากร งานบุคคลของของข้าราชการครู โดยเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและมีระบบเงินเดือนค่าตอบแทนสวัสดิการเหมาะสมกับวิชาชีพและมีกองทุนส่งเสริมครูในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 4) วัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรมและถือเป็นศาสนกิจอย่างหนึ่งที่พระภิกษุสามเณรจะต้องศึกษา และนำความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับประชาชนจุดมุ่งหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ เพื่อปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณร เป็นศาสนทายาทที่มีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสามารถนำความรู้ไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา(สมศักดิ์ บุญปู, 2547 : 353-356) การศึกษาของคณะสงฆ์ประกอบด้วยการศึกษาศาสนชั้นตอน คือ ชั้นปริยัติ ชั้นปฏิบัติ และชั้นปฏิเวธ การศึกษาชั้นปริยัติเป็นการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธวจนะและพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีตการศึกษาพระปริยัติธรรมมิได้จัดเป็นรูปแบบของโรงเรียน แต่จัดการเรียนการสอนภายในวัด(พระราชวรดิฐ, 2543 : 1) ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม เกิดความมั่นคงแห่งพระศาสนาและประเทศชาติในส่วนรวมต่อไปสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ยังคงประสบปัญหาหลายประการกล่าวคือ โรงเรียนมีงบประมาณน้อย งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามหลักสูตร ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ขาดการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัย สั่งการ และการติดตามประเมินผลอย่างชัดเจน ครูสอนพระปริยัติธรรมยังขาดทักษะในการสอน การผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ปัจจุบัน การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ด้านบุคลากร พบว่า ครูและบุคลากรได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าวุฒิการศึกษา ไม่มีสถานภาพที่ชัดเจน ไม่มีความมั่นคงในวิชาชีพ ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสถานภาพเป็นเพียงลูกจ้างของวัด ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงต้องนำหลักธรรมอริยบท 4 มาใช้ในการเพิ่มศักยภาพบุคลากรมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนามหาวิทยาลัยครูตามหลักอริยบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยครูตามหลักอริยบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิจำแนกตามสถานภาพระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยครูตามหลักอริยบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

3.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

3.3 ได้แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) (ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล, 2555 : 321-324) เป็นการผสมผสานวิธีการระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการผสมในระดับข้อมูลเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากรกลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยบูรณาการข้อมูลคุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 100 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608-610 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วนำไปเทียบสัดส่วนจากประชากรตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้โดยการสุ่มอย่างง่าย และกลุ่มเป้าหมายจำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test (One Way ANOVA) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = .45) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = .54) รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลัก อิทธิบาท 4 ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = .54) และด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = .42) ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอทธิบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิมีดังนี้ (1) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมการจัดเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย (2) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่นควรส่งเสริมการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและแม่นยำ และ ควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว (3) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ควรส่งเสริมการใช้ช่องความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร มุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอทธิบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอทธิบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอทธิบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิมีการนำเอาอทธิบท 4 คือ ฉันทะ (ความรักความพอใจ), วิริยะ (ความพากเพียร), จิตตะ (ความคิดมุ่งมั่น), วิมังสา (ความไตร่ตรอง) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ที่

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2554 : 87-112) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอทธิบท 4 : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอทธิบท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.2 การเปรียบเทียบการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอทธิบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิจำแนกตามสถานภาพระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีดังนี้

6.2.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอทธิบท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนถึงแม้มีตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ล้วนเข้าใจในระบบการพัฒนาเป็นอย่างดี ซึ่งมีรูปแบบในการพัฒนาอย่างสามัคคีร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อให้ภาระงานบรรลุสอดคล้องกับงานวิจัยของ M.J Johnson and K. Button (1998 : 48-51) ที่

ได้ทำวิจัยเรื่อง Action Research Paves the Way for Continuous Improvement ผลการวิจัยพบว่า ซึ่งปรากฏว่าประสบความสำเร็จด้วยดีนับเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาวิชาชีพของครู และผลจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูหลายประการ ได้แก่ (1) เสนอแนะให้ครูศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง (2) ให้ครูเริ่มตั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองในการทำงานสอน (3) จัดให้มีโครงการวิจัยปฏิบัติการที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นโครงการระยะยาว (4) สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันทำงาน

6.2.2 ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีการพัฒนาอย่างเป็นกัลยาณมิตรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเอาความถูกต้องเป็นใหญ่ มีการนำอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาวิชาชีพครูสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพร แคล้วคลาด (2558 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมทั้ง 12 มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก โดยอันดับสูงสุดได้แก่ มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และอันดับต่ำสุดได้แก่ มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา การเสนอแนวทางการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูดังนี้จัดทำผลงานทางวิชาการอบรม กำกับ นิเทศ ติดตาม พัฒนา ผู้เรียนและการจัดทำแผนการสอนมีเทคนิค วิธีการ นวัตกรรมการผลิตสื่อและการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการติดตามครูผู้สอนเขียนรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนเป็นระยะการเป็นผู้นำและสมาชิกที่ดีครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันสร้างแหล่งข้อมูลข่าวสารและจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทุกสถานการณ์

6.2.3 ประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องหมั่นประชุมปรึกษาหารือวางนโยบายและกำหนดแผนงานร่วมกันอยู่เสมอ โดยมุ่งเน้นพัฒนาส่งเสริมทักษะวิชาการและทักษะชีวิตของผู้เรียน ปฏิบัติงานโดยเคารพรักในจรรยาบรรณวิชาชีพ ใส่ใจ และมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อภาระงานของตน จึงเป็นสาเหตุให้สถานภาพด้านประสบการณ์การทำงาน มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์, 2543 : บทคัดย่อ)ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการ ด้านงานปกครองนักเรียน ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงานโรงเรียนกับชุมชน และด้านงานบริการ นอกจากนี้ยังพบปัญหา ด้านการบริหารทั้งไปเกี่ยวกับการจัดองค์กรในโรงเรียนไม่ชัดเจนการบริหารเงินยุ่งยาก ชับซ้อน บุคลากรไม่เข้าใจ ระเบียบ การสื่อสารต่างๆ ไม่สะดวกและทันสมัยงบประมาณมีน้อย บุคลากรขาดความรู้ขาดประสบการณ์ ด้านงาน

วิชาการไม่มีการวางแผนวิชาการที่เป็นระบบและชัดเจนไว้ล่วงหน้า ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้โดยตรง ในการช่วยงานส่งเสริมและพัฒนา ด้านงานธุรการ ขอบข่ายวางแผนงานธุรการไม่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรหลักรับผิดชอบงานธุรการ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ ด้านงานปกครอง ไม่มีแผนงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานนี้ โดยเฉพาะด้านวิชาการ มีขอบข่ายที่กำหนดไว้ตามแผนมากเกินไป ไม่สามารถทำได้ทั้งหมด การบริการ ด้านโสตทัศนูปกรณ์ ไม่เพียงพอ ด้านงานโรงเรียนที่จะช่วยบริการแก่ชุมชนในด้านต่างๆ ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง ด้านงานอาคารสถานที่ ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดของโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ตลอดจนห้องพิเศษต่างๆไม่เพียงพอและมีบริเวณคับแคบ รวมไปถึงงบประมาณ สำหรับงานด้านนี้มีจำนวนจำกัด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ ควรมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาแก่บุคลากรในเขตพื้นที่

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

7.2.1 สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย

7.2.2 ควรส่งเสริมให้มีการรายงานผลการพัฒนาวิชาชีพสม่ำเสมอโดยเป็นระบบถูกต้องสามารถตรวจสอบได้

7.2.3 ควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.3.2 ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.3.3 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาวิชาชีพครูเชิงรุก ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)

พุทธศักราช 2553. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. (2555). “การวิจัยแบบผสม: ทางสายกลางของการวิจัย” การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์. (2543). **การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์ แคล้วคลาด. (2558). **แนวทางการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิษณุภา เมธีวรฉัตร. (2554). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์**. ปริญญาโทพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2547). **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- M.J Johnson and K. Button. (1998). Action Research Paves the Way for Continuous Improvement. **Journal of Staff Development**. 19(1). 48-51.

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคลากรหลายท่าน ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง คือ ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียด เพื่อให้เนื้อหาของงานวิจัยมีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยทุกท่าน ขอขอบคุณผู้อำนวยการตลอดถึงบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิทั้ง 6 โรงเรียน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตฯ ทุกท่านที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ในเรื่องเอกสารต่างๆ เพื่อนิสิต สาขาพุทธบริหารการศึกษาทุกรูป/ท่าน ทั้งภาคปกติและสมทบ ที่ได้ร่วมฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยกันจนทำให้มีวันนี้ได้ ตลอดถึงผู้ที่คอยผลักดันและให้กำลังใจ คือ หลวงพ่อพระครูสุวรรณจันทรังษี เจ้าคณะอำเภอหนองบัวแดง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาทุกอย่าง สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา คุณงามความดีและประโยชน์ที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมอุทิศเป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ครูอาจารย์ ทุกท่าน ที่มีส่วนในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออนุโมทนาขอบคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยครั้งนี้

ลักษณะของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช Features of Lyrics Dedicated to the Late King Rama IX

มันทนา สุวรรณศรี¹

Mantana Suvannasri¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ สาลี²

Asst. Prof. Dr.Banyat Salee²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

E-mail : ninamantana62@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ภาษา เนื้อหา และกลวิธีการใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อแสดงความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชซึ่งมีการเผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม 2559 ถึงวันที่ 27 มีนาคม 2560 จากสื่อออนไลน์ผ่าน ยูทูบ (Youtube) และ เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมสูงจากสื่อออนไลน์โดยพิจารณาจากจำนวนการเข้าชม การกดไลค์ และการกดแชร์ จำนวน 93 เพลง

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ ด้านการแสดงความไว้อาลัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเสด็จสวรรคต การสูญเสีย การอาลัยอาวรณ์ และการหวนระลึกถึง ด้านพระราชกรณียกิจ ได้แก่ การปกครอง ด้านการเกษตร การจัดการทรัพยากรน้ำ การเยี่ยมราษฎร การศึกษา การแก้ปัญหา และการประชาสัมพันธ์ ด้านการแสดงความจงรักภักดี และด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการเทิดพระเกียรติ ได้แก่ การเทิดพระเกียรติโดยให้ความสำคัญระดับโลก การเทิดพระเกียรติเป็นมหาราช และ การเทิดพระเกียรติในลักษณะทั่ว ๆ ไป

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate students, Master of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

² ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Department of Thai Language and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

* ได้รับบทความ: 2 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 12 มิถุนายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 18 มิถุนายน 2562

Received: May 2, 2019; Revised: June 12, 2019; Accepted: June 18, 2019

ด้านรูปแบบของบทเพลงแบ่งเป็น 2 ประการ ได้แก่ โครงสร้างของเพลง และแนวเพลง ด้านโครงสร้างของบทเพลงนิยมใช้รูปแบบเอกบท AA AA A จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลง น้ำตาไม่หยุดไหล ชาวไทยคิดถึงพ่อ เพลง กษัตริย์แห่งประชาธิปไตย เพลงองค์เดียวในโลก เพลงลาภูไทด้วยหัวใจที่ยักพ้อ รูปแบบทวิบท A B A B จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลง วันที่พ่อไม่อยู่ เพลงสลาย (13 ตุลาคม 2559) เพลง ลูกสุดอาลัย เพลง รักพ่อ รักแผ่นดิน และ เพลงรูปที่ข้างฝาของ รูปแบบตรีบท A B A มีจำนวนทั้งหมด 5 เพลง ได้แก่ เพลงพ่อครับ เพลงกล่อมพ่อ เพลงด้วยหัวใจของพ่อ เพลงพ่อยังอยู่ เพลงขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป ทำนองเพลงแบบแบบตรีบท ประเภทของฟอร์มปรากฏมากที่สุด ด้านรูปแบบประเภทของแนวเพลง แบ่งตามรูปแบบของดนตรีและแบ่งตามแนวดนตรีของไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต รูปแบบดนตรีเป็นแนวป๊อบ มากที่สุด จำนวน 52 ชิ้นงาน เนื้อเพลงส่วนใหญ่กล่าวถึงพระราชกรณียกิจ รongลงมา คือเป็นดนตรีแนวลูกทุ่ง จำนวน 31 ชิ้นงาน เนื้อหาของเพลงจะเน้นการแสดงความรักอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ส่วนดนตรีแนวโฟล์ค มีน้อยที่สุด จำนวน 5 ชิ้นงาน เนื้อเพลงมักแสดงอารมณ์ของกลุ่มบุคคล มีเนื้อร้องหรือท่วงทำนองเรียบง่ายเพลง ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมีสองรูปแบบคือภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน

กลวิธีทางภาษาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาการใช้คำ มีการเลือกใช้คำสรรพนามแทนพระองค์และคำนามเรียกพระองค์การใช้คำซ้ำใช้ซ้ำกันที่ต้นบาท เพลงทูลกระหม่อมพ่อข้าที่ท้ายบาท เพลงพ่อของฉันซ้ำกันที่ต้นบาททุกบาทเพลงคืนสู่สวรรค์ การซ้ำประโยคเพลงความฝันของพ่อการใช้คำสามัญเพลงคืนสู่สวรรค์เพลงหาที่สุดมิได้เพลงเดิมพันที่ยิ่งใหญ่การใช้สัมผัสมีการใช้สัมผัสสระและสัมผัสอักษรสัมผัสสระ ได้แก่ คำเคียง เพลงฉันเกิดในรัชกาลที่ 9 คำเทียบเคียง เพลงพ่อภูมิพล คำทบทเคียง เพลงขอเป็นลูกพ่อ คำแทรกเคียง เพลงพ่อจำ คำแทรกแอก เพลงเทวดากลับฟ้า และคำเทียบแอกเพลงสวรรค์ไกรรายสัมผัสอักษรได้แก่ คำคู่ เพลงพ่อครับ คำเทียบคู่ เพลงแบบอย่างของลูก คำเทียบรถ บทเพลง ฟ้าร้องให้ คำเทียบรถ เพลงพ่อของไทยในใจตลอดกาล คำทบทคู่ เพลงรักพ่อตลอดกาล คำแทรกคู่ เพลงด้วยรักของพ่อ และคำแทรกรถเพลงสองมือพ่อ 2. การใช้โวหารโวหารที่นำมาใช้ ได้แก่ นามนัย เพลงพ่อของไทยในใจตลอดกาล อุปลักษณ์ เพลงพ่อไม่ได้จากเราไปไหนอุปมา เพลงน้ำตาไม่หยุดไหลชาวไทยคิดถึงพ่อและเพลงส่งพ่อคืนฟ้า ปฏิรูปพจน์ เพลงรอยยิ้มของพ่อ เพลงคำสัญญาต่อหน้ารูปพ่อ เพลงตามรอยพ่อหลวง ร.9 เพลงกล่อมพ่อ เพลงเพื่อพ่อ สมพจน์ เพลงพ่อภูมิพลบุคลาธิษฐาน เพลงพ่อคือผู้ให้ อติพจน์ เพลง พ่อครับ ปฏิปุจฉา เพลง พ่อครับ อุทาหรณ์ เพลงบ้านของพ่อและสัญลักษณ์เพลง สวรรค์ไกรราย

คำสำคัญ : 1. รูปแบบ 2. เนื้อหา 3. กลวิธีการใช้ภาษา

ABSTRACT

The study served one purpose to examine forms of language usages in eulogy lyrics for paying tributes to the late King Rama IX, contents in them and means of using words written in such lyrics. Ninety-three eulogy lyrics with each of them gaining high popularity

from viewers were selected through social online media like Youtube and Facebook from October 13, B.E. 2559/2016 to March 27, B.E. 2560/2017.

Research findings have found the following features.

First, contents deal with paying tributes, undergoing his engagements, pledging allegiance and citing his unique deeds. Next, models of such lyrics are composed of the mono-pattern of AA-AA-A for four songs; di-pattern of A-B-A-B, for 5 songs; and the most popular tetra-pattern of A-B-C, constituting the highest model. For rhythmic model, they are divided into conventional and Thai melodies involving ways of life. Of them, key contents of fifty-two pop-songs mention the late monarch's demise and his engagements, those of 31 country songs focus on paying tributes. In contrast, those of five folk songs express individual groups' saddened feelings, composed with simple lyrics and easy melodies. The language used in country songs are of two models namely formal and informal languages. Last, means of using the written language in the eulogy lyrics includes: specific pronominal diction for representing the late monarch, and placements of word repetition at the initial or final positions of each verse line including the initial position of every verse line. Only two songs have been composed of common words. Lyric devices in the target lyrics embrace both assonance and consonance with rhythmic schemes of varying formats in each verse line. Different word categories of assonance have been placed in six songs, whereas those of consonance have been done in 7 songs. Figures of speech used in the eulogy lyrics encompass: metonymy, simile, oxymoron, apostrophe, personification, hyperbole, rhetorical dialogue, and personal symbolism.

Keywords : 1. Format 2. Content 3. Techniques of Language

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทรงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงของชาติ ต่างทรงประกอบพระราชกรณียกิจทั้งหลายเพื่อสร้างความมั่นคงให้อาณาจักร ทรงปกครองอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข และสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ ให้เป็นมรดกตกทอดมาจนปัจจุบันเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนไทยที่สำคัญที่สุดของชาติ เวลาที่คนในชาติแตกความสามัคคีกันจนไม่สามารถที่จะปรองดองกันได้ จึงนับว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชนอย่างหาที่สุดมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ตลอดระยะเวลาของการครองราชย์ ได้ทรงอุทิศพระองค์ ให้แก่ประเทศชาติ และประชาชนชาวไทยมาโดยตลอด ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ นานัปการในการบำบัดทุกข์

บำรุงสุขและใช้เวลาส่วนพระองค์เสด็จเยี่ยมประชาชนในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยทรงใช้เวลาอยู่กับประชาชนครั้งละนาน ๆ อย่างใกล้ชิด จึงทรงตระหนักในปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการแก้ปัญหา รวมทั้งทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ในโครงการต่าง ๆ ที่ทรงเห็นว่าเป็นประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชน จึงทรงได้รับการยกย่องจากหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ จากนานาชาติและประเทศไทย

บทเพลงเป็นเสมือนเครื่องมือที่กวีหรือผู้แต่งใส่อารมณ์ความคิด หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว เป็นภาพประวัติศาสตร์แต่ละยุคแต่ละสมัย เปรียบเสมือนวรรณกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ นักประพันธ์แต่งเพลงเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดและเรื่องราวต่างๆ โดยผ่านภาษา ลักษณะของการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง เนื้อหาสาระและรูปแบบที่นำเสนอในการเขียนของนักประพันธ์เพลงนั้นๆ ด้วย ดังบทเพลงถวายความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่นักคิด นักเขียนได้ประพันธ์ขึ้นเป็นจำนวนมากได้เผยแพร่ทางสื่อมวลชน สร้างกระแสแห่งความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่าน เช่น เพลง โอ้พระคเณศวร ระบุว่าแต่งตามขนบวรรณคดีของพระเกียรติ การสื่อสารเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านบทเพลงทั้งแนวเพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง เพลงมาร์ช โดยในกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารได้แก่ ผู้ประพันธ์เพลง ที่ทำหน้าที่สร้างชุดของความหมาย ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ส่งเป็นเนื้อเพลง ผสมผสานกับท่วงทำนองดนตรี และการขับร้องของศิลปิน เพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกและความคิดไปยังผู้ฟังหรือผู้รับสาร สร้างกระแสความจงรักภักดี เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นแรงบันดาลใจให้หลายๆคนทำความดีเพื่อน้อมถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บทเพลงดังกล่าวนอกจากจะมีเนื้อหาสาระที่มีความหมายแล้ว เมื่อเวลาผ่านไปบทเพลงเหล่านี้ยังช่วยบันทึกเหตุการณ์ ความคิด ความรู้สึก ของผู้คนในสังคมไว้ด้วย เช่นเดียวกับบทเพลงที่แสดงความไว้อาลัยต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อทางสำนักพระราชวังออกแถลงการณ์เรื่องพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สวรรคต ความว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปประทับรักษา พระอาการประชวร ณ โรงพยาบาลศิริราชตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม พุทธศักราช 2557 แม้คณะแพทย์ได้ถวายการรักษาอย่างใกล้ชิด จนสุดความสามารถแต่พระอาการประชวรได้ทรุดหนักลงตามลำดับ ถึงวันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2559 เวลา 15 นาฬิกา 52 นาที เสด็จสวรรคต ณ โรงพยาบาลศิริราชด้วยพระอาการสงบ สิริพระชนมพรรษา ปีที่ 89 ทรงครองราชย์สมบัติได้ 70 ปี” ด้วยความรักของคนไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ ประชาชนชาวไทยต่างร่วมกันถวายความอาลัยผ่านเสียงดนตรี ทั้งประพันธ์เพลง ขับร้อง บรรเลง

อย่างไรก็ตามเพลงยังถือว่าวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากจินตนาการ ความรู้สึก และ อารมณ์สะท้อนใจ อันเกิดจากประสบการณ์ วิถีชีวิต การเสพบทเพลงเพื่อสุนทริยรสด้วยการฟัง โดยไม่ต้องอ่านหรือดู ส่งผลให้วรรณกรรมเพลงเป็นประเภทงานที่เข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น (บุญยงค์ เกศเทศ, 2525 : 17) บทเพลงถวายความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ส่วนใหญ่จึงเป็นวรรณกรรมประเภทสารคดี เพราะมุ่งให้ความรู้ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ สะท้อนความรู้สึกผูกพันอันลึกซึ้ง

ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน และโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งในพระเกียรติคุณของพระองค์ เพราะเหตุนี้ถวายเป็นความอาลัยโดยการแต่งเพลง จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าผู้แต่งสามารถทำได้โดยใช้กลวิธีอย่างไรบ้าง

ลักษณะของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีกลวิธีการนำเสนอเนื้อร้องในลักษณะที่โดดเด่น แทรกไว้ด้วยหลักธรรม คติเตือนใจ ดึงดูดผู้ฟังให้หันมาสนใจได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาลักษณะของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1)รูปแบบบทเพลงและรูปแบบการประพันธ์ 2)เนื้อหาของบทเพลง 3)กลวิธีทางภาษา อันมีประเด็นย่อย ได้แก่ การใช้ถ้อยคำ การใช้สำนวน และการใช้โวหาร ทั้งนี้จะทำให้เห็นลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาเนื้อหาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ภาษาของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2.3 เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบเนื้อหาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3.2 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการใช้ภาษาของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3.3 ทำให้ทราบกลวิธีทางภาษาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาลักษณะของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงที่กลุ่มศิลปินได้แต่งขึ้นมาเพื่อแสดงความไว้อาลัยต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีการเผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2560 มีการเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ผ่าน ยูทูบ และเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมสูงจากสื่อออนไลน์ช่องทางต่างๆ พิจารณาจากจำนวนยอดการเข้าชม การกดไลค์

การกดแซร์ จำนวน 93 เพลง

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย (1)รูปแบบของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ โครงสร้างของเพลง และจังหวะเพลง (2) เนื้อหาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ เนื้อหาด้านแสดงความไว้อาลัย เนื้อหาด้านพระราชกรณียกิจ เนื้อหาด้านการแสดงความจงรักภักดีและเนื้อหาด้านเทิดพระเกียรติ (3) กลวิธีทางภาษาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ กลวิธีการใช้ถ้อยคำ กลวิธีการใช้โวหาร

4.3 การรวบรวมข้อมูล

4.3.1 รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจตัวบทเพลง และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบบทเพลง (2) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเพลง (3) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา

4.3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงโดยการอ่าน ดู และฟังแล้วถ่ายทอดเป็นอักษรไทยจัดรูปแบบหมวดหมู่ ตามเนื้อหาของเนื้อเพลง กลวิธีการใช้คำ กลวิธีการใช้โวหาร โดยอาศัยขอบเขตทางด้านเวลา

4.3.3 รวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล (1) วิเคราะห์รูปแบบของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ โครงสร้างของเพลง และจังหวะเพลง (2) วิเคราะห์เนื้อหาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ เนื้อหาเพลงด้านแสดงความไว้อาลัย เนื้อหาเพลงด้านพระราชกรณียกิจ เนื้อหาเพลงด้านการแสดงความจงรักภักดีเนื้อหาเพลงด้านเทิดพระเกียรติ (3) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ กลวิธีทางภาษาการใช้คำ 1. การเลือกใช้คำ คือ การใช้คำซ้ำ การใช้คำสามัญการใช้สัมผัส 2.กลวิธีทางภาษาการใช้โวหาร คือ การใช้คำนัย การใช้อุปลักษณ์ การใช้อุปมาการใช้ปฏิรูปจน์ การใช้สมพจน์ การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้อดีตพจน์ การใช้ปฏิเสธ การใช้อุทาน และ การใช้สัญลักษณ์

4.5 ขึ้นนำเสนอ ผู้วิจัยนำเสนอโดยเรียบเรียงข้อมูลและเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาเนื้อหาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบว่า เนื้อหาของบทเพลง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเสด็จสวรรคต บทเพลงส่วนใหญ่จะเน้นอารมณ์การสูญเสีย ดังบทเพลง 13 ตุลา หนึ่งในท่วงตรงการอาลัยอาวรณ์ ดังบทเพลงวอนฟ้าขอเทวดาคืน และการหวนระลึกถึง ดังบทเพลงพลังแสงอาทิตย์เนื้อหากลับเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยทศพิธราชธรรม พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายในการประกอบพระราชกรณียกิจ ตลอด 70 ปีที่ทรงครองสิริราชสมบัติ มีการกล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน ดังนี้ (1)ด้านการปกครองบทเพลงรักสุดใจคือในหลวง ได้กล่าวถึง หลักปกครอง

ตามครรลองทศพิธราชธรรม (2)ด้านการเกษตรบทเพลงสิ่งดีๆที่พ่อสอนกล่าวถึงโครงการตามพระราชดำริ ด้านทรัพยากรน้ำบทเพลงแก้มลิงกล่าวถึงการแก้ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาอุทกภัย รวมไปถึงวิธีการบำบัดน้ำเสีย ด้านการเยี่ยมราษฎรบทเพลงคืนสู่สวรรค์ได้กล่าวถึงการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นต่างๆทุก ภูมิภาคอย่างสม่ำเสมอ นับตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชย์ (3)ด้านการศึกษาบทเพลงเทวดาของฉันทได้กล่าวถึงการ ยกกระดานการศึกษาพื้นฐานระดับอุดมศึกษา และการศึกษาอาชีพ (4)ด้านการแก้ปัญหาบทเพลงรักสุดใจคือ ในหลวงได้กล่าวถึงปัญหาการดำรงชีวิต ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง ทั้งในระดับส่วนตัว ครอบครัว ท้องถิ่นและระดับชาติ (5)ด้านการประชาสัมพันธ์บทเพลงคืนสู่สวรรค์ได้กล่าวถึงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ยาก

เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงความจงรักภักดีพสกนิกรชาวไทยได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในทุกโอกาส ถึงแม้จะไม่แสดงออกมาทางกายก็จะแฝงอยู่ในความรู้สึกของทุกคนดังปรากฏในบทเพลงลูกสุตาอาลัยที่ว่า “ขอเป็นข้ารองพระบาททุกชาติไป...ไม่ว่า จะเกิดกี่ชาติก็ทนขอเป็นข้ารับใช้รองพระบาททุกชาติ.... ขอสดุดีสำนึกในพระคุณ.... เกิดกี่ชาติภพใด ขอเป็น ข้ารับใช้ใต้ธุลีพระบาท.....” เป็นต้น

เนื้อหาเกี่ยวกับการเทิดพระเกียรติเพื่อให้ประชาชนไทยได้มีชีวิตที่ดีขึ้น พระองค์ได้สร้างโครงการและติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่างๆทั่วโลก ทั่วโลกยอมรับว่าทรงเป็นกษัตริย์ที่ทรงเสียสละ อุทิศพระองค์เพื่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริงทรงมีพระปรีชาสามารถหลักแหลม ดังบทเพลง 13 ตุลาคมอาลัยพ่อบทเพลงน้ำตาไม่หยุดไหลชาวไทยคิดถึงพ่อได้สดุดีพระเกียรติยศ การเปรียบพระองค์ทรงเป็น สมมติเทพและบทเพลงเรารักพระเจ้าอยู่หัวเป็นการกล่าวสดุดียกย่องเชิดชูสรรเสริญ

5.2 ผลการศึกษารูปแบบของบทเพลง ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะโครงสร้างและรูปแบบในการแต่ง เพลงที่เรียกแต่ละบทว่า ท่อน โดยแต่ละเพลงอาจประกอบด้วยท่อนเพลงตั้งแต่ 1 ท่อนขึ้นไป บางเพลงอาจ มีเพียงท่อนเดียวในขณะที่บางเพลงอาจมีถึง 7 ท่อนก็ได้ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า

1. โครงสร้างเพลงการศึกษาบทเพลงแสดงความไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช ด้านโครงสร้างของบทเพลงนิยมใช้รูปแบบดังนี้

1.1 รูปแบบเอกบท(Unitary Form) เป็นบทเพลงที่มีเพียงเดียว สัญลักษณ์ที่ใช้ในเพลง เอกบท คือ A และอาจมีการซ้ำทำนองกัน เช่น A,AA,AAA,AAAA เป็นต้นซึ่งท่อนที่เพิ่มขึ้นมาไม่ควรมีทำนอง ที่ต่างจากเดิมมากนักจากการศึกษาพบในรูปแบบของเพลงแสดงความไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินท รมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังต่อไปนี้แบบเอกบท (Unitary Form) มีลักษณะทำนองเดียวท่อนเดียวใช้สัญลักษณ์ Aพบว่ามีแบบเอกบท A จำนวน 2 เพลง ได้แก่บทเพลงดาวเรืองเพื่อพ่อ และบทเพลงบทขับเสภาเพื่อพ่อ แบบเอกบท (Strophic Form) AA หมายถึง เพลงที่มีทำนองเพียงทำนองเดียว คือ A รูปแบบจะเป็นแบบ AA บรรเลงหลายครั้งเนื้อร้องแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ พบว่า มีแบบเอกบท AA จำนวน 2 เพลง ได้แก่บทเพลงพ่อจำลูกร้องไห้ และบทเพลงสวรรค์ใจร้ายแบบเอกบท (Strophic Form) AAA หมายถึง บทเพลงที่มีทำนองเพียงทำนองเดียว คือ A รูปแบบจะเป็นแบบ AAA บรรเลงหลายครั้งเนื้อร้องแต่ละท่อน ก็จะเปลี่ยนไปพบว่ามีแบบเอกบท AAA จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงพ่อจำเพลงพ่อเหนื่อยพอแล้ว เพลงแบบ อย่างของลูกและเพลงฝนบิดาแบบเอกบท (Strophic Form) AA AA หมายถึง เพลงที่มีทำนองเพียงทำนอง

เดียว คือ A รูปแบบจะเป็นแบบ AA AA บรรเลงหลายครั้งเนื้อร้องแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ พบว่า มีแบบเอกบท AA AA จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงผากเพลงถึงพ่อ เพลงวอนฟ้าขอเกิดเป็นข้า รongบาททุกชาติไป เพลงทูลกระหม่อมแก้ว เพลงวันนี้ไม่มีพ่อ และเพลงแก้มลิงแบบเอกบท (Strophic Form) AA AA A หมายถึง เพลงที่มีทำนองเพียงทำนองเดียว คือ A รูปแบบจะเป็นแบบ AA AA A บรรเลงหลายครั้งเนื้อร้องแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ พบว่ามีแบบเอกบท AA AA A จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงน้ำตาไม่หยุดไหลชาวไทยคิดถึงพ่อ เพลงกษัตริย์แห่งประชาธิปไตย เพลงองค์เดียวในโลก เพลงลำน้ไทยด้วยหัวใจที่รักพ่อแบบเอกบท (Strophic Form) AA AAAA หมายถึง เพลงที่มีทำนองเพียงทำนองเดียว คือ A รูปแบบจะเป็นแบบ AA AAAA บรรเลงหลายครั้งและเนื้อร้องแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ พบว่ามีแบบเอกบท AA AAAA จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงฮีโร่เพลงลูกขอสัญญา เพลงไม่มีวันลืมพ่อเพลง 13 ตุลาฯ อาลัยพ่อ และเพลง ถึงคนบนฟ้าแบบเอกบท (Strophic Form) AA AAAA A หมายถึง เพลงที่มีทำนองเพียงทำนองเดียว คือ A รูปแบบจะเป็นแบบ AA AAAA A บรรเลงหลายครั้งเนื้อร้องแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ พบว่า มีแบบ เอกบท AA AAAA A จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงเทวดาของฉัน และเพลงเพื่อพ่อที่มองเราอยู่บนฟ้า

1.2 รูปแบบทวิบท (Binary Form) เป็นบทเพลงที่มีทำนองหลัก 2 ท่อน หรือมากกว่าแต่ทำนองที่เพิ่มขึ้นต้องมีทำนองซ้ำต่อกันมา โดยไม่สลับทำนอง สัญลักษณ์ที่ใช้ในเพลงทวิบท คือ AB นอกจากนี้ยังมีการซ้ำกันหลายๆ เทียวกก็ได้ เช่นซ้ำทำนองแบบ AA BB รูปแบบเป็นการถาม-ตอบ ซ้ำไปมาอาจเป็นหลายเทียวกก็ได้ เพลงสองท่อนหรือทวิบท(Binary Form) เขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ดังนี้ A B, A B A B หรือ AB, ABAA, AA BB เช่น AB, AABBB จากการศึกษาพบในรูปแบบของเพลงแสดงความไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังนี้ทวิบท (Binary Form) A B A B คือ เพลงที่มี สองทำนอง คือท่อน A และ B จากนั้นจะกลับไปบรรเลงทำนอง A และ B ใหม่โดยเนื้อร้องจะเปลี่ยนไป พบว่ามีทวิบท A B A B จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงวันที่พ่อไม่อยู่เพลงสลาย (13 ตุลาคม 2559) เพลงลูกสุดอาลัยเพลงรักพ่อ รักแผ่นดิน และ เพลงรูปที่ข้างฝาทวิบท (Binary Form) AA BB คือบทเพลงที่มีสองทำนอง คือ A และ B หากแต่ใช้ทำนอง A และ B เรียงกัน คือ AA ตามด้วยทำนอง B และปิดท้ายด้วยทำนอง B อีกครั้งหนึ่ง พบว่ามีทวิบท AA BB จำนวน 6 เพลง ได้แก่ เพลงคำสัญญาต่อหน้ารูปพ่อเพลงน้ำตาท่วมไทย เพลงเอาเทวดาองค์นั้นกลับมาเพลงเพื่อพ่อ เพลงวอนฟ้าขอเทวดาคืน และเพลงพ่อไม่ได้จากเราไปไหน รูปแบบตรีบท (Ternary Form) คือ บทเพลงที่แบ่งเป็น 3 ตอนหรือ 3 ท่อน หรือมีทำนองหลัก 3 ลักษณะ A B A, A A B A, A BC เป็นรูปแบบที่ใช้สำหรับบทเพลงขับร้องเป็นส่วนใหญ่พบในรูปแบบของเพลงแสดงความไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังต่อไปนี้

ตรีบท (Ternary Form) แบบ A B A คือ บทเพลงที่มีรูปแบบประกอบด้วย ๓ท่อน ส่วนใหญ่มีส่วนกลางที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย เช่น ท่อนทำนองที่ 1 A, ท่อนทำนองที่ 2 B, ซึ่งทำนองแตกต่างกันออกไป และท่อนที่ 3 A ก็มีทำนองคล้ายกับท่อนที่ 1 A จากการศึกษาพบว่าตรีแบบ A B A มีจำนวนทั้งหมด 5 เพลง ได้แก่ เพลงพ่อครับ เพลงกล่อมพ่อ เพลงด้วยหัวใจของพ่อ เพลงพ่อยังอยู่ เพลงขอเป็นข้ารองบาททุกชาติไป

ซองฟอร์ม (Song Form) คือ การนำเทอรันารีฟอร์มมาเติมส่วนหลักลงอีก1 ครั้งจะได้รูปแบบ A B A เรียกว่า ซองฟอร์ม โครงสร้างแบบนี้พบในเพลงทั่วไปจากการศึกษาพบว่าตรี แบบของฟอร์ม มีจำนวนทั้งหมด 29 เพลง ได้แก่ เพลงร่มโพธิ์ทอง เพลงฟ้าร้องไห้ เพลงสัญญาแห่งสยาม เพลงเพื่อพ่อ เพลงพ่อคือผู้ให้เพลงอีสานอาลัย เพลงเรื่องเล่าของพ่อ เพลง 13 ตุลาคมหนึ่งทุมตรงเพลงคำสัญญาต่อหน้ารูปพ่อ เพลงอยู่บนฟ้านะพ่อจำ เพลงบทเพลงของพ่อ เพลงตามรอยพ่อหลวง ร.9 เพลงพ่อภูมิพล เพลงเล่าสู่หลานฟัง เพลงรักสุดใจคือในหลวง เพลงรักพ่อ เพลงบ้านของพ่อ เพลงตราบนานเท่านาน รัชกาลที่ 9 เพลงGarland of The King(มาลัยของพ่อ) เพลงรักพ่อตลอดกาลเพลงเทวดากลับฟ้าเพลงสิ่งดีๆ ที่พ่อสอน เพลงข้าพระบาททุกชาติไปเพลงฝากฟ้าไปบอกพ่อ เพลงสัญญากับพ่อ เพลงชุดสีดำแต่ใจสีทองและเพลงโอ้พระคินสรวง

2. รูปแบบประเภทของแนวเพลงการแบ่งประเภทของแนวดนตรีพิจารณาจาก เทคนิค รูปแบบ บริบทที่มาและเนื้อหาของเพลงบทเพลงแสดงความไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือแบ่งตามรูปแบบของดนตรีและแบ่งตามแนวดนตรีของไทยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ดังนี้

2.1 แบ่งตามรูปแบบของดนตรีแนวดนตรีมีมากมายหลากหลายประเภทผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะแนวดนตรีประเภทใหญ่ๆเป็นที่รู้จักและนิยมใช้กันตั้งนั้นดนตรีแนวออร์เคสตรา (orchestra) หรือวงดุริยางค์ พบว่าดนตรีแนวออร์เคสตรา ปรากฏจำนวน 1 เพลง คือ เพลงบ้านของพ่อเป็นเพลงที่ใช้เสียงดนตรีและคำร้องเพื่อสื่อความหมายว่าตลอดระยะเวลา 70 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติ พระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจมากมายดนตรีแนวโฟล์ค (Folk) หรือแนวโฟล์คของเป็นดนตรีที่เกิดจากเรื่องราวหรือคำพูดที่เล่าสืบกันมาแต่โบราณ ยังหาหลักฐานไม่ได้ว่าใครเป็นผู้ริเริ่มขึ้นพบว่า มีบทเพลงจำนวน 5บทเพลงเพลงฉันทนาเกิดในรัชกาลที่ 9 เพลงตามรอยพ่อหลวง ร.9 เพลงส่งพ่อขึ้นฟ้าเพลงจากหัวใจและเพลงฉันรักพระเจ้าอยู่หัว เป็นบทเพลงที่ใช้กีตาร์โปร่งและนักร้อง สื่อความหมายเล่าเรื่องราวของตอนที่เต็มไปด้วยความอาลัย ความรัก ความจงรักภักดี ความภาคภูมิใจที่ได้อยู่ภายใต้พระบารมี ตลอดจนเป็นแรงใจให้ก้าวเดินต่อไปบทเพลงประเภทนี้จะสื่ออารมณ์ความรู้สึกอย่างชัดเจนดนตรีแนวป๊อป(Pop Music) หรือร็อกแอนด์โรล เป็นเพลงที่ถูกพัฒนามาจากแจ๊สโฟล์คอาร์แอนด์บี แดนซ์คลาสสิกพบว่า ดนตรีแนวป๊อปมีจำนวน 52 เพลง เนื้อหาส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่ทรงงานทั่วผืนแผ่นดินไทยอย่างหนักถ่ายทอดความหวาดหวั่นในจิตใจในฐานะของพสกนิกรที่ไม่มีพระองค์ท่านอีกแล้วสร้างกำลังใจให้กับพสกนิกรให้อย่าย่อมนแพ้ต่อสิ่งใดที่เปรียบพระบารมีของพระองค์เป็นดังแสงอาทิตย์ที่ส่องแสงทั่วแผ่นดิน และจะเป็นดังแสงสว่างแห่งความดีนำทาง เป็นพลังการใช้ชีวิตให้ทุกคนลุกขึ้นมาเดินหน้าใช้ชีวิตต่อไปดนตรีแนวเพลงแร็ป(Rap) หรือ ฮิป-ฮอป (Hip-Hop) เป็นเพลงที่เริ่มต้นจากหมู่สังคมคนผิวดำแพร่ขยายกันในหมู่ชนชั้นกลางและชั้นล่างเติบโตขึ้นบนท้องถนนของกลุ่มวัยรุ่น เป็นที่นิยมคลั่งไคล้ในหมู่วัยรุ่น มีการพลิกแพลงทำเด่นออกไปจนกลายเป็นวัฒนธรรมการเต้นแบบใหม่ จุดเด่น มีจังหวะและเนื้อหาที่ไม่เน้นเสียงประสานและทำนองที่ไพเราะ ใช้ปากกับมือเลียนเสียงกลอง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาสแลงของคน เนื้อหาของเพลงระบายความอัดอั้นของวัยรุ่น ประทับวังสัจคมแสดงความก้าวร้าวต่อต้าน พบว่า ดนตรีแนวเพลงแร็ปปรากฏในบทเพลง จำนวน 1 เพลง คือ เพลงภาพที่เคยมีพ่อมีเนื้อหา กล่าวถึงความจงรักภักดี และพระราชกรณียกิจดนตรีแนวเพลงเร็กเก (reggae)หรือเร็กเก

(reggae) เป็นแนวดนตรีแอฟริกา-แคริบเบียนซึ่งพัฒนาขึ้นบนเกาะจาเมกา จากการศึกษา พบว่า ดนตรีแนวเพลงเร็กเก้ ปรากฏในบทเพลง จำนวน 1 เพลง คือ เพลงแก้มลิงดนตรีแนวเพลงเพลงไทยเดิมเป็นเพลงที่มีการขับร้องด้วยวิธีการแบบไทย พบว่า ดนตรีแนวเพลงไทยเดิมปรากฏในบทเพลงจำนวน 1 เพลง คือ เพลงบทขับเสภาถวายพ่อหลวง เนื้อหาได้แสดงถึงความอาลัย ด้วยการขับเสภาถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกแทนพสกนิกรที่มีต่อพระองค์ท่าน มีการกล่าวเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ

2.2 แบ่งตามแนวดนตรีของไทยจากการศึกษาบทเพลงตามแนวดนตรีของไทยได้แก่ บทเพลงพื้นบ้าน คือบทเพลงที่แต่ละท้องถิ่นนำมาร้องกันเพื่อความบันเทิง มักใช้ถ้อยคำเรียบง่าย มีสัมผัสคล้องจองกัน ไม่นิยมใช้เครื่องดนตรีประกอบตบมือให้จังหวะ พบว่า มีจำนวน 3 เพลง คือ เพลงลำภูไท เพลงด้วยหัวใจที่ยักพ้อ เพลงจากใจลูกอีสาน เนื้อหาในบทเพลงกล่าวถึงความรู้สึกกับการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของคนไทยบทเพลงลูกทุ่ง (Country Music) คือเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย พบว่า มีจำนวน 31 เพลงคือ เพลงน้ำตาไม่หยุดไหลชาวไทยของพ่อ เพลงดาวเรืองเพื่อพ่อ เพลงเล่าสู่หลานฟัง เพลงคืนสู่สวรรค์ เพลงพ่อของฉัน เพลงรักพ่อรักแผ่นดิน เพลงเรื่องเล่าของพ่อ เพลงพ่อของไทยในใจตลอดกาล เพลงขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป เพลงฮีโร่ เพลงอยู่บนฟ้านะพ่อจ๋า เพลงรักสุดใจคือในหลวง เพลงฝากเพลงถึงพ่อ เพลงฟ้าร้องให้ เพลงรักพ่อตลอดกาล เพลงร่มโพธิ์ทองของแผ่นดิน เพลงเทวดากลับฟ้า เพลงสวรรค์ใจร้าย เพลงสิ้นร่มโพธิ์ทอง เพลง 13 ตุลาฯ อาลัยพ่อ เพลงสิ่งดี ๆ ที่พ่อสอน เพลงถึงคนบนฟ้า เพลงฝากฟ้าไปบอกพ่อ เพลงสัญญากับพ่อ เพลงส่งพ่อกลับบ้านสวรรค์ เพลงองค์เดียวในโลก เพลงทูลกระหม่อมแก้ว เพลงชุดสีดำแต่ใจสีทอง เพลงวันนี้ ไม่มีพ่อ เพลงพ่อคือผู้ให้ เพลงอีสานอาลัยเนื้อหาเพลงจะเน้นการแสดงถึงความอาลัยเศร้าโศกเสียใจ เตือนสติให้คนไทยรักสามัคคีกัน ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมีสองรูปแบบคือภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน

การแบ่งตามรูปแบบของดนตรี เป็นดนตรีแนวป๊อบ มากที่สุด จำนวน 52 เพลง รองลงมา คือ เป็นดนตรีแนวลูกทุ่ง จำนวน 31 เพลงภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมีสองรูปแบบคือภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน ส่วนดนตรีแนวโฟล์ค มีน้อยที่สุด จำนวน 5 เพลง

5.3 ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบว่า

5.3.1 กลวิธีทางภาษาการใช้คำ

1) การเลือกใช้คำมีการเลือกใช้คำได้เหมาะสมเป็นความหมายตรงและมีความหมายโดยนัยเปรียบเทียบบ้างที่น่าสนใจ คือ การเลือกสรรคำแปลกใหม่มาใช้เป็นการสร้างสรรค์ที่ผู้แต่งร้อยกรองนำมาใช้เพื่อให้บทร้อยกรองมีความงดงาม ความไพเราะซึ่งจัดประเภทได้ดังนี้ (1)การเลือกสรรคำเรียก หรือคำแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในบทร้อยกรองที่นำมาศึกษา พบว่ามีคำที่เลือกสรรมาใช้มากมาย ได้แก่ คำสรรพนามแทนพระองค์คำสรรพนามแทนองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีหลายคำที่นิยมใช้ได้แก่ คำว่า พระองค์ พระ ๓ องค์ ดังปรากฏในบทเพลงขับเสภาเพื่อพ่อ (2) คำนามเรียกพระองค์คำนามที่ผู้แต่งได้เลือกสรรมาใช้เรียกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีหลายคำ ได้แก่ คำว่า พระภูมิพล พระปิตุชาติ พ่อหลวง ราชนันท์ ในหลวง พระภูมินทร์ มหาราช มหาธรรมิกราช นวมินทร์ พระภูมิพลมหาราช ไท้อัจฉริยะกษัตริย์ ดังปรากฏในบทเพลงถึงพ่อ

2) การใช้คำซ้ำเป็นการเลือกสรรคำมาใช้ซึ่งเป็นศิลปะในการใช้คำอีกแบบหนึ่งแต่เป็นการใช้คำเดิมซ้ำๆ กันในหลักการใช้ได้แก่ ซ้ำกันที่ต้นบาท เช่น เพลงทูลกระหม่อมพ่อข้าที่ท้ายบาทเช่น เพลงพ่อของฉันทน์ซ้ำกันที่ต้นบาททุกบาท เช่น เพลงคืนสู่สวรรค์การซ้ำประโยค ดังบทเพลงความฝันของพ่อ

3) การใช้คำสามัญ ผู้แต่งได้เลือกใช้คำว่า พ่อ ซึ่งเป็นคำธรรมดาสามัญแทนองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแทนที่จะใช้ราชาศัพท์ ได้แก่บทเพลงคืนสู่สวรรค์ และผู้แต่งได้เปรียบเทียบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเหมือนกับเทวดา เป็นการสรรคำมาเปรียบเทียบทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีดังบทเพลงหาที่สุดมิได้ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการนำเอาจำนวนนับมาใช้แต่งบทเพลง ดังบทเพลงเดิมพันที่ยิ่งใหญ่

4) การใช้สัมผัส การวิเคราะห์บทหรือกรองบทเพลงแสดงความไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้ศึกษาการใช้สัมผัสใน 2 ลักษณะ คือ (1)สัมผัสสระ คือ การใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันและมีตัวสะกดในมาตราเดียวกันมาศึกษา ได้แก่ คำเคียงคือ การใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันเรียงกัน 2 คำเช่น บทเพลงฉันทน์เกิดในรัชกาลที่๙คำเทียบเคียงคือ การใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันเรียงกัน 3 คำ เช่น บทเพลงพ่อภูมิพลคำทบทเคียงคือ การใช้สัมผัสสระชนิดกัน 2 คู่ เช่น บทเพลงขอเป็นลูกพ่อคำแทรกเคียงคือ การใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกัน สองคำที่มีคำอื่นคั่นกลางหนึ่งคำอยู่ต้นวรรค หรือกลางวรรค เช่นบทเพลงพ่อจำคำแทรกแอกคือ การใช้คำสัมผัสสระสองคำมีสระอื่นคั่นกลาง หนึ่งคำอยู่ปลายวรรค เช่น บทเพลงสวรรค์ใจร้ายและคำเทียมแอกคือ การใช้คำสัมผัสสระโดยมีคำอื่นคั่นกลางสองคำ เช่นบทเพลงเทวดากลับฟ้า (2) สัมผัสอักษรคือ การนำคำที่มีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกันหรือเป็นเสียงพยัญชนะประเภทเดียวกันมาศึกษา ได้แก่ คำคู่คือ การใช้สัมผัสอักษรเรียงกันสองคำเช่น บทเพลงพ่อคร่ำครวญคู่คือ การใช้สัมผัสอักษรเรียงกันสามคำ เช่น บทเพลงแบบอย่างของลูกคำเทียบรถคือการใช้สัมผัสอักษรเรียงกันสี่คำ เช่น เพลงมองบนฟ้าคำเทียมรถคือการใช้สัมผัสอักษรเรียงกันสี่หรือห้าคำ เช่น เพลงพ่อของไทยในใจตลอดกาล คำทบทคู่คือการใช้สัมผัสอักษรเรียงกันเป็นสองคู่ เช่น บทเพลงรักพ่อตลอดกาลคำแทรกคู่คือ การใช้สัมผัสอักษรสองคำโดยมีคำอักษรอื่นคั่นกลางหนึ่งคำ เช่น บทเพลงด้วยรักของพ่อและคำแทรกรถคือ การใช้สัมผัสอักษรสองคำมีอักษรอื่นคั่นกลางสองคำเช่น เพลงสองมือพ่อ

5.3.2 กลวิธีทางภาษาการใช้โวหาร (Figure of speech) การใช้โวหาร ซึ่งเป็นศิลปะของการใช้ภาษาทำให้เกิดโน้ตทัศน์ หรือจินตภาพได้ชัดเจนหรือกว้างขวางกว่าการใช้ภาษาตรงไปตรงมาบทเพลงแสดงความไว้อาลัยต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีโวหารที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันผู้วิจัยได้สรุปเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้ นามนัยเป็นภาพพจน์ที่ใช้เรียกขานบุคคลโดยใช้ความหมายกว้างๆเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลนั้น พบในบทเพลง พ่อของไทยในใจตลอดกาลอุปลักษณ์เป็นโวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเป็นสิ่งเดียวกันหรือเท่ากันทุกอย่างโดยใช้คำ “คือ” “เท่า” “เป็น” ในการเปรียบเทียบพบในบทเพลงพ่อไม่ได้จากเราไปไหนอดิพจน์คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมาย ให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามันแน่นอนจริงจัง พบในบทเพลงพ่อครบปฏิรูปพจน์คือการใช้ข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความอันเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว เช่น วาตะของนักปราชญ์ รัฐบาล กวี หรือ สุภาษิต คำพังเพย หรือผลงานของผู้อื่น พบในบทเพลงรอยยิ้มของพ่อ บทเพลงคำสัญญาต่อหน้ารูปพ่อ บทเพลงตามรอยพ่อหลวง ร.9บทเพลงกล่อมพ่อ บทเพลงเพื่อพ่อบุคลาธิ

ฐาน คือ โวหารชนิดหนึ่งในโวหารภาพพจน์ ที่มีลักษณะการสมมุติให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ให้มีอากัปกริยาท่าทางความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ พบในบทเพลงพ่อคือผู้ให้ปัญญา เป็นศิลปะของการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ใช้เพื่อเรียกร้องความสนใจหรือกระตุ้นให้เกิดความคิดพบในบทเพลงพ่อครับสมพจน์ยคือ การเอาส่วนหนึ่งมากล่าวแทนทั้งหมด หรือเอาทั้งหมดมากล่าวแทนส่วนหนึ่ง พบในบทเพลงพ่อภูมิพลอุทธารณ์ เป็นการเปรียบเทียบเรื่องราวเหตุการณ์ หรือ ความคิดสองอย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบว่าคล้ายกัน พบในบทเพลงบ้านของพ่อสัญลักษณ์ คือ ทุกอย่างที่มีความหมายและมีคุณสมบัติร่วมกันหรือมีความเกี่ยวข้องกัน พบในบทเพลงสวรรค์ใจร้ายและอุปมาเป็นโวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเหมือนกันปรากฏคำอุปมาเดี่ยวและคำอุปมาซ้อน ดังนี้ (1) คำอุปมาเดี่ยว เป็นคำอุปมาที่เป็นคำมูลอาจมี 1 หรือ 2 พยางค์ เช่น คำว่า ดุจ ดังเพียงเหมือน เสมือน ประดุจ เพียง ดังบทเพลงน้ำตาไม่หยุดไหลชาวไทยคิดถึงพ่อ (2) คำอุปมาซ้อน คือ คำอุปมาที่ใช้คำมูล 2 คำ ที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกัน ได้แก่คำว่า เปรียบปาน เปรียบดั่ง ดุจดั่งดุจดวงเช่น บทเพลงส่งพ่อคืนฟ้า

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ด้านเนื้อหาของบทเพลง พบว่า บทเพลงที่แสดงถึงความรู้สึกอาลัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสวรรคต เนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นอารมณ์การสูญเสีย อาลัยอาวรณ์ และระลึกถึงพระองค์ท่านทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพและความสามารถ พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายในการประกอบพระราชกรณียกิจ ตลอดเวลา 70 ปี ที่ทรงครองราชสมบัติ เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงความจงรักภักดีพสกนิกรชาวไทยได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในทุกโอกาส ถึงแม้จะไม่แสดงออกทางกายก็จะแฝงอยู่ในความรู้สึกของทุกคนดังปรากฏในบทเพลง “ขอเป็นข้ารองพระบาททุกชาติไป....ไม่ว่าจะเกิดกี่ชาติก็หันขอเป็นข้ารับใช้รองพระบาททุกชาติ.... ขอสดุดีสำนึกในพระคุณ.... เกิดกี่ชาติภพใด ขอเป็นข้ารับใช้ใต้ธูลีพระบาท....สืบนี้วันวันทา กราบลงพร้อมน้ำตา หมั่นล้านประชาชนอมภักดี....” เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับ อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552 : 128) กล่าวว่า บทเพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช แม้จะมีความหลากหลายทั้งในด้านเนื้อหาและลีลาภาษา แต่ถึงกระนั้นก็ตามลักษณะร่วมที่ปรากฏในบทเพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ก็คือ บทเพลงที่มีลีลาภาษาไพเราะ งดงามเปี่ยมด้วยวรรณศิลป์และเนื้อหาที่ทรงคุณค่าส่งผลให้ผู้ฟังเพลงเกิดความรู้สึกเทิดทูนซาบซึ้ง สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและทวีความจงรักภักดี มีความประทับใจแต่พระองค์ท่านตลอดไป

6.2 ด้านรูปแบบของบทเพลง พบว่า รูปแบบของเพลงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบเอกบท แบบทวิบท และแบบตรีบท (1)แบบเอกบท พบว่า มีแบบเอกบท AA AA A จำนวน 4 เพลง ได้แก่เพลง น้ำตาไม่หยุดไหล ชาวไทยคิดถึงพ่อ ของ เพชร สหรัตน์เพลง กษัตริย์แห่งประชาธิปไตย ของ แอ๊ด คาราบาว เพลง องค์เดียวในโลกของ ไชยา มิตรชัยเพลง ลำภูไทด้วยหัวใจที่ยักพ่อของ ครูสลา คุณวุฒิ (2)แบบทวิบท พบว่ามีทวิบท A B A B จำนวน 5 เพลง ได้แก่เพลง วันที่พ่อไม่อยู่ของ อคิร วงษ์แข็ง, ธนภฤต พานิชวิทย์ เพลงสลาย (13 ตุลาคม 2559) ของ ธวัชชิต วิไลโอฬาร และ เพลง ลูกสุดอาลัย ของ กิตติศักดิ์ พลอยงาม เพลง รักพ่อ รักแผ่นดิน ของ เสถียร ทำมือ และ เพลงรูปที่ข้างฝาของ ชูศักดิ์ วิเศษศิริ, เกริกฤทธิ์ วิเศษศิริ

(3) แบบตรีบท พบว่า มีตรีบทแบบ A B A มีจำนวนทั้งหมด 5 เพลง ได้แก่ เพลงพ่อศรีบ ของ ฟองเปียร์ เพลงกล่อมพ่อ ของ นิติพงษ์ ห่อนาค เพลงด้วยหัวใจของพ่อ ของ ประกาศิต เพลงพ่อยังอยู่ ของ ศิวรา เต็มชีพ เพลงขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป ของ ทศพล อุดทา โครงสร้างของเพลงแบบตรีบท ประเภทของฟอร์ม (Song Form) มักพบในเพลงทั่วๆ ไปมากที่สุด คือ จำนวน 29 เพลง อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นรูปแบบที่นักแต่งเพลงโดยทั่วไปนิยมแต่ง และตามหลักการแต่งเพลงนั้นส่วนมาก เพลงหนึ่งจะมี 2 ทำนอง คือ ทำนองท่อน A และ ทำนองท่อน B บรรเลงหลายครั้ง เนื้อร้องในแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้รูปแบบของทำนองเพลงแบบแบบตรีบท ประเภทของฟอร์ม (Song Form) ปรากฏมากที่สุด สอดคล้องกับปาริชาติ วินิจ (2542 : 134) กล่าวว่าวรรณกรรมเพลงยอดนิยมในด้านรูปแบบส่วนใหญ่แล้วพบว่า โครงสร้างของเพลงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบเอกบท แบบทวิบทพิเศษ และแบบตรีบท วรรณกรรมเพลงยอดนิยมโครงสร้างของเพลงแบบทวิบทพิเศษจะพบมากที่สุดอาจจะเป็นเพราะว่าเป็นรูปแบบที่นักแต่งเพลงโดยทั่วไปนิยมแต่งกัน

รูปแบบประเภทของแนวเพลง พบว่า รูปแบบของดนตรีเป็นแนวป๊อบ มากที่สุด จำนวน 52 เพลงเป็นแนวเพลงที่มีลักษณะของโมโด้ที่ฟังง่าย ฟังสบาย มีทำนองที่พลิ้วไหวเนื้อเพลงส่วนใหญ่กล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่ทรงงานทั่วผืนแผ่นดินไทยถ่ายทอดความหวาดหวั่นในจิตใจในฐานะของพสกนิกรก่อนจะรับทราบข่าวร้ายที่ไม่มีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชอีกต่อไป และขอถวายความภักดีตามรอยเบื้องพระยุคลบาทกษัตริย์ผู้ที่พสกนิกรไทยทั้งชาติเรียกว่า “พ่อ” อีกหนึ่งบทเพลงยังสร้างกำลังใจให้กับพสกนิกรให้อย่ายอมแพ้ต่อสิ่งใด ที่เปรียบพระบารมีของพระองค์เป็นดังแสงอาทิตย์ที่ส่องแสงทั่วแผ่นดิน และจะเป็นดังแสงสว่างแห่งความดีนำทาง เป็นพลังการใช้ชีวิตให้ทุกคนลุกขึ้นมาเดินหน้าใช้ชีวิตต่อไป รองลงมา คือ เป็นดนตรีแนวลูกทุ่ง จำนวน 31 เพลง เนื้อหาของเพลงจะเน้นการแสดงความสามารถแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรรดาศิลปินตั้งใจถ่ายทอดความรู้สึกแทนคนไทยทั้งชาติ หลังทราบข่าวการสวรรคต ซึ่งแต่ละเพลงสะท้อนถึงหลากหลายมุมมองทั้งในแง่การถ่ายทอดความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจ สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์เมื่อครั้งยังมีพระชนมชีพ ตลอดจนเตือนสติและให้กำลังใจคนไทยด้วยกันในยามวิปโยคในแง่การใช้ภาษา ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมีสองรูปแบบคือภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน ส่วน ดนตรีแนวโฟล์ค มีน้อยที่สุด จำนวน 5 เพลง เป็นเนื้อเพลงมักแสดงอารมณ์ของกลุ่มบุคคล โดยมีเนื้อร้องหรือท่วงทำนองเรียบง่าย เพลง สื่อความหมายง่ายๆ สอดคล้องกับรัตนา ทิมเมือง และศรัณญ์ทิศา ชนะชัยภูพัฒน์ (2553 : 135) กล่าวว่ารูปแบบของเพลงมีความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาในเนื้อร้องภาษาที่นำมาใช้ใช้ได้ง่ายๆ การสื่อสารด้วยระดับภาษาที่เป็นทางการหรือแบบประเพณีนิยมที่บรรจงเลือกสรรถ้อยคำที่ไพเราะสละสลวย เรียบเรียงเนื้อความให้มีความสูงส่งและการสื่อสารด้วยระดับภาษาที่ไม่เป็นทางการการสื่อความหมายเนื้อหาเพลงสดุดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินในดวงใจของพสกนิกรและความร่มเย็นเป็นสุขของคนไทยได้รับพระบารมี เสนอกระแสนพระราชดำรัสเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และดำรงสังคมให้เป็นปกติสุข

6.3 ด้านกลวิธีทางภาษาพบว่า การเลือกใช้คำ มีการเลือกใช้คำหลายลักษณะ เช่น คำเรียกหรือคำแทนพระองค์การเลือกคำที่มีความหมายต่างเด่นๆ การใช้คำซ้ำ การใช้คำสามัญ การใช้คำสัมผัส ในลักษณะสัมผัสสระและสัมผัสอักษรมีคำที่ทำให้เกิดเสียงเสนาะได้แก่ คำเคียง คำเทียบเคียงคำทบเคียง คำแทรกเคียง

คำแทรกแอก คำเทียมแอก คำคู่ คำเทียบคู่ คำเทียบรล คำทบทคู่ คำแทรกกรธ เป็นต้น พบว่าในบทร้อยกรองที่นำมาศึกษานี้มีใช้อยู่มาตามธรรมเนียมแบบดั้งเดิม

การเลือกใช้โวหาร พบว่ามีการนำโวหารมาใช้ในบทร้อยกรองทุกชิ้นงานบางชิ้นงานนำโวหารมาใช้ 1 ชนิด บางชิ้นงานนำโวหารมาใช้ประกอบมากกว่า 1 ชนิด ทั้งนี้เพื่อให้ผลงานมีความงดงาม ความไพเราะและมีคุณค่ามากที่สุด โวหารที่พบมากที่สุด ได้แก่ โวหารนามนัย อุปลักษณ์ อุปมา อติพจน์ ปฏิรูปพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิปฐา สมพจน์ อุทาหรณ์ และสัญลักษณ์

การเลือกใช้คำและการเลือกใช้โวหาร สอดคล้องกับสายทิพย์ นุกุลกิจ (2537 : 77 – 89) กล่าวว่า ผู้แต่งร้อยกรองในปัจจุบันมีวิธีการทำให้บทร้อยกรองของตนมีคุณค่า น่าอ่าน น่าสนใจ หลายวิธีการใช้คำ ผู้แต่งจะเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระของบทร้อยกรองเพื่อแสดงความคิดและอารมณ์การใช้โวหาร ผู้แต่งร้อยกรองนิยมใช้โวหารต่างๆ ดังนี้ภาพพจน์ ได้แก่ วิธีการใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดภาพ เช่น อุปมา อุปไมยอุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อุทาหรณ์ เป็นต้น

7. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาลักษณะของบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เน้นเนื้อหาของบทเพลง รูปแบบของบทเพลง และกลวิธีทางภาษา แต่ยังมีประเด็นอื่นๆอีกที่น่าสนใจและสามารถนำไปศึกษาในโอกาสต่อไป เช่น การศึกษาความคิดเห็นของคนไทยที่มีต่อบทเพลงแสดงความไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

8. เอกสารอ้างอิง

- บุญยงค์ เกศเทศ. (2525). **วรรณกรรมวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ปาริชาติ วินิจ. (2542). **รูปแบบและลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงยอดนิยม**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนา ทิมเมือง และศรีบุญทิศา ชนะชัยภูพัฒน์. (2553). **การสื่อความหมายในบทเพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2537). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2552). **ลีลาภาษาในบทเพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช**. **วารสารมนุษยศาสตร์**. 16(1). 117-129.

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ สาลี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบ ทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา อันเป็นที่เคารพยิ่งที่ได้วางรากฐานการศึกษา วางรากฐานศีลธรรมอันดีงามและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน จนประสบความสำเร็จในวันนี้

รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
Model Development of Life Skills of Primary Students of the Office
of Mahasarakham Primary Education Service Area 1

จิตาภรณ์ ปะนะสุนา¹

Thitaporn Panasuna¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ²

Asst. Prof. Dr.Chumnian Pollharn²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ³

Asst. Prof. Dr.Chayakan Ruangsuan³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : tpanasuna@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการใช้และผลการประเมินรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ 9 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 926 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจำนวน 3 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย และ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองปลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 25 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ คู่มือการใช้รูปแบบ แบบประเมินรูปแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินทักษะชีวิตนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Doctoral student Education Management, Rajabhat Maha Sarakham University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Lecturer of Educational Management Program, Rajabhat Maha Sarakham University

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ Lecturer of Educational Management Program, Rajabhat Maha Sarakham University

*ได้รับบทความ: 3 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 20 มิถุนายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 27 มิถุนายน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ 95 ตัวบ่งชี้

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมระดับมาก ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลทักษะชีวิต ได้แก่ $\chi^2 = 7.914$, $df = 6$, $P\text{-Value} = 0.0948$, $CFI = 0.992$, $TLI = 0.979$, $SRMR = 0.016$, $RMSEA = 0.033$ และค่า $\chi^2/df=1.319$

3. ผลการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ก่อนใช้รูปแบบ นักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิต ในระดับปานกลาง และหลังใช้รูปแบบนักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับ มาก ที่สุด

คำสำคัญ : 1. ทักษะชีวิต 2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา

ABSTRACT

The title three subjects 1) to study of elements and kpi of life skill of Primary school Students 2) to making of model of life skill on Primary school Students and 3) to study of result in use and assortment of model for development of life skill on Primary school Student. In the research was devised in three times 9 level, the population for research consist of leadership and others teachers in primary school area office in Mahasarakham Area 1 which have 926 persons. The data from interview concerned directors and academic teachers and the best practice school that have 3 schools and Primary school Students 4-6 classroom at Nong Pling of primary school area office in Mahasarakham Area 1 that have 25 students total 926. The data from interviews, Question, book for use model, model assessment for specialists, assessment of life skill of Primary school Students pre-test of development and final analytical program.

The result of the research found that 1) The elements and kpi of life skill on Primary school Students at primary educational area office Area 1 in Mahasarakham province consists of major elements and sub elements and 95 kpi. 2) The results of making model of primary school had found that model used the best method construct Validity of model in life skill as followers : $\chi^2 = 7.914$, $df = 6$, $P\text{-Value} = 0.0948$, $CFI = 0.992$, $TLI = 0.979$, $SRMR = 0.016$, $RMSEA = 0.033$ และค่า $\chi^2/df=1.319$ 3) The results of use model result of model assessment of life skill on Primary school Student had found that every student

can practice activity by rule, be for the use model for student who have behaviors of life skill in the middle marks level, after the use model for development those student shown the kpi of life skill in the best marks level in the last time.

Keywords : 1. Life Skills 2. Life Skills of Primary Students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สภาพการณ์โลกกำลังเคลื่อนจากยุคข้อมูลข่าวสาร ผ่านยุคสารสนเทศเข้าสู่ยุคสังคมใหม่ในคลื่นของ โลกาวัดน์ที่ไร้พรมแดน คลื่นดังกล่าวได้พัดพานุชนิคมจากยุคหนึ่งไปสู่อุคหนึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ใน โลกนี้ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โลกในยุคโลกาวัตน์มีพลโลกที่มีวิถีปฏิบัติ เรียนรู้วัฒนธรรม และค่านิยมร่วมกันมากขึ้น โลกกำลังจะกลายเป็นแบนราบด้วยความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีการแข่งขันกันมากขึ้น ดัชนีชี้วัดการอยู่รอดขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และคุณภาพ เรียกว่า โลกที่ใช้ ความรู้เป็นฐาน หรือการก้าวเข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้ ประเทศไทยเป็นสังคมย่อยสังคมหนึ่งในสังคม โลกยุคโลกาวัตน์ที่ย่อมได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชากรในประเทศจะต้องสามารถที่จะ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมในโลกใบนี้ได้อย่างชาญฉลาด ด้วยกลไกของการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 15)

หัวใจในการจัดการศึกษา คือ คุณภาพการศึกษาโดยมีมาตรฐานการศึกษาชาติเป็นมาตรฐานหลัก และมีมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับเป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพและประเมินคุณภาพการศึกษา สำหรับมาตรฐานการศึกษาของชาติไทยนั้นกำหนดขึ้นโดยมีอุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาตามที่ระบุ ไว้ในความนำของมาตรฐานการศึกษาของชาติไว้ว่าให้ยึดแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญา ธรรมคุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวงมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็กปลูก ฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการ ทำงานที่มีคุณภาพโดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตรงกับความต้องการของผู้เรียน (สมานอัครภูมิ, 2553 : 309-310) สอดคล้องกับสมรรถนะด้านทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึนึกคิด ให้รู้จัก สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อ ตนเองและผู้อื่น ป้องกันตนเองในภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรม และสังคม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีซึ่งความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำ กระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน

และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 1)

ทักษะชีวิต (Life skill) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมากการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาคือของบุตรหลานตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัวก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีความรุนแรงมากขึ้นเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตระดับต่ำหรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมเมื่อเขาพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและเป็นปัญหาแก่สังคมจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่จะต้องจัดการเรียนการสอนโดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุดการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตตามความคาดหวังของหลักสูตรตามช่วงวัยในแต่ละชั้นปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 1-11)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยรอบด้าน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.2 ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.2 ได้ทราบผลการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินการเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 1,682 คน จากจำนวนโรงเรียน 197 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 926 คน จากจำนวนโรงเรียน 197 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 42-43) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และแบบสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คนประกอบด้วย บุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีผลงานด้านวิชาการหรือเป็นวิทยากรที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 คน และเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จำนวน

3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบและทำการยืนยันรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 และเอกสารประกอบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เอกสารประเด็นในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) คู่มือการใช้รูปแบบและแบบประเมินยืนยันรูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมชี้แจงการใช้คู่มือรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-6 จำนวน 52 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยทำการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 49-50) มีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองปลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 49) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เป็นกลุ่มตัวอย่างในการใช้รูปแบบ ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองปลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินภาพรวมก่อนและหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองปลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 49) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เป็นกลุ่มตัวอย่างในการใช้รูปแบบ ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองปลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และเผยแพร่

5. ผลการวิจัย

5.1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ 95 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นผู้นำรับผิดชอบ ภูมิใจ ใฝ่สำเร็จ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง 3) ด้านแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ 4) ความภาคภูมิใจในตนเอง 5) ความเป็นผู้นำและ 6) ทักษะการรับผิดชอบต่อตนเอง ได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 26 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านทักษะชีวิตด้านอารมณ์จิตใจ และการจัดการความเครียด ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะการจัดการเกี่ยวกับอารมณ์ 2) ความเห็นใจผู้อื่นและ 3) ทักษะการจัดการกับความเครียด ได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 15 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านทักษะชีวิตด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการนำไปใช้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะการตัดสินใจ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 25 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านทักษะชีวิตด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสังคม ยอมรับ ปรับตัวและเห็นคุณค่าผู้อื่น ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและหรือสังคม 2) การรู้จักเป็นผู้นำ และผู้ตาม ได้เหมาะสมและ 3) การปรับตัวที่ดีได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 13 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลักด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านทักษะการสื่อสาร 2) การมีสัมพันธที่ดีกับบุคคลอื่น 3) การเจรจาต่อรองกับผู้อื่นในสถานการณ์ที่มีปัญหาและ 4) การเคารพผู้อื่น ได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 16 ตัวบ่งชี้

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมระดับมาก ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลทักษะชีวิต ได้แก่ $\chi^2 = 7.914$, $df = 6$, $P\text{-Value} = 0.0948$, $CFI = 0.992$, $TLI = 0.979$, $SRMR = 0.016$, $RMSEA = 0.033$ และค่า $\chi^2/df=1.319$

5.3 ผลการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ก่อนใช้รูปแบบ นักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับปานกลาง และหลังใช้รูปแบบนักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นเพื่อการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยและข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

6.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย 21 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ 95 ตัวบ่งชี้ ที่ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยได้ผลเช่นนี้เพราะ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่องทักษะชีวิต จำนวน 14 วรรณกรรม และผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้รู้หลายท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านการทดลองการหาคุณภาพ และผู้วิจัยได้ศึกษาโรงเรียนต้นแบบจำนวน 3 โรงเรียน ได้นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูวิชาการ เพื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบทั้ง 3 โรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อีกครั้ง แล้วทำการส่งโครงสร้างองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พร้อมแบบประเมินตรวจสอบยืนยันให้กับผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งผลการประเมิน มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละรายการ อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 4.00 – 5.00 และมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51 มีระดับความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และผู้วิจัยได้ทำการยืนยันองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้ โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความสัมพันธ์โครงสร้างการพัฒนาทักษะชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทักษะชีวิต (LS) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ พบว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลทักษะชีวิต (LS) ได้แก่ $\chi^2 = 7.914$, $df = 6$, $P\text{-Value} = 0.0948$, $CFI = 0.992$, $TLI = 0.979$, $SRMR = 0.016$, $RMSEA = 0.033$ และค่า $\chi^2/df = 1.319$ แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างของทักษะชีวิต (LS) มีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ 0.994, 0.988, 0.979, 0.978 และ 0.969 ซึ่งสูงกว่า 0.60 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชนันท์ โนรินทร์ (2558 : 158) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลรูปแบบ โดยกระบวนการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการปฐมนิเทศ และขั้นการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ ขั้นเรียนรู้ ขั้นสรุป ขั้นนำไปใช้ และขั้นการวัดและประเมินผล 2) นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบมีคะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{x}$ = 4.48, S.D = 0.64) ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.38, S.D = 0.57)

6.2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6.2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม (ผู้บริหารและครูผู้สอนนักเรียน) และค่าสถิติพื้นฐานความเหมาะสมของตัวบ่งชี้พฤติกรรมหลักทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาองค์ประกอบที่ 1 ทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นผู้นำ รับผิดชอบ ภูมิใจ ใฝ่สำเร็จ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.62 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.47 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ระดับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาองค์ประกอบที่ 2 ทักษะชีวิตด้านอารมณ์จิตใจ และการจัดการความเครียดมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.67 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.44 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ระดับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.74 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.38 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ระดับความเหมาะสมของ ตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสังคม ยอมรับ ปรับตัวและเห็นคุณค่าผู้อื่น ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.64 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.42 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และระดับความเหมาะสมของ ตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาองค์ประกอบที่ 5 ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.71 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.40 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์นคร สีหอแก้ว (2560 : 167) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการปฏิบัติทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อย ครูผู้สอนและนักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัตถ์ กานต์ ศรีเฉลียว (2560 : 167) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีทักษะชีวิตโดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.39 คิดเป็นร้อยละ 47.80 หลังการพัฒนาทักษะชีวิตโดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28 คิดเป็น ร้อยละ 85.60 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 37.80 ของคะแนนเต็ม

6.2.2 ผลการนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลทักษะชีวิต (LS) ได้แก่ $\chi^2 = 7.914$, df = 6,

P-Value = 0.0948, CFI = 0.992, TLI = 0.979, SRMR = 0.016, RMSEA = 0.033 และค่า $\chi^2/df=1.319$ แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างของทักษะชีวิต (LS) มีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ 0.994, 0.988, 0.979, 0.978 และ 0.969 ซึ่งสูงกว่า 0.60 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น องค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้ผ่านการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความสัมพันธ์โครงสร้างการพัฒนาทักษะชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทักษะชีวิต ครบทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก จึงสามารถนำมาจัดพัฒนาให้กับผู้เรียนได้

6.3 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6.3.1 ผลการทดลองพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผลขั้นที่ 1 ขึ้นเตรียมการ ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเนื้อหาและการนำคู่มือเนื้อหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ไปจัดกิจกรรมพัฒนาให้กับนักเรียนแก่ผู้ช่วยวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อกำหนดตารางปฏิทินการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยร่วมกันกำหนดวันเวลาที่จะลงทดลองการจัดกิจกรรมทั้งหมด 21 กิจกรรม ซึ่งผู้ช่วยวิจัยได้ร่วมกันวางแผน และแบ่งหน้าที่ที่จะดำเนินการทดลองร่วมกันไว้อย่างเรียบร้อย ผลขั้นที่ 2 ขึ้นปฏิบัติการ ภายหลังจากที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ร่วมกันประชุมวางแผน และกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะทดลองจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนไว้อย่างชัดเจนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมตามปฏิทินการทดลองที่ร่วมกันกำหนดไว้ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมตามคู่มือที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น โดยในระหว่างการทดลองจัดกิจกรรม ครูผู้สอนบันทึกพฤติกรรมทุกครั้ง ที่มีการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายในทุกรูปแบบการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อดูความก้าวหน้า เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงการเรียนรู้และใช้การประเมินตามสภาพจริง พบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ถึง มากที่สุด และมีคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป ทุกกิจกรรม

6.3.2 ผลการประเมินภาพรวมก่อนและหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีขั้นตอนดังนี้

1) การวิเคราะห์ผลการทำแบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพัฒนา โดยหลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ช่วยวิจัย เกี่ยวกับเนื้อหาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

และการนำคู่มือการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มาจัดกิจกรรมพัฒนาให้กับนักเรียน โดยก่อนจะทำการดำเนินการจัด กิจกรรมพัฒนานักเรียน ในวันแรกผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้นำแบบประเมินทักษะชีวิต มาให้นักเรียนได้ทำ ซึ่ง แบบประเมินเป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน รวม ทั้งหมด 63 ข้อ ดังนี้ 1) ทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเองเป็นผู้นำ รับผิดชอบ ภูมิใจ ใฝ่สำเร็จจำนวน 15 ข้อ 2) ทักษะชีวิตด้านอารมณ์จิตใจ และการจัดการความเครียดจำนวน 10 ข้อ 3) ทักษะ ชีวิตด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการนำไปใช้จำนวน 12 ข้อ 4) ทักษะชีวิตด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสังคม ยอมรับ ปรับตัวและเห็นคุณค่าผู้อื่นจำนวน 11 ข้อ และ 5) ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีมีประสิทธิภาพจำนวน 15 ข้อ จากนั้นผู้วิจัย นำคะแนนที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังจัดกิจกรรมการพัฒนา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยนำเสนอ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ดังนี้ 1) ในด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นผู้นำ รับผิดชอบ ภูมิใจ ใฝ่สำเร็จ ก่อนการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.46 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับ มากที่สุด 2) ในด้านอารมณ์จิตใจ และการจัดการความเครียด ก่อน การใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับ มากที่สุด 3) ในด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการนำไปใช้ ก่อนการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับ มากที่สุด 4) ในด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสังคม ยอมรับ ปรับตัวและเห็นคุณค่าผู้อื่น ก่อนการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับ

มากที่สุด 5) ในด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีมีประสิทธิภาพ ก่อนการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 ระดับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในระดับ มากที่สุด

2) ผลการวิเคราะห์การใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยทำการประเมินผลการใช้รูปแบบพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอสิ่งที่สังเกตได้จากการทำกิจกรรม ปัญหาที่พบ วิธีการแก้ไข และ ผลการดำเนินกิจกรรม โดยทำการบันทึกกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 21 ครั้ง ในทุกๆ กิจกรรมมีสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้หลากหลาย เช่น เกม นิทาน บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง มีข่าวสาร สารความรู้ต่างๆ มากมาย และมีการวัดและประเมินผลการร่วมกิจกรรม มีใบงาน มีแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกดีใจ สนุก และมีความสุขที่ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ นักเรียนให้ความสนใจร่วมกิจกรรม นักเรียนมีจิตอาสาในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ในห้องเรียน มีความรับผิดชอบงานในหน้าที่ มีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอผลงาน มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมอภิปราย ร่วมตอบคำถาม ร่วมเล่นเกม ร่วมกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ จากการทำกิจกรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

7.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนส่งเสริมการพัฒนาโครงการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลงมือกระทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งจากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้เกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต

7.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการปัญหาและความขัดแย้งในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ให้มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นมิตร เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและอบอุ่นอย่างยั่งยืน

7.1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบนี้ ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการปฏิบัติกิจกรรมซ้ำๆ บ่อยครั้งจนเป็นนิสัย สอดแทรกหลักจิตวิทยา และแนะแนวการศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบผลของการพัฒนา ทักษะชีวิตจากผลการใช้รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น

7.2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับโรงเรียนที่มีขนาดของห้องต่างกันหรือจำนวนนักเรียนต่อห้องมากน้อยต่างกัน เพื่อหารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ครูสามารถเลือกไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน อย่างแท้จริง และควรเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เขียนอธิบายขั้นตอนอย่างชัดเจนครูทุกคนสามารถเข้าใจตรงกันและนำไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์

8. เอกสารอ้างอิง

- กชนันท์ โนนรินทร์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ธนัตถ์กานต์ ศรีเฉลียว และคณะ. (2560). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(2). 61-74.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). คู่มือการจัดการศึกษา Advanced Research Methodology. มหาสารคาม : Faculty of Education, Mahasarakham University.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). วิทยาการวิจัย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาน อัครภูมิ. (2553). การบริหารการศึกษสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี : อุบลกิจ ออฟเซทการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559). กรุงเทพมหานคร : สกศ.
- Kirk, R. E. Experimental. (1995). Design : Procedures For the Behavioral Sciences. 3rd ed. Pacific Grove, California : Brooks/Cole.

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมาผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำ เสนอแนะ ให้องค์ความรู้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์และยืนยันรับรององค์ประกอบของรูปแบบงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสถานศึกษา ปราชญ์ชุมชน และคณะครูบุคลากรโรงเรียนบ้านหนองปลิง ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่ร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัยทำให้งานวิจัยเสร็จเรียบร้อยด้วยดี และขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่น 7 ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อดาว ปะนะสุนา คุณแม่ทองบล ปะนะสุนา และลูกๆ ที่น่ารัก ตลอดจนญาติพี่น้องของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจและส่งเสริมให้การศึกษาจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่มุ่งหวัง ประโยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบบูชาแด่ บพการี ตลอดจนบูรพาจารย์ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาให้แก่ผู้วิจัยจน ประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ทุกประการ

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Model for Enhancing Moral Virtues Based on Sufficiency Economy
Philosophy of Primary Students of the Office of Mahasarakham Primary
Education Service Area 1

กฤต หมื่นเจริญ¹

Krit Muencharoen¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาร²

Asst. Prof. Dr.Chumnian Pollahan²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาต³

Asst. Prof. Dr.Kritkanok Daungchatom³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : krit.m@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา (2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา (3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 926 คน จากจำนวนโรงเรียน 197 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านบัวมาศ (บัวมาศชูศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Doctoral Student Education Management, Rajabhat Maha Sarakham University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Lecturer of Educational Management Program, Rajabhat Maha Sarakham University

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ Lecturer of Educational Management Program, Rajabhat Maha Sarakham University

* ได้รับบทความ: 5 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 27 มิถุนายน 2562

Received: May 5, 2019; Revised: June 21, 2019; Accepted: June 27, 2019

ศึกษา 2561 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบคู่มือการใช้รูปแบบ แบบประเมินรูปแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 15 องค์ประกอบ และตัวชี้วัด 64 ตัวบ่งชี้ โดยโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและดัชนีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 28.717$, $df = 24$, $P\text{-Value} = 0.126$, $CFI = 0.982$, $TLI = 0.994$, $SRMR = 0.015$, $RMSEA = 0.033$)

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้คู่มือรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 15 กิจกรรม ผ่านการประเมินและตรวจสอบเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้และผลการประเมินรูปแบบพัฒนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ก่อนใช้รูปแบบ นักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ในระดับปานกลาง และหลังใช้รูปแบบนักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม 2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. นักเรียนระดับประถมศึกษา

ABSTRACT

The title was three objects, 1) to study elements and moral KPI according to philosophy of sufficiency economy for Primary school Students 2) to making model according to philosophy of sufficiency economy for Primary school Students and 3) to study of the result in use and assessment for moral model development according to philosophy of sufficiency economy . The methodology as follows: to group of Primary school Students, special leadership and 926 teachers from 197 schools of primary school educational area 1 of primary school students until 4-6 classroom of Bua Mart (Bua mart Chusilapa) in primary school educational office area 1 in term 2nd of educational year 2018, from 25 population. The methodology of this research as follows: Questionnaires, handbook for use model, assessment for specialist and Moral assessment form according to the philosophy of sufficiency economy of students before and after development. Statistics used in data

analysis are mean, standard deviation. Confirmatory Factor Analysis.

The research was found that as follows;

1. The elementary and moral KPI according to philosophy of sufficiency economy for Primary school Students consists of four main elements and sub-elementary and sixty-four KPI with structure validity value. The structure and index was concerned by data. ($\chi^2 = 28.717$, $df = 24$, $P\text{-Value} = 0.126$, $CFI = 0.982$, $TLI = 0.994$, $SRMR = 0.015$, $RMSEA = 0.033$)

2. The result of making moral model according to philosophy of sufficiency economy for primary school students which is used by the handbook for developing moral model that was related by 15 activities that was passed by assessment method and proved by 9 specialists. It was found that the result of assessment has suitable method for developing moral model of this theory of primary school students in total that has suitable method and higher marks levels.

3. The result of use and assessment for the developing moral model of primary school students was found that every students have ability to practice all activities by rule. In the pre-test, students have behavior marks in middle level, after was used this model, students become higher marks level according to this theory.

Keywords : 1. Moral development model 2. Philosophy of Sufficiency Economy 3. Elementary School Students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมไทยทุกภาคส่วนต่างตระหนักว่าการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผลลัพธ์ของการพัฒนามีความมั่นคงและยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้รับการน้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ให้มุ่งต่อยอดผลสัมฤทธิ์ของแผนที่สอดคล้องเชื่อมโยงและรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกันไปตลอด 20 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและบริหารการพัฒนาประเทศให้

อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยและความยั่งยืนของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555 : 4) จุดเน้นสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงการรู้จักพึ่งตนเอง ความพอประมาณ พอมีพอใช้ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ควรจะเป็น เพื่อให้สามารถ ดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (พ.ศ. 2552- 2561) (ธีระ รุญเจริญ, 2553 : 38)

จากการสำรวจสภาพปัญหาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าสภาพการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยมีด้านบทบาทของสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ ส่วนด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนโตไปไม่โกงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ส่วนปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านบทบาทของสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนโตไปไม่โกงข้อค้นพบจากผลการสำรวจมีข้อสังเกตเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนโตไปไม่โกงปัญหาด้านความซื่อสัตย์สุจริตคือการพูดความจริงไม่พูดปดไม่โกหกอยู่ในระดับปานกลางส่วนข้ออื่นๆ มีปัญหาน้อยส่วนข้อเสนอแนะผู้ตอบเสนอแนะให้ครูผู้ปกครองและชุมชนควรเข้ามีส่วนร่วมหาแนวทางการพัฒนาร่วมกันทั้งด้านจิตใจปลูกฝังให้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ (แก้วเวียง นานาผล และคณะ, 2557 : 261-263)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้วยหลักการมีส่วนร่วม ว่าควรมีแนวทางหรือวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างไรและควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพและมีความสุขให้สามารถเรียนรู้และปรับตนเองเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างแท้จริง ซึ่งการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีและเหมาะสมจะใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นให้ผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมกันคิดรวมนำเสนอร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามผล ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทำให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาโดยรวมได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับ

นักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3.2 ได้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3.3 ได้ทราบผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) และประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีขั้นตอนในการดำเนินการเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) เกี่ยวกับคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ซึ่งข้อมูลได้จากขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วมาทำการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานใน ระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษามหาสารคาม เขต 1 และตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อทำการตรวจสอบร่างรูปแบบและขอรับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และการจัดทำเอกสารประกอบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบและทำการยืนยันรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเอกสารประกอบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมชี้แจงรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินภาพรวมก่อนและหลังการใช้รูปแบบพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (ครูและปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ประเมิน)

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการใช้รูปแบบพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และเผยแพร่

5. ผลการวิจัย

5.1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 15 องค์ประกอบ และตัวชี้วัด 64 ตัวบ่งชี้ โดยโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและดัชนีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 28.717$, $df = 24$, $P\text{-Value} = 0.126$, $CFI = 0.982$, $TLI = 0.994$, $SRMR = 0.015$, $RMSEA = 0.033$)

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้คู่มือรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 15 กิจกรรม ผ่านการประเมินและตรวจสอบเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน พบว่า ผลการประเมิน

ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.54, S.D = 0.56)

5.3 ผลการใช้และผลการประเมินรูปแบบพัฒนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาพบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดก่อนใช้รูปแบบ นักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้ ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.70, S.D. = .45) และหลังใช้รูปแบบนักเรียนมีคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = .47)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นเพื่อการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยและข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

6.1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 15 องค์ประกอบ และตัวชี้วัด 64 ตัวบ่งชี้ดังนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 15 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบย่อยด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเอง (Honesty to oneself) เท่ากับ 5 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบย่อยด้านซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น (Honesty with others) เท่ากับ 4 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบย่อยด้านความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ (Honesty to duty) เท่ากับ 3 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบย่อยด้านซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ (Honesty with the group) เท่ากับ 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านความขยัน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 13 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบย่อยด้านความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน (Diligence in studying) เท่ากับ 5 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบย่อยด้านความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานของตนเอง (Diligence in their own work) เท่ากับ 4 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบย่อยด้านความขยันหมั่นเพียรในงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชน (Diligence in work that is beneficial to society or community) เท่ากับ 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านความอดทน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบย่อยด้านอดทนต่อความทุกข์เวทนา (Endure suffering) เท่ากับ 3 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบย่อยด้านอดทนต่อความยากลำบาก (Endure hardship) เท่ากับ 4 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบย่อยด้านอดทนต่อความเจ็บใจ (Be patient with pain) เท่ากับ 3 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบย่อยด้านอดทนต่ออำนาจของกิเลส (Be patient with the power of passion) เท่ากับ 4 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 22 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน (Responsibility in education) เท่ากับ 6 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา (Responsibility to educational institutions) เท่ากับ 6 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบในครอบครัว (Family responsibility) เท่ากับ 5 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) เท่ากับ 5 ตัวบ่งชี้ที่ผลการ

สังเคราะห์องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยได้ผลเช่นนี้เพราะ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากการศึกษาวรรณกรรมคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 12 วรรณกรรม และผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้รู้หลายท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านการทดลองการหาคุณภาพ และผู้วิจัยได้ศึกษาโรงเรียนต้นแบบจำนวน 3 โรงเรียน ได้นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูวิชาการ เพื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบทั้ง 3 โรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อีกครั้ง แล้วทำการส่งโครงสร้างองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พร้อมแบบประเมินตรวจสอบยืนยันให้กับผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งผลการประเมิน มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละรายการ อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 4.00 – 5.00 และมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.51 มีระดับความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และผู้วิจัยได้ทำการยืนยันองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความสัมพันธ์โครงสร้างการพัฒนาคณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (MO) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ พบว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (MO) ได้แก่ ได้แก่ $\chi^2 = 28.717$, $df = 24$, $P\text{-Value} = 0.126$, $CFI = 0.982$, $TLI = 0.994$, $SRMR = 0.015$, $RMSEA = 0.033$ และค่า $\chi^2/df = 1.196$ แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (MO) มีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ 0.963, 0.967, 0.928, 0.995 ซึ่งสูงกว่า 0.60 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี อินตา (2560 : 147) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง (0.782) การจัดการตนเอง (0.906) การรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (0.953) ทักษะด้านสัมพันธภาพ (0.971) และการตระหนักรู้ ทางสังคม (0.986) และตัวบ่งชี้การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมี 19 ตัวบ่งชี้ โดยโมเดลโครงสร้าง องค์ประกอบมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและดัชนีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2=76.54$, $df=60$, $p\text{-value}=0.07$, $RMSEA=0.01$, $CFI=0.99$, $TLI=0.99$, $SRMR = 0.01$)

6.2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6.2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม (ผู้บริหารและครูผู้สอนนักเรียน) และค่าสถิติพื้นฐานความเหมาะสมของตัวบ่งชี้พฤติกรรมหลักคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนประถมศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่ 1 ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.53 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.37 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่ 2 ด้านความขยัน มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.55 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.39 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่ 3 ด้านความอดทน มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.56 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.47 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบที่ 4 ด้านความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.58 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.54 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติธัช คงชะวัน (2553 : 185-187) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ด้านความพึงพอใจต่อการเรียนในหลักสูตรและเจตคติต่อท้องถิ่นซึ่งในด้านความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนพบว่าในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจาก 10 คะแนนเท่ากับ 7.83 คิดเป็นร้อยละ 78.00 สำหรับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนในหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่จะได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้รู้หรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านเจตคติต่อชุมชน พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อชุมชนโดยเฉพาะความรู้สึกรักภูมิใจในชุมชนของนักเรียนซึ่งมีบุคคลที่เก่งเป็นจำนวนมากมา ยผลการทดลองใช้รูปแบบโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับครูสามารถพิจารณาทั้งด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นและความพึงพอใจต่อรูปแบบ ได้ข้อมูลดังนี้ด้านความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรของครูพิจารณาจากการทดสอบความรู้เรื่องการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของครูโรงเรียนวัดท่าข้ามจำนวน 6 คน พบว่า ครูมีความรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 คิดเป็นร้อยละ 81.11 นั้นแสดงว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีความตื่นตัวในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นอย่างดีด้านความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากผลการประเมินหลักสูตรทั้ง 3 หลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความสัมพันธ์โครงสร้าง การพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (MO) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ พบว่า ด้านความซื่อสัตย์ (HON) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (I) ขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.615-0.760 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจการพยากรณ์ (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 39.10-57.80 มีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: Pc) เท่ากับ 0.963 ส่วนด้านความขยัน (DIL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (I) ขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.680-0.876 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจการพยากรณ์ (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 46.30-76.80 มีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : Pc) เท่ากับ 0.967 ส่วนด้านความอดทน (PAT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (I) ขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.606-0.951 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจการพยากรณ์ (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 46.30-73.60 มีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : Pc) เท่ากับ

0.928 และสำหรับด้านความรับผิดชอบ (RES) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (I) ขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.862-0.983 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจการพยากรณ์ (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 74.30-96.70 มีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : Pc) เท่ากับ 0.995 โดยสรุปค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (I) ขององค์ประกอบหลักที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบ (RES) มีค่าเท่ากับ 0.995 รองลงมา ได้แก่ ด้านความขยัน (DIL) ด้านความซื่อสัตย์ (HON) และด้านความอดทน (PAT) มีค่าเท่ากับ 0.967, 0.963 และ 0.928 ตามลำดับ และตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (MO) ได้แก่ $\chi^2 = 28.717$, $df = 24$, $P\text{-Value} = 0.126$, $CFI = 0.982$, $TLI = 0.994$, $SRMR = 0.015$, $RMSEA = 0.033$ และค่า $\chi^2/df = 1.196$ แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (MO) มีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ 0.963, 0.967, 0.928, 0.995 ซึ่งสูงกว่า 0.60 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น องค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้ผ่านการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความสัมพันธ์โครงสร้างการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครบทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก จึงสามารถนำมาจัดพัฒนาให้กับผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกาวัลย์ ทองบุ และคณะ (2556 : 128) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1082.73 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.77 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดระดับความ สอดคล้องที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 ค่ารากที่สองเฉลี่ยของ ค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.04 มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิตทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

6.2.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) การดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ ว่าร่างรูปแบบที่ผู้วิจัยนำเสนอมีความเหมาะสมโดยแนะนำให้ปรับปรุงการใช้ภาษาที่สั่นกระทัดรัด เข้าใจง่าย การลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้ ในส่วนของคู่มือการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำในส่วนของการจัดกิจกรรมพัฒนาว่าควรกำหนดขั้นตอนให้ชัดเจน และครบทุกกิจกรรม การมีส่วนร่วมของนักเรียน ตลอดจนใบงาน ผลงานนักเรียน ขอให้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์ ให้ตรวจสอบและเช็ครายละเอียดของคู่มือให้เรียบร้อยก่อนนำไปใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงแล้วส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ตรวจสอบ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบประเมินและรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ให้กับผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบยืนยัน ผลที่ได้จากการประเมิน

ความสอดคล้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย พบว่า คู่มือการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละรายการ อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 4.20 – 5.00 และมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.62 มีระดับความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

6.3 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6.3.1 ผลการทดลองพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า 1) ผลการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในด้านองค์ประกอบหลักด้านที่ 1 ด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ รวมทั้งหมด 4 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมที่ 1-4 ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนในการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งหมด เท่ากับ 2,064 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 20.64 S.D= 4.40 คิดเป็นร้อยละ 86.00 ในด้านองค์ประกอบหลักด้านที่ 2 ด้านความขยัน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมที่ 5-7 ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนในการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งหมด เท่ากับ 1,591 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 21.21 S.D= 5.13 คิดเป็นร้อยละ 88.39 ในด้านองค์ประกอบหลักด้านที่ 3 ด้านความอดทน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งหมด 4 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมที่ 8-11 ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนในการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งหมด เท่ากับ 2,120 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 21.20 S.D= 4.97 คิดเป็นร้อยละ 88.33 และในด้านองค์ประกอบหลักด้านที่ 4 ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งหมด 4 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมที่ 12-15 ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนในการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งหมด เท่ากับ 2,041 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 20.20 S.D= 2.99 คิดเป็นร้อยละ 85.04 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินวัตร บุปผาวลัย (2555 : 258-260) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยหลักการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติและความต้องการเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ส่วนใหญ่จัดเป็นกิจกรรมพิเศษไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอและคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการเสริมสร้างคือความมีวินัยรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ 2) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยหลักการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเชิงระบบ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วยด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามยุทธศาสตร์กำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาตามกิจกรรมและโครงการการนิเทศติดตามและประเมินผลกิจกรรมจากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 6 ฝ่าย

ด้านผลลัพธ์ได้แก่นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมตามความต้องการของทุกฝ่ายและโรงเรียนมีรูปแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 3) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยหลักการมีส่วนร่วมมีความตรงแบบอิงผู้ทรงคุณวุฒิ และการประเมินหลังการใช้รูปแบบพบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยหลักการมีส่วนร่วมด้านประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสม และความถูกต้องโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

7.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรการการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน ในด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักการรักษาเวลาและตรงต่อเวลา

7.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนส่งเสริมการพัฒนาโครงการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลงมือกระทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งจากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบผลของการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากผลการใช้รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น

7.2.2 ควรมีการนำเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอื่นมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น การประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ครูหรือผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนานักเรียน และเพิ่มการสังเกตและการสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างและหลากหลาย

8. เอกสารอ้างอิง

- กิตติธัช คงชะวัน. (2553). **รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แก้วเวียง นานาผล และคณะ. (2557). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กไทย “โตไปไม่โกง”**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

- จารุพงศ์ พลเดช. (2546). การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการให้อำนาจ. **วารสารพัฒนาชุมชน**. 24(4) : ไม่มีเลขหน้า.
- ชินวัตร บุปผาวลัย. (2555). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยหลักการมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และการประเมินภายนอกรอบ 3. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- ผกาวัลย์ ทองบุ และคณะ. (2556). การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 7(2). 141-150.
- มนตรี อินตา. (2560). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รณวีร์ พาผล. (2556). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมความมั่นคงทางอารมณ์เพื่อการบริโภคสื่อและข่าวสารอย่างชาญฉลาดของเยาวชนในแขวงนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **น้อมนำสืบสานสู่วิถีพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Kirk, R. E. Experimental. (1995). **Design : Procedures For the Behavioral Sciences**. 3rd ed. Pacific Grove, California : Brooks/Cole.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยดีจากการได้รับความอนุเคราะห์ ดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาแนะนำจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสถานศึกษา ประชาชน และคณะครูบุคลากรโรงเรียนบ้านบัวมาศ (บัวมาศชูศิลป์) กราบขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่น 7 ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้กำลังใจด้วยดีตลอดมาประโยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบบูชาแด่ บุปผารีย์ ตลอดจนบูรพาจารย์ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้และบรรลุดตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ทุกประการ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการมหาสารคาม

A Model for Developing Leadership in Teamwork for Administrators under
the Mahasarakham Provincial Education Office Executive

วิทยาธร พันธุ์สาธิต¹

Wittayatorn Punsard¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาตม²

Asst. Prof. Dr.Kritkanok Duangchatom²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ³

Asst. Prof. Dr.Chumnian Pollharn³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : kruwit2012@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและระดับปฏิบัติการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา ระยะที่ 2 สร้างการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา ระยะที่ 3 ทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัด

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Doctoral student Education Management, Rajabhat Maha Sarakham University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Lecturer of Educational Management Program, Rajabhat Maha Sarakham University

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ Lecturer of Educational Management Program, Rajabhat Maha Sarakham University

* ได้รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 18 มิถุนายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 27 มิถุนายน 2562

Received: May 7, 2019; Revised: June 18, 2019; Accepted: June 27, 2019

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 230 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 230 คน ครูผู้สอน จำนวน 230 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา จำนวน 230 คน รวม 690 คน ทดลองใช้รูปแบบกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 กลุ่ม เครือข่าย จำนวน 13 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และเอกสารประกอบการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาคองค์ประกอบและระดับปฏิบัติการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงาน เป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1.1) องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 ด้าน การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน บทบาทผู้นำผู้ตามที่ดี การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กันการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน 1.2) ระดับปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม พบว่า โครงสร้างรูปแบบมี 5 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) บทบาทของผู้นำและผู้ตามที่ดี 3) การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน 4) การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ 5) การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล และผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ 2. การทำงานเป็นทีม

ABSTRACT

This research aimed to 1) To study the components and operational levels of leadership development in team work of school administrators Under the Mahasarakham Provincial Education Office 2) Create a leadership development model for team work of school administrators under the Maha Sarakham Provincial Education Office Educational Manager Under the Mahasarakham Provincial Education Office Executive 3) Study the results of using the leadership development model in team work of school administrators Under the Mahasarakham Provincial Education Office Executive target groups are School administrators, teachers and school board presidents Of schools under the Office of MahaSarakhm Educational Service Area Zone 1, Zone 2 and District 3, academic year 2018, number 230 School is divided into 230 school administrators, 230 teachers, 230 educational institutions, a total of 690 students. Experimental use of the model with 1 school administrator, network group, 13.

The research instruments were questionnaires, interview form, evaluation form, research documents. Research documents The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation. The results of the research found that the components and problems of leadership development in team work of school administrators Under the Mahasarakham Provincial Education Office, consisting of 5 aspects. Common goal setting Good follower role Communication and relationship building Determination of responsibility Creating morale in the workplace The results of the study of the level of leadership development in team work Found that it was at a moderate level As for the results of creating leadership styles in team work, it was found that The structure has 5 parts as follows. Part 1 Introduction consists of 1) Principles 2) Objectives Part 2 Contents include 1) Common goal setting 2) Role of leaders and followers 5) Creation of morale in the work part 3 Process Development Part 4 Media and learning resources Part 5 Measurement and evaluation And the results of the experiment using the leadership development model in team work. It was found that the trainees had a high level of understanding and satisfaction.

Keywords : 1. Leadership Development Model 2. Teamwork

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประชาคมโลกในยุคปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารการทำงานร่วมกันอย่างรวดเร็ว มีการร่วมกลุ่มการทำงานร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ความร่วมมือทางการศึกษาหรือแม้แต่ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงทางทหาร ก่อให้เกิดผลดีในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานได้ดียิ่งขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างนวัตกรรมที่มีประโยชน์ต่อมนุษยชาติร่วมกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การจัดทำแผนขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผลเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลังให้สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนา รวมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี โดยมีการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากร ในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องมีการกำหนดบทบาทการทำงานร่วมกันทั้งผู้นำและผู้ตามที่คอยทำงาน

เกื้อหนุนกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 2-8)

ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การความเจริญขององค์การขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ ผู้นำต้องแสดงภาวะผู้นำด้วยความมุ่งมั่น มีมนุษยสัมพันธ์และความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับฟังและยินดีช่วยเหลือ ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลโน้มน้าวที่มีผลต่อการตัดสินใจและเป้าหมายขององค์การ เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์และเป็นกระบวนการรักษาสภาพและวัฒนธรรมของกลุ่ม การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำสูงจะช่วยให้สามารถใช้ความรู้ ความสามารถและศักยภาพในการบริหารโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ การที่จะทราบว่าผู้นำคนใดมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมหรือไม่ สามารถวัดได้จากประสิทธิผลภาวะผู้นำ(Leadership Effectiveness) ซึ่งเป็นการนำผลลัพธ์ที่คิดสรรมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดประสิทธิผลภาวะผู้นำ (Yukl, 1998 : 122) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Fair (2001 : 112) ที่พบว่า ความสำเร็จของผู้บริหารโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ 1) สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน 3) สามารถก้าวเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมมืออาชีพ 4) เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง 5) บริหารแบบ มีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด 6) มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน และ 7) มีการพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของแต่ละบุคคล และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและมีกลไกเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงคุณภาพของข้าราชการ ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งด้านสมรรถนะตัวชี้วัดที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งประเภททั่วไปวิชาการและอำนวยการ ซึ่งประกอบด้วย 1)สมรรถนะหลัก 2) สมรรถนะทางการบริหาร 3) สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติซึ่งสมรรถนะหลักเป็นลักษณะ ร่วมของข้าราชการพลเรือนทุกตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติทั้งระบบเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกันมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) บริการที่ดี 3) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 5) การทำงานเป็นทีม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552 : 7)

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ทันกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ที่ต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่มุ่งเน้นสร้างผู้นำในการทำงานเป็นทีม และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ข้อที่ 1 หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา และข้อที่ 10 คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547 : 5) ผู้บริหารต้องเป็นผู้บริหารยุคใหม่ เป็นผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม เพื่อให้องค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม เพื่อจะนำผลจากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดขึ้นเพื่อบูรณาการในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของจังหวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและระดับปฏิบัติการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ที่มีความเหมาะสม

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นำไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรให้เพิ่มสูงขึ้น

3.3 สถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรให้เพิ่มสูงขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาระดับปฏิบัติการภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 74-87) โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมากรังรูปแบบ

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม มีการร่างรูปแบบและยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน โดยการจัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ จัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 74-87) โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโนนแดงหนองคูขาด จำนวน 13 โรงเรียน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 1, 2 และ 3) ปีการศึกษา 2561 จำนวน 230 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 230 คน ครูผู้สอน จำนวน 230 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา จำนวน 230 คน รวม 690 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตามตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากแบบใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และเอกสารประกอบการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับปฏิบัติภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

5.1.1 ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดนโยบาย การกำหนดตัวชี้วัด การวัดและประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด 2) บทบาทผู้นำผู้ตามที่ดี ได้แก่ การเคารพผู้อื่น การมีทักษะการทำงานร่วมกัน การมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน ได้แก่ การยอมรับนับถือ การสร้างความสามัคคี การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มสมาชิก การปกป้องผลประโยชน์ของทีม และการให้เกียรติแก่สมาชิกทุกคน 4) การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ กำหนดขอบเขตงานที่ชัดเจน การมอบหมายงาน การวางแผนในการทำงานร่วมกัน การติดตามและประเมินผลงาน และการแบ่งงานตามความสามารถของสมาชิก 5) การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ทำงานประสบผลสำเร็จ การยกย่องเชิดชูเกียรติ การปกป้องผลประโยชน์ของทีม การบริหารความขัดแย้งของสมาชิก และการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน

5.1.2 ผลการศึกษาระดับปฏิบัติการพัฒนภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการปฏิบัติรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 5 องค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับน้อย 3 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน บทบาทผู้นำผู้ตามที่ดี และการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

5.2.1 ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม มีโครงสร้างของรูปแบบ ดังนี้ ส่วนที่ 1

บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) บทบาทของผู้นำและผู้ตามที่ดี 3) การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน 4) การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ 5) การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล

5.2.2 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ด้านความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2.3 ผลการยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 องค์ประกอบและระดับการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน บทบาทผู้นำ ผู้ตามที่ดี การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน และผลการศึกษาระดับปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีการสังเคราะห์องค์ประกอบโดยได้รับคำปรึกษาคำแนะนำที่ดีจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและมีภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาที่โดดเด่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ บุญวงศ์ (2557 : 169-170) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา มี 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาและด้านบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา กองบุตร (2556 : 211-213) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบทีมงานการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าองค์ประกอบทีมงานการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบของทีม ด้านองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านวิธีการพัฒนาทีมงานและด้านกระบวนการพัฒนาทีมงาน

6.2 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม พบว่า โครงสร้างรูปแบบมี 5 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) บทบาทของผู้นำและผู้ตามที่ดี 3) การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน 4) การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ 5) การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ได้มีการสร้างตามขั้นตอนของผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ มีการยืนยันและรับรององค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน จึงทำให้ได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกัน สามารถนำไปสร้างคู่มือการพัฒนาได้ชัดเจนและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประโยชน์ คล้ายลักษณ์ (2555 : 173-174) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ปฏิบัติในลักษณะเห็นชอบถึงความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้และความถูกต้องครอบคลุมในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสังข์ทอง รอดูศึก (2556 : 237-238) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจและพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากคู่มือการฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการหรือกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ที่มีความสอดคล้องกันง่ายต่อการศึกษาและนำไปพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่สนุกท้าทาย ไม่เบื่อหน่าย รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความน่าเชื่อถือมีการประสานงานในการจัดฝึกอบรมล่วงหน้า มีความสะดวกสบาย มีบรรยากาศการอบรมที่เป็นกันเอง มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสอบถามปัญหา ข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดเกียรติ ชันธิพิมูล (2560 : 145-147) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม พบว่าผู้มีส่วนได้เสียมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pitsoe (2014 : 144-145) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ทำวิธีการทำงานเป็นทีมของครูและผู้อำนวยการ : กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในเขตคัมเวจ ประเทศยูกันดา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทุกคนยอมรับแนวคิดของการทำงานเป็นทีม รับรู้การทำงานเป็นทีมในเชิงบวก โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในโอกาสสำหรับการแบ่งปันความรู้อย่างต่อเนื่องและมีอาชีพ ส่วนการพัฒนาของ

บุคลากรที่เป็นสมาชิกบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นซึ่งเป็นอุปสรรคใหญ่ การศึกษาพบว่าการทำงานเป็นทีมในหมู่สมาชิกส่งผลในเชิงบวกกับคุณภาพของการสอนเมื่อครูร่วมกันพัฒนาความไว้วางใจระหว่างกันและมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรนำผลจากการศึกษามือถือประกอบหลัก 5 ด้าน คือ กำหนดเป้าหมายร่วมกัน บทบาทผู้นำ ผู้ตามที่ดี การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กัน การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ และการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ดังนั้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาต้องการพัฒนางาน พัฒนาครู นักเรียน ให้ประสบผลสำเร็จควรนำองค์ประกอบไปใช้ในการประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติตนครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ครบถ้วนผู้บริหารควรปฏิบัติอย่างไร จึงจะนำพาองค์กรให้เกิดคุณภาพที่ดีได้ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับปรุงแก้ไขในแต่ละองค์ประกอบย่อยให้เหมาะสมในแต่ละบริบทของโรงเรียนนั้นๆ ได้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาการทำคู่มือผู้บริหารเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

7.2.2 ควรมีเพิ่มโครงการกิจกรรมเพื่อการศึกษาการทดลองใช้ในโรงเรียนต่างๆ สำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

7.2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ในหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ใช่สังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. เอกสารอ้างอิง

ชำนาญ บุญวงศ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

เทิดเกียรติ ชันธุ์พิมูล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- ประโยชน์ คล้ายลักษณะ. (2555). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สังข์ทอง รอดุสิต. (2556). **การพัฒนาแบบประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ-สกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). **คู่มือการพัฒนาข้าราชการตามสมรรถนะหลัก (Core Competencies)**. กรุงเทพมหานคร : แอร์บอร์น พรีน จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2547). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สุกัญญา กองบุตร. (2556). **การพัฒนาแบบทีมงานการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรณพ พงษ์วาท. (2540). **ผู้บริหารกับการพัฒนศึกษา อะไร ทำไม อย่างไร ในเอกสารคำสอนกระบวนการวิชา 051791**. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. อัดสำเนา.
- Fair, Richard w. (2001). **A study of New Jersey Public School Superintendents Perceptions Regarding The Behavioral Characteristics of Effective Elementary School Principals**. Ed.D. Seton Hall University.
- Owens, R. G. (2001). **Organizational Behavior in Education : Instructional Leadership and School Reform**. 7th ed. Boston : Allyn & Bacon.
- Pitsoe, J. Victor. (2014). **How do school Management Teams Experience Teamwork : A case Study in the Schools in the Kamwenge District, Uganda**. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 5(3). 138-145.
- Yulk, G. A. (1998). **Leadership in Organizations**. 2nd ed. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาตม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.จำเนียร พลหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสูงไว้ ณ โอกาสนี้ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำ เสนอแนะ ให้องค์ความรู้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์และยืนยันรับรององค์ประกอบของรูปแบบงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่นที่ 7 สาขาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และครอบครัว ตลอดจนญาติพี่น้องที่ให้อำลักำลังใจด้วยดีเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชากตัญญูแก่พ่อแม่บิดา มารดาและบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนจนทำให้สามารถทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงในครั้งนี้

การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก
Strengthening Central Northeastern Thais' Motivation for
Applying Five Precepts to Their Well-Being In Daily Life

ประพิศ โบราณมูล¹, สุรพันธ์ สุวรรณศรี², สุนทร อาจนียม³,
เสถียร เวียงดอนก่อ⁴, ณัฐญา สุทธิสนธิ⁵

Prapit Boranmool¹, Surapan Suvannasri², Sunthorn Artniyom³,
Satain Viengdonkor⁴, Nattaya Suttisonti⁵

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2557

Email : prapit101@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจ 2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจ และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก ซึ่งตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุกแตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 980,633 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 329 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Assistant Professor, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

³ Assistant Professor, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

⁴ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

⁴ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

⁵ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

⁵ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

*ได้รับบทความ: 20 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 10 กันยายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 8 ตุลาคม

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย พบว่า

1. แรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก
3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ ไม่แตกต่างกัน แต่อาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีข้อเสนอแนะและแนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ สังคมจะสงบสุขมากขึ้นหากปราศจากการลักทรัพย์ รองลงมา หากต้องการให้คนอื่นมีความจริงใจต่อตนเองแล้วก็ต้องมีความจริงใจต่อเขาด้วยเช่นกัน และน้อยสุด คือ หากไม่มีการฆ่าสัตว์ ทำร้าย รั้งแกสตร์ก็จะทำให้จิตใจเบิกบาน

คำสำคัญ : 1. แรงจูงใจ 2. แนวทางการสร้างแรงจูงใจ 3. ศีล 5 4. ความผาสุก

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study Central Northeastern Thais' motivation, 2) to find guidelines for strengthening their motivation ,and 3) to collect suggestions used as guidelines for strengthening central northeastern Thais' motivation for applying five precepts to their well-being in daily life. The hypothesis laid in the fact that subjects with differences in individual factors distinctly applied five precepts to their well-being in daily life. The instrument used for data collection was the questionnaire. The sampling group comprised 329 subjects through stratified sampling, garnering it out of 980,633 populations as eligible voters in Roi Et province. Statistics used for processing data analyses from the questionnaires encompassed frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test (One-way ANOVA), setting the statistical significance level at .05.

Results of findings:

1. Central northeastern Thais' overall motivation for applying five precepts to their well-being in daily life has been rated 'high'.
2. Guidelines for strengthening their such motivation has been rated 'high'.
3. The hypothesis testing results have found that subjects' factors of genders, ages, occupations and educational levels bear significant differences in strengthening their such motivation, with the statistical significance level at .05. Regarding their factors of genders and ages used as guidelines for strengthening their such motivation, they show no differences in all five aspects in strengthening it. On the contrary, their factors of occupations and educational levels prove different, with the statistical significance level at .05.
4. Their guidelines for strengthening their such motivation in descending order of three frequencies are that; first, the society will deem more peaceful and happier if it is without stealing; second, if one wants another one to be sincere to oneself, so is either side; third, unless animals are killed, harmed and bullied, ones' minds will be merry.

Keywords : 1. Motivation 2. Guidelines for strengthening motivation 3. Five precepts 4. Well-beings

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เกี่ยวกับการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยเน้นให้มีการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งตรงกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ว่าด้วยการสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาสังคม ด้วยการส่งเสริม การอนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลายบนฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล เกี่ยวกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2554 : 5-6) ซึ่งองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญไม่เว้นแม้แต่สถาบันการศึกษาก็นับว่าเป็นอีกหน้าที่หนึ่งของสถาบันการศึกษาที่ต้องรับดำเนินการด้วยการเน้นไปให้นักเรียน นักศึกษาของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ด้วยการส่งเสริมการให้มีการศึกษาหาความรู้ ค้นคว้า รวมทั้งทำวิจัยด้านพระพุทธศาสนาด้วยการผสมผสานกับองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อพัฒนาการศึกษา และงานพระพุทธศาสนาในระดับประเทศและนานาชาติ แล้วนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ ในชุมชนและทั้งนี้ทั้งนั้นสังคม ชุมชนนั้นก็จะต้องให้ความร่วมมือในการนำผลการวิจัยไปสานต่อด้วย และตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ได้เน้นให้มีการพัฒนาทุนมนุษย์และสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ ด้วยการนำหลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว (สำนักงานจังหวัดขอนแก่น, ม.ป.ป. : 3-5)

ศีล 5 เป็นมนุษยธรรมคือธรรมของมนุษย์ที่มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่วความทุจริตทางกายและวาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดีทุกประการ เพราะคนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นมิใช่ว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์เท่านั้นจะต้องมีธรรมสำหรับมนุษย์อีกด้วย ซึ่งศีลเป็นการรักษากายวาจาและใจให้สงบและเยือกเย็นเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษยชาติและเป็นข้อปฏิบัติเพื่อสังคมที่ร่มเย็นพระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่าโลกนี้จะสงบร่มเย็นเมื่อคนเคารพสิทธิซึ่งกันและกันและไม่เบียดเบียนกันทางกายวาจาอันมีพื้นฐานมาจากใจการกระทำใดที่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการกระทำที่ดีและที่ช่วยคำตอบสำหรับบรรพชาผู้ครองเรือนทั่วไปอยู่ในศีล 5 และศีล 5 เป็นการปฏิบัติตามแนวพระพุทธศาสนาขั้นต้นหากประพฤติปฏิบัติตามกันไม่ได้ก็จะไม่ได้ประโยชน์จากการเป็นพุทธศาสนิกชนซึ่งศีล 5 นี้มีอิทธิพลต่อสังคมมากเพราะจัดเป็นบรรทัดฐานทางสังคมด้านศีลธรรมของพุทธศาสนิกชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการรักษาศีล 5 จึงเป็นการกระทำความดีทำให้ผู้ที่รักษาศีลมีคุณสมบัติมีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้และส่งเสริมชุมชนต่างๆ ให้อยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบสังคมเกิดความผาสุก มีแต่ความปรองดองสมานฉันท์ ซึ่งในทางตรงกันข้ามถ้าหากประชาชนไม่มีการนำเอาหลักศีล 5 มาเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย

การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีการปฏิบัติตามศีล 5 เพื่อให้สังคมเกิดความผาสุก นั้นถือว่ามีความสำคัญมากเพราะว่าส่วนใหญ่แล้วสังคมไทยถือว่าเป็นสังคมพุทธศาสนา ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในแนวทางนี้ตอบสนองกับการแก้ไขปัญหาในระดับชาติโดยเน้นการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาดำเนินการต่อยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและวิกฤตการณ์ในสังคมไทยบรรทัดฐานชีวิตคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทยมีที่มาจากหลักคำสอนในพุทธศาสนาซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานในวิถีชีวิตของคนไทยซึ่งอนุমানได้จากการดำเนินชีวิตตามปกติของชาวไทยพุทธแนวทางคุณธรรมพื้นฐานดังกล่าวได้แก่ศีล 5 คือไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่นไม่ทุจริตฉ้อโกงไม่ประพฤติผิดในกาม

การสร้างความสุขให้เกิดขึ้นแก่คนในชาตินั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องเร่งฟื้นฟูสภาพจิตใจส่งเสริมให้เกิดการปลูกฝังคุณธรรมให้กับสังคมด้วยการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติตามศีล 5 ที่ถือว่าเป็นดัชนีบ่งชี้ในด้านคุณธรรมพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติ ซึ่งถ้าหากไม่มีการส่งเสริมให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ หรือที่เรียกว่า กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีการปฏิบัติตามศีล 5 แล้วจะทำให้มีผลกระทบสังคมส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของประชาชนด้วย

จากสภาพความรุนแรง ผลกระทบของปัญหาที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จึงทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนและส่งผลถึงความสามัคคีของประชาชนด้วย จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องมีการทำวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความผาสุกของประชาชนในสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้องค์ความรู้ในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก

3.2 ได้แนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุกมีขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษาเฉพาะหลักธรรม ศีล 5 ประกอบด้วย (1) ศีลข้อ 1 พึงละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต (2) ศีลข้อ 2 พึงละเว้นจากการลักขโมย ฉ้อฉล (3) ศีลข้อ 3 พึงละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (4) ศีลข้อ 4 พึงละเว้นจากการพูดเท็จ และ (5) ศีลข้อ 5 พึงละเว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมาประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 980,633 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 329 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการวิจัย

การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 329 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 อายุ 21-30 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 อาชีพรับราชการ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาเป็นนักศึกษา จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 การศึกษาดำรงปริญญาตรี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมา ปริญญาตรี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9

5.2 แรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก พบว่าแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.40 เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 พึงละเว้นจากการลักขโมย น้อยลง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.55 รองลงมา ข้อที่ 3 พึงละเว้นจากการประพฤติดินในกาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.54 และ น้อยสุด ข้อที่ 1 พึงละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.19

5.3 แนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก พบว่าแนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียง เหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ ที่ 5 ผลของการเว้นจากการเสพสุราเมรัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.40 รองลงมา ข้อที่ 3 ผลของการเว้นจากการ ประพฤติผิดในกาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.39 และน้อยสุด ข้อที่ 2 ผลของการไม่ลักทรัพย์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.20

5.4 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.5 แนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุกพบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ และ อายุต่างกัน มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีอาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.6 ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีข้อเสนอแนะและแนวทางการสร้างแรง จูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความ ผาสุก เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ สังคมจะสงบสุขมากขึ้นหากปราศจากการลักทรัพย์ รองลงมา หากต้องการให้คนอื่นมีความจริงใจต่อตนเองแล้วก็ต้องมีความจริงใจต่อเขาด้วยเช่นกัน และน้อยสุด คือ หากไม่มีการฆ่าสัตว์ ทำร้าย รังแกสัตว์ก็จะทำให้จิตใจเบิกบาน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 แรงจูงใจของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำ วน เพื่อความผาสุก พบว่าการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไป ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.40 และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) = .47 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าการดำรงชีพประจำวันของประชาชนในภาคตะวัน ออกเฉียงเหนือได้มีการนำหลักศีล 5 มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวด้วยเพราะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขทางทางด้าน จิตใจ และความเป็นอยู่แล้วยังก่อให้เกิดความสงบสุขไม่มีการเบียดเบียน รังแก ถือเอาประโยชน์ส่วน

รวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งถ้าทุกคนมีการนำเอาศีล 5 ไปปฏิบัติแล้วย่อมทำให้สังคมเกิดความผาสุกได้เช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของอริชฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2549 : 1) ได้ศึกษาการรักษาตามศีล 5 ของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ 3 เว้นจากการประพฤติดินในกาม และศีลข้อ 5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ 4 เว้นจากการพูดปด อยู่ระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วัฒนา วิไลสุทธิวงศ์ (2552 : ก) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างความผาสุกของบุคลากรเทศบาลเมืองเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพความผาสุกของบุคลากรเทศบาลเมืองเดชอุดม ส่วนใหญ่บุคลากรมีความผาสุกด้านทางสงบ เข้าวัดทำบุญตักบาตรในวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา

จากการที่ได้อภิปรายมาแล้วนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้ พระพุทธศาสนา ถือว่าศีล 5 สามารถอำนวยความสะดวกให้สังคมเกิดความผาสุก สงบร่มเย็นได้มากและมั่นคงถาวรด้วยการรักษาและปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นพื้นฐานที่สำคัญเพราะผู้มีศีลย่อมเป็นผู้มีเมตตากรุณาต่อกันไม่มีการเบียดเบียนกันในเรื่องต่างๆ ทุกคนเสมอกันหมด ล้วนแต่เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บและตายด้วยกันทั้งสิ้น คือความจริงที่ทุกคนต้องยอมรับเพราะศีล 5 ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ไม่สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น มีแต่จะนำความสงบสุขความเจริญมาแก่ตนเองและผู้อื่น ศีลเป็นหลักความประพฤติที่ดีงามของมนุษย์หากทุกคนในสังคมมีศีล 5 พร้อมหน้ากันแล้วสังคมก็จะเกิดความสงบสุข มีสันติภาพ ทุกคนในสังคมก็จะอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขอยู่ด้วยความรักใคร่ช่วยเหลือกันและกันเหมือนญาติพี่น้องของตนเอง

6.2 แนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก พบว่าแนวทางการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = .57 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าในการทำให้สังคมเกิดความผาสุก มีแต่ความสงบ เรียบร้อยนั้นประชาชนผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมต้องมีการประพฤติปฏิบัติตนเองให้อยู่หลักคำสอนของพุทธศาสนาเช่นหลักเกี่ยวกับศีล 5 ที่เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานในการทำให้สังคมเกิดความผาสุก เพราะเมื่อไม่มีการเบียดเบียน รังแก ซึ่งกันและกันแล้วก็จะทำให้ทุกคนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างร่มเย็น เรียบร้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมร อำไพรุ่งเรือง (2554 : 56) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรม การรักษาและการล่วงละเมิดศีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักการและเจตนารมณ์ของการรักษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็คือเจตนารมณ์ที่มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการจัดระบบโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์ที่จะครอบคลุมให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ทั้งหมด ดังนั้นเจตนารมณ์ของการรักษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่เพียงแต่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดกันระหว่างบุคคลกับบุคคลแบบตรงไปตรงมาเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมถึงปัญหาที่กว้างขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปัทมา ผาดจันท์ทิกลและคณะ (2551 : 54-55) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตนตามศีล 5 โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง

จากการที่ได้อภิปรายมาแล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่าการทำให้สังคมเกิดความผาสุก มีแต่ความสงบเรียบร้อยนั้นประชาชนผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมต้องมีการประพฤติปฏิบัติตนเองให้อยู่หลักคำสอนของพุทธศาสนาเช่นหลักเกี่ยวกับศีล 5 ที่เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานในการทำให้สังคมเกิดความผาสุก เพราะเมื่อไม่มีการเบียดเบียน รังแก ซึ่งกันและกันแล้วก็จะทำให้ทุกคนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างร่มเย็น เรียบร้อย เพราะหลักการและเจตนารมณ์ของการรักษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็คือเจตนารมณ์ที่มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการจัดระบบโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์ที่จะครอบคลุมให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ทั้งหมด ดังนั้นเจตนารมณ์ของการรักษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่เพียงแต่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดกันระหว่างบุคคลกับบุคคลแบบตรงไปตรงมาเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมถึงปัญหาที่กว้างขึ้น

6.3 การทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการแรงงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศมีการสร้างแรงงใจให้กับตนเองในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดความผาสุกในสังคมได้นั้นมีการสร้างแรงงใจที่ต่างกันเพราะลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปจึงทำให้การสร้างแรงงใจของแต่ละคนแตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 5 ข้อซึ่งปรากฏว่าอายุ 21-30 ปี แตกต่างกับอายุ 41-50 ปี และอายุ 31-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีอายุมากขึ้นย่อมเป็นผู้ที่มีความคิดและประสบการณ์ชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มประชาชนที่อายุน้อยกว่าอีกด้วย และยังรวมถึงประชาชนที่มีอาชีพรับราชการยังมีแรงงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกับอาชีพอื่น ๆ เช่น ลูกจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และเกษตรกรรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันยังปรากฏว่าระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกับการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านปัจจัยส่วนบุคคลมีการสร้างแรงงใจให้กับตนเองในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดความผาสุกในสังคมได้นั้นมีการสร้างแรงงใจที่ต่างกันเพราะลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปจึงทำให้การสร้างแรงงใจของแต่ละคนแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมรอำไพรุ่งเรือง(2554 : 64) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัย เขตที่อาศัย และลักษณะสภาพแวดล้อมที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลต่อระดับทัศนคติที่มีต่อศีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการที่ได้อภิปรายมาแล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ อายุอาชีพ และการศึกษาต่างกันนั้นมีการสร้างแรงงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันทั้งนี้เพราะประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านปัจจัย

ส่วนบุคคลมีการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองในการนำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดความผาสุกในสังคมได้นั้นมีการสร้างแรงจูงใจที่ต่างกันตามลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละคนแต่อย่างไรก็ตามทุกคนล้วนต้องการรักษาสีล 5 เพราะทำให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราด้วย

6.4 แนวทางการสร้างแรงจูงใจของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีแรงจูงใจในการนำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ และอายุต่างกันั้น มีแรงจูงใจในการนำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุกที่เหมือนหรือคล้ายกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับเพศ และอายุนั้นเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการหล่อหลอมประสบการณ์ที่ตนเองได้ผ่านประสบมาทำให้เกิดเป็นประสบการณ์ที่กล่าวได้ว่าสิ่งที่ตนเองประพฤติปฏิบัติหรือกระทำลงไปนั้นดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่โดยอาศัยหลักสีล 5 เป็นเครื่องชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปัทมา ผาดจันทิก และคณะ(2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามสีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า อายุ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามสีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

จากการที่ได้อภิปรายมาแล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางไม่ว่าจะเป็นเพศ และอายุที่ต่างกัน แต่มีการสร้างแรงจูงใจในการนำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุกที่เหมือนกัน เพราะต้องอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นเครื่องชี้วัดว่าสิ่งที่ตนเองประพฤติ กระทำลงไปนั้นตามหลักสีล 5 แล้วเป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่ส่วนที่มีอาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจในการนำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีความแตกต่างกันด้านอาชีพ และการศึกษา นั้นมีแรงจูงใจในการนำสีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้สังคมเกิดความผาสุกไม่เหมือนกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่มีอาชีพที่มีความมั่นคง และมีการศึกษาที่ดีอาจมีแรงจูงใจที่ดีกว่าคนที่มีการศึกษาและอาชีพที่ไม่มั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อธิฐาน พูลศิลป์ ศักดิ์กุล (2549 : 1) ได้ศึกษาการรักษาตามสีล 5 ของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรักษาสีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมร อำไพรุ่งเรือง(2554 : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดสีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัย เขตที่อาศัย และลักษณะสภาพแวดล้อมที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลต่อระดับทัศนคติที่มีต่อสีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการที่ได้อภิปรายมาแล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่มีอาชีพ และการศึกษาที่ต่างกันนั้นมีการสร้างแรงจูงใจในการนำ สีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุกไม่เหมือนกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่มีอาชีพที่มีความมั่นคง และมีการศึกษา

ที่ดีอาจมีแรงจูงใจที่ดีกว่าคนที่มีการศึกษาและอาชีพที่ไม่มั่นคง

7. ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว มีข้อค้นพบ (Fact Finding) ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ จึงนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเป็น 3 ระดับ ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 แรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = .47 จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า หากต้องการให้สังคมเกิดความสงบสุข เกิดความผาสุก สังคมมีแต่ความสงบเรียบร้อย ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการในการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนมีการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลด้วย

7.1.2 แนวทางการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = .57 เมื่อพิจารณา ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสำรวจว่าทำไมประชาชนจึงมีแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ ได้มีการนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีอาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความผาสุก โดยรวมทั้ง 5 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัติ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมในลักษณะที่เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงอานิสงส์ของการปฏิบัติตามศีล 5 ว่าเมื่อมีการปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วก็จะทำให้สังคมเกิดความผาสุกได้เช่นกัน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนด้วยการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม”

7.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับการบริหารความขัดแย้ง”

8. เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (2554). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (ม.ป.ป.). **แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ร้อยเอ็ด - ขอนแก่น - มหาสารคาม - กาฬสินธุ์ “กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์”**. สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด “ร้อยแก่นสารสินธุ์” : สำนักงานจังหวัดขอนแก่น.
- ปัทมา ผาดจันท์ก และคณะ. (2551). **พฤติกรรมการณ์ปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. รายงานการวิจัย. คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วัฒนา วิไลสุทธีวงศ์. (2552). **แนวทางการสร้างความผาสุกของบุคลากรเทศบาลเมืองเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อธิฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2549). **การรักษาตามศีล 5 ของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมร อำไพรุ่งเรือง. (2554). **การศึกษาพฤติกรรม การรักษาและการล่วงละเมิดศีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

9. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความผาสุก ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งสำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือหลายๆ ฝ่าย อาทิเช่น พระราชปริยัติวิมล ที่ปรึกษาโครงการวิจัย พระมหาทองเจ็ด กตปุญโญ, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร ดร.วิสิฐพัชร วาฤทธิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย คุณสมควร แก้วชาลุน คุณวสันต์ ฉายรัศมีกุล คุณวิโชค วิภูษิตวรกุล และผู้ช่วยนักวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพันธ์ สุวรรณศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร อาจนินม นายเสถียร เวียงดอนก่อ และนางณัฐญา สุทธิสนธิ รวมทั้งผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่กรุณากรอกแบบสอบถาม ให้ข้อมูลและได้ให้ความช่วยเหลือในการทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ และขอบคุณ อันุโมทนาไว้ ณ โอกาสนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยเรื่องนี้คงจะอำนวยคุณประโยชน์แก่ผู้สนใจพอสมควร

ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Strategy for Sustainable Cultural Tourism Development
in the Area of the Northeast

ปิยะสุดา เพชรอาเวช¹, พระมหาอำนาจ มหาวิโร²,

พระศิลาศักดิ์ สุเมธ³, สิริวุฒิ รัชมีฉาย⁴

Piyasuda Pecharawech¹, Phramahaumnuoy Mahaviro²,

Phrasilasuk Sumetho³, Siriwudh Russamechay⁴

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

E-mail : aom101078@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกแบบเจาะจง ในพื้นที่จังหวัดนครพนม จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดยโสธร เพื่อคัดเลือกตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านสถาบันหลักทั้ง 6 สถาบัน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ 12 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 50 คน กลุ่มบุคคลทั่วไป 60 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า วิเคราะห์ตามความมุ่งหมายนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ในการจัดทำยุทธศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคลจะไม่มีผลต่อการทำแผนยุทธศาสตร์มาก เนื่องจากการจัดทำแผนจะต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกันประกอบด้วย กลุ่มงานภาครัฐ กลุ่มงานภาคธุรกิจ และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ วิเคราะห์ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) โดย

^{1,2,3} มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{1,2,3} Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

⁴ มหาวิทยาลัยรังสิต

⁴ Rungsit University

*ได้รับบทความ: 15 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 21 กันยายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 11 ตุลาคม

การจัดทำประชาคมเพื่อเสนอเข้าสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลจะมีผลน้อยมากต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ นอกจากนี้การศึกษาศึกษายังมีประเด็นของปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว คือ 1) ต้นทุนทางด้านกายภาพ และ 2) ต้นทุนทางด้านจิตภาพ

2. ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ของภาค แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมียอดนักท่องเที่ยวจำนวนมากจะอยู่ในการดูแลของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งจะหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารและการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อการพัฒนาให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

3. การจัดทำเส้นทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้มีความเชื่อมโยงไปยังจังหวัดและภูมิภาคอื่นๆ ด้วย โดยเน้นให้มีการจัดกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ชัดเจน

คำสำคัญ : 1. ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนา 2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this research are to : 1)Study the factors affecting the strategy on sustainable tourism development in the northeastern part of Thailand; 2)Study the appropriate strategy on sustainable tourism development in the northeastern part; 3) Study how to develop cultural tourism destinations as tourism routes with participation of communities. The samples used in this study were specifically selected in the areas of 3 provinces : Nakon Panom, Roi-et and Yasothon, in order to find representatives of cultural tourism providers through 6 key institutions. Information are from 12 knowledgeable people, 50 practitioners and 60 general people, using qualitative research methodology. The tools for gathering information were interviews and focus group discussions. Tripartite testing technique was used to test the information; analysis was made according to the objectives and the research results were presented by analytic narration. The results revealed that :

1. The study on personal factors affecting the strategy on cultural tourism development in the northeastern part found that personal factors did not much affect the strategy formulation because stakeholder analysis was done in cooperation among groups of people from the public, business and locality. The result was presented to set the strategies of public organizations on cultural tourism in the northeast. Therefore, personal

factors least affected the strategy formulation. In addition, the study also mentioned the issue on factors affecting tourism strategies, namely : physical and mental capitals.

2. The study on basic factors of tourism destination development in the northeast consisted of diverse cultural tourism destinations distributed in the areas of the northeastern part. Key tourism destinations with numbers of tourists are always taken care by many public agencies. Some destinations are under too many responsible entities, causing administrative and managerial problems, resulting in development to cope with happening situations and being obstacles for development. The integration of working among agencies related to tourism destinations therefore needs an urgent implementation and should be set in the strategy with clear action plans.

3. Identification of cultural tourism routes linking among provinces and regions with clear clusters.

Keywords : 1. Development Strategy 2. Sustainable Cultural Tourism

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้รับความรู้จากการศึกษาความเชื่อความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวอันเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ควรมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยความระมัดระวังเพื่อให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อสังคมการวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเป็นความพยายามในการเปลี่ยนแปลงบริหารประเทศภาคีรัฐขนาดใหญ่โดยอาศัยการจัดการเชิงยุทธศาสตร์เป็นการมองทุกอย่างทุกๆด้านไปพร้อมกันดังนั้นต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาจึงจะสามารถพัฒนาประเทศไปได้ฉะนั้นจะเห็นได้ว่ากระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโลกที่ได้รับความนิยมอย่างมากรุนแรง มีส่วนผลักดันให้รัฐบาลไทยตระหนักถึงเป้าประสงค์ที่สำคัญของการบูรณาการคือความยั่งยืนมุ่งเน้นการพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งทางภาครัฐและเอกชนได้เห็นถึงศักยภาพที่จะสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวด้านนี้ได้จึงได้ให้การสนับสนุนให้ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมได้รับการแนะแนวทางและพัฒนาอย่างถูกวิธีเพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้นดังจะเห็นได้จากชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม

ได้มีการเข้ามาจัดทำทอ้งเทียวเพื่อเรียนรู้อัตชีวตชุมชนหรือเป็นทอ้งเทียวที่รู้จักกันในชือว่าโฮมสเตย์และความเป็นเอกลักษณะอีกด้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากสาระและความสำคัญข้างต้นได้สอดคลอ้งกับคำกล่าวของกุลธิดา สามะพุทธิ (2540 : 36-38) ที่ได้กล่าวว่าปัจจุบันกระแสการทอ้งเทียวทางวัฒนธรรมในปัจจุบันกำลังเป็นที่สนใจของนักทอ้งเทียวเป็นอย่างมาก การทอ้งเทียวทางวัฒนธรรมเป็นการทอ้งเทียวเพื่อเรียนรู้อื่นหรือวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง และสิ่งสำคัญประการแรกของการทอ้งเทียวทางวัฒนธรรม คือ การศึกษาซึ่งจำเป็นต้องศึกษาทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของผู้คนในอดีตซึ่งจะทำให้ทราบถึง แรงบันดาลใจในการสร้างสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่เช่นนี้ได้ นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้อื่นที่เป็นวิถีชีวิตปัจจุบันทั้งภาษา วัฒนธรรม อาหาร ความเป็นอยู่ ของท้องถิ่นที่ไปเยือนก็เป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้อื่นทางในการจัดการทอ้งเทียวทางวัฒนธรรมเพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการการทอ้งเทียวทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน นอกจากการทอ้งเทียวเชิงวัฒนธรรมจะหมายถึงการทอ้งเทียวตามโบราณสถานแหล่งอารยธรรมท้องถิ่นต่างเหล่านั้น การทอ้งเทียวเชิงวัฒนธรรม มีความหมายรวมถึงการเดินทางเพื่อทอ้งเทียวเพื่อเรียนรู้อื่นวัฒนธรรมต่างๆ ในอีกรูปแบบหนึ่งและการทอ้งเทียวที่กำลังได้รับความนิยมและเป็นที่สนใจในปัจจุบันก็คือ การทอ้งเทียวเชิงศาสนา(Religion Tourism) เป็นการทอ้งเทียวเฉพาะกลุ่มที่มีมานานแล้วตั้งแต่มีการเดินทางเพื่อแสวงบุญไปยังดินแดนต่างๆ เป็นการทอ้งเทียวที่มีคุณภาพเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในปัจจุบันที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาสนาสำหรับพระพุทธศาสนาของประเทศไทยเรานั้นมีหลากหลายนิกาย ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละสายแต่จุดประสงค์หลักนั้นคือการบรรลุถึงการทำความดีความเชื่อความศรัทธาเป็นสิ่งที่มียุ่กับสังคมไทยมาช้านานจวบจนมาถึงปัจจุบัน คนไทยนั้นก็ได้ผนวกความเชื่อมาไว้ในศาสนาโดยเฉพาะในแถบลุ่มแม่น้ำโขงก็มีความเชื่อต่างๆ นานาทั้งที่พิสูจน์ได้และไม่สามารถพิสูจน์ได้ หรือเกิดจากปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติสำหรับประเทศไทยเราแล้วคงหนีไม่พ้นเรื่องความเชื่อประเภทนี้โดยเฉพาะในแถบอีสานตอนใต้ของไทยมีเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อทางสายขอมที่เป็นอารยธรรมเก่าแก่มากจากแถบประเทศกัมพูชา จึงก่อให้เกิดรูปแบบการทอ้งเทียวเชิงศาสนาขึ้นโดยเป็นการจัดการทอ้งเทียวเพื่อให้นักทอ้งเทียวที่สนใจเดินทางมาทำบุญเสริมสิริมงคลให้ตัวเองตามวัดต่างๆ หรือการเดินทางเพื่อนมัสการพระธาตุที่มีชื่อเสียงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการทอ้งเทียวแห่งประเทศไทยบริษัททัวร์ก็มีการจัดเส้นทางทอ้งเทียวสายวัฒนธรรมทำบุญไหว้พระสำหรับนักทอ้งเทียวซึ่งได้รับความนิยมจากนักทอ้งเทียวเป็นอย่างดี

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการทอ้งเทียวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานของรัฐ เอกชน ประชาชนในการนำความรู้ไปพัฒนาแหล่งทอ้งเทียวเชิงวัฒนธรรม ได้ทราบถึงความต้องการทอ้งเทียวเชิงวัฒนธรรมของผู้มาเทียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยสามารถกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการทอ้งเทียวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการทอ้งเทียวอย่างยั่งยืนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานของรัฐ เอกชน ประชาชนในการนำความรู้ไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.2 ได้ทราบถึงความต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผู้มาเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.4 ผลการวิจัยสามารถกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยดังนี้ (1)การดำเนินการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร เพื่อค้นหาคำตอบสำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่หนึ่งและข้อที่สามเป็นสำคัญ การวิจัยเอกสารได้ชี้ให้เห็นภาพกว้างของยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ได้ดำเนินการผ่านสถาบันหลักทั้ง 6 สถาบัน อันได้แก่ สถาบันการปกครอง สถาบันการศึกษา สำนักงานการท่องเที่ยว สำนักงานวัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่น สื่อสารมวลชน (2)ข้อค้นพบจากการวิจัยเอกสาร นำไปสู่การสร้างแนวคำถามเพื่อการวิจัยและร่างรูปแบบยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนการสนทนากลุ่มผู้ร่วมโครงการผู้ทรงคุณวุฒิ (3)นำผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบจากการวิจัยมาสังเคราะห์แนวทางยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นและรับฟัง ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำโครงการทั้ง 12 คน (4) นำเสนอรายงานผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำโครงการและคณะกรรมการตรวจรับงานของสถาบันวิจัยฯ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกแบบเจาะจง ในพื้นที่จังหวัดนครพนม จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดยโสธร เพื่อคัดเลือกตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผ่านสถาบันหลักทั้ง 6 สถาบัน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ 12 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 50 คน กลุ่มบุคคลทั่วไป 60 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิค การตรวจสอบแบบสามเส้า สุกางค์ จันทวานิช(2553 : 128-130) วิเคราะห์ตามความวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้วิเคราะห์ผลจากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจาก

การลงภาคสนามศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักและประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งเป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่มได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ บุคลากรในภาคธุรกิจ และประชาชนท้องถิ่น โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดังนี้ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ ประเด็นแรกจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกัน ประกอบด้วย กลุ่มงานภาครัฐ กลุ่มงานภาคธุรกิจ และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ วิเคราะห์ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) โดยการจัดทำประชาคมเพื่อเสนอเข้าสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอีกหนึ่งประเด็นของปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว คือ (1) ต้นทุนทางด้านกายภาพ และจิตภาพ ต้นทุนทางด้านกายภาพประกอบด้วย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยอาศัยปัจจัย 4 ที่เป็นเสน่ห์ของแต่ละชาติพันธุ์ ภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย ศาสนสถาน ที่สามารถชื่นชม สัมผัสได้ด้วยสัมผัสทั้ง 5 (2) ต้นทุนทางด้านจิตภาพ ประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม คุณค่า ในความเป็น “วิถีอีสาน” ไครมาเรือนชานต้องต้อนรับด้วยจิตที่เป็นไมตรี จิตใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ที่สามารถสัมผัสได้ถึงจิตใจที่ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีความสุข มีความละมุนในอารมณ์ เกิดความสุนทรีย์ในจิตใจ และเป็นอีกหนึ่งเสน่ห์ที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้อย่างแท้จริง

5.2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสร้างขึ้นโดยวิธีการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้ยุทธศาสตร์การยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังนี้

5.2.1 วิสัยทัศน์คือ “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้มาตรฐานและยั่งยืนของประเทศไทย”

5.2.2 พันธกิจมี 5 ข้อ ได้แก่ (1) เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพบุคคลในการดูแลสุขภาพอย่างถูกสุขลักษณะและเข้าถึงการใช้บริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง (2) เสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (3) ส่งเสริมการศึกษาและทักษะความรู้ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาท้องถิ่น (4) เสริมสร้างการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (5) ส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

5.2.3 ประเด็นยุทธศาสตร์มี 3 ยุทธศาสตร์ดังนี้ (1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบสาธารณสุขปลอดภัยและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกี่ยวข้องหรือมีผลเชื่อมโยงกับสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน ประกอบ

ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ซึ่งมีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว บูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งโครงการพัฒนาในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือหากแต่ยังมีได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้อย่างชัดเจนทำให้มีผลต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมาตรการรักษาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าจะดำเนินการไปในทิศทางใดอย่างไร

5.3 สรุปผลหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักและประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยสรุปผลแต่ละด้านตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักและประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

5.3.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1) บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นถึงจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความสวยงามหรือน่าท่องเที่ยว มีความหลากหลายของที่มาทางวัฒนธรรม และสามารถที่จะสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัดได้ (2) บุคลากรในภาคธุรกิจมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและหลากหลาย มีการกระจายอยู่ทุกจังหวัดและตามอำเภอต่างๆ (3) ประชาชนท้องถิ่นมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้อย่างดี

5.3.2 ด้านความเหมาะสมของการบริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1) บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นถึงจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการบริการทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดคือ ที่พักร้านอาหาร การบริการนวดแผนไทยการบริการขนส่งทางบก และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว (2) บุคลากรในภาคธุรกิจมีความเห็นว่าการบริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมคือที่พักแรมร้านของฝากของที่ระลึกแต่สิ่งที่จะต้องปรับปรุงคือห้องน้ำสาธารณะ (3) ประชาชนท้องถิ่นมีความเห็นว่าการบริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมคือที่พักแรมที่มีความหลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวร้านอาหาร

5.3.3 ด้านความเหมาะสมในการจัดการและการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม (1) บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่าการจัดการและการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากโครงการและกิจกรรมการมีส่วนร่วมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของภาครัฐคือส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาความรู้พัฒนาบุคลากรและการบริการทางการท่องเที่ยวการรักษาความปลอดภัยและการฟื้นฟูทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) บุคลากรในภาคธุรกิจมีความเห็นว่าการจัดการทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเว็บไซต์ของแต่ละจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎหมาย

ระเบียบและกฎหมายด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีส่วนในการแนะนำนักท่องเที่ยว การสอดส่องดูแลผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือมีพฤติกรรมทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (3) ประชาชนท้องถิ่นมีความเห็นว่าการจัดการทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่ามีการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยการเผยแพร่ที่หลากหลายทั้งในเว็บไซต์ของจังหวัดต่างและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการคุ้มครองด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการจัดระเบียบจราจรประชาชนให้ความร่วมมือในงานเทศกาลต่างๆการปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายด้านอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ในการจัดทำยุทธศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคลจะไม่มีผลต่อการทำแผนยุทธศาสตร์มาก เนื่องจากการจัดทำแผนจะต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกันประกอบด้วย กลุ่มงานภาครัฐ กลุ่มงานภาคธุรกิจ และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ วิเคราะห์ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) โดยการจัดทำประชาคมเพื่อเสนอเข้าสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลจะมีผลน้อยมากต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ นอกจากนี้การศึกษาศึกษายังมีประเด็นของปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว คือ 1) ต้นทุนทางด้านกายภาพ และ 2) ต้นทุนทางด้านจิตภาพ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสร้างขึ้น ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ (2557 : 674) ที่ได้ทำวิจัย ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางสู่การเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง จากการศึกษาเพื่ออธิบายถึงความพร้อมของภาคส่วนต่างๆ ของกลุ่มจังหวัดพบว่า 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้โครงการความร่วมมือของประเทศในกลุ่ม GMS ตามแนว Economic Corridor จะช่วยส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด ยังเป็นเพียงกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลเท่านั้น แต่ยังไม่มีการพัฒนากิจกรรมสนับสนุนเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นเพิ่มเติม 3) เส้นทางคมนาคมในพื้นที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวและอยู่ห่างไกลกันในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเส้นทางที่ใช้สัญจรเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในบางแห่งยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานอย่างเพียงพอ และ 4) ผู้เยี่ยมเยือนมีการใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เยี่ยมเยือนในภาคอื่นๆ ของประเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งรติศ เมืองลือ, พยอม ธรรมบุตร (2560 : 163) ที่ได้ทำวิจัย แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี 4 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคม 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ ผลการประเมินแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงมีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมของจังหวัดชลบุรี สามารถนำไปปฏิบัติได้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และสอดคล้อง ภูมิชัย มั่งเรียงสกุล บุญทัน ดอกไธสง สุดใจ ทูลพานิชยวิจ และสะอาด บรรเจิดฤทธิ์ (2555 : 55-56) ที่ได้ศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา จากการสังเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัย มี 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การบริหารภาครัฐ ประกอบด้วย 5 ยุทธวิธี คือ 1) การสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 2) การร่วมมือส่งเสริมการลงทุน 3) การร่วมมือพัฒนาผู้ประกอบการ 4) การร่วมมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 5) การตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การบริหารภาคเอกชน ประกอบด้วย 4 ยุทธวิธี คือ 1) การร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับ การท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการตลาด 3) การร่วมมือพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว 4) การประสานงาน สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การบริหารภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ยุทธวิธี คือ 1) การมีส่วนร่วมในการ รักษาระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม และประเพณี 2) การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น 3) การสร้างจิตสำนึกปกป้องผลประโยชน์แหล่งท่องเที่ยว 4) การใช้ทรัพยากร และการดูแลผลประโยชน์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน 5) การให้บริการ ที่ดี และการรักษาความปลอดภัย และยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ยุทธวิธี คือ 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสังคม วัฒนธรรม พัฒนาจิตใจและปลูกจิตสำนึก 2) การพัฒนาองค์กรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนไว้ชัดเจนแล้วในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10-11 ดังนั้น การดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับการนำนโยบายในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติได้จริงโดยคำนึงถึงแผนปฏิบัติการที่มีความต่อเนื่องมีการติดตามผลการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นรวมทั้งเชื่อมโยงกับการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดหรือระดับภาคของประเทศซึ่งการกำหนดรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดประสิทธิภาพจะเป็นแนวทางหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับการ

ดำเนินนโยบายจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นและประเทศไทย

7.1.2 การกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดควรมีความสอดคล้องและเกื้อหนุนกันและควรมุ่งเน้นการนำนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติจริงในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดหรือชุมชนนั้นๆโดยคำนึงถึงแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวที่อำนวยความสะดวกต่อประชาชนในจังหวัดและชุมชนนั้นช่วยส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดและสนับสนุนการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด

7.2 ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

7.2.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอย่างจริงจังโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถเป็นข้อมูลทางวิชาการเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ในแผนปฏิบัติการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7.2.2 องค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐกิจการค้าและการท่องเที่ยวของประเทศไทยและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสนใจและร่วมผลักดันการนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินงานทางธุรกิจที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อผลกระทบทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นตลาดการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนมากกว่าเชิงปริมาณที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวเท่านั้นโดยเฉพาะองค์กรธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวของทุกจังหวัดสามารถนำผลการศึกษาด้านสถานการณ์การท่องเที่ยวปัญหาอุปสรรคตลอดจนแนวทางแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปประยุกต์ใช้ในแผนการดำเนินงานขององค์กรและการวางแผนการตลาดของธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7.2.3 ภาคประชาชนและผู้นำชุมชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดโดยสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการปลูกจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเป็นฐานกลไกสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการวางแผนผังเมืองหรือผังพื้นที่เฉพาะในการใช้ที่ดินใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการวางรากฐานในการจัดการพื้นที่อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการผังเมือง

และภูมิศาสตร์สอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีความเหมาะสมในเชิงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมบูรณ์แบบทั้งในเชิงโครงสร้างพื้นที่การจัดการระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

8. เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). **การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ..
- ภูมิชัย มั่งเรียงสกุล บุญทัน ดอกไธสง สุดใจ ทูลพานิชยวิจ และสะอาด บรรเจิดฤทธิ์. (2555). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 6(3). 55-65.
- รุ่งรติศ เมืองลือ, พยอม ธรรมบุตร. (2560). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. 11(2). 162-181.
- สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์. (2557). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางสู่การเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง. ในการประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 วันที่ 11-13 มิถุนายน 2557. 674-678.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

9. คำขอบคุณ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยได้รับการดูแลจากสถาบันวิจัยญาณสังวรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณ ดร.ปาน กิมปี พระครูกิตติวราทร,ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.สาธิต กฤตลักษณ์ อาจารย์จุฑารัตน์ จิตต์ถนอม ผู้ทรงคุณวุฒิ พระมหาน่วม สุจิตโต,ผศ.ดร. ดร.วสิษฐพัชรวิภาฤทธิ์ คุณสมควร แก้วชาลุน คุณวสันต์ ฉายรัศมีกุล คุณรุ่งทิพย์ มณเฑียร ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยญาณสังวร และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือแนะนำและอำนวยความสะดวกตลอดจนผู้เกี่ยวข้องผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ขอขอบคุณมาไว้ ณ โอกาส นี้ ประโยชน์และคุณงามความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ บิดา มารดา คุณครูบาอาจารย์ ที่ได้สั่งสอนอบรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันตลอด ผู้มีพระคุณทุกท่าน

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อ
การบริหารการศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย
ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

The Enhancement of Effective Learning of the Analytical Buddhist
Studies Based on the Enquiry Method and Multimedia for Graduate
Classes of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

พระมหาสากล สุภรเมธี¹, พระราชปริยัติวิมล², พระครูธรรมภาณโกวิท³,
พระครูวินัยธร ธรรมรัตน์ เขมธโร⁴, พระใบฎีกานรินทร์ สีลเตโช⁵,
พระมหาใจสิงห์ สิริธมโม⁶, จิราภรณ์ พันสว่าง⁷

Phramaha Sakol Subharamedhi¹, Prarajpariyattivimol², Prakrudhammabhankovin³,
Prakruvinaiton Thammarat Khemadharo⁴, Prabidika Narin Silatecho⁵,
Phramaha Jaising Siridhammo⁶, Jiraporn Phansawang⁷

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : shripachya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์
หลักพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย
ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ใน
การวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
จำนวน 23 รูป/คน เลือกสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถาม
และแบบสังเกตผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้
5 ขั้นตอน ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ประกอบด้วย (1) สร้างความสนใจ (Engage) (2) สำรวจและค้นหา (Explore)
(3) อธิบายและลงข้อสรุป (Explain) (4) ขยายความรู้ (Elaborate) (5) ประเมินผล (Evaluate) เมื่อพัฒนา
ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่า การพัฒนา

^{1,2,3,4,5,7} มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{1,2,3,4,5,7} Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

⁶ นักวิชาการอิสระ จังหวัดร้อยเอ็ด

⁶ Researcher, Roi Et Province

*ได้รับบทความ: 19 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 17 กันยายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 ตุลาคม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้แล้วยังพบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ผู้เรียนอยากสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศ ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มสร้างบรรยากาศ ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนองและเพิ่มสีสันให้กับบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบต่างๆ

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5E 2. สื่อมัลติมีเดีย

ABSTRACT

The objective of the research is to enhance learning effectiveness of the analytical Buddhist studies based on the enquiry method and multimedia for graduate classes in MBU Roi Et Campus. The graduate school students, totally 23 in number, are the target group, selected by means of specific sampling. The research tools consist of learning plan, questionnaire and observation form.

The research results showed that the 5E's of the enquiry learning method, i.e., (1) Engage, (2) Explore, (3) Explain, (4) Elaborate and (5) Evaluate, that are used in cooperation with the multimedia, were found to enhance the learning effectiveness of the graduate students to be higher in terms of scores of the post-test than those of the pre-test with the statistically significant difference at .05.

Moreover, it was found that the learning atmosphere became the incentive activating the learners to seek knowledge via multimedia, and in the process of making the learning atmosphere, both teachers and students, could play the important roles with the former as leader and the latter as companion, thus resulting in the variety of the classroom atmosphere.

Keywords : 1. 5E's of the Enquiry Learning Method 2. Multimedia

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทางความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยเฉพาะการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา การคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบมีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสภาพการณ์ทางการศึกษาได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ส่งผลให้การคาดการณ์ การวางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา และนำไปใช้ได้เหมาะสม นอกจาก

นี้ สื่อมัลติมีเดียยังเป็นนวัตกรรมในการศึกษาด้านเทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ โดยเฉพาะการเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียซึ่งมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับที่ Devid W. Johnson and Roger T. Johnson (2011 อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554 : ออนไลน์) ได้เขียนไว้ว่า “ในศตวรรษที่ 21 การสร้างมิตรภาพและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเชิงบวกมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ดังเห็นได้จากความนิยมของเครือข่ายสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ 2 ลักษณะคือปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว และแบบออนไลน์ความสัมพันธ์แบบออนไลน์มักเกิดจากเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันไม่ใช่เกิดขึ้นแบบไร้ทิศทาง สื่อมัลติมีเดียมอบโอกาสให้คนมีความสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย” จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีสื่อมัลติมีเดียเดียวกับเทคโนโลยีการสื่อสารมาบรรจบกันจนทำให้เกิดเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้น ซึ่งปัจจุบันได้วิวัฒนาการมาเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา โลกก็เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมากมายอย่างไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งการสร้างสรรค์เว็บไซต์แบ่งปันความรู้และจำเป็นต่อทุกคนในปัจจุบันและอนาคต เพราะจะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ทั่วไปของวิทยาการแขนงอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนักศึกษาไม่สามารถสรุปความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้อาจเกิดจากตัวผู้เรียน เนื้อหาวิชาที่เพิ่มขึ้น หรือวิธีการสอนของผู้สอนและหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาที่เมื่อยมาเป็นตัวอย่างในเรื่องที่เรียนในห้องเรียนนักศึกษาไม่สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ได้

จากเหตุผลและความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีการพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนโดยการประยุกต์สื่อมัลติมีเดียกับการเสาะหาความรู้สำหรับนักศึกษาบัณฑิตศึกษาที่ปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ที่ได้จากการสืบเสาะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างเหมาะสมถูกต้องดีงาม และเป็นประโยชน์ โดยผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยัด ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนตลอดเวลากระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อเรื่องที่เรียนให้ผู้เรียนได้ฝึกถามตอบฝึกสื่อสารฝึกการนำเสนอฝึกวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมที่เกิดขึ้นให้คำปรึกษาชี้แนะ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546 : 57 ; นางลักษณ วิรัชชัย, 2545 : 33; พิมพ์ เดชะคุปต์, 2545 : 189) ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 113) เห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และพัฒนาการคิดในระดับสูงที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนให้วิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามเป้าหมายของการศึกษาคือมีกระบวนการในการแสวงหาความรู้ และเทคโนโลยีไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยัดโดยมีโจทย์การวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

นักศึกษามีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 23 รูป/คน โดยการเลือกกลุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย 2) แบบสอบถาม 3) แบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ t-test (Dependent Samples) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ $P = 0.05$ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชิงบรรยาย และเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่าง T1 และ T2

6. ผลการวิจัย

6.1 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ดังนี้ (1) สร้างความสนใจ (Engage) ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์กระตุ้น ยั่วเย้า หรือท้าทาย ทำให้นักศึกษาสนใจ สงสัย ใคร่รู้ อยากรู้ อยากเห็น ชัดแย้ง หรือเกิดปัญหา และทำให้นักศึกษาต้องการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือแก้ปัญหา (สำรวจตรวจสอบ) ด้วยตัวของนักศึกษาเอง (2) สำรวจและค้นหา (Explore) ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักศึกษาสำรวจตรวจสอบปัญหา หรือประเด็นที่

นักศึกษาสนใจ ใครู้ (3) อธิบายและลงข้อสรุป (Explain) ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักศึกษาวิเคราะห์อธิบายความรู้ หรืออภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือสิ่งที่ได้ค้นพบ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ได้อย่างชัดเจน (4) ขยายความรู้ (Elaborate) ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักศึกษาได้ขยายเพิ่ม เติม หรือเติมเต็มองค์ความรู้ใหม่ให้กว้างขวางสมบูรณ์ กระจำและลึก ซึ่งยิ่งขึ้น (5) ประเมินผล (Evaluate) ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาวิเคราะห์ วิเคราะห์ หรือ อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกันในเชิงเปรียบเทียบ ประเมิน ปรับปรุง เพิ่มเติม หรือทบทวนใหม่ ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ นอกจากนี้แล้วยังพบว่า บรรยายการเรียนการสอนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ผู้เรียนอยากสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศ ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มสร้างบรรยากาศ ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนองและเพิ่มสีสันให้กับบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบต่างๆ

6.2 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยเอ็ดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ (1) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ หลังการทดลอง พบว่า ระดับมากทุกข้อ มากที่สุดคือ เปิดโอกาสให้มีแนวทางการตรวจสอบอย่างหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 4.26 (2) ด้านการสำรวจและค้นหาหลังทดลอง พบว่า ระดับมากทุกข้อ มากที่สุด คือ นักศึกษาทำงานตามความ คิดอย่างอิสระ และนักศึกษาวิเคราะห์อภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการ การสำรวจตรวจสอบ ค่าเฉลี่ย 4.26 (3) ด้านการอธิบายและลงข้อสรุปหลังทดลอง พบว่า ระดับมากทุกข้อ มากที่สุด คือ นักศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบมานำเสนอในลักษณะวิเคราะห์ แปลผลสรุปผล และอภิปรายผล ค่าเฉลี่ย 4.17 (4) ด้านการขยายความรู้หลังทดลอง พบว่า ระดับมากทุกข้อ มากที่สุด คือ ให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ หรือสถานการณ์ใหม่ ค่าเฉลี่ย 4.04 และ (5) ด้านการประเมิน หลังทดลอง พบว่า ระดับมากทุกข้อ มากที่สุด คือ มีการตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน ความสมบูรณ์ของกระบวนการและองค์ความรู้ที่ได้โดยวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียน รู้ซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์ หรืออภิปรายเพื่อเปรียบเทียบ ประเมิน ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ ค่าเฉลี่ย 3.82

7. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยเอ็ด หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับที่ภพ เลหาไพบูลย์ (2542 : 14) ; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 6) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเองให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยวิณา ประชากุล และประสาธน์ เนื่องเฉลิม (2553 : 228) เห็นว่า ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย วิธีสืบเสาะหาความรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียนการสอนมีบทบาท

ในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเองแล้ว สรุปผลออกมาเป็นหลักการหรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์เช่นเดียวกับที่ Good (1973); Welch (1981 อ้างอิงใน ศศิธร เวียงวະลัย, 2556 : 146) เห็นได้ว่าการสืบเสาะเป็นกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งประกอบด้วยการสังเกตการตั้งคำถามการตรวจสอบหนังสือเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่น่าสนใจการวางแผนการสืบค้นความพยายามในการค้นหาคำตอบให้พบด้วยตนเอง การใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ เช่น สื่อมัลติมีเดีย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลการแปลความหมายข้อมูลการเสนอคำตอบตลอดจนการถ่ายทอดเผยแพร่ผลการศึกษา

นอกจากนี้แล้วยังพบว่า บรรยายาศการเรียนการสอนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ผู้เรียนอยากสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศ ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มสร้างบรรยากาศ ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนองและเพิ่มสีสันให้กับบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่อาร์ พันธ์มณี (2540 : 27-33) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญในการทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอน คือ ผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศ ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มสร้างบรรยากาศ ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนอง และเติมสีสันให้กับบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ กัน บรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นอิสระ ทำหาย ตื่นเต้น ปลอดภัยเป็นประชาธิปไตย ผู้สอนให้ความอบอุ่นทั้งทางกายและจิตใจ สร้างความรู้สึกไว้วางใจให้กับผู้เรียนผู้เรียนได้รับความเข้าใจเป็นมิตร เอื้ออาทร ห่วงใย ตลอดจนให้ความดูแล ช่วยเหลือ จะทำให้ผู้เรียนมีความกล้าและอยากเรียนรู้มากขึ้น บรรยากาศการเรียนการสอนที่มีการยอมรับ มองเห็นคุณค่าในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนรู้ได้ ผู้สอนควรแสดงความรู้สึกการยอมรับผู้เรียนอย่างจริงใจ กระตุ้นผู้เรียนให้ยอมรับกันเอง และเชื่อมั่นว่าสามารถทำได้สำเร็จเช่นเดียวกับที่ Massialas and Cox. (1968 : 9 อ้างอิงใน กาญจนา ศิริมุสิกะ, 2543 : 58) เห็นว่า ห้องเรียนที่เป็นแบบสืบเสาะหาความรู้ ควรจะมีลักษณะดังนี้ 1) ห้องเรียนต้องเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ 2) ปัญหาที่นำมาอภิปรายน่าสนใจที่จะขบคิดและสามารถตัดสินใจได้ผู้สอนมีบทบาทเพียงกระตุ้นให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี 3)ทุกคนในห้องเรียนต้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี บรรยายาศภายในห้องเรียนเป็นบรรยากาศการโต้ตอบกันระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา และนักศึกษากับนักศึกษา อย่างสร้างสรรค์ สมเหตุสมผลนักศึกษารู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัย ปราศจากการตำหนิ วิพากษ์ วิจารณ์ความคิด ไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิดบรรยากาศที่ตื่นเต้น น่าสนใจ สนุกสนาน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นแบบสร้างสรรค์และอิสระนักศึกษาสนใจ กระตือรือร้น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์สถานการณ์หรือโจทย์ปัญหา ผู้สอนควรมีทักษะในการใช้คำถามที่ดี สามารถตั้งคำถามที่น่าสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้ร่วมมืออภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ค้นพบแนวทางในการแสวงหาคำตอบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผู้สอนต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ในทุกขั้นตอนให้ชำนาญ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคต่างๆ วิชาอื่นๆ

9. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ศิริมลิละ. (2543). **สังคมศึกษาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. ปัตตานี : โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). **กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและการประกัน**. กรุงเทพมหานคร : วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิค การสอน 1**. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- _____. (2545). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2542). **แนวการสอนวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 แปลจาก 21st Century Skills: Rethinking How Students Learn**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561. จาก <http://openworlds.in.th/books/21st-century-skills/>
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). **นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม.
- วีณา ประชากุล และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2553). **รูปแบบการเรียนการสอน**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). **การจัดการเรียนรู้ (Learning management)**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). **ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : ดันอ้อแกรมมี.

10. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้ทุนวิจัยในครั้งนี้ ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.วิเชียร แสนมี ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยขออนุโมทนากับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ชั้นปีที่ 1 ทุกคน/คน ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนและสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

**การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30**
**School-Based Management of Secondary School under the Secondary
Educational Service Area Office 30**

แสงดาว คงนาวัง¹, แสงเดือน คงนาวัง², สำเร็จ คำโมง³,
วิมลพร สุวรรณแสนทวี⁴

Sangdown kongwawang¹, Sangduan kongnavang², Samret Commong³,
Vimonporn Suwanseantavee⁴

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : Sangdownkk60@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉาก ด้วยวิธีแวนเดอร์ไกต์ ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน (2) การบริหารแบบพึ่งตนเอง (3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (4) การกระจายอำนาจและ (5) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้สามารถอธิบายองค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ได้ร้อยละ 81.21 2) ระดับความคิดเห็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2. โรงเรียนมัธยมศึกษา

^{1,2,3} มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3} North Eastern University

⁴ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

⁴ Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 8 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 20 กันยายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 20 ตุลาคม 2562

Received: June 8, 2019; Revised: September 20, 2019; Accepted: October 20, 2019

ABSTRACT

This purposes of research were to analyzed the factors of school-based management and to study the opinion level of school-based management of Secondary school under the Secondary Educational Service Area Office 30. The sample were 317 administrators and teachers. The research tool was a questionnaire. The alpha 0.98. The statistic analyzed data were Exploratory Factor Analysis and Principal Component Analysis method and Orthogonal Rotation with Varimax Rotation method. The results of the study revealed that there were 5 factors of school-based management of secondary school under the Secondary Educational Service Area Office 30 including (1) Return Power to people (2) Self-Management (3) Participation (4) Decentralization and (5) Accountability. In particular, the obtained factors accounted for 81.21 percent of educational institutions under the secondary educational service area office 30. The opinion level of school-based management of Secondary school under the Secondary Educational Service Area Office 30 overall was at high level

Keywords : 1. School-Based Management 2. Secondary School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคปัจจุบันไปสู่ยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทในสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ทุกประเทศต้องมีการวางแผนทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2551 : 58) การจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักสำคัญตรงกับแนวคิดหลัก การพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 22)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สำคัญในการจัดการศึกษาทั้งนี้ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มาตรฐานเป็นเครื่องสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำไปใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพและตรงตามความต้องการ คุ่มค่า เสมอภาคและเป็นธรรมรวมทั้งเป็นไปตามความต้องการของชุมชน อัตลักษณ์ของท้องถิ่นและจุดเน้นของสถาน

ศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 1-2)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนโดยตรง เพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจในการบริหารจัดการ เกิดความคล่องตัวในการตัดสินใจ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อให้การจัดการศึกษาตรงตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด มีคุณภาพ เกิด ประสิทธิภาพและเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์นับว่าเป็นความท้าทาย ผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องแสดงความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีการกำกับและติดตาม ตรวจสอบปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวบ่งบอก ประสิทธิภาพและคุณภาพของผู้เรียน ความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ที่การบริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการ ปรับปรุงการศึกษาและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (สัมมา รณิธย์, 2556 : 148)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

2.2 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา และผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ได้สารสนเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน มัธยมศึกษา

3.3 หน่วยงานทางการศึกษาอื่น สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละ สถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและ ศึกษาความคิดเห็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 1,783 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถาน ศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 317 คน โดยการเปิดตาราง เครซี่และมอร์แกน โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 30 ตัวแปร สร้างคำถาม จำนวน 30 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบ แบบตั้งฉาก ด้วยวิธีแวนริแมกซ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดส่งถึงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 317 ฉบับ โดยการส่งและตอบรับที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 290 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.48

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และหมุนแกนขององค์ประกอบแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการวารีแมกซ์ (Varimax Rotation)

การวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ตามขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด (Correlation Matrix) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยเทคนิคของ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin)

2. การสกัดองค์ประกอบขั้นต้น (Factor Extraction) โดยวิธี Component Analysis ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า Principal Component Analysis เกณฑ์การกำหนดจำนวนองค์ประกอบพิจารณาจากค่าไอเกน (Eigen values) มากกว่า 1.0 กำหนดจำนวนตัวประกอบล่วงหน้า ร้อยละของความแปรปรวนสะสม 60% ขึ้นไป

3. การหมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบร่วมที่ชัดเจน โดยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) เป็นการหมุนแกนที่ยังคงให้แกนองค์ประกอบตั้งฉากกัน หมายความว่า องค์ประกอบที่ได้เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธีการวารีแมกซ์ (Varimax Rotation)

4. การสร้างคะแนนองค์ประกอบ (Factor Score) ด้วยวิธี Rotation Method เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เหมาะสม จึงคัดเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบตามผลการวิเคราะห์ Rotated Component Matrix ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป

5. การตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบให้สื่อความหมายถึงตัวแปรทั้งหมดในแต่ละองค์ประกอบ

5. ผลการวิจัย

5.1 องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการคินอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน (2) หลักการบริหารแบบพึ่งตนเอง (3) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (4) หลักการกระจายอำนาจและ (5) ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

องค์ประกอบ 1 มี 11 ตัวแปร คือ ข้อ 16 18 15 10 17 9 12 14 13 11 และ 8 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า หลักการคินอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน มีตัวแปรดังนี้ 1) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา 2) สถานศึกษากำหนดแนวทางในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติ 3) สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน 4) สถานศึกษาร่วมกับชุมชนระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณ ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา 6) ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ 7) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา 8) สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้านวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น 9) สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ 10) คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม บริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารงานทั่วไป 11) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

องค์ประกอบ 2 มี 9 ตัวแปร คือ ข้อ 26 23 24 25 27 20 21 22 และ 19 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า หลักการบริหารแบบพึ่งตนเอง มีตัวแปรดังนี้ 1) สถานศึกษามีระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายและของบุคลากรในสถานศึกษา 4) สถานศึกษาวิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม 5) ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและภายนอก 6) สถานศึกษาการกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการทำงาน ที่สอดคล้องกับสภาพบริบท และความต้องการของชุมชน 7) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า 9) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ทำงานอย่างอิสระและมีความคล่องตัวในการตัดสินใจ

องค์ประกอบ 3 มี 4 ตัวแปร คือ ข้อ 5 4 6 และ 7 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีตัวแปรดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (SPBB) โดยคำนึงถึงภารกิจของการกระจายอำนาจ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สนองต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดเน้นของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ด้านคุณภาพการศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานของสถานศึกษา

องค์ประกอบ 4 มี 3 ตัวแปร คือ ข้อ 2 3 และ 1 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีตัวแปรดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา 3) สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งเป็นฝ่ายงานที่ชัดเจน ปฏิบัติได้

องค์ประกอบ 5 มี 3 ตัวแปร คือ ข้อ 29 30 และ 28 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีตัวแปรดังนี้ 1) คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจากรายงานประจำปี (SAR) 2) มีการรายงาน ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา 3) ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

5.2 ระดับความคิดเห็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84$, $S.D.=0.78$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า ตัวแปรทั้ง 30 ตัวแปร สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบ 1 หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน

สถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา กำหนดแนวทางในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน สถานศึกษาร่วมกับชุมชนระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณ ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้านวิทยากรภายนอก

และภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม บริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ (2551 : 259) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผลการวิจัย พบว่าหลักการบริหารโดยให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุม องค์กรชุมชน สถานประกอบการ มีสิทธิจัดการศึกษาได้ หรือการมีตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนไปร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนหลักการบริหารตนเอง (Self-Management) ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายแนวทาง องค์กรประกอบ 2 หลักการบริหารแบบพึ่งตนเอง

สถานศึกษามีระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมีการจัดระบบและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายและของบุคลากรในสถานศึกษาศึกษาวิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและภายนอก สถานศึกษาการกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการทำงาน ที่สอดคล้องกับสภาพบริบท และความต้องการของชุมชน จัดโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ทำงานอย่างอิสระและมีความคล่องตัวในการตัดสินใจสอดคล้องกับวิถี ทุนชัย (2550 : 79-85) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมาผลการศึกษาพบว่าสถานศึกษาให้คณะครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมบริหารโดยการเป็นคณะกรรมการในการจัดสวัสดิการและการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง การวัดผลและประเมินผลการเรียนให้มีความหลากหลายในการปฏิบัติ และด้านการเงิน ให้เกิดความโปร่งใส และสอดคล้องกับ Agustinus Bandur (2012 : 845-873) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : ความท้าทายและผลกระทบ (School-based managementdevelopments: challenges and impacts) เพื่อตรวจสอบการปฏิรูประบบนโยบายการบริหารโรงเรียนที่ใช้ในปัจจุบันในประเทศอินโดนีเซีย, ผลกระทบของการขยายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในระดับโรงเรียน, เพิ่มความท้าทายและการเผชิญหน้ากับสมาชิกสภาโรงเรียนและการแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบของผู้มีอำนาจในระดับโรงเรียนสามารถสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโรงเรียน การปฏิบัติภารกิจ วิสัยทัศน์ในแผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ ตำราเรียน อาคารสถานที่ หลักสูตรของโรงเรียน และนโยบายระเบียบวินัยนักเรียน ในทางกลับกันเมื่อกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนได้สร้างการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในโรงเรียนรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ได้นำไปสู่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จของนักเรียน

องค์ประกอบ 3 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (SPBB) โดยคำนึงถึงภารกิจของการกระจายอำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สนองต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดเน้นของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ด้านคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานของสถานศึกษาสอดคล้องกับกับวาสนาสายทอง (2553 : 99-105) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในอำเภอแม่वंก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งพบว่าสถานศึกษาจัดวางโครงสร้างการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ การเงิน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

องค์ประกอบ 4 หลักการกระจายอำนาจ

ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคมส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งเป็นฝ่ายงานที่ชัดเจน ปฏิบัติได้สอดคล้องกับทวิสิทธิ์ โลไธสง (2552 : 78) ได้ศึกษาสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารควรมีการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้สนับสนุนงบประมาณด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบ 5 หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจากรายงานประจำปี (SAR) มีการรายงาน ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

สอดคล้องกับเอมอร์ วิริยะขันติกุล (2555 : 102) ได้ทำการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรมีการแบ่งงาน 4 ฝ่าย อย่างชัดเจนโดยแต่ละฝ่ายมีผู้รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถอย่างเหมาะสม โดยการออกคำสั่งแต่งตั้งให้ทราบและจัดทำโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารต้องยอมรับการตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบงานมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณในการบริหารงานควรมีความรวดเร็วและคล่องตัวมากกว่าที่เป็นอยู่จัดหาและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

6.2 ระดับความคิดเห็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จรรยา เนษะระโท (2556 : 84-85) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติการบริหาร

โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

7.2 หน่วยงานทางการศึกษาอื่น สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

7.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

8. เอกสารอ้างอิง

- จรรยา เนาะกรโทก. (2556). การปฏิบัติ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวีสิทธิ์ โลโธสง. (2552). สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธวัชชัย รัตตัญญู. (2551). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.
- วัลภา พูนชัย. (2550). การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วาสนา สายทอง. (2553). แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในอำเภอแม่วงก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สัมมา ธนินิธิ. (2556). หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- _____. (2554). การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2551). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2551 –2554. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เอมอร วิริยะขันติกุล. (2555). สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 4(1). 102-111.
- Agustinus Bandur. (2012). School-based Management Developments : Challenges and Impacts. *International Journal of Educational Administration*. 50(6). 845 – 873.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ ความกรุณา ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ที่ให้คำปรึกษา ข้อคิดคำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ดร.สนั่น ใจโชติ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวก และประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำให้งานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน

วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่ Educational Culture in the Modern World

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ¹

Dr.Chakkree Sricharumedhiyan¹

ชุลีพร นาหวนิล²

Chuleeporn Nahuanin²

E-mail : chakkree_2532@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่ ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนการพัฒนา ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของสังคม สิ่งที่ปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ จะทำอย่างไร หรือมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เพราะการจัดการศึกษาในยุคนี้มี การเปลี่ยนแปลงอย่างมากมา ความสลับซับซ้อนของสังคมมีมากขึ้นตามลำดับ องค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างถูก “ผลิต” ขึ้นมาใหม่ หรือบางครั้งก็นำความรู้เดิมมาผลิตซ้ำบนฐานของการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่า มี “การต่อยอด” ในความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาในองค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : วัฒนธรรมทางการศึกษา, โลกหลังยุคใหม่

ABSTRACT

This article aims to present the educational culture in the modern world Every country is trying to create a paradigm for development under the boundaries of change in

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาวิทาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

¹ Lecturers to Curriculum of Public Administration, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาวิทาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

² Lecturers to Curriculum of Public Administration Mahamakut Buddhist University Isan Campus

* ได้รับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2561; แก้ไขบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2562

Received: November 27, 2018; Revised: February 5, 2019; Accepted: February 12, 2019

every dimension of society What appears to be a pronounced or how to make the situation of their own country “Excellence” in all aspects will not be political, economic, social and educational The study of education in this era, vastly changed the complexity of the society is increasing. The knowledge / know-how is “produced”, or sometimes the original knowledge is reproduced on the basis of change. However, it is considered that there is a “continuation” in the development of that knowledge/knowledge.

Keywords : Education culture, The world after the new age

1. บทนำ

ธรรมชาติของศาสตร์ทางการศึกษานั้นกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) ดังนั้นแนวคิดตลอดจนวิธีการจัดการศึกษาจึงได้นำเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากศาสตร์สาขาต่างๆ มาเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยศาสตร์ทางการศึกษาจะพยายามเลือกสรรเอาเฉพาะสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นหรือสามารถนำไปปฏิบัติได้มากเป็นส่วนประกอบในการจัดการศึกษา วิธีการเลือกสรรสิ่งต่างๆ จะครอบคลุมไปถึงการเลือกสรรศาสตร์ต่างๆ ในระดับสาขาวิชา และเลือกสรรเนื้อหาสาระในระดับย่อยซึ่งอยู่ภายในแต่ละสาขาวิชาอีกด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2543 : 22 อ้างใน พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, 2559 : 118-119)

สังคมทันสมัยอย่างเช่นปัจจุบันโอบล้อมไปด้วยผู้คน ชุมชน และสังคม ระบบการศึกษาถูกสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นเครื่องมือในการอภิวัฒน์จัดระเบียบสังคม รวมทั้งถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งที่วัฒนธรรมมีจิตใจในการส่งผ่านทุกสิ่งโดยผู้รู้ในชุมชน หรือคน (ที่ไม่รู้) ด้วยกันเอง สังคมมีวาทกรรมหลากหลายชุด มีทั้งที่เป็นเชิงประจักษ์ที่มีตัวตน หรือวาทกรรมที่ซ่อนเร้น แต่อย่างไรก็ตามยังสามารถชุดค้นหาร่องรอยที่เป็นอุปติกรณ์ ในสังคมได้ เช่นเดียวกันกับวัฒนธรรมการศึกษาของ “คนชายขอบ” ที่ถูกมองข้ามและมี “พื้นที่” (Sphere) ในสังคมน้อย ด้วยเหตุผลที่ขาดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในบริบทของการศึกษา ซึ่งสิ่งนี้ล้วนเป็นผลกระทบของมนุษยธรรมที่แฝงไว้อย่างที่อาจจะล่วงรู้หรือไม่ล่วงรู้ก็ได้ วัฒนธรรมทางการศึกษาภายใต้กรอบการอบรมกล่อมเกลามีการศึกษาในระบบเป็นเสาหลัก โดยใช้พื้นที่แห่งโรงเรียนเป็นสถานที่ “เรียนรู้ร่วมกัน” แต่บริบทของการศึกษาไทยส่วนมากถูกพัฒนาเป็น “แหล่งเรียนรู้ลอกกัน” เสียมากกว่า ผลผลิตทางการศึกษาที่จะให้โรงเรียนเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่เสมือนระบบสังคมที่เป็นหน่วยในการสร้างระบบรอบความคิด ระบบค่านิยม รวมทั้งระบบความเชื่อต่างๆ ที่พึงมี แต่ในทางตรงกันข้ามการผลิตเหล่านี้เป็นปฏิบัติการที่เรียกว่า ระบบ 2 ขั้วตรงกันข้าม (Binary Opposition) หรือวิธีคิดแบบคู่ตรงกันข้ามหรือทวิลักษณ์ (dualism) เช่น ฉลาด-โง่, เรียบร้อย-เกเร, ถูก-ผิด, ขาว-ดำ เข้ามาตีกรอบวิธีคิดจำกัดเพียงให้มาทางเลือกเพียง 2 ทางเท่านั้น สิ่งนี้แสดงการตีกรอบอย่างแยบยลของการใช้อำนาจที่ส่งผ่านมากับการจัดการศึกษาอย่างไม่ต้องสงสัย (ธงชัย สมบูรณ์, 2561 : ออนไลน์)

ปัจจุบันมีนักการศึกษาและบุคคลต่างๆ ออกมาวิพากษ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปในทางลบทั้งทางระบบการจัดการศึกษา (สุรพงษ์ คงสัตย์, 2554 : 34) และคุณภาพของ

ผู้เรียนส่วนใหญ่แล้วมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วจนทำให้การศึกษาของไทยและมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเทศไทยก้าวไม่ทันโลก (สจต อุตธานนท์, 2532 : 312-314 อ้างใน พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, 2559 : 119) การศึกษาเป็นการสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเอง และสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบสัมมาอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงมีความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากความจำเป็นด้านปัจจัย 4 คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แล้วการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ 5 ของชีวิต เป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ไขปัญหาทุกด้านของชีวิต และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตในโลกที่มีกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบให้วิถีแห่งการดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน การศึกษายังมีบทบาทและความจำเป็นมากขึ้นด้วยเมื่อโลกเปลี่ยนแปลงมาถึงจุดนี้ เมื่อคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปโดยปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้อย่างหลากหลายช่องทาง หลากหลายวิธีได้ทุกช่วงเวลา เพราะในยุคสารสนเทศ บุคคลต้องเผชิญกับสังคมบนโลกไร้พรมแดน ซึ่งเป็นสังคมสารสนเทศที่แลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลบนโลกผ่านอินเทอร์เน็ต อาจกล่าวได้ว่า ไม่เคยมีสารสนเทศมากมายเช่นนี้มาก่อน ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การผลิตสารสนเทศยังได้เพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ความสามารถในการจัดเก็บ สืบค้นและการเผยแพร่สารสนเทศโดยอัตโนมัติยังถือว่าเป็นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งในยุคนี้ด้วย

ดังนั้น สิ่งการศึกษาไทยจะต้องตระหนัก คือ การมีความรู้และทักษะการรู้ สารสนเทศของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นผู้ใช้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งความรู้และทักษะดังกล่าวถือเป็นสิ่งสำคัญในสังคมโลกไร้พรมแดนที่เป็นเต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศจำนวนมหาศาล (พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, 2559 : 120)

2. ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า วัฒนธรรมเป็นภาษาบาลีและสันสกฤต “วัฒนธรรม” เป็นภาษาบาลีแปลว่า “เจริญงอกงาม” ส่วนคำว่า “ธรรม” เป็นภาษาสันสกฤตหมายถึง “ความดี” ซึ่งถ้าแปลตามรากศัพท์ก็คือ “สภาพอันเป็นความเจริญงอกงามหรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม”

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งหมายรวมถึงความคิด ศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ปรัชญา ศีลธรรม จรรยา ภาษา กฎหมาย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อมา เป็นเรื่องของการเรียนรู้จากคนกลุ่มหนึ่งไปยังคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งถ้าสิ่งใดดีก็เก็บไว้ สิ่งใดควรแก้ไขก็แก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อจะได้ส่งเสริมให้มีลักษณะที่ดีต่อไป ในลักษณะนี้วัฒนธรรมจึงเป็นการแสดงออกซึ่งความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีศีลธรรมอันดีงามของประชาชน (สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์, 2527 : 1)

ชำนาญ จันทร์เรือง (2561 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายไว้ว่าวัฒนธรรมหมายถึงแนวความคิด แนวปฏิบัติ หรือเทคนิควิธีดั้งเดิมที่ใช้ร่วมกัน โดยกลุ่มคนพวกเดียวกัน

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ การดำเนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่แสดงออกถึงความมีระบบระเบียบเพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตความเป็นอยู่ เกิดความสมัคสมานสามัคคีกลมเกลียวกัน มีศีลธรรมอันดีงาม

3. วัฒนธรรมทางการศึกษา

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา วัฒนธรรมในสังคมจะเปลี่ยนแปลงเร็วหรือช้า ก็ขึ้นอยู่กับสังคมนั้นมีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมภายนอกได้สะดวกมากหรือน้อยเพียงใด ประเทศชาติที่เป็นประเทศเปิด คือ มีการติดต่อกับประเทศอื่นอย่างกว้างขวาง โอกาสที่วัฒนธรรมต่างชาติหรือวิทยาการต่างๆ เข้าสู่สังคมของประเทศนั้นก็ย่อมมีมาก และย่อมมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมภายในประเทศ นอกจากนั้น ปัจจุบันวิทยาการ ต่างๆ ก้าวหน้าไปมาก ประกอบกับมีระบบอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อถึงกันทั่วโลก จึงทำให้สังคมไทยซึ่งเป็นสังคมเปิดได้รับผลกระทบจากความเจริญ เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม (สมชาย รัตนทองคำ, 2561 : ออนไลน์)

การจัดระบบความคิด ค่านิยม ความเชื่อในพื้นที่ยของสิ่งเหล่านี้เป็นการทำหน้าที่ทั้งโดยตรงและหน้าที่แอบแฝงของ “ผู้คน” ที่อยู่ในโรงเรียนโดยเฉพาะครู ฐานคติที่ถูกขัดเกลามาตั้งแต่ปางก่อนทำให้สามารถวิเคราะห์การศึกษา เพื่อให้เพียงเพื่อเป็นกระบวนการถ่ายทอดระบบความคิด การศึกษาหรือวัฒนธรรมทางการศึกษาไม่ได้อยู่ภายใต้ฐานคติที่เป็นกลาง จึงถูกบีบบังคับให้เด็กนักเรียนหรือผู้ที่เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาถูก “จำกัดความคิด” เพราะผู้สอนก็ถ่ายทอดภายใน “คอกของตน” ไม่ยอม “นอกคอก” ขณะเดียวกันก็แฝงความรุนแรงที่เข้ามาจัดกระทำดำเนินการให้สังคมดำเนินไปและพยายามควบคุมให้สอดคล้องและรองรับกับอุดมการณ์ที่การศึกษาคาดหวังไว้ (ธงชัย สมบูรณ์, 2561 : ออนไลน์)

4. กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว

ปัจจุบันสังคมโลกกำลังอยู่ในยุคที่เรียกกันว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) ความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยปัจจุบันทำให้โลกแคบลงสามารถติดต่อสื่อสารข้อความถึงกันและกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเชื่อ ความคิดของสังคม สามารถเผยแพร่กระจายและถ่ายโอนกันได้ง่ายและรวดเร็ว เกิดลัทธิเอาอย่างตามกระแสชาวนานาชาติ และเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงเป็นการยากที่จะควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดต่อสังคมได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหากเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในอัตราที่เกินจะรับได้สังคมก็จะมีปัญหาขาดความสมดุลทางสังคม แต่หากการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในอัตราที่พอรับได้ประชาชนในสังคมนั้นก็จะสามารถ ดำรงชีพอยู่ได้อย่างพอสุข การศึกษาจะเป็นสิ่งที่สามารถนำสังคมไปในทิศทางที่ปรารถนา และนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันและในอนาคตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (สมชาย รัตนทองคำ, 2561 : ออนไลน์)

5. ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่

5.1 เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (Unlimited Information Society) เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน องค์กรมากยิ่งขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตลอดจนสารสนเทศมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและที่สำคัญการไร้ขีดจำกัดของข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

5.2 เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (Learning –Based Society) โลกหลังยุคใหม่ถือว่าเป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยสื่อทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านความรู้ต่างๆ (Innovative Knowledge) ผู้คนในยุคนี้มีโอกาสได้สัมผัสกับข้อมูลมากมายและเป็นผลที่ทำให้ผู้คนสามารถนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น อนึ่งลักษณะของสังคมยุคนี้จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแบบฉับไว จนบางครั้งทำให้เกิดสภาพสังคมที่ตื่นตระหนก (Awaken Society) ได้

5.3 เป็นสังคมแบบย่อส่วน (Condensed Society) ด้วยความเป็นโลกาภิวัตน์อารยะ อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลทั้งระบบดาวเทียม ระบบดิจิทัล และระบบอื่นๆ อีก ทำให้โลกมีสภาพที่แคบลง การไหลบ่าและการผสมรวมของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและกลมกลืน นอกจากนี้การไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารมี ช่องทางหลากหลาย มีลักษณะทั่วถึงกันอย่างไร้ทิศทาง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยง (Interconnectedness) ประเทศต่างๆ ในโลกมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมในยุคที่ผ่านมา เช่น มีผลิตภัณฑ์ (Products) ที่สามารถส่งถึงกันและสามารถใช้ได้ในเวลาเดียวกัน มีความรวดเร็วในการขนส่งที่สะดวกสบาย ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่น่าเป็นห่วงของสังคมยุคนี้ประการหนึ่งคือ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งสามารถส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เช่นกัน (ธงชัย สมบูรณ์, 2561 : ออนไลน์)

ดังนั้น เพื่อให้มีชีวิตที่มีคุณภาพในสังคมไทยยุคใหม่ภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่การศึกษาไทยยุคใหม่มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ (อลิสสา อินทร์ประเสริฐ, 2561 : ออนไลน์)

1. การศึกษาไทยยุคใหม่ เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ เป็นการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมือง เพื่อพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน ดังที่มีคำกล่าวไว้ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” เป็นคำพูดที่ใช้ให้เห็นว่าการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและประเทศ เพราะคนถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนทรัพยากร ในด้านอื่นๆ ของชาติหากประเทศใดประชาชนมีความรู้สูง มีความฉลาดทั้งด้านปัญญา อารมณ์ และจิตสำนึกเพื่อสังคมมีความเข้มแข็งทางภูมิปัญญามากพอที่จะช่วยกัน แก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ย่อมส่งผลให้ประเทศนั้นมีความเจริญตามไปด้วย อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาก็คือหัวใจที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชาติเนื่องจากการศึกษาจะช่วยทำให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ คิดวิเคราะห์ เป็น เรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมืองที่ดี และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ตลอดจนถึงทักษะในการประกอบสัมมาอาชีพและทักษะทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถในการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมในระยะยาว

2. การศึกษาไทยยุคใหม่ต้องมุ่งส่งเสริมทุนปัญญาไทยและทุนปัญญาโลก ปัจจุบันมีความพยายามที่จะให้ คำจำกัดความที่ชัดเจนเกี่ยวกับทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) หรือ IC และใช้ทุนทางปัญญาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการสร้างคุณค่าและการเชื่อมต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เกิด

ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการสร้างวิสาหกิจฐานความรู้ (Knowledge-intensive Enterprise) เป็นพื้นฐานทุนทางปัญญาเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นและมีการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติมีความหมายเหมือนกับทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Assets) ทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตน (Intangible Assets) หรือทรัพย์สินความรู้ (Knowledge Assets) (Guthrie, 2001 : 28) เอ็ดวินสัน (Edvinsson, 1997 : 9) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับทุนทางปัญญาว่า หมายถึง เนื้อหาทางปัญญาและ ทางความคิด คือ ความรู้ ข่าวสาร ทรัพย์สินทางปัญญาและประสบการณ์ อันเป็นอำนาจที่คิดอ่านออกมาจากสมองซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะให้นิยามและยิ่งยากมากขึ้น เมื่อจะนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าใครเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้แล้วเขานั้นจะถือว่าเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร.จีระ หงส์ลดารมภ์ (2549 : ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า “ทุนทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการคิดเป็น วิเคราะห์เป็นและการนำไปสร้าง มูลค่าเพิ่ม บุคคลที่จบปริญญามีทุนมนุษย์(Human Capital) ใช่ว่าจะมีทุนทางปัญญา เสมอไป คนที่มีการศึกษาไม่สูง แต่สามารถมีทุนทางปัญญาได้ ถ้ารู้จักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้”

3. การศึกษาไทยยุคใหม่ ต้องเน้นผลต่อผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับการเรียนการสอนโดยกำหนดนโยบายการศึกษาที่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวิถีที่ถนัดและสนใจ เรียนอย่างสนุก เล่นให้ได้ ความรู้และมีความสุขกับการเรียนที่ครูสอน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสุขกับการทำงาน

4. การศึกษาไทยยุคใหม่ต้องมุ่งยกระดับงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ (Knowledge Workers) ที่เข้มแข็งและแข่งขัน มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานในการศึกษา จัดรูปแบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ มีการส่งเสริมรากฐานและพัฒนาวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการศึกษาและการมีส่วนร่วมของบุคคลใน ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน และสถาบันสังคมอื่นๆ

6. สรุป

การจัดการศึกษาและการเรียนการสอนที่ได้นั้น จะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ตลอดจนให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และความคาดหวังของสังคม เกิดเป็นแรงกดดันนานับประการ ซึ่งสังคมโลกปัจจุบันมีลักษณะที่เรียกว่า “โลกไร้พรมแดน ยุคข้อมูลข่าวสาร และยุคสังคมแห่งความรู้” การแข่งขันในสังคมโลกจะทำให้สังคมแต่ละภูมิภาคเกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทั้งทาง 1) ด้านประชากรศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านการแพทย์ ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถควบคุมให้จำนวนประชากรค่อนข้างคงที่ แต่โรคเอดส์ยังคงแพร่กระจาย 2) ทางด้านเศรษฐกิจจะมีการเติบโตทางวัตถุอย่างไม่สิ้นสุด การผลิตมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีขั้นสูงสินค้าที่ผลิตจะมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นระบบเศรษฐกิจจะเป็นแบบเสรีที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยจะมากขึ้น การกระจายอาหารยังไม่ทั่วถึง เป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร การจ้างงานจะเน้นคุณภาพ มีการพัฒนาพลังงานใหม่มาทดแทน การวิจัยและ พัฒนาจะมีบทบาทสำคัญยิ่ง ความก้าวหน้าทางคอมพิวเตอร์จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวันและการทำธุรกิจ 3) ทางด้านสังคม

วัฒนธรรมและการเมือง จะเป็นระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มีการติดต่อกันระหว่างประเทศแบบ โกล้ชิดมากขึ้น มาตรฐานในสังคมโลกมุ่งเน้น ด้านเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และความโปร่งใส เป็นต้น

7. เอกสารอ้างอิง

- จิระ หงส์ดลารมภ์. (2549). **ทุนทางปัญญา (Intellectual capital)**. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561. จาก <http://guru.thaibizcenter.com/articledetail.asp?kid=7781>
- ชำนาญ จันทรเรือง. (2561). **วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2561. จาก www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637713
- ธงชัย สมบูรณ์. (2561). **วัฒนธรรมทางการศึกษา : มายาแห่งความรุนแรง**. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561. จาก http://www.edu.ru.ac.th/images/edu_files/Education_Culture
- พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2559). **ปรัชญาการศึกษาของไทยกับสังคมโลกไร้พรมแดน.วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**. 3(1). 117-136.
- สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์. (2527). **ประเพณีและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2561). **สังคมและวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา เอกสารคำสอนการสอนทางกายภาพบำบัด 2550**. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561. จาก <https://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/2social.pdf>
- สุรพงษ์ คงสัตย์. (2554). **การศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนา**. นครราชสีมา : ร้านเอสทีเคก๊อปปี้.
- อลิสสา อินทร์ประเสริฐ. (2561). **ปรัชญาการศึกษาไทยสู่การปฏิรูปการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2561. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/446028>
- Edvinsson, L., Malone, M.S. (1997). **Intellectual capital: The proven way to establish your company's real value by finding its hidden brainpower**. Piatkus.
- Guthri. J. (2001). **The management, measurement and the reporting of intellectual capital. Journal of Intellectual capital**. 2(1). 27-41.

การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างมารดา บิดากับบุตรในพระพุทธศาสนา An Analytical Study of Relationship Values Between Parents and Children in Buddhism

พระณัฐวุฒิ สิริจันโท (ศรีจันทร์)¹, พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.²,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา³

Phra Natthawut Siricando(Srichan)¹, Phrakhru Sudhikhambhirayan, Asst. Prof. Dr.²,
Asst. Prof. Dr.Homhuan Buarabha³
Email : natthawut.nc811@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างมารดา บิดากับบุตรในพระพุทธศาสนา เนื่องจากว่าสังคมมนุษย์มีชีวิตรอยู่ได้ด้วยการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มต้องพึ่งพาอาศัยกันช่วยเหลือซึ่งและกันจึงจะมีชีวิตรอยู่รอดและปลอดภัยต้องมีการติดต่อสื่อสารกันเพื่อให้เกิดการเข้าใจในพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งการใช้ภาษาและท่าทางเพื่อให้เกิดมีความสัมพันธ์ที่ดี สร้างไมตรีจิตต่อกัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของครอบครัวระหว่างมารดา บิดากับบุตรนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะสถาบันครอบครัวซึ่งถือเป็นสถาบันรากฐานของสังคม บิดามารดา กับบุตรต้องมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บิดามารดาต้องมีหน้าที่สั่งสอนบุตร คือ ห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา หาคู่ครองที่สมควรให้ มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร และบุตรธิดาเองในฐานะที่เป็นลูกต้องบำรุงบิดาเช่นกัน คือ ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกิจของท่าน ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

¹ นิสิตระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Degree of Doctor of Philosophy, Buddhist Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

³ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ KhanKaen University

* ได้รับบทความ: 26 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 10 มีนาคม 2562; ตอบรับการตีพิมพ์: 25 มีนาคม 2562

Received: January 26, 2019; Revised: March 10, 2019 ; Accepted: March 25, 2019

สถาบันครอบครัวนั้นเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศชาติ หากฐานรากอ่อนแอย่อมขาดความมั่นคงในการดำรงอยู่ได้ เมื่อสถาบันครอบครัวแข็งแรงย่อมส่งผลต่อสังคมโดยรวมคือ หากสมาชิกในครอบครัวทำหน้าที่ในการสั่งสอนอบรมสมาชิกด้วยกัน หล่อหลอมบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย ศีลธรรม คุณธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีการสื่อสารระหว่างกันที่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้สังคมก้าวหน้า ประเทศชาติเจริญ

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, คุณค่า

ABSTRACT

This article aims to study the analytically study the relationship values between parents and children in Buddhism. As In the society, human beings live together and rely on one another, help each other so that they can live and be safe. Human beings communicate to obtain the behavioral understanding through languages and acting for building good relationship and mutual friendship. Particularly, the relationship between parents and children is very important because the family is recognized as the base of the society. All family members must have a good mutual relationship. Parents must teach their children to avoid bad conducts, behave good-deeds, be educated, find a good spouse and give them wealth in proper occasions. On the other hands, children must take care of their parents, help them to work, behave properly as their heirs, after their parental passing away, they should perform meritorious deeds to dedicate merit to them.

The family is the basic institute to develop the country. If this institute is weak and unstable, the nation will confront with the problems. If it is strong, it will affect the society as a whole. If the family members do their duties in teaching each other, train them to have a good personality, behaviors, morals, being a good citizen, correct communication, this will support the development of the country.

Keywords : Relationship, Values

1. บทนำ

มนุษย์เรานอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของโลกแล้วยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลต่อการดำเนินชีวิตบนพื้นโลกใบนี้ ในการดำรงชีวิตมนุษย์ต้องสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกันปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของมนุษย์ก็คือ ปัญหาจริยธรรม คือ หลักการปฏิบัติต่อตนเอง และหลักการปฏิบัติต่อคนอื่นและมนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการอยู่ร่วมกัน มีการกระทำต่อกัน มีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันและมีทั้งคนดีคนไม่ดี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประทานหลักพุทธปรัชญาเกี่ยวกับสังคมไว้กว่า 2548 ปีแล้ว ในสังคาลสูตร ว่าด้วยหลักทศ 6 (ทีฆนิกาย, ปาติกวรรค, 2539, เล่มที่ 11 : 199-218) คือการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลใน 6

กลุ่ม นั้น คือ ทุกคนต้องมีหน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อผู้อื่น ที่ตนเกี่ยวข้องด้วยในฐานะเดียวกัน มุ่งเน้นให้ตนในสังคมทุกคนทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด(อรุณ วิจิเจริญ, 2557 : 25-26) ตนเองก็มีสิทธิได้รับการอนุเคราะห์จากผู้อื่นที่ตนเกี่ยวข้องด้วยเหมือนกัน กล่าวสั้นๆ ก็คือ ทุกคน มีทั้งหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติ และมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับการปฏิบัติตอบ ทั้งนี้เพราะถ้าบุคคลต้องมีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้อื่นแต่ฝ่ายเดียวโดยไม่มีสิทธิได้รับการอนุเคราะห์จากผู้อื่นตอบแทนบ้างย่อมไม่มีใครพอใจ เมื่อไม่มีใครพอใจบ่อยเข้าก็เลิกปฏิบัติ นั่นคือถ้าบุคคลไม่รับผิดชอบ คนดีก็ไม่อยากทำความดี เช่นนี้แล้วบรรยากาศในสังคมเราจะมีสันติสุขได้อย่างไรด้วยเหตุดังกล่าวพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงทรงแบ่งผู้คนในสังคมออกเป็น 6 กลุ่ม พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่อันพึงปฏิบัติ และสิทธิอันพึงได้รับการอนุเคราะห์ของบุคคลแต่ละกลุ่มการปฏิบัติต่อบุคคลทั้ง 6 ประเภท ที่เปรียบเหมือนทิศ 6 ฝ่ายละ 6 ประการ เป็นการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ปฏิบัติต่อกันทุกฝ่าย เช่น มารดา บิดาปฏิบัติกับบุตร ครูอาจารย์ปฏิบัติกับลูกศิษย์ สามีปฏิบัติกับภรรยามิตรสหายปฏิบัติกับมิตรสหาย นายจ้างปฏิบัติกับลูกจ้าง สมณะปฏิบัติกับประชาชน สำหรับบุคคลทั้ง 6 กลุ่ม ย่อมเห็นได้ว่าทุก ๆ คนปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยสมบูรณ์ หรือ การมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะมนุษย์สัมพันธ์เป็นศาสตร์ที่มีประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ ตั้งแต่ชุมชนไปจนถึงครอบครัว มนุษย์สัมพันธ์ มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสถาบันหรือองค์การทางสังคม เพราะจะทำให้มนุษย์เรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับบุคคลอื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์เท่ากัน (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, 2541 : 5) กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ถ้าบุคคลมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนโดยไม่บกพร่อง คนในสังคมย่อมอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขสงบสุข ชีวิตส่วนตัวของแต่ละบุคคล ๆ ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองซึ่งจะส่งผลให้สังคมโดยรวม มีสันติสุข และความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีกด้วยความรับผิดชอบต่อ คือ ความตั้งใจปฏิบัติภารกิจหน้าที่การงานของตนให้เกิดผลสำเร็จเรียบร้อยถูกต้อง และตรงเวลาด้วยความสุจริต ความเต็มใจและความจริงใจ ฉะนั้นความรับผิดชอบต่อจึงจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ทั้งภารกิจในหน้าที่โดยตรง เช่น เป็นมารดา บิดา เป็นบุตรธิดา เป็นสามีภรรยา เป็นต้น ทั้งภารกิจในหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น การเป็นผู้บังคับบัญชา เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้นำ หรือเป็นผู้ตาม ความรับผิดชอบต่อจึงมีเพื่อรักษาคุณภาพของตนเองไว้ให้มี ให้เป็นไปตามภาวะ และหน้าที่ของตนเองตลอดไปครอบครัวใดสมาชิกในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก ทำตัวเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว คือรู้จักหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง ครอบครัวนั้นก็จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและความมั่นคงในชีวิต

พระพุทธศาสนาเป็นกรอบแห่งความประพฤติปฏิบัติมาช้านานรูปแบบของการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่จึงอยู่ในกรอบของศาสนา คนไทยก็ยึดถือตามอย่างบรรพบุรุษไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมาก เป็นพลังสำคัญอย่างยิ่ง มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง เป็นระบบความเชื่อและความศรัทธาอย่างหนึ่ง ดุจประทีปให้แสงสว่างในการดำเนินชีวิตหลักพุทธจริยธรรมกับสถาบันครอบครัวเป็นของคู่กันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ครอบครัวจะอยู่ได้อย่างมีความสุขจะขาดเสียซึ่งหลักพุทธจริยธรรมธรรมมีได้อย่างองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นพระคาถา ว่า

“มารดาบิดาเป็นทิศเบื้องหน้า	อาจารย์เป็นทิศเบื้องขวา
บุตรภรรยาเป็นทิศเบื้องหลัง	มิตรสหายเป็นทิศเบื้องซ้าย
ทาสกรรมกรเป็นทิศเบื้องล่าง	สมณะพราหมณ์เป็นทิศเบื้องบน
คฤหัสถ์ในตระกูลผู้มีความสามารถ	พึงไหว้ทิศเหล่านี้

(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 : 623)

ทิศ ในพระพุทธศาสนาจึงหมายถึง บุคคลที่น่าเคารพ ยกย่อง นับถือ บูชา เมื่อรวมกับ คำว่า ไหว้ จึงหมายถึง การแสดงความเคารพ ยกย่อง นับถือ บูชา หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนในสังคม เป็นการกระทำต่อกันอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันที่มีบทบาท หน้าที่ในการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูให้สมาชิกของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ก็เป็นอีกสถาบันหนึ่งทางสังคมที่มีความ สำคัญมากเช่นกัน เพราะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด

2. ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์

การมีมิตรสัมพันธ์ที่ดีได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน เพราะเป็นการจูงใจบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามความต้องการของบุคคลและตามความมุ่งหมายของหน่วยงานหรือองค์กร บุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์นั้นจะแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันและกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ทำให้บุคคลเกิดความรัก ความเข้าใจ และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การปฏิบัติทางความคิดในการแก้ปัญหา ร่วมกัน ในสมัยนี้หรือยุคโลกาภิวัตน์นี้จะพบว่ามนุษย์ไม่ได้มีลักษณะการเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัยกันเหมือนแต่ก่อน แต่เปลี่ยนไปเป็นสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องพึ่งตนเองเป็นใหญ่ หากสังคมจะมีการรวมกันเข้าโดยอาศัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องโยงใยและอาศัยสื่อ คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นแกนกลางเพื่อสร้างบรรยากาศอันน่าอยู่ในสังคม

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของมนุษย์ให้ดีขึ้น เปรียบประดุจสายใยเชื่อมโยงสังคมให้เป็นปึกแผ่นร่วมมือประสานงานจัดข้อขัดแย้ง และช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในการทำงาน โดยเฉพาะนักบริหารจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลโดยทั่วไป จำเป็นต้องใช้หลักมนุษยสัมพันธ์มากเป็นพิเศษในการที่จะกระตุ้นให้บุคคลในหน่วยงานทำงานอย่างเต็มความสามารถและมีแรงจูงใจในการทำงาน อันจะเป็นแนวทางที่จะชนะใจคน ครองใจคน ให้นิมนับถืออันจะสามารถแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพราะปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่บุคคล (พิมพ์ใจ โอภาณุรักษ์ธรรม, 2542 : 95) การมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้สังคมประเทศชาติฝ่าวิกฤตปัญหาต่าง ๆ ไปได้ ด้วยความเข้าใจ ร่วมแรงร่วมใจ ยอมรับเหตุผลของกันและกัน ทำให้ทุกอย่างผ่านไปได้ด้วยดี

3. คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างมารดา บิดากับบุตรในพระพุทธศาสนา

3.1 คุณค่าต่อตนเองในฐานะบุตร พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบคนซึ่งอยู่แวดล้อมและมีความสัมพันธ์กับเราน่าเหมือนทิศต่าง ๆ 6 ทิศ ได้แก่ มารดาบิดาเป็นทิศเบื้องหน้า เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงว่าคน

เราตกอยู่ในสิ่งแวดล้อม และมีสิ่งแวดล้อมเป็นวัตถุเท่านั้น ยังมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นคนซึ่งต้องสัมพันธ์กับเราด้วย หลักธรรมเรื่องทศ 6 นี้แสดงให้เห็นว่า เป็นคำสอนที่กำหนดการกระทำและการตอบแทนทั้งสองฝ่ายมิใช่ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายให้หรือฝ่ายรับเพียงอย่างเดียว (เดือน คำดี, 2534 : 164)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพระพุทธศาสนาช่วยกลมเกลียวแนบแน่นจิตใจ และสร้างสำนึกทางศีลธรรม โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นกลไกที่สำคัญในการรวบรวมสมาชิกของสังคมให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีหลักจริยธรรมหรือหลักความประพฤติเพื่อละการทำชั่วเลือกกระทำแต่กรรมดีนั้น เป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนควรปฏิบัติให้ได้ แต่พระพุทธองค์ยังทรงแสดงถึงหลักคุณธรรมที่บุคคลควรปฏิบัติต่อกันในสังคม การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมสังคมก็คือ การปฏิบัติธรรมหรือหน้าที่ที่เหมาะสมแก่ฐานะของตนในสังคม ฐานะนี้อาจเป็นฐานะทางสังคมธรรมดา(คุณ โทษณ์, 2537 : 106) ที่ทุกคนในสังคมพึงปฏิบัติ

บิดามารดาถือว่าเป็นผู้มีพระคุณต่อบุตรธิดาอย่างมาก เพราะหากไม่มีท่านแล้วบุตรธิดาก็คงไม่ได้เกิดมา พระคุณท่านจนวนับประมาณ หรือประเมินค่าไม่ได้ การอุปฐากหรือการเลี้ยงดูบิดามารดาเป็นมงคลสูงสุดดังที่ปรากฏในมงคลสูตรนั้น ถ้ามองว่า เพราะเหตุไรจึงเป็นมงคลสูงสุดแก่บุตรธิดา ตอบว่า เพราะบิดามารดามีพระคุณยิ่งใหญ่แก่บุตรธิดา ไม่มีสิ่งใดเปรียบเทียบบุญคุณของบิดามารดาได้ สุภาสิตโบราณว่า เอาแผ่นฟ้าเป็นกระดาดเอาน้ำในมหาสมุทรเป็นน้ำหมักปากกา เขียนพรรณนาคุณของบิดามารดาจนน้ำหมักหมดก็ยังพรรณนาคุณของบิดามารดาไม่หมด เพราะเหตุไรจึงมีคุณมากขนาดนั้น เมื่อย้อนคิดดูตั้งแต่แรกเกิดในครรภ์มารดา ถ้าบิดามารดาไม่มีความรักความเมตตาต่อลูกที่เกิดในครรภ์ของตน หาวิธีขับออกเสียวิญญานที่ปฏิสนธิในครรภ์ก็ไม่มีโอกาสเจริญเติบโตจนถึงกำหนดคลอด ในขณะที่มารดาตั้งครรภ์เป็นเวลา 9 เดือน บิดาต้องทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเพื่อชดเชยช่วงที่มารดาตั้งครรภ์แก่ทำงานหนักไม่ได้ ในขณะเดียวกันมารดาก็คอยประคับประครองลูกน้อยที่อยู่ในครรภ์ไม่ให้อันตรายคอยระวังแม้กระทั่งอาหารไม่กินตามใจชอบเพราะเป็นห่วงว่า จะทำอันตรายแก่ลูกในครรภ์ เมื่อถึงคราวคลอดออกมาแม่ผู้คลอดได้รับความเจ็บปวดแทบเอาชีวิตเข้าเดิมพัน หลังจากคลอดแล้วบิดามารดาก็เฝ้าเลี้ยงดูทะนุถนอมอย่างดี ตั้งแต่เป็นทารกนอนแบเบาะจนเจริญเติบโตเป็นผู้หนุ่มสาวเป็นผู้ใหญ่ตามลำดับ (การบริหารงานตามหลักทศ 6 ในพระพุทธศาสนา : กรณีการบริหารงานกับบุคคลผู้อยู่ทิศเบื้องหน้า (ทิศตะวันออก) บิดามารดา, 2561 : ออนไลน์) ดังนั้น การกล่าวถึงพระคุณของท่านจึงหาอะไรมาเปรียบไม่ได้เลย กล่าวได้ว่าพระคุณของท่านนั้นล้นฟ้ามหาสมุทร การเปรียบเทียบดังกล่าวจึงไม่ใช่สิ่งเกินเลยแต่อย่างใด

3.2 คุณค่าต่อครอบครัว การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคคลภายในครอบครัว เป็นบรรยากาศที่อบอุ่นก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยทางจิตใจที่คนในครอบครัวรู้สึกเมื่ออยู่ร่วมกัน เป็นประโยชน์และเต็มไปด้วยคุณค่าในฐานะสถาบันอันเป็นฐานของสังคม ความสัมพันธ์อันดีนั้นก่อให้เกิดคุณประโยชน์มากมาย เช่น (1) บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร พระพุทธศาสนามากล่าวถึงฐานะของบิดามารดาว่าเป็นบุคคลที่มีอุปการคุณต่อบุตรอย่างมหาศาล เพราะบิดามารดาเป็นผู้ให้ทั้งชีวิตและประสบการณ์ ตลอดจนจนถึงให้การอบรมพร่ำสอนบุตรของตน บิดามารดาจึงมีฐานะเป็นผู้สร้างให้บุตรเกิดขึ้นมา เป็นผู้รักษาให้บุตรมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย และเป็นผู้พัฒนาให้บุตรมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ หน้าที่ของบิดามารดาที่สำคัญคือการอบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตน บิดามารดาจึงต้องแนะนำอบรมบุตรของตนให้สามารถประพฤติตนเป็นคนดีของครอบครัวและของสังคมได้ ทั้งนี้ บิดามารดา

จะต้องมีคุณสมบัติในการสั่งสอนบุตร ได้แก่บิดามารดาจะต้องทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร เพราะผู้ที่
จะสั่งสอนผู้อื่นได้จะต้องอบรมตนเองให้เป็นแบบอย่างเสียก่อน จึงจะได้รับการยอมรับและไม่ถูกติเตียน(ขุท
ทกนิกาย, ธรรมบท, 2539, เล่มที่ 25 : 81) (2)สามีภรรยาามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามีภรรยาเป็น
บุคคลที่มีความสำคัญในครอบครัว เพราะมีสถานภาพเป็นทั้งบิดามารดาและสามีภรรยา อีกทั้งต้องรับผิดชอบ
ต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวในทุก ๆ ด้าน ทั้งสองฝ่ายต้องทำงานเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว และ
ต้องรับผิดชอบภาระในครอบครัวร่วมกัน มีความเสมอภาคกัน ในพระพุทธศาสนาเน้นไปที่ภายใน เมื่อ
คุณสมบัติภายในเท่ากัน ก็ไม่ต้องเสาะแสวงหาความเท่าเทียมในด้านวัตถุเงินทองก็ได้ เพราะความรักความ
เข้าใจกันมีค่ายิ่งกว่าแก้วแหวนเงินทอง(ขุททกนิกาย, ชาดก, 2539, เล่มที่ 27 : 587-588) (3)บุตรมีความ
กตัญญูกตเวที บุตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของครอบครัว บุตรเป็นความหวังเป็นที่พึ่งของบิดามารดา
ครอบครัวที่มีบุตร จึงเป็นลาภประการแรก แต่ถ้าบุตรนั้นเป็นคนดี มีความกตัญญูกตเวที เชื่อฟัง เคารพบิดา
มารดา บุตรนั้นถือว่าเป็นบุตรที่ประเสริฐ(สังยุตตนิกาย, สคาถวรรค, 2539) เป็นลาภประการที่สอง ครอบครัว
ที่สมบูรณ์หากมีบุตรที่เคารพเชื่อฟังบิดามารดา มีความกตัญญู บำเพ็ญประโยชน์ต่อความครัว ย่อมสร้าง
ความสุขให้เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัว (4)การมีความเป็นอยู่ที่ดี คือการมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ
ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานของครอบครัว เพราะสัตว์ทั้งหลายจะดำรงอยู่ได้ต้องอาศัยปัจจัยเครื่องหล่อเลี้ยง
ชีวิตคืออาหาร ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพ เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษา
โรค อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

3.3 คุณค่าต่อสังคม สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดและมีความสำคัญยิ่งของสังคม
เพราะสถาบันขั้นมูลฐานที่เป็นจุดเริ่มต้น ของสถาบันทั้งหลาย ในสมัยก่อนนั้นสถาบันครอบครัวทำหน้าที่
เป็นทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการปกครอง ฯลฯ หรืออธิบายได้ว่า สถาบันครอบครัว
ทำหน้าที่ให้การศึกษและความรู้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในด้านเศรษฐกิจ และ ปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่ง
สอนสมาชิกของครอบครัวให้เป็นพลเมืองที่ดีแม้ในปัจจุบันสถาบันครอบครัวยังทำหน้าที่สร้างกระบวนการ
สังคมประกิต (Socialization) ที่สำคัญอีกด้วย ครอบครัวนับเป็นสถาบันพื้นฐาน ที่ทำหน้าที่ในการหล่อหลอม
ทางพฤติกรรม ตลอดจนอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักขนบธรรมเนียม
ประเพณี วัฒนธรรม บรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจะพัฒนาได้ดีหรือไม่เพียง
ใด จึงขึ้นอยู่กับบรรยากาศการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัว หรือบรรยากาศของการสื่อสารระหว่าง พ่อ
แม่ ลูก นั่นเอง เพราะการอบรมสั่งสอนบุตรนั้น จะต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ พ่อ แม่ ลูก ซึ่ง
ผลของการสื่อสารภายในครอบครัวจะเป็นสิ่งที่หล่อหลอมบุคลิกลักษณะ ทัศนคติ อุปนิสัย จริยธรรม ศีล
ธรรม ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่ม ภาวะผู้นำ ความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ความสามารถ ความสำเร็จ
ตลอดจนการปรับตัว (พัชนี เสงี่ยมรักษา และประทุม ฤกษ์กลาง, 2531 : 23) ให้กับคนในครอบครัว โดยเฉพาะบุตร ผู้ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นอนาคตของชาติในวันข้างหน้า

การเป็นพ่อแม่แบบ-แม่แบบ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งโดยที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว
สิ่งแวดล้อมภายในครอบครัวไม่ว่าจะในทางบวกหรือในทางลบ ได้ค่อยๆหล่อหลอมพื้นฐานทางบุคลิกภาพ
และคุณลักษณะทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และจิตใจของสมาชิกในครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ มีผล
โดยตรงต่อการการแสดงบทบาททางสังคมของสมาชิกในสถาบันอื่นต่อไปครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานใน

การพัฒนาสังคม สถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่นเดียวกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ วัฏจักรของการเกิด การเติบโต เข้าสู่วัยเรียน วัยทำงาน วัยแต่งงาน วัยเลี้ยงดูลูกของตนเอง วัยดูแลพ่อแม่เมื่อแก่ชราลง สอนและฝึกให้ทุกคนต้องมีบทบาทหน้าที่ในฐานะต่าง ๆ ในครอบครัว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การเข้าไปมีบทบาท ภาระ หน้าที่และมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ (ผศ.ปริญญา ทองดี, ครอบครัวและสถาบันครอบครัว : ออนไลน์)

ครอบครัวนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคม และสมาชิกในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไรในสังคมนั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ บุคคลที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่อบอุ่น เข้มแข็ง มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน บุคคลนั้นๆ ย่อมเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพของสังคม ช่วยให้สังคมขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในทางกลับกัน หากบุคคลใดมาจากครอบครัวที่แตกแยก ขาดความรักต่อกันแล้ว อาจส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ สร้างปัญหาต่อสังคมตามมาก็เป็นได้ และการที่สมาชิกในครอบครัวจะเกิดความรัก ความเข้าใจอันดีต่อกันได้นั้น สิ่งสำคัญที่มีอาจมองข้ามไปได้คือการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ที่จะช่วยให้สมาชิกในครอบครัว สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกันได้อีกด้วย (วารณา เดชสวนะ, 2550 : 17)

3.4 คุณค่าต่อประเพณีวัฒนธรรมชาวพุทธ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ชาติมีสภาพและความเป็นอยู่ที่ต่างจากสัตว์โลกทั้งหลายเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผน มีความสงบสุขมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางวัตถุและจิตใจ วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญ วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ การสร้างสม การสืบทอด การถ่ายทอดวัฒนธรรม มีการเกิด การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลง การเสื่อมสลายเช่นเดียวกับชีวิตคนและสัตว์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีความสำคัญสำหรับชาติหนึ่ง ๆ การที่มนุษย์แบ่งเป็นชาตินั้น อาศัยวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนด วัฒนธรรมครอบครัวคือการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันภายในครอบครัว วัฒนธรรมในครอบครัวเป็นวัฒนธรรมที่ดำรงถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขัดเกลาความประพฤติของสมาชิกในครอบครัว ข้อตกลงในครอบครัวเป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวตกลงร่วมกันและพร้อมใจกันปฏิบัติ (ผลงานวิจัย วัฒนธรรมครอบครัวไทใหญ่: กรณีศึกษาผู้สูงอายุหมู่บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย, 2561 : ออนไลน์)

การส่งเสริมคุณค่าต่อประเพณีวัฒนธรรมให้กับบุตรหลานและคนในครอบครัว เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของบิดามารดาและผู้ปกครอง ซึ่งมีแนวทางส่งเสริมที่ควรปฏิบัติดังนี้ คือ พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี พ่อแม่ควรเสียสละเวลา และความสุขส่วนตัว เพื่อให้มีเวลาในการอบรม และพัฒนาจริยธรรมของบุตรหลาน อบรมให้ลูกรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักพึ่งตนเอง มีเมตตา ไม่เอาเปรียบ มีเหตุผล ไม่มั่งงาย ให้รู้จักความโลภ โกรธ หลง ฯลฯ นำสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับสังคม ตามโอกาสที่เหมาะสม การเลี้ยงดูลูกควรส่งเสริมให้มีสุขภาพจิตดี กันลูกออกจากความชั่ว ให้ความรักและความอบอุ่น ให้ลูกได้รับการศึกษา

นอกจากนี้ยังพบว่า คุณค่าต่อประเพณีวัฒนธรรมการเลี้ยงลูก พ่อแม่ก็มีส่วนสำคัญมาก ทำให้ลูกมีลักษณะพฤติกรรมและนิสัยแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า “เด็กที่เติบโตมาท่ามกลางความสงบ จะเป็นคนสุขุมเยือกเย็นเด็กที่เติบโตมาท่ามกลางความเป็นธรรม จะเป็นคนยุติธรรม เด็กที่เติบโตมาท่ามกลางการให้

อภัย จะเป็นคนมีเมตตา เด็กที่เติบโตมาท่ามกลางความรัก จะเป็นคนมองโลกในแง่ดี เด็กที่เติบโตมาท่ามกลางความมั่งร่ำรวย จะเป็นคนโหดร้าย เด็กที่เติบโตมาท่ามกลางความหกลกหลง จะเป็นคนชอบโกหก ดังนั้น เด็กจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมสังคมที่เด็กโตมา จะหล่อหลอมให้เด็กเป็นสภาพเช่นนั้น เพราะเด็กจะเกิดการเลียนแบบและทำตาม การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้ใหญ่จึงควรแสดงออกในทางที่ดี เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็ก

4. คุณค่า 2 ระดับ

บิดามารดาถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญกับบุตรธิดาเป็นอันดับแรก การบำรุงท่านการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นกับครอบครัวนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมอย่างมาก เพราะทำให้เกิดประโยชน์และคุณค่ามากมายดังต่อครอบครัวนั่นเองและต่อสังคมส่วนรวม เกิดคุณค่าทั้งในสังคมโลก และในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

4.1 คุณค่าทางโลก กล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีของครอบครัวที่มารดา บิดาเป็นพรหมของบุตร บุตรก็มีความกตัญญูต่อมารดา บิดา ทั้งสองอย่างนี้เป็นบุคคลที่ประเสริฐอย่างสูงสุด พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากอย่างยิ่งในโลก คือ (1) บุพการี ผู้ที่ทำอุปการะก่อน คือมารดา บิดา ที่ได้อุปการะเลี้ยงดูบุตรมา (2) กตัญญูกตเวที ผู้รู้อุปการะที่เขาทำแล้วและตอบแทน (อังคุตตรนิกาย, ทุกนิบาต, 2539, เล่มที่ 20 : 114) คือ บุตรที่รู้สำนึกในบุญคุณของมารดา บิดา และบำรุงท่านให้ท่านได้อยู่สบายทั้งกายและใจ ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นคนมีความกตัญญูกตเวที เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่คบหาสมาคมกับผู้ที่มีความกตัญญูกตเวที เป็นผู้ดำรงอยู่ในฐานะกัลยาณมิตร คบหากับใครคนนั้นก็มิแต่ประโยชน์ฝ่ายเดียว มิมีมิตรเหมือนได้แก้วมณีอันมีค่า พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงการมีกัลยาณมิตรที่ดีว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายนะ มีเพื่อนดี เป็นพรหมจรรย์ทั้งหมดทีเดียว” (สังยุตตนิกาย, มหาวรรค, 2539, เล่มที่ 19 : 3) ควรที่จะหาเพื่อนที่เป็นลักษณะเช่นนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ความกตัญญูนี้ทำให้มีเกียรติ ความมีเกียรติยศให้ถึงความเจริญเดช ความเจริญเดชให้เป็นที่น่ารักใคร่ ความเป็นผู้น่ารักใคร่ทำให้มีผู้เคารพนับถือ เมื่อมีคนเคารพนับถือแล้ว ก็มีแต่ความเบิกบานสำราญใจ ที่เกลียดก็หาย ที่หน่ายก็สิ้น บุญก็มาปัญญาเกิด (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธมมธโร), 2546 : 457-458) ความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างมารดา บิดากับบุตรนั้นก่อประโยชน์ขึ้นมากมายในทางสังคมโลก ความสงบสุขย่อมมาจากพื้นฐานของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4.2 คุณค่าทางธรรม การมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัวถือว่าเป็นครอบครัวที่ระลึกรู้ถึงคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่เนืองนิตย์ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์ที่ได้ทรงตรัสไว้ มารดา บิดาดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ได้สั่งสอนบุตรธิดาให้ปฏิบัติตนเช่นกัน ทำให้เกิดความสุภาพ ความสบายทั้งกายและจิตใจ เป็นคนที่พร้อมด้วยศรัทธา คือศรัทธาในการทำคุณงามความดี ในการประกอบอาชีพ ในการบำเพ็ญบุญกุศล เชื่อในคุณงามความดี เชื่อในหลักกรรม เป็นผู้ที่พร้อมด้วยศีล มารดาบิดามีศีล ก็สั่งสอนบุตรให้มีศีล มีระเบียบวินัยในการดำรงชีพอย่างพุทธมามกะ บางโอกาสก็พาครอบครัวไปรักษาศีล ปฏิบัติธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจ เป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ แบ่งปันสิ่ง ของ ๆ ตนรวมถึงน้ำใจของตนเองให้กับชุมชน ให้กับสังคม ให้กับบุคคลรอบข้าง ไม่เห็นแก่ตัว ทำให้ครอบครัวมีความสุขเพราะทุกคนรู้จักเสียสละ เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา การเป็นผู้ที่มีปัญญาในการดำเนินชีวิตรู้เห็นในสิ่งที่เป็นจริงจากการดำเนิน

ชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

5. สรุป

คุณค่าความสัมพันธ์ของครอบครัวระหว่างมารดา บิดากับบุตรนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะสถาบันครอบครัวนั้นเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศชาติ หากฐานรากอ่อนแอ ย่อมขาดความมั่นคงในการดำรงอยู่ได้ เมื่อสถาบันครอบครัวแข็งแรงย่อมส่งผลต่อสังคมโดยรวมคือ หากสมาชิกในครอบครัวทำหน้าที่ในการสั่งสอนอบรมสมาชิกด้วยกัน หล่อหลอมบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย ศีลธรรม คุณธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีการสื่อสารระหว่างกันที่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้สังคมก้าวหน้า ประเทศชาติเจริญ

สถาบันครอบครัว คือ มารดา บิดาและบุตรเป็นคนดีมีศีลธรรม เชื่อว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก คือพระพุทธองค์ทรงยกย่องให้เป็นบุพการี เป็นคนมีความกตัญญูกตเวทีย เมื่อเป็นคนดีก็ย่อมเป็นที่ต้องการของทุกสังคม ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรต้องการคนเช่นนี้ เมื่อเชื่อว่าเป็นคนดีแล้วอยู่ที่ไหนก็ทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวนั้นดำรงตนอยู่ในศีลธรรม เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา สั่งสอนอบรมคนในครอบครัวให้ทำแต่ความดี ละเว้นการทำความชั่ว ทำจิตใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่เสมอ ย่อมเกิดคุณค่าต่อสังคมส่วนรวม

6. เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทจันทร์. (2537). **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- เดือน คำดี. (2534). **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2541). **มนุษย์สัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระสุตตันตปิฎก. ขุททกนิกาย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุตตันตปิฎก. สังยุตตนิกาย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุตตันตปิฎก. อังคุตตรนิกาย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พัชนี เษยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง. (2531). **รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการเปิดรับสือมวลชนของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร** ในรายงานการวิจัย Asian Mass Communication Research and Information Center. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ใจ โธธานุรักษ์ธรรม. (2542). **มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- วรางคณา เษสวนะ. (2550). **รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีผลต่อความรู้และทัศนคติในเรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง: ศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร). (2546). **มงคลยอดชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- อรัญ วิจิเจริญ. (2557). **มนุษยสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- การบริหารงานตามหลักทศ 6 ในพระพุทธศาสนา : กรณีการบริหารงานกับบุคคลผู้อยู่ทิศเบื้องหน้า (ทิศตะวันออก) บิดามารดา. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2561. จาก http://taninkham.blogspot.com/2015/02/blog-post_1.html.
- ครอบครัวและสถาบันครอบครัว. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2561. จาก <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006103/lesson1/01.htm>
- ผลงานวิจัยวัฒนธรรมครอบครัวไทใหญ่ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุหมู่บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2561. จาก <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:5Rnm0igEnXMJ:journalgrad.ssru.ac.th/index.php/502/article/download/230/168+&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th&client=firefox-b>

การเขียนบทคัดย่อสำหรับงานวิจัย Abstract Writing for Research

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์¹

Asst. Prof. Dr.Anek Silpanilmalaya¹

Email : dranek101@gmail.com

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ คือ บทสรุปสาระสำคัญของงานวิจัย จะแสดงถึงกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยอย่างย่อการเขียนบทคัดย่อของงานวิจัยมีรูปแบบเฉพาะ ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ที่จะเขียนให้ถูกต้องได้ตามแบบของการเขียนบทคัดย่อ โดยผู้วิจัยจะต้องเลือกว่าจะเขียนบทคัดย่อแบบใด บทคัดย่อที่เขียนด้วยภาษาไทย มักจะเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษด้วย กระบวนการในการเขียนบทคัดย่อมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นตอนเขียนบทคัดย่อ 2. ขั้นเริ่มเขียนตามเงื่อนไขที่กำหนด 3. ขั้นวางกรอบการเขียน และ 4. ขั้นแปลเป็นภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ : บทคัดย่อ, งานวิจัย

ABSTRACT

An abstract is a short summary of a research that shows research methodology and the conclusion of the result. The way of writing abstract for a research has a special type. A researcher can learn how to write correctly according to the type of abstract. Thai abstract should translate into English as well. There are 4 steps in writing abstract. They are: 1. Before writing abstract. 2. Start to write your abstract according to the requirements. 3. Format your abstract properly and 4. Translate into English.

Keywords : Abstract, Research

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Doctor of Education Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 13 กันยายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 18 กันยายน 2562

Received: May 26, 2019; Revised: September 13, 2019; Accepted: September 18, 2019

1. บทนำ

คำถามที่ว่า อะไรอยู่ที่อยู่บนหน้าของรายงานการวิจัย แต่ต้องทำหลังสุด คำตอบก็คือ บทคัดย่อ นั่นเอง แล้วเราจะเขียนบทคัดย่อได้อย่างไรจึงจะถูกต้อง ผู้เขียนขอเสนอวิธีการเขียนพร้อมตัวอย่าง ตลอดจนแนวการแปลบทคัดย่อไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีหัวข้อนำเสนอต่อไปนี้

1. ความหมาย
2. ประโยชน์
3. ชนิดของบทคัดย่อ
4. องค์ประกอบของบทคัดย่อ
5. ลำดับขั้นในการเขียนบทคัดย่อ
 - 5.1 ขั้นก่อนเขียนบทคัดย่อ
 - 5.2 ขั้นเริ่มเขียนตามเงื่อนไขที่กำหนด
 - 5.3 ขั้นวางกรอบการเขียน
 - 5.4 ขั้นแปลเป็นภาษาอังกฤษ
6. ตัวอย่างบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
7. สรุป
8. เอกสารอ้างอิง

2. ความหมายของบทคัดย่อ

มีผู้ให้ความหมายของบทคัดย่อไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

จากพจนานุกรม ศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2555 : 277, 286) ให้ความหมายว่า บทคัดย่อ คือบทสรุปสาระสำคัญของงานวิจัย บทความ หรืองานวิชาการอื่น ๆ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บทคัดย่อเชิงบ่งชี้ (Indicative abstract) ซึ่งเป็นบทสรุปแบบสั้น แสดงนัยสำคัญของงานวิจัย บทความ หรืองานวิชาการอื่น ๆ และบทคัดย่อเชิงสารสนเทศ (Informative abstract) ซึ่งเป็นบทสรุปแบบยาว แสดงสาระสำคัญของงานวิจัย บทความ หรืองานวิชาการอื่น ๆ อย่างครบถ้วน

จากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2544 (2556 : 648) ระบุว่า บทคัดย่อ คือข้อความที่ย่อแต่ใจความสำคัญของบทความหรืองานวิจัย

จาก Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (1995 : 5) เขียนว่า บทคัดย่อ คือ บทส่วนสรุปของหนังสือ งานวิจัย เป็นต้น โดยไม่มีการอ้างอิงถึงบุคคล สิ่งของ หรือ เหตุการณ์ โดยเฉพาะ

เบ็น เพอร์สัน (Bengt Persson) (2019 : 2) กล่าวว่า บทคัดย่อ หมายถึง ข้อความที่สามารถบอกส่วนประกอบพื้นฐานของงานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ทำให้ผู้อ่านทราบความน่าสนใจของงาน เพื่อตัดสินใจให้อ่านงานหลัก

วีระยุทธ ชาศะกาญจน์ (2557 : 433) สรุปว่า บทคัดย่อเป็นส่วนที่กล่าวถึงกระบวนการวิจัย และผลการวิจัยอย่างสั้น ๆ โดยให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย รวมถึงกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบของการวิจัย มักจะเขียนทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีความยาวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษพิมพ์ จาก USC Libraries (2019 : Online) ให้คำจำกัดความบทคัดย่อว่า บทคัดย่อเป็นส่วนสรุปของงานวิจัย มีความยาวขนาด 1 – 2 หน้ากระดาษเอสี่ นับคำประมาณ 300 คำหรือต่ำกว่า เป้าหมายหลักเป็นการนำเสนอสาระสำคัญของงานวิจัยด้วยการเขียนอย่างสอดคล้องในเรื่อง วัตถุประสงค์และปัญหาของการวิจัย การออกแบบการวิจัย ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ และข้อสรุปโดยย่อ

สรุป บทคัดย่อ คือ บทสรุปสาระสำคัญของงานวิจัย จะแสดงถึงกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยอย่างย่อ ปิดท้ายด้วยคำสำคัญ การเขียนบทคัดยอยังมักจะเขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ประโยชน์

บทคัดย่อมีประโยชน์ทั้งต่อผู้ทำวิจัย คณะกรรมการควบคุมงานวิจัย บรรณาธิการวารสาร และผู้สนใจอ่านงานวิจัย สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

- 3.1 ทำให้งานวิจัยครบองค์ประกอบ เป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์
- 3.2 ช่วยให้ผู้คณะกรรมการตัดสินงานวิจัยประหยัดเวลาในการพิจารณาผลงานวิจัย
- 3.3 เป็นองค์ประกอบที่ทำให้กองบรรณาธิการวารสารพิจารณาตัดสินว่าจะลงบทความงานวิจัยชิ้นนั้นหรือไม่
- 3.4 ช่วยให้ผู้สนใจใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าจะอ่านงานวิจัยนั้นจากเล่มฉบับสมบูรณ์หรือไม่
- 3.5 บทคัดย่อช่วยเพิ่มคุณค่ากับงานวิจัย

4. ชนิดของบทคัดย่อ

บทคัดย่อถ้าแบ่งตามลักษณะของการนำเสนอสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด (USC Libraries, 2019 : Online) ดังนี้

4.1 บทคัดย่อเชิงวิจารณ์ (Critical Abstract) บทคัดย่อแบบนี้จะประกอบไปด้วย ข้อค้นพบหลักและสารสนเทศ การตัดสินหรือวิจารณ์ความสอดคล้องของการศึกษา ความเที่ยงตรง หรือความสมบูรณ์ของงานวิจัย เป็นการเขียนวิจารณ์งานวิจัยของคนอื่น

4.2 บทคัดย่อเชิงบรรยาย (Descriptive Abstract) บทคัดย่อแบบนี้จะชี้ให้เห็นสารสนเทศที่พบในงานวิจัย ไม่มีการตัดสินผลงาน ไม่มีการสรุปผลการวิจัย มีเพียงคำสำคัญที่ค้นพบ รวมทั้งวัตถุประสงค์ วิธีการและขอบเขตของการวิจัย สิ่งสำคัญบทคัดย่อแบบบรรยายเพียงแต่บรรยายงานที่สรุปได้ นักวิจัยบางคนเห็นว่าบทคัดย่อแบบนี้เป็นหัวข้อย่อของงานที่ศึกษามากกว่าเป็นข้อสรุป บทคัดย่อแบบนี้จะเขียนสั้น ๆ มีคำไม่เกิน 100 คำ แต่ ELITEESSAYWRITER (2019 : Online) ระบุว่าบทคัดย่อแบบนี้มักจะเขียนสั้น ๆ ใช้กับงานเขียนขนาดสั้น ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีทำ ส่วนผลไม่ได้กำหนดให้เขียน ความยาวไม่เกิน 200 คำ

4.3 บทคัดย่อเชิงสารสนเทศ (Informative Abstract) บทคัดย่อแบบนี้จะไม่มีการวิจารณ์หรือประเมินผลงานวิจัย แต่มีสาระมากกว่าการบรรยาย บทคัดย่อแบบนี้จะเป็นส่วนสรุปของสาระสำคัญทั้งหมดของงานวิจัย นั่นคือผู้วิจัยจะนำเสนอและอธิบายข้อขัดแย้งหลักและผลการวิจัยที่สำคัญตลอดจนสถานการณ์

ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ซึ่งจะประกอบด้วยผลและข้อสรุปของการวิจัย และอาจมีข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ความยาวขึ้นอยู่กับสาขาวิชา แต่มักเขียนไม่เกิน 300 คำ ส่วน ELITEESSAY WRITER (2019 : OnLine) เสริมว่า บทความแบบนี้มักจะเขียนยาวกว่าบทความเชิงบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเขียนส่วนสำคัญที่สุดของแต่ละส่วนของงานวิจัยรวมทั้งผลการวิจัย ความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ

4.4 บทความเชิงจุดเน้น (Highlight Abstract) บทความแบบนี้มุ่งเน้นให้ข้อมูลเฉพาะส่วนที่เป็นจุดเน้นที่น่าสนใจให้กับผู้ที่สนใจและต้องก่อนอ่านผ่านอย่างรวดเร็ว ให้สะดุดตาและสนใจที่จะสืบค้นงานหลักต่อไป ดังนั้นบทความแบบนี้จึงไม่สามารถอยู่ได้ตามลำพัง เพราะไม่ใช่บทความที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้จึงไม่นิยมใช้ในงานเขียนทางวิชาการ

บทความทั้ง 4 ชนิด เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ชนิดของบทความ

บทความถ้าแบ่งตามความยาวแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (พจนานุกรม ศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2555 : 277, 286) บทความเชิงบ่งชี้ (Indicative abstract) ซึ่งเป็นบทสรุปแบบสั้นแสดงนัยสำคัญของงานวิจัย และบทความเชิงสารสนเทศ (Informative abstract) ซึ่งเป็นบทสรุปแบบยาวแสดงสาระสำคัญของงานวิจัย อย่างคร่าวๆ

5. องค์ประกอบของบทความ

บทความของงานวิจัยทั่วไปจะประกอบด้วยข้อความ 3 ส่วน (WikiHow, 2019 : Online) คือ ส่วนนำ (Introduction) ส่วนเนื้อหาสาระ (Body) และส่วนสรุป (Conclusion)

และบทความของงานวิจัยระดับคุณนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์ จะเป็นไปตามหน่วยงานทางการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยนั้น ๆ จะเป็นผู้อำหนด สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2560 : 8-9) ได้กำหนดให้บทความประกอบด้วยข้อความ 2 ส่วน ได้แก่ส่วนที่เป็นข้อมูลคุณนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์ และส่วนที่เป็นบทความคุณนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์ ดังนี้

5.1 ส่วนที่เป็นข้อมูลดัชนีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และหรือ/สารนิพนธ์ ประกอบด้วยข้อความต่อไปนี้

- 1) หัวข้อเรื่อง
- 2) ชื่อนักศึกษา
- 3) ชื่อปริญญา
- 4) สาขาวิชา
- 5) ปีพุทธศักราช
- 6) อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
- 7) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี)
- 8) ชิดเส้นที่บ่งชี้ส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สองไว้

5.2 ส่วนบทคัดย่อให้พิมพ์ข้อความดังนี้

- 1) ย่อหน้าที่หนึ่งบอกวัตถุประสงค์ของดัชนีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และหรือ/สารนิพนธ์ และวิธีดำเนินการวิจัย
- 2) ย่อหน้าที่สอง ผลการวิจัยโดยยึดการตอบวัตถุประสงค์เป็นหลัก
- 3) คำสำคัญ (Keyword)
- 4) ความยาวของบทคัดย่อไม่เกิน 250 คำ
- 5) บทคัดย่อให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ถ้าเขียนเป็นภาษาอังกฤษก็ต้องแปลเป็นภาษาไทย

6. ลำดับชั้นในการเขียนบทคัดย่อ

ลำดับชั้นในการเขียนบทคัดย่อ ผู้เขียนจะแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 ชั้นก่อนเขียนบทคัดย่อ ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงและพิจารณาสิ่งเหล่านี้

- 1) ต้องทำการวิจัยให้เสร็จก่อน เพราะบทคัดย่อนำมาจากการงานวิจัยที่ทำเสร็จแล้วมาย่อรวมทั้งผลการวิจัยที่พบ ตามกรอบที่หน่วยงานทางการศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรที่ให้ทุนกำหนด
- 2) พิจารณาผู้อ่าน ว่าเป้าหมายผู้อ่านคือใคร เช่น ถ้าเป็นคณะกรรมการสอบดัชนีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และหรือสารนิพนธ์ ต้องเขียนตามแบบที่บัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยนั้นกำหนด แต่ถ้าเป็นองค์กรที่ให้ทุนทำวิจัยก็ต้องเขียนตามที่หน่วยงานนั้น ๆ กำหนด เป็นต้น
- 3) ศึกษาวิธีการเขียนบทคัดย่อที่ดี จากบทความและตัวอย่างบทคัดย่อของงานวิจัยในสาขาเดียวกัน
- 4) ทบทวนและทำความเข้าใจ ข้อกำหนดที่จำเป็นที่จะเขียนบทคัดย่อ และสิ่งที่บทคัดย่อไม่ควรมี (USC Libraries, 2019 : Online) ดังนี้
 - (1) ความเยิ่นเย้อของภูมิหลัง
 - (2) ไม่อ้างอิงเอกสารเล่มอื่น
 - (3) ไม่มีคำย่อ ศัพท์เฉพาะที่จะก่อให้เกิดความสับสนกับผู้อ่าน
 - (4) ไม่มีภาพ ตัวอย่างกิจกรรม ตาราง หรือการอ้างอิงคำพูดจากบุคคลอื่น

(5) เขียนให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ของ active voice และเป็นอดีตกาล เพราะเป็นรายงานเรื่องที่ทำแล้ว

6.2 ขั้นเริ่มเขียนตามเงื่อนไขที่กำหนด

- 1) เขียนส่วนข้อมูลของงานวิจัย ตามหัวข้อที่หน่วยงาน มหาวิทยาลัย หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกำหนด
- 2) พิจารณาคำสำคัญของแต่ละบท/แต่ละหัวข้อหลัก แล้วใช้คำเชื่อมต่อไปเป็นเนื้อเดียวกัน เขียนให้เป็นประโยคเชิงเดี่ยว คือมีภาคประธานและภาคแสดง หรืออาจมีกรรมสำหรับคำกริยา ที่ต้องการกรรม
- 3) ตรวจวัตถุดิบประสงค และเขียนข้อค้นพบที่ตอบวัตถุดิบประสงค
- 4) ตรวจสอบจำนวนคำหรือจำนวนหน้าตามที่หน่วยงาน มหาวิทยาลัย หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกำหนด ซึ่งมักจะอยู่ระหว่าง 250–300 คำ หรือประมาณ 1–2 หน้ากระดาษเอสี่ ถ้าเกินให้ตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออก เหลือส่วนที่จำเป็นได้แก่ ชื่อเรื่องงานวิจัย วัตถุดิบประสงค วิธีการวิจัย ข้อค้นพบที่ตอบวัตถุดิบประสงคการวิจัย และอาจมีแนวโน้มของผลการวิจัย

6.3 ขั้นวางแผนการเขียน

- 1) ศึกษาคู่มือการเขียนงานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์ที่หน่วยงานทางการศึกษาที่ผู้วิจัยสังกัด หรือให้ทุน
- 2) เขียนบทคัดย่อตามกรอบการเขียนที่กำหนด โดยนำคู่มือในส่วนของการเขียนบทคัดย่อมาทาบกับผลงานการเขียนบทคัดย่อที่ทำไว้แล้ว ให้ปรับตามกรอบที่ระบุ นั้น ดังเช่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2560 : 8 – 9) ได้กำหนดให้บทคัดย่อประกอบด้วยข้อความ 2 ส่วน ได้แก่ส่วนที่เป็นข้อมูลดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และหรือ/สารนิพนธ์ และส่วนที่เป็นบทคัดยื่อดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และหรือ/สารนิพนธ์ ดังได้กล่าวแล้วในส่วนขององค์ประกอบของบทคัดย่อ หัวข้อที่ 5 เป็นต้น
- 3) ตรวจสอบและตรวจทานแบบการเขียน คำที่ใช้ พร้อมทั้งแก้คำผิดด้วยตนเอง แล้วจึงส่งให้บุคคลอื่นตรวจสอบและตรวจทานอีกครั้งหนึ่ง

6.4 ขั้นแปลเป็นภาษาอังกฤษ

หน่วยงานทางการศึกษามักจะให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าจะใช้ภาษาอังกฤษอย่างไร ซึ่งการเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ มีคำตายตัวที่จะเขียนแม้จะมีคำศัพท์แบบเดียวกันได้หลายตัวก็ตาม ดังนั้นผู้เขียนจะขอแนะนำการเขียนโดยใช้คำศัพท์เพียงแบบเดียว เมื่อชำนาญและจำได้แล้วอาจพลิกแพลงหาคำศัพท์อื่นมาใช้แทนก็ได้ คำภาษาอังกฤษที่มักใช้ในบทคัดย่อที่ควรจดจำ มีดังต่อไปนี้

- 1) งานวิจัย ใช้คำว่า research ดุษฎีนิพนธ์ ใช้คำว่า dissertation วิทยานิพนธ์ ใช้คำว่า thesis และ สารนิพนธ์ ใช้คำว่า thematic
- 2) ชื่อหัวข้อเรื่อง ให้พิมพ์ชื่อให้ถูกต้องตามที่ได้รับอนุมัติแล้วเท่านั้น ถ้าจะเปลี่ยนชื่อใหม่ ต้องทำเรื่องขอเปลี่ยนชื่อ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะใช้ชื่อใหม่ได้ โดยอักษรนำภาษาอังกฤษต้องเป็นตัวใหญ่ ส่วนภายในคำต่าง ๆ ก็เป็นตัวใหญ่ ยกเว้น คำที่เป็น คำสันธาน บุพบท article (a, an, the) ต้องเขียนด้วยตัวเล็ก เช่น The Result of Remedial Activity for Master of Education Program in Educational

Administration Students Who Absent from Learning Learns' Affairs and Activities Administration Subject by Using Social Media

หมายเหตุ : The เป็นคำขึ้นต้นหน้าข้อความจึงต้องเขียนตัวใหญ่

3) การเขียนจุดประสงค์ อาจใช้ purpose หรือ objective ในกรณีมีข้อเดียวเช่น The purpose of this research was to..... แต่ถ้ามีหลายข้อให้ใส่ “s” เช่น The purposes of this research were as follow: แล้วตามด้วยวัตถุประสงค์

4) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ The sampling group were(ระบุจำนวน)

5) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ The instruments used for data collection were.....(ระบุเครื่องมือ)

6) ผลการวิจัยพบว่า The results of research were found that:

7) พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งโดยรวมและรายด้าน showed that no significant differences in both the overall aspect and a single one

8) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 with the statistical significance level at 0.05

9) พวกเขามีความพึงพอใจในระดับมาก They were satisfied at a high level.

7. ตัวอย่างบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

จากบทคัดย่องานวิจัยของ ผศ.ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์ และพระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน, ดร. (2561 : ข – จ) มีดังนี้

บทคัดย่อ

หัวข้อวิจัย : ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์

ชื่อผู้วิจัย : ผศ.ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์
พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน, ดร.

สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา

ปีพุทธศักราช : 2561

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตที่ขาดเรียนในการเรียนรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนโดยใช้สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษามหาบัณฑิตที่เรียน

รู้ในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้สื่อออนไลน์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด ที่มาเรียนในปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 รูป/คน ซึ่งนักศึกษาทุกคนสลับกันขาดเรียน เนื่องจากภารกิจของงานที่ทำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) สื่อออนไลน์ ประกอบด้วย ไลน์กลุ่ม และ อีเมล 2) แบบทดสอบก่อน – หลังเรียน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.95 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 2)สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความ กับวัตถุประสงค์ และ 3)สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนการจัดกิจกรรม เสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้สื่อออนไลน์ใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า :

1. นักศึกษาทั้ง 20 รูป/คน มี group-line, e-mail, และขาดเรียนครบทั้ง 20 คน และในช่วง ทดลอง ขาดเรียนรวมทั้งหมด 61 ครั้ง เฉลี่ย 3.05 ครั้งต่อคน นักศึกษาเล่น Group line จำนวน 320 ครั้ง เฉลี่ย 40 ครั้งต่อคน และส่ง e-mail จำนวน 42 ครั้งเฉลี่ย 2.1 ครั้งต่อคน นักศึกษาขาดเรียนมีสาเหตุมาจาก ไปราชการ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ติดธุระส่วนตัว และป่วย ตามลำดับ ส่วนการเล่น line มีเหตุผลในการ เล่นมาจากการสนทนามากที่สุด รองลงมาได้แก่การสอบถามและการส่งข้อมูล ตามลำดับ ส่วนการส่ง e-mail มีเหตุผลในการส่งมาจาก การส่งงาน มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การส่งองค์ความรู้ และการแก้ไขงาน ตาม ลำดับ

2. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาโดยใช้ สื่อออนไลน์ก่อนการจัดกิจกรรมเสริมกับหลังการจัดกิจกรรมเสริม โดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า นักศึกษาทั้งหมด 20 รูป/คน มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริม อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อการศึกษาโดย ใช้สื่อออนไลน์ในภาพรวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมากและเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ใน ระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมากได้แก่สิ่งแวดล้อมในการเรียน และ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระ ในการเรียนรู้ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมเสริม, นักศึกษาที่ขาดเรียน, สื่อออนไลน์

ABSTRACT

Research Topic : The Result of Remedial Activity for Master of Education Program in Educational Administration Students Who Absent from Learning Learners' Affairs and Activities Administration Subject by Using Social Media

Researcher's name : Asst. Prof. Dr. Anek Silpanilmalaya
Phrakrusangkarakchairat Chayaratano, Dr.
Program : Educational Administration
Anno Domini : 2018

The objectives of this research were as follows: 1) to study the result of remedial activity for Master of Education Program in Educational Administration students who absent from learning Learners' Affairs and Activities Administration subject by using social media, 2) to compare the pre-test and post-test scores with their learning from remedial activity of students who absent from learning Learners' Affairs and Activities Administration subject by using social media, and 3) to study their satisfaction with their learning from remedial activity by using social media. The purposive sample consisted of 20 students studying in the academic year 2017 at Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. The research instruments were: social media of group line and email, pre-test and post-test with 0.95 reliability, and a satisfaction questionnaire between 0.67 – 1.00 of IOC. Statistics in analyzing the data were arithmetic mean, standard deviation, IOC, and Wilcoxon Signed Ranks Test.

The result of research were found that:

1. All of 20 students had group line and email. They were absent sometimes at 61 times, by the average of 3.05. They played group line 320 times, by the average of 40 times per a student. They sent email 42 times, by the average of 2.1 times per a student. They were absent because of being on duty as a civil servant as highest. Other reasons had been measured as high in the descending order of mean, namely business and sickness. The reasons of playing group line in the descending order were chatting, asking, and sending message. The reasons of writing email in descending order were sending homework, sending knowledge, and fixing the work.

2. In comparing the pre-test and post-test scores with their learning from remedial activity of students who absent from learning Learners' Affairs and Activities Administration subject, by using Wilcoxon Signed Ranks Test, found that the average post-test score was significantly higher than the average pre-test score at the .05 level.

3. Regarding satisfaction, the study revealed that their average satisfaction with their learning from remedial activity by using social media in the overall was high. Considering by single one found that they satisfied information and communication technology the highest. Others in the high level in descending order were the environment of learning and content.

Keywords : remedial activity, students who absent from learning, social media

8. สรุป

การเขียนบทคัดย่อมีวิธีการที่สามารถเรียนรู้ได้ และมีหลักยึดที่แน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรที่จะฝึกการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วยตนเอง ในระยะแรกอาจจะลำบาก จึงควรถามผู้รู้หรือให้ช่วยสอนให้ หรืออาจจะศึกษาด้วยตนเองจากบทความนี้ หรือจากสื่อออนไลน์ ทำบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญก็จะทำให้สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเขียนบทคัดย่อได้ สามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ในโอกาสต่อไป หากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามผู้เขียนได้ทางอีเมล dranek101@gmail.com ผู้เขียนยินดีที่จะช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถช่วยได้สวัสดิ์

9. เอกสารอ้างอิง

- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). **คู่มือการเขียนดัชนีพจนานุกรม และ/หรือสารนิพนธ์**. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- วีระยุทธ ชาศะกาญจน์. (2557). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุก ศิลป์นิลมาลย์ และ พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน์. (2561). **ผลการจัดกิจกรรมเสริมให้นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด ที่ขาดเรียนในรายวิชาการบริหารกิจการและกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สื่อออนไลน์**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด.
- Bengt Persson. (2019). **English Language Training for Graduate Students**. 27 – 28 April 2019. Roi Et : Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus.
- ELITEESSAYWRITERS. (2019). **HOW TO WRITE AN ABSTRACT FOR AN ACADEMIC PAPER**. Retrieved April 20, 2019. From <http://eliteessaywriters.com/blog/how-to-write-an-abstract>
- Oxford. (1995). **Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English**. 5th edition. Oxford : Oxford University Press.
- USC Libraries. (2019). **Organizing Your Social Sciences Research Paper: 3. The Abstract**. Retrieved. April 20, 2019. From <http://lipguides.usc.edu/writingguide/abstract>
- Wiki How. (2019). **How to Write an Abstract**. Retrieved April 20, 2019. From <https://www.wikihow.com/Write-an-Abstract>

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
เรื่อง ชาตินี้ ชาติน้ำ เรื่องผี ๆ สาง ๆ
(This Life, Next Lives and Tales of Ghosts)
เขียนโดย พุทธทาสภิกขุ
(Author : Phutthathat Phikkhu)

วิจารณ์โดย

พระมหาวัน สันต์ ญาณสิทธิ¹

Phramaha Wasan Yanasitthi¹

พระมหามิตร ฐิตปัญโญ, รองศาสตราจารย์ ดร.²

Phramaha Mit Thitapanyo, Assoc. Prof. Dr.,²

E-mail : nrw_pimai@hotmail.com

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “ชาตินี้ ชาติน้ำ เรื่องผี ๆ สาง ๆ” เขียนโดย พุทธทาสภิกขุ ตีพิมพ์ในเดือน มกราคม 2546 โดย มูลนิธิธรรมทาน สวนโมกขพลาราม โดยโครงสร้างของหนังสือเล่มนี้เป็นการรวมเอาเนื้อหาของท่านพุทธทาสในงานอบรมพระธรรมทูตในสวนโมกขพลาราม พ.ศ.2510 ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสองช่วง ในช่วงที่หนึ่งนั้นจะเป็นการเทศนาในวันที่ 24 เมษายน 2510 เวลา 05.00 น. เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาตินี้ ชาติน้ำ และในช่วงที่สองนั้นจะเป็นการเทศนาในวันเดียวกันแต่ต่างเวลา คือจะเป็นเวลา 20.00 น. ท่านจะพูดเกี่ยวกับเรื่อง ผี ๆ สาง ๆ ทั้งสองตอนนั้นจะเป็นเนื้อหาแบบการเทศนาในแบบของท่าน คือเป็นคำพูดของท่านจริง ๆ ไม่ได้แต่งหรือสรุปแต่อย่างใด เป็นการถอดคำพูดของท่านมาทั้งหมด หนังสือมีเนื้อหารวมทั้งปกหน้าหลังจำนวน 50 หน้า เป็นหนังสือเล่มเล็กปกอ่อน

การใช้ศัพท์ในการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านพุทธทาสไม่ได้ใช้ศัพท์ที่มีความยากต่อการเข้าใจของคนทั่วไปเหมือนหนังสือเล่มอื่น เช่น อิทัปปัจจยตา สญญตา เป็นต้น แต่ท่านใช้ศัพท์ง่าย ๆ ที่ผู้ฟังโดยทั่วไปอาจได้ฟังมาจากการที่อื่นอยู่แล้ว เช่นการที่ท่านใช้ศัพท์ว่า ผี ๆ สาง ๆ แทนที่ท่านจะใช้ศัพท์ว่า สัมภเวสี ทำให้หนังสือเล่มนี้อ่านง่าย เหมาะสมแม้แก่ผู้ที่เริ่มศึกษา

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

* ได้รับความเห็นชอบ: 25 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 15 สิงหาคม 2562; ตอบรับการตีพิมพ์: 26 สิงหาคม 2562

Received: May 25, 2019; Revised: August 15, 2019; Accepted: August 26, 2019

นอกจากนี้ หนังสือยังมีขนาดเล็ก ไม่หนาจนเกินไป สามารถอ่านให้จบได้ภายในระยะเวลาไม่นาน ก็ทำให้หนังสือดูมีความน่าสนใจ ซึ่งจะเป็นการสร้างสรรค์ของผู้จัดพิมพ์คือธรรมทานมูลนิธิ ที่พยายามย่อ บทบรรยายแต่ละเรื่องมาลงพิมพ์เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ เพื่อให้ง่ายต่อผู้อ่านนั่นเอง

2. โครงสร้างของหนังสือ

หนังสือเรื่อง “ชาตินี้ ชาติหน้า เรื่องผี ๆ สาร ๆ” ผู้ประพันธ์คือ ท่านพุทธทาส อินทปัญโญ ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้จัดเนื้อหาไว้ สอง เรื่อง คือ 1. เรื่องชาตินี้ ชาติหน้า 2. เรื่องผี ๆ สาร ๆ ซึ่งสองเรื่องนี้ท่านได้แสดงจุดประกายในมุมมองทั้งสองเรื่องแนวใหม่ในพระพุทธศาสนาตามรูปแบบของท่าน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ค่อนข้างจะชี้ให้เห็นชัดในปัจจุบันโดยไม่ทิ้งพระธรรมวินัย เพราะท่านพุทธทาสนั้นท่านเป็นผู้ที่มีความสนใจในการรื้อฟื้นสิ่งที่ถูกต้องตามที่เป็นจริงที่พระพุทธเจ้าได้ทรงกระทำให้เป็นแบบฉบับและให้กลับคืนมา พร้อมจัดความเชื่อถือหรือข้อคิดที่ผิด ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งเก่าและใหม่ให้หมดไป เพื่อทำให้หลักธรรมของพระบรมศาสดาบริสุทธิ์จริง ๆ มีเหตุผลจริง ๆ และสามารถคงทนต่อการพิสูจน์ยืนยันได้แม้ในยุคไหน ๆ ดังนั้น หนังสือเล่มท่านได้เรียบเรียง และจัดหัวข้อไว้อย่างน่าสนใจดังนั้นผู้วิจารณ์จึงมีความประสงค์เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ด้วยเหตุว่าปัญหาเรื่องโลภนี้โลกหน้าหรือเรื่องเหนือธรรมชาติเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันมาตั้งแต่อดีต แม้ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรง พระชนม์ชีพอยู่ ก็มีผู้ทูลถามเช่นกัน และปัญหานี้ก็เกี่ยวพันกับพลังพลวัต (Dynamic) ของชาวพุทธไทยที่มีฐานความเชื่อด้านนี้อยู่โดยมาก การที่ท่านพุทธทาสนำมาตีความในแบบของท่านจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

3. เนื้อหาโดยย่อ

3.1 เรื่องชาตินี้ ชาติหน้า

เรื่องของชาตินี้ ชาติหน้า ท่านพุทธทาสแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าใจคำว่าชาตินี้ ชาติหน้าให้ถูกต้อง เพราะหลายคนเข้าใจสองคำนี้ผิด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเกือบทุกคนก็เข้าใจความหมายในแบบที่เราได้รำเรียนและได้ฟังเทศนาสั่งสอนจากครูบาอาจารย์หลายท่านในความหมายอีกแบบหนึ่ง แต่ท่านพุทธทาสท่านได้มองในอีกมุมหนึ่ง ในความหมายที่ท่านได้พิจารณาแล้ว ซึ่งท่านได้กล่าวว่าคนส่วนใหญ่นั้นจะให้ความหมายของคำว่าชาตินี้ ชาติหน้านั้นเป็นเรื่องของโลกอื่น ภพอื่น ชาติอื่น อย่างเช่นเรื่องของความทุกข์ยากที่เราต้องมารับกรรมอยู่ในชาตินี้ ก็เพราะว่าเป็นผลพวงมาจากชาติที่แล้วที่เราได้กระทำความ ทำให้เราต้องมารับผลกรรมในชาตินี้ แต่ท่านบอกว่าการตีความหมายเช่นนี้มันไกลเกินไป เป็นการเข้าใจความหมายของคนโง่เขลา ซึ่งท่านเองมองว่าชาตินี้ ชาติหน้า หรือโลภนี้ โลกหน้านั้น เกี่ยวข้องกับการเกิด ท่านได้แบ่งการเกิดนี้ออกเป็น 2 อย่าง คือ การเกิดทางร่างกายและการเกิดทางจิตใจ การเกิดทางร่างกายนั้นท่านให้ความหมายว่าเกิดจากท้องแม่ ซึ่งการเกิดทางร่างกายนี้ เกิดครั้งเดียวในชาตินี้ พอตายแล้วก็แล้วกัน ในชาตินี้ พอไปเกิดอีกก็เป็นชาติใหม่ แต่ในการเกิดทางจิตเจ้านั้นท่านกล่าวว่าเกิดได้อยู่ตลอด เกิดอยู่เรื่อย ๆ เพราะเป็นการเกิดขึ้นของ อบาย ความไม่ดี ฝ่ายชั่ว ซึ่งเป็น นามธรรม เกิดขึ้นได้ตลอดในแต่ละเหตุการณ์แต่ละเรื่อง แต่ละกรณีไป อันเกิดจากอุปาทาน เกิดเป็นตัวกู ของกู เป็นการเกิดในทางจิตใจ เช่น เมื่ออยากได้ของคนอื่น หรือเมื่อทำความผิดกลัวคนอื่นจับได้และลงโทษก็จะเกิดอุปาทานขึ้น ทำให้เป็นทุกข์ เกิดความร้อน

ใจ นั้นแสดงว่าผลในชาติก่อน คือการทำความผิด กำลังให้ผลแล้วในชาติต่อมา ต่อเมื่อเรารู้ทันความคิดเหล่านี้มันดับ ก็หมดไปในชาตินั้น ๆ พอเกิดขึ้นอีกก็เป็นอีกชาติหนึ่งใหม่ วนไปเรื่อย ๆ ดังนั้นชาตินี้ ชาติหน้าในเรื่องของนามธรรม จึงสามารถเกิดขึ้นได้หลาย ๆ ครั้ง จนกว่าเราจะอยู่เหนือสิ่งเหล่านี้ ไม่เป็นทุกข์ ก็จะเป็นนิพพาน

ในทัศนะของท่านพุทธทาสแตกต่างจากมุมมองในพระไตรปิฎกที่มีเนื้อหากล่าวถึงโลกนี้และโลกหน้าไว้หลายแห่ง อาทิเช่น ในอัมมรุจิเถราปทาน กล่าวถึงกรณีที่พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งยังเป็นสุเมธดาบสได้รับการพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าพระนามว่าทีปังกร ว่าต่อไปสุเมธดาบสนี้จักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตคือพระสมณโคม (ขุ.อป.(ไทย) 23/164/157) ในเรื่องสามาวดีวัตถุ กล่าวถึงเรื่องนายโกตุลลิกะที่เฝ้าต้อนรับพระปัจเจกพุทธเจ้าที่มารับบาตรทุกวัน ไปเกิดเป็นโสมสกเทพบุตร (ขุ.ธ.อ.(ไทย) 40/12/231) และเรื่องที่เป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลายก็คือเรื่องอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ในสมัยที่พระองค์เกิดเป็นพระเวสสันดร เมื่อบำเพ็ญบารมีแล้วจึงได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาตินี้(ขุ.ชา.ม.(ไทย) 28/1655/447) หรืออย่างกรณีของพระเทวทัต ที่ภายหลังจากถูกแผ่นดินสูบแล้วก็ไปบังเกิดอยู่ในเวฬุวนารก (ขุ.อิติ.(ไทย) 25/89/459) เหล่านี้ล้วนเป็นคดีที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ในทัศนะของผู้วิจารณ์เห็นว่า การที่ท่านพุทธทาสได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับชาตินี้ ชาติหน้านั้นถึงแม้ว่าจะแย้งกับพระไตรปิฎก แต่ท่านก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าชาตินี้ชาติหน้าไม่มีอยู่จริง ท่านเพียงแต่ตีความตามหลักภาษาคน-ภาษาธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของชาติปัจจุบันคือ “ขณะนี้” ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดชาติอื่น ๆ ไม่ว่าจะจริงหรือไม่ก็ไม่ควรให้ความสนใจ อย่างที่ท่านพยายามบอกผู้อ่านว่า การเกิดขึ้นของความคิดหรืออารมณ์แต่ละขณะนั้นแหละคือการเกิด ส่วนจะเกิดในนรกหรือสวรรค์ เราสามารถกำหนดในปัจจุบันขณะ ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (ปัจจุบัน ดำรงสมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์) กล่าวไว้ว่า นรก-สวรรค์ นั้นมีหลายระดับ คือถ้าหากถือตามตัวอักษรในพระไตรปิฎกก็ต้องถือว่ามี แต่คำสอนที่ระบุในพระไตรปิฎกส่วนมากก็มักแสดงเหตุผลที่อยู่ในชาติปัจจุบันก่อนแล้วจึงแสดงผลที่เป็นนรกสวรรค์ในชาติหน้าอีกระดับหนึ่งคือนรกสวรรค์ที่อยู่ในใจ คือระดับความคิดในจิตใจ ถ้าคิดดีก็ถือว่าไปสวรรค์ ถ้าคิดชั่วก็ถือว่าตกนรก แต่มีนรกสวรรค์อีกระดับหนึ่งคือระดับแต่ละขณะจิต ซึ่งเป็นเรื่องของกระแสอารมณ์ของจิต หากจิตเสวยอารมณ์สุขก็ไปสวรรค์ แต่หากเสวยอารมณ์ทุกข์ เช่น เห็นอะไรไม่ชอบใจก็ตกนรก เป็นเรื่องละเอียดอ่อนในแต่ละขณะจิตแต่ท่าทีที่ชาวพุทธควรคิดตระหนักเกี่ยวกับเรื่องนรกสวรรค์ก็คือ การให้ความสำคัญกับหลักกรรมคือการกระทำมากกว่า เพราะหลักกรรมสามารถเห็นชัดมากกว่า เป็นเหตุเป็นผลที่สามารถรู้แน่ชัดได้ในชาตินี้ ดีกว่าการรอผลในชาติหน้า(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542 : 105-134)

3.2 เรื่องผี ๆ สาง ๆ

ท่านพุทธทาสบรรยายเรื่องผี ๆ สาง ๆ โดยสรุปได้ว่า ที่คนเราเข้าใจผิดว่า ผี เทวดานั้น มีอยู่จริง ๆ มีตัวตนจริง ๆ ซึ่งในพระไตรปิฎกก็ได้กล่าวถึงหลายที่ ทำให้คนส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อที่ฝังใจมากขึ้นว่ามีอยู่จริง ๆ ซึ่งท่านเองก็ไม่ได้ปฏิเสธ แต่ท่านอธิบายว่ามันเป็นอำนาจกระแสนิจอย่างหนึ่ง ซึ่งมันมีมากมาย และได้มารวมตัวกันและมากพอที่จะครอบงำจิตใจของบุคคลหนึ่งได้และทำให้เขาเกิดความรู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ จากคน ๆ หนึ่งไปสู่อีกหลายคน เมื่อเยาะขึ้นความเชื่อเรื่องผีนั่นก็ครอบงำบุคคลเหล่านั้นอย่างฝังลึกในจิตใจ ซึ่งท่านตีความว่าเป็น อวิชชาหรือความโง่เขลา เพราะจริง ๆ ผีนี้เกิดขึ้นตอนไหน ในโลกของสัตว์เดียรฉานนั้น

ก็กล่าวว่าไม่มีแน ๆ เพราะท่านไม่เห็นสัตว์เดียรฉานกลัวมีเลย ตั้งแต่เริ่มยุคมนุษย์ใหม่ ๆ ผิวนั้นเกิดขึ้นมาได้ก็ในยุคของมนุษย์ที่ได้สร้างผิขึ้นมามีความฉลาดเริ่มมีความคิด จนสามารถสร้างความเชื่อในระบบหนึ่งขึ้นมา สร้างความกลัวเพื่อหล่อเลี้ยงความเชื่อในระบบนั้นไว้ ทำให้จิตรู้สึกว่ามีอะไรลึกลับ และก็มีมีความเชื่อในความลึกลับนั้นตามความคิดเห็นของตนเอง และก็ได้อสอนกันต่อ ๆ มา เป็นระบบความเชื่อ ผิก็ได้เกิดขึ้นตามทำนองนี้ ซึ่งมีอยู่ในโลกของมนุษย์ผู้ฉลาดเท่านั้น ในโลกของสัตว์เดียรฉานผู้มีความรู้ไม่มีเลย ท่านจึงกล่าวว่าเป็นความโง่เขลาของมนุษย์อย่างแท้จริง เป็นวิชาที่ครอบงำมนุษย์อยู่

ทัศนะเช่นนี้นับว่าแปลกแยกจากพระไตรปิฎกที่กล่าวถึงการมีอยู่ของโลกหลังความตาย เรื่องที่เป็นที่นิยมหรือรับรู้ของสังคมไทย อาทิเช่น เรื่องของเปรตญาติพระเจ้าพิมพิสาร ที่มาร้องขอส่วนบุญส่วนกุศลจากพระเจ้าพิมพิสารในคราวถวายสวนเวฬุวันเป็นอาราม (ขุ.ขุ.(ไทย)/25/1/15) หรือการที่พระโมคคัลลานะเห็นเปรตที่ปรากฏในอารามเวฬุวัน (วิ.ม.หา.(ไทย)1/228/220) หรือถ้าพิจารณาจากพุทธกิจของพระพุทธเจ้า 5 ประการ ในตอนกลางคืนทรงแสดงธรรมแก่เหล่าเทวดาทั้งหลาย บางครั้งแสงสว่างเรืองเห็นได้จากที่ไกล แสดงว่าพระไตรปิฎกยอมรับการมีอยู่จริงของโลกหลังความตายหรือผีสังเทวดาต่าง ๆ

ในทัศนะของผู้วิจารณ์เห็นว่า การตีความของท่านพุทธทาสเกี่ยวเรื่องผี ๆ สาง ๆ ที่ดูเหมือนจะแย้งกับพระไตรปิฎกนี้ ก็เป็นผลจากการที่ท่านยึดเนื้อความในพระไตรปิฎกนั่นเอง นั่นคือความในพระไตรปิฎกที่ปรากฏในสี่สปปาสูตร ความโดยสรุปว่าแม้พระพุทธเจ้าจะทรงเป็นสัพพัญญู แต่ทรงแสดงธรรมที่เกี่ยวกับทุกข์และเป็นไปเพื่อการดับทุกข์เท่านั้น(ส.ม.(ไทย) 19/1101/913)และตามหลักภาษาคน-ภาษาธรรมที่ท่านใช้ในการตีความคำสอนทัศนะของท่านพุทธทาสจึงพยายามชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องผี ๆ สาง ๆ นั้นมิได้เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ กลับจะเป็นการเพิ่มอวิชชาซึ่งเป็นต้นเหตุของความทุกข์เสียอีก ดังนั้น จึงไม่ควรให้ความสำคัญกับเรื่องราวลึกลับ ให้หันมาสนใจสิ่งที่อยู่ในปัจจุบันสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ที่ท่านกล่าวว่า ท่าทีของพระพุทธศาสนานั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องผีสังเทวดาอิทธิปาฏิหาริย์ หรือสิ่งลึกลับ แต่ให้ความสำคัญกับชีวิตปัจจุบันที่ต้องทำให้ถูกต้อง ปฏิบัติให้ถูกต้องโดยถือหลักกรรมเป็นสำคัญ (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต), 2554 : 2-3)

4. สรุป

4.1 จุดเด่นของหนังสือ

หนังสือ “ชาตินี้ชาติหน้า เรื่องผี ๆ สาง ๆ” นี้มีจุดเด่นอยู่ที่เป็นหนังสือขนาดเล็ก ไม่หนามากนัก ตัวหนังสือมีขนาดพอเหมาะกับสายตาของคนทุกวัย โดยเฉพาะวัยผู้ใหญ่หรือวัยสูงอายุ ภายในเล่มมีการจัดย่อหน้าให้อ่านง่าย ไม่มีคำศัพท์ทางศาสนาที่เข้าใจยาก สามารถพกพาไปอ่านในที่ต่าง ๆ ได้สะดวก และด้วยความที่มีความหนาเพียง 50 หน้า จึงสามารถอ่านได้จบในระยะเวลาไม่นาน

4.2 สิ่งที่ผู้วิจารณ์อยากจะนำเสนอ

ผู้วิจารณ์อยากจะนำเสนอเกี่ยวกับหนังสือ “ชาตินี้ ชาติหน้า ผี ๆ สาง ๆ” โดยหนังสือเล่มนี้มีความเหมาะสมกับทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งคนเหล่านี้ย่อมมีความเชื่อแตกต่างกัน แต่ประเด็นที่ผู้เขียนได้นำเสนอต่อสังคมนั้นเป็นการเสนอมุมมองเกี่ยวกับชาตินี้ชาติหน้าและเรื่องผีสังเทวดาที่แตกต่างจากความในพระไตรปิฎก อันเกิดจากการตีความที่สมสมัยการอ่านหนังสือเล่มนี้อย่างพิเคราะห์

จะทำให้ได้แง่คิดอีกมุมมองหนึ่งเกี่ยวกับข้อขบคิดหรือปรัชญาทางศาสนาที่ถกเถียงกันมาทุกยุคสมัยผู้วิจารณ์จึงอยากเสนอให้ผู้ที่มีความสนใจหรือมีข้อสงสัยในเรื่องชาตินี้ ชาติหน้า ผี ๆ สาง ๆ อ่านเพราะเป็นหนังสือที่มีหลักการและการตีความอย่างมีเหตุผล

5. เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *กรรม นรก สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่*. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *อิทธิ ปาฏิหาริย์-เทวดา*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์สวย.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6. ประวัติผู้วิจารณ์

ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระมหาวสันต์ ญาณสิทธิ (ยังพิมพ์)
วัน เดือน ปีเกิด : 2 กุมภาพันธ์ 2521
ภูมิลำเนาที่เกิด : อำเภอฟินาย จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา : ป.ธ.3, พธ.บ.(ภาษาอังกฤษ), ร.บ. (รัฐศาสตร์), ค.ม.(บริหารการศึกษา)
อุปสมบท : 14 พฤษภาคม 2542
สังกัด : วัดมาบประดู่ อำเภอฟินาย จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่ง : เจ้าอาวาส/เจ้าคณะตำบล
ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดมาบประดู่ อำเภอฟินาย จังหวัดนครราชสีมา

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

**หลักเกณฑ์และวิธีส่งต้นฉบับ บทความวิจัย บทความวิชาการและบทความทั่วไป
เพื่อลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

1. เรื่องที่จะลงเผยแพร่

- 1.1 ต้องเป็น บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความทั่วไปทางพระพุทธศาสนาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน
- 1.3 ต้องเป็นบทความที่เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้
- 1.4 บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์ต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้น ถ้ามีการปรับปรุงแก้ไขก็ต้องแก้ไขก่อนจึงจะลงได้
- 1.5 การได้ลงบทความในวารสารหรือไม่นั้น เป็นสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2. การเตรียมต้นฉบับ

- 2.1 เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-12 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น
- 2.2 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความให้ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปี พ.ศ. ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง และเลขหน้า ว่างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เอกสารที่นำมาอ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้นิพนธ์บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16)
- 2.3 การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรื่องลำดับตามตัวอักษร เช่น กุลธิดา ท้วมสุข. (2548). การวิจัยกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

3. การส่งต้นฉบับ

การส่งบทความเพื่อพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

1. กรอกรูปแบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร
2. การส่งบทความกระทำได้ตามวิธีดังนี้

2.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ในเว็บไซต์วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด <http://journalrec.mbu.ac.th/index.php/send>

2.2 ส่งผ่าน E-mail : Journalmburec@gmail.com

2.3 ส่งทางไปรษณีย์ไปยังที่อยู่ : บรรณาธิการวารสาร วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ที่ <http://www.tci.thaijo.org/index.php/AJMBU/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: Journalmburec@gmail.com

4. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังโน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

5. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยเอ็ด

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย).....

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้วิจัย (ภาษาไทย).....

ชื่อ – สกุล ผู้วิจัย ภาษาอังกฤษ.....

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....(ความยาว 100 – 200 คำ)

คำสำคัญ : 1.....2.....3.....4.....(3 – 5 คำ)

ABSTRACT

The Objectives of the research article were to.....

.....

.....

Keywords : 1.....2.....3.....4.....

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....

.....

.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. ใจหายวิจัย (ถ้ามี)

2.1

2.2

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อ.....

3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

- 4.1
- 4.2
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- 5.1
- 5.2
6. วิธีดำเนินการวิจัย
-
-(ความยาวประมาณ ½ หน้ากระดาษ A4)
7. ผลการวิจัย
-
- มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3 หน้ากระดาษ A4)
8. อภิปรายผลการวิจัย
-
-(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)
9. ข้อเสนอแนะ
- 9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....
- 9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ.....
- 9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....
10. บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง
-
-(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)
11. คำขอบคุณ
-
-(ความยาวประมาณ 1/4 หน้ากระดาษ A4)

แบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

1. ชื่อ – สกุลเจ้าของบทความ (ภาษาไทย).....
ชื่อ – สกุลเจ้าของบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง () อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย () อาจารย์/บุคคลทั่วไป
() นักศึกษาระดับปริญญาโท/เอก () มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
() มหาวิทยาลัย.....

2. ประเภทบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ

3. ชื่อเรื่อง
(ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....

4. สถานที่ติดต่อเจ้าของบทความ
ที่อยู่ติดต่อสะดวกที่สุด.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E – mail.....

5. การรับรองบทความ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณากับวารสารฉบับอื่น โดยยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยฯ โดยชอบธรรม

6. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (คณาจารย์/วิทยานิพนธ์) ได้ตรวจสอบบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหาของบทความนี้มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยบทความนี้เป็นเนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์ / การศึกษาค้นคว้าอิสระที่นักศึกษาจัดทำ และเห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (คณาจารย์ / วิทยานิพนธ์)

ลงชื่อ.....
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

7. ในกรณีที่มีการประเมินมากกว่า 1 ครั้ง ผู้ลงบทความจะต้องชำระเงินเพิ่ม 500 บาท/ครั้ง
(ตามจำนวนที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน)

ขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ เจ้าของบทความหรือผู้แทนส่งบทความ
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ - กรุณาส่งแบบฟอร์มมาที่ วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด www.rec.mbu.ac.th/journal
หากมีข้อสงสัยสอบถามได้ที่ ดร.จิราภรณ์ ผันสว่าง โทร. +66-81-0558050 E-mail: Journalmburec@gmail.com
ดร.บรรจง ลาวะสี โทร +66-93-4390684

พิมพ์ที่ : หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา 232/199 ถ.ศรีจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
Tel. 043-466444, 081-7174207 Fax. 043-466863 E-mail : klungpress@hotmail.com 2562 รหัส 08

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยวด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทศาสนา ปรัชญา ศึกษา ศาสตร รัฐศาสตร รัฐประศาสนศาสตร และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตรและสังคมศาสตร
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและความเจริญก้าวหน้า ในการวิจัยทางพระพุทศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ที่ปรึกษา

พระธรรมฐิตญาณ	ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง
พระทองอินทร์ กตปุญโญ	ที่ปรึกษาอุปถัมภ์
พระราชปรีดีพิบูล,ดร.	ที่ปรึกษารองอธิการบดี
พระเทพบัณฑิต	อธิการบดี
พระครูกิตติวรากร, ฝศ.ดร	รองอธิการบดี วิทยาเขตอัยยวด

บรรณาธิการ : ดร.บรรจง ลาวะดี

ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์ : ดร.ธีรภัทร์ กันแสนดี

สมาชิกสภามติ : นางสาวสารทิพย์ วงสุพิง

กองบรรณาธิการ

พระครูวิจิตรปัญญารักษ์, ฝศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระศัลยศักดิ์ สุขโม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.มตินันท์ รัชมิกิต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทองลม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปนิลมาลัย	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พันสว่าง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ไพรัช พันชมภู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

พระครูสุริย์กัมภีร์ญาณ, ฝศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีบิดดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเริง ยุธชัย	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิตร มหาหง	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอนพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรรัตน์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ บุญนาค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองนันท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ บุญชยานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสิงห์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร บาร์ศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นโรสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรดิษฐ์ วรธรรม

ดร.บุญญ สีวามย์

ดร.กวีล ลดาวัลย์

ดร.อานวย สังข์ช่วย

ดร.สุนทร สายคำ

รองศาสตราจารย์อุดม พริยสิงห์

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

พระราชปรีดีพิบูล, ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์โรสง

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติคุณ หนูทองแก้ว

ฝ่ายจัดทำ

พระมหาสาธก สุภเมธี,ดร., ดร.ประพิศ ไบราณมูล, ดร.วินาพร สุวรรณแสนทวี

กำหนดเผยแพร่ : ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)

การเผยแพร่ : มอบให้องค์สมุคสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐและเอกชนทั่วประเทศรวมทั้งผู้สนใจ

พิมพ์ที่ : หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา เลขที่ 232/199 หมู่ 6 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

โทร. 0-4332-8589-91 โทรสาร 0-4332-8592

E-mail : Klungpress@hotmail.com

จำนวนที่พิมพ์ : จำนวน 500 เล่ม

สถานที่ติดต่อ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยวด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดอัยยวด 45000

โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

www.rec.mbu.ac.th

E-mail:Journalmburec@gmail.com

* ผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นบทความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยวด ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

* การนำผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถ Download ได้ที่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย www.rec.mbu.ac.th พร้อมระบุว่าได้รับความเอื้อเฟื้อจากวารสาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยวด

A Buddhist University
Where Academic Excellence Meets Good Conduct,

Helping to Foster Peace and Harmony
in The Individual and The World.

Mahamakut Buddhist University
Roi Et Campus

“Vijjacaranasampanno so setthodevamanuse”

“A person who is wholesome in knowledge and conduct
is a beacon for mankind.”

ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยวิชา (ความรู้) จรณะ (ความประพฤติ) เป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่เทวดาและมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
www.rec.mbu.ac.th

บรรณาธิการ: ดร.บรรจง ลาวัณย์
Tel. +66-934390684
E-mail: Journalmburec@gmail.com

